

MECHELEN
Stad in volle vaart

MILIEUBELEIDSP 2005-2009

Opgemaakt in samenwerking met

IGEMO

Dit document is afgedrukt op milieuvriendelijk papier

Inhoudsopgave

Overzichtlijst figuren en tabellen

Overzichtslijst afkortingen

Voorwoord

Samenvatting

1. Inleiding	1
1.1. Ruimtelijke situering van de stad Mechelen	1
1.2. Historiek van het stedelijk milieubeleid	1
1.3. Evaluatie planningsperiode 1999-2003	3
1.4. Uitgangspunten en krachtlijnen van het gemeentelijk milieubeleidsplan.....	4
1.5. Duurzame ontwikkeling als rode draad doorheen het plan.....	5
1.6. Juridisch kader van het gemeentelijk milieubeleidsplan	5
1.7. Randvoorwaarden van de gemeentelijke milieubeleidsplanning.....	6
1.8. Opmaak van het gemeentelijk milieubeleidsplan	8
2. Instrumentarium	11
2.1. Organisatie.....	11
2.1.1. Beschrijving thema	11
2.1.2. Beschrijving beleidskader.....	11
2.1.3. Beschrijving bestaande toestand.....	11
2.1.4. Knelpunten en opportuniteiten.....	14
2.1.5. Doelstellingen en acties	14
2.2. Integratie.....	15
2.2.1. Beschrijving thema	15
2.2.2. Beschrijving beleidskader.....	15
2.2.3. Beschrijving bestaande toestand.....	15
2.2.4. Knelpunten en opportuniteiten.....	17
2.2.5. Doelstellingen en acties	17
2.3. Beleidsinstrumenten	18
2.3.1. Beschrijving thema	18
2.3.2. Beschrijving beleidskader.....	18
2.3.3. Beschrijving bestaande toestand.....	18
2.3.4. Knelpunten en opportuniteiten.....	19
2.3.5. Doelstellingen en acties	19
2.4. Interne Milieuzorg	20
2.4.1. Beschrijving thema	20
2.4.2. Beschrijving beleidskader.....	20
2.4.3. Beschrijving bestaande toestand.....	20
2.4.4. Knelpunten en opportuniteiten.....	21
2.4.5. Doelstellingen en acties	21
2.5. Reglementen en vergunningen.....	22
2.5.1. Beschrijving thema	22
2.5.2. Beschrijving beleidskader.....	22
2.5.3. Beschrijving bestaande toestand.....	23
2.5.4. Knelpunten en opportuniteiten.....	23
2.5.5. Doelstellingen en acties	24
2.6. Toezicht en handhaving	24
2.6.1. Beschrijving thema	24
2.6.2. Beschrijving beleidskader.....	25
2.6.3. Beschrijving bestaande toestand.....	26
2.6.4. Knelpunten en opportuniteiten.....	27

2.6.5. Doelstellingen en acties	28
2.7. Overleg en participatie	29
2.7.1. Beschrijving thema	29
2.7.2. Beschrijving beleidskader	29
2.7.3. Beschrijving bestaande toestand	29
2.7.4. Knelpunten en opportuniteiten	30
2.7.5. Doelstellingen en acties	30
2.8. Doelgroepenbeleid	31
2.8.1. Beschrijving thema	31
2.8.2. Beschrijving beleidskader	31
2.8.3. Beschrijving bestaande toestand	32
2.8.4. Knelpunten en opportuniteiten	33
2.8.5. Doelstellingen en acties	34
3. Vaste stoffen	35
3.1. Milieuverantwoord (duurzaam) productgebruik	35
3.1.0. Milieuverantwoord productgebruik algemeen	35
3.1.0.1. Beschrijving thema	35
3.1.0.2. Beschrijving beleidskader	35
3.1.0.3. Beschrijving bestaande toestand	35
3.1.0.4. Knelpunten en opportuniteiten	37
3.1.0.5. Doelstellingen en acties	37
3.1.1. Kantoormaterialen	39
3.1.1.1. Beschrijving thema	39
3.1.1.2. Beschrijving beleidskader	39
3.1.1.3. Beschrijving bestaande toestand	40
3.1.1.4. Knelpunten en opportuniteiten	41
3.1.1.5. Doelstellingen en acties	41
3.1.2. Papier	42
3.1.2.1. Beschrijving thema	42
3.1.2.2. Beschrijving beleidskader	42
3.1.2.3. Beschrijving bestaande toestand	43
3.1.2.4. Knelpunten en opportuniteiten	44
3.1.2.5. Doelstellingen en acties	44
3.1.3. Cateringproducten	45
3.1.3.1. Beschrijving thema	45
3.1.3.2. Beschrijving beleidskader	45
3.1.3.3. Beschrijving bestaande toestand	46
3.1.3.4. Knelpunten en opportuniteiten	46
3.1.3.5. Doelstellingen en acties	46
3.1.4. Schoonmaakmiddelen	47
3.1.4.1. Beschrijving thema	47
3.1.4.2. Beschrijving beleidskader	48
3.1.4.3. Beschrijving bestaande toestand	48
3.1.4.4. Knelpunten en opportuniteiten	49
3.1.4.5. Doelstellingen en acties	49
3.1.5. Verven en vernissen	50
3.1.5.1. Beschrijving thema	50
3.1.5.2. Beschrijving beleidskader	50
3.1.5.3. Beschrijving bestaande toestand	51
3.1.5.4. Knelpunten en opportuniteiten	51
3.1.5.5. Doelstellingen en acties	51
3.1.6. Duurzaam geëxploiteerd hout	52
3.1.6.1. Beschrijving thema	52
3.1.6.2. Beschrijving beleidskader	52
3.1.6.3. Beschrijving bestaande toestand	52
3.1.6.4. Knelpunten en opportuniteiten	53
3.1.6.5. Doelstellingen en acties	53

3.1.7. Bestrijdingsmiddelen	54
3.1.7.1. Beschrijving thema.....	54
3.1.7.2. Beschrijving beleidskader	54
3.1.7.3. Beschrijving bestaande toestand	55
3.1.7.4. Knelpunten en opportuniteiten	56
3.1.7.5. Doelstellingen en acties	57
3.1.8. Secundaire grondstoffen	58
3.2. Afvalstoffen	59
3.2.0. Afvalstoffen algemeen	59
3.2.0.1. Beschrijving thema.....	59
3.2.0.2. Beschrijving beleidskader	59
3.2.0.3. Beschrijving bestaande toestand	60
3.2.0.4. Knelpunten en opportuniteiten	64
3.2.0.4 Doelstellingen en acties	64
3.2.1. Afvalpreventie	65
3.2.1.1. Beschrijving thema.....	65
3.2.1.2. Beschrijving beleidskader	65
3.2.1.3. Beschrijving van de bestaande toestand	66
3.2.1.4. Knelpunten en opportuniteiten	67
3.2.1.5. Doelstellingen en acties	67
3.2.2. Hergebruik	69
3.2.2.1. Beschrijving thema.....	69
3.2.2.2. Beschrijving beleidskader	70
3.2.2.3. Beschrijving bestaande toestand	70
3.2.2.4. Knelpunten en opportuniteiten	71
3.2.2.5. Doelstellingen en acties	71
3.2.3. Selectieve inzameling	72
3.2.3.1. Beschrijving thema.....	72
3.2.3.2. Beschrijving beleidskader	72
3.2.3.3. Beschrijving bestaande toestand	73
3.2.3.4. Knelpunten en opportuniteiten	75
3.2.3.5. Doelstellingen en acties	75
3.2.4. Restafval	76
3.2.4.1. Beschrijving thema.....	76
3.2.4.2. Beschrijving beleidskader	77
3.2.4.3. Beschrijving bestaande toestand	77
3.2.4.4. Knelpunten en opportuniteiten	80
3.2.4.5. Doelstellingen en acties	80
4. Integraal waterbeheer	82
4.0. Integraal waterbeheer algemeen	82
4.0.1. Beschrijving thema	82
4.0.2. Beschrijving beleidskader	82
4.0.3. Beschrijving bestaande toestand.....	86
4.0.4. Knelpunten en opportuniteiten.....	88
4.0.5. Doelstellingen en acties	88
4.1. Oppervlaktewater	90
4.1.1. Beschrijving thema	90
4.1.2. Beschrijving beleidskader oppervlaktewater	90
4.1.3. Beschrijving bestaande toestand oppervlaktewater	92
Waterkwaliteit	92
4.1.4. Knelpunten en opportuniteiten.....	95
4.1.5. Doelstellingen en acties	95
4.2. Waterzuivering	97
4.2.1. Beschrijving thema	97
4.2.2. Beschrijving beleidskader	97
4.2.3. Beschrijving bestaande toestand.....	98
4.2.4. Knelpunten en opportuniteiten.....	100

4.2.5. Doelstellingen en acties	101
4.3. Waterbodem	103
4.3.1. Beschrijving thema	103
4.3.2. Beschrijving beleidskader	103
4.3.3. Beschrijving bestaande toestand	103
4.3.4. Knelpunten en opportuniteiten	104
4.3.5. Doelstellingen en acties	104
4.4. Grondwater	105
4.4.1. Beschrijving thema	105
4.4.2. Beschrijving beleidskader	106
4.4.3. Beschrijving bestaande toestand	107
4.4.4. Knelpunten en opportuniteiten	107
4.4.5. Doelstellingen en acties	108
4.5. Duurzaam watergebruik	109
4.5.1. Beschrijving thema	109
4.5.2. Beschrijving beleidskader	110
4.5.3. Beschrijving bestaande toestand	110
4.5.4. Knelpunten en opportuniteiten	111
4.5.5. Doelstellingen en acties	112
5. Natuurlijke entiteiten	114
5.0. Natuurlijke entiteiten algemeen	114
5.0.1. Beschrijving thema	114
5.0.2. Beschrijving beleidskader	114
5.1. Natuur en landschap	118
5.1.1. beschrijving thema	118
5.1.2. beleidskader	118
5.1.3. beschrijving bestaande toestand	121
5.1.5. doelstellingen en acties	129
5.2. Bos en groen	134
5.2.1. beschrijving thema	134
5.2.2. beleidskader	135
5.2.3. beschrijving bestaande toestand	137
5.2.4. knelpunten en opportuniteiten	140
5.2.5. doelstellingen en acties	140
6. Hinder	143
6.0. Algemeen	143
6.0.1. Beschrijving thema	143
6.0.2. Beschrijving beleidskader	144
6.0.3. Beschrijving bestaande toestand	144
6.0.4. Knelpunten en opportuniteiten	146
6.0.5. Doelstellingen en acties	146
6.1. Geluid	147
6.1.1. Beschrijving thema	147
6.1.2. Beschrijving beleidskader	148
6.1.3. Beschrijving bestaande toestand	149
6.1.4. Knelpunten en opportuniteiten	151
6.1.5. Doelstellingen en acties	151
6.2. Geur	152
6.2.1. Beschrijving thema	152
6.2.2. Beschrijving beleidskader	152
6.2.3. Beschrijving bestaande toestand	153
6.2.4. Knelpunten en opportuniteiten	154
6.2.5. Doelstellingen en acties	154
6.3. Licht	155
6.3.1. Beschrijving thema	155
6.3.2. Beschrijving beleidskader	156
6.3.3. Beschrijving bestaande toestand	156

6.3.4. Knelpunten en opportuniteiten.....	158
6.3.5. Doelstellingen en acties	158
6.4. Bodem	159
6.4.1. Beschrijving thema	159
6.4.2. Beschrijving beleidskader.....	160
6.4.3. Beschrijving bestaande toestand.....	161
6.4.4. Knelpunten en opportuniteiten.....	163
6.4.5. Doelstellingen en acties	163
6.5. Zwerfvuil	165
6.5.1. Beschrijving thema	165
6.5.2. Beschrijving beleidskader.....	165
6.5.3. Beschrijving bestaande toestand.....	166
6.5.4. Knelpunten en opportuniteiten.....	169
6.5.5. Doelstellingen en acties	170
6.6. Luchtverontreiniging	171
6.6.1. Beschrijving thema	171
6.6.2. Beschrijving beleidskader.....	172
6.6.3. Beschrijving bestaande toestand.....	174
6.6.4. Knelpunten en opportuniteiten.....	176
6.6.5. Doelstellingen en acties	176
7. Mobiliteit	178
7.1. Beschrijving thema	178
7.2. Beschrijving beleidskader	178
7.3. Beschrijving bestaande toestand	179
7.4. Knelpunten en opportuniteiten	184
7.5. Doelstellingen en acties.....	185
8. Energie.....	188
8.1. Beschrijving thema	188
8.2. Beschrijving beleidskader	189
8.3. Beschrijving bestaande toestand	191
8.4. Knelpunten en opportuniteiten	196
8.5. Doelstellingen en acties.....	196
9. Gebiedsgericht beleid	200
9.1. Visie	200
9.2. Beleidskader	200
9.3. bestaande toestand	201
10. Financiële en personele implicaties	208
10.1. Financiële implicaties.....	208
10.2. Personele implicaties.....	209

Overzichtslijst figuren

<u>Figuur 1</u> : ruimtelijke situering van de stad Mechelen (rasterversie topografische kaart 1/10.000 NGI)	2
<u>Figuur 2</u> : procentuele en absolute verdeling van het aantal uitgevoerde, deels uitgevoerde of niet uitgevoerde acties uit de planperiode 1999-2003 (cirkeldiagram).....	3
<u>Figuur 3</u> : procentuele verdeling van het aantal uitgevoerde, deels uitgevoerde of niet uitgevoerde acties uit de planperiode 1999-2003 (staafdiagram)	4
<u>Figuur 4</u> : schematische voorstelling van de opbouw van het plan	10
<u>Figuur 5</u> : organogram van het departement stedelijke ontwikkeling	12
<u>Figuur 6</u> : schematische voorstelling van de thematische werkgroepen	16
<u>Figuur 7</u> : de Ladder van Lansink stelt een rangorde op voor onze omgang met afval	60
<u>Figuur 8</u> : evolutie van de ingezamelde hoeveelheden huishoudelijke afvalstoffen in de periode 1999-2003	64
<u>Figuur 9</u> : evolutie van de ingezamelde hoeveelheden herbruikbare goederen via het kringloopcentrum	70
<u>Figuur 10</u> : evolutie van de bezoekersaantallen op de containerparken	73
<u>Figuur 11</u> : evolutie van de ingezamelde hoeveelheden afvalstoffen op de containerparken	74
<u>Figuur 12</u> : evolutie van de ingezamelde hoeveelheden afval deel uitmakend van het restafval ...	78
<u>Figuur 13</u> : schematische voorstelling van het ingrijpen van de 7 watersporen op het Geheel van het watersysteem volgens de code van goede praktijk voor een duurzaam lokaal waterbeleid	83
<u>Figuur 14</u> : afbakening van de deelbekkens op het grondgebied van de stad	86
<u>Figuur 15</u> : waterlopen en risicozones voor overstromingen op het grondgebied van de stad (rasterversie topografische kaart 1/10.000 NGI)	93
<u>Figuur 16</u> : waterverbruiken van de stadsgebouwen in de periode 1997-2002	111
<u>Figuur 17</u> : procentuele toewijzing van de begrotingsposten van de milieudienst, dienst Duurzame ontwikkeling en dienst planning en mobiliteit aan de thematische clusters	208
<u>Figuur 18</u> : verdeling van de personeelsleden van de afdeling milieu- en natuurontwikkeling over de verschillende diensten	209

Overzichtslijst tabellen

<u>Tabel 1</u> : stappenplan en timing voor de opmaak van het milieubeleidsplan 2005-2009	9
<u>Tabel 2</u> : kerntaken van de verschillende diensten van de afdeling milieu- en natuurontwikkeling	12
<u>Tabel 3</u> : ondertekeningsniveaus van de stad in het kader van de samenwerkingsovereenkomst 2002-2004	13
<u>Tabel 4</u> : evolutie van het bestrijdingsmiddelenverbruik van de stad Mechelen	55
<u>Tabel 5</u> : aanpassingen van de retributies op huisvuil, grofvuil en PMD in het voorjaar 2004	62
<u>Tabel 6</u> : taakstellingen inzake het aanbod aan te verwijderen huishoudelijk restafval	77
<u>Tabel 7</u> : overzicht en evaluatie van de belangrijkste acties uit het actieplan GFT- en groenafval van de stad Mechelen	79
<u>Tabel 8</u> : vastgestelde hydrografische bekkens en deelbekkens op het grondgebied van de stad...86	
<u>Tabel 9</u> : overzicht van de acties die deel uitmaken van het rollend actieprogramma van het samenwerkingsverband Beneden-Dijlevallei (situatie 2004)	117
<u>Tabel 10</u> : top 5 van de meldingen van milieuklachten bij de politie (periode 2001 t.e.m. 3 ^{de} kwartaal 2003)	145
<u>Tabel 11</u> : plandoelstellingen inzake de reductie van milieugevaarlijke stoffen (Vlaams Milieubeleidsplan 2003-2007)	173
<u>Tabel 12</u> : samenvatting van de milieuscreening van het mobiliteitsplan (2004) aan de hand van de vooropgestelde vragenlijst van het Vlaamse Gewest	180
<u>Tabel 13</u> : fasering van de uitbouw van het energieboekhouding en zorgsysteem	192
<u>Tabel 14</u> : fasering van het project "regionaal duurzaamheidsplatform ter introductie en realisatie van een duurzaamheidskaart"	204

Overzichtslijst bijlagen

<u>Bijlage 1</u> : evaluatie milieubeleidsplan 1999-2003
<u>Bijlage 2</u> : globaal actieplan milieubeleidsplan 2005-2009
<u>Bijlage 3</u> : evolutie afvalcijfers stad Mechelen (1997-2002)
<u>Bijlage 4</u> : berekening afvalscenario planperiode 2005-2009
<u>Bijlage 5</u> : GNOP evaluatie
<u>Bijlage 6</u> : overwegingdocument

Overzichtslijst afkortingen

Afktoring	Verklaring
AEEA	afgedankte elektrische en elektronische apparatuur
AISI	association international de la savonnerie, de la détergence et des produits d'entretiens
AMINAL	administratie milieu, natuur-, en land- en waterbeheer
ANNET	antwerps netwerk natuur- en milieueducatie
AO	ambtelijk overleg
ARAB	algemeen reglement op de arbeidsbescherming
AROHM	administratie ruimtelijke ordening, huisvesting en monumenten en landschappen landinrichting
AWZ	administratie waterwegen en zeezeven
BBP	bruto binnenlands product
BBP	bekkenbeheerplan
BBT	best beschikbare technieken
BLOSO	commissariaat-generaal voor de bevordering van de lichamelijke ontwikkeling, de sport en de openluchtrecreatie
BPA	bijzonder plan van aanleg
B.S.	belgisch staatsblad
BWK	biologische waarderingskaart
CBS	college burgemeester en schepenen,
CFK's	Chloorfluorkoolwaterstoffen
CM ER	commissie voor milieuetikettering en milieureclame
CoC	chain of custody
DABM	decreet algemeen milieubeleid
DBBP	deelbekkenbeheerplan
DIFTAR	gedifferentieerd tarief
DuLo-plan	duurzaam lokaal water plan
EFRO	eupees fonds voor regionale ontwikkeling
FSC	forest stewardship council
GEDIS	gemeentelijk samenwerkingsverband voor distributienetbeheer
GEN	grote eenheden natuur
GENO	grote eenheden natuur in ontwikkeling
GFT	groente-, fruit- en tuinafval
GMBP	gemeentelijk milieubeleidsplan
GNOP	gemeentelijk natuurontwikkelingsplan
GOM	gewestelijke ontwikkelingsmaatschappij
GROM	gemeentelijke raad voor ontwikkelingssamenwerking Mechelen (GROM)
GRSP	gemeentelijk ruimtelijk structuurplan
HACCP	hazard analysis and critical control points
HBR	habitat richtlijngebied
IBA	individuele afvalwater behandelingsinstallatie

ICDO	interdepartementale commissie duurzame ontwikkeling
ICL	interministeriële conferentie voor leefmilieu
IE	inwoners equivalent
INDAVER	industriële afval verwerking
IGEMO	intergemeentelijke vereniging voor ontwikkeling van het gewest Mechelen en omgeving
IMZ	interne milieuzorg
IPZ	interpolitiezone
IVON	integraal verwevings- en ondersteunend netwerk
IWB	integraal waterbeheer
KB	koninklijk besluit
KGA	klein gevaarlijk afval
KLE	kleine landschapselementen
KMO	kleine en middelgrote ondernemingen
KWZI	kleinschalige waterzuiveringsinstallaties
LCA	levenscyclus analyse
LOGO	lokaal gezondheidsoverleg
LTD	lange termijn doelstelling
MAP	mest actie plan
MBP	milieubeleidsplan
MBO	milieubeleidsvereenkomst
MILO	milieuvergunningsloket
MINA-raad	milieu- en natuurraad
MKROS	milieuklachten-, registratie- en opvolgingssysteem
MLTD	middellange termijn doelstelling
MMIS	milieu management informatiesysteem
MOS	milieuzorg op school
MTV	milieutoets voertuigenpark
NAV	natuurvergunningsloket
NOG	natuurlijk overstroombare gebieden
OCMW	openbaar centrum voor maatschappelijk welzijn
OVAM	openbare afvalstoffenmaatschappij van het vlaamse gewest
PAK's	polycyclische aromatische koolwaterstoffen
PCB's	polychloorbifenylen
PCT's	polychloorterfenylen
PIH	provinciaal instituut voor hygiëne
PMD	plastiek, metaal en drankverpakkingen
POG	potentieel overstroombare gebieden
POP	plattelands ontwikkelingsplan
POP's	persistente organische stoffen
PRUP	provinciale ruimtelijke uitvoeringsplannen

RDF	refuse derived fuel
REG	rationeel energiegebruik
RI OREF	rioleringsreferentiestandaard
ROB	rustig op de baan
ROG	recente overstromingsgebieden
RSPA	ruimtelijk structuurplan provincie Antwerpen
RSV	ruimtelijk structuurplan vlaanderen
RSW	ruimtelijk structuurplan Willebroek
RUP	ruimtelijk uitvoeringsplan
RWZI	rioleringswater zuiveringsinstallatie
TPA	toerisme provincie Antwerpen
TRP	totaal rioleringsplan
VEN	vlaams ecologisch netwerk
VITO	vlaamse instelling voor technologisch onderzoek
VIWC	vlaams integraal wateroverleg comité
VHA	vlaamse hydrologische atlas
VLACO	vlaamse compostorganisatie
VLAREA	vlaams reglement inzake afvalvoorkoming en -beheer
VLAREM	vlaams reglement milieuvergunning
VLM	vlaamse landmaatschappij
VMM	vlaamse milieumaatschappij
VOS	vluchtige organische stoffen
VVOG	vereniging van openbaar groen
VVS	vereniging voor sterrekunde
VVSG	vereniging voor steden en gemeenten
VR	vogel richtlijngebied
WBE	wildbeheereenheden
WHO	world health organisation
WIS	water informatie systeem
WWF	world wildlife fund

Voorwoord

Als schepen van leefmilieu is het aangenaam om een voorwoord te mogen schrijven bij het milieubeleidsplan. Mechelen heeft immers, onder impuls van de vorige schepen en de eigen diensten een sterke prestatie neergezet. Mechelen is altijd voortrekker geweest in Vlaanderen op het vlak van milieubeleid.

De samenwerkingsovereenkomst met de Vlaamse overheid heeft dit proces alleen maar versterkt. Daardoor staan we nu mee aan de kop in Vlaanderen. Een prestatie waar de mechelaars terecht fier op mogen zijn.

Om dit te realiseren is immers de medewerking van vele mensen nodig: overtuigde Mechelaars, vrijwilligers en Igemo – Ivarem als technische ondersteuning van de eigen diensten. Graag wil ik langs deze weg al die medewerkers bedanken.

Maar het werk is niet af. Er is nog heel wat te doen. Het komende jaar zal zeker in het teken staan van het onderzoeken van een mogelijke invoering van Diftar. Daarnaast is er ook nog het duurzaamheidsproject en alle andere werkterreinen waar we actief op zijn. De dikte van het beleidsplan geeft aan dat we nog niet vlug zonder werk zullen vallen.

Het is onze hoop dat de Mechelaars even constructief als in het verleden zullen meewerken aan dit milieubeleid.

Jowan Lamon

Samenvatting

Dit document bevat het milieubeleidsplan van de Stad Mechelen van 2005 tot en met 2009 (goedgekeurd door de gemeenteraad op 27 januari 2005). Het milieubeleidsplan 2005-2009 vervangt het milieubeleidsplan 1999-2003. De looptijd van milieubeleidsplan 1999-2003 werd immers verlengd tot goedkeuring van het nieuwe milieubeleidsplan (beslissing College van 23 september 2003).

Het milieubeleidsplan volgt de clustergewijze opbouw zoals voorgesteld door het Vlaamse Gewest. Het plan bestaat uit tien hoofdstukken en bevat een inleiding, instrumentarium, cluster vaste stoffen, cluster integraal waterbeheer, cluster natuurlijke entiteiten, cluster hinder, cluster mobiliteit, cluster energie, cluster gebiedsgericht beleid en een laatste hoofdstuk over de personele en financiële implicaties.

De clusterhoofdstukken volgen hierbij steeds een gelijke opbouw. Er wordt vertrokken van de huidige situatie (beleidskader, knelpunten en opportuniteiten) om vervolgens de gewenste toestand (doelstellingen) te beschrijven. Deze doelstellingen werden steeds getoetst aan de doelstellingen van hogere overheden. In een laatste stap worden acties beschreven die ons van de huidige situatie naar de gewenste situatie brengen. Per actie wordt steeds een initiatiefnemer aangeduid, een reeks van betrokkenen en een timing.

Zoals beschreven in het laatste hoofdstuk over de personele en financiële implicaties is het onmogelijk om per actie een budget te voorzien. De stad werkt via globale budgetten en zal in functie van het milieubeleidsplan 2005-2009 en de specifieke noodwendigheden jaarlijks de nodige budgetten voorzien.

Reeds enkele jaren doet de Vlaamse overheid inspanningen om milieu te gebruiken als opstap naar duurzame ontwikkeling. Milieubeleidsplan 2005-2009 is hier een voorbeeld van. Het groot aantal interne en externe betrokkenen geeft aan hoezeer milieu verweven is met thema's zoals ruimtelijke ordening, mobiliteit en ontwikkelingssamenwerking.

Het verder opentrekken van het milieubeleid naar sociale sectoren zoals samenleving en cultuur vormt een volgende stap in dit proces. Op sommige plaatsen in dit plan vindt u hiertoe reeds een aanzet, maar tot op heden blijft milieu steeds het uitgangspunt.

Milieu is immers de opstap naar duurzame ontwikkeling.

1. Inleiding

1.1. Ruimtelijke situering van de stad Mechelen

Mechelen behoort tot de provincie Antwerpen en grenst aan de provincie Vlaams-Brabant. Het is de grootste stad tussen Antwerpen en Brussel. De stad is door de eeuwen heen steeds een economisch en strategisch knooppunt geweest. De ligging nabij drie belangrijke waterlopen (Zenne, Dijle en Nete) was hiervoor een bepalende factor. Later zijn hier de spoorweg Brussel- Antwerpen, het Kanaal Leuven-Dijle en de E19 als belangrijke verkeersaders bijgekomen.

Mechelen heeft een oppervlakte van 6.450 ha en 76.971 inwoners¹ (5de stad in Vlaanderen). De stad is ontstaan uit de fusie van Heffen, Hombeek, Leest, Mechelen, Muizen en Walem. Hierdoor is een lappendeken ontstaan van enerzijds gebieden met zowel een uitgesproken agrarisch, als stedelijk karakter en anderzijds enkele grote industriezones en een aantal uitgebreide groengebieden.

De dichtheid is het hoogst in de verschillende wijken die rondom het centrum zijn ontstaan. Hier wonen ongeveer 60.000 mensen. In de deelgemeenten Walem, Heffen, Leest en Hombeek is de woondichtheid heel wat lager. Samen met Muizen tellen deze deelgemeenten ongeveer 15.000 inwoners.

1.2. Historiek van het stedelijk milieubeleid

Een eerste mijlpaal inzake het Mechelse milieubeleid was het project 'Studie over het leefmilieu in de stad Mechelen' dat werd uitgevoerd in de periode 1972-1974 door de Rijksuniversiteit van Gent in opdracht van het stadsbestuur. Deze milieu-inventaris kon omwille van de grootschaligheid (zowat alle sectoren kwamen ruimschoots aan bod) alsook omwille van de periode waarin het werd opgemaakt als een pionierswerk worden beschouwd.

In 1973 was de stad Mechelen betrokken bij de oprichting van de intergemeentelijke vereniging voor ontwikkeling van het gewest Mechelen en omgeving (IGEMO). Deze vereniging heeft zich in de regio ontplooid als een streekontwikkelingsintercommunale, actief op het vlak van diverse lokale beleidsdomeinen: afvalbeheer, milieu- en natuurbeleid, grondbeleid en economische expansie.

De stad Mechelen beschikte eerder dan de meeste andere steden of gemeenten over een eigen milieudienst. Deze werd immers opgericht in 1978. Deze dienst is door de jaren heen geëvolueerd tot een volwaardige administratie bestaande uit verschillende personeelsleden².

In 1992 werd het gemeentelijk milieuconvenant 1992-1996 ondertekend met het Vlaamse Gewest. In uitvoering hiervan werd een Gemeentelijk Natuurontwikkelingsplan (GNOP) opgesteld en werd in samenwerking met het Provinciaal Instituut voor Hygiëne (PIH) een tweede milieu-inventaris uitgewerkt. Het GNOP werd op 10 september 1997 door de ministeriële GNOP-beoordelingscommissie goedgekeurd.

In 1997 werd ingetekend op de milieuconvenant 1997-1999. De basisovereenkomst werd ondertekend alsook de opties rond het gemeentelijk milieubeleidsplan (optie 1), de milieu-inventaris (optie 2), afval (optie 4), kringloopcentra (optie 5), uitvoering GNOP (optie 6) en duurzaam gemeentelijk beleid (optie 7).

¹ situatie op 1/01/2004

² zie hoofdstuk 2 – Instrumentarium - Organisatie

Met de ondertekening van optie 1 (milieubeleidsplan) opteerde de stad toen reeds voor een planmatige aanpak van het milieubeleid. In 1998 werd in samenwerking met het PIH het eerste milieubeleidsplan (1999-2003) opgesteld. Mechelen behoorde toen tot de eerste gemeenten in Vlaanderen die over een milieubeleidsplan beschikten.

1997 betekende niet alleen de start van het milieuconvenant 1997-1999, maar ook van het regionaal afvalpreventieproject. De stad stapte samen met negen andere gemeenten uit de regio in op een grootschalig afvalpreventieproject in samenwerking met IGEMO. Een pilootproject in Vlaanderen om afvalpreventie op dergelijk intense en grootschalige manier aan te pakken. Met het oog op het verminderen van de hoeveelheid restafval wordt sindsdien onafgebroken afvalvoorkoming gestimuleerd via het systematisch inzetten van zowel sociale, juridische als financiële beleidsinstrumenten³.

Met het ondertekenen van optie 7 (duurzaam gemeentelijk milieubeleid) koos de stad om haar milieubeleid te kaderen in het ruimere concept van duurzame ontwikkeling (zie verder).

Om verder gestalte te geven aan een duurzaam gemeentelijk milieubeleid werd in 2000 het milieuconvenant 2000-2001 ondertekend. Er werd geopteerd om intens samen te werken met IGEMO. IGEMO richtte in 2000 een intergemeentelijk duurzaamheidsteam op om de gemeenten in de Mechelse regio te ondersteunen bij de uitbouw van hun

Figuur 1: ruimtelijke situering van de stad Mechelen

duurzaam milieubeleid. De inspanningen die de stad sindsdien heeft ondernomen, in samenwerking met IGEMO en naburige gemeenten, hebben er toe geleid dat vanuit de

³ zie ook hoofdstuk 3 – Vaste stoffen - Afvalpreventie

hogere overheid de uitwerking van een lokaal duurzaam gemeentelijk beleid in de Mechelse regio als één van de voortrekkersregio's in Vlaanderen wordt beschouwd.

Deze inspanningen werden verder gezet door ondertekening van de samenwerkingsovereenkomst 2002-2004 "milieu als opstap naar duurzame ontwikkeling". De Samenwerkingsovereenkomst bestaat uit een instrumentarium en acht thematische clusters (vaste stoffen, water, natuurlijke entiteiten, hinder, mobiliteit, energie, gebiedsgericht beleid, doelgroepenbeleid). Afhankelijk van het ambitieniveau dienen voor elke cluster een aantal doelstellingen te worden uitgewerkt. Door ondertekening van de Samenwerkingsovereenkomst verbindt het lokale bestuur er zich ertoe om in ruil voor financiële ondersteuning van het Vlaamse Gewest, deze verschillende taken uit te voeren.

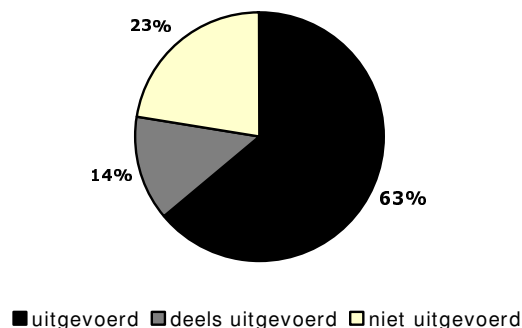
Gesterkt door de geboekte resultaten in de voorgaande jaren stapte de stad voor het merendeel van de clusters in op niveau 2 en opteerde ze voor een verdere ondersteuning en intergemeentelijke samenwerking via IGEMO. In 2004 werd de stap gezet naar niveau 3 door in samenwerking met IGEMO en een aantal naburige gemeenten een ambitieniveau 3 project uit te werken⁴.

De krachtlijnen van de samenwerkingsovereenkomst 2002-2004 zullen worden verder gezet in de samenwerkingsovereenkomst 2005-2007. De stad heeft de intentie om in 2005 in te tekenen op deze nieuwe samenwerkingsovereenkomst met het Vlaamse Gewest en het niveau van ondertekening minstens te handhaven. De samenwerkingsovereenkomst zal dus verder een belangrijke rol blijven spelen in het stedelijk milieubeleid.

1.3. Evaluatie planningsperiode 1999-2003

Het milieubeleidsplan 1999-2003 was het eerste Mechelse milieubeleidsplan. Er werd geopteerd voor een opdeling die het midden hield tussen de sectorale opdeling van het provinciale milieubeleidsplan en de thematische onderverdeling van het gewestelijke milieubeleidsplan. De milieuverstoreningen in de milieu-entiteiten (water, bodem, lucht) werden losgekoppeld van de eerder beleidsgebonden milieuproblemen zoals afval, ruimtelijke ordening en duurzame ontwikkeling. De planperiode van het milieubeleidsplan 1999-2003 werd verlengd tot 31 december 2004. Vanaf 1 januari 2005 wordt het milieubeleidsplan 2005-2009 van kracht.

Figuur 2: procentuele verdeling van het aantal uitgevoerde, deels uitgevoerde of niet uitgevoerde acties uit de planperiode 1999-2003 (cirkeldiagram)

In totaal werden 111 acties vooropgesteld over 8 verschillende onderdelen: instrumentarium, duurzaamheid, ruimtelijke ordening, afval, biodiversiteit, bodem,

⁴ zie ook hoofdstuk 9 - Gebiedsgericht beleid – project 8: regionaal duurzaamheidsplatform ter introductie en realisatie van een duurzaamheidskaart

atmosfeer, water. Uit een evaluatie⁵ blijkt dat 63% van de acties werden uitgevoerd, 14% werden deels uitgevoerd of zijn in uitvoering en 23% werden niet uitgevoerd. Rond 77% van de acties werd actief gewerkt. Het niet uitvoeren van de overige 23% is deels te wijten aan een gewijzigde visie of aanpak in de loop van de planperiode of het ontbreken van ondersteunende initiatieven vanuit de hogere overheden. Het merendeel van deze 'niet uitgevoerde acties' is gekoppeld aan de thema's water en atmosfeer (lucht, geluid, licht, geur).

Figuur 3: procentuele verdeling van het aantal uitgevoerde, deels uitgevoerde of niet uitgevoerde acties uit de planperiode 1999-2003 (staafdiagram)

1.4. Uitgangspunten en krachtlijnen van het gemeentelijk milieubeleidsplan

In het kader van de beleidsverklaring van het stadsbestuur 2001-2006 heeft de stad zich vooropgesteld om in 2010 een historisch woonstad op mensenmaat te zijn, waar een efficiënte stadsadministratie, een boeiend en dynamisch economisch en sociaal-cultureel weefsel en een aantrekkelijk openbaar domein borg staan voor een hoge levenskwaliteit. Door haar stedelijke ontwikkeling te steunen op duurzaamheid, nieuwe hoogwaardige projecten, kwaliteitsverbetering van het woningbestand en een planmatige integratie van de verschillende stedelijke functies wil Mechelen haar leefbaarheid en aantrekkelijkheid versterken.

De missie van het departement stedelijk ontwikkeling luidt "bijdragen tot een hoge omgevingskwaliteit en belevingswaarde door de identiteit van de stad en de ruimtelijke mogelijkheden optimaal en duurzaam te bestemmen, te ontwikkelen en aan te sturen. Hierbij staat een interdisciplinaire aanpak tussen de verschillende vakgebieden garant voor een integrale benadering en dit via sensibiliseren en participatieve begeleiding van de burger".

De stad Mechelen streeft ernaar om de komende jaren haar milieubeleid te versterken, waarbij bijzondere aandacht wordt besteed aan:

- een optimale organisatie van de afdeling milieu- en natuurontwikkeling waardoor de taken naar behoren kunnen worden uitgevoerd.
- het integreren van de leefmilieudoelstellingen in de andere beleidsdomeinen.

⁵ Zie bijlage 1

- een planmatige aanpak en hiertoe de gepaste plannings- en rapporteringsinstrumenten te ontwikkelen.
- het treffen van organisatorische en technische voorzieningen om inzicht te krijgen, het beheersen en waar mogelijk verminderen van de milieu-impact van de bedrijfsvoering (interne milieuzorg)
- het ontwikkelen van de gepaste juridische instrumenten (reglementen, verordeningen) en een doorgedreven vergunningenbeleid.
- toezicht en de handhaving van de milieuregelgeving.
- overleg en participatie van de doelgroepen.
- het informeren en sensibiliseren van de doelgroepen.
- zo weinig mogelijk milieulast te veroorzaken door de eigen activiteiten en op het stimuleren van eenzelfde gedrag bij de bevolking.
- een kostenefficiënt afvalbeleid dat maximale kansen biedt aan de principes van de 'Ladder van Lansink' (prioriteit voor afvalpreventie en hergebruik) en 'de vervuiler betaalt'.
- het uitbouwen van een stedelijke waterbeleid dat is afgestemd op het geïntegreerd (brongericht) ontwikkelen, beheren en herstellen van de watersystemen.
- een geïntegreerde aanpak van de bescherming, het herstel, de ontwikkeling en het duurzaam gebruik van natuur, bos, groen en landschap.
- een geïntegreerd hinderbeleid waarbij prioriteit wordt gegeven aan het voorkomen van hinder en de bestaande hinder wordt teruggedrongen
- een mobiliteitsbeleid waarbij de druk op het leefmilieu uitgeoefend door verkeer en vervoer wordt teruggedrongen
- een energiebeleid waarbij de totale uitstoot van CO₂ wordt teruggedrongen door toepassing van energiebesparende maatregelen en de inzet van hernieuwbare energiebronnen.
- het versterken en verbeteren van de milieukwaliteit en ruimtelijke kwaliteit in specifieke gebieden door een gedifferentieerde aanpak van milieuproblemen en maatwerk op niveau van het gebied.

1.5. Duurzame ontwikkeling als rode draad doorheen het plan

Duurzaamheid loopt als een rode draad doorheen het milieubeleidsplan. Duurzame ontwikkeling is een relatief jong begrip dat 13 jaar geleden een ruime verspreiding vond door de publicatie in 1987 van het rapport van de Brundtland-commissie. De Brundtlandcommissie of wereldcommissie voor Milieu en Ontwikkeling werd voorgezeten door de Noorse premier, Gro Harlem Brundtland. Die commissie was door de Verenigde Naties aan het werk gezet om een antwoord te vinden op een aantal fundamentele problemen op wereldschaal, zoals: vervuiling, de uitputting van natuurlijke grondstoffen, overbevolking en hongersnood, armoede en ongelijkheid. Het gaat om problemen die we traditioneel aanwijzen als sociaal, economisch of leefmilieugebonden. Volgens de Brundtland-commissie moet onder duurzame ontwikkeling worden verstaan een ontwikkelingsmodel dat "voorziet in de behoeften van de huidige generaties, zonder de mogelijkheden van toekomstige generaties om in hun behoeften te voorzien in het gedrang te brengen."

1.6. Juridisch kader van het gemeentelijk milieubeleidsplan

Met het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid (DABM) werd geregeld hoe de doelstellingen en beginselen voor het milieubeleid in Vlaanderen naar het lokale niveau vertaald kunnen worden. Het DABM vormt hiermee het decretale kader voor de milieuplanning in Vlaanderen op de drie bestuurlijke niveaus (gewest, provincie, gemeente). Zo moet het Vlaamse Gewest een milieujaarprogramma (jaarlijks), een milieurapport (tweejaarlijks) en een milieubeleidsplan (vijfjaarlijks) opstellen. Daarnaast biedt het decreet de gemeenten en provincies de mogelijkheid om

ook zelf milieubeleidsplannen en jaarprogramma's op te stellen. In het kader van de milieuconvenants worden lokale overheden aangemoedigd om dit ook te doen.

Met het Besluit van de Vlaamse regering van 14 juni 2002 werd de opmaak van een gemeentelijk milieubeleidsplan verplicht. Het plan moet uiterlijk op 1 mei 2005 worden vastgesteld. Bovendien werd in het kader van de Samenwerkingsovereenkomst 2002-2004 'Milieu als opstap naar duurzame ontwikkeling' tussen het Vlaams Gewest en de lokale besturen gesteld dat uiterlijk op 31 december 2004 de ontwerpvisie ter advisering dient voorgelegd te worden aan het Vlaams Gewest.

1.7. Randvoorwaarden van de gemeentelijke milieubeleidsplanning

Europees niveau

Het Europees Milieubeleidsplan MAP 6 werd in 2002 goedgekeurd en biedt een kader voor het milieubeleid van de Europese Unie (EU) tot 2010. De inhoudelijke klemtonen op klimaat, biodiversiteit, gezondheid en natuurlijke hulpbronnen die hierin zijn opgenomen, zijn ook geldig voor Vlaanderen en worden bijgevolg overgenomen. Naast MAP 6 dient ook uitvoering gegeven te worden aan de Europese kaderrichtlijn Water.

Federaal niveau

Opeenvolgende staatshervormingen⁶ hebben er toe geleid dat de bevoegdheidsverdeling inzake leefmilieu in België verdeeld is tussen het federaal niveau en de gewesten. Stelselmatig werden meer en meer bevoegdheden inzake leefmilieu toegewezen aan de gewesten. De federale overheid blijft, of exclusief of samen met de Gewesten, bevoegd voor onder andere de vaststelling van productnormen, bescherming tegen ioniserende straling, de doorvoer van afvalstoffen, de coördinatie van het internationaal milieubeleid, het marine milieu).

De federale staat heeft een belangrijke taak inzake duurzame ontwikkeling. De wet van 5 mei 1997 betreffende de coördinatie van het federale beleid inzake duurzame ontwikkeling tekende een kader uit waarbinnen op het federale niveau het duurzaam beleid vorm moet krijgen. De wet lag aan de basis voor de oprichting van de Interdepartementale Commissie Duurzame Ontwikkeling (ICDO)⁷, een permanent overleg tussen de verschillende ministeries en publieke instellingen. De Commissie kreeg ook de opdracht om vierjaarlijks een plan duurzame ontwikkeling voor te bereiden. Het eerste federaal plan duurzame ontwikkeling had betrekking op de planperiode 2000-2004. In het voorjaar van 2004 werd het openbaar onderzoek opgestart voor het tweede federaal plan (2004-2008). In deze plannen werd een keuze gemaakt uit thema's in verband met duurzame ontwikkeling waarvoor in België de federale overheid bevoegd is. De planning beklemtoont dat de economische, sociale en ecologische aspecten van problemen op een geïntegreerde manier moeten worden aangepakt. De volgende beleidsterreinen komen in het voorontwerpplan aan bod:

- wijziging van consumptie- en productiepatronen (met aandacht voor informatie, opvoeding en sensibilisering van het publiek, duurzaam productbeleid en het verbruik van de overheidsadministraties)
- armoedebestrijding en aanpak van overmatige schuldenlast

de band tussen menselijke gezondheid en leefmilieu (landbouw, biologische diversiteit, energie, vervoer, klimaat)

⁶ Wet van 8 augustus 1980, Wet van 8 augustus 1988, Bijzondere wet van 16 juli 1993 (Sit-Michielsakkoorden), Bijzondere wet van 13 juli 2001.

⁷ Voor meer informatie zie www.icdo.fgov.be

Vlaams niveau

De maatregelen en initiatieven om de Europese doelstellingen te bereiken werden op Vlaams niveau ingeschreven in het gewestelijk milieubeleidsplan 2003-2007 (GMBP), dat door de Vlaamse regering werd vastgesteld op 19 september 2003. Het Vlaams milieubeleidsplan heeft een thematische aanpak. Er wordt een onderscheid gemaakt tussen de thema's 'verdunding van de ozonlaag', 'verandering van het klimaat door het broeikas-effect', 'verontreiniging door fotochemische stoffen', 'verzuring', 'vermesting', 'verspreiding van milieugevaarlijke stoffen', 'verontreiniging en aantasting van de bodem', 'verontreiniging door afvalstoffen', 'verstoring van watersystemen', 'hinder', 'versnippering' en 'verlies aan biodiversiteit'. Voor elk van deze thema's werden doelstellingen op lange en kortere termijn uitgewerkt. Om deze doelstellingen te bereiken werden voor elk thema ook verschillende maatregelen uitgewerkt. Daarnaast komen er verspreid over de verschillende thema's 40 projecten aan bod, die bedoeld zijn als hefboom om de doelstellingen uit het plan te realiseren. In het plan wordt ook aandacht besteed aan 'actoren/doelgroepen', omdat zij zowel veroorzakers als oplosers voor milieuproblemen kunnen zijn. Omdat sommige gebieden extra aandacht vergen en een beleid vereisen dat afgestemd is op de lokale situatie is er ook een hoofdstuk gebiedsgericht beleid. De verschillende instrumenten voor het milieubeleid, internationale samenwerking, geïntegreerd overheidsbeleid en de kosten en financiering komen ook aan bod. In bijlage 2 van dit plan worden de links tussen het gemeentelijk en Vlaams milieubeleidsplan weergegeven⁸.

Naast de opmaak van milieubeleidsplannen kunnen provincies en gemeenten sinds 1992 vrijwillige milieu-overeenkomsten afsluiten met het Vlaamse Gewest (milieuconvenanten of samenwerkingsovereenkomsten⁹). Met de Samenwerkingsovereenkomst 2002-2004 'Milieu als opstap naar duurzame ontwikkeling' stimuleert het Vlaamse Gewest de lokale besturen om een geïntegreerd milieubeleid uit te bouwen dat uitgaat van de principes van duurzame ontwikkeling. Via het kiezen voor één van de drie ambitieniveaus kunnen de lokale besturen zelf bepalen hoe ver ze hierbij willen gaan. De engagementen die de stad in het kader van deze overeenkomsten opneemt bepalen in sterke mate het te voeren milieubeleid. De samenwerkingsovereenkomst streeft naar een eenvormige structuur tussen het milieubeleidsplan en de wijze waarop de stad uitvoering geeft aan de Samenwerkingsovereenkomst.

Provinciaal niveau

Het provinciaal milieubeleidsplan (PMBP) van de provincie Antwerpen werd goedgekeurd op 27 november 2003 en heeft betrekking op de periode 2003-2007. Dit plan vormt een verder zetting van het eerste provinciaal milieubeleidsplan (1998-2002). Het provinciaal milieubeleidsplan 2003-2007 is opgedeeld in de thema's 'ruimte voor water', 'natuur, bos, landschap en groen', 'duurzaam provinciaal beleid', 'mobiliteit' en 'hinder'. Daarnaast is ook met betrekking tot gebiedsgericht beleid, gemeenten en doelgroepen, instrumenten en het financiële luik een hoofdstuk voorzien. De voornaamste krachtlijnen van het plan kunnen als volgt samengevat worden:

- ruimte voor water: de uitwerking van duurzame maatregelen bij de aanpak van de overstromingsproblematiek en de realisatie van een geïntegreerd waterlopenbeheer;
- mee instaan voor de duurzame instandhouding en bevordering van biodiversiteit in de provincie;
- het gemeentelijke milieu- en natuurbeleid ondersteunen;
- als provinciebestuur een toonbeeld van interne milieuzorg worden

In bijlage 2 van dit plan worden de links tussen het gemeentelijk en provinciaal milieubeleidsplan weergegeven¹⁰.

⁸ zie globaal actieplan (bijlage 2)

⁹ zie ook 1.2. historiek van het stedelijk milieubeleid

¹⁰ zie globaal actieplan in bijlage

Andere plannen en regelgeving

Bovenstaande randvoorwaarden vormen de belangrijkste voorwaarden voor de gemeentelijke milieubeleidsplanning. Niettemin bestaan er in een aantal aanverwante sectoren zoals ruimtelijke ordening, mobiliteit, ontwikkelingsamenwerking,... nog andere gemeentelijke en bovengemeentelijke plannen en regelgeving die mee het gemeentelijke milieubeleid bepalen. Voorbeelden hiervan zijn het ruimtelijke structuurplan, het mobiliteitsplan,... Indien relevant wordt naar deze plannen verwezen in de desbetreffende hoofdstukken (beleidskader/bestaande toestand).

1.8. Opmaak van het gemeentelijk milieubeleidsplan

Naast het juridisch kader is de opmaak van het milieubeleidsplan ook een beleidskeuze. Het kaderen van acties in een ruimere visie, doelstelling en tijdsspanne bevordert de efficiëntie en effectiviteit van het milieubeleid en de genomen beslissingen en initiatieven. Bovendien stelt het de betrokken diensten beter in staat om ook grotere, meer ingrijpende projecten in te plannen en effectief te realiseren.

In het milieubeleidsplan wordt beschreven 'wat' de stad wil bereiken (doelstellingen), 'op welke plaatsen' en 'hoe' dit moet gebeuren, met aandacht voor middelen, termijnen en prioriteiten.

Structuur

Het milieubeleidsplan is opgebouwd volgens de richtlijnen van het Vlaams Gewest¹¹ (thematisch). Volgende thema's (hoofdstukken) worden achtereenvolgens behandeld:

- Instrumentarium (hoofdstuk 2)
- Vaste stoffen (hoofdstuk 3)
- Integraal waterbeheer (hoofdstuk 4)
- Natuurlijke entiteiten (hoofdstuk 5)
- Hinder (hoofdstuk 6)
- Mobiliteit (hoofdstuk 7)
- Energie (hoofdstuk 8)

Elke hoofdstuk is opgebouwd volgens hetzelfde stramien:

- thema
- beleidskader
- bestaande toestand
- knelpunten en opportuniteiten
- doelstellingen en acties

Voor elk van deze milieuthema's wordt eerst een beschrijving gegeven van het thema en het beleidskader. Dit beleidskader omvat o.a. de regelgeving, de normen of doelstellingen die voorkomen in beleidsplannen van hogere overheden en de belangrijkste gemeentelijke bevoegdheden. Vervolgens wordt de actuele of bestaande toestand weergegeven. Hierbij is het zeker niet de bedoeling om een gedetailleerd overzicht te geven van alle resultaten van de diverse onderzoeken en inventarissen die ooit zijn uitgevoerd. Wel worden de voor dit plan meest significante gegevens opgenomen. De toetsing van de bestaande toestand aan het beleidskader wordt vertaald in een opsomming van knelpunten en opportuniteiten. De visie van de stad, rekening houdend met de actuele toestand, knelpunten en opportuniteiten komt tenslotte tot uiting in de doelstellingen. Deze geven de krachtlijnen weer van het toekomstige milieubeleid.

¹¹ richtlijnen opgenomen in de samenwerkingsovereenkomst 2002-2004 "milieu als opstap naar duurzame ontwikkeling"

en natuurbeleid. De acties geven de wijze aan waarop de doelstellingen zullen worden gerealiseerd.

Bij elke actie wordt aangegeven wie de initiatiefnemer of het aanspreekpunt is, de betrokken actoren zijn en wanneer de uitvoering van de actie voorzien is (timing). Afhankelijk van het voorwerp van de actie kan de timing verband houden met de opstart of de realisatie van de actie.

Alle doelstellingen en acties worden gebundeld in een globaal actieplan (zie bijlage 2), waarin ook de relatie met de beleidsplannen van de hogere overheden is opgenomen, evenals het al dan niet bindend zijn van de acties.

Een actie wordt als 'bindend' aangeduid indien de uitvoering ervan is opgelegd in het kader van:

- wetgeving van hogere overheden (beleidsplannen, uitvoeringsplannen)
- verplichtingen vanuit de samenwerkingsovereenkomst met het Vlaams Gewest

Ook als de actie extra aandacht verdient in de komende planperiode (o.a. voor het nastreven van de vooropgestelde doelstellingen) werd deze als bindend aangeduid. De andere acties worden als 'indicatief' omschreven. Wanneer een actie als indicatief wordt aangeduid betekent dit niet dat de uitvoering ervan vrijblijvend is. In verhouding tot de bindende acties gaat het meetstal om een verder zetten en opvolgen van reeds bestaande initiatieven.

Daarnaast bevat het plan een hoofdstuk 'gebiedsgericht beleid' (hoofdstuk 9). In dit hoofdstuk is een selectie gemaakt van gebiedsgerichte initiatieven of projecten. Deze projecten zijn vooral bedoeld als hefboom om de doelstellingen uit het plan te realiseren.

Procedure

Het DABM¹² regelt de procedure voor het opstellen van het gemeentelijk milieubeleidsplan. Tabel 1 geeft een overzicht van de belangrijkste stappen en bijhorende timing die wordt gehanteerd door de stad. Voor de opmaak van het plan deed de stad beroep op de diensten van de intergemeentelijke vereniging IGEMO.

Tabel 1: stappenplan en timing voor de opmaak van het milieubeleidsplan 2005-2009

Actie	Timing
Stapsgewijze opmaak van het ontwerpplan	September 2004- Juli 2005
Goedkeuring van het ontwerpplan door het College van burgemeester en schepenen	24 Augustus 2004
Organiseren van het openbaar onderzoek	1 September-30 oktober 2005
Vaststelling van het milieubeleidsplan door het College van burgemeester en schepenen en verwijzing van het plan naar de gemeenteraad voor definitieve vaststelling	12 januari 2005
Definitieve vaststelling van het milieubeleidsplan door de gemeenteraad	27 januari 2005
Informatie en communicatie inzake het milieubeleidsplan 2005-2009	Februari 2005

Bij de opmaak van het milieubeleidsplan werd veel belang gehecht aan de betrokkenheid van de verschillende diensten en adviesorganen, dit om het draagvlak te vergroten. Vijf thematische overlegmomenten werden georganiseerd om de ontwerp teksten te bespreken. In de periode januari 2004- april 2004 vonden volgende werkgroepen plaats:

- werkgroep Vaste Stoffen (15/01/2004)
- werkgroep Integraal Waterbeheer (05/02/2004)
- werkgroep Hinder en Mobiliteit (26/02/2004)
- werkgroep Energie (18/03/2004)

¹² Het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid (B.S. 3 juni 1995)

- werkgroep Natuurlijke entiteiten (08/04/2003)

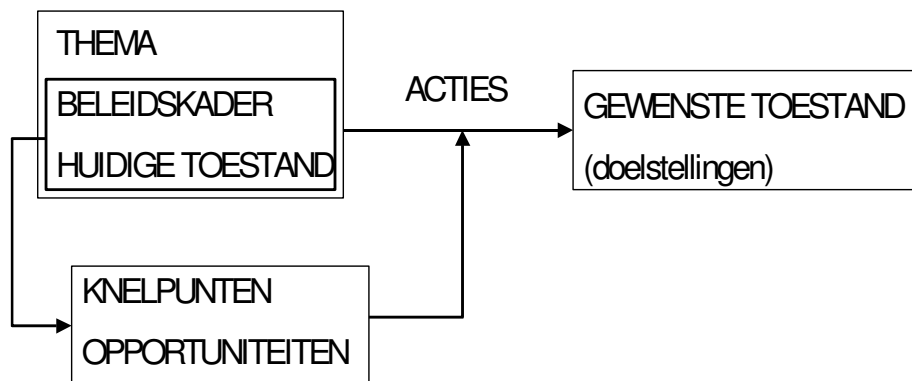
De samenstelling van de werkgroepen was afhankelijk van de diensten betrokken bij het thema. Naast de eigen diensten werd ook een afvaardiging van de milieuraad en belanghebbende verenigingen en personen uitgenodigd. De samenstelling van de werkgroepen werd door een collegebeslissing geformaliseerd.

Opvolging

Na opmaak van het milieubeleidsplan is opgemaakt dienen de acties te worden uitgevoerd, opgevolgd en eventueel bijgestuurd. De opvolging van het milieubeleidsplan zal in de eerste plaats gebeuren via het milieujaarprogramma. In het milieujaarprogramma worden de acties die het voorbije jaar uitgevoerd werden, gerapporteerd en geëvalueerd. Bij de opmaak, uitvoering en opvolging van het milieujaarprogramma worden eveneens alle relevante diensten betrokken.

Daarnaast is het de bedoeling om de milieubarometer, die opgemaakt wordt in het kader van de Samenwerkingsovereenkomst 'Milieu als opstap naar duurzame ontwikkeling' (2002-2004), als evaluatie-instrument voor het gemeentelijke milieubeleid te gebruiken. De stad zal deze milieubarometer ook inzetten als communicatie-instrument naar de bevolking toe.

Figuur 4: schematische voorstelling van de opbouw van het plan

2. Instrumentarium

Het instrumentarium bevat bepalingen over de organisatie van de stedelijke diensten en de organisatie van inspraak in het stedelijke milieubeleid.

2.1. Organisatie

Strategische doelstelling: de stad voert een milieubeleid waarbij doorlopend aandacht wordt besteed aan een optimale organisatie van de afdeling milieu- en natuurontwikkeling waardoor de taken naar behoren kunnen worden uitgevoerd.

2.1.1. Beschrijving thema

De milieuambtenaar en de medewerkers van de afdeling milieu en natuurontwikkeling vertolken een zeer belangrijke rol in het stedelijke milieubeleid. De opdrachten en verantwoordelijkheden van de afdeling bestrijken diverse domeinen en een veelheid aan thema's. Om die reden beschikt de afdeling milieu- en natuurontwikkeling over deskundig, gespecialiseerd personeel.

2.1.2. Beschrijving beleidskader

In navolging van de milieuconvenants bepaalt de Samenwerkingsovereenkomst 2002 – 2004 “milieu, als opstap naar duurzame ontwikkeling” dat iedere gemeente moet beschikken over personeel dat de gemeente ondersteunt bij het gemeentelijk milieu- en natuurbeleid. Middels allerhande regelgeving worden diverse taken, opdrachten en bevoegdheden door de Vlaamse wetgever specifiek toevertrouwd aan de milieudienst, de milieuambtenaar en de duurzaamheidsambtenaar.

2.1.3. Beschrijving bestaande toestand

De stad beschikt sedert 1977 over een milieudienst. Tot 1998 was de milieudienst een aparte entiteit. Vanaf 1998 bestond de milieudienst uit volgende secties: administratie, Tivoli, groendienst. In 2003 werd een nieuwe organisatiestructuur binnen de stad uitgebouwd. De afdeling milieu en natuurontwikkeling werd opgericht. Deze afdeling omvat volgende diensten en personeelsleden¹³:

- 1 afdelingshoofd
- milieudienst (1 diensthoofd + 4 medewerkers);
- dienst duurzame ontwikkeling (duurzaamheidscoördinator + samenwerking IGEMO);
- dienst milieu-educatie (1 diensthoofd + 9 medewerkers);
- dienst natuur- en groenontwikkeling (1 diensthoofd + 1 medewerker)

Binnen de afdeling Milieu- en Natuurontwikkeling zijn 19 personeelsleden werkzaam (situatie mei 2004). Het personeelsbehoefteplan van 1997 werd niet volledig ingevuld. Een nieuw personeelsbehoefteplan is in opmaak.

De milieudienst en de dienst duurzame ontwikkeling zijn tot op vandaag de dag de belangrijkste katalysatoren en initiatoren van een duurzaam gemeentelijk leefmilieubeleid. Op termijn zullen ook de diensten milieu-educatie en natuur- en groenontwikkeling een grotere rol opnemen.

¹³ Zie ook figuur 18 - hoofdstuk 10 (personele en financiële implicatie)

De afdeling vervult ondermeer volgende kerntaken inzake leefmilieu:

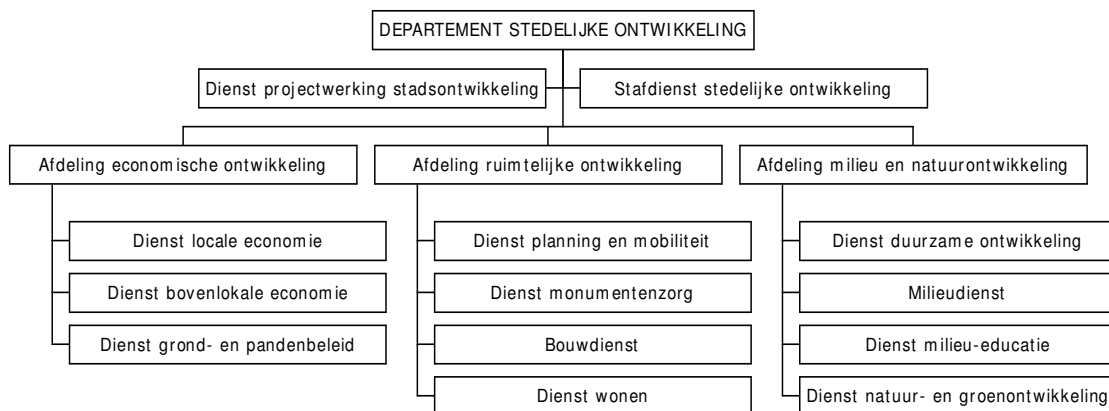
Tabel 2: kerntaken van de verschillende diensten van de afdeling milieu- en natuurontwikkeling

Dienst Milieu-educatie	Natuur- en milieueducatieve activiteiten organiseren
	Onderhoudswerken
	Toezicht
	Communicatie
	Organisatie van feesten
Milieudienst	Opstellen beleidsplannen
	Opmaken van beleidsinstrumenten
	Uitvoeren van het beleid
	Behandelen van vergunningsaanvragen
	Verstrekken van advies en informatie (intern/extern)
	Afhandelen van aanvragen voor toelagen
	Handhaving en onderzoeken
	Communicatie
	Klachtenbehandeling
	Afvalpreventie
	milieucompartimenten
	Secretariaat milieuraad
	Land- en tuinbouwbeleid
Dienst duurzame ontwikkeling	Opstellen beleidsplannen
	Opmaak beleidsinstrumenten
	Adviesverlening en informatie
	Netwerking (intern/extern)
	Communicatie
	Afhandelen aanvragen voor toelagen
Dienst natuur- en groenontwikkeling	Opstellen beleidsplannen
	Opstellen beleidsinstrumenten
	Kapvergunningen
	Uitvoeren van het beleid inzake vergunningsaanvragen, onderhoud en ontwerp openbaar groen
	Opbouwen van knowhow

Het milieubeleid heeft heel wat raakvlakken met andere bevoegdheidsdomeinen. Hierdoor komen verschillende taken terecht bij de afdeling milieu- en natuurontwikkeling die echter niet behoren tot de kerntaken.

In het stedelijk organogram situeert de afdeling milieu- en natuurontwikkeling zich binnen het departement stedelijke ontwikkeling.

Figuur 5: organogram van het departement stedelijke ontwikkeling

Voor de uitvoering van bepaalde opdrachten wordt beroep gedaan op de diensten van:

- de intergemeentelijke vereniging voor ontwikkeling van het gewest Mechelen en omgeving (IGEMO);
- het provinciaal instituut voor hygiëne (PIH);
- milieu- en adviesbureaus.

Bij deze organisaties kunnen de diensten tevens terecht voor advies en bijstand.

In het kader van de samenwerkingsovereenkomst 2002 – 2004 “milieu, als opstap naar duurzame ontwikkeling” maakt de stad in grote mate gebruik van de diensten van de intergemeentelijke vereniging IGEMO. Voor de invulling van een tweede “duurzaamheidsmedewerker” doet de stad een beroep op de duurzaamheidscel van IGEMO. Deze intergemeentelijke cel ondersteunt de stad bij de uitvoering van haar engagementen jegens het Vlaamse Gewest.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de ambitieniveaus die de stad ondertekende in het kader van de samenwerkingsovereenkomst.

Tabel 3: ondertekeningsniveaus van de stad in het kader van de samenwerkingsovereenkomst 2002-2004

Cluster	2002-2003	2004
Instrumentarium	Niveau 2	Niveau 2
Vaste stoffen	Niveau 2	Niveau 2
Water	Niveau 2	Niveau 2
Natuurlijke entiteiten	Niveau 2	Niveau 2
Hinder	Niveau 2	Niveau 2
Mobiliteit	Niveau 2	Niveau 2
Burgers en Doelgroepen	Niveau 1	Niveau 2

De stad ondertekende bijkomend de optionele bepalingen bij de cluster hinder:

- opruimen van kleine partijen achtergelaten gevaarlijke afvalstoffen;
- bodemverontreiniging.

In 2004 werd ook ingetekend op het regionaal ambitieniveau 3 project “regionaal duurzaamheidsplatform ter introductie en realisatie van een duurzaamheidskaart”¹⁴. Met betrekking tot afvalbeheer participeert de gemeente aan de intergemeentelijke vereniging voor duurzaam afvalbeheer regio Mechelen (IVAREM).

De bevoegde schepen inzake leefmilieu is ook bevoegd voor de beleidsdomeinen ruimtelijke ordening, stadsvernieuwing, juridische zaken, welzijn en gezondheid, ontwikkelingssamenwerking, gelijke kansenbeleid en preventie.

De milieudienst en de dienst duurzame ontwikkeling zijn gehuisvest in een lokaal dat voldoende ruimte biedt voor het personeel. Er is een loket aanwezig dat gemakkelijk toegankelijk is voor de inwoners van de stad.

De uitrusting van de milieudienst is afdoende. Alle personeelsleden beschikken over een eigen bureau- en opbergruimte. De vereiste informaticavoorzieningen (pc's, printers, intranet, internet) zijn aanwezig. De diensten beschikken over of hebben toegang tot voldoende documentatie om de taken naar behoren uit te voeren. De dienst beschikt over eigen staalnameapparatuur voor beperkte wateranalyses en geluidsmetingen.

De dienst beschikt over diverse databanken. De volgende databanken worden door de milieudienst beheerd of gebruikt:

¹⁴ zie hoofdstuk gebiedsgericht beleid voor meer informatie over dit project.

- de milieuvergunningendatabank
- een milieuklachten-, registratie- en opvolgingssysteem (MKROS)
- een ruimtelijke informatie databank (RI loket, GIS)
- een register van verontreinigde gronden
- een register van potentieel verontreinigde gronden
- natuurvergunningendatabank

Bij de het gebruik en de uitbouw van databanken voorziet de stad maximale uitwisseling met de gewestelijke databanken.

De milieudienst heeft toegang tot geografische informatie via de ruimtelijke informatiedatabank (RI loket). Er kan ook steeds beroep worden gedaan op de GIS-cel van de stad voor GIS functionaliteiten.

2.1.4. Knelpunten en opportuniteiten

Knelpunten:

- de omvang en de complexiteit van de taken die worden toegewezen aan de milieudienst nemen steeds toe en zijn niet altijd in verhouding tot de beschikbare personele middelen.
- het personeelsbehoefteplan werd niet volledig ingevuld.
- de hogere overheid delegeert steeds meer taken naar de stad zonder overleg.
- de hogere overheden ontwikkelen steeds nieuwe projecten zonder rekening te houden met de impact ervan op de werking van de stedelijke diensten.
- het domein "leefmilieu" is moeilijk af te bakenen waardoor opdrachten worden opgelegd die niet tot de kerntaken behoren.
- het verzorgen van de loketwerking voor de bevolking is zeer arbeidsintensief.
- de communicatie met de andere overheidsdiensten loopt niet altijd even vlot.
- versnippering van bevoegdheden op federaal, gewestelijk en provinciaal vlak.

Opportuniteiten:

- de milieudienst beschikt over gemotiveerd en gekwalificeerd personeel.
- vier personen beschikken over een Vlarem-bekwaamheidsbewijs.
- de milieudienst beschikt over de gepaste infrastructuur.

2.1.5. Doelstellingen en acties

Doelstelling: het uitbouwen van een afdeling milieu- en natuurontwikkeling met gekwalificeerd en gemotiveerd personeel, dat de veelheid aan taken en opdrachten op een kwaliteitsvolle wijze kan uitvoeren.

Actie I 1: voorzien in voortdurende opleiding en bijscholing van het personeel van de afdeling milieu en natuurontwikkeling.

Initiatiefnemer: afdelingshoofd van de afdeling milieu en natuurontwikkeling

Betrokkenen: personeelsleden van de afdeling milieu en natuurontwikkeling, externe opleiders

Timing: doorlopend aandachtspunt

Actie I 2: verder zetten en versterken van het overleg met de schepen, bevoegd voor leefmilieu.

Initiatiefnemer: afdelingshoofd van de afdeling milieu en natuurontwikkeling

Betrokkenen: schepen van leefmilieu

Timing: vanaf 2005

Actie I 3: waken over het feit dat de toegewezen taken aan de afdeling milieu- en natuurontwikkeling in overeenstemming zijn met de vooropgestelde kerntaken.

Initiatiefnemer: afdelingshoofd van de afdeling milieu en natuurontwikkeling
Betrokkenen: personeelsleden van de afdeling milieu en natuurontwikkeling
Timing: doorlopend aandachtspunt

Actie I 4: invullen van het personeelsbestand conform het personeelsbehoefteplan van de afdeling milieu- en natuurontwikkeling

Initiatiefnemer: afdelingshoofd van de afdeling milieu en natuurontwikkeling
Betrokkenen: personeelsleden van de afdeling milieu en natuurontwikkeling
Timing: doorlopend aandachtspunt

Doelstelling: het voorzien in een geschikte administratieve en technische omkadering van de milieudienst opdat in optimale omstandigheden gewerkt kan worden.

Actie I 5: het verder uitbouwen van de milieudatabanken.

Initiatiefnemer: afdeling milieu- en natuurontwikkeling
Betrokkenen: GIS-cel, dienst informatica, Provincie, Vlaams Gewest, externe adviesbureaus
Timing: doorlopend aandachtspunt

Actie I 6: opmaak van een jaarlijkse planning met prioritaire taken voor de afdeling milieu- en natuurontwikkeling (gekoppeld aan de begroting)

Initiatiefnemer: afdelingshoofd van de afdeling milieu en natuurontwikkeling
Betrokkenen: personeelsleden van de afdeling milieu en natuurontwikkeling
Timing: vanaf 2005

2.2. Integratie

Strategische doelstelling: de stad voert een milieubeleid waarbij bijzondere aandacht wordt besteed aan het integreren van de leefmilieudoelstellingen in de andere beleidsdomeinen.

2.2.1. Beschrijving thema

Milieubeleid is geen zaak meer van de milieudienst alleen, maar is geïntegreerd in nagenoeg alle diensten. Duurzaamheid, zorg voor de leefomgeving en aandacht voor milieu en natuur zijn essentiële waarden voor iedere dienst en elk personeelslid. De milieuambtenaar, de duurzaamheidsambtenaar en de medewerkers van de milieudienst fungeren steeds meer als gangmakers van het gemeentelijk milieubeleid.

2.2.2. Beschrijving beleidskader

De samenwerkingsovereenkomst 2002 – 2004 (milieu, als opstap naar duurzame ontwikkeling) bepaalt dat de gemeente moet werken aan een geïntegreerd duurzaam lokaal milieubeleid. Als instrument introduceert de Samenwerkingsovereenkomst het “ambtelijk overleg”; een dienstoverschrijdend overleg met tot doel milieu te integreren als aandachtspunt voor alle diensten en personeelsleden van de stad.

In functie van de gemeentelijke managementstructuur wordt voorzien in overlegmomenten binnen de diensten of tussen de diensten onderling.

2.2.3. Beschrijving bestaande toestand

Binnen het departement stedelijke ontwikkeling wordt wekelijks vergaderd met de afgevaardigden van de verschillende afdelingen en diensten binnen het departement. Er is ook regelmatig overleg tussen de departementen (managementteam)

In functie van de uitvoering van optie 7 van het milieuconvenant 2000 – 2001 werd de stuurgroep “duurzaam gemeentelijk beleid” geïntroduceerd in de stad. Dit ambtelijk overlegorgaan “avant la lettre” bundelde verantwoordelijken en geïnteresseerden van nagenoeg alle diensten met het oog op het reduceren van het gebruik van bestrijdingsmiddelen, het rationeel gebruik van energie, afvalpreventie, het gebruik van secundaire grondstoffen en het zuinig verbruik van water.

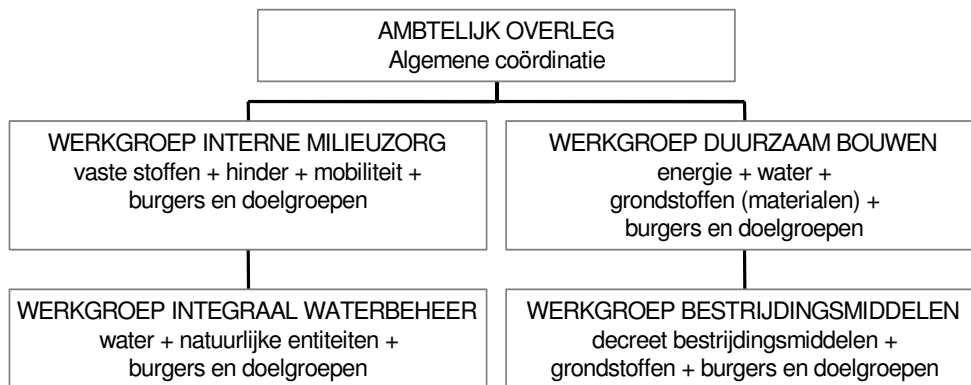
Met de samenwerkingsovereenkomst 2002 – 2004 (milieu, als opstap naar duurzame ontwikkeling) werd het “ambtelijk overlegorgaan” geformaliseerd als een orgaan met de volgende doelstellingen:

- coördinatie opmaak en uitvoering van het milieubeleidsplan en het milieujaarprogramma;
- maximale afstemming tussen het milieubeleid en de andere beleidsprocessen (ruimtelijke ordening, mobiliteit, volksgezondheid,...);
- communicatie omtrent het lokale milieu- en natuurbeleid, zowel naar de eigen gemeentelijke diensten als naar de bevolking en specifieke doelgroepen.

Het ambtelijk overlegorgaan bestaat uit departementshoofden, afdelingshoofden en diensthoofden van verschillende departementen en diensten. Aanvullend werden thematische werkgroepen opgericht. De samenstelling van deze werkgroepen is afhankelijk van het thema. De stad telt de volgende thematische werkgroepen:

- werkgroep “duurzaam bouwen”;
- werkgroep “integraal waterbeheer”;
- werkgroep “interne milieuzorg”.
- werkgroep “reductieplan bestrijdingsmiddelen”.

Figuur 6: schematische voorstelling van de thematische werkgroepen

Tenslotte worden met het oog op de uitvoering van concrete projecten en/of opdrachten werkgroepen opgericht. Deze werkgroepen beogen de voorbereiding, coördinatie en opvolging van een concreet project of een specifieke opdracht. Op dit ogenblik zijn de volgende adhoc-werkgroepen actief in de stad:

- werkgroep “diftar”;
- werkgroep “herbruikbare bekertjes”;
- werkgroep “energiezorg”.

Ook beleidsmatig is het milieu- en natuurbeleid een belangrijk aandachtspunt. Enkele voorbeelden:

- de bevoegdheden inzake ruimtelijke ordening, leefmilieu en welzijn zijn ondergebracht in één kabinet;
- oprichting van een nieuwe dienst duurzame ontwikkeling;

- stedelijke beleidsverklaring 2001-2006;
- ondertekening van verschillende (milieu)overeenkomsten.

Door de verhoogde betrokkenheid van andere diensten worden stapsgewijs meer milieudoelstellingen overgenomen in de plannen, initiatieven en acties van andere beleidsdomeinen. Uiteraard is er ook een tendens in de wetgeving dat alle beleidsdomeinen meer en meer geconfronteerd worden met milieuregeling.

2.2.4. Knelpunten en opportuniteiten

Knelpunten:

- ingevolge onwetendheid is de realisatie van de milieudoelstellingen bij sommige diensten ontoereikend.
- toetsing aan milieudoelstellingen bij nieuwe plannen, visies, projecten gebeurt niet altijd.

Opportuniteiten:

- het georganiseerd dienstoverschrijdend overleg.
- groeiende betrokkenheid van verschillende diensten bij de leefmilieuproblematiek
- meer integratie via de milieuwetgeving

2.2.5. Doelstellingen en acties

Doelstelling: het integreren van de milieudoelstellingen in andere beleidsdomeinen.

Actie I 7: de diensten van de afdeling milieu- en natuurontwikkeling van in de beginfase betrekken bij de voorbereiding en planning van milieugerelateerde initiatieven door andere diensten.

Initiatiefnemer: departement stedelijke ontwikkeling, departement stedelijke infrastructuur

Betrokkenen: afdeling milieu- en natuurontwikkeling

Timing: doorlopend aandachtspunt

Actie I 8: aanmoedigen van de diensten om actief te participeren aan de dienstoverschrijdende werkgroepen inzake leefmilieu (ambtelijk overleg, thematische werkgroepen,...).

Initiatiefnemer: dienst duurzame ontwikkeling

Betrokkenen: diensten aangeduid als lid van de werkgroep(en)

Timing: doorlopend aandachtspunt

Actie I 9: ontwikkelen van instrumenten voor de andere diensten om rekening te houden met milieu en duurzaamheid.

Initiatiefnemer: dienst duurzame ontwikkeling

Betrokkenen: milieudienst

Timing: doorlopend aandachtspunt

Doelstelling: bewerkstelligen dat duurzaamheid, zorg voor de leefomgeving en aandacht voor milieu en natuur beschouwd worden als essentiële waarden die gemeengoed zijn voor iedere dienst en elk personeelslid.

Actie I 10: sensibiliseren van het personeel inzake het stedelijke duurzaam milieubeleid en hun inbreng hierbij.

Initiatiefnemer: dienst duurzame ontwikkeling

Betrokkenen: informatiedienst, vormingsdienst

Timing: doorlopend aandachtspunt

2.3. Beleidsinstrumenten

Strategische doelstelling: de stad voert een milieubeleid waarbij doorlopend aandacht wordt besteed aan een planmatige aanpak en ontwikkelt hiertoe de gepaste plannings- en rapporteringsinstrumenten.

2.3.1. Beschrijving thema

Om vorm te geven aan het stedelijk milieu- en natuurbeleid is het aangewezen om op een planmatige wijze uitvoering te geven aan concrete acties en initiatieven. Opvolging, terugkoppeling en evaluatie zijn noodzakelijke stappen om een kwaliteitsvol en duurzaam milieu- en natuurbeleid te voeren. Hiertoe beschikt de stad over een aantal plannings-, rapporterings- en evaluatie-instrumenten.

2.3.2. Beschrijving beleidskader

Ingevolge de initiële tekst van het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid kon de gemeente de volgende planningsdocumenten opmaken:

- een gemeentelijk milieujaarprogramma (jaarlijks).
- een gemeentelijk milieubeleidsplan (vijfjaarlijks).

Via convenants en samenwerkingsovereenkomsten werd door het Vlaamse Gewest aangestuurd op de jaarlijkse opmaak van een milieujaarprogramma (MJP). In de samenwerkingsovereenkomst 2002 – 2004 werd het MJP als een verplicht plannings- en rapporteringsinstrument naar voor geschoven. Met de ondertekening van deze Samenwerkingsovereenkomst engageerde de stad zich tevens tot de opmaak van een milieubeleidsplan en de realisatie van een milieubarometer.

Door het Besluit van de Vlaamse Regering van 14 juni 2002 is de gemeente verplicht een milieubeleidsplan op te maken. Het 1ste 'verplichte' beleidsplan moet uiterlijk op 1 mei 2005 vastgesteld zijn.

2.3.3. Beschrijving bestaande toestand

Het College van Burgemeester en Schepenen stelt jaarlijks het gemeentelijk milieujaarprogramma vast. Dit beleidsdocument wordt opgemaakt door de milieudienst. De gemeenteraad wordt hiervan in kennis gesteld naar aanleiding van de jaarlijkse begrotingsbesprekingen. Het milieujaarprogramma omvat ten minste:

- een verslag van uitvoering van de geldende milieubeleidsplannen van alle overheden;
- een opgave van de tijdens het komende jaar te verrichten activiteiten en te nemen maatregelen;
- een overzicht van de geraamde inkomsten en uitgaven voor de uitvoering van het milieu- en natuurbeleid.

De stad heeft reeds op eigen initiatief een milieubeleidsplan opgemaakt. Dit beleidsplan had betrekking op de periode 1999-2003 en werd opgemaakt in samenwerking met het PIH. In het milieubeleidsplan wordt bijzondere aandacht geschonken aan visieontwikkeling, het formuleren van strategische en operationele doelstellingen, het creëren van een beleidskader, het plannen van concrete en haalbare maatregelen en initiatieven (actiepunten).

Met het oog op een goede uitvoering van de acties in het milieujaarprogramma maakt de stad halfjaarlijks, als intern werkdocument, een beknopte tussentijdse stand van zaken op. Dit laat de stad toe desgevallend bij te sturen in de uitvoering van sommige acties van het MJP. Dit is belangrijk gelet op het feit dat het milieujaarprogramma door de hogere overheid wordt geëvalueerd op de engagementen opgenomen in de samenwerkingsovereenkomst.

Om de status van het gemeentelijk milieubeleid te evalueren, heeft de dienst duurzame ontwikkeling de eerste stappen gezet naar de opmaak van een milieubarometer. Deze barometer bestaat uit een set van omgevingsindicatoren die toelaten om diverse aspecten van het milieu- en natuurbeheer in de gemeente te beoordelen. Een eerste selectie van indicatoren werd doorgevoerd op basis van relevantie voor de stad, de mogelijke kwantificeerbaarheid en de beschikbaarheid van de gegevens (22 indicatoren). Deze ontwerpindicatoren dienen nog verder te worden verfijnd en te besproken met de betrokkenen (beleid, diensten, adviesorganen,...)

2.3.4. Knelpunten en opportuniteiten

Knelpunten:

- het milieujaarprogramma, luik “rapportering” kan niet volledig afgewerkt zijn op het ogenblik van de eerste begrotingsbesprekingen (najaar).
- het ontbreekt de stad aan juiste gegevens om een doeltreffende milieubarometer op te stellen.
- bij milieubeleidsplannen van hogere overheden wordt onvoldoende rekening gehouden met ondersteunende initiatieven voor lokale besturen.
- de planperiodes van de beleidsplannen van de verschillende bestuurlijke niveaus zijn niet op elkaar afgestemd
- (te) veel administratieve lasten gekoppeld aan het milieujaarprogramma

Opportuniteiten:

- de Samenwerkingsovereenkomst geen financiële stimuli om op een planmatige, doelgerichte wijze werk te maken van een duurzaam milieu- en natuurbeleid
- de aanzet tot opmaak van een milieubarometer.
- jaarlijks voortgangsrapport van het milieujaarprogramma.

2.3.5. Doelstellingen en acties

Doelstelling: planmatige realisatie van een lokaal, duurzaam milieu- en natuurbeleid

Actie I_11: 5-jaarlijkse opmaak van een milieubeleidsplan.

Initiatiefnemer: milieudienst

Betrokkenen: dienst duurzame ontwikkeling

Timing: 2009

Actie I_12: jaarlijkse opmaak van het luik “planning” van het milieujaarprogramma

Initiatiefnemer: milieudienst

Betrokkenen: dienst duurzame ontwikkeling

Timing: jaarlijks

Actie I_13: hogere overheden verzoeken tot het opnemen van meer ondersteunende initiatieven naar lokale besturen in hun beleidsplannen.

Initiatiefnemer: milieudienst

Betrokkenen: provincie, Vlaams Gewest

Timing: 2007

Actie I 14: hogere overheden verzoeken de planperiode van milieubeleidsplannen beter op elkaar af te stemmen.

Initiatiefnemer: milieudienst

Betrokkenen: provincie, Vlaams Gewest

Timing: 2007

Doelstelling: regelmatige evaluatie en rapportering omtrent de voortgang van het gemeentelijk milieu- en natuurbeleid

Actie I 15: jaarlijkse opmaak van het luik “rapportering” van het milieujaarprogramma

Initiatiefnemer: milieudienst

Betrokkenen: dienst duurzame ontwikkeling

Timing: jaarlijks

Actie I 16: opmaak van een stedelijke milieubarometer bestaande uit een set van thematische milieu-indicatoren

Initiatiefnemer: milieudienst

Betrokkenen: dienst duurzame ontwikkeling, stedelijke adviesraden

Timing: 2005

2.4. Interne Milieuzorg

Strategische doelstelling: de stad voert een milieubeleid waarbij organisatorische en technische voorzieningen worden getroffen om inzicht te krijgen, het beheersen en waar mogelijk verminderen van de milieu-impact van de bedrijfsvoering.

2.4.1. Beschrijving thema

Interne milieuzorg heeft tot doel het invoeren van milieuvriendelijke handelingen en producten in de dagelijkse werking van de gemeente met de steun van de beleidsverantwoordelijken en personeelsleden. Milieuzorg heeft betrekking op de organisatiestructuur, de verantwoordelijkheden, de praktijken en processen, de procedures, grondstoffen en hulpbronnen,...

2.4.2. Beschrijving beleidskader

Het decreet van 5 april 1995 houdende de algemene bepalingen inzake milieubeleid introduceert de begrippen “bedrijfsinterne milieuzorg”, “milieubeheersysteem”, “milieuaudit”,... in de Vlaamse milieuwetgeving. Dit begrippenkader was in eerste instantie bedoeld voor de bedrijfswereld maar is evenzeer toepasbaar in de publieke sector.

In de Samenwerkingsovereenkomst 2002 – 2004 (milieu, als opstap naar duurzame ontwikkeling) stelt het Vlaamse Gewest dat iedere gemeente een milieuzorgsysteem moet opzetten voor haar eigen diensten.

Het decreet van 19 april 1995 betreffende bedrijfsinterne milieuzorg introduceert de figuur “milieucoördinator”. Ingevolge dit decreet moet de stad ook voor een aantal eigen inrichtingen of installaties beschikken over een interne of externe milieucoördinator.

2.4.3. Beschrijving bestaande toestand

In uitvoering van optie 7 van het milieuconvenant (2000 – 2001) en de Samenwerkingsovereenkomst 2002 – 2004 “milieu, als opstap naar duurzame

ontwikkeling” werd de voorbije jaren steeds meer aandacht besteed aan interne milieuzorg.

De stad heeft reeds diverse initiatieven getroffen die ertoe leiden dat milieuzorg een aandachtspunt is voor de diensten en de personeelsleden. De werkgroep interne milieuzorg (opgericht in 2000) is hierbij het dienstoverschrijdend overlegplatform. Een actieplan ‘interne milieuzorg’ werd opgesteld. Dit actieplan is het kader voor de uitvoering van verschillende concrete thematische IMZ acties m.b.t. vaste stoffen, water, energie, mobiliteit, ... Een onderscheid wordt gemaakt in sensibilisatie en implementatie. De verschillende gemeentediensten zelf staan in voor de realisatie of de ondersteuning van de acties¹⁵. Dit plan en de hieraan gekoppelde activiteiten worden bijgestuurd i.f.v. nieuwe knelpunten of opportuniteiten.

De uitvoering van de verschillende initiatieven en acties zijn echter niet altijd geïntegreerd in een globale procesmatige aanpak (structuren, procedures,...). Het nut van een milieuzorgbeleid wordt niet door eenieder op een consequente wijze erkend.

In toepassing van het decreet van 19 april 1995 doet de gemeente een beroep op de diensten van een externe milieucoördinator voor de stedelijke brandstofverdeelinstallaties. In eerste instantie betrof het de installaties van de Kruidtuin, Stadsmagazijnen en Brandweer. De installaties van de Kruidtuin en Stadsmagazijnen werden ondertussen buiten gebruik gesteld.

2.4.4. Knelpunten en opportuniteiten

Knelpunten:

- de afspraken en procedures met betrekking tot het aankoopbeleid zijn niet bij iedereen gekend.
- het gemis aan een volledige inventarisatie van grondstoffen en hulpbronnen (energie, water, ...).
- geen gestandaardiseerd milieuzorgsysteem voor lokale overheidsdiensten.
- de interne communicatie inzake milieuzorg is ontoereikend¹⁶.
- de externe milieucoördinator heeft zijn samenwerking met de gemeente stopgezet.
- de eigen dynamiek van sommige diensten leidt ertoe dat het aanvragen van vergunningen en certificaten voor deze activiteiten/aankopen soms over het hoofd wordt gezien.
- Onvoldoende kennis of interesse inzake de milieuwetgeving bij andere diensten

Opportuniteiten:

- de aanwezigheid van een werkgroep “interne milieuzorg”
- de duurzaamheidsmedewerkers als aanspreekpunt voor de diensten
- de handleiding interne milieuzorg op het intranet
- eigen interne dienst voor preventie en bescherming

2.4.5. Doelstellingen en acties

Doelstelling: verder invoeren van een milieuzorgsysteem in de gemeentelijke diensten en instellingen.

Actie I_17: aanmoedigen van de diensten om actief te participeren aan de werkgroep “interne milieuzorg” of de initiatieven die vanuit deze werkgroep worden genomen

¹⁵ Voor een overzicht van de bestaande en geplande IMZ-acties wordt verwezen naar de thematische hoofdstukken

¹⁶ Blijkt o.a. uit een interne enquête uitgevoerd door de dienst duurzame ontwikkeling in 2003

Initiatiefnemer: dienst duurzame ontwikkeling
Betrokkenen: leden van de werkgroep IMZ
Timing: doorlopend aandachtspunt

Actie I_18: stapsgewijze opmaak van een gestandaardiseerd intern milieuzorgsysteem met aandacht voor procedures, processen,... (cfr. ISO, EMAS,...)

Initiatiefnemer: dienst duurzame ontwikkeling
Betrokkenen: milieudienst, werkgroep IMZ
Timing: vanaf 2005

Actie I_19: versterken van de interne communicatie inzake interne milieuzorg

Initiatiefnemer: dienst duurzame ontwikkeling
Betrokkenen: milieudienst, informatiedienst, leden van de werkgroep IMZ,
Timing: vanaf 2005

Actie I_20: in kaart brengen van de verbruiks- en aankoopprofielen van de diensten

Initiatiefnemer: dienst duurzame ontwikkeling
Betrokkenen: aankoopdiensten
Timing: 2009

Actie I_21: aanstelling van een nieuwe interne/externe milieucoördinator indien nodig

Initiatiefnemer: milieudienst
Betrokkenen: interne dienst voor preventie en bescherming
Timing: 2005

Actie I_22: versterken van het overleg tussen de milieudienst en de interne dienst preventie en bescherming.

Initiatiefnemer: milieudienst
Betrokkenen: interne dienst preventie en bescherming
Timing: 2007

2.5. Reglementen en vergunningen

Strategische doelstelling: de stad voert een milieubeleid waarbij bijzondere aandacht wordt besteed aan het ontwikkelen van de gepaste juridische instrumenten (reglementen, verordeningen) en een doorgedreven vergunningenbeleid.

2.5.1. Beschrijving thema

Het voeren van een goed milieubeleid vereist de inzet van verschillende instrumenten. Naast sociale instrumenten (participatie, doelgroepenbeleid, integratie, communicatie,...) kan een stad gebruik maken van haar specifieke bevoegdheden op het vlak van enerzijds reglementering en anderzijds het verlenen van vergunningen, om haar visie en doelstellingen inzake milieu- en natuurbeleid waar te maken. De reglementering kan enerzijds 'repressief' zijn (politierglementen, belastingsreglementen) maar kan ook belonend zijn (subsidie reglementen).

2.5.2. Beschrijving beleidskader

De gemeenteraad is op grond van de gemeentewet bevoegd om reglementen en politieverordeningen op te maken, in de mate dat deze reglementen niet in strijd zijn met de regelgeving van de hogere overheden. De omvang van de reglementerende bevoegdheid van de gemeente is omschreven in artikel 135, §2 van de nieuwe gemeentewet.

Het nieuwe artikel 119bis van de nieuwe gemeentewet, ingevoerd bij wet van 13 mei 1999, voorziet de mogelijkheid om tegen bepaalde vormen van openbare overlast op te treden middels een administratieve sanctie.

In het kader van medebewind heeft de Vlaamse overheid aan de gemeente een aantal specifieke taken toebedeeld inzake het verlenen van vergunningen. De gemeente treedt ondermeer op basis van de volgende regelgeving op als vergunningverlenende overheid:

- Decreet van 28 juni 1985 betreffende de milieuvergunning;
- Besluit Vlaamse Regering van 23 juli 1998 tot vaststelling van nadere regels ter uitvoering van het decreet van 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu.

2.5.3. Beschrijving bestaande toestand

De stad beschikt over diverse reglementen en –verordeningen met betrekking tot milieu- en natuurbeheer (politiereglementen, belastingsreglementen, subsidiereglementen). Een overzicht van de reglementen wordt weergegeven in de respectievelijke thematische hoofdstukken.

Er wordt ervaren dat enerzijds een groot deel van deze reglementen niet goed op elkaar zijn afgestemd en ook niet altijd in overeenstemming zijn met de steeds veranderende wetgeving (zie hoofdstuk hinder). Anderzijds is ook de bevolking niet altijd goed op de hoogte van het bestaan van verschillende reglementen en hun toepassing.

De stad maakt op dit ogenblik nog geen gebruik van de mogelijkheden die het nieuwe artikel 119bis van de nieuwe gemeentewet biedt.

In het kader van de wetgeving op de milieuvergunningen behandelt de milieudienst jaarlijks een 100tal dossiers (klasse 1, klasse 2 en meldingen klasse 3). De milieudienst fungeert telkens als adviesverlenende overheid, hetzij ten aanzien van het College van Burgemeester en Schepenen voor klasse 2-vergunningen, hetzij ten aanzien van de Bestendige Deputatie voor klasse 1-vergunningen. Vermoedelijk beschikken diverse hinderlijke inrichtingen nog niet over een milieuvergunning of is hun vergunningsstatus onvolledig. In overleg met het parket worden stapsgewijs sectorale inspectieprogramma's uitgewerkt (zie ook cluster hinder).

Het aantal natuurvergunningen dat jaarlijks wordt aangevraagd is vrij beperkt.

2.5.4. Knelpunten en opportuniteiten

Knelpunten:

- verschillende politiereglementen en –verordeningen zijn niet op elkaar afgestemd en moeten geactualiseerd worden (o.a. inzake geluid, kappen van bomen,...).
- de stad maakt nog geen toepassing van artikel 119bis N. Gemeentewet;
- complexe wetgeving die leidt tot overregulering
- de communicatie naar de bevolking omtrent de inhoud van reglementen en –verordeningen is beperkt;
- vermoedelijk beschikken een aantal bedrijven over geen of een onvolledige vergunning;
- de toepassing van de regelgeving inzake natuurvergunningen is onvoldoende ingeburgerd.

Opportuniteiten:

- artikel 119bis van de N. Gemeentewet opent nieuwe perspectieven om op te treden tegen allerlei vormen van overlast.
- sectorale inspectieprogramma's.

- verschillende subsidiereglementen

2.5.5. Doelstellingen en acties

Doelstelling: het creëren van een efficiënt juridisch kader om doeltreffend op te treden tegen misdrijven en diverse vormen van openbare overlast

Actie I_23: actualisatie en afstemming van de bestaande politiereglementen en – verordeningen inzake leefmilieu

Initiatiefnemer: milieudienst

Betrokkenen: politie, afdeling juridische zaken

Timing: doorlopend aandachtspunt

Actie I_24: toepassing onderzoeken van artikel 119bis van de Nieuwe Gemeentewet (administratieve sancties)

Initiatiefnemer: milieudienst

Betrokkenen: afdeling juridische zaken, IGEMO

Timing: 2006

Doelstelling: het voeren van een efficiënt vergunningenbeleid

Actie I_25: opmaak van sectorale inspectieprogramma's om niet vergunde hinderlijke inrichtingen in kaart te brengen en zich vervolgens in regel te stellen

Initiatiefnemer: milieudienst

Betrokkenen: parket, politie, milieu-inspectie

Timing: vanaf 2005

Actie I_26: versterken van de communicatie inzake de toepassing van de natuurvergunning

Initiatiefnemer: milieudienst

Betrokkenen: natuurwachter, informatiedienst, IGEMO

Timing: vanaf 2005

Actie I_27: versterken van de interne en externe communicatie rond de geldende reglementen en verordeningen

Initiatiefnemer: milieudienst

Betrokkenen: politie, informatiedienst

Timing: doorlopend aandachtspunt

Actie I_28: actief meewerken aan de hervorming van het vergunningenbeleid op initiatief van de hogere overheden

Initiatiefnemer: milieudienst

Betrokkenen: Vlaams Gewest, VVSG, IGEMO

Timing: vanaf 2005

2.6. Toezicht en handhaving

Strategische doelstelling: de stad voert een milieubeleid waarbij bijzondere aandacht wordt besteed aan het toezicht en de handhaving van de milieuregelgeving.

2.6.1. Beschrijving thema

Tegen diverse vormen van milieuoverlast wordt regulerend opgetreden. De Vlaamse, en aanvullend de lokale, regelgeving inzake milieu en natuur is vrij uitgebreid en complex. Deze regelgeving voorziet in diverse procedures en instrumenten voor toezicht en

leefmilieuhandhaving. Naast de hogere overheid vervullen de burgemeester, de milieuambtenaar en de politie een zeer belangrijke rol inzake toezicht en milieuhandhaving.

Handhaving van de regelgeving op het vlak van het leefmilieu is een kritische succesfactor voor het welslagen van het milieubeleid. Als de overheid er niet in slaagt om de regels te doen naleven, mislukt haar beleid. Een doelmatige en efficiënte handhaving is daarom een dwingende noodzaak.

2.6.2. Beschrijving beleidskader

Anno 2004 behoort de bevoegdheid inzake leefmilieu nagenoeg volledig tot het bevoegdheidspakket van de gewesten. De toezichts- en handhavingstaken zijn dan ook zeer uitgebreid en bestrijken diverse domeinen. Inzake het voorkomen en bestrijden van milieuhinder (abiotisch milieu) betreft het o.a:

- wetgeving op de hinderlijke inrichtingen;
- wetgeving ter bestrijding van luchtverontreiniging;
- wetgeving ter bestrijding van geluidshinder;
- wetgeving ter bestrijding van bodem en grondwaterverontreiniging;
- wetgeving betreffende het voorkomen en beheer van afvalstoffen;
- wetgeving op gevaarlijke stoffen;
- ...

Wat betreft het natuurbehoud en landschapszorg (biotisch milieu):

- wetgeving op het natuurbehoud;
- wetgeving ter bescherming van landschappen;
- wetgeving i.v.m. bosbeheer;
- wetgeving ter bescherming van sommige dier- en plantensoorten;
- ...

Los van elke specifieke wetgeving in de hinderreglementering is het mogelijk om van de "verontreiniger" een vergoeding te eisen voor schade op basis van de artikelen 544 (leer van de burenhinder) en 1382 en volgende (foutaansprakelijkheid), van het Burgerlijk Wetboek. Ook in het Strafwetboek zijn bepalingen opgenomen voor het regelen van hinderproblemen. Indien bepaalde hinderbronnen nog niet het voorwerp uitmaken van een federale of Vlaamse wetgeving beschikt de gemeente over de mogelijkheid om deze hinderproblematiek te regelen via o.a. het politiereglement.

In het Nationaal Veiligheidsplan 2003–2004 is leefmilieuhandhaving één van de topprioriteiten voor zowel de federale als de lokale politie. In het kader van hun algemene vaststellingsbevoegdheid heeft de lokale politie sowieso een belangrijke taak in zowel het toezicht als de handhaving inzake leefmilieu.

Het parket streeft naar kwaliteitsvolle en procesregelmatige vaststellingen en redacties van strafrechterlijke PV's. Het parket wenst de onderlinge interactie tussen lokale politie en milieudiensten te bepalen door het vastleggen van prioriteiten door:

- opstellen van een protocol tussen parket, gemeente en politie
- uitwerken van een stappenplan m.b.t. controle op de Vlarem-wetgeving
- minstens 2 gecoördineerde milieucontroles op de in het protocol bepaalde prioriteiten.

Op gewestelijk niveau worden er eveneens initiatieven genomen inzake milieuhandhaving. Op 26 juni 2002 verscheen de omzendbrief LNW/2002/1 van de Vlaamse minister van leefmilieu en Landbouw betreffende prioriteiten bij de handhaving van de milieuregelgeving in het Vlaams Gewest. Deze omzendbrief had tot doel de ambtenaren belast met de handhaving van de milieuregelgeving op de hoogte te brengen van de afspraken die gemaakt werden tussen het Vlaams Gewest en de procureurs-

generaal omtrent de afstemming tussen de administratieve handhaving en de strafrechterlijke handhaving en de prioriteiten die hierbij gesteld worden.

Midden 2003 werd het voorontwerp van decreet 'milieuhandhaving' tot wijziging van het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid en tot aanvulling ervan door toevoeging van een titel inzake handhaving en veiligheidsmaatregelen ter advies voorgelegd werd aan de MiNa-Raad. Dit decreet zou alle verschillende regels over toezicht, administratieve sancties, veiligheidsmaatregelen en straffen in de bestaande milieudecreten vervangen door één globale regeling. Dit decreet zal ongetwijfeld belangrijke consequenties hebben op de organisatie van de milieuhandhaving in Vlaanderen en de rol van de gemeente hierin.

Er is nood aan duidelijkheid omtrent taakverdeling en samenwerking in de handhaving tussen de verschillende bevoegde instanties (parket, politie, milieudienst). In 2002 werd in het arrondissement Mechelen een overleg opgestart tussen het parket, politie, burgemeesters, schepenen van leefmilieu en milieuanbtenaren. De opzet is om onderlinge afspraken te maken omtrent handhaving en toezicht op milieuvergunningplichtige inrichtingen in de gemeente.

De bestaande of in opmaak zijnde milieudatabanken (o.a. het milieuklachten-, registratie- en opvolgingssysteem, de natuurvergunningendatabank,...) kunnen een belangrijke ondersteunende rol vervullen inzake toezicht en handhaving

2.6.3. Beschrijving bestaande toestand

Zowel milieudienst als politie hebben een belangrijke toezichthoudende functie inzake milieu. Het toezicht op de hinderlijke inrichtingen klasse 2 en 3 is een stedelijke bevoegdheid en verantwoordelijkheid. Ook technische controles bij klasse 1 bedrijven kunnen uitgevoerd worden door stedelijke toezichthoudende ambtenaren. Het toezicht is op de eerste plaats een opdracht van de stedelijke milieudienst voor het bestuurlijk (repressief) optreden. Binnen de milieudienst van de stad zijn 4 personen gemachtigd om controles uit te voeren bij ingedeelde inrichtingen (VLAREM ambtenaren). In het kader van hinderlijke inrichtingen heeft de politie vooral een (strafrechterlijke) taak. De politie houdt ook toezicht op de niet ingedeelde en private inrichtingen. De hervorming van de politie heeft geleid tot de oprichting van de intergemeentelijke politiezone Mechelen (IPZ). Deze zone omvat uitsluitend het grondgebied van de stad Mechelen. Tot op heden is er geen milieucel opgericht binnen de IPZ Mechelen. Er is een officier aangesteld die, naast andere politionele taken, ook belast is met milieudossiers. Inzake toezicht op hinderlijke inrichtingen wordt overleg gepleegd tussen milieudienst en politie.

Milieu-inspectie wordt ingeschakeld voor controle van de klasse 1-inrichtingen en plaatsbezoeken worden uitgevoerd bij vaststelling van milieuhinder afkomstig van klasse 2 en 3 inrichtingen. Beperkte onderzoeken worden uitgevoerd (o.a. geluidsmetingen) wanneer de hinder blijft aanhouden. Politie wordt ingeschakeld bij geluidsoverlast door elektronisch versterkte muziek en het niet naleven van de politiereglementen.

Er wordt ook samengewerkt met andere gewestelijke of federale milieuadministraties zoals OVAM (afvalstoffen), Vlaamse Landmaatschappij/Mestbank (mestwetgeving), AMINAL afdeling Natuur (natuurwachter), AMINAL afdeling bos&groen (boswachter), Gezondheidsinspectie (zwembaden), Federaal Voedselagentschap, Federaal Agentschap voor Nucleaire controle,...

Ingevolge de versnippering van de toezichtstaken inzake milieu over verschillende instanties is het belangrijk om duidelijke afspraken te maken. Meestal ontbreekt het aan feedback vanuit de hogere overheid omtrent doorgegeven dossiers.

Op dit ogenblik worden er door de milieudienst uitsluitend controles uitgevoerd bij klachten of bij aanvraag tot wijziging, uitbreiding of vernieuwing van een milieuvergunning. Een gerichte preventieve handhaving (controle zonder vermoeden dat vergunning wordt overtreden) gebeurt zelden gelet op het beperkt personeelsbestand bij de milieudienst, op het uitgebreide takenpakket van deze dienst en het groot aantal ingedeelde inrichtingen.

Voor het uitvoeren van analyses (waterstalen, bodemonsters, geluidsstudies,...) doet de stad o.a. beroep op het Provinciaal Instituut voor Hygiëne (PIH) en erkende bodemsaneringsdeskundigen.

In het verleden werden binnen de stad diverse pogingen ondernomen om te komen tot betere afspraken inzake toezicht en handhaving van de milieuregelgeving. Ingevolge wisselende prioriteiten hadden deze initiatieven geen duurzaam karakter waardoor ze telkens opnieuw moesten worden opgestart. De afgelopen jaren zijn er ad hoc nieuwe stappen ondernomen om te komen tot betere afspraken en samenwerking¹⁷. Naar de toekomst toe is het belangrijk om meer prioriteit te hechten aan milieuhandhaving en hiertoe, in overleg met al de betrokkenen, te voorzien in de nodige personele en financiële middelen.

De stad participeert aan het arrondissementeel overleg met het Parket. Op dit overleg worden o.a. afspraken gemaakt inzake gerichte sectorale doorlichtingen (inspectieprogramma's). De sector wordt op het vlak van hun vergunningssituatie doorgelicht. Bedrijven zonder vergunning worden aangemaand zich te regulariseren. Het Parket engageert zich om bij het niet opvolgen van de onderrichtingen van de stad, doorgestuurd dossiers met prioriteit te behandelen. Zo werd in 2003 deelgenomen aan de controle van de droogkuissector.

De stad beschikt over verschillende reglementen voor de handhaving inzake milieuhinder. Deze reglementen zijn niet op elkaar afgestemd en zijn meestal ook niet in overeenstemming met de recente (steeds veranderende) wetgeving. De stad heeft de intentie om een geïntegreerd hinderreglement op te stellen, op basis van het modelreglement dat het Vlaams Gewest ter beschikking zal stellen.

In het verleden zijn diverse pogingen ondernomen om op lokaal vlak een geïntegreerd hinderbeleid te voeren

2.6.4. Knelpunten en opportuniteiten

Knelpunten:

- weinig intern overleg tussen politie en milieudienst inzake de aanpak van milieuklachten
- weinig preventieve controle ingevolge onvoldoende personele middelen
- ontbreken van een milieucel binnen de IPZ zone Mechelen
- ontbreken van feedback tussen de toezichthoudende instanties van verschillende administraties
- doorschuiven van toezichtstaken van de hogere overheid naar het lokale bestuur
- uit het milieuhandavingsrapport 2002 van Milieu-inspectie blijkt dat een groot deel van de pv's inzake milieuovertredingen nog wordt geseponneerd
- uitvoering van de bepalingen van de Legionellawetgeving zorgen voor een zware administratieve last
- reglementering inzake milieuhandhaving is niet op elkaar afgestemd
- het voorstel van geïntegreerd hinderreglement vanuit het Vlaams Gewest is nog niet beschikbaar
- politie beschikt niet over een eigen medewerker die is opgeleid tot milieudeskundige.

¹⁷ Zie ook cluster hinder

Opportunities:

- periodiek overleg met Parket
- oprichting in 2004 van een cel sluikestorten
- aanstelling van toezichthoudende ambtenaren binnen de stedelijke diensten
- uitvoeren van een onderzoek bij gegronde klachten
- onderzoek naar het opstellen van een nieuw handhavingsdecreet en reorganisatie van de diensten van het Vlaamse Gewest.

2.6.5. Doelstellingen en acties

Doelstelling: het voeren van een geïntegreerd handhavingsbeleid inzake leefmilieu

Actie I 29: aandringen bij de IPZ Mechelen tot het oprichten van een milieucel.

Initiatiefnemer: milieudienst

Betrokkenen: IPZ Mechelen, parket

Timing: 2005

Actie I 30: opstellen van een gemeentelijke prioriteitennota inzake milieuhandhaving en -toezicht.

Initiatiefnemer: milieudienst

Betrokkenen: politie, parket

Timing: 2006

Actie I 31: voorzien in een periodiek overleg met bovengemeentelijke toezichthoudende instanties inzake leefmilieu.

Initiatiefnemer: milieudienst

Betrokkenen: provinciale en gewestelijke toezichthouders, parket

Timing: vanaf 2007

Actie I 32: versterken van de samenwerking tussen milieudienst en Politie

Initiatiefnemer: milieudienst

Betrokkenen: politie

Timing: vanaf 2006

Actie I 33: het Vlaams Gewest verzoeken om dringend werk te maken van de opmaak van een ontwerp van geïntegreerd hinderreglement

Initiatiefnemer: milieudienst

Betrokkenen: Vlaams Gewest, politie

Timing: 2005

Actie I 34: opstellen van een stedelijk geïntegreerd hinderreglement

Initiatiefnemer: milieudienst

Betrokkenen: politie, afdeling juridische zaken, Vlaams Gewest

Timing: 2006

Actie I 35: rekening houden met het nieuwe handhavingsdecreet en de nieuwe organisatiestructuur van het Vlaamse Gewest

Initiatiefnemer: milieudienst

Betrokkenen: Vlaams Gewest, politie

Timing: vanaf 2005

2.7. Overleg en participatie

Strategische doelstelling: de stad voert een milieubeleid waarbij maximaal wordt rekening gehouden met overleg en participatie van de doelgroepen.

2.7.1. Beschrijving thema

Naast de verzoening van de ecologische, economische en sociale doelstellingen wordt binnen een duurzaam gemeentelijk beleid ook wel eens een vierde dimensie toegevoegd, de institutionele (duurzaamheidsprisma, Valentin). Deze dimensie omvat de manier waarop het beleid wordt ontwikkeld, uitgevoerd en geëvalueerd. Het gaat dan minder over de vraag 'wat moeten we doen?' maar meer over 'hoe moeten we het doen?'. Het gaat met andere woorden over het proces. Om de doelstellingen van duurzame ontwikkeling te realiseren moet meer aandacht gaan naar participatie van de bevolking en verschillende vormen van beleidsintegratie. Door de kleine schaal van de gemeente en de geringe afstand tot zijn burgers, is het lokale bestuursniveau het best geplaatst om hierin een pioniersrol te spelen. Hiertoe kunnen verschillende instrumenten worden ingezet: betrokkenheid van adviesraden, organiseren van informatievergaderingen, organiseren van openbare onderzoeken,...

2.7.2. Beschrijving beleidskader

Vanaf het 1ste milieuconvenant vraagt de Vlaamse overheid de oprichting van een gemeentelijke milieu- en natuurrad. Door de ondertekening van de Samenwerkingsovereenkomst 2002 – 2004 (milieu, als opstap naar duurzame ontwikkeling) engageert de stad zich tot de voorzetting van de werking van de gemeentelijke adviesraad voor milieu en natuur volgens specifieke modaliteiten (statuten, huishoudelijk reglement, afsprakennota,...).

2.7.3. Beschrijving bestaande toestand

Sinds 1984 beschikt de stad over een gemeentelijke milieuraad. Deze raad adviseert de gemeente over het stedelijke milieu- en natuurbeleid. Voor tal van aangelegenheden die te maken hebben met het gemeentelijk en intergemeentelijk beleid inzake leefmilieu, natuur en duurzame ontwikkeling wordt de milieuraad om advies gevraagd. De samenstelling van de milieuraad wordt bepaald door de gemeenteraad. De afgelopen jaren werden inspanningen geleverd om de statuten en de samenstelling in overeenstemming te brengen met de nieuwe richtlijnen van het Vlaamse Gewest. Sedert 2002 organiseert de stad tweemaal per jaar een 'open milieuraad'. Dit zijn vergaderingen van de milieuraad die toegankelijk zijn voor alle inwoners van de stad. Aanvullend organiseert de stad of de milieuraad, in functie van de noodwendigheden, informatievergaderingen voor de bevolking of specifieke doelgroepen. Deze vergaderingen hebben vaak specifieke projecten of milieuthema's tot voorwerp. In functie van de uitvoering van diverse projecten worden ook 'klankbordgroepen' opgericht.

Het grondgebied van de stad wordt opgedeeld in 11 dorpen en wijken. Vanuit de dienst Wijk- en dorpszaken zijn er de afgelopen jaren heel wat inspanningen geleverd om netwerking binnen en tussen deze dorpen en wijken te realiseren (aanstelling wijkmanagers, wijkraden, bewonersvergaderingen, wijkkranten, ...).

De stad beschikt over verschillende communicatiekanalen waarin leefmilieu regelmatig aan bod kan komen (Onder den Toren, Streekkrant, ...)

In 2004 stapte de stad in een regionaal project tot oprichting van een duurzaamheidsplatform en introductie van een duurzaamheidskaart. Het platform is een

forum met alle relevante maatschappelijke actoren en intermediairs die samen initiatieven willen treffen om zowel specifieke doelgroepen als de gehele bevolking aan te moedigen tot een duurzaam gedrag en handelen¹⁸.

De stad organiseert tal van openbare onderzoeken, in hoofdzaak in het kader van planningsprocessen (Vlaams en provinciaal milieubeleidsplan, Afvalstoffenplannen, gemeentelijk mobiliteitsplan, ruimtelijke structuurplannen,...) en vergunningsprocedures (milieuvergunning, natuurvergunning,...).

2.7.4. Knelpunten en opportuniteiten

Knelpunten:

- een wildgroei van openbare onderzoeken voor procedures en plannen allerhande (vooral van bovengemeentelijke initiatieven)
- het voorstel van AMINAL voor aanpassing van de reglementen en statuten van de milieuraad is (te) complex.
- de milieuraad is (te) omvangrijk
- burgers hebben soms te grote verwachtingen naar de stad
- burgers benaderen de stad vooral vanuit de milieuproblematiek uit hun eigen straat.

Opportuniteiten:

- goede samenwerking tussen stad en milieuraad
- uitgebreid netwerk aan participatieve instrumenten
- grote betrokkenheid van de milieuraad bij het stedelijke milieubeleid
- Project “regionaal duurzaamheidsplatform ter introductie en realisatie van een duurzaamheidskaart”¹⁹
- Project klimaatwijken²⁰
- Regeerakkoord Vlaamse Regering 2004-2009 waarin is opgenomen dat er geen bijkomende verplichtingen worden opgelegd aan de lokale besturen zonder correcte financiering voor de realisatie ervan.

2.7.5. Doelstellingen en acties

Doelstelling: versterken van het overleg en de participatie inzake leefmilieu en duurzame ontwikkeling

Actie I_36: de bovengemeentelijke instanties verzoeken om bij het organiseren van openbare onderzoeken aandacht te hebben voor de belasting ervan op de werking van de milieudienst en de dienst hierbij logistiek te ondersteunen.

Initiatiefnemer: milieudienst

Betrokkenen: hogere overheid, VVSG

Timing: doorlopend aandachtspunt

Actie I_37: verder zetten van de logistieke en financiële ondersteuning van de stedelijke adviesraad voor leefmilieu (MINAraad)

Initiatiefnemer: milieudienst

Betrokkenen: dienst duurzame ontwikkeling

Timing: vanaf 2005

Actie I_38: stimuleren van de informatie-uitwisseling inzake milieu en duurzame ontwikkeling tussen de MINA-raad en andere stedelijke adviesraden

Initiatiefnemer: milieudienst

¹⁸ zie ook hoofdstuk 9 (gebiedsgericht beleid) – project 8.

¹⁹ zie hoofdstuk 9 (gebiedsgericht beleid) - project 8

²⁰ zie hoofdstuk 9 (gebiedsgericht beleid) - project 5

Betrokkenen: doorlopend aandachtspunt

Actie I 39: verder uitwerken van een participatief netwerk met de doelgroepen (burgers, verenigingen, handelaars, scholen, bedrijven) inzake leefmilieu en duurzame ontwikkeling (informatieavonden, open milieuraden, klankbordwerkgroepen, overlegmomenten,...)

Initiatiefnemer: dienst duurzame ontwikkeling

Betrokkenen: milieudienst, dienst wijk- en dorpszaken, IGEMO

Timing: doorlopend aandachtspunt

Actie I 40: realiseren van een regionaal duurzaamheidsplatform met de doelgroepen (bedrijven, handelaars, verenigingen,...)

Initiatiefnemer: dienst duurzame ontwikkeling

Betrokkenen: milieudienst, IGEMO, Vlaams Gewest, naburige gemeenten

Timing: 2006

2.8. Doelgroepenbeleid

De verantwoordelijkheid voor het oplossen van complexe vraagstukken berust niet alleen bij de overheid maar ook bij andere betrokkenen. Dit besef van onderlinge afhankelijkheid geraakt stilaan ingeburgerd in het milieubeleid. Overheden, maatschappelijke organisaties en private actoren hebben elkaar nodig om tot een oplossing te komen. Een samenwerking met de doelgroepen is dus onontbeerlijk.

Strategische doelstelling: de stad voert een milieubeleid waarbij de doelgroepen maximaal worden betrokken, geïnformeerd en gesensibiliseerd.

2.8.1. Beschrijving thema

Elk individu is betrokken bij het milieubeleid. Zo heeft elke burger de taak om zorg te dragen voor het milieu en bij te dragen tot duurzame ontwikkeling. De betrokkenheid van ieder maakt de realisatie van een duurzamer milieu er niet éénvoudiger op. Men de mogelijkheid bieden om te participeren vergt een planmatige aanpak waarbij een mix aan financiële en personele middelen moet worden ingezet. Het realiseren van een duurzaam (milieu) beleid is arbeidsintensief. Hiertoe moeten de nodige personele en financiële middelen vrijgemaakt worden. Een doelgroepenbeleid is geen statisch gegeven. Nieuwe middelen en methodieken dienen tijdig te worden opgespoord.

2.8.2. Beschrijving beleidskader

Op mondiaal niveau vormt de participatie van burgers en plaatselijke organisaties een belangrijk punt in de Agenda 21. Het Verdrag van Aarhus (VN/ECE, ondertekening door de EU en haar lidstaten op 25 juni 1998) stelt dat de overheden het publiek moet assisteren bij de inspraak over besluitvorming en informatie met betrekking tot milieuaangelegenheden. Een Europese richtlijn is in opmaak om het verdrag op Europees niveau te concretiseren.

Zowel het gewestelijke als het provinciale milieubeleidsplan hechten veel belang aan de betrokkenheid van de doelgroepen bij het milieubeleid.

Het voeren van een doelgroepenbeleid is een belangrijk aandachtspunt in de Samenwerkingsovereenkomst 2002 – 2004 “Milieu als opstap naar duurzame ontwikkeling”. Het komt er op aan de verschillende doelgroepen met ‘aangepaste’ instrumenten te benaderen. De handleiding stelt: “zoveel verschillende individuen met evenveel verschillende belangen en interessegebieden kunnen enkel en alleen bereikt

worden via een mix aan communicatiekanalen die zich minutieus richten op de diverse doelgroepen en subdoelgroepen”.

De Samenwerkingsovereenkomst benadrukt dat een doelgroepenbeleid belangrijk is en dat al naargelang het niveau waarop de gemeente intekent, de volgende groepen prioritair zijn: 1) eigen diensten, 2) de huishoudens, 3) de bedrijven/handelaars, 4) de scholen en 5) de verenigingen.

2.8.3. Beschrijving bestaande toestand

Binnen de stad is de laatste jaren meer aandacht gegroeid voor overleg met burgers en doelgroepen. Ook de wijze waarop heeft een hele evolutie doorgemaakt.

Het intergemeentelijk afvalpreventieproject, opgestart in 1997 duidde een aantal doelgroepen aan als ‘prioritair’ en via werkgroepen werden ze aangesproken en betrokken.

Met de ondertekening van optie 7 van het gemeentelijk milieuconvenant (2000-2001) werd het communicatiebeleid verruimd en verfijnd. Nieuwe communicatiemiddelen werden toegevoegd rond tal van milieuthema's (o.a. het duurzaamheidsloket, infomomenten voor verenigingen, subsidiereglementen, nieuwe gemeentelijke werkgroepen, ...).

In 2002 werd ingetekend op de Samenwerkingsovereenkomst 2002 – 2004 (milieu als opstap naar duurzame ontwikkeling) waarbij het doelgroepenbeleid een belangrijk aandachtspunt was. Vanaf 2002 werden meer communicatiemiddelen ingezet ten behoeve van een groot aantal doelgroepen. Het aantal initiatieven groeide in die mate dat het opmaken van een gedegen doelgroepenbeleid zich opdrong. Momenteel beschikt de stad over een planmatige aanpak van het doelgroepenbeleid. Zo wordt vermeden dat partijen naast elkaar werken en wordt een maximale afstemming van middelen bekomen.

De stad richt zich tot volgende doelgroepen:

- eigen diensten
- huishoudens
- scholen
- verenigingen
- bedrijven en handelaars

Prioritaire doelgroep 'eigen diensten': bij participatie van de burger is het evenzeer belangrijk om het eigen personeel te betrekken. Als overheid heeft de stad immers een belangrijke voorbeeldfunctie te vervullen. Het stadspersoneel dient voldoende geïnformeerd en gesensibiliseerd te zijn. Belangrijk is dat de personeelsleden hun collega's verder informeren en sensibiliseren.

Prioritaire doelgroep 'huishoudens': deze doelgroep bevat alle individuele burgers. Het betreft een zeer heterogene groep. Vanaf 1997 (begin van het afvalpreventieproject) streeft de stad ernaar om de burger te betrekken en inspraak te verlenen. De burger wordt gewezen op zijn verantwoordelijkheid in het veroorzaken van milieudruk via sensibilisatie en educatie. Hij wordt ook aangezet tot een milieuvriendelijkere houding.

Prioritaire doelgroep 'scholen': jongeren zijn de volwassenen van de toekomst. Door hen milieubewust te maken werken we aan een toekomstgericht milieubeleid. Concrete lesmaterialen (campagnes, projecten, leskoffers, theaterstukken,...) worden voor de scholen ontwikkeld en ter beschikking gesteld. Met dit aanbod wil de stad de scholen ondersteunen bij lesprogramma's en projectwerken. Anderzijds tracht men de school te overtuigen om zelf het goede voorbeeld te geven via een milieuvriendelijk beleid. Alle betrokken partijen (leerlingen, leerkrachten, ouders) komen aan bod. De stad voert een

intensieve communicatie naar de scholen toe en kan hierbij rekenen op een ruime ondersteuning van de intergemeentelijke vereniging IGEMO. Scholen kunnen ook beroep doen het project Milieuzorg op school (MOS) van het Vlaams Gewest. Meer en meer partners ontwikkelen een aanbod naar scholen waardoor zich een stevig netwerk ontwikkelt.

Prioritaire doelgroep 'verenigingen': het betreft een bonte mengeling van groeperingen die al dan niet een directe band hebben met milieu. Al deze organisaties spelen een belangrijke rol bij het ondersteunen van het beleid. De stad streeft naar een nauwe band met het plaatselijke verenigingsleven. Enerzijds om hun adviezen en hun expertise. Anderzijds omdat zij mee een stuwende kracht achter het beleid kunnen vormen.

Ook 'bedrijven en handelaars' zijn een belangrijke doelgroep. De stad ondersteunt lokaal het Vlaams en provinciaal beleid naar bedrijven en handelaren. Initiatieven vanuit de stad naar deze doelgroep hebben betrekking op het informeren over bestaande regelgevingen of aandachtspunten voor duurzaam ondernemen. In het kader van het ambitieniveau 3 project (duurzaamheidsplatform, duurzaamheidskaart) zijn bedrijven en handelaren een belangrijke doelgroep.

Het doelgroepenbeleid voorziet in de inzet van middelen die hetzij in eigen beheer ontwikkeld worden of hetzij via een samenwerking met hogere overheden en andere partners zoals IGEMO, VVSG, BBL, Natuurpunt, Ecolife,... Dit alles in functie van een maximale participatie.

Om het doelgroepenbeleid beheersbaar te maken is de inzet van vrijwilligers belangrijk. Een deskundige vrijwilliger die kan rekenen op de nodige ondersteuning en begeleiding, neemt een unieke positie in. Hij of zij vormt een belangrijke partner in het contact met de burger. Momenteel wordt beroep gedaan op vrijwilligers in het kader van verschillende milieuprojecten (afvalpreventie²¹, klimaatwijkenproject²², trage wegen²³, beheer van natuurgebieden²⁴,...). De betrokkenheid van vrijwilligers kan verder worden geoptimaliseerd en vergroot.

Volgende communicatiemiddelen worden ingezet, al naargelang de keuze van de doelgroep en de boodschap die men wil brengen:

- overleg (ambtelijk overleg, dienstenoverleg, scholenoverleg,...);
- opleidingen/studiedagen;
- campagnes en informatieve en sensibiliserende acties (o.a. campagne 'wie afval vermijdt – hoeft het niet kwijt', ...);
- didactische materialen (infopakketten, educatieve pakketten, infomomenten, tentoonstellingen, theaterproducties, affiches, folders, brochures,...);
- gemeentelijke en intergemeentelijke infobladen (Onder den Toren, Streekkrant, 5voor12,...)
- excursies;
- subsidiereglementen.

2.8.4. Knelpunten en opportuniteiten

De knelpunten en opportuniteiten zijn themaoverschrijdend. Voor specifieke thematische knelpunten en opportuniteiten inzake het doelgroepenbeleid wordt verwezen naar de thematische hoofdstukken van het plan.

²¹ zie hoofdstuk afvalpreventie (compostmeesters)

²² zie hoofdstuk gebiedsgericht beleid (project 5 – energiemeesters)

²³ zie hoofdstuk gebiedsgericht beleid (project 10)

²⁴ zie hoofdstuk natuurlijke entiteiten

Knelpunten:

- de financiële stimuli voorzien in de samenwerkingsovereenkomst voor ondersteuning van een gemeentelijk doelgroepenbeleid zijn zeer beperkt en ontoereikend;
- het huidige communicatie aanbod spitst zich nog teveel toe op het verstrekken van 'passieve' informatie;
- niet alle personeelsleden voelen zich betrokken bij de 'voorbeeldfunctie' van de stad;
- het resultaat van informeren en sensibiliseren is niet rechtstreeks meetbaar.

Opportunities:

- inzet van een mix aan communicatiemiddelen
- planmatige aanpak van de doelgroepenwerking
- intergemeentelijke aanpak bovenop de gemeentelijke initiatieven
- aanzet tot betrokkenheid van vrijwilligers bij het milieubeleid (compostmeesters)
- Project "regionaal duurzaamheidsplatform ter introductie en realisatie van een duurzaamheidskaart"
- Project klimaatwijken²⁵

2.8.5. Doelstellingen en acties

De doelstellingen en acties zijn themaoverschrijdend. Voor specifieke thematische doelstellingen en acties inzake het doelgroepenbeleid wordt verwezen naar de thematische hoofdstukken van het plan.

Doelstelling: verder uitbouwen van netwerken met prioritaire doelgroepen

Actie I_41: de betrokkenheid van vrijwilligers bij het milieubeleid verder uitbouwen

Initiatiefnemer: dienst duurzame ontwikkeling

Betrokkenen: milieudienst, IGEMO

Timing: doorlopend aandachtspunt

Actie I_42: het Vlaams Gewest verzoeken om meer middelen vrij te maken voor de ondersteuning van de gemeentelijke doelgroepenwerking.

Initiatiefnemer: dienst duurzame ontwikkeling

Betrokkenen: IGEMO, Vlaams Gewest

Timing: 2007

Actie I_43: verder ontwikkelen van juridische, financiële en sociale instrumenten²⁶ inzake leefmilieu voor de doelgroepen (eigen diensten, huishoudens, scholen, verenigingen, bedrijven en handelaars)

Initiatiefnemer: dienst duurzame ontwikkeling

Betrokkenen: milieudienst, dienst wijk- en dorpszaken, IGEMO

Timing: doorlopend aandachtspunt

Actie I_44: de milieubarometer inzetten als communicatie-instrument om de burgers en de doelgroepen op de hoogte te houden van de voortgang van het stedelijk milieubeleid.

Initiatiefnemer: dienst duurzame ontwikkeling

Betrokkenen: milieudienst, Informatiedienst

Timing: vanaf 2006

²⁵ zie hoofdstuk 9 (gebiedsgericht beleid) - project 5

²⁶ o.a. subsidiereglementen, brochures, opleidingen, ...

3. Vaste stoffen

Het onderdeel vaste stoffen omvat enerzijds het milieuverantwoord gebruik van producten en materialen (input) en anderzijds het op een milieuhygiënische wijze omgaan met afvalstoffen die gegenereerd worden door dit gebruik (output). Dit hoofdstuk omvat dus de volledige kringloop van stoffen (van wieg tot graf).

3.1. Milieuverantwoord (duurzaam) productgebruik

Strategische doelstelling: de stad voert een milieubeleid dat er op gericht is om zo weinig mogelijk milieulast te veroorzaken door de eigen activiteiten en op het stimuleren van eenzelfde gedrag bij de inwoners en bij groepen van inwoners.

3.1.0. Milieuverantwoord productgebruik algemeen

3.1.0.1. Beschrijving thema

Milieuverantwoord productgebruik omvat het efficiënt inzetten van producten en een keuze voor producten en/of systemen die de minste milieueffecten veroorzaken in hun volledige levensloop (productie en gebruik). De stad kan hieraan werken door enerzijds de bevolking of doelgroepen te sensibiliseren en anderzijds de werking van de eigen diensten op een milieuverantwoorde manier te organiseren (voorbeeldfunctie). Dit laatste betekent dat het aankoopbeleid en de werkingsprocedures binnen de eigen diensten in deze zin moeten aangepast zijn. Dit geldt voor de taken uitgevoerd in eigen beheer als deze uitgevoerd door derden in opdracht van de stad. Aangezien overheidsaankopen verantwoordelijk zijn voor ongeveer 15% van het BBP van de geïndustrialiseerde landen kan een milieuvriendelijk overheidsaankoopbeleid een bijdrage leveren tot een meer duurzame wereld. Naast milieuvriendelijke criteria is het ook belangrijk om rekening te houden met sociale aspecten (eerlijke handel). Eerlijke handel is een manier van handel voeren, die streeft naar duurzame ontwikkeling van arme producenten.

3.1.0.2. Beschrijving beleidskader

De jongste jaren wordt op alle beleidsniveaus steeds meer aandacht besteed aan milieuvriendelijke overheidsaankopen. Via de samenwerkingsovereenkomst "Milieu als opstap naar duurzame ontwikkeling" en de convenant "samenwerkingsontwikkeling" wil het Vlaamse Gewest de steden en gemeenten aanmoedigen om hiervan werk te maken. In mei 2002 besloot de Vlaamse regering dat milieuzorg vanaf 2003 verplicht zal worden ingevoerd in alle administratieve entiteiten van de Vlaamse overheid.

De grootste invloed komt wellicht vanuit Europa. De materie overheidsaankopen is immers sterk gebonden aan de Europese regelgeving. De interpretatieve mededeling die de Europese Commissie in juli 2001 publiceerde, genoot dan ook veel aandacht. In deze mededeling werd stap voor stap elke fase van de aanbesteding doorlopen en werden alle mogelijkheden besproken om milieucriteria in de aankoopprocedure te integreren. Op termijn zal de Europese Commissie een 'handboek voor groene overheidsaankopen' publiceren.

3.1.0.3. Beschrijving bestaande toestand

In het kader van het intergemeentelijk afvalpreventieproject werd vanaf medio 1997 het (milieuverantwoord) productgebruik voor het eerst op een planmatige en gestructureerde manier aangepakt. Diverse acties werden uitgevoerd rond verschillende productgroepen (zie verder). De nadruk lag hier uiteraard op het voorkomen van het overmatig gebruik van deze producten. Met de ondertekening van optie 7 van de gemeentelijke milieuconvenant 2000-2001 werd het productgebruik in een ruimer beleidskader geplaatst (milieuvriendelijk productgebruik). Hierbij werd niet alleen aandacht besteed

aan het rationeel gebruik van producten maar ook aan de productie en de (eind)verwijdering ervan (van wieg tot graf).

Door de ondertekening van de Samenwerkingsovereenkomst 'milieu als opstap naar duurzame ontwikkeling' (2002-2004) heeft de stad zich ook geëngageerd om aandacht te hebben voor duurzaamheid waarbij niet alleen economische en ecologische argumenten doorslaggevend zijn, maar waar ook aandacht is voor de sociale aspecten (Noord-Zuid). De stad ondertekende hiertoe als pilootgemeente in 2002 en 2003 de convenant "samenwerkingsontwikkeling" waarbij niet alleen het verder uitbouwen van een partnership met gemeenten in het zuiden cruciaal is (Bolivië-Sucre), maar ook aandacht wordt besteed aan "eerlijke producten". Dit is ook expliciet opgenomen in de beleidsnota "wereldsolidariteit en ontwikkelingssamenwerking" van de sectie internationale betrekkingen (*citaat: "met eerlijke handel zal in alle facetten van het aankoopbeleid rekening gehouden worden"*). Hierbij gaat het niet alleen om voor de hand liggende dingen als koffie met het 'Max Havelaar-keurmerk' of wijnen van de Oxfam Wereldwinkel, maar zal er in alle facetten van het aankoopbeleid in de mate van het mogelijke rekening gehouden worden met sociale, ecologische en ethische voorwaarden (o.a. schone klerencampagne). In 2001 werd de Gemeentelijke raad voor ontwikkelingssamenwerking Mechelen opgericht (GRO..M!), een samenwerking tussen Mechelse organisaties betrokken bij ontwikkelingssamenwerking en het stadsbestuur.

Naast het geven van het 'goede voorbeeld' werd in het kader van bovenvermelde overeenkomsten en projecten ook aandacht geschonken aan communicatie naar de verschillende doelgroepen (eigen diensten, bevolking, scholen, verenigingen,...).

Cruciaal bij een duurzaam productbeleid is de wijze waarop rekening wordt gehouden met milieuvriendelijke en sociale criteria bij aankopen. In de praktijk is dit echter geen evidentie. Ondanks het feit dat dit de afgelopen jaren meer en meer onder de aandacht is gekomen en er zich meer en meer mogelijkheden aanbieden, wordt dit nog te sterk beperkt door individuele initiatieven. Om de duurzaamheidsaspecten bij het stedelijke aankoopbeleid niet uit het oog te verliezen hechtte het college in 2003 goedkeuring aan een nieuwe administratieve procedure dewelke voorziet in de toetsing van bestekken aan duurzame criteria. De administratie dient zich nog eigen te maken met het gebruik van deze nieuwe procedure. In het kader van de nieuwe organisatiestructuur wordt momenteel onderzocht of een centrale aankoopdienst kan worden opgericht.

Om de personeelsleden methodisch en inhoudelijk te ondersteunen bij het verrichten van duurzame aankopen werd eind 2003, in samenwerking met IGEMO, een "interne milieuzorgwijzer" opgesteld waarin heel wat productinformatie, tips en voorbeelden te vinden zijn over bovenstaande productgroepen. Deze handleiding werd ter beschikking van het personeel via het intranet. Daarenboven kan gebruik gemaakt worden van "de schoolkoopwijzer" en "de gids voor duurzame aankopen". Het thema milieuvriendelijk (duurzaam) productgebruik is een belangrijk steeds wederkerend agendapunt op de werkgroep interne milieuzorg.

De stad heeft zich de afgelopen jaren sterk geëngageerd om binnen de eigen werkzaamheden (openbaar domein, stadsgebouwen,...) het gebruik van milieuvriendelijke producten verder te stimuleren, het gebruik van milieuschadelijke producten zoveel mogelijk te beperken en aandacht te hebben voor de interne en externe communicatie. Hiertoe werden verschillende actieplannen opgemaakt en werden acties uitgevoerd:

- actieplan afvalpreventie in het kader van het afvalpreventieproject.
- actieplannen optie 7 in het kader van het milieuconvenant 2000-2001 (FSC, secundaire grondstoffen, bestrijdingsmiddelen,...)
- actieplan afvalpreventie in het kader van de milieuconvenant 2000-2001

Hierbij werd gestreefd om de de opgestarte acties verder te zetten. Dit betekende in de praktijk dat de stad acties en maatregelen uitwerkt voor volgende productgroepen:

- Kantoormaterialen
- Papier
- Cateringproducten
- Schoonmaakmiddelen
- Verven
- Secundaire grondstoffen (compost, COPRO-gekeurd puin)²⁷
- Duurzaam geëxploiteerd hout (FSC,...)
- Bestrijdingsmiddelen.

Elk van bovenstaande productgroepen wordt hieronder uitvoeriger beschreven.

3.1.0.4. Knelpunten en opportuniteiten

Knelpunten:

- milieuverantwoord productgebruik is een complexe en steeds evoluerende materie (labels, keurmerken,...).
- de voorbeeldfunctie en de communicatie hieromtrent wordt niet altijd als een prioritaire taak beschouwd.
- beschikbare instrumenten (milieuzorgwijzer, aanstiplijst) worden niet optimaal gebruikt.
- voorstellen inzake duurzamere/milieuvriendelijke alternatieven zijn dikwijls onvoldoende onderbouwd met een kosten/baten analyse.
- milieuvriendelijke alternatieven worden veelal onterecht bestempeld als 'van mindere kwaliteit'
- Interpretatie en objectiviteit van levenscyclus analyses

Opportuniteiten:

- de markt besteed meer en meer aandacht aan milieuvriendelijke producten. Er zijn reeds verschillende bestaande en beproefde initiatieven/keurmerken voorhanden.
- ecologische en sociale aspecten worden meer en meer in rekening gebracht bij aankopen.
- de ondertekening van de samenwerkingsovereenkomst en de convenant ontwikkelingssamenwerking biedt logistieke en financiële ondersteuning aan de stad voor het voeren van een milieuvriendelijke productbeleid.
- er is een sterke regionale (intergemeentelijke) aanpak waardoor er een uitwisseling is van ideeën en ervaringen (IGEMO, NGO's, provincie).
- de diensten die instaan voor de aankopen zijn meestal duidelijk gedefinieerd en beperkt in aantal
- de stad beschikt over verschillende instrumenten die een milieuvriendelijke (duurzaam) aankoopbeleid stimuleren (milieuzorgwijzer, aanstiplijst bestekken)
- onderzoek naar het oprichten van een centrale aankoopdienst

3.1.0.5. Doelstellingen en acties

Doelstelling: stimuleren van een milieuverantwoord gebruik van producten door het voeren van een aangepast aankoopbeleid, waarbij naast financiële aspecten ook rekening wordt gehouden met ecologische en sociale aspecten.

Actie MV 1: bij de aankoop van producten en/of diensten aandacht hebben voor milieuvriendelijke alternatieven

Initiatiefnemer: aankoopdiensten ²⁸

²⁷ Voor meer informatie omtrent "secundaire grondstoffen" wordt verwezen naar het hoofdstuk afvalstoffen, luik hergebruik.

Betrokkenen: dienst duurzame ontwikkeling, dienst ontwikkelingssamenwerking
Timing: doorlopend aandachtspunt

Actie MV 2: optimaliseren van de aankoop, registratie en stockbeheer van de aangekochte producten

Initiatiefnemer: aankoopdiensten

Betrokkenen: dienst duurzame ontwikkeling

Timing: 2009

Actie MV 3: vaststellen van indicatoren inzake milieuverantwoord productgebruik voor de milieubarometer.

Initiatiefnemer: dienst duurzame ontwikkeling? dienst ontwikkelingssamenwerking

Betrokkenen: dept. Algemene zaken

Timing: 2005

Actie MV 4: voorstellen inzake de aankoop van milieuvriendelijke producten meer onderbouwen met een kosten-baten analyse

Initiatiefnemer: aankoopdiensten

Betrokkenen: dienst duurzame ontwikkeling

Timing: vanaf 2005

Actie MV 5: beroep doen op het Vlaams Gewest voor ondersteuning en interpretatie van levenscyclusanalysen van producten en te waken over de onafhankelijkheid van de uitgevoerde studies.

Initiatiefnemer: dienst duurzame ontwikkeling

Betrokkenen: Vlaams Gewest

Timing: vanaf 2005

Doelstelling: Intern draagvlak creëren voor een duurzaam gemeentelijke productbeleid

Actie MV 6: de aankoopdiensten gericht ondersteunen met advies, informatie en instrumenten om een duurzaam aankoopbeleid te voeren (labels, keurmerken,...).

Initiatiefnemer: dienst duurzame ontwikkeling

Betrokkenen: aankoopdiensten? dienst ontwikkelingssamenwerking

Timing: vanaf 2005

Actie MV 7: het duurzame aankoopbeleid als doorlopend aandachtspunt agenderen op de werkgroep Interne Milieuzorg.

Initiatiefnemer: dienst duurzame ontwikkeling

Betrokkenen: leden van de werkgroep IMZ

Timing: planperiode

Actie MV 8: informeren en sensibiliseren van de eigen diensten inzake het gevoerde milieuvriendelijke productbeleid.

Initiatiefnemer: dienst duurzame ontwikkeling

Betrokkenen: dienst ontwikkelingssamenwerking, informatiedienst

Timing: doorlopend aandachtspunt

Doelstelling: draagvlak creëren bij de doelgroepen (bevolking, scholen, verenigingen) voor een duurzaam productbeleid

Actie MV 9: informeren en sensibiliseren van de doelgroepen (bevolking, scholen, verenigingen) inzake het gebruik en de aankoop van milieuvriendelijke producten en de voorbeeldfunctie die de stad hieromtrent opneemt.

²⁸ met 'aankoopdiensten' wordt bedoeld de diensten die verantwoordelijk zijn binnen de stad voor de aankoop van producten of diensten

Initiatiefnemer: dienst duurzame ontwikkeling

Betrokkenen: dienst ontwikkelingssamenwerking, informatiedienst

Timing: doorlopend aandachtspunt

Actie MV 10: onderzoek verrichten naar een logistieke en/of financiële ondersteuning van de doelgroepen die overgaan tot milieuvriendelijke of duurzame aankopen of handelingen.

Initiatiefnemer: dienst duurzame ontwikkeling

Betrokkenen: dienst ontwikkelingssamenwerking, bevolking, scholen, verenigingen

Timing: vanaf 2007

3.1.1. Kantoomaterialen

3.1.1.1. Beschrijving thema

Computers, printers, faxen, modems, kopieertoestellen, ... Het aantal kantoomaterialen neemt gestaag toe. Kantoomaterialen zijn investeringsgoederen met een kleine rotatie. Omdat er voortdurend nieuwe toepassingen ontstaan, worden kantoorapparaten steeds sneller vervangen. Daarom is het belangrijk te kijken naar milieuvriendelijke alternatieven. De meest milieubelastende stoffen die kunnen voorkomen in elektrische en elektronische apparaten zijn zware metalen zoals kwik, lood, cadmium en chroom, gehalogeneerde stoffen zoals chloorfluorkoolwaterstoffen (CFK's), polychloorbifenylen (PCB's), PVC en gebromeerde brandvertragers en ook asbest en arseen. Een aantal fabrikanten is reeds gestopt met het gebruik van kwik, lood, cadmium, zeswaardig chroom en gehalogeneerde brandvertragers. De toekomstige Europese regelgeving zal het gebruik van deze stoffen waarschijnlijk verder beperken.

Naast elektrische en elektronische apparatuur betreft het ook burelen, kasten, stoelen als (kleinere) bureelbenodigdheden (schrijfgerei,...). Papier wordt als een apart thema besproken.

3.1.1.2. Beschrijving beleidskader

Sinds 1 juli 1999 bestaat er in Vlaanderen een terugnameplicht voor alle afgedankte elektrische en elektronische toestellen. Het uitvoeringsbesluit "Vlarea" maakte de invoerders/producenten, de tussenhandelaars en de eindverkopers gezamenlijk verantwoordelijk voor de aanvaarding, de ontmanteling en de verwerking van afgedankte elektrische en elektronische apparatuur (Vlarea, B.S., april 1998). De wijze waarop aan de aanvaardingsplicht voor kantoorapparatuur wordt voldaan, wordt vastgelegd in een milieubeleidsvereenkomst. Drie Milieubeleidsvereenkomsten met betrekking tot de terugname van elektrisch en elektronisch afval, werden getekend door enerzijds de industrie en het Vlaamse Gewest (*MBO, 26/01/2001*), het Waalse Gewest (*CE, 19/02/2001*) en het Brusselse Gewest (*CE, 19/02/2001*) anderzijds. De Richtlijn betreffende afgedankte elektrische en elektronische apparatuur (AEEA) werd goedgekeurd op 18 december 2002, en zal in 2005 van toepassing zijn voor de lidstaten. De vzw Recupel staat sinds 1 juli 2001 als erkende organisatie in voor de ophaling van elektrische en elektronische apparatuur bij eindverkopers en containerparken, alsook de verwerking en recyclage ervan. De financiering van dit systeem gebeurt door de recyclagebijdragen die de consument betaalt bij aankoop van een nieuw elektrisch of elektronisch toestel.

Op 5 december 2003 werd het nieuwe Vlarea goedgekeurd²⁹. De belangrijkste wijzigingen hebben betrekking op nieuwe aanvaardingsplichten, de regeling inzake inzameling, vervoer en verwerking van afvalstoffen en de registratie- en rapportageverplichtingen. Naast de reeds bestaande aanvaardingsplichten worden

²⁹ B.S. 30 april 2004

(gefaseerd) nieuwe aanvaardingsplichten ingevoerd (oude en vervallen geneesmiddelen, afgewerkte olie, dierlijke en plantaardige afvalvetten en -oliën, afvalfotochemicaliën, afvallandbouwfolies, houtafval, vloerbedekkingsafval, lampen).

3.1.1.3. Beschrijving bestaande toestand

De laatste jaren besteedt de stad meer aandacht aan de milieuvriendelijkheid van kantoomaterialen. De aankoop en installaties van computers en printers gebeurt door de afdeling ICT. Momenteel zijn meer dan 200 printers en 600 PC's aanwezig. Bij de aankoop van computers wordt aandacht besteed aan energiezuinige modellen. Bij de installatie wordt de 'sleep'-modus ingesteld. Het aantal printers dat her en der op de diensten lokaal staat opgesteld is vrij groot (200tal). Deze (kleinere) toestellen zijn meestal ook geen toonvoorbeeld van papier-, toner- en energieverbruik. Ze zijn ook zelden uitgerust met de mogelijkheid om rectoverso te printen. De huur van kopieertoestellen gebeurt door het economaat. De installatie ervan gebeurt meestal door de installateur. Wanneer er aansluiting op het intranet nodig is dan wordt dit uitgevoerd door de dienst informatica. De kopieertoestellen worden geleast met een 5-jarig contract waardoor steeds de meest moderne toestellen kunnen worden ingezet. Er zijn een 40-tal kopieertoestellen aanwezig. Een 15tal hiervan zijn aangesloten op het intranet. De toestellen dragen het Blauwe Engel label. Deze toestellen kunnen ook aanvullend worden gebruikt als netwerkprinter. De meeste kopieertoestellen kunnen recto verso kopiëren. Gelet op het groot aantal stadsdiensten alsook de ruimtelijk spreiding ervan, beschikt de stad over een goed uitgebouwd intranet waarop alle diensten zijn aangesloten. De dienst informatica staat in voor het beheer ervan. In 2003 heeft het intranet een nieuwe "look" gekregen. De laatste jaren wordt het gebruik ervan meer en meer aangemoedigd om documenten te verspreiden of ter beschikking te stellen van de personeelsleden. Alle administratieve personeelsleden beschikken over een e-mail. De afgelopen jaren is het gebruik van e-mail (zowel intern als extern) zeer sterk toegenomen. Zowel het gebruik van intranet als e-mail hebben een positieve invloed op het reduceren van het papierverbruik. Toch hebben vele mensen nog een 'reflex' om de digitale informatie uit te printen en te klasseren waardoor de gewenste papierbesparing wordt teniet gedaan. Een centraal digitaal archiveringssysteem bestaat er momenteel nog niet. Hier wordt aan gewerkt door de dienst ICT.

De personeelsleden zijn onvoldoende op de hoogte van de mogelijkheden van het intranet en de mogelijkheid om bepaalde informatie/opdrachten door te sturen via e-mail. In 2002 heeft de dienst ICT een opleidingssessie georganiseerd voor het personeel inzake intranet, website en pc-gebruik. De dienst is vragende partij om dit op een meer gestructureerde en periodieke basis te doen om de mensen te informeren en te sensibiliseren.

Niet alle diensten hebben aandacht voor het uitschakelen van de elektronische en elektrische apparaten na de werkuren. Uit een steekproef uitgevoerd door de afdeling ICT op 18 juni 2004 bleek dat 252 van de 323 PC's 's nachts nog aan stonden (78%). Aan milieuvriendelijke aankopen van burelen, kasten, stoelen is tot op heden weinig aandacht besteed.

Het economaat staat in voor de aankoop van kleinere bureelbenodigdheden (zoals schrijfgerei, mappen, ...). Via een bestelbon kunnen de diensten bestellingen plaatsen. De diensten bekomen maandelijks een overzicht van de kostprijs van hun bestellingen. Op basis van binnenkomende bestellingen wordt vastgesteld dat er alleszins zuiniger kan worden omgesprongen met bureelbenodigdheden. Er bestaat momenteel geen geautomatiseerd registratiesysteem dat toelaat zich te krijgen op de verbruikte kantoomaterialen door de stad. Verschillende (losse) initiatieven werden in het verleden ondernomen om milieuvriendelijke bureelbenodigdheden aan te kopen (o.a. stiften en markers op waterbasis, kartonnen potloden, hervulbare fluo's, ...). Deze (proef)projecten

worden niet geheel positief geëvalueerd. Op dit vlak zijn er ongetwijfeld nog heel wat mogelijkheden. Er bestaat een goed werkend systeem van inzameling van lege cartridges en toners via het economaat.

Omdat de voorbeeldfunctie van de stad inzake duurzame kantoomaterialen enerzijds onvoldoende in kaart is gebracht en er anderzijds nog heel wat inspanningen kunnen worden geleverd, wordt er intern en extern weinig over gecommuniceerd.

3.1.1.4. Knelpunten en opportuniteiten

Knelpunten:

- informatiedoorstroming inzake het efficiënt gebruik van pc's, intranet, printers en kopieerapparaten loopt moeilijk.
- personeelsleden hebben onvoldoende kennis over digitaal archiveren
- de aankoop en het gebruik van milieuvriendelijke kantoomaterialen en/of het rationeel omspringen met kantoomaterialen wordt niet systematisch aangepakt
- de diensten zijn onvoldoende geïnformeerd over waardige, kwaliteitsvolle, en betaalbare milieuvriendelijke alternatieven.
- onvoldoende kennis over milieuvriendelijk meubilair.
- sommige aankopen gebeuren niet via het economaat maar rechtsreeks vanuit de diensten
- Op verschillende diensten kan worden vastgesteld dat computers niet worden uitgeschakeld na de werkuren

Opportuniteiten:

- 5-jaarlijkse contracten voor de leasing van kopieertoestellen.
- zeer sterk uitgebouwd informaticanetwerk.
- uitgebreide technische kennis inzake deze problematiek bij de bevoegde aankoopdiensten.
- de diensten zijn vragende partij om geïnformeerd te worden over milieuvriendelijke/duurzame kantoomaterialen
- de diensten die instaan voor de aankopen, stockbeheer en verspreiding van kantoomaterialen zijn duidelijk gedefinieerd en beperkt in aantal.
- onderzoek naar het oprichten van een centrale aankoopdienst

3.1.1.5. Doelstellingen en acties

Doelstelling: stimuleren van de aankoop van milieuvriendelijke kantoomaterialen door de eigen diensten

Actie MV 11: rekening houden met ecologische en sociale criteria bij de aankoop/huur/leasing van kantoomaterialen (meubilair, printers, kopieerapparaten,...)

Initiatiefnemer: dienst gebouwen, dienst ICT, economaat

Betrokkenen: dienst duurzame ontwikkeling

Timing: doorlopend aandachtspunt

Doelstelling: stimuleren van een rationeel gebruik van kantoomaterialen door de eigen diensten.

Actie MV 12: actualiseren/aanpassen van het bestelformulier voor bureelbenodigdheden aan de nieuwe inzichten en ontwikkelingen inzake milieuvriendelijke producten

Initiatiefnemer: economaat

Betrokkenen: dienst duurzame ontwikkeling

Timing: 2006

Actie MV 13: opstarten van een gedetailleerd registratiesysteem voor kleine kantoorbenodigdheden

Initiatiefnemer: economaat

Betrokkenen: dienst duurzame ontwikkeling

Timing: 2005

Actie MV 14: voorzien in een opleiding voor personeelsleden inzake het gebruik van PC's en randapparatuur (kopieertoestellen, printers), intranet, email en website waarbij ook aandacht wordt besteed aan milieuvriendelijke/duurzame handelingen.

Initiatiefnemer: dienst ICT, economaat

Betrokkenen: dienst duurzame ontwikkeling

Timing: 2006

Actie MV 15: informeren en sensibiliseren van de diensten inzake maatregelen/tips om rationeler (zuiniger) om te springen met kantoorbenodigdheden.

Initiatiefnemer: dienst duurzame ontwikkeling

Betrokkenen: dienst ICT, economaat

Timing: jaarlijks

Actie MV 16: informeren van de diensten dat de aankoop van bureelbenodigdheden via het economaat dient te verlopen.

Initiatiefnemer: economaat

Betrokkenen: -

Timing: 2005

Doelstelling: draagvlak creëren bij de doelgroepen (burger, scholen, verenigingen) voor de aankoop en het gebruik van milieuvriendelijke kantoomaterialen

Actie MV 17: informeren en sensibiliseren van de burger, scholen en verenigingen inzake een milieuverantwoorde aankoop van kantoomaterialen en de voorbeeldfunctie die de stad hieromtrent opneemt.

Initiatiefnemer: dienst duurzame ontwikkeling

Betrokkenen: informatiedienst

Timing: jaarlijks

3.1.2. Papier

3.1.2.1. Beschrijving thema

Het papierverbruik heeft een belangrijke milieu-impact. Een kwart van het hout dat de industrie verbruikt gaat naar de papierindustrie. Dit zorgt voor een grote druk op de bossen in de wereld. Bovendien is de papierproductie erg vervuilend. Het maken van papier kost water en energie, zorgt voor lucht- en waterverontreiniging en veroorzaakt afval. Het gebruik van minder papier en, in tweede orde, het gebruik van gerecycleerd papier door zowel de gemeente als de bedrijven, scholen, huishoudens en andere doelgroepen is noodzakelijk.

3.1.2.2. Beschrijving beleidskader

Tussen 15 en 20 % van de ingezamelde huishoudelijke afvalstoffen bestaat uit papier- en kartonafval. Beleidsmatig wordt in de eerste plaats het voorkomen van papierafval gestimuleerd. Het Vlaamse Gewest wil tegen 2007 het aanbod van papier- en kartonafval met 11 % (t.o.v. het jaar 2000) doen afnemen.

Het papierafval dat toch veroorzaakt wordt, moet selectief ingezameld worden om te recyclen. Voor papierafval (dagbladen, weekbladen, maandbladen, tijdschriften, periodieken, gratis regionale pers, gratis publicaties, telefoongidsen, faxgidsen, reclaimedrukwerk en ander drukwerk, in het Vlaamse Gewest verdeeld, waarvan houders

zich ontdoen) geldt sinds 1 juni 1998 een aanvaardingsplicht. Dat betekent dat de eindverkoper, de tussenhandelaar, de producent of de invoerder verantwoordelijk is voor de doelmatige verwijdering of nuttige toepassing van de door hem verkochte goederen op het einde van hun levenscyclus. Op 17 april 1998 werd met de producenten van dag-, week- en maandbladen, tijdschriften, periodieken of gratis regionale pers een milieubeleidsvereenkomst (MBO) afgesloten. Deze MBO bevestigt de aanvaardingsplicht en regelt de informatieverstrekking naar het publiek en de voorziene preventiemaatregelen. De uitgevers van reclamewerken zijn met de overheid overeengekomen om 3,7 euro per ton drukwerk dat op de markt komt in een fonds te storten. Jaarlijks wordt dit geld verdeeld over de verschillende gemeenten om de papierinzameling te financieren.

Verpakkingsafval dient door de gemeenten/intergemeentelijke verenigingen selectief ingezameld te worden. De meeste gemeenten/intergemeentelijke verenigingen werken voor de selectieve inzameling van verpakkingsafval samen met FostPlus. FostPlus staat in voor de uitvoering van de terugnameplicht van verpakkingsafval van huishoudelijke oorsprong. De kosten van de inzameling en verwerking van verpakkingsafval worden gefinancierd via de bijdragen die de bedrijven aan FostPlus storten. Papier- en kartonafval moet minstens maandelijks huis-aan-huis worden ingezameld. Papier- en kartonafval wordt eveneens op het containerpark ingezameld.

3.1.2.3. Beschrijving bestaande toestand

In het kader van haar intern milieuzorgbeleid doet de stad de laatste jaren inspanningen om zowel de papierkwaliteit als -kwantiteit te verbeteren. Het economaat staat in voor de aankoop van het merendeel van het papier dat wordt gebruikt door de diensten. Als administratieve overheid worden er jaarlijks grote hoeveelheden papier verbruikt. Ingevolge het ontbreken van een geautomatiseerd registratiesysteem is het vandaag de dag moeilijk om het totale papierverbruik van de stad in te schatten. Ruw geschat zou dit ongeveer 30 ton of 6.000.000 blad op jaarbasis zijn.

Alle gebruikte papersoorten staan onder de norm ECF en papier van 80 gram is deels vervangen door papier van 75 gram. Waar vroeger het papier in grote hoeveelheden werd aangekocht worden nu kleinere partijen aangekocht waardoor beter kan worden ingespeeld op de marktprijzen.

In 2000 werd een eerste partij papier met Blauwe Engel aangekocht. In 2001 besliste het CBS tot aanpassing van het lastenboek voor de papieraankoop met de vermelding van een duurzaamheidseis (Blauwe Engel). De aankoop van milieuvriendelijk papier blijft echter ter discussie staan waardoor vele aankopen niet voldoen aan de bepalingen van het gewijzigde lastenboek. De aankoop en het gebruik van papier is in zijn globaliteit een complexe materie omdat aspecten zoals klimatologische omstandigheden, papersoort en type kopieertoestel bepalend zijn voor het goed functioneren.

De stad beschikt over een sterk uitgebreid netwerk van selectieve inzameling van papier. De meeste burelen en kopieerlokalen zijn voorzien van papierbakjes. Dit papier wordt verzameld in papiercontainers en opgehaald door erkende verwerkers.

Ingezamelde hoeveelheden kunnen niet worden ingeschat omdat de aanrekening tot 2003 enkele gebeurde per stopplaats. Vanaf 2004 wordt dit ook per kilogram aangerekend.

Het personeel wordt aangemoedigd om éézijdig bedrukt papier te gebruiken als kladpapier. Het economaat maakt van éézijdig bedrukt papier notitieblokken.

Om overmatig papiergebruik te voorkomen of in te perken werden een aantal acties ondernomen. Zo kan o.a beroep worden gedaan op het goed uitgebouwde informaticanetwerk. Het gebruik van e-mail (doorsturen verslagen, kopieeropdrachten voor het economaat, ...) neemt gestaag toe. Ook via het intranet worden documenten ter beschikking gesteld van het personeel. Er worden ook maatregelen genomen om de voorbereidende documenten van vergaderingen van het CBS in te perken. Zowel op het vlak van de aankoop als op het vlak van rationeel verbruik van papier kunnen nog aanvullende inspanningen te worden geleverd.

De stad onderneemt ook inspanningen ten aanzien van de bevolking inzake de voorkoming en de selectieve inzameling van papier. Stickers tegen niet-geadresseerd reclamedrukwerk worden ter beschikking gesteld van de inwoners. In 2003 waren van de 38.281 postbussen 6.164 voorzien van een sticker (16%). In 2003 werd een belastingsreglement op reclamedrukwerk ingevoerd. Er is een uitgebreid netwerk van selectieve inzameling van papier- en karton via de huis-aan-huis inzameling en via de containerparken (zie onderdeel afvalstoffen).

3.1.2.4. Knelpunten en opportuniteiten

Knelpunten:

- geen gedetailleerd zicht op de papierverbruiken binnen de stad.
- papier is een complexe technische materie
- nadruk ligt te veel op de selectieve inzameling en minder op het voorkomen en/of hergebruik van papier.

Opportuniteiten:

- centrale aankoop van het papier via het economaat.
- uitgebreide technische kennis inzake deze problematiek bij de bevoegde aankoopdienst
- collegebeslissing inzake aankoop van milieuvriendelijk papier
- de diensten zijn geïnteresseerd in papierbesparende maatregelen
- aankoop van papier in kleinere partijen (flexibiliteit)

3.1.2.5. Doelstellingen en acties

Doelstelling: stimuleren van de aankoop van milieuvriendelijke papiersoorten door de eigen diensten

Actie MV 18: rekening houden met ecologische en sociale criteria bij de aankoop van papier

Initiatiefnemer: economaat

Betrokkenen: dienst duurzame ontwikkeling

Timing: doorlopend aandachtspunt

Doelstelling: stimuleren van een rationeel verbruik van papier door de eigen diensten.

Actie MV 19: opmaken van een registratiesysteem voor het papierverbruik en verrichten van een nulinventaris.

Initiatiefnemer: economaat

Betrokkenen: dienst duurzame ontwikkeling

Timing: 2005

Actie MV 20: vaststellen van een jaarlijks reductiepercentage inzake papierverbruik op basis van een nulinventaris.

Initiatiefnemer: dienst duurzame ontwikkeling

Betrokkenen: economaat

Timing: 2006

Actie MV 21: opvoeren van de inspanningen om meer gebruik te maken van digitale informatiekanaal (email, intranet, digitaal archiveren,...).

Initiatiefnemer: dienst ICT

Betrokkenen: dienst duurzame ontwikkeling

Timing: doorlopend aandachtspunt

Actie MV 22: opstellen van richtlijnen voor de diensten inzake kopieeropdrachten conform de principes van een duurzaam papierverbruik.

Initiatiefnemer: economaat

Betrokkenen: dienst duurzame ontwikkeling, dienst ICT

Timing: 2006

Actie MV 23: informeren en sensibiliseren van de diensten inzake maatregelen/tips om rationeler (zuiniger) om te springen met papier.

Initiatiefnemer: dienst duurzame ontwikkeling

Betrokkenen: economaat, dienst ICT

Timing: 2006

Doelstelling: draagvlak creëren bij de doelgroepen (burger, scholen, verenigingen) voor een milieuverantwoord en rationeel papiergebruik

Actie MV 24: informeren en sensibiliseren van de burger, scholen en verenigingen inzake een milieuverantwoord en rationeel papierverbruik en de voorbeeldfunctie die de stad hieromtrent opneemt.

Initiatiefnemer: dienst duurzame ontwikkeling

Betrokkenen: informatiedienst

Timing: jaarlijks

3.1.3. Cateringproducten

3.1.3.1. Beschrijving thema

De milieu-impact van voedsel en drank op het milieu, verschilt naargelang de manier waarop het wordt geteeld/gekweekt, verwerkt en aangeboden (verpakking of servering). Maatregelen kunnen getroffen worden die leiden tot producten met een gunstigere levenscyclus. Door te kiezen voor producten met een milieuvriendelijke levenscyclus worden deze productiewijzen ondersteund en stelt de gemeente een voorbeeldfunctie. Bij de keuze moet zowel de levenscyclus van het product als ook het verpakkingsmateriaal in rekening worden gebracht.

3.1.3.2. Beschrijving beleidskader

Op grond van het Koninklijk Besluit inzake de algemene voedingsmiddelenhygiëne van 7 februari 1997 zijn voedingsbedrijven verplicht om via een systematische risicoanalyse de aanwezige risico's in het bedrijf/onderneming vast te leggen. Dit vastleggen van risico's gebeurt door middel van het toepassen van de HACCP-principes. HACCP staat voor Hazard Analysis and Critical Control Points. Hierbij analyseert men waar en in welke fasen gevaren voor de gezondheid van de consument kunnen ontstaan en zet men een bewakingssysteem op om de risico's te beheersen.

In optie 7 van de gemeentelijke milieuconvenant (2000-2001) werd bij het onderdeel 'voorkoming van huishoudelijke afvalstoffen' vooral gemikt op het voorkomen van verpakkingsafval en éénmalige drankverpakking. In dit kader werden de eerste stappen in de stad gerealiseerd.

In de samenwerkingsovereenkomst 'Milieu als opstap naar duurzame ontwikkeling' (2002-2004) wordt gesteld dat bij de aankoop van cateringproducten 'duurzame producten' voorrang dienen te krijgen. Er zijn verschillende aspecten die een rol spelen om een afweging te maken naar de duurzaamheid van een product. Vanuit *ecologisch oogpunt* kunnen biologische landbouwproducten gepropageerd worden wegens hun duurzame productiewijze. Ook de biodiversiteit is er bij gebaat. Biologische landbouw laat plaats aan kleine maar nuttige natuurelementen (gemengde hagen, rietkragen, ...). De termen biologisch, ecologisch en organisch zijn in Europa wettelijk beschermd voor alle plantaardige en dierlijke voedingsmiddelen. Deze termen mogen alleen onder zeer strikte voorwaarden gebruikt worden. Er bestaat sinds 1991 een Europese Verordening die de

voorwaarden definieert waaraan een voedingsproduct moet voldoen om als biologisch op de markt te komen.

Vanuit het sociale oogpunt, met specifiek aandacht voor de Noord-Zuid-relatie, kunnen bij voorkeur producten aangekocht worden uit eerlijke handel met ontwikkelingslanden. Vanuit afvalpreventieoogpunt genieten producten die niet of zo weinig mogelijk verpakt worden de voorrang (grootverpakking, herbruikbare verpakking, recycleerbare verpakking).

3.1.3.3. Beschrijving bestaande toestand

De aankoop van cateringproducten binnen de stad zit verspreid over verschillende diensten en vzw's waardoor het zeer moeilijk is om een totaal overzicht te bekomen van de aard en het verbruik van cateringproducten. Daarenboven bestaat er een regeling binnen de diensten om te voorzien in cateringproducten voor eigen gebruik.

In het kader van het afvalpreventieproject werden eind jaren '90 de eerste stappen gezet inzake het voorkomen van verpakkingsafval. Water en frisdranken worden aangekocht in retourverpakking. Suiker wordt aangekocht zowel in bulk als in individuele wegwerpverpakking. Melk wordt aangekocht zowel in drankkartons, glazen flessen als individuele verpakkingen. Op vergaderingen binnen de stad worden, om hygiënische redenen, nog overwegend individueel verpakte suikerklontjes en melk in wegwerppotjes ter beschikking gesteld.

Vanuit de dienst Internationale betrekkingen is de afgelopen jaren sterk geijverd voor de aankoop van eerlijke producten. Eind 2002 werd door het CBS een principebeslissing genomen voor het gebruik van 'eerlijke' koffie (Max Havelaar). In 2003 werd dit uitgebreid naar fruitsappen (Fairtrade) en wijnen. Deze producten worden geschonken bij vergaderingen met externen. Aan de diensten werd ook gevraagd om intern zoveel mogelijk eerlijke producten te gebruiken. In de praktijk gebeurt dit momenteel onvoldoende.

Sommige diensten zijn vragende partij om gebruik te kunnen maken van een centrale aankoopdienst voor cateringproducten. De oprichting van een centrale aankoopdienst wordt momenteel onderzocht door het departement algemene zaken.

Communicatie (intern en extern) inzake duurzame cateringproducten hebben zicht tot op heden vooral toegespitst op 'eerlijke handel' en 'afvalarme aankopen' (in het kader van het afvalpreventieproject).

3.1.3.4. Knelpunten en opportuniteiten

Knelpunten:

- de aankoop van cateringproducten is sterk versnipperd over de verschillende diensten en vzw's.
- fragmentarisch beeld van de aangekochte cateringproducten.
- milieuvriendelijke/eerlijke cateringproducten zijn geen prioriteit bij de diensten.

Opportuniteiten:

- gebruik van een gamma aan eerlijke producten
- initiatieven inzake de aankoop van afvalarme cateringproducten
- sommige diensten zijn vragende partij voor de aankoop van cateringproducten bij een centrale stedelijke aankoopdienst

3.1.3.5. Doelstellingen en acties

Doelstelling: stimuleren van de aankoop van milieuvriendelijke cateringproducten door de eigen diensten

Actie MV 25: rekening houden met ecologische en sociale criteria bij de aankoop van cateringproducten

Initiatiefnemer: diensten die instaan voor de aankoop van cateringproducten

Betrokkenen: dienst ontwikkelingssamenwerking, dienst duurzame ontwikkeling

Timing: doorlopend aandachtspunt

Actie MV 26: het aankoopbeleid en procedures inzake cateringproducten in kaart brengen en onderzoeken of meer centralisatie mogelijk is.

Initiatiefnemer: departement Algemene zaken

Betrokkenen: dienst duurzame ontwikkeling

Timing: 2007

Actie MV 27: de diensten ondersteunen met advies en informatie om een milieuvriendelijk en sociaal verantwoord aankoopbeleid inzake cateringproducten te voeren.

Initiatiefnemer: dienst duurzame ontwikkeling

Betrokkenen: dienst ontwikkelingssamenwerking, aankoopdiensten

Timing: doorlopend aandachtspunt

Actie MV 28: onderzoeken welke maatregelen kunnen worden genomen om het gebruik van voorverpakte suikerklontjes en melk tot een minimum te beperken.

Initiatiefnemer: dienst duurzame ontwikkeling

Betrokkenen: departement Algemene zaken

Timing: 2005

Actie MV 29: bij de organisatie van stedelijke festiviteiten rekening houden met milieuvriendelijke (o.a. afvalarme) en sociaal verantwoorde cateringproducten.

Initiatiefnemer: dienst duurzame ontwikkeling

Betrokkenen: dienst ontwikkelingssamenwerking, dienst jeugd, dienst sport, CC Mechelen, VZW Mechelse feesten.

Timing: doorlopend aandachtspunt

Doelstelling: een draagvlak creëren bij de doelgroepen (burger, scholen, verenigingen) voor het gebruik en de aankoop van milieuvriendelijke cateringproducten

Actie MV 30: informeren en sensibiliseren van de burger, scholen en verenigingen inzake het gebruik en de aankoop van milieuvriendelijke en sociaal verantwoorde cateringproducten en de voorbeeldfunctie die de stad hieromtrent opneemt

Initiatiefnemer: dienst duurzame ontwikkeling

Betrokkenen: informatiedienst

Timing: jaarlijks

3.1.4. Schoonmaakmiddelen

3.1.4.1. Beschrijving thema

Schoonmaakactiviteiten hebben een negatief effect op het milieu. Schoonmaken is niets anders dan het verplaatsen van vuil van de ene plek naar de andere. Het schoonmaken van gebouwen is milieubelastend door water- en energiegebruik, het gebruik van chemische producten en het ontstaan van afvalwater. Na het schoonmaken ontstaat afval aan doeken, moppen en verpakkingen. Bovendien is geen enkel schoonmaakmiddel vriendelijk voor het milieu. Doordacht omspringen met schoonmaakmiddelen komt het leefmilieu ten goede.

3.1.4.2. Beschrijving beleidskader

Voor schoonmaakmiddelen bieden de Europees regelgeving over overheidsaankopen enerzijds en de Vlaamse Samenwerkingsovereenkomst (Milieu als opstap naar duurzame ontwikkeling) anderzijds een uitstekend kader voor lokale overheden om rekening te houden met de milieuaspecten. Daarnaast is ook de regelgeving rond waterverontreiniging, gevaarlijke stoffen en afval belangrijk.

Belangrijk bestanddeel van schoonmaakmiddelen zijn fosfaten. Fosfaten en fosfaatderivaten hebben een grote milieu-impact, vooral op het aquatisch milieu. In landen zoals Italië, Nederland en Zwitserland is het gebruik van fosfaten al langer verboden. Vanaf 2002 is dit ook in België het geval. Verder bepaalt de wetgeving ook normen inzake biologische afbreekbaarheid van schoonmaakmiddelen (90% afbreekbaar in 28 dagen). Het milieuvergunningendecreet legt milieuvorwaarden op voor de lozing van afvalwater in functie van de belasting van het afvalwater en de lozingsbestemming. Een aantal Europese richtlijnen hebben de afgelopen jaren geleid tot nieuwe doelstellingen en ontwikkelingen op het vlak van schadelijke stoffen. Deze ontwikkelingen worden door AISI (Association Internationale de la Savonnerie, de la Détergence et des Produits d'Entretien) gestimuleerd, door middel van onderzoek en voorlichting naar de fabrikanten en de consumenten.

Op het vlak van de ecologische reclame voor reinigingsmiddelen moet men de code van milieureclame respecteren, die is uitgewerkt door de Commissie voor Milieuetikettering en Milieureclame (CM ER). Deze code geeft de producenten, distributeurs en adverteerders duidelijke richtlijnen over de grenzen binnen dewelke zij milieuargumenten mogen gebruiken om hun producten aan te prijzen. Deze code is echter geen wet en dus niet bindend.

Daarnaast bestaat er een gedragscode voor goed milieugedrag inzake huishoudelijke wasproducten. Deze code is evenmin dwingend. Het staat de fabrikanten vrij er rekening mee te houden en er is geen enkele sanctie wanneer zij dat niet doen.

Sommige toxische en irriterende stoffen in schoonmaakmiddelen hebben naast een zware milieu-impact ook giftige eigenschappen. Bij eenmalige of meermalige blootstelling kunnen immers een aantal gezondheidssymptomen optreden. Regelgeving hieromtrent is vastgelegd in de wet betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk, met name de welzijnswet (KB 4/8/1996).

Het Vlaams Reglement inzake Afvalvoorkoming en -Beheer (VLAREA) catalogeert schoonmaakmiddelenresten, ongeacht of ze schadelijke stoffen bevatten, als KGA. De lege recipiënten van schoonmaakmiddelen (dikwijls plastic) daarentegen vallen onder de regelgeving van de afvalstoffen en kunnen aangeboden worden via de circuits van selectieve inzameling.

3.1.4.3. Beschrijving bestaande toestand

De stad beschikt over heel wat gebouwen die doorlopend moeten gereinigd worden. Eind 2002 werd de schoonmaak van de stadsgebouwen uitbesteed. Tot dan beschikte de stad over een eigen ploeg van schoonmaakpersoneel. In het lastenboek werden aanvullende bepalingen opgenomen om de schoonmaak zo milieuvriendelijk mogelijk uit te voeren. Uiteindelijk werd geopteerd voor een doseersysteem waardoor werd bespaard in de hoeveelheid gebruikte producten. De gebruikte producten worden bepaald door het doseersysteem. Het gebruik van het doseersysteem sluit momenteel het gebruik uit van meer milieuvriendelijkere producten. Vanaf het ogenblik dat dergelijke producten ook voor doseerinstallaties beschikbaar zijn, worden de gebruikte producten herbekeken. Het contract met de onderhoudsfirma loopt van 2003 tot eind 2007. In beperkte mate worden schoonmaakmiddelen ook gebruikt door de stedelijke diensten. Momenteel is er geen zicht op de aard en de hoeveelheid van de aangekochte schoonmaakmiddelen door de verschillende diensten.

Omdat de voorbeeldfunctie van de stad inzake een milieuvriendelijk schoonmaakbeleid van de gebouwen nog in ontwikkeling is, werden weinig acties ondernomen om hieromtrent intern en extern te communiceren.

3.1.4.4. Knelpunten en opportuniteiten

Knelpunten:

- uitbesteding van de schoonmaak waardoor minder flexibiliteit in uitvoering van de taken en de gebruikte producten
- geen zicht op de aankoop van schoonmaakproducten door de diensten.
- de meest milieuvriendelijke schoonmaakproducten zijn nog niet beschikbaar voor doseersystemen.

Opportuniteiten:

- het gebruik van een doseersysteem zorgt voor minder gebruik van producten.
- Het contract voor het onderhoud van de stadsgebouwen wordt toegewezen voor 5 jaar.

3.1.4.5. Doelstellingen en acties

Doelstelling: het stimuleren van het gebruik van milieuvriendelijke schoonmaakmiddelen voor de reiniging van de stadsgebouwen

Actie MV 31: opmaak van duurzaamheidsclausules om op te nemen in het lastenboek voor de heraanbesteding van de schoonmaak.

Initiatiefnemer: dienst duurzame ontwikkeling

Betrokkenen: dienst onderhoud gebouwen

Timing: 2007

Actie MV 32: de aankoop van schoonmaakmiddelen door de diensten en vzw's in kaart brengen.

Initiatiefnemer: dienst duurzame ontwikkeling

Betrokkenen: dienst onderhoud gebouwen

Timing: 2006

Actie MV 33: de diensten ondersteunen met advies en informatie om een milieuvriendelijk aankoopbeleid inzake schoonmaakmiddelen te voeren.

Initiatiefnemer: dienst duurzame ontwikkeling

Betrokkenen: dienst onderhoud gebouwen, informatiedienst

Timing: doorlopend aandachtspunt

Doelstelling: draagvlak creëren bij de doelgroepen (burger, scholen, verenigingen) voor het gebruik en milieuvriendelijke schoonmaakmiddelen

Actie MV 34: informeren en sensibiliseren van de burger, scholen en verenigingen inzake het gebruik van milieuvriendelijke schoonmaakproducten en de voorbeeldfunctie die de stad hieromtrent opneemt

Initiatiefnemer: dienst duurzame ontwikkeling

Betrokkenen: informatiedienst

Timing: jaarlijks

3.1.5. Verven en vernissen

3.1.5.1. Beschrijving thema

Verven, beitsen en vernissen zijn milieubelastende producten, zowel tijdens productie, gebruik als tijdens de afvalfase. Het zijn overwegend petrochemische producten (op basis van aardolie). Jaarlijks wordt in Vlaanderen zo'n 48.000 ton decoratieverf verkocht. Dit is de helft van de totale marktvaag. Van de geproduceerde decoratieverf is zo'n 30% oplosmiddelhoudend, wat ook een belangrijke milieubelasting inhoudt. Er zijn echter voldoende andere soorten verf verkrijgbaar die minder schadelijk zijn voor het milieu dan de traditionele oplosmiddelhoudende verf. De markt is ondertussen zodanig geëvolueerd dat watergedragen verven en natuurverven een kwaliteitsvol en valabel alternatief kunnen bieden voor de klassieke milieubelastende verven. Bij schilderwerken kan op verschillende manieren rekening worden gehouden met het milieu (en uiteraard ook met de gezondheid): bij het kopen van verf, het verwijderen van de oude laag, het voorbehandelen van de ondergrond, het voorkomen van verspilling en overmatig gebruik, het schoonmaken van het materiaal en het weggooien van afval. De lokale overheden kunnen een belangrijke voorbeeldfunctie en sensibiliserende taak vervullen naar de burger.

3.1.5.2. Beschrijving beleidskader

De Europese regelgeving over overheidsaankopen enerzijds en de Vlaamse Samenwerkingsovereenkomst (Milieu als opstap naar duurzame ontwikkeling) anderzijds bieden voor 'verven' een uitstekend kader voor lokale overheden om rekening te houden met de milieuaspecten. Daarnaast is de regelgeving rond luchtverontreiniging, gevaarlijke stoffen en afval belangrijk.

Vluchtige organische stoffen (VOS), aangewend als oplosmiddel in verven, hebben een grote milieu-impact. Op Europees niveau regelt de solventrichtlijn (1999/13/EG) de emissie van vluchtige organische stoffen ten gevolge van het gebruik van oplosmiddelen bij bepaalde werkzaamheden en installaties. Deze richtlijn maakt deel uit van een globale Europese strategie om ozonverontreiniging aan te pakken. Ozon wordt immers gevormd door inwerking van zonlicht op stikstofoxiden en vluchtige organische stoffen (VOS). In Vlaanderen wordt de Europese richtlijn omgezet in het VLAREM.

De steeds strengere regelgeving met betrekking tot de productie van verven geeft het onderzoek naar milieuvriendelijke producten nieuwe impulsen. Een aantal gevaarlijke stoffen zijn reeds bij wet verboden in verven, namelijk loodwit, cadmiumverbindingen, loodsulfaat en andere loodhoudende witpigmenten. Ook PCB- of PCT-houdende verven zijn verboden. Dit aspect wordt ook op Europees vlak gestimuleerd door de criteria vastgelegd in het Europees keurmerk. Om hiervoor in aanmerking te komen mogen verven geen chroom VI, kwik en arseen bevatten en moeten voldoen aan een hele reeks criteria. Vluchtige organische stoffen (VOS), aangewend als oplosmiddel in verven, hebben naast een grote milieu-impact ook giftige eigenschappen waardoor ze ook een gevaar inhouden voor de gezondheid. Regelgeving hieromtrent is vastgelegd in de wet betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk, met name de welzijnswet (KB 4/8/1996).

Alle verven, verfresten en hun verpakking, besmeurd verfmateriaal, spoelmiddel..horen thuis bij het Klein Gevaarlijk Afval (KGA). Het VLAREA catalogeert verfresten, ongeacht of ze schadelijke stoffen bevatten, als KGA. Het milieuvergunningendecreet legt milieuvorwaarden op voor de lozing van afvalwater in functie van de belasting van het afvalwater en de lozingsbestemming. Water dat verfresten bevat (van welke aard dan ook) beantwoordt niet aan de definitie van huishoudelijk afvalwater.

3.1.5.3. Beschrijving bestaande toestand

In het kader van optie 7 van de gemeentelijke milieuconvenant 2000-2001 lag de klemtoon met betrekking tot verven vooral op de sensibilisatie van het gemeentepersoneel door het volgen van opleidingen en het bijwonen van demonstraties over milieuvriendelijke verven en verfproducten. Via de Samenwerkingsovereenkomst heeft de stad zich geëngageerd om verder rond verven te werken binnen interne milieuzorg. Alle verven die worden aangekocht door de stad zijn op waterbasis. Verschillende kleinere projecten bieden zich aan om natuurverven toe te passen. Momenteel stuit het gebruik van natuurverven op weerstand van de schilders ingevolge minder goede ervaringen uit het verleden. Doch bewijst de praktijk dat de toepassing ervan zonder problemen kan verlopen. Het gebruik van vernissen en beitsen door de diensten is eerder beperkt en is momenteel geen prioritair aandachtspunt.

Omdat de voorbeeldfunctie van de stad inzake het gebruik van milieuvriendelijke verven nog in ontwikkeling is, werden weinig acties ondernomen om hieromtrent intern en extern te communiceren. Een belangrijk aandachtspunt bestaat erin om enkele succesvolle voorbeeldprojecten te realiseren met natuurverven om interne weerstanden te overwinnen.

3.1.5.4. Knelpunten en opportuniteiten

Knelpunten:

- geen zicht op het gebruik en het aankoopbeleid inzake beitsen en vernissen
- weerstand bij de schilders voor het gebruik van natuurverven
- vele schilderwerken worden uitbesteed waardoor minder flexibiliteit in uitvoering van de taken en de gebruikte producten

Opportuniteiten:

- voorbeeldprojecten bieden zich aan om te werken met natuurverven
- overschakeling op watergedragen verven
- opvolging van de markt van inzake milieuvriendelijke verven

3.1.5.5. Doelstellingen en acties

Doelstelling: stimuleren van het gebruik van milieuvriendelijke verven en vernissen door de diensten

Actie MV 35: rekening houden met het gebruik van milieuvriendelijke verven bij het uitvoeren van schilderwerken door of in opdracht van de stad.

Initiatiefnemer: dienst gebouwen

Betrokkenen: uitvoeringsdiensten, dienst duurzame ontwikkeling

Timing: doorlopend aandachtspunt

Actie MV 36: de aankoop van milieuvriendelijke verven en vernissen in kaart brengen.

Initiatiefnemer: dienst duurzame ontwikkeling

Betrokkenen: uitvoeringsdiensten, dienst gebouwen

Timing: 2008

Actie MV 37: de diensten (schilders) ondersteunen met advies en informatie om gebruik te maken van milieuvriendelijke verven en vernissen.

Initiatiefnemer: dienst duurzame ontwikkeling

Betrokkenen: uitvoeringsdiensten, dienst gebouwen

Timing: doorlopend aandachtspunt

Actie MV 38: opteren voor materialen die minder of geen toepassing van verven of vernissen vereisen

Initiatiefnemer: dienst gebouwen

Betrokkenen: uitvoeringsdiensten, dienst duurzame ontwikkeling

Timing: doorlopend aandachtspunt

Actie MV 39: realiseren van minstens één kleinschalige verfproject met natuurverven.

Initiatiefnemer: dienst gebouwen

Betrokkenen: uitvoeringsdiensten, dienst duurzame ontwikkeling

Timing: 2005

Doelstelling: draagvlak creëren bij de doelgroepen (burger, scholen, verenigingen) voor het gebruik van milieuvriendelijke verven en vernissen

Actie MV 40: informeren en sensibiliseren van de burger, scholen en verenigingen inzake het gebruik van milieuvriendelijke verven en vernissen en de voorbeeldfunctie die de stad hieromtrent opneemt

Initiatiefnemer: dienst duurzame ontwikkeling

Betrokkenen: informatiedienst

Timing: jaarlijks

3.1.6. Duurzaam geëxploiteerd hout

3.1.6.1. Beschrijving thema

Bossen zijn onderhevig aan een enorme druk van de mens. Het is een bron van talloze grondstoffen en producten (houtproducten, houtpulp voor papier, ...). Het zijn echter ook zeer belangrijke ecosystemen. Vele dieren en planten zijn voor hun voortbestaan volledig afhankelijk van deze bossen. Door het aanwenden van duurzaam geëxploiteerd hout wordt een bosbeheer gestimuleerd waar ook rekening wordt gehouden met de ecologische functies.

3.1.6.2. Beschrijving beleidskader

Bosdegradatie en illegale houtkap zijn problemen met een globale dimensie. 'Think globally, act locally' is in deze context zeker een deel van de oplossing. Het is belangrijk dat iedereen op zijn niveau een verantwoord bosbeheer ondersteunt.

Sinds 1997 is het gebruik van duurzaam geëxploiteerd hout voor openbare werken opgenomen via de gemeentelijke milieuconvenanten. Voor de periode 2000-2001 werd het gebruik ervan vermeld in optie 7 van de milieuconvenant. In het kader van milieuverantwoord productgebruik maakt duurzaam geëxploiteerd hout tevens het voorwerp uit van de samenwerkingsovereenkomst tussen de gemeente en het Vlaamse Gewest (milieu, als opstap naar duurzame ontwikkeling). Dit betekent dat de gemeente er zich toe verbindt om hout te gebruiken dat afkomstig is van bossen waarvan het duurzaam beheer door een onafhankelijke instelling volgens internationaal erkende criteria werd gecertificeerd (o.a. FSC of equivalent).

3.1.6.3. Beschrijving bestaande toestand

In 2001 keurde het college een principebeslissing goed om aandacht te hebben voor FSC- hout (of gelijkwaardige alternatieven) bij houttoepassingen binnen de stad. Sindsdien worden mogelijkheden voor aankoop en gebruik van duurzaam geëxploiteerd hout stelselmatig onderzocht en het personeel wordt geïnformeerd en gesensibiliseerd (o.a. opleiding). De afgelopen jaren werden verschillende toepassingen van FSC-gelabeld

hout gerealiseerd. De diensten “stadsgebouwen en stadsvernieuwing” en de “schrijnwerkerij” zijn hierbij de belangrijkste actoren. Indien er zich een opportuniteit voordoet koopt de schrijnwerkerij loten FSC- hout aan. Zo werd in 2002 een hoeveelheid Meranti, Sapupira en Gethal WBP aangekocht. Bij de renovatie van stadsgebouwen wordt FSC hout gebruikt voor daktimmerwerk, constructiehout en buitenschrijnwerk.

Bij het gebruik van FSC-gelabeld hout heeft de stad ook aandacht voor het vermijden van chemische houtverduurzaming³⁰.

Er wordt aandacht besteed om deze realisaties intern en extern te communiceren via de beschikbare kanalen.

3.1.6.4. Knelpunten en opportuniteiten

Knelpunten:

- beschikbaarheid van duurzaam hout voor de vooropgestelde toepassing
- beschikbaarheid van duurzaam hout bij lokale houthandelaars

Opportuniteiten:

- de diensten houden rekening met de toepassing van duurzame houtsoorten bij nieuwbouw- of renovatieprojecten
- collegebeslissing om aandacht te hebben voor FSC-hout of gelijkwaardige alternatieven

3.1.6.5. Doelstellingen en acties

Doelstelling: stimuleren van het gebruik van duurzaam hout (FSC of gelijkwaardig) bij gemeentelijke nieuwbouw of renovatieprojecten

Actie MV 41: rekening houden met duurzame houtsoorten (FSC of gelijkwaardig) in lastenboeken van nieuwbouw of renovatieprojecten.

Initiatiefnemer: dienst gebouwen, dienst wonen

Betrokkenen: uitvoeringsdiensten, dienst duurzame ontwikkeling

Timing: doorlopend aandachtspunt

Actie MV 42: uitwerken van minstens één kleinschalige FSC toepassing in het openbaar domein (banken, bloembakken, paaltjes,...)

Initiatiefnemer: dienst natuur- en groenontwikkeling, dienst wegen

Betrokkenen: uitvoeringsdiensten, dienst duurzame ontwikkeling

Timing: 2009

Actie MV 43: de diensten ondersteunen met advies en informatie inzake de toepassing van duurzame houtsoorten (FSC of gelijkwaardig).

Initiatiefnemer: dienst duurzame ontwikkeling

Betrokkenen: dienst onderhoud gebouwen, dienst wonen, dienst natuur- en groenontwikkeling

Timing: doorlopend aandachtspunt

Doelstelling: draagvlak creëren bij de doelgroepen (burger, scholen, verenigingen) voor het gebruik van duurzame houtsoorten

Actie MV 44: informeren en sensibiliseren van de burger, scholen en verenigingen inzake het gebruik van duurzame houtsoorten en de voorbeeldfunctie die de stad hieromtrent opneemt

Initiatiefnemer: dienst duurzame ontwikkeling

³⁰ zie hoofdstuk 3.1.5. – verven en vernissen

Betrokkenen: informatiedienst
Timing: jaarlijks

3.1.7. Bestrijdingsmiddelen

3.1.7.1. Beschrijving thema

Bestrijdingsmiddelen worden gedefinieerd als “stoffen die bestemd zijn voor de vernietiging of de aantasting van het metabolisme van schadelijk geachte dieren, planten, micro-organismen of virussen”. Bestrijdingsmiddelen hebben een invloed op het milieu (bodem, oppervlaktewater, grondwater) door hun ecotoxiciteit, hun mogelijke bioaccumulerende eigenschappen en hormoonverstorende effecten. Naast de landbouwsector, die een belangrijk aandeel heeft in het gebruik van bestrijdingsmiddelen, verbruiken huishoudens, industrie en overheden aanzienlijke hoeveelheden bestrijdingsmiddelen. Gemeenten gebruiken vooral bestrijdingsmiddelen om onkruid te bestrijden. Ook voor de bestrijding van ziekten en plagen (wespen, mieren, ratten,...) wordt nog vaak gebruik gemaakt van chemische bestrijdingsmiddelen.

3.1.7.2. Beschrijving beleidskader

De wetgeving met betrekking tot bestrijdingsmiddelen is volledig opgebouwd op basis van de wet van 11 juli 1969. Inzake bestrijdingsmiddelen wordt aan deze wet uitvoering gegeven middels het Koninklijk Besluit van 5 juni 1975 en de daarbij horende besluiten. Het Koninklijk Besluit maakt een onderscheid tussen enerzijds fytofarmaceutische producten, waaronder vooral bestrijdingsmiddelen voor agrarisch gebruik worden verstaan, en anderzijds bestrijdingsmiddelen voor niet-landbouwkundig gebruik. Tevens moet verwezen worden naar de wet van 2 april 1971 betreffende de bestrijding van voor planten en plantaardige producten schadelijke organismen. Krachtens deze wet kan de Koning immers het gebruik van bestrijdingsmiddelen en fytofarmaceutische producten voorschrijven, verbieden of reglementeren. Zo gebiedt deze wet en zijn KB's bijvoorbeeld expliciet de bestrijding van de bruine rat en de muskusrat. De bestrijding van beverratten kadert in de regelgeving over het 'onderhoud van de waterlopen', om schade te beperken en te voorkomen. Daarnaast bestaan er verschillende Vlaamse, federale en Europese regelgevingen die de bestrijding van de beverrat impliceren.

Heden is het Vlaamse Gewest bevoegd voor de regelgeving inzake bestrijdingsmiddelen. Het Vlaamse Gewest heeft in het verleden reeds stappen ondernomen om het gebruik van bestrijdingsmiddelen te reduceren: verbodsbepalingen in het bembesluit, de uitwerking van de zorgplicht in het decreet op het natuurbehoud,... Een evaluatie van deze maatregelen leidt echter tot de conclusie dat het vooropgestelde doel inzake de reductie van het gebruik van bestrijdingsmiddelen onvoldoende wordt bereikt.

Mede door de toenemende bezorgdheid om het leefmilieu en de volksgezondheid werd het decreet van 21 december 2001 houdende de vermindering van het gebruik van bestrijdingsmiddelen door openbare diensten in het Vlaamse Gewest, van kracht. Dit decreet stelt een verbod in op het gebruik van schadelijke bestrijdingsmiddelen voor openbare instellingen vanaf 1 januari 2004. Via een reductieprogramma kan een afwijking bekomen worden op het nulgebruik. In het reductieprogramma moeten de maatregelen worden beschreven die zullen genomen worden om het bestrijdingsmiddelenverbruik stapsgewijs af te bouwen.

Het Vlaams Gewest heeft in 2003 een draaiboek 'Zonder is gezonder' opgesteld. Dit draaiboek ondersteunt de gemeenten bij de aanpak van de afbouw van bestrijdingsmiddelen en de opmaak van het reductieprogramma. Het beschrijft de verplichting en de mogelijke strategieën om bestrijdingsmiddelen te vermijden alsook een concrete aanpak. De voorgestelde aanpak bestaat uit 5 sporen die stapsgewijs moeten worden uitgewerkt:

- spoor 1: sensibilisatie van de medewerker en de burger (algemeen)

- spoor 2: risico-evaluatie van bestrijdingsmiddelen
- spoor 3: sensibilisatie van de medewerker en de burger (proefgebied)
- spoor 4: beheer van kruidgroei op verhardingen
- spoor 5: beheer van groenzones.

Over de voortgang van het reductieprogramma wordt een jaarlijkse rapportering voorzien aan de Vlaamse overheid.

Ook rodenticiden (o.a. rattenvergif) vallen onder het decreet. Concreet betekent dit dat chemisch bestrijden van de muskusrat en de beverrat in gemeenten die hiervoor geen afwijking vroegen via hun reductieprogramma sinds 1 januari 2004 enkel nog kan in geval van acute en redelijkerwijze niet te voorziene plagen die een gevaar inhouden voor mens en/of milieu of in het geval van situaties die een ernstige bedreiging vormen of kunnen vormen voor de veiligheid van de mens en waarvoor tegelijkertijd geen afdoende alternatieve bestrijdingswijzen zijn. Aangezien op dit ogenblik alleen gif voldoende efficiënt is voor het bestrijden van de bruine rat, mag de bruine rat wel nog chemisch bestreden worden.

3.1.7.3. Beschrijving bestaande toestand

De stad dient een vrij grote oppervlakte aan openbaar domein te onderhouden. Hiertoe werden in het verleden heel wat bestrijdingsmiddelen gebruikt. Vanaf de ondertekening van optie 7 van de milieuconvenant in 2000 werd meer aandacht besteed aan initiatieven om het bestrijdingsmiddelenverbruik te reduceren en over te schakelen op minder milieuschadelijke producten. Een werkgroep “bestrijdingsmiddelen” werd opgericht om alle betrokkenen bij elkaar te brengen. Een aantal producten met hoge milieubelasting werden stelselmatig vervangen door minder belastende producten. Hierbij wordt rekening gehouden met de richtlijnen van het Vlaamse Gewest inzake toelaatbare producten. Er werd ook rationeler omgesprongen met de aankoop van producten. In het kader van de Samenwerkingsovereenkomst (2000-2004) en in uitvoering van het decreet van 21 december 2001 houdende de vermindering van het gebruik van bestrijdingsmiddelen door openbare diensten in het Vlaamse Gewest zette de stad haar inspanningen inzake registratie en afbouw van het gebruik van bestrijdingsmiddelen verder. In 2003 besliste de stad een afwijking aan te vragen op het nulgebruik vanaf 1 januari 2004. In samenwerking met IGEMO werd een stapsgewijze planmatige aanpak uitgewerkt (actieprogramma's). Conform de bepalingen van het draaiboek werden er twee coördinatoren pesticidenreductie aangesteld. Voor de stad zijn dit de duurzaamheidscoördinator (dienst duurzame ontwikkeling) en de groenambtenaar (dienst natuur- en groenontwikkeling). Tegen 1 juni 2003 diende de stad een eerste actieprogramma in dat handelt over de sensibilisatie van het gemeentepersoneel en over het verminderen van het gebruik van schadelijke bestrijdingsmiddelen in zijn totaliteit. Op 1 april 2004 werd een tweede actieprogramma ingediend waarin een representatief gebied werd afgebakend waar op korte termijn (vanaf 1 januari 2005) de groenzones zonder bestrijdingsmiddelen zullen beheerd worden en hoe het gebruik van bestrijdingsmiddelen op de verhardingen tegen 31 december 2008 tot nul zal herleid worden. In 2003 werd onder impuls van IGEMO ook een intergemeentelijk overlegplatform ‘bestrijdingsmiddelen’ opgericht.

De resultaten van al deze inspanningen resulteren in een daling van het jaarlijkse bestrijdingsmiddelenverbruik op het openbaar domein van de stad.

Tabel 4: evolutie van het bestrijdingsmiddelenverbruik (kg/actieve stof/jaar) op het grondgebied van de stad Mechelen.

Jaartal	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Verbruik	285,87	277,98	108,30	136,14	144,55	127,16	104,41

Het stapsgewijs overschakelen naar een nulgebruik resulteert echter in een aanzienlijke inzet van personele middelen (meer manueel werk).

Het effectieve verbruik van bestrijdingsmiddelen en de behandelde oppervlakken worden stapsgewijs in kaart gebracht. Alternatieven voor het gebruik van bestrijdingsmiddelen worden op de voet gevolgd en uitgetest (mulching, vegen, branden, ..). Het personeel kan praktijkgerichte opleidingen en vormingen volgen. De stad beschikt sinds 2002 over een intensief veegplan voor de binnenstad waardoor het gebruik van bestrijdingsmiddelen verder wordt voorkomen. In het bestek voor het onderhoud van groenzones door derden werd een expliciet verbod voor het gebruik van bestrijdingsmiddelen opgelegd.

Door een goed ontwerp en goede aanleg van het openbaar domein kunnen veel problemen preventief worden voorkomen. Het basisprincipe bij preventie door ontwerp en aanleg is het voorkomen van het ontstaan van groeiplaatsen voor onkruiden. Natuurlijk is het niet zo dat een goed ontwerp het latere onderhoud overbodig maakt. Daarom moet in de ontwerpfase ook rekening worden gehouden met het latere niet-chemische onderhoud en de bereikbaarheid van de benodigde werktuigen.

De stad beschikt over een eigen rattenvanger (personeelslid van de uitvoeringsdiensten). In het verleden hield deze persoon zich hoofdzakelijk bezig met het bestrijden van muskusratten op de waterlopen en baangrachten die de stad beheert (preventief volgens een jaarlijkse rondgang en op basis van klachten). De bestrijding gebeurde via fuiken (niet chemisch). De laatste jaren heeft het Vlaams Gewest de bestrijding van de muskusratten op waterlopen die tot haar bevoegdheid behoren opgedreven waardoor de hinder van muskusratten op de kleinere gemeentelijke waterlopen is afgenomen. De rattenvanger heeft zich toegelegd op de bestrijding van de bruine rat (preventief volgens een jaarlijkse ronde en op basis van klachten). Hiertoe wordt een rodenticide gebruikt dat momenteel de enige efficiënte en wettelijk toegelaten bestrijdingsmethode is. De stad verdeelt geen rattenvergif aan de inwoners voor de bestrijding van ratten. De stad hanteert het principe dat het verdelgen van bruine ratten door de eigenaar van het perceel zelf dient te gebeuren. Indien de eigenaar daar niet in slaagt, komt de rattenvanger ter plaatse om de plaag te helpen indijken.

De stad onderneemt ook acties naar de bevolking toe om hen te informeren en te sensibiliseren inzake het vermijden van het gebruik van schadelijke bestrijdingsmiddelen. Dit gebeurt o.a. door:

- het lokaal versterken van gewestelijke campagnes (o.a. campagne zonder is gezonder)
- de eigen aanpak als openbaar bestuur voor te stellen;
- meegeven van tips en alternatieven voor huishoudelijke toepassingen.

De stad heeft geen bevoegdheden inzake de verkoop en of toepassing van schadelijke producten. Ze kan enkele informerend en sensibiliserend optreden.

3.1.7.4 Knelpunten en opportuniteiten.

Knelpunten:

- bij de uitvoeringsdetails van het openbaar domein kan meer rekening worden gehouden met onderhoudsvriendelijke voorzieningen
- bijkomende inzet van personele middelen voor het overschakelen op een bestrijdingsmiddelenvrij beheer van het openbaar domein.
- tot op heden weinig beproefde technieken voor alternatieve bestrijding.

Opportuniteiten:

- gemeentelijk en intergemeentelijk overlegplatform inzake bestrijdingsmiddelen

- gestage afbouw van de verbruikte hoeveelheden schadelijke bestrijdingsmiddelen.
- de motivatie van het beleid en het personeel om het gebruik van bestrijdingsmiddelen op het openbaar domein (verder) af te bouwen.
- de vraag van (een deel van) de bevolking om geen bestrijdingsmiddelen meer te gebruiken op het openbaar domein
- planmatige aanpak door het volgen van de richtlijnen van het decreet en het draaiboek.
- alternatieve bestrijdingstechnieken zijn in volle ontwikkeling.

3.1.7.5. Doelstellingen en acties

Doelstelling: verder afbouwen van het gebruik van schadelijk bestrijdingsmiddelen bij het onderhoud van het openbaar domein. Tegen 2009 nulgebruik in het proefgebied (20% van het totale grondgebied). Tegen 2015 nulgebruik over het ganse grondgebied.

Actie MV 45: verder uitvoering geven aan de acties van het eerste actieplan inzake de reductie van bestrijdingsmiddelen (sporen 1 en 2).

Initiatiefnemer: dienst natuur- en groenontwikkeling

Betrokkenen: dienst duurzame ontwikkeling, dienst milieu-educatie, dienst onderhoud wegen, dienst begraafplaatsen, uitvoeringsdiensten (team groen)

Timing: vanaf 2005

Acte MV 46: verder uitvoering geven aan de acties van het tweede actieplan inzake de reductie van bestrijdingsmiddelen (sporen 3, 4 en 5 voor een afgebakend deelgebied).

Initiatiefnemer: dienst natuur- en groenontwikkeling

Betrokkenen: dienst duurzame ontwikkeling, dienst milieu-educatie, dienst onderhoud wegen, dienst begraafplaatsen, uitvoeringsdiensten (team groen)

Timing: vanaf 2005

Actie MV 47: opmaak van het derde actieplan inzake de reductie van bestrijdingsmiddelen (sporen 3, 4 en 5 over het volledige grondgebied)

Initiatiefnemer: dienst duurzame ontwikkeling

Betrokkenen: dienst natuur- en groenontwikkeling, dienst milieu-educatie, dienst onderhoud wegen, dienst begraafplaatsen

Timing: 2008

Actie MV 48: vaststellen van jaarlijkse kwantitatieve reductiedoelstellingen inzake het gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen

Initiatiefnemer: dienst duurzame ontwikkeling

Betrokkenen: dienst natuur- en groenontwikkeling, dienst milieu-educatie, dienst begraafplaatsen, dienst onderhoud wegen.

Timing: 2006

Actie MV 49: berekenen van de financiële en personele implicaties van het reductieprogramma bestrijdingsmiddelen.

Initiatiefnemer: dienst natuur- en groenontwikkeling

Betrokkenen: dienst duurzame ontwikkeling, dienst milieu-educatie, dienst begraafplaatsen, dienst onderhoud wegen.

Timing: 2005

Actie MV 50: de financiële en personele implicaties van het reductieprogramma bestrijdingsmiddelen in rekening brengen bij de opmaak van de begroting en het personeelsbeleid.

Initiatiefnemer: dienst natuur- en groenontwikkeling, dienst milieu-educatie, dienst begraafplaatsen, dienst onderhoud wegen

Betrokkenen: dienst duurzame ontwikkeling

Timing: 2005

Actie MV 51: verder toepassen en uittesten van alternatieve, niet-chemische technieken voor het beheer van groen en verhardingen

Initiatiefnemer: dienst natuur- en groenontwikkeling,

Betrokkenen: dienst milieu-educatie, dienst begraafplaatsen, dienst onderhoud wegen, dienst duurzame ontwikkeling, uitvoeringsdiensten (team groen)

Timing: vanaf 2005

Actie MV 52: de diensten ondersteunen met advies en informatie inzake alternatieve beheerstechnieken voor het openbaar domein.

Initiatiefnemer: dienst duurzame ontwikkeling

Betrokkenen: IGEMO, VVOG, private firma's.

Timing: doorlopend aandachtspunt

Actie MV 53: informeren en sensibiliseren van de ontwerpers van het openbaar domein om bij de uitvoeringsdetails meer aandacht te hebben voor onderhoudsvriendelijke structuren.

Initiatiefnemer: dienst duurzame ontwikkeling

Betrokkenen: dienst planning en mobiliteit, wegebureau, dienst onderhoud wegen

Timing: 2006

Actie MV 54: bestendigen van het dienstoverschrijdend en

gemeentegrensoverschrijdend overleg inzake de bestrijdingsmiddelenproblematiek

Initiatiefnemer: dienst natuur- en groenontwikkeling

Betrokkenen: dienst duurzame ontwikkeling, VVOG, IGEMO

Timing: vanaf 2005

Doelstelling: draagvlak creëren bij de doelgroepen (burger, scholen, verenigingen) voor het afbouwen van het gebruik van schadelijke bestrijdingsmiddelen

Actie MV 55: informeren en sensibiliseren van de burger, scholen en verenigingen over de effecten van het gebruik van schadelijke bestrijdingsmiddelen en de voorbeeldfunctie die de stad hieromtrent opneemt.

Initiatiefnemer: dienst duurzame ontwikkeling

Betrokkenen: informatiedienst

Timing: jaarlijks

3.1.8. Secundaire grondstoffen

Secundaire grondstoffen zijn afvalstoffen die onder bepaalde voorwaarden hergebruikt kunnen worden. Deze voorwaarden zijn vermeld in hoofdstuk 4 van het Vlarea.

De term "secundaire grondstof" is een juridisch duidelijk omschreven begrip: een secundaire grondstof is geen afvalstof meer en dus niet langer onderworpen aan de milieuwetgeving voor afvalstoffen. Het Vlarea bevat een *limitatieve* lijst van afvalstoffen die in aanmerking komen om als secundaire grondstof te worden gebruikt. De voornaamste hergebruiksmogelijkheden zijn:

- gebruik als bouwstof (van vb. puinafval);
- gebruik als bodem (van vb. baggerspecie);
- gebruik als bodemverbeterend middel (van vb. natuursteenslib).

Door rekening te houden met het gebruik van secundaire grondstoffen wordt de inzet van nieuwe (primaire) grondstoffen beperkt.

Voor de beschrijving van dit thema, het beleidskader en de bestaande toestand wordt verwezen naar het hoofdstuk afvalstoffen (onderdelen hergebruik en selectieve inzameling).

3.2. Afvalstoffen

Strategische doelstelling: de stad voert een kostenefficiënt afvalbeleid dat maximale kansen biedt aan de principes van de 'Ladder van Lansink' (prioriteit voor afvalpreventie en hergebruik) en 'de vervuiler betaalt'.

3.2.0. Afvalstoffen algemeen

3.2.0.1. Beschrijving thema

Bij productie- en consumptieprocessen ontstaan niet-buikbare reststoffen. Deze komen deels als emissies in de lucht of als lozingen in het water terecht. Wat achterblijft zijn de afvalstoffen. Wettelijk wordt afval gedefinieerd als "elke stof of elk voorwerp waarvan de houder zich ontdoet, voornemens is zich te ontdoen of zich moet ontdoen". Duurzame ontwikkeling loopt als een rode draad doorheen dit thema. Een duurzame ontwikkeling op afvalgebied impliceert een reductie van de hoeveelheid afval die geproduceerd wordt en een vermindering van de milieuschadelijkheid ervan.

3.2.0.2. Beschrijving beleidskader

Het afvalstoffendecreet vormt de wettelijke basis voor het Vlaamse afvalstoffenbeleid. Het decreet dateert oorspronkelijk van 2 juli 1981 maar werd in 1994 fundamenteel gewijzigd. Het decreet is een zogenaamd kaderdecreet d.w.z. dat het wel de belangrijkste bepalingen bevat maar dat deze verder moeten uitgevoerd worden door de Vlaamse regering in uitvoeringbesluiten. Ter uitvoering van dit decreet werd op 17 december 1997 bij besluit van de Vlaamse regering, het Vlaams reglement inzake afvalvoorkoming en -beheer, afgekort Vlarea, uitgevaardigd. Dit besluit werd sindsdien verschillende malen gewijzigd. Op 5 december 2003 werd een nieuw Vlarea goedgekeurd³¹.

Voorts maakt het Vlaamse Gewest periodiek sectorale uitvoeringsplannen op. Momenteel zijn de volgende uitvoeringsplannen van toepassing:

- het uitvoeringsplan huishoudelijke afvalstoffen 2003-2007
- het uitvoeringsplan organisch-biologisch afval
- het uitvoeringsplan bouw- en sloopafval
- het uitvoeringsplan selectieve inzameling bedrijfsafval van kleine ondernemingen
- het uitvoeringsplan slib
- het uitvoeringsplan hoog calorisch en selectief afval
- het uitvoeringsplan houtafval
- het uitvoeringsplan bagger (in ontwerp)

De stad is de belangrijkste actor in de uitvoering van het afvalstoffenbeleid. Zijn rol werd vooreerst neergeschreven in een napoleontisch decreet van 1789. De tekst van dit decreet vinden we heden terug in artikel 135, §2 van de Nieuwe Gemeentewet. Aan dit artikel ontleent het zijn uitdrukkelijke bevoegdheid voor de inzameling en verwerking van huishoudelijk afval. Huishoudelijke afval zijn afvalstoffen die ontstaan door de normale werking van een particuliere huishouding. Deze bevoegdheid wordt tevens bevestigd door artikel 15 van het afvalstoffendecreet. Het lokale bestuur is het beleidsniveau dat het dichtst aanleunt bij de burger en het meest herkenbaar is. Op basis van het subsidiariteitsbeginsel beschikt dit lokale bestuur over een zeer ruim takenpakket inzake afvalbeheer.

Ingevolge artikel 119 van de Nieuwe Gemeentewet beschikt de stad over een politionele bevoegdheid. Dit betekent dat de gemeenteraad omtrent aangelegenheden die tot de

³¹ B.S. 30 april 2004

gemeentelijke bevoegdheid behoren, politiereglementen en –verordeningen kan vaststellen. Afvalinzameling en –verwerking behoren uitdrukkelijk tot de gemeentelijke bevoegdheden. Vanzelfsprekend kunnen gemeenten bij het vaststellen van politiereglementen en –verordeningen geen afbreuk doen aan de regelgeving van de hogere overheid. Een belangrijke leidraad daarbij vormt op dit ogenblik het Uitvoeringsplan Huishoudelijke Afvalstoffen 2003 – 2007, waarin de krijtlijnen waarbinnen de gemeenten hun inzameling kunnen organiseren duidelijk zijn vastgesteld. Dit maakt dat met betrekking tot de keuze van inzamelsystemen en –modaliteiten de bewegingsvrijheid van de gemeente eerder beperkt is.

Een belangrijk gegeven in het afvalbeleid vormen de convenanten of samenwerkingsovereenkomsten. Het betreft overeenkomsten tussen de gemeente en het Vlaamse Gewest waarbij de gemeente er zich toe verbindt een bepaalde taakstelling binnen een door de Vlaamse regering bepaalde termijn te realiseren. Hiertoe ontvangt de gemeente financiële ondersteuning vanwege de Vlaamse overheid.

De leidraad voor het gehele afvalbeleid vormt de 'ladder van Lansink' of de hiërarchie inzake afvalbeheer (zie figuur). Het voorkomen van afvalstoffen is het belangrijkste doel in het afvalstoffenbeleid. De afvalstoffen die evenwel ontstaan, dienen zoveel mogelijk te worden hergebruikt. Indien noch preventie, noch hergebruik soelaas brengen, geniet recyclage de voorkeur. De afvalstoffen die niet in aanmerking komen voor preventie, hergebruik of recyclage, dienen op de meest milieuvriendelijke manier te worden verwijderd, waarbij het verbranden van afvalstoffen met energierugwinning hoger scoort dan het storten.

Figuur 7: De Ladder van Lansink stelt een rangorde op voor onze omgang met afval: hoe hoger op de ladder, des te beter voor het milieu. Het werd bedacht door de Nederlander Lansink in 1979.

3.2.0.3. Beschrijving bestaande toestand

Een deel van de bevoegdheden inzake afvalbeheer werden door de stad overgedragen aan de intergemeentelijke vereniging voor duurzaam afvalbeheer regio Mechelen (IVAREM). Deze opdrachthoudende vereniging (in de zin van het decreet van 6 juli 2001 houdende Intergemeentelijke Samenwerking) is de rechtsopvolger van de intercommunale IGEMO en werd op 26 april 2003 opgericht door 11 gemeenten in het arrondissement Mechelen. De volgende bevoegdheden werden door de stad overgedragen aan IVAREM:

- afvalpreventie;

- hergebruik;
- inzameling en verwerking van huisvuil;
- inzameling en verwerking van grofvuil;
- inzameling en verwerking van groenafval;
- inzameling en verwerking van glas;
- inzameling en verwerking van PMD;
- inzameling en verwerking van P&K;
- inzameling en verwerking van KGA;
- inzameling en verwerking van AEEA;
- inzamelen en verwerken textielafval;
- exploitatie van de 2 containerparken.

Op intercommunaal vlak werden de afgelopen jaren verschillende beleidsondersteunende studies uitgevoerd:

- berekening van de reële kosten voor de inzameling en verwerking van huishoudelijk afval (1998);
- berekening van de werkelijke inkomsten van de stad ingevolge de belastingen en retributies op het inzamelen en verwerken van huishoudelijke afvalstoffen (1998);
- opmaak actieplan “geen selectieve inzameling van GFT afval” (1999);
- mathematische vaststelling van het aandeel bedrijfsafval in het “huishoudelijk” restafval in de stad Mechelen (i.s.m. OVAM – 2001);
- meting van het vulgewicht van een afvalrecipiënt (huisvuilzak) met bedrijfsafval (i.s.m. OVAM - 2001).

Om haar afvalbeleid te operationaliseren, beschikt de stad over verschillende instrumenten (juridische, financieel, sociaal), die ze op een oordeelkundige wijze tracht in te zetten, met het oog op het bereiken van de volgende doelstellingen:

- reductie van het restafval;
- vermindering van de totale afvalberg (totale hoeveelheid huishoudelijk afval).

Juridische en financiële instrumenten

De volgende juridische en financiële instrumenten worden onderscheiden:

- politiereglementering, toezicht en controle (juridische instrumenten);
- belasting- en retributiesystemen (financiële instrumenten) ;

De stad beschikt over volgende reglementen en verordeningen die verband houden met afvalstoffen:

- politieverordening betreffende het inzamelen van huishoudelijke afvalstoffen (02/12/99);
- indirecte belasting op het verwijderen van aanplakkingen en Graffiti (29/05/2002);
- indirecte belasting op het reinigen van de openbare weg (29/05/2002);
- indirecte belasting op het weghalen en verwijderen van huishoudelijke en daarmee gelijkgestelde of vergelijkbare bedrijfsafvalstoffen, gestort of achtergelaten op niet-reglementaire plaatsen of verwijderd op niet-reglementaire tijdstippen of in niet reglementaire recipiënten (24/04/2002);
- indirecte belasting op het ophalen en verwerken van huishoudelijk afval en het ophalen van groot huisvuil (2/04/2003);
- directe milieubelasting (19/12/2001);
- indirecte belasting op het huis-aan-huis en op de openbare weg verspreiden van reclamedrukwerk en daarmee gelijkgestelde producten (26/02/2003).

De “politiieverordening betreffende het inzamelen van huishoudelijke afvalstoffen omvat:

- verbodsbepalingen inzake het verbranden en sluikestorten van afvalstoffen;
- regels inzake het aanbieden van afvalstoffen;

- regelgeving inzake afval op standplaatsen, evenementen, markten en bepalingen omtrent de verspreiding van reclaimedrukwerk;
- bepalingen inzake de inzameling en aanbiedingswijze van huisvuil, grofvuil, glas, papier & karton, PMD, groenafval, afgedankte elektronische en elektrische apparaten, metalen en klein gevaarlijk afval (KGA);
- bepalingen inzake toegang tot en gebruik van het containerpark.

Niettegenstaande de regelgeving inzake sluikestorten en slukverbranding zeer duidelijk is, blijft dit een belangrijk aandachtspunt. Illegale afvalverwijdering en zwerfvuil worden zowel door beleidsverantwoordelijken als bevolking aangeduid als één van de prioritaire aan te pakken hinderbronnen (zie ook hoofdstuk hinder). Algemeen wordt ook erkend dat sluikestorten bijdraagt tot een gevoel van onveiligheid.

In het nationaal veiligheidsplan (2003 – 2004) van de politie werd politionele leefmilieuhandhaving voor het eerst als één van de prioriteiten opgenomen. Op lokaal niveau is de vertaling van het veiligheidsplan echter beperkt gebleven. Het is op dit ogenblik geen prioriteit voor politie en parket om de sluikestortproblematiek terdege aan te pakken. Om hieraan tegemoet te komen werd in 2004 binnen de stad een cel “sluikestorten” opgericht (zie hoofdstuk hinder).

De financiering van het inzamelen en verwerken van afval gebeurt via de forfaitaire afvalbelasting, de contantbelasting of retributie die geheven wordt op bepaalde fracties en/of andere belastingsinkomsten.

Inzake de aanrekening van de (afval)belastingen worden de aanbevelingen van de OVAM in grote mate gevolgd: variabele toewijsbare inzamel- en verwerkingskosten worden gefinancierd op basis van contantbelastingen of retributies; vaste toewijsbare kosten op basis van de forfaitaire belastingen. De gemeentelijke forfaitaire afvalbelasting bedraagt 93 euro voor een gezin en 62 euro voor alleenstaanden (situatie 2003).

Het principe “de vervuiler betaalt” wordt reeds in enige mate toegepast. Zowel de huis-aan-huis inzameling van een aantal fracties als de inzameling van grofvuil via het containerpark geschiedt tegen betaling. Het te betalen bedrag dekt evenwel voor geen enkele betalende fractie de effectieve inzamel- en verwerkingskosten. De afgelopen jaren zijn de bedragen stapsgewijs verhoogd. In de periode maart-april 2004 werden de laatste verhogingen doorgevoerd

Tabel 5: retributies op huisvuil, grofvuil en PMD (situatie juli 2004)

huis-aan-huis inzameling van huisvuil met grote huisvuilzak (75liter)	1.5 euro per stuk
huis-aan-huis inzameling van huisvuil met kleine huisvuilzak (50liter)	0.75 euro per stuk (vanaf 1 maart 2004)
huis-aan-huis inzameling van PMD met PMD-zak	0.25 euro per stuk
huis-aan-huis inzameling van grofvuil	25 euro per m ³
inzameling op het containerpark van grofvuil	15 euro per m ³

De stad past op dit ogenblik sociale correcties toe op de forfaitaire (afval)belasting en door het bedelen van gratis huisvuilzakken aan bepaalde doelgroepen. Het hoeft geen betoog dat dit niet aanzet tot preventief gedrag en niet volledig strookt met de verdere toepassing van het principe ‘de vervuiler betaalt’.

Met het oog op 1) het bereiken van de hoger vermelde algemene doelstellingen (reductie van restafval en totale hoeveelheid huishoudelijk afval en 2) een correcte toepassing van het principe “de vervuiler betaalt”, wordt momenteel de invoering van een correct en uitgebreid Diftar-systeem onderzocht door de intergemeentelijke vereniging IVAREM. Dit Diftar-systeem geldt zowel voor de huis-aan-huis inzameling van restafval als voor de inzameling van een aantal fracties via het containerpark. Diftar is de afkorting van

geDIFFerentieerd TARief. Hierbij wordt de inzameling van restafval en grofvuil aangerekend op basis van twee factoren

- het gewicht;
- de aanbidding of afroep.

Voor het concept van DIFTAR huis-aan-huis wordt geopteerd voor een gewichtsdiftar.

Dit wil zeggen dat de nadruk gelegd wordt op het wegen van het aangeboden afval.

Momenteel wordt de toepassing van een Diftar-systeem binnen de stad onderzocht (voorbereidende fase).

Met de eventuele implementatie van Diftar zal de stad tevens voldoen aan het engagement dat werd opgenomen door de ondertekening van de samenwerkingsovereenkomst 2002 – 2004 (milieu, als opstap naar duurzame ontwikkeling). In de cluster “Vaste Stoffen” (artikel 5.2.3.2., § 2.6.) staat vermeld: “ter ondersteuning van haar beleid zal de gemeente het principe “de vervuiler betaalt” vertalen in haar contantbelastingstelsel (of retributiestelsel) waarin de variabele kosten met betrekking tot de huisvuil- en grofvuilinzameling en –verwerking en voor de vermijdbare, selectief ingezamelde fracties, minstens voor PMD en GFT- of groenafval, worden doorgerekend aan de inwoners”.

Sociale instrumenten

Naast juridische en financiële instrumenten, moeten er ook sociale instrumenten worden ingezet om een goed onderbouwd afvalbeleid te bekomen. De stad hanteert diverse instrumenten om de bevolking aan te zetten tot een gepast afvalgedrag. De klemtoon ligt voornamelijk op het responsabiliseren en sensibiliseren van de burger in functie van afvalpreventie (zie deel “afvalpreventie”). Zowel gemeentelijke als intergemeentelijke communicatiemiddelen worden aangewend om de bevolking te informeren omtrent het gemeentelijk afvalbeheer, o.a.:

- lokale infokranten;
- de afvalkalender;
- brochures met richtlijnen en sorteerregels voor inzameling via het containerpark;
- het intergemeentelijk infoblad “5 vóór 12” met publicaties over afvalbeheer en –beleid;
- specifieke brochures, folders en affiches;

Evolutie van de afvalcijfers

Naargelang de aard en de herkomst worden afvalstoffen onderverdeeld in verschillende categorieën. Op elke categorie zijn specifieke regels van toepassing inzake preventie, hergebruik, inzameling en verwerking. De taakstellingen en bevoegdheden van de stad zijn gericht op de huishoudelijke afvalstoffen. Huishoudelijke afvalstoffen worden onderverdeeld in twee grote groepen:

- selectief ingezameld afval
- restafval (huisvuil, grofvuil, ...)

Samen vormen zij de totale productie van huishoudelijk afval.

Voor deze periode kunnen volgende tendensen worden onderscheiden³²:

- restafval: sterke daling in de periode 1999-2001. Vanaf 2001 een stagnatie;
- selectieve inzameling: toename sinds 1999. Sterkste toename in de periode 2001-2003);

De totale hoeveelheid afvalstoffen vertoonde een sterke daling in de periode 1999-2001. Dit was vooral te wijten aan een sterke daling van de hoeveelheid restafval. De stijging in de periode 2001-2003 is vooral toe te schrijven aan een verhoging van de hoeveelheid ingezamelde selectieve afvalstoffen.

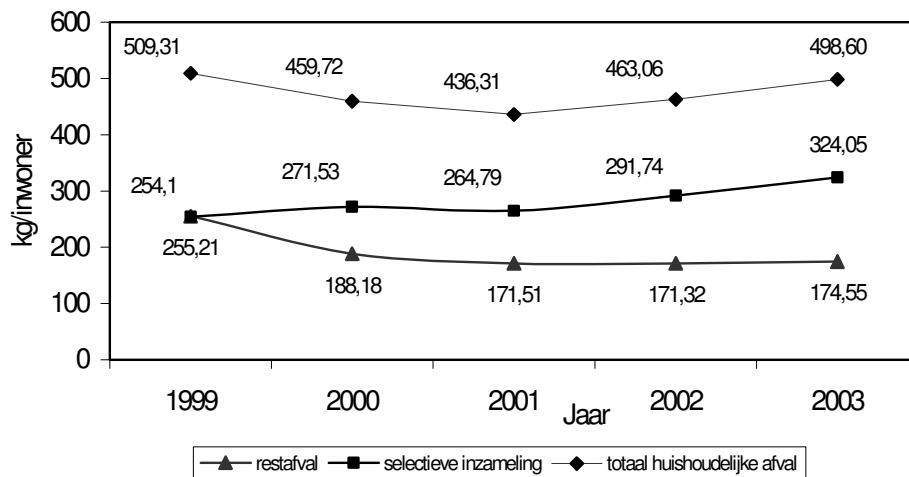
³² Voor een meer gedetailleerde bespreking van de afvalcijfers wordt verwezen naar de hoofdstukken afvalpreventie, hergebruik, selectieve inzameling en restafval

Op basis van de cijfergegevens voor de periode 1999-2003 werden prognoses gemaakt inzake de toekomstige evoluties van de afvalcijfers³³. Hierbij werd voor de planperiode rekening gehouden met volgende randvoorwaarden:

- voortzetting en versterken van de inspanningen inzake afvalpreventie en hergebruik;
- invoering van Diftar medio 2005 (huis-aan-huis en containerparken);
- richtlijnen van het uitvoeringsplan huishoudelijke afvalstoffen 2003-2007.

Deze cijfers werden gebruikt voor het vaststellen van kwantitatieve reductiedoelstellingen.

Figuur 8: evolutie van de ingezamelde hoeveelheden huishoudelijke afvalstoffen in de periode 1999-2003

3.2.0.4. Knelpunten en opportuniteiten

Knelpunten:

- niet consequent toepassen van het principe “de vervuiler betaalt”.
- de kosten voor het ophalen, verwijderen en verwerken van afvalstoffen nemen steeds toe.
- toepassing van sociale correcties.
- toename van de totale hoeveelheid huishoudelijke afvalstoffen in de periode 2001-2003.
- de daling van de hoeveelheid restafval stagneert in de periode 2001-2003.
- cijfergegevens kunnen variëren van bron tot bron.
- communicatie van het afvalbeleid ten aanzien van allochtonen en kansarmen

Opportuniteiten:

- onderzoek naar een mogelijke invoering van Diftar
- toename van de hoeveelheid selectief ingezamelde afvalstoffen
- samenwerking op intergemeentelijk vlak

3.2.0.4 Doelstellingen en acties

Doelstelling: reductie van de totale hoeveelheid huishoudelijke afvalstoffen tot maximaal 428 kg/inwoner in 2009³⁴.

³³ de scenarioberekening van de afvalcijfers is opgenomen in bijlage.

Actie AS 1: vaststellen van indicatoren inzake afvalstoffen voor de milieubarometer.

Initiatiefnemer: dienst duurzame ontwikkeling

Betrokkenen: milieudienst, stadsreiniging, IVAREM

Timing: 2005

Actie AS 2: jaarlijkse bespreking en evaluatie van de afvalstoffencijfers

Initiatiefnemer: milieudienst

Betrokkenen: stadsreiniging, IVAREM

Timing: jaarlijks

Doelstelling: creëren van een draagvlak bij de doelgroepen voor de toepassing van de principes “de Ladder van Lansink” en “de vervuiler betaalt”³⁵.

Actie AS 3: versterken van de informatie en sensibilisatie inzake het afvalbeleid naar allochtonen en kansarmen.

Initiatiefnemer: milieudienst

Betrokkenen: stadsreiniging, IVAREM, informatiedienst

Timing: vanaf 2006

Doelstelling: verder uitwerken van de voorbeeldfunctie van de stad inzake de toepassing van de principes van de “de Ladder van Lansink” en “de vervuiler betaalt”³⁶.

3.2.1. Afvalpreventie

3.2.1.1. Beschrijving thema

Om de afvalberg te verkleinen moeten maatregelen genomen worden in elke fase van de totstandkoming van het product. Primaire preventie staat voor maatregelen genomen tijdens de ontwerp- en productiefase (ecodesign). Dit is vooral een taakstelling voor de producenten. Secundaire preventie beoogt het veranderen van het aankoop- en consumptiegedrag. De consument moet “gesensibiliseerd worden”. Dit is het terrein waarop de stad een actieve rol kan vervullen.

3.2.1.2. Beschrijving beleidskader

In de afvalbeheershiërarchie (ladder van Lansink) wordt de preventie van afval als een absolute prioriteit naar voor geschoven. Het afvalstoffendecreet stelt dat het afvalstoffenbeleid tot doel heeft de gezondheid van de mens en het milieu te vrijwaren en verspilling van grondstoffen en energie tegen te gaan. De topprioriteit is “het voorkomen of verminderen van de productie van afvalstoffen”. De noodzakelijke sensibilisatie van de consument wordt het best georganiseerd op het beleidsniveau dat het dichtst bij de bevolking aanleunt: de gemeente.

Een afvalpreventiebeleid kan niet worden losgekoppeld van een totaal afvalbeheer. Structurele maatregelen inzake organisatie van de selectieve inzameling van diverse fracties, de inzameling en verwerking van restafval,... moeten getroffen worden, mét het oog op het creëren van een optimaal afvalbeheer dat maximale kansen biedt aan afvalpreventie.

³⁴ voor de verdere uitwerking van deze doelstelling wordt verwezen naar de doelstellingen en acties van de hoofdstukken afvalpreventie, hergebruik, selectieve inzameling en restafval.

³⁵ voor de verdere uitwerking van deze doelstelling wordt verwezen naar de doelstellingen en acties van de hoofdstukken afvalpreventie, hergebruik, selectieve inzameling en restafval.

³⁶ voor de verdere uitwerking van deze doelstelling wordt verwezen naar de doelstellingen en acties van de hoofdstukken afvalpreventie, hergebruik, selectieve inzameling en restafval.

3.2.1.3. Beschrijving van de bestaande toestand

Afvalpreventie is een prioritaire beleidslijn binnen de stad. Sinds 1997 participeert de stad, samen met nog 9 andere gemeenten in de regio, aan het afvalpreventieproject van IGEMO³⁷. Ter realisatie van de doelstelling “reductie van het restafval én de totale hoeveelheid huishoudelijk afval” worden stapsgewijs de 3 klassieke beleidsinstrumenten (sociaal, financieel, juridisch) op een oordeelkundige wijze ingezet.

In eerste instantie werden sociale instrumenten ingezet om een zo groot mogelijk deel van de bevolking te sensibiliseren en te responsabiliseren (fase 1). De voornaamste doelgroepen die door de stad worden aangeduid zijn de scholen (kleuter, lager, secundair), socio-culturele verenigingen, handelaars, jeugdverenigingen, vrijwilligers, compostmeesters en migranten en kansarmen. Verschillende sensibilisatie-instrumenten worden ingezet: overlegplatformen, opleidingen, en vormingen (studiedagen, workshops, infomomenten,...), opmaken en verspreiden van folders, brochures, affiches, infobladen, tentoonstellingen, educatieve koffers, het organiseren van wedstrijden en evenementen, oprichten van demonstratieplaatsen,... Om de geloofwaardigheid van het afvalpreventiebeleid te verhogen, zette de stad zich in om zelf het goede voorbeeld te geven (eigen diensten).

Dankzij deze intense en vrij ruime sensibilisatie op gemeentelijk en intercommunaal vlak werd ook een draagvlak gecreëerd voor de herziening van het gemeentelijke afvalpreventiebeleid vanaf 1999 op juridisch en financieel vlak (fase 2 en 3). Op juridisch vlak hield deze herziening een aanpassing in van de politieverordening inzake huishoudelijke afvalstoffen en vergelijkbare bedrijfsafvalstoffen, ondermeer in functie van het optreden tegen illegale afvalverwijdering. De herziening van het afvalpreventiebeleid op financieel vlak hield een wijziging van het afvalbelasting- en retributiesysteem in conform het principe ‘de vervuiler betaalt’. De prijs van de huisvuilzak werd verhoogd van 0.62 euro naar 1 euro per stuk en de prijs van een PMD-zak werd opgetrokken van 0.1 euro naar 0.25 euro. De algemene (forfaitaire) afvalbelasting werd gevoelig verlaagd (93 euro voor een gezin en 62 euro voor een alleenstaande). Als gevolg hiervan daalde vanaf 1999 zowel de hoeveelheid restafval als de totale afvalberg van de stad (zie figuur 3).

In voorbereiding van de vierde fase van het project werd in 1999, na een grondige evaluatie, de projectstructuur hertekent. Drie prioritaire doelgroepen werden vastgesteld:

- compostmeesters;
- Scholen;
- eigen diensten.

Deze worden in hoofdzaak begeleid en ondersteund door de IGEMO. De krijtlijnen voor het uitvoeren van de acties werden vastgelegd in een actieplan voor de periode juni 1999 tot mei 2001. Volgende aandachtspunten werden hierbij geformuleerd:

- ter beschikking stellen van gesubsidieerd afvalpreventiemateriaal (compostvaten, boodschappentassen, wisselbekers,...).
- opzetten van (grootschalige) sensibilisatiecampagnes naar de doelgroepen (affiches, folders, brochures, infomomenten,...)
- uitbouw van een netwerk van compostmeesters en ondersteuning van de compostmeesters (werkgroepen, demonstratieplaatsen,...).
- opstart van een werkgroep interne milieuzorg die als draaischijf fungeert voor de eigen diensten.

Niettegenstaande de andere doelgroepen niet meer als prioritair worden beschouwd inzake afvalpreventie, zijn er toch (ad hoc) verschillende initiatieven naar hen toe

³⁷ voor een uitgebreid overzicht van dit project wordt verwezen naar het overzichtsrapport “Afvalpreventie, prioriteit in het gemeentelijk afvalbeleid”.

ontwikkeld. Zij kunnen ook beschikken over het sensibilisatie- en communicatiemateriaal dat is opgemaakt voor de prioritaire doelgroepen.

Na de ondertekening van optie 7 van de gemeentelijke milieuconvenant 2000-2001 (duurzaam gemeentelijk beleid) besloot de stad verder beroep te doen op het concept van de intergemeentelijke samenwerking en tekende ze in op het project 'duurzaam gemeentelijk beleid' van IGEMO, waarin het lopende afvalpreventieproject grotendeels geïntegreerd werd. Ook sinds de samenwerkingsovereenkomst 'milieu als opstap naar duurzame ontwikkeling' (2002-2004) zet de gemeente haar inspanningen op vlak van afvalpreventie verder.

De inspanningen die de stad de afgelopen jaren heeft geleverd hebben een positief effect gehad op de reductie van de hoeveelheid restafval. De exacte impact van afvalpreventie meten op het gevoerde afvalbeleid blijft een moeilijke aangelegenheid.

3.2.1.4. Knelpunten en opportuniteiten

Knelpunten:

- het ontbreken van spectaculaire resultaten op korte termijn.
- de toename van de hoeveelheid selectief ingezameld afval (sorteergedrag primeert).
- er is nog te weinig druk op de bedrijven om afvalarme producten op de markt te brengen.
- het ontbreken van een krachtadig beleid inzake het voorkomen van verpakkingsafval door het Vlaamse Gewest en de federale overheid.
- de rol van vrijwilligerswerking is een noodzakelijke, maar tevens kritische succesfactor in het afvalpreventiebeleid
- het niet doelgericht kunnen werken door het ontbreken van 'individuele' afvalgegevens van de burger en de onduidelijkheid omtrent het individueel afvalgedrag
- thuiscomposteren in de stadskern
- wijkcomposteringen worden onvoldoende professioneel aangepakt
- de exacte impact meten van afvalpreventie op de evolutie van de hoeveelheid restafval is moeilijk

Opportuniteiten:

- daling van de hoeveelheid restafval
- de aanwezigheid van maatschappelijke netwerken
- de inzet van vrijwilligers (compostmeesters)
- het subsidiebesluit van het Vlaamse Gewest voor betoelaging van afvalpreventie-instrumenten
- zicht op het 'individueel' afvalgedrag door invoering DIFTAR
- het afvalpreventieproject

3.2.1.5. Doelstellingen en acties

Doelstelling: reductie van de totale hoeveelheid huishoudelijke afvalstoffen door het stimuleren van afvalpreventie

Actie AS 4: ontwikkelen van juridische en sociale instrumenten inzake het organiseren van afvalarme evenementen (reglementen, sensibilisatie)

Initiatiefnemer: dienst duurzame ontwikkeling

Betrokkenen: milieudienst, wijk- en dorpszaken, internationale betrekkingen, stadsreiniging

Timing: vanaf 2005

Actie AS 5: verkoop of ter beschikking stellen van materialen die aanleiding geven tot afvalpreventie (compostvaten, boodschappentassen, wisselbekers,...)

Initiatiefnemer: milieudienst

Betrokkenen: dienst duurzame ontwikkeling, dienst jeugd, stadsreiniging

Timing: doorlopend aandachtspunt

Actie AS 6: verdere verspreiding van de anti-reclame stickers waardoor het aantal bussen voorzien van een sticker toeneemt van 16% naar 20%

Initiatiefnemer: milieudienst

Betrokkenen: dienst duurzame ontwikkeling, informatiedienst

Timing: doorlopend aandachtspunt

Actie AS 7: promoten van de Robinson-lijst of equivalent systeem

Initiatiefnemer: dienst duurzame ontwikkeling

Betrokkenen: milieudienst, informatiedienst

Timing: doorlopend aandachtspunt

Actie AS 8: verhogen van de handhaving op het belastingsreglement voor verspreiding van reclamedrukwerk

Initiatiefnemer: milieudienst

Betrokkenen: afdeling juridische zaken

Timing: vanaf 2006

Actie AS 9: verder participeren aan het regionaal afvalpreventieproject

Initiatiefnemer: dienst duurzame ontwikkeling

Betrokkenen: milieudienst, IVAREM

Timing: vanaf 2005

Doelstelling: draagvlak creëren bij de doelgroepen (burger, scholen, verenigingen) voor afvalpreventie.

Actie AS 10: bevolking informeren en sensibiliseren inzake verpakkingsarm winkelen

Initiatiefnemer: dienst duurzame ontwikkeling

Betrokkenen: dienst lokale economie, vzw SAM, informatiedienst

Timing: jaarlijks

Actie AS 11: overleg met de handelaren opstarten inzake afvalarm winkelen

Initiatiefnemer: dienst duurzame ontwikkeling

Betrokkenen: dienst lokale economie, vzw SOMM

Timing: 2007

Actie AS 12: onderhouden en uitbouwen van de demonstratieplaatsen thuiscomposteren

Initiatiefnemer: milieudienst

Betrokkenen: dienst duurzame ontwikkeling, dienst milieu-educatie, compostmeesters

Timing: vanaf 2005

Actie AS 13: verder voorzien in bijscholing en opleiding van compostmeesters

Initiatiefnemer: milieudienst

Betrokkenen: dienst duurzame ontwikkeling, VLACO, IGEMO

Timing: doorlopend aandachtspunt

Actie AS 14: een beloningssysteem opzetten voor de burgers die zich onderscheiden op het vlak van afvalpreventie

Initiatiefnemer: dienst duurzame ontwikkeling

Betrokkenen: milieudienst
Timing: 2009

Actie AS 15: ter beschikking stellen van wisselbekers aan scholen/verenigingen.
Initiatiefnemer: dienst jeugd
Betrokkenen: dienst duurzame ontwikkeling
Timing: planperiode

Actie AS 16: stimuleren van de inzet van vrijwilligers voor de uitvoering van acties inzake afvalpreventie.
Initiatiefnemer: dienst duurzame ontwikkeling
Betrokkenen: milieudienst
Timing: doorlopend aandachtspunt

Actie AS 17: verder ontwikkelen van educatief materiaal inzake afvalpreventie voor de scholen
Initiatiefnemer: dienst duurzame ontwikkeling
Betrokkenen: IGEMO
Timing: vanaf 2005

Actie AS 18: financiële ondersteuning van scholen die acties ondernemen in het kader van afvalpreventie
Initiatiefnemer: dienst duurzame ontwikkeling
Betrokkenen: scholenoverleg(OOM), IGEMO
Timing: vanaf 2005

Actie AS 19: informeren en sensibiliseren van de burger, scholen en verenigingen over afvalpreventie en de voorbeeldfunctie die de stad hieromtrent opneemt
Initiatiefnemer: dienst duurzame ontwikkeling
Betrokkenen: informatiedienst
Timing: jaarlijks

Doelstelling: uitwerken van de voorbeeldfunctie van de stad inzake afvalpreventie.

Actie AS 20: aandacht voor afvalpreventie binnen de werkgroep interne milieuzorg
Initiatiefnemer: dienst duurzame ontwikkeling
Betrokkenen: leden van de werkgroep Interne Milieuzorg
Timing: doorlopend aandachtspunt

Actie AS 21: uitvoeren van een afvalarm groenbeheer van het openbaar domein
Initiatiefnemer: dienst natuur- en groenontwikkeling (aanleg, plantkeuze, onderhoud)
Betrokkenen: dienst duurzame ontwikkeling
Timing: doorlopend aandachtspunt

Actie AS 22: de diensten ondersteunen met advies en informatie inzake maatregelen rond afvalpreventie
Initiatiefnemer: dienst duurzame ontwikkeling
Betrokkenen: milieudienst
Timing: doorlopend aandachtspunt

3.2.2. Hergebruik

3.2.2.1. Beschrijving thema

Indien afval niet kan vermeden worden, heeft hergebruik prioriteit. Onder hergebruik begrijpen we het opnieuw aanwenden van een product en/of materiaal voor hetzelfde

doel of een soortgelijk doel als waarvoor het product of het materiaal bestemd was. Ook hergebruik leidt ertoe dat minder producten moeten geproduceerd worden. Hergebruik is een vorm van milieuvriendelijk consumeren. Diverse doelgroepen moeten hiertoe aangespoord worden. Net zoals bij afvalpreventie impliceert dit een actieve rol van het lokale bestuur door enerzijds zelf herbruikbare goederen te gebruiken en anderzijds de bevolking hiertoe te stimuleren.

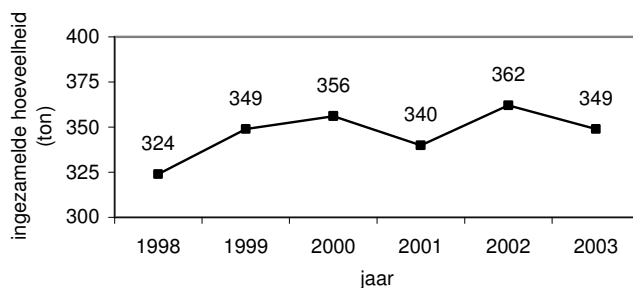
3.2.2.2. Beschrijving beleidskader

Om te vermijden dat bij hergebruik van afvalstoffen bijkomende milieuvuiling optreedt heeft de Vlaamse overheid het hergebruik van afvalstoffen aan strikte voorwaarden verbonden. Het Vlaamse Gewest vermeldt welke soorten afvalstoffen in welke toepassingen en onder welke voorwaarden mogen hergebruikt worden. Indien een afvalstof voldoet aan deze voorwaarden dan is deze reststof bij gebruik in de beoogde toepassing juridisch gezien niet langer een afvalstof doch een "secundaire grondstof". Daarnaast zijn er de zogenaamde "herbruikbare goederen". Dit zijn afvalstoffen die via het kringloopcentrum geschikt worden gemaakt voor hergebruik. De samenwerking tussen kringloopcentra en gemeenten wordt gestimuleerd door het Vlaamse Gewest middels convenanten en samenwerkingsovereenkomsten.

3.2.2.3. Beschrijving bestaande toestand

Op het grondgebied van de stad is één kringloopcentrum (kringwinkel) actief, de vzw Kringloopateljee. De stad heeft sinds 1997 een samenwerkingsovereenkomst met de vzw waarbij tot 2000 een subsidie van 0.08 euro werd verleend per ingezamelde ton. Sinds 2001 werd dit bedrag verhoogd tot 0.1 euro. Herbruikbare materialen kunnen worden afgegeven bij de kringwinkel of worden op afroep door de kringwinkel aan huis opgehaald. Sinds 1998 zijn de containerparken eveneens voorzien van een container voor herbruikbare goederen. Er wordt ongeveer 5kg herbruikbaar materiaal ingezameld per inwoner per jaar.

Figuur 9: evolutie van de ingezamelde hoeveelheden herbruikbare goederen via het kringloopcentrum

Voor de inzameling van textiel huis-aan-huis had de stad tot 2002 een overeenkomst met vzw Ivo Cornelis. Jaarlijks wordt ongeveer 70 ton textiel selectief opgehaald door de vzw. Tot 2002 werd dit betaald door het stadsbestuur. In 2003 werd deze betoelaging stopgezet. De vzw is de enige organisatie die van de stad de toelating krijgt om textiel huis-aan-huis in te zamelen.

Er wordt vastgesteld dat er op het grondgebied van de stad een wildgroei van textielinzamelingen via kledingcontainers bestaat door tal van organisaties waarvan de herkomst en de werkwijze niet altijd even duidelijk is. Containers worden her en der geplaatst zonder enige toestemming van de stad. De stad wenst, i.s.m. IVAREM, deze problematiek grondig te onderzoeken en corrigerende maatregelen uit te werken (politiereglementering).

In het kader van het afvalpreventieproject is het luik "hergebruik" een aandachtspunt naar de verschillende doelgroepen (o.a. stimuleren van het gebruik van herbruikbare producten zoals retourflessen, boodschappentassen, kantoomaterialen, wisselbekers, ..).

De afgelopen jaren besteedde de stad ook meer aandacht aan het gebruik van secundaire grondstoffen, dit zowel naar de doelgroepen als naar de eigen voorbeeldfunctie. Voor het onderhoud van het openbaar groen wordt gebruik gemaakt van verhakseld groenmateriaal (mulching) en compost (met VLACO-kwaliteitslabel). Er wordt gebruik gemaakt van puingranulaten, voornamelijk voor de aanleg of verharding van wegen en parkings. Indien de werkzaamheden worden uitgevoerd door aannemers in opdracht van de stad moet worden voldaan aan de criteria dienaangaande die vermeld worden in het typebestek 250. De stad neemt niet alleen haar voorbeeldfunctie op, maar zet ook de bevolking aan om gebruik te maken van secundaire grondstoffen. Compost en mulching worden via het containerpark ter beschikking gesteld van de bevolking. Het betreft fijncompost in bulk of voorverpakt en mulching in bulk. Voor grote hoeveelheden kan men terecht op de groencomposteerinstallatie van IVAREM. Sinds 2002 wordt aan de bevolking de mogelijkheid geboden om een hakselaar te huren bij IVAREM voor het verkleinen van groenafval. Daarnaast worden in samenwerking met de compostmeesters jaarlijks snipperdagen en verhakseldagen georganiseerd. Hiermee wordt de burger aangezet om groenafval uit de tuin ter plaatse te verkleinen, te hergebruiken of te composteren.

3.2.2.4 Knelpunten en opportuniteiten

Knelpunten:

- de aanwezigheid van herbruikbare goederen in de selectieve afvalfracties
- de wegwerp mentaliteit van de burger
- het kringloopcentrum wordt doorgaans enkel aanzien als een plaats waar herbruikbare goederen kunnen afgeleverd worden ('end of pipe' oplossing), en te weinig als een plaats waar herbruikbare goederen kunnen aangekocht worden.
- de onduidelijkheid omtrent de criteria om een goed hetzij als herbruikbaar, hetzij effectief als afval te beschouwen.
- vooringenomenheid van de burger jegens de kwaliteit van kringloopgoederen.

Opportuniteiten:

- kwaliteitsmerken voor secundaire grondstoffen zoals compost (Vlaco) en puingranulaten (Copro)
- professionalisering van de sector van de kringloopwinkels
- actieve marketing van de kringloopwinkels via grootschalige infocampagnes

3.2.2.5. Doelstellingen en acties

Doelstelling: reductie van de totale hoeveelheid huishoudelijke afvalstoffen door het stimuleren van hergebruik

Actie AS 23: financiële en logistieke ondersteuning van de kringloopwinkel

Initiatiefnemer: milieudienst

Betrokkenen: Kringloopateljee

Timing: vanaf 2005

Actie AS 24: terugdringen van de wildgroei aan inzamelcontainers voor textiel op het grondgebied van de stad .

Initiatiefnemer: milieudienst

Betrokkenen: stadsreiniging, IVAREM

Timing: 2006

Doelstelling: uitwerken van de voorbeeldfunctie van de stad inzake hergebruik.

Actie AS 25: verder gebruik maken van gekeurde puingranulaten bij werken uitgevoerd door of in opdracht van de stad.

Initiatiefnemer: uitvoeringsdiensten

Betrokkenen: dienst duurzame ontwikkeling

Timing: doorlopend aandachtspunt

Actie AS 26: gebruik maken van gekeurde compost (en mulching) bij het groenonderhoud van het openbaar domein

Initiatiefnemer: dienst natuur en groenontwikkeling

Betrokkenen: uitvoeringsdiensten, dienst duurzame ontwikkeling

Timing: vanaf 2005

Actie AS 27: de diensten ondersteunen met advies en informatie inzake hergebruik

Initiatiefnemer: dienst duurzame ontwikkeling

Betrokkenen: milieudienst

Timing: doorlopend aandachtspunt

Doelstelling: draagvlak creëren bij de doelgroepen (burger, scholen, verenigingen) inzake hergebruik.

Actie AS 28: informeren en sensibiliseren van de burger, scholen en verenigingen over hergebruik en de voorbeeldfunctie die de stad hieromtrent opneemt

Initiatiefnemer: dienst duurzame ontwikkeling

Betrokkenen: informatiedienst

Timing: jaarlijks

3.2.3. Selectieve inzameling

3.2.3.1. Beschrijving thema

Naast de inspanningen inzake preventie en hergebruik kan een belangrijk deel van het afval ook selectief worden ingezameld. Selectieve inzameling heeft tot doel het huishoudelijk afval, in plaats van het te storten of te verbranden, opnieuw in het productieproces in te zetten, al dan niet na bewerking (recyclage). Door het afval te sorteren en te recyclen wordt er niet bespaard op grondstoffen en op energie en wordt ook de hoeveelheid afval dat nog moet verbrand of gestort worden beperkt. Recyclage is hoofdzakelijk mogelijk voor een aantal fracties in het huisvuil en grof vuil, nadat deze zijn gescheiden en selectief ingezameld. Op dit ogenblik worden verschillende afvalstromen selectief ingezameld, verwerkt en op een of andere manier opnieuw geïntegreerd in het economische circuit. Met het oog op recyclage is het belangrijk dat de recycleerbare afvalstoffen zo zuiver mogelijk worden gesorteerd. Aangezien de gemeente op grond van artikel 135, §2 van de Nieuwe Gemeentewet uitdrukkelijk bevoegd is voor de inzameling van huishoudelijk afval is de gemeente een belangrijke actor op het vlak van selectieve inzameling.

3.2.3.2. Beschrijving beleidskader

Zowel het afvalstoffendecreet als het Vlarea bepalen nadere regels inzake het selectief inzamelen en sorteren van afvalstoffen. Andere regelgeving hierbij van belang is:

- het samenwerkingsakkoord van 30 mei 1996 betreffende de preventie en het beheer van verpakkingsafval, ingevolge waarvan verpakkingsafval door de gemeente selectief moet ingezameld worden. Hiervoor wordt samengewerkt met Fost Plus, de vereniging die instaat voor de uitvoering van de terugnameplicht van verpakkingsafval van huishoudelijke oorsprong.

- vrijwillige milieubeleidsovereenkomsten tussen de Vlaamse regering en representatieve beroepsorganisaties. Er werden reeds dergelijke overeenkomsten afgesloten inzake oude en vervallen geneesmiddelen, papier, de inzameling en verwerking van elektrische en elektronische toestellen,...

Wat de uitvoeringsmodaliteiten betreft, vormen de diverse sectorale uitvoeringsplannen een belangrijke leidraad. Het Vlaamse Gewest heeft in deze plannen veelal duidelijk aangegeven op welke wijze (frequentie, inzamelwijze en –modaliteiten) de diverse fracties selectief moeten worden ingezameld en/of gesorteerd.

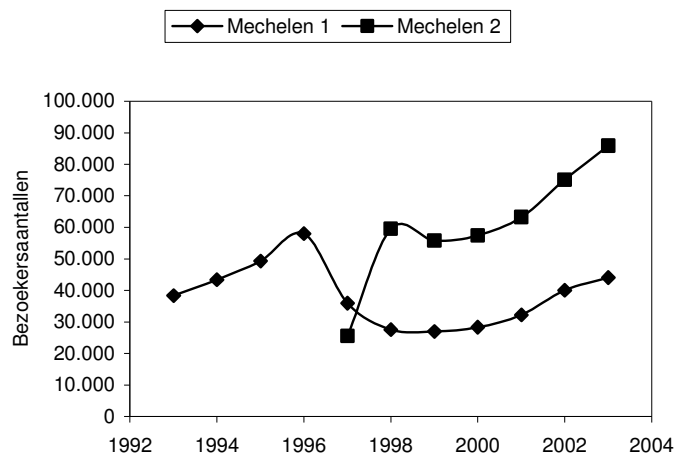
Op gemeentelijk vlak wordt de selectieve inzameling van diverse fracties gereguleerd door de politieverordening betreffende het inzamelen van huishoudelijke afvalstoffen en vergelijkbare bedrijfsafvalstoffen.

3.2.3.3. Beschrijving bestaande toestand

In de jaren '90 werden door de stad verschillende initiatieven opgestart om het hoofd te bieden aan de steeds stijgende hoeveelheid afval die in de gemeente geproduceerd werd. Hierbij ging veel aandacht uit naar het uitbouwen van de selectieve inzameling van afvalstoffen. De stad beschikt momenteel over 2 containerparken. In 1990 werd het eerste containerpark geopend (Mechelen 1). In 1992 werd dit containerpark uitgebreid. In 1997 ging het tweede containerpark open (Mechelen 2). De containerparken werden oorspronkelijk geëxploiteerd door IGEMO. Sinds april 2003 gebeurt de exploitatie door IVAREM.

De inwoners beschikken over een elektronische magneetkaart die hen toegang verleent tot het containerpark. Het bezoekersaantal neemt steeds toe (zie grafiek). Ingevolge de opening van Mechelen 2 werd er een tijdelijke terugval in het bezoekersaantal van Mechelen 1 vastgesteld.

Figuur 10: evolutie van de bezoekersaantallen op de containerparken

Het containerpark Mechelen 1 aanvaardt enkel particulier afval. Met bedrijfsafvalstoffen (van zelfstandigen, KMO's,...) kan men terecht op Mechelen 2. Hiervoor is het park uitgerust met een aparte ingang voor zelfstandigen en KMO's. Er is tevens een weegbrug voorzien om de aangevoerde hoeveelheden te kunnen wegen en doorfactureren aan het aanvoerende bedrijf. Bedrijven, KMO's en zelfstandigen moeten betalen voor de aanvoer van alle afvalstoffen. De reële kostprijs voor de afvoer en verwerking van de fracties wordt doorgerekend. Voor de inzameling van selectieve fracties afkomstig van particulieren wordt een retributie gevraagd voor grofvuil, roofing, eterniet, treinbils en vensterglas. Er dient betaald te worden via jetons. De gunstige ligging van het park en

de mogelijkheid om bedrijfsafvalstoffen aan te voeren, hebben van het containerpark Mechelen 2 het drukste park van de regio gemaakt.

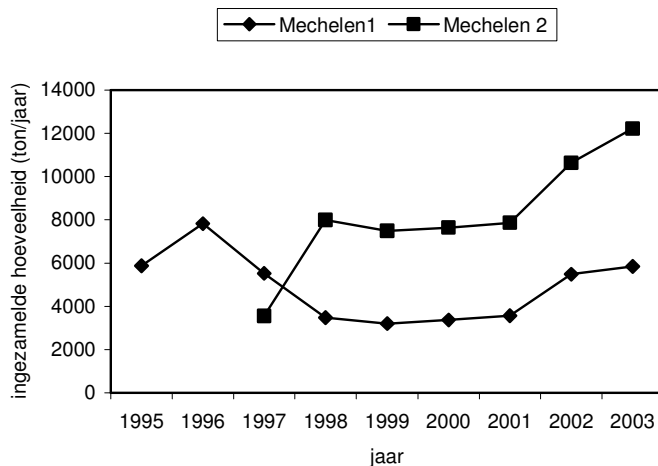
Volgende fracties worden selectief ingezameld op het containerpark: glazen flessen en bokalen (wit en gekleurd), papier en karton, blik en drankkartons, plastic flessen en flacons, groenafval, snoeihout en kleine boomstronken, sloophout, ferro metalen, non-ferro metalen, textiel, autobanden, frituurolie en -vet, motorolie, droge batterijen, autobatterijen, TL-lampen, klein en gevaarlijk afval, piepschuim, gemengde kunststoffen, A.E.E.A., herbruikbare voorwerpen, landbouwfolie, toners en cartridges, recycleerbaar bouwafval, niet-recycleerbaar bouwafval, rest grofvuil.

Het recycleerbaar steenpuin dat op het containerpark Mechelen 1 wordt ingezameld en steenpuin afkomstig van eigen onderhoudswerken wordt afgevoerd naar de recyclage-installatie van IVAREM. Het recycleerbaar steenpuin van het containerpark Mechelen 2 wordt afgevoerd naar een erkende en COPRO-gekeurde verwerker. In 2002 was dit EKP Recycling in Sint-Katelijne-Waver.

De hoeveelheid afvalstoffen ingezameld via de containerparken neemt gestaag toe (zie grafiek). Dit is hoogstwaarschijnlijk te wijten aan een combinatie van meer bezoekersaantallen en uitbreiding van het aantal fracties dat selectief wordt ingezameld.

Naast het containerpark worden verschillende fracties selectief ingezameld via huis-aan-huis inzamelingen of brengsystemen (bvb. glasbollen). In 1995 is de stad in het Fost Plus-project gestapt. Dit omvat een maandelijkse huis-aan-huis-inzameling van papier en karton, een tweemaandelijks huis-aan-huis-inzameling van PMD en het plaatsen van glasbollen voor wit en gekleurd glas. De huis-aan-huis inzameling van papier en karton en de inzameling van glas via glasbollen is gratis. De hoeveelheden van de Fost Plus-fracties (PMD, papier en karton, glas) die in de stad ingezameld worden, zijn vergelijkbaar met het gemiddelde van de gemeenten van het werkingsgebied van IVAREM.

Figuur 11: evolutie van de ingezamelde hoeveelheden afvalstoffen op de containerparken

Buiten de Fost Plus-fracties is er ook een huis-aan-huis inzameling van groenafval. Deze inzameling gebeurt op afroep en is gratis. Het ingezamelde groenafval (huis-aan-huis, CP) wordt afgevoerd naar de composteerinstallatie van IVAREM waar het op milieuhygiënische manier verwerkt wordt tot compost en mulching. Ook het groenafval afkomstig van het onderhoud van openbare plantsoenen wordt afgevoerd naar IVAREM. Gedurende de herfstperiode voorziet de stad in bladcontainers op het grondgebied.

De KGA inzameling huis-aan-huis gebeurt via een brengmethode. Op 13 locaties kan de bevolking 2 maal per jaar KGA aanleveren (KGA-mobiel). KGA wordt ook ingezameld via de containerparken.

3.2.3.4. Knelpunten en opportuniteiten

Knelpunten:

- de hogere bezoekersaantallen en meer ingezamelde hoeveelheden zorgen voor een stijging van de exploitatiekosten voor de containerparken
- containerparken bieden een te gemakkelijke en goedkope oplossing
- spanningsveld tussen preventie/hergebruik en selectieve inzameling
- sorteerregels zijn niet altijd duidelijk voor de burger

Opportuniteiten:

- DIFTAR als instrument voor het toepassen van het principe 'de vervuiler betaalt'
- de stad beschikt over zeer goed uitgeruste en moderne containerparken
- containerparken als kanaal voor communicatie en sensibilisatie inzake het stedelijke afvalbeleid

3.2.3.5. Doelstellingen en acties

Doelstelling: reductie van de hoeveelheid restafval door het verder uitbouwen van de selectieve inzameling

Actie AS 29: verder optimaliseren van de exploitatie van de bestaande containerparken en de huis-aan-huis inzamelingen van selectieve fracties.

Initiatiefnemer: IVAREM

Betrokkenen: milieudienst

Timing: vanaf 2005

Actie AS 30: versterken van de toepassing van de vervuiler betaalt op de containerparken.

Initiatiefnemer: IVAREM

Betrokkenen: milieudienst, stadsreiniging

Timing: 2006

Actie AS 31: versterken van de toepassing van de vervuiler betaalt voor de huis-aan-huis inzameling van selectieve fracties.

Initiatiefnemer: IVAREM

Betrokkenen: milieudienst, stadsreiniging

Timing: 2006

Doelstelling: creëren van een draagvlak bij de doelgroepen inzake selectieve inzameling.

Actie AS 32: versterken van de informatiedoorstroming naar de doelgroepen inzake de inzamelmodaliteiten en de zuiverheidsgraad van de aangeboden selectieve fracties.

Initiatiefnemer: milieudienst

Betrokkenen: IVAREM, FostPlus, informatiedienst

Timing: jaarlijks

Actie AS 33: verder openstellen van de gemeentelijke inzamelkanalen voor de selectieve inzameling van vergelijkbare bedrijfsafvalstoffen

Initiatiefnemer: IVAREM

Betrokkenen: milieudienst, stadsreiniging

Timing: vanaf 2005

Actie AS 34: informeren en sensibiliseren van de doelgroepen over de voorbeeldfunctie die de stad opneemt inzake selectieve inzameling
Initiatiefnemer: dienst duurzame ontwikkeling
Betrokkenen: informatiedienst
Timing: jaarlijks

Actie AS 35: opleiding en vorming van de containerparkopzichters als 'afvalbemiddelaars'
Initiatiefnemer: IVAREM
Betrokkenen: milieudienst, stadsreiniging
Timing: doorlopend aandachtspunt

Doelstelling: uitwerken van de voorbeeldfunctie van de stad inzake selectieve inzameling

Actie AS 36: bij afbraak en onderhoudswerken uitgevoerd door, of in opdracht van, de stad aandacht hebben voor selectieve inzameling en -afvoer van afvalstoffen
Initiatiefnemer: departement stedelijke infrastructuur
Betrokkenen: milieudienst, externe bouwfirmas
Timing: doorlopend aandachtspunt

Actie AS 37: optimaliseren van de selectieve inzameling van de gemeentelijke bedrijfsafvalstoffen conform de bepalingen van het VLAREA
Initiatiefnemer: departement stedelijke infrastructuur
Betrokkenen: milieudienst, externe afvalverwerkers
Timing: 2007

Actie AS 38: de diensten ondersteunen met advies en informatie inzake selectieve inzameling
Initiatiefnemer: milieudienst
Betrokkenen: IVAREM, Fostplus
Timing: doorlopend aandachtspunt

Actie AS 39: onderzoeken of gebouwverantwoordelijken kunnen worden ingeschakeld bij het signaleren van knelpunten inzake selectieve inzameling
Initiatiefnemer: milieudienst
Betrokkenen: dienst duurzame ontwikkeling, interne dienst voor preventie en bescherming, dienst onderhoud gebouwen
Timing: 2007

3.2.4. Restafval

3.2.4.1. Beschrijving thema

De afvalstoffen die niet in aanmerking komen voor preventie, hergebruik of recyclage, dienen op de meest milieuvriendelijke manier te worden verwijderd, waarbij het verbranden van afvalstoffen met energierugwinning hoger soort dan het storten. Onder restafval worden volgende afvalstromen gerekend: huisvuil, grofvuil, gemeentevuil en het sorteeresidu PMD³⁸. Aan artikel 135, §2 van de Nieuwe Gemeentewet ontleent de gemeente de bevoegdheid voor de inzameling en verwerking van huishoudelijk afval. De gemeenten hebben bijgevolg een belangrijke taak op het vlak van de inzameling en de verwerking van restafval.

³⁸ zie ook overzichtslijst afvalcijfers in bijlage.

3.2.4.2. Beschrijving beleidskader

Wat de sturing inzake inzameling en verwijdering van restafval betreft, stelt het Vlaamse Gewest voornamelijk in het sectoraal uitvoeringsplan voor huishoudelijke afvalstoffen de beleidslijnen vast. Volgende strategie worden hierbij gehanteerd³⁹:

- enkele afval dat niet recycleerbaar en wel brandbaar is kan naar thermische eindverwerking
- de programmering van de totale eindverwerkingscapaciteit gebeurt op gewestelijke niveau
- de ontbrekende eindverwerkingscapaciteit wordt op korte termijn ingevuld met installaties die beantwoorden aan het BBT-principe
- het principe van zelfvoorziening voor verwijdering blijft behouden
- Vlaanderen voorziet in nauwgezette programmering van de eindverwerkingscapaciteit om preventie en selectieve inzameling te stimuleren
- stimuleren van technologische verbeteringen
- ombuigen van de negatieve houding bij de bevolking ten opzichte van verwerkingsinstallaties
- enkel wat recycleerbaar en niet brandbaar is kan gestort worden
- de stortcapaciteit moet worden afgestemd op het aanbod
- storten moet duurder zijn dan verbranden en er komen geen nieuwe stortsites
- vermijden van monopolievorming
- vermijden van rechter- en partijsituatie.

Op basis van deze strategie worden verschillende juridische, financiële en sociale instrumenten ingezet door het Vlaamse Gewest.

Het uitvoeringsplan huishoudelijke afvalstoffen 2003-2007 vermeld taakstellingen op Vlaams en gemeentelijk niveau inzake het aanbod van de maximale hoeveelheid huishoudelijk afval bestemd voor eindverwerking. Deze taakstellingen kunnen op basis van het afvalstoffendecreet (art. 16§5) worden afgedwongen. De samenwerkingsovereenkomst 2002-2004 "milieu als opstap naar duurzame ontwikkeling" verscherpt deze doelstellingen uit het uitvoeringsplan.

Op gemeentelijk vlak wordt de inzameling van restafval gereguleerd door de politieverordening betreffende het inzamelen van huishoudelijke afvalstoffen en vergelijkbare bedrijfsafvalstoffen. Voorts kunnen ook financiële instrumenten (belastingsreglementen) worden ingezet.

Tabel 6: taakstellingen inzake het aanbod aan te verwijderen huishoudelijk restafval

Kg/inw Jaar	Taakstelling			
	Vlaams niveau	Gemeentelijk niveau	SO (niveau 1)	SO (niveau 2)
2002			220	200
2003	180	220		175
2004			200	150
2005	165	200		
2007	150			

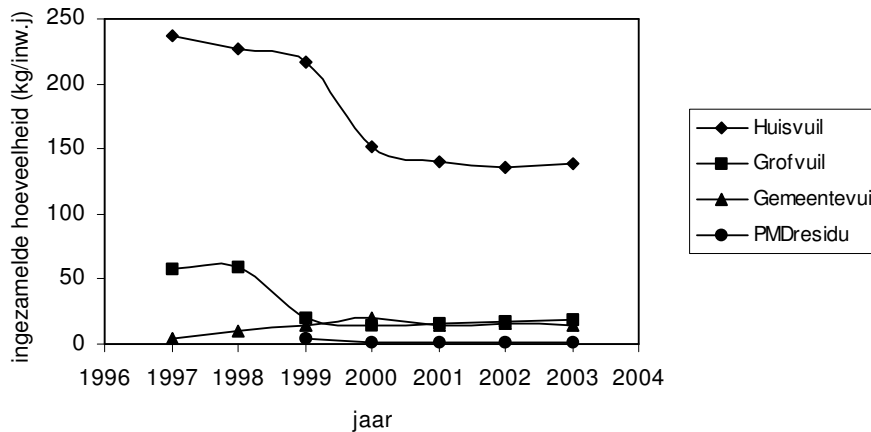
3.2.4.3. Beschrijving bestaande toestand

Een beter scheiding in recycleerbare fracties, het afvalpreventieproject en de berekening van het aandeel bedrijfsafval in het huishoudelijke afval hebben de afgelopen jaren er toe bijgedragen dat de hoeveelheid te verwijderen huishoudelijk restafval (zie figuur) sterk is afgenomen. T.o.v. 1997 ligt de hoeveelheid restafval meer dan 30 % lager. De totale

³⁹ zie uitvoeringsplan huishoudelijke afvalstoffen 2003-2007.

hoeveelheid restafval is sinds 1999 gedaald van 255 kg/inw. naar 171 kg/inw in 2002 (daling van 33%). Hiertoe zit de gemeente op schema om de taakstellingen opgenomen in het Uitvoeringsplan huishoudelijke afvalstoffen 2003-2007 te realiseren. Voor het realiseren van de taakstellingen van de samenwerkingsovereenkomst met het Vlaamse Gewest (periode 2002-2004, niveau 2) zullen bijkomende inspanningen moeten worden geleverd.

Figuur 12: evolutie van de ingezamelde hoeveelheden afval deel uitmakend van het restafval.

De daling in de totale hoeveelheid restafval wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door een daling in de hoeveelheid huisvuil. Sinds 1997 is de hoeveelheid huisvuil die door huishoudens wordt aangeboden, jaarlijks gedaald. In 2003 werd een lichte stijging vastgesteld.

In 2000 heeft de stad door de intercommunale IGEMO een studie laten uitvoeren naar het aandeel bedrijfsafvalstoffen dat met de reguliere huisvuilophaling ingezameld wordt. Uit de studie volgt dat gemiddeld 26,61% van het aangeboden huisvuil strikt genomen beschouwd moet worden als bedrijfsafval. De stad heeft van de Openbare Afvalstoffenmaatschappij van het Vlaamse Gewest toestemming gekregen om het resultaat van deze studie te gebruiken in het berekenen van de afvalcijfers. Vanaf 2000 en tot en met 2004 mag deze correctie doorgerekend worden in de afvalcijfers van de stad tenzij er belangrijke wijzigingen in de inzamelwijze van huisvuil doorgevoerd worden.

Ook de hoeveelheid grofvuil is de afgelopen jaren sterk gedaald. De sterkste daling (66% in 1999) valt samen met het invoeren van een retributie voor de inzameling van grofvuil. Sindsdien fluctueert de hoeveelheid rond een gemiddelde van 17,00 kg/inw. wat vergelijkbaar is met het regionale gemiddelde⁴⁰. De laatste jaren wordt een lichte stijging van de hoeveelheid grofvuil vastgesteld.

De hoeveelheid gemeentevuil ligt hoger dan het regionale gemiddelde. Dit is hoogstwaarschijnlijk toe te schrijven aan:

- het intensief veegplan en de onderhoudsbeurten van het openbaar domein via de karavaan (zie ook hoofdstuk hinder);
- het consequent opruimen van sluikstorten.

Vermoedelijk wordt ook onvoldoende onderscheid gemaakt tussen gemeentevuil (straat- en veegvuil, marktvuil, opgeruimde sluikstorten) en gemeentelijke bedrijfsafvalstoffen.

⁴⁰ regio = werkingsgebied IVAREM omvattende de gemeenten Berlaar, Bonheiden, Bornem, Duffel, Lier, Mechelen, Putte, Sint-Amands, Sint-Katelijne-Waver, Willebroek.

Het te verwijderen restafval werd tot eind september 2003 afgevoerd naar het afvalverwerkingscentrum van IVAREM te Lier (stortplaats). Vanaf 2005 zal het afval worden afgevoerd naar een nieuwe afvalverwerkingsinstallatie te Geel. Deze milieuvriendelijke installatie (BBT op het vlak van afvalverwerking) is gebaseerd op het principe van het biologisch drogen en mechanisch scheiden van het restafval. Tussentijds wordt het afval naar een andere verwerker afgevoerd (Hoge Maay – Antwerpen).

Tabel 7: overzicht en evaluatie van de belangrijkste acties uit het actieplan GFT- en groenafval van de stad Mechelen

Actieplan 2000	Stand van Zaken 2003
Intensifiëren van intercommunale en gemeentelijke aanpak van het thuiscomposteren	Compostmeesters als prioritaire doelgroep geselecteerd in 4 ^{de} fase afvalvoorkomingsproject + intensieve werking (zie afvalpreventie)
Intensifiëren van de scholenwerking omtrent deze problematiek	Uitgebreide scholenwerking inzake afvalpreventie (o.a. compostscholen). Sinds 2002 uitgebreid naar duurzaamheid in het algemeen
Scheiding huishoudelijk afval-bedrijfsafval	Meting bedrijfsafval in 2000 (26,61%)
Aandacht voor migranten en kansarmen	Doorlopend aandachtspunt.
Aandacht voor selectieve inzameling in hoogbouwwijken	Doorlopend aandachtspunt
Optimaliseren tarief, inzamelmodaliteiten en acceptatiebeleid voor grofvuil	Verhoging retributies en strenger acceptatiebeleid werd doorgevoerd
Toezicht en optreden tegen sluikstorters en afvalverbranders	Doorlopend aandachtspunt. Aanstelling zwerfvuilambtenaren. Oprichting sluikstortcel in 2004.

Om het principe 'de vervuiler betaalt' verder toe te passen onderzoekt de stad over te gaan tot de invoering van een gewogen DIFTARsysteem voor de huis-aan-huis inzameling van restafval, grofvuil en voor een aantal selectieve fracties op de containerparken.

Op basis van historische, beleidsmatige en financiële overwegingen wordt er geen GFT-inzameling georganiseerd door de stad. Begin jaren '90 diende de stad in het kader van de eerste milieuconvenant een keuze te maken tussen de gescheiden inzameling van de 'natte fractie (GFT) of de droge fractie (papier en karton, glas, metalen, kunststoffen). In overleg met de naburige gemeenten werd (vooral omwille van financiële redenen) geopteerd voor de inzameling van de droge fractie. Dit hield in dat de inzameling van groenafval via de containerparken diende te gebeuren.

In het uitvoeringsplan huishoudelijke afvalstoffen 1997-2001 werd de Mechelse regio aangeduid als 'groenafval regio'. Dit betekent dat via thuiscomposteren en selectieve inzameling van groenafval de vooropgestelde reducties inzake te verwijderen afvalstoffen moesten worden bereikt. Acties werden opgestart om het thuiscomposteren te bevorderen (opleidingen compostmeester, compostvaten,...) en om de inzameling (via de containerparken) en verwerking van groenafval verder te optimaliseren (groencomposteerinstallatie). In 1999 voerde OVAM op intercommunaal niveau een evaluatie uit van de ingezamelde hoeveelheden restafval in de Mechelse regio. De gemeenten die niet voldeden aan het streefcijfer voor huisvuil (190 kg per inwoner per jaar) dienden een actieplan op te stellen. De stad had toen 226,26 kg/inwoner huisvuil l.s.m. IGEMO werd eind 1999 een actieplan opgesteld. De stad opteerte ervoor om de activiteiten inzake preventie en thuiscomposteren op te drijven, aangezien op deze manier een aanzienlijk deel van het huishoudelijk afval, met name het keuken- en tuinafval aan de bron kan worden gerecupereerd. De stad gaf voorkeur aan deze korte kringloop, gecombineerd met een optimalisatie van de inzameling en verwerking van groenafval (zie tabel).

Het niet selectief inzamelen van GFT was een bewuste beleidskeuze. Het afvalbeleid is gebaseerd op de afvalbeheershiërarchie van de ladder van Lansink. Deze stelt dat

thuiscomposteren van GFT afval te verkiezen is boven de selectieve inzameling en de verwerking ervan in gespecialiseerde installaties. Door groenafval thuis te composteren, wordt voorkomen dat GFT-afval in de afvalketen terechtkomt.

In een stedelijke omgeving is een intensieve thuiscompostering echter niet overal toepasbaar. Speciale aandacht moet uitgaan naar het stadscentrum waar een ondersteunende inzameling van GFT dient onderzocht te worden. Voor het buitengebied wordt thuiscomposteren prioritair gesteld t.o.v. een selectieve inzameling.

Bijzondere aandacht gaat ook uit naar de problematiek van het sluikstorten⁴¹. Hiertoe beschikt de stad over volgende instrumenten:

- een "belastingsreglement op het ambtshalve opruimen van sluikstorten door of in opdracht van de gemeente"
- aanstelling van gemachtigde opzichters (zwerfvuilambtenaren)
- politieel toezicht inzake sluikstorten en het sluikverbranden
- intensief reinigingsplan (veegplan)
- informeren en sensibiliseren van de bevolking.

3.2.4.4. Knelpunten en opportuniteiten

Knelpunten:

- de betalingsbereidheid van de burger voor de ophaling en verwijdering van zijn afval is beperkt wat resulteert in fout sorteren, sluikstorten,...
- de afname van de hoeveelheid restafval stagneert
- de taakstelling van de samenwerkingsovereenkomst (niveau 2) wordt niet gehaald
- het grote aandeel bedrijfsafval in de stroom van huishoudelijke afvalstoffen
- thuiscomposteren in stedelijke omgeving
- de aanvaardbaarheid van de toepassing van DIFTAR

Opportuniteiten:

- de verdere toepassing van het principe de vervuiler betaalt
- onderzoek naar de invoering van Diftar
- de samenwerking op intergemeentelijk vlak
- een invoering van Diftar zou aanleiding geven tot een nauwkeurigere vaststelling van het aandeel bedrijfsafval

3.2.4.5. Doelstellingen en acties

Doelstelling: reductie van de hoeveelheid restafval tot 149 kg/inw.j in 2009

Actie AS 40: onderzoek voeren naar de mogelijke invoering van een DIFTAR systeem voor de inzameling van huisvuil en grofvuil

Initiatiefnemer: IVAREM

Betrokkenen: milieudienst, stadsreiniging

Timing: 2006

Actie AS 41: verder participeren aan intergemeentelijke overlegplatformen inzake preventie en beheer van huishoudelijke afvalstoffen

Initiatiefnemer: milieudienst

Betrokkenen: IVAREM, stadsreiniging

Timing: vanaf 2005

Doelstelling: draagvlak creëren bij de doelgroepen (burger, scholen, verenigingen) inzake restafval.

⁴¹ Voor meer informatie inzake sluikstorten en sluikverbranden wordt verwezen naar het hoofdstuk hinder.

Actie AS 42: de doelgroepen informeren over de werkelijke kosten van de inzameling en verwerking van afvalstoffen.

Initiatiefnemer: milieudienst

Betrokkenen: IVAREM, stadsreiniging, informatiedienst

Timing: vanaf 2005

Actie AS 43: informeren van handelaren inzake de toegang tot stedelijke inzamelfaciliteiten voor huishoudelijke afvalstoffen.

Initiatiefnemer: milieudienst

Betrokkenen: IVAREM

Timing: vanaf 2005

Doelstelling: uitwerken van de voorbeeldfunctie van de stad inzake restafval.

Actie AS 44: onderzoeken welke gemeentelijke afvalstoffen worden ondergebracht onder "gemeentevuil" en een plan van aanpak opstellen om de hoeveelheid gemeentevuil te laten afnemen.

Initiatiefnemer: milieudienst

Betrokkenen: IVAREM, stadsreiniging

Timing: 2005

4. Integraal waterbeheer

Het onderdeel integraal waterbeheer omvat thema's die deel uitmaken van een benadering van het watersysteem in zijn geheel. Volgende deelaspecten komen hierbij aanbod: oppervlaktewater, waterzuivering, waterbodembodem, grondwater en duurzaam watergebruik.

Strategische doelstelling: het uitbouwen van een stedelijke waterbeleid dat is afgestemd op het geïntegreerd (brongericht) ontwikkelen, beheren en herstellen van de watersystemen

4.0. Integraal waterbeheer algemeen

4.0.1. Beschrijving thema

Vanaf de industriële revolutie is de mens steeds minder verantwoordelijk omgesprongen met water als 'grondstof'. Door de industriële processen enerzijds en het ontstaan van de consumptiemaatschappij met zijn hoge afvalproductie anderzijds werd de draagkracht van veel watersystemen overschreden. Dit heeft geleid tot een situatie waarin waterlopen zijn geëvolueerd tot open riolen die bovendien vaak zijn rechtgetrokken en ingebuisd. Op die manier hebben veel watersystemen hun ecologische functie als leefgebied voor dieren- en plantensoorten volledig verloren. Onoordeelkundig gebruik en verbruik van onze grondwatervoorraden heeft ervoor gezorgd dat ook deze sterk geslonken zijn en soms zelfs vervuild. De laatste decennia groeit echter het besef dat deze situatie op lange termijn onhoudbaar is. Er dient meer verantwoord met deze, niet onuitputtelijke, bron om te gaan. Als resultaat van dit groeiende besef zag het begrip integraal waterbeheer het levenslicht.

Een integrale watersysteembenadering gaat uit van het watersysteem in zijn geheel: het oppervlaktewater, grondwater, de waterbodems, de oever, alle levensgemeenschappen en de erin optredende fysische, chemische en biologische processen. Een integraal waterbeleid beoogt dan ook het gecoördineerd en geïntegreerd ontwikkelen, beheren en herstellen van deze watersystemen, rekening houdende met het belang van het multifunctionele gebruik door de huidige generatie en de behoeftevoorziening van de toekomstige generaties. Om dit te doen tracht men in een integrale watersysteembenadering zo nauw mogelijk aan te sluiten bij het natuurlijk functioneren van het watersysteem. De beste garantie om problemen te vermijden is de natuurlijke kenmerken van deze watersystemen te respecteren.

4.0.2. Beschrijving beleidskader

Op 14 november 2003 verscheen het decreet betreffende het integraal waterbeleid in het Belgisch Staatsblad. Dit decreet ontstond in navolging van de Europese Kaderrichtlijn water (RL 2000/60/EG) - van kracht sinds 20 december 2000). De voornaamste doelstellingen van het Vlaamse decreet zijn dat:

- de oppervlaktewater- en grondwaterlichamen dienen beschermd, verbeterd of hersteld te worden op zo'n wijze dat uiterlijk op 22 december 2015 een goede toestand van de watersystemen wordt bereikt;
- de verontreiniging van oppervlakte- en grondwater dient voorkomen en verminderd te worden;
- de voorraden oppervlakte- en grondwater duurzaam beheerd moeten worden;
- de verdere achteruitgang van aquatische ecosystemen, van rechtstreeks van waterlichamen afhankelijke terrestrische ecosystemen en van waterrijke gebieden voorkomen moet worden;
- de aquatische ecosystemen en de rechtstreeks van waterlichamen afhankelijke terrestrische ecosystemen dienen verbeterd en hersteld te worden;

- de diverse functies binnen een watersysteem, evenals het onderling verband tussen de verschillende functies van het watersysteem integraal afgewogen moeten worden;
- de betrokkenheid van de mens met het watersysteem moet bevorderd worden o.a. door het verhogen van de belevingswaarde in stedelijk gebied en via vormen van zachte recreatie.

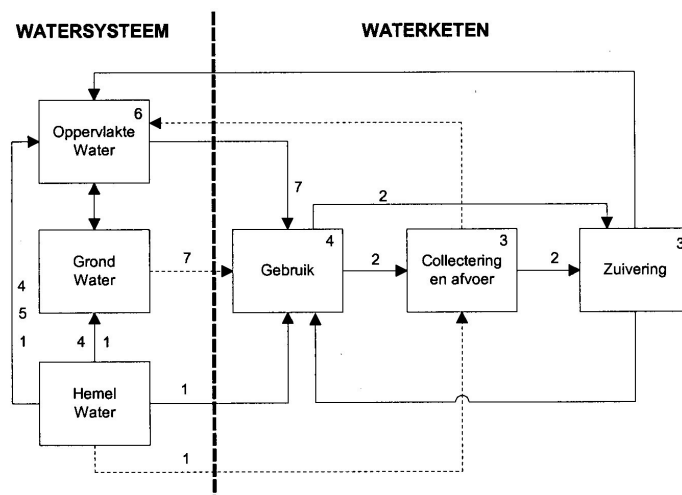
Bij het verwezenlijken van deze doelstellingen dient rekening gehouden te worden met het onderlinge verband tussen:

- het water en de andere onderdelen van het milieu, in het bijzonder het met het water verbonden ecosysteem;
- het grondwater, oppervlaktewater en hemelwater;
- de waterkwaliteit en -kwantiteit.

Om de eindtermen vastgelegd in de kaderrichtlijn water en overgenomen in het decreet betreffende het integraal waterbeleid te halen startte het Vlaams Gewest vanaf het einde van de jaren '90 met het nastreven van deze doelstellingen. In 1996 werd hiertoe het Vlaams Integraal Wateroverleg Comité (VIWC) opgericht. Het decreet IWB heeft er toe geleid dat het VIWC werd omgevormd tot de Coördinatiecommissie Integraal Waterbeleid (CIW), operationeel sinds 17 maart 2004. De opdracht van de commissie is drieledig. Ze staat in voor de voorbereiding, de opvolging en de controle van het integraal waterbeleid op het niveau van het Vlaamse Gewest. Ze waakt over een uniforme aanpak van de bekkenwerking en voert de beslissingen van de Vlaamse regering op het vlak van integraal waterbeleid uit.

In 2002 werd door het Vlaamse Gewest de code van goede praktijk voor duurzaam lokaal waterbeleid opgesteld. Deze code kwam o.a. tot stand in het kader van de uitvoering van actie 72 van het Vlaams Milieubeleidsplan 1997-2001, de uitwerking van de cluster water in de samenwerkingsovereenkomst 2002-2004. Deze code van goede praktijk is een handleiding voor een planmatig waterbeleid in Vlaanderen. Enerzijds worden een aantal essentiële stappen beschreven om te komen tot een duurzaam lokaal waterplan (DuLo

Figuur 13: schematische voorstelling van het ingrijpen van de 7 watersporen op het geheel van het watersysteem volgens de code van goede praktijk voor een duurzaam lokaal waterbeleid. Stippellijnen geven aan dat het gaat om een vermindering of te beperken stromen.

1. Maximale retentie (infiltratie, berging en vertraagde afvoer) van hemelwater aan de bron
2. Sanering afvalwaterlozingen
3. Bewaking en verbetering van de kwaliteit van de riolerings- en zuiveringsinfrastructuur
4. Voorkomen en beperken van diffuse verontreiniging
5. Voorkomen en beperken van erosie en sedimenttransport naar de waterloop
6. Kwantitatief, kwalitatief en ecologisch duurzaam waterlopenbeheer
7. Duurzaam (drink)watergebruik

waterplan). Anderzijds worden ook inhoudelijk een aantal aanbevelingen gedaan. Zeven 'sporen' worden vooropgesteld die leiden in de richting van een duurzaam lokaal waterbeleid (watersporen, zie figuur)

Integraal waterbeheer wordt aangehaald als een belangrijke doelstelling in de gewestelijke en provinciale milieubeleidsplanning. Op gemeentelijk niveau is vooral de samenwerkingsovereenkomst 2002-2004 'Milieu als opstap naar duurzame ontwikkeling' een sterke stimulans voor het nastreven van integraal waterbeheer.

Om tegemoet te komen aan een integrale aanpak van het watersysteem legt de kaderrichtlijn water de opmaak van stroomgebiedsbeheerplannen op. In Vlaanderen werden 4 stroomgebieden afgebakend (IJzer, Brugse Polders, Schelde en Maas) en 2 stroomgebiedsdistricten (Maas en Schelde). De Internationale Schelde en Maas Commissie staat in voor de coördinatie van het waterbeleid binnen het betreffende stroomgebiedsdistrict. Het CIW bereidt voor beide stroomgebiedsdistricten de Vlaamse inbreng van de stroomgebiedbeheerplannen voor. Op basis van de watersysteemgrenzen, zoals bepaald in de Vlaamse Hydrografische Atlas, werden de 4 stroomgebieden in Vlaanderen verder opgedeeld in 11 bekken en een 103 deelbekken. Ook voor deze schaalniveaus worden meerjarenplannen opgemaakt om tegemoet te komen aan de integrale gebiedsgerichte benadering. De Vlaamse bekkencomités die verantwoordelijk zijn voor de opmaak van de bekkenbeheerplannen werden reeds opgericht in het begin van de jaren '90. Deze bekkencomités worden omgevormd tot een driedelige structuur (bekkenssecretariaat, bekkenbestuur, bekkenraad). De bekkenbeheerplannen moeten, volgens het Vlaamse decreet betreffende het integraal waterbeleid, ten laatste op 22 december 2006 voor het eerst worden vastgesteld en bekend gemaakt waarna zij ten minste om de 6 jaar worden getoetst en eventueel herzien. Deze herzieningstermijn van 6 jaar geldt eveneens voor de stroomgebiedsbeheerplannen en de deelbekkenbeheerplannen. De coördinatie voor de opmaak van de lokale deelbekkenbeheerplannen bevindt zich bij de provincies.

Via de reeds eerder vermelde samenwerkingsovereenkomst 'Milieu als opstap naar duurzame ontwikkeling' (2002-2004) worden gemeenten gestimuleerd om mee te werken aan de opmaak van deze deelbekkenbeheerplannen. Reeds vanaf het laagste niveau van de overeenkomst (niveau 1) verbindt een gemeente er zich toe deel te nemen aan de opmaak van een visie voor het volledige deelbekken.

Aangezien de bevoegdheden in Vlaanderen sterk versnipperd zijn, is een degelijke wettelijke omkadering vereist voor het uitwerken van een nieuwe visie op de organisatie en de uitvoering van het integraal waterbeleid. Het decreet Integraal Waterbeleid legt ook vast hoe de overlegstructuren er moeten uitzien, hoe plannen moeten worden opgemaakt en hoe het waterbeleid op de verschillende niveaus in elkaar moet passen.

Het watersysteem als samenhangend en functioneel geheel van oppervlaktewater, grondwater, waterbodems, oevers, levensgemeenschappen en technische infrastructuur wordt de nieuwe planeenheid van het integraal waterbeleid. Dit wil zeggen dat het waterbeleid niet meer georganiseerd wordt per waterloop of per gemeente.

De gemeenten krijgen een belangrijke verantwoordelijkheid in de overlegstructuren op deelbekkenniveau via het zetelen in de waterschappen. Een waterschap is een samenwerkingsverband zonder rechtspersoonlijkheid waarin gemeenten, polders en wateringeng, de provincie en het Vlaams Gewest vertegenwoordigd zijn. De deelnemende overheden en besturen bepalen de omvang van de samenwerking. Zo kan een overeenkomst worden aangegaan met het oog op het gecoördineerd samenwerken voor één of meerdere waterbeheertaken. De waterschappen zijn ook verantwoordelijk voor de opmaak van de deelbekkenbeheerplannen. Het bij elkaar brengen van de verschillende partners betekent dat één gemeenschappelijke visie kan ontwikkeld worden die maximaal rekening houdt met de eigenheid van het betrokken watersysteem.

De gemeente kan in het nastreven van een integraal waterbeheer een erg belangrijke rol vervullen door actief te participeren aan de opmaak van de deelbekkenbeheerplannen. Daarnaast kan zij in haar eigen beleid aandacht besteden aan de implementatie van een integraal waterbeleid met aandacht voor alle facetten van het watersysteem. Tevens kan zij als openbaar bestuur verantwoordelijk voor het waterbeheer van de categorie 3 onbevaarbare waterlopen een integrale aanpak nastreven door naast het ruimen van de waterloop ook aandacht te besteden aan een natuurvriendelijke inrichting van de waterloop.

Met het decreet integraal waterbeleid werden ook nieuwe instrumenten ingevoerd om de doelstellingen van het integraal waterbeleid te verwezenlijken. Een belangrijk instrument is de 'watertoets'. De watertoets houdt in dat elke vergunningverlenende overheid dient na te gaan, bij het verlenen van een vergunning voor een actie, plan of programma, dat er geen schadelijke effecten ontstaan voor het watersysteem of dat deze zoveel mogelijk worden beperkt of gecompenseerd. De gemeente, als vergunningsverlenende overheid, dient deze watertoets uit te voeren. Bijgevolg kan in Vlaanderen vanaf 24/11/2003 niet meer gebouwd worden op gronden die regelmatig dreigen te overstromen, tenzij voorzorgsmaatregelen worden genomen tegen de wateroverlast. Om een dergelijke beslissing te nemen zal zij echter beroep kunnen doen op een adviesverlenende instantie, wiens samenstelling en statuten nog nader bepaald dienen te worden. Nadere regels over hoe het advies dient aangevraagd te worden en de integratie ervan in andere adviesprocedures dient eveneens verder bepaald te worden. Bij het uitvoeren van de watertoets dient verder rekening gehouden te worden met de verschillende waterbeheerplannen van zodra deze vastgelegd zijn (waterbeleidsnota, bekkenbeheerplan, deelbekkenbeheerplan). Het tweede nieuwe instrument dat wordt gedefinieerd is de oeverzone (zie oppervlaktewater).

Het ruimtelijk structuurplan van de stad Mechelen (2001) hecht bijzondere aandacht aan de waterlopen als drager voor de gewenste ruimtelijke–natuurlijke structuur. Volgende elementen worden aangeduid:

- de rivier- en beekvalleien van de Zenne, Dijle, Nete, Barebeek en Vrouwvliet als structuurbepalende en samenhangende valleigebieden waarbinnen een aantal complexen van natuurlijke gebieden zijn opgenomen die zowel doorheen het buitengebied als het stedelijk gebied lopen.
- de groene vingers met natuurlijk karakter zijn gebieden van de natuurlijke structuur die doordringen in het stedelijk gebied. De Dijlevallei is zowel in het noorden als in het zuiden aangeduid. De vallei van de Vrouwvliet is tevens een open ruimte verbinding doorheen de stedelijke woonomgevingen.
- waterfronten worden ontwikkeld op plekken waar de stedelijke woonomgeving contact maakt met de waterlopen. Dit gebeurt met behulp van kwaliteitsvolle bebouwing gericht op het water.
- kleinere waterlopen/beekjes zijn structuurbepalend op lokaal niveau en doorsnijden het stedelijke gebied (Hanswijkbeek, Otterbeek) en het buitengebied (Molenbeek- Aabeek). De beekjes dragen bij tot de ontwikkeling van de ecologische infrastructuur en tot de samenhang tussen de verspreide waardevolle geïsoleerde natuurgebiedjes.

Volgende maatregelen worden vanuit het ruimtelijk structuurplan van de stad meegegeven:

- uitwerken van een integraal waterbeheer kaderend in de gewenste ruimtelijke structuur;
- ruimtelijk ondersteunen van de natuurverbindingfunctie van de waterlopen;

stad werd in 2003 officieel vastgelegd. De stad wordt hierbij ondersteund door IGEMO. Sinds het voorjaar 2003 zijn de provincies Vlaams-Brabant en Antwerpen gestart met de projectorganisatie. Voor de opbouw van een gedegen lokale kennis inzake integraal waterbeheer werd in 2003 gestart met een basisinventarisatie. De bedoeling bestond erin een duidelijk beeld te krijgen van wat er in de stad gebeurt rond integraal waterbeheer met daaraan gekoppeld het inventariseren van de knelpunten en de opportuniteiten. De 7 watersporen van de code van goede praktijk inzake een duurzaam lokaal waterbeleid werden hierbij als kader gebruik. De informatie werd ook verzameld ter voorbereiding van het overleg met de provinciale coördinatoren en andere waterbeheerders.

Er zijn drie Polderbesturen actief op het grondgebied van de stad:

- Polder van Willebroek (Heffen, Leest, Hombeek)
- Polder Battenbroek (Walem)
- Polder De Koebeemden (Walem)

In 2000 werd (conform het MBP 1999-2003 en mede onder impuls van het milieuconvenant 2000-2001) een werkgroep “integraal waterbeheer” (WG IWB) opgericht. De opzet van deze werkgroep was om de fragmentaire aanpak van het waterbeleid tussen de diverse diensten te doorbreken en tot meer overleg te komen. In deze werkgroep zetelen zowel beleidsverantwoordelijken als ambtenaren uit de diensten. Naast concrete projecten worden op dit platform ook bovengemeentelijke initiatieven opgevolgd (zoals de DuLo-waterplannen). Op 1 mei 2001 ging de stad ook van start met het intergemeentelijk natuurproject Beneden-Dijlevallei (zie hoofdstuk natuurlijke entiteiten). Het project is gegroeid vanuit een gezamenlijke bekommernis van de verschillende partners omtrent het behoud en bescherming van de aanwezige natuurwaarden en landschappelijke waarden in de Beneden-Dijlevallei. Een groot aandeel van de belangrijke natuurwaarden situeert zich rond waterlopen en hun alluviale gronden.

Reglementen en verordeningen

De stad beschikte tot 2003 over volgende verordeningen i.v.m. integraal waterbeleid:

- de algemene bouwverordening van 14 oktober 1943 (Hoofdstuk VI –riolen)
- de gemeentelijke bouwverordening op het inbuizen van baangrachten van 7 juni 1982
- de stedelijke verordening voor de lozing van huishoudelijk afvalwater in zuiveringszone C en in oppervlaktewater van 23 november 2000.

Sinds april 2004 is er een nieuwe stedenbouwkundige verordening ‘geïntegreerd rioleringsbeleid’. Deze verordening regelt de lozing van huishoudelijk afvalwater, de verplichte aansluiting op de openbare riolering, de afkoppeling van hemelwater via hergebruik, infiltratie buffering en het overwelven van baangrachten. Deze verordening vervangt voormelde verordeningen en houdt rekening met de nieuwe ontwikkelingen op het vlak van integraal waterbeleid.

Het reglement houdende het verlenen van een premie voor de installatie van groendaken verleent subsidies aan particulieren en bedrijven voor de plaatsing van zowel intensieve als extensieve groendaken.

Het reglement houdende het verlenen van een premie voor hemelwaterinstallaties en infiltratievoorzieningen verleent een premie aan particulieren die een hemelwaterinstallaties en/of infiltratievoorzieningen plaatsen. De bouwheer kan eveneens beroep doen op een aanvullende gewestelijke subsidie.

Het reglement houdende het verlenen van een premie voor de aanleg van individuele afvalwaterzuiveringsinstallaties bij particuliere woningen verleent subsidies aan woningen gelegen in zuiveringszone C of niet gerioleerd gebied. De bouwheer kan eveneens beroep doen op een aanvullende gewestelijke subsidie

Het retributiereglement op prestaties voor en levering van materiaal aan derden regelt o.a. het ontstoppen van rioleringen, het aansluiten op openbare riolering, werkzaamheden aan baangrachten (overwelvingen).

4.0.4. Knelpunten en opportuniteiten

Knelpunten:

- gegevens inzake waterbeheer zitten verspreid over verschillende instanties (provincies, polders en wateringen, Vlaams Gewest, VMM, Aquafin, AWZ).
- tegenstrijdige belangen van de verschillende waterbeheerders en gebrek aan overleg
- overleg inzake DuLo-waterplannen of deelbekkenbeheerplannen (DBBP) verloopt traag
- gebrek aan afstemming met bovengemeentelijke plannen of initiatieven (DuLo-waterplannen, bekkenbeheerplannen, Sigmaplan,...)
- momenteel ligt de nadruk op visievorming en planvorming waardoor terreinacties in het gedrang komen.
- kleinschaligheid van de deelbekkens (vijf van toepassing op de stad) zorgt voor te veel plannen en visies
- toezicht en handhaving van de stedelijke verordening geïntegreerd rioleringsbeleid
- de werkzaamheden van de stad en de polderbesturen zijn niet op elkaar afgestemd (weinig overleg).
- De nieuwe structuren die worden opgestart zijn complex

Opportuniteiten:

- de stedelijke werkgroep integraal waterbeleid
- de instrumenten aangereikt in het decreet integraal waterbeleid
- de instrumenten voorzien in de samenwerkingsovereenkomst 'milieu als opstap naar duurzame ontwikkeling'
- het intergemeentelijk natuurproject Beneden-Dijlevallei (gebiedsgerichte aanpak).
- de communicatie vanuit andere betrokkenen (Aminal, VMM, Aquafin, WWF,...)
- verschillende studies in opdracht van hogere besturen (provincie, Gewest,...)
- subsidiereglementen inzake integraal waterbeheer
- nieuwe stedelijke verordening inzake geïntegreerd rioleringsbeleid

4.0.5. Doelstellingen en acties

Doelstelling: komen tot een betere afstemming van het beheer en het beleid inzake waterlopen met de andere waterbeheerders tegen 2006

Actie W_1: participeren aan de waterschappen.

Initiatiefnemer: milieudienst

Betrokkenen: dienst wegen en rioleringen, dienst duurzame ontwikkeling, provincie Vlaams Gewest, polders en wateringen

Timing: vanaf 2005

Actie W_2: medewerking verlenen aan de opmaak van de deelbekkenbeheerplannen

Initiatiefnemer: milieudienst

Betrokkenen: dienst wegen en rioleringen, dienst duurzame ontwikkeling, provincie, Vlaams Gewest, polders en wateringen

Timing: vanaf 2005

Actie W 3: aandringen bij de hogere overheid tot een verbetering van het informatienetwerk inzake integraal waterbeheer (o.a. grondwater, oppervlaktewater)

Initiatiefnemer: milieudienst

Betrokkenen: dienst duurzame ontwikkeling, dienst wegen en rioleringen

Timing: 2007

Actie W 4: voorzien in een jaarlijks coördinatieoverleg met de polderbesturen

Initiatiefnemer: milieudienst

Betrokkenen: dienst wegen en rioleringen, polders en wateringen

Timing: jaarlijks

Actie W 5: verder zetten van de werking van de stedelijke werkgroep Integraal waterbeheer (IWB)

Initiatiefnemer: milieudienst

Betrokkenen: dienst duurzame ontwikkeling

Timing: vanaf 2005

Doelstelling: integratie van de nieuwe principes van het integraal waterbeheer in de gemeentelijke besluitvorming

Actie W 6: de diensten ondersteunen met advies en informatie inzake de principes van een integraal waterbeheer

Initiatiefnemer: dienst duurzame ontwikkeling

Betrokkenen: milieudienst

Timing: doorlopend aandachtspunt

Actie W 7: opmaak van een interne handleiding (richtlijnen) voor de diensten inzake de toepassing van de principes van een integraal waterbeleid

Initiatiefnemer: dienst duurzame ontwikkeling

Betrokkenen: informatiedienst

Timing: 2008

Actie W 8: toepassen van de watertoets bij het afleveren van vergunningen.

Initiatiefnemer: bouwdienst

Betrokkenen: dienst ruimtelijke planning, milieudienst

Timing: vanaf 2005

Actie W 9: versterken van het toezicht en de handhaving op de stedelijke verordening inzake een geïntegreerd rioleringsbeleid

Initiatiefnemer: dienst wegen en rioleringen

Betrokkenen: bouwdienst, milieudienst, politie

Timing: vanaf 2006

Actie W 10: vaststellen van indicatoren inzake integraal waterbeheer voor de milieubarometer

Initiatiefnemer: dienst duurzame ontwikkeling

Betrokkenen: milieudienst, dienst wegen en rioleringen

Timing: 2005

Actie W 11: bij de opmaak van ruimtelijke uitvoeringsplannen rekening houden met de principes van een integraal waterbeleid

Initiatiefnemer: dienst planning en mobiliteit

Betrokkenen: bouwdienst, milieudienst

Timing: doorlopend aandachtspunt

Actie W 12: uitwerken van oplossingsscenario's voor activiteiten die voorkomen in overstromingszones en die onverenigbaar zijn met de overstromingsfunctie van deze gebieden.

Initiatiefnemer: dienst ruimtelijke planning

Betrokkenen: bouwdienst, milieudienst

Timing: vanaf 2009

Actie W 13: de hogere overheid verzoeken tot de opmaak van een waterwegwijzer voor lokale besturen naar analogie met de waterwegwijzer voor architecten.

Initiatiefnemer: dienst duurzame ontwikkeling

Betrokkenen: Vlaamse Milieumaatschappij (VMM), AMINAL-Water

Timing: 2006

Doelstelling: draagvlak creëren bij de doelgroepen (burger, scholen, verenigingen) inzake integraal waterbeheer

Actie W 14: informeren en sensibiliseren van de doelgroepen (burger, scholen, verenigingen, bedrijven) inzake de principes van een integraal waterbeheer en de voorbeeldfunctie die de stad hieromtrent opneemt.

Initiatiefnemer: dienst duurzame ontwikkeling

Betrokkenen: informatiedienst, dienst wegen en rioleringen

Timing: jaarlijks

Actie W 15: informeren van de doelgroepen over de bestaande reglementen en verordeningen inzake integraal waterbeheer.

Initiatiefnemer: dienst duurzame ontwikkeling

Betrokkenen: informatiedienst, dienst wegen en rioleringen

Timing: jaarlijks

Actie W 16: opzetten van een informatiecampagne naar burgers, architecten, aannemers inzake de stedelijke verordening geïntegreerd rioleringsbeleid

Initiatiefnemer: dienst duurzame ontwikkeling

Betrokkenen: milieudienst, dienst wegen en rioleringen, informatiedienst

Timing: 2005

4.1. Oppervlaktewater

4.1.1. Beschrijving thema

Oppervlaktewater wordt gedefinieerd als al het permanent of op geregelde tijdstippen stilstaande of stromende water op het landoppervlak, met uitzondering van grondwater. Tijdens de laatste decennia heeft men voornamelijk oog gehad voor de kwantiteit van het oppervlaktewater. Om het oppervlaktewater zo snel mogelijk naar zee te vervoeren werden waterlopen meer en meer in een keurslijf gedwongen. Het besef groeit echter dat een dergelijke inperking de problemen inzake wateroverlast vaak heeft verergerd.

4.1.2. Beschrijving beleidskader oppervlaktewater

Waterlopen worden onderverdeeld in bevaarbare en onbevaarbare waterlopen. Het beheer van de onbevaarbare waterlopen wordt geregeld via de wet betreffende de onbevaarbare waterlopen (28 december 1967). Deze wet regelt de classificatie van de onbevaarbare waterlopen en de gewone en buitengewone ruimings- en onderhoudswerken. Deze wet bepaalt dat de gemeente beheerder is van de categorie 3 waterlopen. De provincie staat in voor het beheer van de categorie 2 waterlopen en het Vlaams Gewest is verantwoordelijk voor de categorie 1 waterlopen. De polders en wateringen staan binnen hun werkingsgebied in voor het beheer van de waterlopen van

tweede en derde categorie, de niet-geklasseerde waterlopen en de kunstmatige aangelegde afvoer- en aanvoergrachten (wet 3 juni 1957). Daarnaast zijn volgende reglementeringen van kracht:

- het Provinciaal Reglement op de onbevaarbare waterlopen (28 oktober 1954) dat stelt de gemeente in moet staan voor de jaarlijkse ruimings-, onderhouds- en herstellingswerken aan de onbevaarbare waterlopen 3^e categorie, onder toezicht van de Provinciale Technische Dienst.
- het Provinciaal Reglement waarop de wetten op de onbevaarbare waterlopen niet toepasselijk zijn (27 oktober 1955) bepaalt dat de onderhouds-, ruimings en herstellingswerken op die waterlopen waarop de wet op de onbevaarbare waterlopen niet toepasselijk is, de gemeente in staat voor het gewoon en buitengewoon nazicht van deze waterlopen en ervoor dient te zorgen dat de benodigde werken effectief worden uitgevoerd door de aangelanden, eigenaars, vruchtgebruikers en bezitters.

De gemeente heeft bevoegdheid om op te treden op basis van volgende wetgeving:

- de wet van 26 maart 1971 op de bescherming van de oppervlaktewateren (verontreiniging)
- het decreet op de milieuvergunningen (VLAREM I en II - verontreiniging)
- politieverordening op de onbevaarbare waterlopen (onrechtmatige handelingen)
- de provinciale reglementen (onderhouds- en herstellingswerken)

De bevaarbare waterlopen in Vlaanderen vallen onder de bevoegdheid van de Administratie Waterwegen en Zeewezen (AWZ). Om de veiligheid in Vlaanderen inzake overstromingen op een maatschappelijk aanvaardbaar niveau te brengen werd, na de zware overstromingen in 1976, gestart met de uitwerking van het zogeheten Sigmaplan, naar het voorbeeld van het Nederlandse Deltaplan. Een groot deel van dit Sigmaplan is gerealiseerd. Sinds de start van het Sigmaplan echter veranderden de inzichten en kennis inzake waterbeheer en raakte men ervan overtuigd dat het Sigmaplan aan actualisatie toe is. Het streefdoel van dit nieuwe plan is een gezond en multifunctioneel watersysteem te bereiken in 2030. In deze actualisatie worden zowel de bouw van een stormvloedkering, bijkomende verhogingen van dijken, extra overstromingsgebieden als een verbinding tussen de Westerschelde en de Oosterschelde onderzocht.

Met het decreet integraal waterbeleid werd het instrument 'oeverzones' ingevoerd. Een oeverzone bestaat minstens uit de talud van de waterloop, zijnde de oever tot aan het maaiveld, maar kan ook breder worden gedefinieerd. Een bredere oeverzone kan gemotiveerd worden vanuit het standpunt van het vrijwaren van de natuurlijke werking van het watersysteem of vanuit het standpunt van de bescherming van het watersysteem tegen erosie, inspoeling van sedimenten, bestrijdingsmiddelen of meststoffen. Binnen deze afgebakende oeverzones gelden namelijk verscheidene beperkende maatregelen o.a. op bemesting, het gebruik van bestrijdingsmiddelen, het aanbrengen van ruimingsslib, grondbewerkingen en het oprichten van constructies.

De beheersovereenkomst perceelsrandenbeheer van de VLM heeft tot doel de afstroming van nutriënten en pesticiden naar de waterlopen te beperken. De toepassing van deze overeenkomst dient verder gestimuleerd te worden.

De afgelopen jaren zijn er ook heel wat inspanningen geleverd om de overstromingsproblematiek in kaart te brengen en in te zetten als instrument voor een integraal waterbeleid. In het kader van de actualisatie van het SIGMA-plan wordt een studie uitgevoerd naar gebieden die gecontroleerd kunnen overstromen (POG's of potentieel overstroombare gebieden). Het Vlaamse Gewest heeft van nature overstroombare gebieden aangeduid (NOG's) op basis van de bodemkaart. Ook recent overstroomde gebieden zijn in kaart gebracht (ROG's). MOG's zijn gebieden die zijn aangeduid op basis van een modellering en waar er een risico is op overstroming. De

ROG's en MOG's zijn samengebracht tot 'de risicozones voor overstromingen'. Deze laatste kaarten dienen gebruikt te worden in het kader van de watertoets (zie boven).

De Europese nitraatrichtlijn heeft als doel de hoeveelheid nitraten in het oppervlakte- en grondwater terug te dringen. Op Vlaams niveau zit deze richtlijn vervat in het MAP en de afbakening van de kwetsbare gebieden a.h.v. het MAP-meetnet. In 2003 bakende het Vlaamse Gewest nieuwe kwetsbare zone af op basis van de resultaten van het MAP-meetnet. In deze nieuwe kwetsbare zones zijn de bemestingsnormen 'kwetsbare zone water' van toepassing. In de gebieden met bewarende maatregelen zijn de forfaitaire bemestingsnormen van toepassing, maar dringen preventieve maatregelen zich op (o.a. mogelijkheid tot het inkorten van de uitrijperiode mest, het reduceren van de totale N-norm voor grasland,...). De stad wordt geacht de hierin gestipuleerde normen en regels op haar grondgebied te controleren.

4.1.3. Beschrijving bestaande toestand oppervlaktewater

Hydrografische netwerk

Het grondgebied van de stad Mechelen bevat ongeveer 132 km waterlopen. Deze zijn als volgt onderverdeeld:

- bevaarbare waterlopen: 40 km
- onbevaarbare waterlopen: 92 km
 - categorie 1: 11 km (beheer door het Vlaams Gewest)
 - categorie 2: 34 km (beheer dor de provincie)
 - categorie 3: 32 km (beheer door de stad)
 - restcategorie: 15 km (aangelanden/stad)

De waterlopen in beheer door de stad zijn o.a. de Langendonckbeek (nr.6.22), Spildorenbeek (nr.6.23, Thiebroekloop (nr.25), Vrijbroekloop (nr.1.04), Geerdegembroekloop (nr.1.08), Dorpsloop (nr.1.05), Laerebeek (nr. 1.02.21). Daarnaast zijn er nog 15 km waterlopen buitencategorie (restcategorie) waar de verantwoordelijkheid inzake ruiming en onderhoudswerken ligt bij de aangelanden, de eigenaars, de vruchtgebruikers. Binnen de restcategorie nemen de grachten een bijzondere plaats in. De straatgrachten (tussen openbare weg en privaat domein) en de grachten langs buurtwegen (opgenomen in de atlas der buurtwegen) zijn voor rekening van de stad.

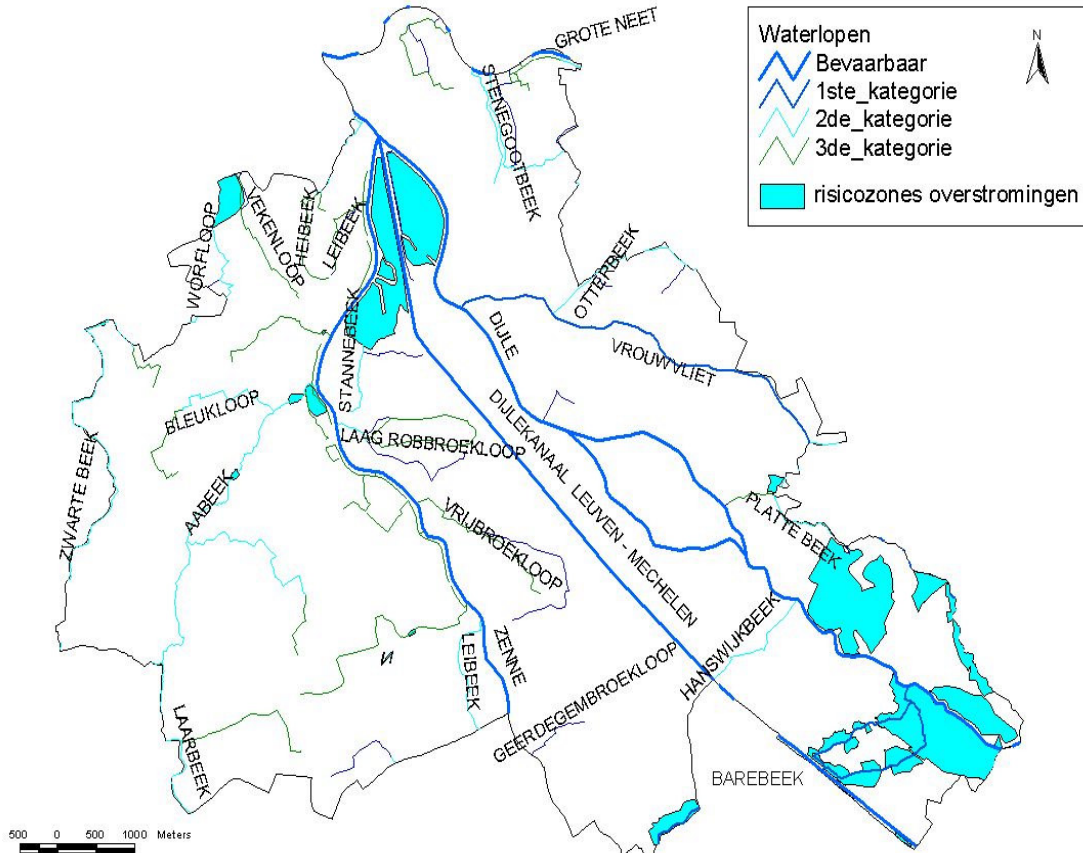
Waterkwaliteit

Informatie over de waterkwaliteit van de oppervlaktewateren op het grondgebied van de stad is sterk versnipperd onder de betrokken instanties (Stad, VMM,...). Tot 1999 bestond er een stedelijk meetnet van de oppervlaktewaterkwaliteit. Periodiek werden verschillende kleinere en grotere waterlopen bemonsterd. Sinds 1999 worden de meetgegevens van de VMM gebruikt (hoofdzakelijk grotere waterlopen). Deze gegevens worden geraadpleegd in functie van de behandeling van concrete dossier. De stad houdt de meetresultaten van de waterkwaliteit niet systematisch bij.

Over het algemeen kan gesteld worden dat de kwaliteit van de waterlopen slecht is. Heel wat waterlopen (zoals Zenne en Dijle) zijn echter reeds aanzienlijk verontreinigd wanneer ze Mechelen binnenstromen. De stad wordt hierdoor opgezaald met heel wat verontreinigd oppervlaktewater waarvan de oorzaken zich buiten het grondgebied van de stad bevinden. Wat stilstaande waterpartijen betreft hebben de recreatievijvers van het Mechels Broek, de Grote en kleine vijver te Walem en de Eglegemvijver, volgens VMM metingen, een goede waterkwaliteit. Wat de waterlopen betreft kunnen we het kanaal Leuven-Dijle, de Platte Beek en een aantal zijbeken van de Nete, zoals de Langendonckbeek aanhalen. Vooral de kleinere waterlopen en grachten worden nog vaak als lozingsgrachten gebruikt.

Om de waterkwaliteit te verbeteren dient een kordaat waterzuiveringsbeleid te worden gevoerd. Hiervoor wordt verwezen naar het onderdeel 'waterzuivering' in dit hoofdstuk.

Figuur 15: waterlopen en risicozones voor overstromingen op het grondgebied van de stad

Waterkwantiteit

Grootschalige systematische problemen met wateroverlast komen op het grondgebied van de stad Mechelen niet voor. Het betreft vooral een aantal lokale knelpunten die verband houden met technische calamiteiten of hoge waterstanden. De kaart 'risicozones voor overstromingen' (Vlaams Gewest- 2003) duidt volgende gebieden aan (zie figuur):

- regio Battenbroek – Thiebroek – Zennegat
- Barebeek
- Dijlevallei (stroomopwaarts)
- Grensgebied met Willebroek t.h.v. Hazewinkel/ Blaasveldbroek

Tot op heden zijn er geen grootschalige bufferbekkens of overstromingsgebieden ingericht op het grondgebied van de stad. Verschillende kleinschalige projecten werden wel gerealiseerd of zijn voorzien (Holmlei, Aquafin site Mechelen Noord, Juniorslaan). Conform de stedelijke verordening geïntegreerd rioleringsbeleid bestaat de verplichting om bij grote verharde oppervlakken (parkings, bedrijfsterreinen,...) buffering te voorzien.

Het Vlaamse Gewest is in 2002 gestart met de uitvoering van hydrologische/hydraulische studies op de belangrijkste categorie 1 waterlopen. Dit zijn bovengemeentelijke initiatieven waar de stad betrokken partij bij is. Vanuit het Natuurproject Beneden-

Dijlevallei wordt dit nauwlettend opgevolgd. Hetzelfde geldt voor de initiatieven die AWZ neemt in het kader van de actualisatie van het SIGMA-plan.

Structuur en ecologie

Technische informatie over de categorie 3 waterlopen (dwarsprofielen, uitgevoerde werken, ...) is beschikbaar bij de dienst wegen en rioleringen. Er is weinig informatie beschikbaar over de kwaliteit van waterlopen vanuit ecologisch en/of landschappelijk standpunt. Waterlopen en grote waterpartijen met potenties zijn Zenne, Aabeek, Molebeek en de grote recreatievijvers (Hombeek, Walem). Informatie over de grachten op het grondgebied van de stad is fragmentair.

Tot op heden is de stad niet ingestapt in het WIS-project (Water-Informatie-Systeem) van de provincie Antwerpen, waarmee een inventarisatie van de infrastructuur van de categorie 2 en 3 onbevaarbare waterlopen wordt beoogd. De provincie inventariseert de categorie 2 onbevaarbare waterlopen. De stad dient de categorie 3 waterlopen te inventariseren. Indien deze inventaris zou worden uitgevoerd is het belangrijk om naast de technische aspecten ook aandacht te hebben voor de ecologische kenmerken.

De stad tracht maatregelen te nemen om de ecologische aspecten van het watersysteem te vrijwaren. Zo zijn er projecten ter herwaardering van historische wetlands-waterpartijen zoals:

- het bevoeiingsproject Mechels Broek
- het beheer van 'den Battelaer'
- de inrichting monding Barebeek als overstromingszone (AMINAL).

Voorbeelden zijn herstelprojecten aan waterpartijen zijn:

- restauratie van de oude Zenne-arm (Den Battelaer)
- herwaardering van de Binnen-Dijle
- opmaak landschapsontwerp Vrouwvliet
- inrichting van de Vijvers Verhaeren
- uitbouw zone Aabeek/Barebeek als ecologische verbinding

Naar de toekomst kan hieraan nog meer aandacht worden besteed. Vooral voor waterlopen gelegen in VEN- en Habitatrichtlijngebieden is dit belangrijk (zie hoofdstuk natuurlijke entiteiten).

De stad is bevoegd voor de ruimings-, onderhouds- en herstellingswerken aan de onbevaarbare waterlopen categorie 3. Deze werken worden jaarlijks aanbesteed. Het bestek is gebaseerd op het standaardbestek opgemaakt door de Provincie. Het bestek houdt rekening met milieu- en natuurvriendelijke ruimingsmaatregelen.

Er is geen informatie over vismigratieknelpunten op waterlopen die behoren tot de bevoegdheid van de stad. Prioritaire vismigratieknelpunten zijn enkel gekend op waterlopen waarover provincie of Vlaams Gewest bevoegd is⁴². Door ondertekening van de samenwerkingsovereenkomst 2002-2004 "milieu als opstap naar duurzame ontwikkeling 2002-2004" verbindt de stad er zich toe om bij alle geplande buitengewone werken en bij herstellingswerken rekening te houden met vismigratie.

Gekoppeld aan de uitvoering van hydrologische/hydraulische studies op de belangrijkste categorie 1 waterlopen (zie boven) voert het Vlaamse Gewest ook een ecologische studies uit op de desbetreffende waterlopen. Vanuit het Natuurproject Beneden-Dijlevallei wordt dit nauwlettend opgevolgd.

Bij de afbakening van de nieuwe kwetsbare zones water door de mestbank (2003) werd het grensgebied met Bonheiden, Sint-Katelijne-Waver en Rumst (Noord-Noordoosten)

⁴² Zie databank vismigratieknelpunten van het Vlaamse gewest

ingekleurd als “nieuwe kwetsbare zone water”. Het overige deel van het grondgebied wordt ingekleurd als “gebied met bewarende maatregelen”. Op het grondgebied van de stad zijn 4 MAP meetpunten (Walestraat, Larestraat, Juniorslaan, Rechtestraat)

Voor de toestand aangaande het gebruik en de reductie van bestrijdingsmiddelen wordt verwezen naar het hoofdstuk vaste stoffen.

4.1.4. Knelpunten en opportuniteiten

Knelpunten

- fragmentaire informatie over de ecologische kenmerken van de waterlopen en grachten vanuit ecologisch standpunt.
- fragmentaire informatie over de waterkwaliteit van de categorie 3 waterlopen en grachten
- geen gebiedsdekkend beheersplan voor de waterlopen en grachten
- het onderhoud van de waterlopen buitencategorie door de aangelanden gebeurt niet altijd volgens de codes van goede praktijk
- de waterkwaliteit van de meeste waterlopen is niet goed
- onvoldoende toezicht op het beheer en onderhoud van grachten door aangelanden
- het WIS project houdt onvoldoende rekening met de ecologische aspecten
- analyseresultaten van de kwaliteit van het oppervlaktewater worden niet stelselmatig bijgehouden

Opportuniteiten

- verschillende hydrologische en ecologische studies uitgevoerd/in uitvoering door hogere overheden (provincie, Vlaams Gewest)
- MAP-meetnet oppervlaktewater (VMM)
- bestaande informatie aangaande de inrichting en het beheer van waterlopen, natuurvriendelijk oeverbeheer,...
- aandacht voor het vrijwaren/herwaarden van historische wetlands
- beheersovereenkomst perceelrandenbeheer (VLM)

4.1.5. Doelstellingen en acties

Doelstelling: verbeteren van de ecologische kwaliteit (waterkwaliteit, structuur) van de categorie 3 waterlopen en prioritaire grachten op het grondgebied van de stad

Actie W_17: in kaart brengen van de waterkwaliteit en de ecologische structuur van de categorie 3 waterlopen en prioritaire grachten

Initiatiefnemer: milieudienst

Betrokkenen: dienst duurzame ontwikkeling, dienst wegen en rioleringen, VMM

Timing: 2006

Actie W_18: opmaak van een (ecologisch) saneringsplan en beheersplan voor categorie 3 waterlopen en prioritaire grachten

Initiatiefnemer: milieudienst

Betrokkenen: dienst duurzame ontwikkeling, dienst wegen en rioleringen

Timing: 2007

Actie W_19: uitbouw van een stedelijke databank inzake (ecologische) infrastructuur van de waterlopen en grachten

Initiatiefnemer: dienst wegen en rioleringen

Betrokkenen: GIS-cel, milieudienst, dienst duurzame ontwikkeling,

Timing: 2009

Acties W_20: besprekingen voeren met de provincie om het WIS-project aan te passen met een ecologische dimensie.

Initiatiefnemer: milieudienst

Betrokkenen: dienst wegen en rioleringen, provincie

Timing: 2006

Actie W_21: aandringen bij de hogere overheid tot het verder uitvoeren van de ecologische en hydraulische studies op de categorie 1 waterlopen

Initiatiefnemer: milieudienst

Betrokkenen: dienst duurzame ontwikkeling, dienst wegen en rioleringen

Timing: doorlopend aandachtspunt

Actie W_22: uitwerken van een strenger handhavingsbeleid (mestdecreet, bestrijdingsmiddelen, lozingen,...) inzake lozingen en werken aan waterlopen en grachten

Initiatiefnemer: milieudienst

Betrokkenen: dienst wegen en rioleringen

Timing: vanaf 2007

Actie W_23: bij het uitvoeren van werkzaamheden aan waterlopen rekening houden met ecologische structurele kwaliteit

Initiatiefnemer: dienst wegen en rioleringen

Betrokkenen: milieudienst

Timing: doorlopend aandachtspunt

Doelstelling: creëren van een intern draagvlak met betrekking tot de ecologische rol van waterlopen en grachten

Actie W_24: de diensten ondersteunen met advies en informatie inzake natuurtechnische milieubouw en milieuvriendelijke onderhoudstechnieken bij waterlopen en grachten

Initiatiefnemer: milieudienst

Betrokkenen: dienst wegen en rioleringen, uitvoeringsdiensten

Timing: doorlopend aandachtspunt

Doelstelling: creëren van een extern draagvlak met betrekking tot de ecologische rol van waterlopen en grachten

Actie W_25: opmaak van richtlijnen voor particulieren omtrent de onderhoudswijze van private waterlopen en grachten.

Initiatiefnemer: dienst wegen en rioleringen

Betrokkenen: milieudienst

Timing: 2007

Actie W_26: informeren en sensibiliseren van de bevolking inzake te nemen maatregelen om de kwaliteit van de waterlopen en grachten te verbeteren en de voorbeeldfunctie van die stad hierbij opneemt.

Initiatiefnemer: milieudienst

Betrokkenen: dienst wegen en rioleringen

Timing: jaarlijks

Actie W_27: informeren van de bevolking over het nut en de gevolgen van overstromingsgebieden.

Initiatiefnemer: milieudienst

Betrokkenen: informatiedienst

Timing: 2006

4.2. Waterzuivering

4.2.1. Beschrijving thema

Waterzuivering heeft vooral betrekking op het bereiken van een goede kwaliteit van het water. Dit vooral van belang in sterk verstedelijkte omgevingen. In het verleden had men vooral oog voor de kwantiteit van het oppervlaktewater (in het kader van overstromingen) en werd weinig aandacht besteed aan een goede kwaliteit. Een goede waterkwaliteit is echter van grote betekenis voor het goed functioneren van een watersysteem.

4.2.2. Beschrijving beleidskader

Het nieuwe decreet betreffende het Integraal Waterbeleid onderkent het belang van zowel het kwantiteits- als het kwaliteitsaspect en heeft als doelstellingen voorop gesteld dat:

- uiterlijk tegen 22 december 2015 de oppervlaktewaterlichamen op een dergelijke wijze dienen beschermd, verbeterd of hersteld te worden dat zij een goede toestand hebben bereikt, kwantitatief en ecologisch.
- de verontreiniging van oppervlaktewater wordt voorkomen en verminderd onder meer door het progressief verminderen van de verontreiniging door prioritare stoffen en het stopzetten of progressief beëindigen van de verontreiniging door prioritair gevaarlijke stoffen

Als vergunningsverlenende overheid speelt de stad een belangrijke rol in het bereiken van de vereiste goede kwaliteit van het oppervlaktewater. De kwaliteit van het oppervlaktewater wordt in Vlaanderen bewaakt door:

- het decreet van 26 maart 1971 op de bescherming van oppervlaktewateren tegen verontreiniging (gewijzigd bij decreet van 21/12/2001)
- het decreet betreffende de milieuvergunning en de uitvoeringsbesluiten VLAREM I en II (algemene milieukwaliteitsnormen en lozingsnormen voor hinderlijke inrichtingen)

Het rioleringsbeleid in Vlaanderen is opgesplitst in een bovengemeentelijk en gemeentelijk niveau. Op bovengemeentelijk niveau is het Vlaamse Gewest bevoegd voor de uitbouw van de grootschalige waterzuiveringsinstallaties en prioritare rioleringen en collectoren (Aquafin). Gemeenten zijn bevoegd voor het uitbouwen van het fijnmazig rioleringsnetwerk op hun grondgebied en afvalwaterzuiveringsinstallaties tot 2000 inwonerequivalenten (IE). De aanleg van deze gemeentelijke openbare rioleringen en kleinschalige rioolwaterzuiveringsinstallaties kunnen krachtens het besluit van de Vlaamse regering van 1 februari 2002 gesubsidieerd worden. Enkel die projecten waarbij rekening wordt gehouden met de code van goede praktijk voor de aanleg van openbare riolen, individuele voorbehandelingsinstallaties (IBA) en kleinschalige rioolwaterzuiveringsinstallaties (KWZI) opgesteld door de VMM en de Vlaamse Regering in 1996 kunnen voor subsidiëring in aanmerking komen. De bouw van een individuele afvalwaterzuiveringsinstallatie wordt bovendien, voor die gemeenten die intekenden in de samenwerkingsovereenkomst 'Milieu als opstap voor duurzame ontwikkeling', cluster water, vanaf niveau 1, ook gesubsidieerd indien zij een subsidiereglement terzake hebben opgemaakt en indien de IBA gebouwd wordt conform de voorwaarden van voornoemde code van goede praktijk.

Momenteel is het gerioleerd gebied ingedeeld in zuiveringszones A, B en C gebied. Voor de zuiveringszone A is de riolering aangesloten op een rioolwaterzuiveringsinstallatie (RWZI). Voor zuiveringszone B is deze aansluiting op een RWZI gepland in de nabije toekomst. De inwoners van de zuiveringszones A en B zijn verplicht hun afvalwater te lozen in de riolering. Binnen een zuiveringszone C ligt riolering, maar er is geen aansluiting voorzien naar een RWZI. De inwoners van deze zone dienen zelf in te staan

voor de zuivering van hun afvalwater. Deze verplichting geldt uiteraard ook voor de niet gerioleerde gebieden. Deze afbakening van zuiveringszones is voor het grondgebied vastgelegd door de VMM in overleg met de gemeenten. De bestaande zoneringskaarten van het buitengebied wordt momenteel herzien door Aquafin. Verwacht wordt dat deze aanpassing in de loop van 2005 zal afgewerkt worden voor heel Vlaanderen. Bij deze herziening zullen zuiveringszones worden afgebakend waar de installatie van een KWZI of IBA verplicht wordt.

De huidige Vlareme-reglementering stelt dat indien men zich in zuiveringszone C bevindt en de lozing in de openbare riolering reeds plaatshad voor 01/08/1995 of indien men zich in niet-gerioleerd gebied bevindt en de lozing afkomstig is van woningen gebouwd voor 01/01/1993 en waarvoor de lozing gemeld werd bij het gemeentebestuur voor 01/03/1993, het afvalwater minstens moet gezuiverd worden door een septische put of een gelijkwaardige individuele voorbehandelingsinstallatie. Indien aan deze voorwaarden niet voldaan is, is enkel een septische put niet voldoende en dient onmiddellijk een grondigere zuivering (IBA) opgelegd te worden.

Een belangrijke vervuiling van het oppervlaktewater vindt ook plaats door het gebruik van bestrijdingsmiddelen en de bemesting in agrarische gebieden. De aanpak van de problematiek rond bestrijdingsmiddelen wordt beschreven in het onderdeel vaste stoffen (bestrijdingsmiddelen). Specifieke aandacht dient ook te gaan naar overstorten in kwetsbare gebieden.

Ook de samenwerkingsovereenkomst 2002-2004 bevat bepalingen inzake het nastreven van een goede oppervlaktewaterkwaliteit. Gemeenten die hebben ingetekend verbinden er zich toe om een goede waterkwaliteit na te streven. Hiertoe dienen premierglementen te worden ingevoerd en moet een sensibilisatie van de bevolking worden uitgevoerd.

4.2.3. Beschrijving bestaande toestand

Sinds 2002 is het volledige grondgebied van de stad opgedeeld in zuiveringszones. De afgelopen jaren zijn lozingspunten van ongezuiverd afvalwater op oppervlaktewater aangepakt door:

- afkoppeling bij de uitvoering van rioleringswerken (i.s.m. Aquafin en VMM)
- voorwaarden op te leggen in de milieu- of stedenbouwkundige vergunning
- het verplichten van het plaatsen van een individuele waterzuivering voor lozingen in zuiveringszone C en niet gerioleerd gebied.

Een Totaal Rioleringsplan (TRP) werd opgemaakt eind jaren 70. Er wordt niet geopteerd om dit TRP te laten actualiseren maar per afwateringsbekken van het TRP een hydronautstudie uit te voeren. Volgende studies zijn uitgevoerd:

- 95HZ: studie rond de Tervuursesteenweg (Hofstade-Zemst)
- 95MC: Mechelen centrum ten NO van de Leuvense Vaart met uitbreiding in 95ML: aanvullingen rond de Leuvensesteenweg
- 96BO: Putsesteenweg Bonheiden (heraanleg weg en riolering)
- 96HE: Gentsesteenweg en Heffen
- 95ML: binnenstad Mechelen.

De timing en planning voor de actualisaties wordt ingeschoven in het investeringsprogramma van Aquafin. Er is een goede samenwerking met de bovengemeentelijk instanties.

Op het grondgebied van de stad bevinden zich 2 rioolwaterzuiveringsinstallaties (Mechelen-Noord en Walem). Het stedelijk gebied is grotendeels aangesloten op deze RWZI's. Het RWZI Mechelen-Noord is werkzaam sinds 1984 maar werd in 2003 gerenoveerd met een nutriëntenverwijdering. De renovatie ging gepaard met een

capaciteitsuitbreiding van 60.000 naar 90.000 IE. De deelgemeente Walem heeft een eigen zuiveringsinstallatie en is voor 95 % daarop aangesloten. De aanleg van een groot rioleringsstelsel met collector langs de E19 zal in de nabije toekomst zorgen voor de aansluiting van het grondgebied van Mechelen ten Zuiden van de Leuvense Vaart. Hierdoor worden de lozings in de Zenne grotendeels opgevangen. Het deel ten Noorden van de Leuvense Vaart, samen met de deelgemeente Leest, werd afgeleid naar de RWZI Mechelen-Noord.

De rioleringswerken in Heffen werden reeds in 1999 aanbesteed maar door opmerkingen vanuit het Vlaams Gewest loopt dit dossier vertraging op. Er worden grote rioleringswerken voorzien waardoor ook de rest van het verstedelijkte gebied en Hombeek kunnen aangesloten worden op de riolering. Onder de huidige planning van de VMM mogen we aannemen dat binnen 5 jaar de rioleringsgraad aanvaardbaar zal zijn. Het kwantitatief vaststellen van de rioleringsgraad is momenteel nog niet gebeurd.

De zuiveringsgraad is het percentage van inwoners waarvan het afvalwater, na transport via het riolerings- en collecteringsnetwerk, effectief gezuiverd wordt in een rioolzuiveringsinstallatie. In 2003 bedroeg dit voor de stad 68,7%. De gewestelijke doelstelling bedraagt 80%. Er dienen bijkomende inspanningen te worden gedaan om de gewenste doelstelling te bereiken. Het verhogen van de zuiveringsgraad is echter een werk van lange adem.

Het rioleringsstelsel van de stad is oud. Op verschillende plaatsen werden reeds lekkages vastgesteld. Als preventieve maatregel verplicht de stad tot het plaatsen van een septische put. Voorlopig zijn de zones waar er een gescheiden rioleringsstelsel ligt beperkt (enkele industrieterreinen, een 10-tal straten en enkele straten in het centrum). Bij de aanleg van nieuwe straten of wegenwerken kan er extra aandacht worden gevestigd op de aanleg van gescheiden stelsels.

De aanleg van een gescheiden stelsel is pas efficiënt wanneer ook aandacht wordt geschonken aan het scheiden van afvalwater en hemelwater op het particulier domein. De stedelijke stedenbouwkundige verordening 'geïntegreerd rioleringsbeleid' legt deze verplichting op aan particulieren en bedrijven. Bij het toekennen van een milieuvergunning wordt deze verplichting voorzien in het VLAREM.

De informatie over lozingspunten (rioleringen, bedrijven, huishoudens, overstorten,...) op de waterlopen is sterk versnipperd onder de betrokken instanties (Stad, Aquafin, VMM,...) en tot op heden onvolledig in kaart gebracht. Bronnen spreken elkaar ook soms tegen waardoor cijfergegevens met de nodige voorzichtigheid moeten worden geïnterpreteerd. Een stedelijke databank bestaat momenteel niet.

In het voorjaar 2003 is de dienst wegen en rioleringen gestart met een inventarisatie van de lozingskleppen op de belangrijkste waterlopen (Dijle, Zenne, Nete, Vrouwvliet, Otterbeek en Barebeek). Er werd met deze waterlopen gestart omdat deze een belangrijke impact hebben op de beveiliging van de stad voor overstromingen. De bestaande informatie van AWZ-afdeling Zeeschelde en AMINAL-afdeling water bleek onvoldoende (10% van de kleppen beschreven). Voor categorie 2 en 3 waterlopen wordt afgewacht hoe het dossier van het WIS-project zich verder zal ontwikkelen.

Rond de Binnen-Dijle wordt er een speciaal afkoppelingsbeleid gehanteerd. Het hemelwater dat afstroomt van de daken van de aanpalende huizen wordt afgeleid naar de Binnen-Dijle. Het afstromend water van de straten daarentegen wordt, wegens de kans op vervuiling, via de riool afgevoerd. In 2002 werd door de stad een inventaris uitgevoerd van de lozingspunten op de Binnen-Dijle. 22 lozingspunten zijn afkomstig van huishoudelijk afvalwater, 75 van regenwater. De bestaande afvalwaterlozingspunten worden projectmatig verder afgebouwd. Een globale planmatige aanpak inzake afkoppeling ontbreekt.

De dienst wegen en rioleringen beschikt over een digitale lijst met aansluitingen van huishoudelijk afvalwater op de openbare riolering die werden uitgevoerd door de stadsdiensten. De verplichting bestaat om de aansluiting op de openbare riolering door de stad te laten uitvoeren. De aansluitingen (vooral in het buitengebied) gebeuren echter vaak niet reglementair en zonder toestemming van de stad. Er is onvoldoende personeel om systematische controles uit te voeren, mistoestanden op te sporen en sancties te treffen. Een correcte aansluiting wordt nog belangrijker naarmate er meer gescheiden rioleringen worden aangelegd. Bij het verlenen van vergunningen (stedenbouw, milieu) wordt de haalbaarheid van afkoppeling onderzocht.

De stadsdiensten beschikken niet over een centrale digitale databank met rioleringsinformatie. De diensten staan weigerachtig t.o.v. elke ruimtelijke digitalisatie wegens het ontbreken van een degelijk referentiebestand. In het verleden is immers vaak gebleken dat de nauwkeurigheid van nieuwe digitale bestanden te wensen overliet (bv. kadasterkaarten). Met het beschikbaar worden van het grootschalig referentiebestand (GRB) in 2006 zal een nauwkeurig referentiebestand aanwezig zijn waarop kan worden verder gewerkt. Het probleem blijft echter dat een digitalisatie de inzet van veel personele middelen vergt. De stad beschikt sinds 2002 over een GIS-cel. Deze cel kan een belangrijke ondersteunde rol vervullen bij de uitbouw van een digitale databank. Belangrijke randvoorwaarde is ook dat er vanuit het Vlaamse Gewest op korte termijn meer duidelijkheid komt over RIOREF en de modaliteiten voor aansluiting voor de stad.

Momenteel worden individuele zuiveringsinstallaties (IBA's) opgelegd via de stedenbouwkundige vergunning. De diensten beschikken over een stratenlijst waarop aangeduid is in welke zuiveringszone ze zijn gelegen. Kleinschalige waterzuiveringsinstallaties zijn nog niet gerealiseerd. Aandacht gaat in eerste instantie uit naar de behandeling van grote bewoningszones die kunnen worden aangesloten op het reguliere rioleringsnet (vb. collector E19) of waar herstellingen van het rioleringsnet zich opdringen. Problemen bij de inplanting van KWZI's kunnen op verschillende vlakken worden teruggevonden:

- verlies van kavels. Als aan de verkavelaars de keuze wordt gelaten wordt steeds geopteerd voor het achterwege laten van een KWZI. Dit houdt in dat in de praktijk de stad een kavel zal moeten aankopen voor een dergelijke installatie.
- onderhoud van KWZI's.
- onduidelijkheid inzake de afbakening van de zuiveringszones

Zelf heeft de stad de intentie om op korte termijn een aantal voorbeeldprojecten inzake KWZI's mogelijk te maken (b.v. Muizenhoek - haalbaarheidsstudie Aquafin) om via deze weg ervaring op te doen met dergelijke projecten.

4.2.4. Knelpunten en opportuniteiten

Knelpunten:

- gebrek aan financiële middelen bij het Vlaams Gewest en de gemeenten voor het versneld realiseren van de waterzuiveringsinfrastructuur.
- verschillende databanken en standaarden worden gehanteerd m.b.t rioleringsinformatie
- onduidelijkheid inzake de (definitieve) afbakening van de zuiveringszones.
- ontbreken van een stedelijke (digitale) databank met rioleringsinformatie.
- te weinig toezicht en handhaving op aansluitingen op het openbaar rioleringsnet
- de hoge ouderdom van het stedelijk rioleringsstelsel
- het aandeel gescheiden rioleringen t.o.v. een gezamenlijk stelsel is klein
- weerstanden t.o.v. het realiseren van kleinschalige waterzuiveringsprojecten (KWZI's)
- bevolking is zich niet bewust over de reglementering inzake aansluiting op de openbare riolering

- stedelijk zuiveringsgraad (68,7) ligt onder de gewestelijke doelstelling (80%)
- onvoldoende planmatige aanpak van het stedelijke afkoppelingsbeleid (hemelwater-afvalwater)

Opportunities:

- heel wat informatie is beschikbaar op kaartmateriaal (analoog)
- ondersteuning van het Vlaamse Gewest inzake de opbouw van een rioleringsdatabank
- gemeentelijke stedenbouwkundige verordening 'geïntegreerd rioleringsbeleid'
- stedelijke GIS-cel
- het certificeren van individuele waterzuiveringsinstallaties (IBA's) door VITO (CERTIPRO)
- subsidies vanuit het Vlaamse Gewest voor de uitbouw van het lokaal rioleringsnetwerk
- rioleringsdatabank Aquagis (Aquafin)

4.2.5. Doelstellingen en acties

Doelstelling: verhogen van de zuiveringsgraad van de huishoudens tot 80%

Actie W_28: verder zetten van de geplande grootschalige rioleringswerken

Initiatiefnemer: dienst wegen en rioleringen

Betrokkenen: uitvoeringsdiensten, VMM, Aquafin

Timing: vanaf 2005

Actie W_29: opmaak van een beleidsvisie en plan van aanpak inzake de toepassing van IBA's en KWZI's op het grondgebied

Initiatiefnemer: dienst wegen en rioleringen

Betrokkenen: VMM, Aquafin, milieudienst

Timing: 2006

Actie W_30: realiseren van minstens één stedelijk voorbeeldproject inzake kleinschalige waterzuivering

Initiatiefnemer: dienst wegen en rioleringen

Betrokkenen: VMM, Aquafin, milieudienst

Timing: 2009

Actie W_31: verder zetten van de stedelijke subsidieregeling aangaande IBA's en KWZI's.

Initiatiefnemer: milieudienst

Betrokkenen: dienst duurzame ontwikkeling

Timing: vanaf 2005

Actie W_32: in kaart brengen van de lozingspunten en overstorten van ongezuiverd afvalwater in de waterlopen en het opstellen van een saneringsplan (vooral in kwetsbare gebieden)

Initiatiefnemer: dienst wegen en rioleringen

Betrokkenen: milieudienst, VMM

Timing: 2009

Actie W_33: het Vlaams Gewest verzoeken om de afbakening van de zuiveringszones (buitengebied) te finaliseren

Initiatiefnemer: milieudienst

Betrokkenen: dienst duurzame ontwikkeling

Timing: 2006

Actie W 34: aandacht voor het plaatsen van IBA's of KWZI's bij stedelijke gebouwen en infrastructuren indien nodig

Initiatiefnemer: dienst gebouwen

Betrokkenen: dienst wegen en rioleringen, milieudienst

Timing: doorlopend aandachtspunt

Doelstelling: verder zetten van een goed beheer en onderhoud van het stedelijk rioleringsstelsel

Actie W 35: uitwerken van een strenger controle- en handhavingsbeleid inzake de aansluiting op de openbare riolering en de lozing in oppervlaktewater

Initiatiefnemer: dienst wegen en rioleringen

Betrokkenen: milieudienst

Timing: vanaf 2006

Actie W 36: opmaak van een beleidsvisie en actieplan inzake het beheer en onderhoud van het stedelijk rioleringsstelsel rekening houdend met de financiële draagkracht van de stad en de noodzaak aan onderhoud en vernieuwing

Initiatiefnemer: dienst wegen en rioleringen

Betrokkenen: milieudienst

Timing: 2007

Actie W 37: opmaak van een plan van aanpak inzake het stedelijk afkoppelingsbeleid

Initiatiefnemer: dienst wegen en rioleringen

Betrokkenen: milieudienst

Timing: 2007

Actie W 38: bij nieuwe rioleringsprojecten prioritair aandacht hebben voor de aanleg van gescheiden stelsels

Initiatiefnemer: dienst wegen en rioleringen

Betrokkenen: milieudienst

Timing: vanaf 2005

Actie W 39: uitbouw van een stedelijke databank inzake rioleringsinfrastructuur

Initiatiefnemer: dienst wegen en rioleringen

Betrokkenen: GIS-cel, Vlaams Gewest

Timing: 2009

Doelstelling: creëren van een intern draagvlak met betrekking tot afvalwaterzuivering

Actie W 40: de diensten ondersteunen met advies en informatie inzake de verschillende IBA's en KWZI's (systemen, toepassingen, onderhoud)

Initiatiefnemer: dienst duurzame ontwikkeling

Betrokkenen: milieudienst, dienst wegen en rioleringen

Timing: doorlopend aandachtspunt

Doelstelling: creëren van een extern draagvlak met betrekking tot afvalwaterzuivering

Actie W 41: informeren en sensibiliseren van de doelgroepen (burger, scholen, verenigingen) inzake de principes van afvalwaterzuivering en correcte aansluiting op de openbare rioleringen alsook de voorbeeldfunctie die de stad hieromtrent opneemt.

Initiatiefnemer: dienst duurzame ontwikkeling

Betrokkenen: informatiedienst, dienst wegen en rioleringen

Timing: jaarlijks

4.3. Waterbodem

4.3.1. Beschrijving thema

Door de lozing van afvalwater en het inspoelen van sediment ten gevolge van grondbewerkingen kunnen er problemen ontstaan met kwaliteit en de kwantiteit van slib in waterlopen. Bij een te sterke inspoeling van sediment of vuilvrachten zal het slib zeer snel aangroeien met als gevolg dat de waterbergingscapaciteit van de waterloop of gracht afneemt. Anderzijds zorgen de lozingen van huishoudelijk of industrieel afvalwater voor de inspoeling van talrijke vervuilende stoffen die zorgen voor een vervuiling van dit slib.

4.3.2. Beschrijving beleidskader

Bij ruiming van de waterlopen dient het slib verwerkt te worden conform de procedures en voorwaarden zoals beschreven in VLAREA. Indien de samenstelling van het slib het toelaat kan dit op de oever gedeponerd worden, mits voorafgaandelijke toestemming van OVAM (gebruikscertificaat). Anders moet het slib worden afgevoerd naar een afvalverwerkingsinstallatie.

De stad is ook gehouden aan de voorwaarden van het sectoraal uitvoeringsplan slib. Dit plan omvat bepalingen inzake inzameling en verwerking van rioolkolkslib, drinkwaterslib, RWZI-slib en slibs afkomstig uit de industrie (papier, voeding, textiel). Voor de stad houdt dit plan o.a. in dat tegen 2005 de gemeente in offerteaanvragen voor ruiming of verwerking van riool- en rioolkolkslib bepalingen dient op te nemen voor de recyclage van de opgehaalde specie (scheiden zand- en restfractie).

De Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij OVAM werkt aan de opmaak van een sectoraal uitvoeringsplan bagger- en ruimingsspecie dat voor heel Vlaanderen de problematiek van de bagger- en ruimingsspecie op lange termijn zal aanpakken (2005-2014). Enerzijds wil men via dit plan het ontstaan van slib zoveel mogelijk beperken en voorkomen. Anderzijds worden ook nieuwe systemen gezocht om het slib dat aanwezig is en geruimd dient te worden efficiënt en duurzaam te verwerken of gebruiken.

4.3.3. Beschrijving bestaande toestand

Ruiming van de waterlopen werden in het verleden op regelmatige basis uitgevoerd. Het slib werd meestal gedeponerd op de oevers van de waterloop of gracht. Gelet op de zeer hoge kostprijs voor slibverwerking werden de ruimingens sinds de inwerkingtreding van het VLAREA (1999) enkel uitgevoerd in hoogdringende gevallen. Wegens de vervuilinggraad van het slib kon dit niet meer op de oever worden gedeponerd maar moest dit worden afgevoerd naar een verwerkingsinstallatie. In de periode 1999-2000 werd het slib van 12 km waterlopen gecontroleerd (PIH). Uit deze studie bleek dat 1/3 van het slib een behoorlijke kwaliteit had en op de oevers kon worden gedeponerd. Voor dit slib werd een gebruikscertificaat bekomen. Het overige slib moet worden afgevoerd. Ook kruidruiming (machinaal en/of manueel) werden wegens een gebrek aan geld en middelen enkele jaren niet uitgevoerd. Vanaf 2003 is men gestart met een grondige opruimbeurt per waterloop, waarbij zowel het kruid als het slib worden geruimd en ook de oevers worden aangepakt. Een algemeen onderhoudsplan (op lange termijn) is niet aanwezig.

Gelet op het groot aantal kilometers baangrachten werden deze enkel geruimd op vraag van de aangelanden of bij problemen inzake waterhuishouding. Vanaf 2004 worden de baangrachten op een meer systematische manier geruimd waardoor de hoeveelheid te verwerken slib toeneemt. Bijkomend organisatorisch probleem is dat de ruiming van de

baangrachten grotendeels wordt uitbesteed waardoor er minder zicht is op de uitgevoerde werken.

Preventieve maatregelen om het ontstaan van grote hoeveelheden slib te voorkomen werden tot op heden niet genomen. Het verder saneren van de lozingen van afvalwater in de waterlopen (aansluiting op riolering, opleggen van een individuele waterzuivering) zal op termijn ongetwijfeld een positieve bijdrage leveren tot de kwaliteit en de kwantiteit van de waterbodems. Er zijn geen gegevens beschikbaar over inspoelingen van sediment. Volgens gegevens afkomstig van het Vlaamse Gewest komt er in Mechelen zeer weinig erosie voor. Dit kan enkel een aandachtspunt zijn voor het buitengebied (afspoeling akkers).

Het rioolkolkslib, dat vrijkomt tijdens het reinigen van de riolen, werd tot eind 2003 afgevoerd naar de stortplaats van IVAREM. Vanaf 2004 gebeurt dit naar DEC in Ruisbroek. Vanaf 2005 zal rekening moeten gehouden worden met de voorwaarden gesteld in het uitvoeringsplan slib, aangaande de recyclage van de zandfractie.

4.3.4. Knelpunten en opportuniteiten

Knelpunten:

- onvoldoende afstemming van de werkzaamheden tussen de stad en de polderbesturen
- onvoldoende controle/toezicht op het onderhoud en de vrijwaring van grachten
- ruiming van privégrachten gebeurt onvoldoende en niet altijd op een milieuvriendelijke manier
- afwezigheid van een grachtenbeheersplan
- het minder frequent ruimen van waterlopen/baangrachten wegens de financiële implicaties van het verwerken van vervuild slib
- niet respecteren van de onderhoudszones en de afgebakende oeverzones
- soms ontbreken slibanalyses voorafgaand aan de ruiming waardoor de verplichting bestaat het slib af te voeren naar een verwerkingsinstallatie

Opportuniteiten

- beschikbare maatregelen/technieken inzake ecologische slibuimingen
- beleid gericht op het heropenen/herwaarderen van grachten.
- stedelijke verordening geïntegreerd rioleringsbeleid

4.3.5. Doelstellingen en acties

Doelstelling: verhogen van de kwaliteit en verminderen van de kwantiteit van de te ruimen waterbodems

Actie W 42: in kaart brengen van de kwaliteit van de waterbodems voor de categorie 3 waterlopen en prioritaire grachten

Initiatiefnemer: dienst wegen en rioleringen

Betrokkenen: milieudienst

Timing: 2007

Acties W 43: opmaak van een integraal slibuimingsplan voor de categorie 3 waterlopen en prioritaire grachten met aandacht voor periodieke slibanalyses.

Initiatiefnemer: dienst wegen en rioleringen

Betrokkenen: milieudienst, uitvoeringsdiensten

Timing: 2006

Actie W 44: onderzoeken of belangrijke private grachten kunnen opgenomen worden in de jaarlijkse aanbesteding van de stad voor ruiming van de categorie 3 waterlopen en prioritaire grachten

Initiatiefnemer: dienst wegen en rioleringen

Betrokkenen: uitvoeringsdiensten, milieudienst

Timing: 2006

Actie W 45: bij offerteaanvragen voor ruiming of verwerking van riool- en rioolkolkenlib bepalingen opnemen inzake recyclage van de opgehaalde specie (conform VLAREA).

Initiatiefnemer: dienst wegen en rioleringen

Betrokkenen: uitvoeringsdiensten, milieudienst

Timing: 2005

Doelstelling: creëren van een intern draagvlak met betrekking tot slibuimingen en het algemeen onderhoud

Actie W 46: de diensten ondersteunen met advies en informatie inzake milieuvriendelijke technieken voor het ruimen van waterlopen en grachten

Initiatiefnemer: milieudienst

Betrokkenen: dienst duurzame ontwikkeling, dienst wegen en rioleringen

Timing: doorlopend aandachtspunt

Actie W 47: bij de aanbesteding van de ruimingswerken aandacht hebben voor milieuvriendelijke ruimingstechnieken.

Initiatiefnemer: dienst wegen en rioleringen

Betrokkenen: milieudienst

Timing: doorlopend aandachtspunt

Doelstelling: creëren van een extern draagvlak met betrekking tot slibuimingen en het algemeen onderhoud

Actie W 48: informeren en sensibiliseren van de aangelanden die verantwoordelijkheid dragen inzake het ruimen van waterlopen en grachten over de principes van ecologische slibuimingen, respecteren van oeverzones en de voorbeeldfunctie die de stad hieromtrent opneemt.

Initiatiefnemer: dienst wegen en rioleringen

Betrokkenen: informatiedienst, milieudienst

Timing: 2008

4.4. Grondwater

4.4.1. Beschrijving thema

Minder dan 1% van de hoeveelheid water op aarde is grondwater. De grondwaterlagen in de bodem worden gevoed via water dat infiltreert in de bodem en niet onmiddellijk verdampt of afvloeit naar oppervlaktewateren. Men onderscheidt twee types types watervoerende lagen, een minder diepe freatische grondwaterlaag en de diepere artesische lagen. Aangezien de freatische laag via de bodem en regeninsijpeling rechtstreeks in contact staat met de omgeving is deze het meest gevoelig voor vervuiling.

Grondwater vervult verscheidene belangrijke functies. Het wordt gebruikt als drinkwaterbron, als grond- of hulpstof voor industriële processen, het zorgt voor het ontstaan van typische ecosystemen (o.a. kwelgebieden). De grootste bedreiging voor de kwaliteit van het grondwater is de rechtstreekse inbreng van vreemde stoffen in de waterlagen of de verandering van geochemische omstandigheden, wanneer lucht of

andersoortig water door een te grote onttrekking van grondwater in de afgesloten watervoerende lagen kan binnendringen. Daarnaast stelt men vast dat verdroging een steeds duidelijkere problematiek wordt in Vlaanderen. Verdroging is de verstoring van de waterinhoud en watercyclus van de grondwaterlagen, het waterlopenstelsel en de bodem, door menselijke beïnvloeding. De belangrijkste oorzaken hiervan zijn een verminderde infiltratie van de neerslag, een dalende berging van oppervlaktewater en een verminderde berging van grondwater.

4.4.2. Beschrijving beleidskader

In het decreet betreffende het integraal waterbeheer worden de volgende doelstellingen voor grondwater aangegeven:

- de bescherming, verbetering of het herstel van de grondwaterlichamen op zo'n wijze dat uiterlijk tegen 22 december 2015 minstens een goede chemische en kwantitatieve toestand van het grondwaterlichaam wordt bereikt;
- het voorkomen en verminderen van de verontreiniging van grondwater door het progressief verminderen van de verontreiniging door prioritair stoffen en het stopzetten of progressief beëindigen van de verontreiniging door prioritair gevaarlijke stoffen;
- het duurzaam beheer van de voorraden aan grondwater door een duurzame watervoorziening en een duurzaam watergebruik.

Vóór 1999 werd het Vlaamse grondwaterbeheer geregeld via het Besluit van de Vlaamse regering van 27 maart 1985. Dit besluit omschreef de maatregelen voor de bescherming van grondwater met het oog op het gebruik ervan voor drinkwatervoorziening en regelde de afbakening van waterwingebieden en hun beschermingszones. In dit besluit werden de grondwaterwinningszones onderverdeeld in 3 categorieën (A, B en C) op basis van het debiet dat werd gewonnen. De gemeente was, conform dit decreet, bevoegd voor het verlenen van vergunningen van grondwaterwinningszones van categorie A (< 96 m³/dag of 30.000 m³/jaar of winningen met een groter debiet voor zover ze minder dan 1 jaar in bedrijf zijn). Vanaf 1999 werd de regelgeving omtrent grondwater (winning van grondwater, kunstmatig aanvullen van grondwater) opgenomen in de VLAREM regelgeving. De bevoegdheden van de gemeenten namen via dit nieuwe besluit toe. Enerzijds staat de gemeente in voor de aflevering van vergunningen voor de winning van grondwater voor inrichtingen van klasse 2 en 3. Anderzijds dient de gemeente ook haar advies te geven over de winning van grondwater voor klasse 1 inrichtingen.

De gemeente kan vooral veel betekenen in het tegengaan van verdroging. Zij heeft op haar grondgebied een grote impact inzake het bevorderen van de infiltratie en buffering van hemelwater, conform de codes van goede praktijk, door een gerichte sensibilisatie en het aanpassen van gemeentelijke reglementeringen. Deze codes van goede praktijk voor de herwaardering van grachtenstelsels en voor hemelwaterputten en infiltratievoorzieningen werden in 1996 door de VMM en het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap opgesteld om het probleem van de verdroging aan te pakken. Bij vermoedelijke verdroging of mogelijke invloed van grondwaterwinningszones op beschermde habitats (Habitatrichtlijngebieden, VEN gebieden,...) dient te worden samengewerkt met het Vlaamse Gewest (AMINAL-Natuur).

Ook de samenwerkingsovereenkomst 2002-2004 'Milieu als opstap voor duurzame ontwikkeling' speelt in dit verband een belangrijke rol. De gemeente verbindt er zich toe een subsidiereglement op te maken ter stimulatie van de infiltratie van hemelwater in de bodem en dit conform de code van goede praktijk. Er dient ook aandacht te worden besteed aan het openhouden van grachten waardoor het water de kans krijgt om te infiltreren.

4.4.3. Beschrijving bestaande toestand

Grondwaterkwaliteit

In 1991 werd door het PIH een studie uitgevoerd van de grondwatervoorraden, -winningen, en –kwaliteit voor de regio Mechelen. Het grondwater in de Mechelse bodem wordt op de kwetsbaarheidskaart gecatalogeerd als 'zeer kwetsbaar'. Dit impliceert dat er een grote kans is dat een vervuiling aan het oppervlak doordringt tot in de freatische grondwaterlagen. Vandaag de dag worden op verschillende plaatsen lokale verontreinigingen van het freatische grondwater vastgesteld (bodemonderzoeken, saneringsprojecten,...) meestal het gevolg van historische bodemverontreinigende activiteiten. Er zijn momenteel hiaten in de kennis om uitspraken te doen over de algemene kwaliteit van het grondwater op het grondgebied van de stad. Gegevens zijn verspreid over verschillende instanties (stad, VLM, VMM, OVAM,...). Aandachtspunten inzake grondwaterverontreinigde inrichtingen zijn ondergrondse brandstoftanks en lekkende septische putten.

Op het grondgebied van de stad zijn een 80tal grondwaterwinningen gekend waarbij het grondwater wordt gebruikt voor consumptie. Een kwaliteitscontrole is noodzakelijk om te voorkomen dat vervuild grondwater wordt geconsumeerd. Inwoners die putwater voor consumptie gebruiken kunnen dit gratis laten onderzoeken. De milieudienst schrijft jaarlijks de putwatergebruikers aan. Uit de analyseresultaten blijkt dat het grondwater van deze winningen geschikt is voor consumptie.

Grondwaterkwantiteit

Net zoals bij de grondwaterkwaliteit is er geen éénduidig cijfermateriaal beschikbaar die toelaat de grondwaterkwantiteit te beoordelen. Omwille van de snelle afvoer van hemelwater (groot oppervlak aan verhardingen in stedelijk gebied) en het aantal grootschalige (vergunde) grondwaterwinningen (een 80tal in 2003) zijn er ernstige vermoedens dat het niveau van het grondwater de voorbije jaren, zoals overal in Vlaanderen, is gedaald. Exacte cijfers zijn niet gekend.

De stad beschikt over een verordening die de overwelving/inbuizing van baangrachten tot een minimum beperkt (vooral van toepassing in het buitengebied). De stad is zelf verantwoordelijk voor het aanleggen van overwelvingen op kosten van de aanvrager. Op deze wijze is men verzekerd van een aanleg conform de vooropgestelde richtlijnen. Er wordt ook aandacht besteed aan het actief heropenen van overwelfde baangrachten/waterlopen. In het kader van 'water in de stad' worden ook stappen ondernomen om een aantal overwelfde vlieten terug open te leggen (Melaan, site Europarking).

Ter beperking van de beregening met grondwater moet de mogelijkheid worden onderzocht om een beregeningsbesluit (naar Nederlands model) op te stellen waarin wordt vastgelegd wanneer de burger, landbouwer/tuinbouwer en een bedrijf kan beregenen. Bij grondwatervergunningen kunnen voorwaarden in dit kader worden opgelegd. Momenteel ontbreekt een dergelijk besluit.

4.4.4. Knelpunten en opportuniteiten

Knelpunten:

- sommige herwaarderingsprojecten stuiten op tegenkanting van de aangelanden (hygiënisch aspect).
- onvolledige informatie omtrent de grondwaterkwaliteit en -kwantiteit
- geen informatiedoorstroming vanwege de hogere overheid omtrent het grondwatermeetnet

- gebruikers zijn zich niet bewust van de schaarsheid en kwetsbaarheid van grondwater
- ontbreken van een beregeningsbesluit
- oude ondergrondse brandstoftanks en septische putten
- niet alle inwoners zijn aangesloten op leidingwater

Opportunities:

- MAP-meetnet grondwater (AMINAL)
- stedelijke verordening geïntegreerd rioleringsbeleid

4.4.5. Doelstellingen en acties

Doelstelling: verbeteren van de kwaliteit en verhogen van de kwantiteit van het grondwater

Actie W 49: in kaart brengen van de grondwaterkwaliteit en kwantiteit

Initiatiefnemer: milieudienst

Betrokkenen: VMM, VLM, AMINAL-Water, AMINAL-Milieuinspectie, AMINAL-Milieuvergunningen, OVAM

Timing: 2009

Actie W 50: bij vergunningsaanvragen aandacht hebben voor de grondwaterproblematiek (verdroging, verontreiniging)

Initiatiefnemer: milieudienst

Betrokkenen: bouwdienst

Timing: vanaf 2005

Actie W 51: versterken van het beleid en inzetbare instrumenten inzake het openhouden en herwaarderen van grachten

Initiatiefnemer: dienst wegen en rioleringen

Betrokkenen: milieudienst, bouwdienst

Timing: vanaf 2005

Actie W 52: verder opvolgen van de kwaliteit van het grondwater dat voor consumptie wordt gebruikt.

Initiatiefnemer: milieudienst

Betrokkenen: VMM, Administratie gezondheidszorg

Timing: jaarlijks

Actie W 53: aansporen van de burgers die grondwater als drinkwater gebruiken tot het laten uitvoeren van jaarlijkse analyses.

Initiatiefnemer: milieudienst

Betrokkenen: informatiedienst

Timing: jaarlijks

Actie W 54: verder zetten gemeentelijke subsidieregeling inzake buffer- en infiltratievoorzieningen

Initiatiefnemer: milieudienst

Betrokkenen: dienst duurzame ontwikkeling

Timing: vanaf 2005

Actie W 55: de hogere overheden verzoeken tot de opmaak van een beregeningsbesluit

Initiatiefnemer: milieudienst

Betrokkenen: Provincie, Vlaams Gewest

Timing: 2005

Doelstelling: creëren van een intern draagvlak met betrekking tot de grondwaterproblematiek (verdroging, verontreiniging)

Actie W 56: de diensten ondersteunen met advies en informatie inzake technieken voor buffering en infiltratie van hemelwater.

Initiatiefnemer: milieudienst

Betrokkenen: dienst duurzame ontwikkeling, dienst wegen en rioleringen

Timing: doorlopend aandachtspunt

Doelstelling: creëren van een extern draagvlak met betrekking tot de grondwaterproblematiek (verdroging, verontreiniging)

Actie W 57: informeren en sensibiliseren van de doelgroepen (burgers, verenigingen, bedrijven) inzake de schaarsheid en kwetsbaarheid van grondwater

Initiatiefnemer: milieudienst

Betrokkenen: dienst duurzame ontwikkeling, informatiedienst

Timing: jaarlijks

Actie W 58: informeren en sensibiliseren van de doelgroepen (burgers, bedrijven) inzake de verplichtingen tot onderhoud en controles van brandstoftanks en septische putten.

Initiatiefnemer: milieudienst

Betrokkenen: dienst duurzame ontwikkeling, informatiedienst

Timing: planperiode

Actie W 59: informeren en sensibiliseren van de doelgroepen (burgers, bedrijven) inzake de wettelijke bepalingen rond het herwaarderen (open houden) van grachten

Initiatiefnemer: dienst wegen en rioleringen

Betrokkenen: informatiedienst, milieudienst

Timing: vanaf 2007

4.5. Duurzaam watergebruik

4.5.1. Beschrijving thema

Duurzaam omgaan met water omvat vijf aspecten⁴³:

- minder water gebruiken (rationeel waterverbruik)
- water van hoogwaardige kwaliteit voorbehouden voor toepassingen die dat vereisen
- regenwater gescheiden opvangen voor hergebruik, buffering of infiltratie
- water zo weinig mogelijk vervuilen
- afvalwater niet ongezuiverd lozen

Iedereen kan zijn steentje bijdragen in het realiseren van deze doelstellingen (gezinnen, landbouw, openbare besturen en bedrijven). Verschillende aspecten zijn reeds aan bod gekomen in voorgaande hoofdstukken. In dit hoofdstuk wordt de nadruk vooral gelegd op het rationeel waterverbruik.

⁴³ Volgens het Vlaams informatiepunt inzake duurzaam watergebruik (waterloket)

4.5.2. Beschrijving beleidskader

Het decreet betreffende het integraal waterbeleid vermeldt als doelstelling dat de voorraden aan oppervlaktewater en grondwater duurzaam beheerd moeten worden o.a. via duurzaam watergebruik.

Via de gewestelijke stedenbouwkundige verordening inzake hemelwaterputten (1999) wordt de installatie van een hemelwaterput verplicht bij het bouwen of verbouwen van éénsgezinswoningen. Deze verordening is echter aan herziening toe. In 2004 keurde de Vlaamse Regering een nieuwe gewestelijke stedenbouwkundige verordening goed inzake hemelwaterputten, infiltratie- en buffervoorzieningen en de gescheiden lozing van afval- en hemelwater.

Een code van goede praktijk werd opgesteld door het Vlaamse Gewest inzake gebruik van hemelwater, buffering en infiltratie. Deze code bepaald o.a. dat er minstens 1 WC of wasmachine dient aangesloten te worden op de hemelwaterput.

Via het vergunningenbeleid en premierreglementen kan de gemeente aandacht hebben voor rationeel waterverbruik. Door haar eigen voorbeeldfunctie en een actieve sensibilisatiepolitiek kan zij de bevolking stimuleren om meer duurzaam om te gaan met water. Indien de gemeente heeft ingetekend op de samenwerkingsovereenkomst 'Milieu als opstap naar duurzame ontwikkeling' wordt de opmaak van een gemeentelijke premierreglementen gestimuleerd (hemelwaterinstallaties, buffer- en infiltratiesystemen, groendaken,...).

Daarnaast stimuleert de samenwerkingsovereenkomst het uitvoeren van wateraudits in openbare gebouwen en het doorvoeren van waterbesparende maatregelen bij nieuwbouw- of renovatieprojecten.

4.5.3. Beschrijving bestaande toestand

De afgelopen jaren heeft de stad heel wat inspanningen ondernomen om rekening te houden met de principes van een rationeel watergebruik.

Waar mogelijk houdt de stad bij nieuwbouw of renovatieprojecten rekening met volgende aspecten:

- de plaatsing van waterbesparende apparatuur (spaardouchekoppen, waterzuinige toiletten,...)
- de scheiding van regen- en afvalwater
- de opvang van hemelwater en nuttig gebruik ervan voor diverse toepassingen (toilet, wasmachines, schoonmaak)
- de plaatsing van waterdoorlaatbare verhardingen
- de plaatsing van een groendak

Op vraag van de stadsdiensten verlenen de milieudienst en de dienst duurzame ontwikkeling advies inzake rationeel watergebruik (berekeningen, concepten, wateraudits,...). Binnen de werkgroep duurzaam bouwen (DuBo) worden concrete projecten (in voorbereiding of uitvoering) opgevolgd.

Om de bevolking tot rationeel watergebruik aan te zetten wordt niet enkel gewerkt aan de eigen voorbeeldfunctie maar wordt ook voorzien in een aantal verordeningen en (subsidie)reglementen. In 2004 werd de stedelijke stedenbouwkundige verordening geïntegreerd rioleringsbeleid van kracht. Deze verordening omvat bepalingen inzake de lozing van huishoudelijk afvalwater, de verplichte aansluiting op de openbare riolering, de afkoppeling van hemelwater via hergebruik, infiltratie buffering en het overwelven van

baangrachten. Deze verordening houdt rekening met de nieuwste ontwikkelingen op het vlak van integraal waterbeleid.

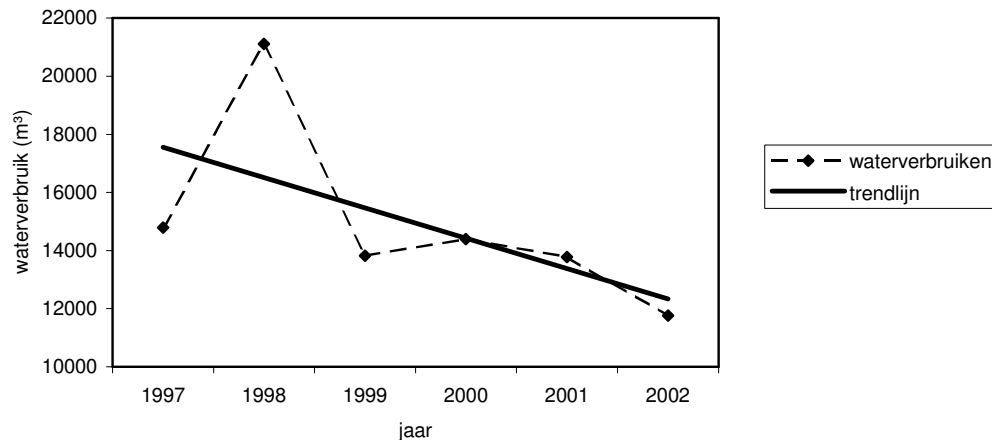
De stad beschikt over volgende premiereglementen inzake duurzaam watergebruik:

- het reglement houdende het verlenen van een premie voor de installatie van groendaken
- het reglement houdende het verlenen van een premie voor hemelwaterinstallaties en infiltratievoorzieningen
- het reglement houdende het verlenen van een premie voor de aanleg van individuele afvalwaterzuiveringsinstallaties bij particuliere woningen verleent subsidies aan woningen gelegen in zuiveringszone C of niet gerioleerd gebied.

De stad Mechelen beschikt over een uitgebreid gebouwenpatrimonium. De waterverbruiken van een 200tal aansluitingspunten worden (op basis van de factuurgegevens) bijgehouden in een databank. Deze cijfers geven een algemeen beeld over het waterverbruik waarbij echter geen rekening wordt gehouden met ontbrekende meterstanden en veranderingen in aansluitingspunten. Analyse van deze gegevens (zie figuur) toont aan dat het waterverbruik de afgelopen jaren is afgenomen (trendlijn).

In het kader van de milieuconvenant 2001-2002 (optie 7) werd gestart met het maandelijks registreren van de waterverbruiken van een aantal geselecteerde grootverbruikers. Deze piste werd verlaten. Via de uitbouw van het energiezorgsysteem (zie hoofdstuk energie) is het de bedoeling om de waterverbruiken telemetrisch te gaan registreren. Dergelijke registratie laat toe om al te grote verbruiken op te sporen en te verhelpen.

Figuur 16: waterverbruiken van de stadsgebouwen in de periode 1997-2002

4.5.4. Knelpunten en opportuniteiten

Knelpunten:

- het registreren en opvolgen van waterverbruiken vergt een aanzienlijke personele inzet
- water is 'te goedkoop' om inwoners aan te zetten duurzaam om te springen met leidingwater
- geen eenduidige productinformatie omtrent hemelwaterinstallaties en infiltratievoorzieningen (nog geen certificering)

- onvoldoende aandacht bij sommige professionelen (architecten, loodgieters, aannemers..) voor technieken inzake duurzaam watergebruik
- onvoldoende aandacht inzake rationeel watergebruik bij vergunningsaanvragen

Opportunities:

- stedelijk subsidiereglement inzake de plaatsing van hemelwaterinstallaties
- stedelijke stedenbouwkundige verordening geïntegreerd rioleringsbeleid
- de opstart van een energieboekhouding en –zorgsysteem waarbij ook de waterverbruiken worden meegenomen
- aandacht voor duurzaam watergebruik bij nieuwbouw of renovatieprojecten uitgevoerd door de stad.
- werkgroep duurzaam bouwen
- ontwerp van gewestelijke stedenbouwkundige verordening inzake duurzaam watergebruik
- daling in het verbruik van leidingwater binnen het stadspatrimonium

4.5.5. Doelstellingen en acties

Doelstelling: verder doorvoeren van waterbesparende maatregelen in de stedelijke gebouwen

Actie W_60: verder uitwerken van een waterboekhouding- en zorgsysteem voor de stedelijke gebouwen

Initiatiefnemer: dienst gebouwen

Betrokkenen: dienst patrimonium, dienst duurzame ontwikkeling

Timing: vanaf 2005

Actie W_61: verder rekening houden met maatregelen inzake duurzaam watergebruik bij bouw- en renovatieprojecten

Initiatiefnemer: dienst gebouwen

Betrokkenen: dienst duurzame ontwikkeling

Timing: doorlopend aandachtspunt

Actie W_62: uitvoeren van wateraudits in gebouwen met een groot waterverbruik

Initiatiefnemer: dienst gebouwen

Betrokkenen: dienst duurzame ontwikkeling

Timing: doorlopend aandachtspunt

Doelstelling: creëren van een intern draagvlak met betrekking tot rationeel watergebruik

Actie W_63: de diensten verder ondersteunen met advies en informatie inzake rationeel drinkwatergebruik en waterzuinige infrastructuur

Initiatiefnemer: dienst duurzame ontwikkeling

Betrokkenen: , milieudienst, dienst gebouwen

Timing: doorlopend aandachtspunt

Doelstelling: creëren van een extern draagvlak met betrekking tot rationeel watergebruik

Actie W_64: informeren en sensibiliseren van de doelgroepen (burgers, verenigingen, bedrijven) inzake rationeel drinkwatergebruik en waterzuinige infrastructuur en de voorbeeldfunctie die de stad hieromtrent opneemt.

Initiatiefnemer: dienst duurzame ontwikkeling

Betrokkenen: milieudienst, informatiedienst

Timing: jaarlijks

Actie W_65: bij het toekennen van vergunningsaanvragen meer aandacht hebben voor maatregelen inzake rationeel watergebruik

Initiatiefnemer: milieudienst

Betrokkenen: bouwdienst

Timing: vanaf 2005

Actie W 66: aansporen van de hogere vergunningverlenende overheden om bij vergunningsaanvragen meer aandacht hebben voor maatregelen inzake rationeel watergebruik

Initiatiefnemer: milieudienst

Betrokkenen: provincie, Vlaams Gewest

Timing: 2006

Actie W 67: verder zetten van de stedelijke premieregeling houdende het verlenen van een premie voor hemelwaterinstallaties

Initiatiefnemer: milieudienst

Betrokkenen: dienst duurzame ontwikkeling

Timing: vanaf 2005

5. Natuurlijke entiteiten

Het hoofdstuk natuurlijke entiteiten bestaat uit de deelthema's natuur, landschap, bos en groen. Deze thema's hebben ieder vanuit hun invalshoek doelstellingen die enerzijds gelijklopend kunnen zijn en anderzijds toch ook wel heel specifiek kunnen zijn. Zo vraagt landschap specifieke aandacht voor de beeldkwaliteit en het verleden. Natuur en bos situeren zich vooral in de open ruimte, onder andere langs de waterlopen en het groen in de stedelijke omgeving. Natuur is overal aanwezig, ook buiten de reservaten. Er wordt gestreefd naar een maximale samenhang en afstemming tussen de verschillende thema's.

Strategische doelstelling: de stad voert een milieubeleid dat is gericht op een geïntegreerde aanpak van de bescherming, het herstel, de ontwikkeling en het duurzaam gebruik van natuur, bos, groen en landschap.

5.0. Natuurlijke entiteiten algemeen

5.0.1. Beschrijving thema

In Vlaanderen gaan nog regelmatig soortenrijke ecosystemen verloren. De milieukwaliteit verbetert, maar dikwijls onvoldoende voor de handhaving van kwetsbare soorten. Vlaanderen bezit een groot aantal bedreigde en kwetsbare soorten ⁴⁴ (rode lijstsoorten). Ook exoten verstoren de soortensamenstelling. De resultante van de vele verstoringen is nog steeds een achteruitgang van de rijkdom aan planten, dieren, ecosystemen en waardevolle landschappen. Daartegenover staat dat de oppervlakte beschermde natuur toeneemt en er nieuwe natuur wordt gecreëerd⁴⁵.

Lokale besturen hebben een belangrijke rol bij de bescherming van natuurlijke entiteiten op hun grondgebied. Vele van de karakteristieke biotopen en habitats zijn erg gebiedsspecifiek. Het is de gemeente die op de eerste plaats oog kan hebben voor de bescherming van gebiedsspecifieke fauna en flora via bv. het afsluiten van beheersovereenkomsten, instellen van subsidiereglementen, aanvragen tot klassering van landschappen, aankopen van terreinen, toezicht en handhaving

5.0.2. Beschrijving beleidskader

Volgende instrumenten (INSTR) of initiatieven (INIT) hebben vandaag de dag een belangrijke impact op het stedelijke beleid inzake natuurlijke entiteiten:

Instrument. 1: ruimtelijke structuurplanning

Het ruimtelijk structuurplan van de stad Mechelen (2002) beschrijft onder andere de principes voor de gewenste natuurlijke structuur. Deze worden afgeleid uit de afzonderlijke krachtlijnen natuur, landbouw, toerisme en recreatie. Deze visie is een verfijning van de krachtlijnen die op hoger beleidsniveau zijn vastgelegd (ruimtelijk structuurplan Vlaanderen, ruimtelijke structuurplannen provincie Antwerpen en Vlaams-Brabant).

Krachtlijnen natuur

- de *rivier- en beekvalleien* van de Zenne, Dijle, Nete, Barebeek en Vrouwvliet zijn structuurbepalende en samenhangende valleigebieden waarbinnen een aantal complexen van natuurlijke gebieden zijn opgenomen.
- er zijn verschillende gebieden (*groene vingers*) met *natuurlijk karakter* die doordringen tot in het stedelijk gebied. De indringende Dijlevallei is zowel in het

⁴⁴ Natuurrapport 2003: toestand van de natuur in Vlaanderen: cijfers voor het beleid

⁴⁵ MIRA-T 2002: milieu- en natuurrapport Vlaanderen

noorden als in het zuiden aangeduid. De vallei van de Vrouwvliet is tevens een open ruimte verbinding doorheen de stedelijke woonomgevingen.

- er zijn verschillende gebieden (*groene vingers*) met multifunctioneel karakter aan de rand van de stedelijke bebouwing. Zij komen in aanmerking voor de aanleg van bossen (regio Kauwendaal) of voor de uitbouw van parkgebieden (Vrijbroekpark). multifunctioneel karakter.
- de *groene poorten* zijn ruimtelijk herkenbare gebieden waar de groene vingers de stedelijke bebouwing "bereiken".
- *waterfronten* worden ontwikkeld op plekken waar de stedelijke woonomgeving contact maken met de Dijle en het kanaal. Dit gebeurt met behulp van kwaliteitsvolle bebouwing gericht op het water.
- *natuurverbindingen van lokaal niveau* verbinden de valleien en kleine waardevolle natuurlijke gebiedjes. Deze kleinere beekjes zijn structuurbepalend op lokaal niveau en doorsnijden het stedelijke gebied (Hanswijkbeek, Otterbeek) en het buitengebied (Molenbeek- Aabeek). De beekjes dragen bij tot de ontwikkeling van de ecologische infrastructuur en tot de samenhang tussen de verspreide waardevolle geïsoleerde natuurgebiedjes.

Krachtlijnen Landbouw

- het stedelijk gebied van Mechelen is aan westelijke en oostelijke zijde begrensd door structuurbepalende agrarische gebieden (veilingzones, het plateau van Hombeek als structuurbepalend landbouwgebied). In de gewenste ruimtelijke-agrarische structuur wordt het aangeduid als een aaneengesloten gebied met landbouw als hoofdfunctie.
- rond Heffen wordt het behoud van een klein concentratiegebied van groenteteelt en meer intensieve veeteelt vooropgesteld.
- twee "stedelijke" landbouwgebieden worden aangeduid, nl. het gebied ten zuiden van en aangrenzend aan Planckendaal en het gebied ten noorden van het fort van Walem.
- in de valleien van Zenne, Nete, Dijle en Barebeek wordt landbouw gezien als een belangrijke beheerder van de open ruimte.

Krachtlijnen recreatie en toerisme

- het gebied rond het station Nekkerspoel, de Nekkerhal, het bioscopencomplexen en het provinciaal domein de Nekker wordt aangeduid als een recreatief kerngebied van regionaal niveau.
- potenties voor watergebonden recreatie situeren zich aan de Eglegemvijver, de Nekker, Walem. Uitgangspunten voor de recreatieve ontwikkeling zijn het medegebruik van de natuurlijke gebieden en een minimum aan bijkomende infrastructuur.
- Dijle en Leuvensevaart worden aangehaald als mogelijkheden voor pleziervaart en recreatieve rondvaarten.
- recreatief medegebruik voor vallei- en landbouwgebieden wordt als een belangrijke beleidsoptie naar voor geschoven. Dit geldt in principe voor de structuurbepalende landbouwgebieden alsook de natuur- en de valleigebieden. Het behoud van de open ruimte is van fundamenteel belang voor de recreatie die inspeelt op de mogelijkheden die de ruimte biedt: kanalen en rivierdijken voor fietsassen, natuurgebieden voor passieve recreatie, hoeven voor plattelandstoerisme of meren en vijvers voor watergebonden recreatie.
- een recreatief fietsnet vindt diverse aanknopingspunten: het netwerk van kastelen en forten rondom de stad en het netwerk van waterlopen. De jaagpaden bieden mogelijkheid om aan te sluiten op bestaande stedelijke fietspaden. Hierdoor groeit ook de mogelijkheid om in te spelen op het woon-werk- en woon-schoolverkeer.
- de meest waardevolle natuurgebieden (Zennegat, Robbroek en Mechels broek) worden aangeduid als toeristisch-recreatieve stiltegebieden. In deze gebieden is geen uitbouw van toeristisch-recreatieve infrastructuur gewenst.

- de afbakening van een stadsbos in de omgeving van Kauwendaal wordt eveneens gezien in het licht van de uitbouw van de deelstructuur recreatie en toerisme.

Bovenstaande krachtlijnen inzake natuur, landbouw, recreatie en toerisme vertalen zich in volgende selecties van belangrijke natuurlijke entiteiten:

- structuurbepalende valleigebieden: Nete, Dijle, Zenne en Barebeek, met daarin twee structuurbepalende natuurcomplexen: Robbroek en Mechels Broek;
- Belangrijke natuurverbindinggebieden van lokaal belang: Binnen-Dijle, Afleidingsdijle-Molenbeek-Aabeek, Hanswijkbeek, Kanaal Leuven-Dijle;
- multifunctionele groene vingers: Vrijbroekpark en bos van Kauwendaal;
- groene vingers met hoofdfunctie natuur: noordoostelijke Dijlevallei, Bethaniënpolder, Zuidoostelijke Dijlevallei en vallei van de Vrouwvliet.

Vanuit deze visie en het ruimtelijk concept werden volgende algemene beleidsdoelstellingen vastgesteld:

- structuurbepalende natuurlijke gebieden behouden en versterken.
- het ongedaan maken van de bestaande en het tegengaan van de toekomstige versnippering.
- de bestaande waardevolle natuurlijke elementen kunnen als basis dienen om tot grotere natuurcomplexen te komen.
- het landschappelijk en biologisch waardevol karakter van de valleigebieden behouden en uitbreiden, zowel in de bebouwde gebieden als in het open gebied.

Deze visies en acties opgenomen in de gemeentelijke en bovengemeentelijke structuurplanning bepalen het kader waarbinnen de stad zijn beleid inzake natuurlijke entiteiten kan voeren.

Instrument 2: het gemeentelijk natuurontwikkelingsplan (GNOP)

Een eerste stap naar een planmatige en integrale aanpak van het gemeentelijke natuurbeleid was de opmaak van het GNOP (1996). In het GNOP werd een inventaris gemaakt van de natuurelementen op het grondgebied van de stad. Aan de inventarisatie werd een geheel van beleidsopties gekoppeld. Aansluitend zijn er acties en maatregelen op papier gezet om de beleidsoptie te realiseren. De belangrijkste aandachtspunten zijn:

- het herwaarderen van Dijle-, Zenne- en Netevallei;
- het vermeerderen van de 'groene' oppervlakte;
- het beschermen en verwerven van natuurgebieden;
- het subsidiëren en verwerven van natuurgebieden;
- het herwaarderen van de Binnen-Dijle;
- groenvoorzieningen in de verstedelijkte kern.

Uit een evaluatie van het GNOP (zie overzichtstabel in bijlage) blijkt dat de stad de afgelopen jaren heel wat inspanningen heeft geleverd om de acties van het GNOP stapsgewijs tot uitvoering te brengen. Tal van basisgegevens zijn vandaag echter achterhaald en onderschrijven onvoldoende de nieuwe beleidsvisies inzake natuurlijke entiteiten. De stad erkent het belang van het GNOP als beleidsondersteunend document maar is van oordeel dat het GNOP geïntegreerd moet worden in het milieubeleidsplan (onderdeel natuurlijk entiteiten). De krachtlijnen van het GNOP en de acties die verder lopen worden dan ook geïntegreerd in het actieplan natuurlijke entiteiten. Een periodieke beschrijving van de actuele toestand inzake natuurlijke entiteiten op het grondgebied van de stad zou een meerwaarde blijven betekenen, zowel beleidsmatig als actiegericht.

Initiatief 1: het intergemeentelijk natuurproject Beneden-Dijlevallei

Het intergemeentelijk natuurproject Beneden-Dijlevallei is een samenwerkingsverband tussen zes partners: de stad Mechelen, de gemeenten Willebroek, Sint-Katelijne-Waver en Bonheiden, de vzw Natuurpunt en als uitvoerende partner de intercommunale IGEMO. Het Beneden-Dijleproject is gegroeid vanuit een gezamenlijke bekommernis van de verschillende partners omtrent het behoud en bescherming van de aanwezige natuurwaarden en landschappelijke waarden in de Beneden-Dijlevallei. Van bij aanvang werd vooropgesteld dat het project meer moest worden dan een natuurproject alleen. Bij aanvang werden een aantal thema's afgebakend die bij de verdere visievorming en acties ook betrokken dienen te worden. Vandaar dat terecht gesproken kan worden van een integraal, gebiedsgericht project. De thema's die aan bod komen zijn naast natuurbehoud en landschapszorg ook groenvoorziening, bosbeheer, landbouw, waterbeheer, recreatie en sociale tewerkstelling. Een groot gedeelte van het grondgebied van de stad maakt deel uit van het afgebakende projectgebied. In het kader van dit intergemeentelijk natuurproject werd een overlegstructuur uitgewerkt voor de bewaking van de voortgang van het project, voor een goede interne en externe communicatie en de ontwikkeling van nieuwe initiatieven (coördinatiegroep, stuurgroep, klankbordgroep). In het kader van de uitwerking van specifieke acties worden aparte werkgroepen en/of overlegmomenten georganiseerd. In 2004 werd gestart met de opmaak van een nieuwsbrief en werd voor het samenwerkingsverband een logo ontwikkeld.

Bij opstart van het samenwerkingsverband werd, op basis van een analyse van de gemeentelijke knelpunten en opportuniteiten, een actieplan opgesteld. De voorgestelde acties kaderen bij voorkeur in een intergemeentelijk kader maar zijn ook gedefinieerd op het niveau van de individuele gemeente indien de realisatie een wezenlijke bijdrage levert tot de visie en doelstellingen van het projectgebied. Het actieplan werd opgesteld volgens het stramen van een rollend actieplan, zodat tussentijdse evaluaties en bijstellingen kunnen uitgevoerd worden. De acties worden opgedeeld in beleidsmatige, beleidsondersteunende en terreinacties (zie tabel).

Tabel 9: overzicht van de acties die deel uitmaken van het rollend actieprogramma van het samenwerkingsverband Beneden-Dijlevallei (situatie 2004)

<p>Beleidsmatige acties</p> <p><i>A1: aandringen op opmaak bekkenbeheerplannen</i></p> <p><i>A2: aandringen op realisatie waterzuiveringsprogramma</i></p> <p><i>A3: onderling afstemmen van het aankoopbeleid</i></p> <p><i>A4: de uitbouw van een intergemeentelijk netwerk voor de organisatie van natuurbeheerarbeid</i></p> <p><i>A5: het uitvoeren van een lokale ontsnipperingsstudie</i></p> <p><i>A6: mogelijkheden nagaan voor het inschakelen van natuurlijk overstroombare gebieden in het waterhuishoudingssysteem</i></p> <p><i>A7: inventariseren evalueren van concrete mogelijkheden voor het inschakelen van landbouwers in natuur- en landschapsbeheer.</i></p> <p>Terreinacties</p> <p><i>A8: opstart natuurinrichtingsproject linker Rupeloever</i></p> <p><i>A9: integraal project kleine landschapselementen</i></p> <p><i>A10: heropstart bevoeiingsproject Mechels Broek</i></p> <p><i>A11: herinrichtingswerken en wachtbekkens Goorbosbeek - Cammaersbeek</i></p> <p><i>A12: uitbouw Aabeek en Barebeek als ecologische verbindingen richting Vlaams-Brabant</i></p> <p><i>A13: opstarten project bosuitbreiding/stadsrandbos</i></p> <p><i>A14: opmaak landschapsbeheerplannen</i></p> <p><i>A15: opmaak landschapsonwerpen groene vingers stedelijk Mechelen</i></p> <p><i>A16: uitbouw recreatief netwerk</i></p> <p><i>A17: uitbouw lokaal informatiepunt wetgeving open ruimte</i></p>
--

Het project heeft in een eerste fase vooral een belangrijke beleidsondersteunende functie. Het project reikt een kader aan en faciliteert projecten van de partners op het terrein. Momenteel zijn er binnen het project geen middelen beschikbaar om eigen

terreinacties/studies uit te voeren. Verder worden alle studies of visies die uitgewerkt worden in het projectgebied van nabij opgevolgd (o.a. bekken- en deelbekkenplannen) en wordt erover gewaakt dat de vastgelegde visies in overeenstemming zijn met deze van de lokale besturen deel uitmakend van het samenwerkingsverband.

5.1. Natuur en landschap

5.1.1. beschrijving thema

Natuur

Natuur wordt in het decreet betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu gedefinieerd als 'de levende organismen, hun habitats, de ecosystemen waarvan zij deel uitmaken en de daarmee verbonden uit zichzelf functionerende ecologische processen, ongeacht of deze al dan niet voorkomen in aansluiting op menselijk handelen, met uitsluiting van de cultuurgewassen, de landbouwdieren en huisdieren'. Grote eenheden natuur zijn in Vlaanderen beperkt. Een typisch kenmerk van de Vlaamse natuur is dat het sterk gefragmenteerd is. Deze versnippering is meteen één van de voornaamste oorzaken van de achteruitgang van de biodiversiteit in Vlaanderen. Biodiversiteit kan enkel in stand gehouden worden als ruimtelijke natuurlijke netwerken kunnen worden uitgebouwd, met grotere eenheden natuur waartussen ook verbindingengebieden voorkomen zodat migratie en uitwisseling van individuen tussen populaties mogelijk blijft.

Landschap

Landschappen, en specifiek het kleinschalige cultuurlandschap dat kenmerkend was voor Vlaanderen tot in het begin van de 20^e eeuw, wordt namelijk gekenmerkt door een grote verscheidenheid aan habitats. Deze verscheidenheid aan leefmilieus en milieuumstandigheden is een grote troef voor natuur aangezien dit gerelateerd is aan een grotere verscheidenheid aan soorten. Kleine landschapselementen zijn een belangrijk onderdeel van het landschapsecologisch netwerk. Hun ontwikkeling en voortbestaan hangt echter in grote mate af van menselijke activiteiten. Schaalvergroting hebben er de afgelopen decennia toe geleid het natuur- en landschapspatrimonium er de jongste decennia in versneld tempo is op achteruit gegaan.

5.1.2. beleidskader

Natuur

De afgelopen jaren zijn er verscheidene nieuwe wettelijke en beleidsmatige instrumenten van kracht geworden op internationaal als Vlaams niveau die het natuurbehoud en het landschapsbeleid nieuwe impulsen hebben gegeven. De wetgeving heeft vooral tot doel zorg te dragen voor de bestaande ecosystemen en de natuur en landschappen in het algemeen met als kerntaak het goed functioneren van ecologische levensgemeenschappen te garanderen.

Volgende internationale richtlijnen zijn hierbij van belang:

- De Europese Vogelrichtlijn (79/409/EEG) heeft als doel het behoud van de vogelstand en de Europese Habitatrichtlijn (92/43/EEG) heeft de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna als opzet. In het kader van deze richtlijnen hebben de lidstaten van de Europese Unie zich via Natura 2000 gebonden tot het nemen van communautaire maatregelen om een duurzame bescherming van de biodiversiteit te verzekeren, en een samenhangend ecologisch netwerk van natuurgebieden te vormen. De habitatrichtlijn werd door het wijzigingsdecreet van 19 juli 2002 omgezet in de Vlaamse regelgeving.

- De conventie van Ramsar (1971) behandelt de bescherming van watergebieden van internationale betekenis en vooral deze die van belang zijn als leefgebied voor watervogels. Deze conventie gaf aanleiding tot de afbakening van de zogeheten Ramsargebieden. In België zijn tot nu slechts 6 Ramsar gebieden aangeduid waarvan 1 in de provincie Antwerpen (Kalmthoutse heide).
- De conventie van Bern (1979) inzake het behoud van wilde dieren en planten en hun natuurlijk milieu.
- De conventie van Bonn (1979) inzake de bescherming van trekkende wilde diersoorten en voor watervogels.
- De conventie van Rio (1992) inzake biodiversiteit. Door de invulling van de bepalingen van de vogel- en habitatrichtlijnen levert Vlaanderen eveneens een bijdrage aan de afspraken in het kader van de bovenvermelde internationale verdragen.

Op Vlaams niveau is het decreet van 21 oktober 1997 (gewijzigd op 19 juli 2002) betreffende het Natuurbehoud en het Natuurlijk Milieu (natuurdecreet) het fundament van het vernieuwde Vlaams natuurbeleid. Het decreet bepaalt dat de Vlaamse regering alle nodige maatregelen kan nemen voor het natuurbehoud, ten behoeve van de bestaande natuur ongeacht de bestemming van het betrokken gebied, evenals voor de instandhouding van het natuurlijk milieu binnen de groen-, park-, buffer- en bosgebieden van de uitvoeringsplannen, van kracht in de ruimtelijke ordening. Op deze manier legt het natuurdecreet reeds zeer sterk de link met de aanverwante beleidsdomeinen van bos en groen. De basisprincipes van het decreet zijn het stand-still beginsel (minimaal behoud van bestaande kwaliteit en kwantiteit), het voorkomingsbeginsel (vermijden van schade), het nemen van brongerichte maatregelen (probleem aanpakken waar het is ontstaan) en het principe van de ecologische compensatie (indien schade niet vermijdbaar, compenseren). Het decreet bepaalt dat er een ecologisch netwerk dient uitgebouwd te worden bestaande uit 125.000 ha VEN (Vlaams Ecologisch Netwerk), opgebouwd uit grote eenheden natuur (GEN) en grote eenheden natuur in ontwikkeling (GENO), en 150.000 ha IVON (Integraal Verwevings- en Ondersteunend Netwerk). De afbakening ervan gebeurt in verschillende fasen. Momenteel is de eerste fase afgerond. Op het grondgebied van de stad zijn verschillende gebieden afgebakend (zie verder).

Via dit natuurdecreet (en zijn uitvoeringsbesluiten) werden enkele nieuwe instrumenten aangereikt voor het gebiedsgericht natuurbehoud:

- voorkooprecht (VEN gebieden en uitbreidingsperimeters van erkende reservaten)
- opmaak van natuurrichtplannen (VEN, IVON, groengebieden, parkgebieden, buffergebieden, bosgebieden, internationaal beschermde gebieden)
- natuurinrichtingsprojecten (inrichten van grotere gebieden)
- regionale landschappen (draagvlakverbreding voor natuurbehoud en – bescherming)
- de natuurvergunning
- erkenning en het beheer van natuurreservaten
- afsluiten van beheersovereenkomsten

De lokale besturen kregen via het natuurdecreet en zijn uitvoeringsbesluiten belangrijke taken toegekend op het vlak van natuurbehoud:

- algemene zorgplicht voor natuur
- verlenen van natuurvergunningen
- verantwoordelijkheid om natuurverbindingsgebieden tussen GEN en GENO en IVON gebieden te beschermen, beheren en verder ontwikkelen
- treffen van maatregelen om soorten te beschermen;
- instandhouding en ontwikkeling van natuurwaarden in gemeentelijke eigendommen.

Naast het natuurdecreet zijn echter ook de regelgevingen m.b.t. de milieuhygiëne (VLAREM), de ruimtelijke ordening, het landschapsbeleid, landbouw en het integraal waterbeheer en het beleid inzake riviervisserij, bosbouw en jacht van belang.

- Ruimtelijke ordening: verankering van de afbakening van de VEN en IVON gebieden. De ruimtebalans aangeduid in het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen (RSV) is erg belangrijk voor de ruimtelijke verankering van de natuur in Vlaanderen.
- het landschapsdecreet: zie onderdeel landschap
- het Milieuhygiënebeleid (VLAREM I en II, VLAREA, VLAREBO..): het natuurbeleid maakt deel uit van het algemene milieubeleid. Alle principes van het milieubeleid (bv. stand-still principe, 'de vervuiler betaalt'...) zijn ook van toepassing op het natuurbeleid. Bovendien is natuurlijk een gezonde natuur niet mogelijk zonder een gezond milieu. Voor de verbetering van de algemene milieukwaliteit is de gemeente eveneens een belangrijke schakel door haar vergunningenbeleid en haar taak als toezichts- en controle instantie.
- het bosdecreet: zie onderdeel Bos en Groen
- het decreet integraal waterbeheer: zie hoofdstuk integraal waterbeheer
- wetgeving inzake de riviervisserij van belang voor het behoud van het natuurlijke visbestand;
- de wetgeving m.b.t. de jacht en de vogelbescherming welke ook van belang zijn voor het natuurbehoud.
- Het KB betreffende de bescherming van vogels in het Vlaams Gewest dateert van 9 september 1981 maar onderging herhaalde aanpassingen in de loop van zijn bestaan. De laatste dateert van 7 juni 2002. Dit besluit regelt het bemachtigen, vervoeren, bezitten en verhandelen van vogels.

Landschap

Het decreet betreffende de landschapszorg van 16 april 1996 vervangt de oude wet van 1931 op het behoud van monumenten en landschappen en voldoet reeds voor een groot deel aan de bepalingen van de Europese Landschapsconventie van 20 oktober 2000. Het decreet legt een actieve zorgplicht op voor eigenaars en gebruikers van beschermde en voorlopig beschermde landschappen. Dit houdt het landschap verplicht in stand houden en onderhouden, het in goede staat houden en het niet ontsieren, beschadigen of vernielen.

De lokale besturen wordt inzake de algemene landschapszorg een belangrijke taak toegekend. Algemene landschapszorg wordt in het decreet bepaald als zijnde het stimuleren van het behoud, het herstel en de ontwikkeling van cultuurhistorische, fysisch-geografische en esthetische landschapswaarden, alsook van kleine landschapselementen zoals gedefinieerd in het natuurdecreet. De landschapsatlas en de landschapskenmerkenkaart worden aangewezen als de geijkte instrumenten voor de gemeenten om hun beleid inzake algemene landschapszorg uit te stippelen. De landschapsatlas of 'atlas van de relictten van de traditionele landschappen' definieert punt- en lijnrelictten, relictzones, ankerplaatsen en traditionele landschappen in Vlaanderen. Het belang van deze relictten op bovenlokaal of Vlaams niveau mbt hun ruimtelijk structurerende waarde wordt bepaald in de landschapskenmerkenkaart. De kaarten in de landschapskenmerkenkaart zijn complementair aan de landschapsatlas die het landschap vooral vanuit historisch perspectief benadert en kunnen ermee in overlay worden geplaatst. Om een lokaal bestuur, eigenaar of gebruiker in de mogelijkheid te stellen te voldoen aan de voorgeschreven taken vanuit het landschapsdecreet werden verscheidene premies gedefinieerd door opeenvolgende uitvoeringsbesluiten.

In 2001 publiceerde de Administratie Monumenten en Landschappen de Landschapsatlas, een inventaris van de relictten van traditionele landschappen en werden ook ankerplaatsen aangeduid. Verschillende relictten en ankerplaatsen zijn gelegen op het grondgebied van de stad (zie verder).

5.1.3. beschrijving bestaande toestand

Op het grondgebied van de stad bevinden zich verschillende gebieden met natuurwaarden. Het beheer en versterken van deze natuurgebieden en het aanleggen van verbindingzones zijn twee basispijlers voor de stedelijk natuurbeleid. Er moet ook aandacht zijn om bestaande versnipperingsknelpunten aan te pakken.

Natuurgebieden

Op het grondgebied van de stad komen verschillende gebieden voor met natuurwaarden of gebieden met belangrijke natuurpotenties. Een opsomming van de belangrijkste gebieden:

- Thiebroekbos
 - eigenaar/beheerder: stad Mechelen
 - beschrijving: Het Thiebroekbos maakt deel uit van het grote alluviale gebied waar de samenvloeiing van de Zenne, de Dijle, De Nete en de Rupel gebeurt. Het grenst aan het kanaal Leuven-Dijle. De lokale waterloop Thiebroekloop draineert het gebied. Een deel van het gebied is opgehoogd ingevolge de aanwezigheid van een oud stort. De biologisch waardevolle delen van het gebied zijn de lager gelegen vochtige delen (vloeiveiden, populierenaanplant met elzen en/of wilgenondergroei, moeras, rietland, ruigte met moerasspirea). Het gebied is ook belangrijk als broedplaats voor vogels (bosuil, torenvalk, spechten, nachtegaal,...). Het gebied is aangeduid als VEN gebied. In 2003 werd door het PIH een beheersplan opgemaakt voor het gebied. De opzet is om de populierenbestanden om te vormen naar gemengd loofhout en plaatselijk ook te voorzien in kaalkap waarbij wordt gestreefd naar het uitbreiden van een cultuurlandschap met vloeiveiden. Ook de aanleg van wandelpaden en een speelbos worden vooropgesteld.
- Den Battelaar:
 - eigenaar: Stad Mechelen (enkele percelen in eigendom van AMINAL Natuur).
 - beheer: Natuurpunt
 - beschrijving: Den Battelaar is gelegen ten noorden van Thiebroekbos. Het maakt deel uit van hetzelfde alluviale gebied als Thiebroek en bestaat uit een complex van vloeibeemden dat door de opplant met populieren grotendeels verloren is gegaan. Het gebied is erkend als natuurreservaat en is aangeduid als VEN gebied. In 2002 werd een beheersplan voor het gebied opgesteld door de vzw Natuurpunt. Opzet is het waterrijke gebied als natuurgebied te herstellen en verder te ontwikkelen.
De stad voert een actieve aankooppolitiek in de regio Den Battelaar-Thiebroekbos. In dit gebied bevinden zich ook 2 vijvers op particulier domein (in VEN gebied). Er wordt onderzocht of deze vijvers kunnen worden aangekocht (i.s.m. AMINAL) en het beheer in overeenstemming kan worden gebracht met de omringende reservaatkernen.
- Oude Dijlearm (Zennegat):
 - eigenaar: Natuurpunt, particuliere eigenaars, OCMW Mechelen.
 - beheerder: Natuurpunt
 - beschrijving: het belangrijkste deel van dit natuurreservaat wordt gevormd door een afgesneden meander van de Dijle. Deze arm is sterk aan het verlanden, wat wel interessante verlandingsvegetaties met zich meebrengt. Ondanks het vrij gesloten karakter door de struwelen en populierenaanplantingen, blijft het een belangrijk rust en fourageergebied voor watervogels. Herstel van de waterhuishouding is hier een belangrijk aandachtspunt. Ongeveer 4ha van het gebied (13ha) is erkend natuurreservaat. Dit gebied is ook geklasseerd als beschermd landschap (zie verder)
- Robbroek:
 - eigenaar/beheerder: AMINAL Natuur

- beschrijving: voormalige populierenaanplant in broekgebied. Momenteel weinig overleg met de stad inzake het beheer en de betrokkenheid van de omwonenden. Het gebied is 44 ha groot waarvan 42 ha erkend.
- Zuur Bemke
 - beheerder/eigenaar: Natuurpunt
 - beschrijving: complex van soortenrijke graslanden en sloten. 3 ha van het gebied is erkend als natuurreservaat.
- Vrijbroek en Vrijbroekpark
 - beheerder/eigenaar: provinciaal domein
 - beschrijving: voor de aanleg van de E19 en de parallelweg, vormde het Vrijbroek één geheel met het Robbroek, via Stuivenberg. Het is ook een onderdeel van de Zennevallei en is net zoals het Robbroek te beschouwen als een oude meander van de Zenne. Beschermt als habitatrictlijngebied BE2100044-20.
- Vallei van de Molenbeek/Aabeek
 - beheerder/eigenaar: particulieren (hoofdzakelijk landbouwers)
 - beschrijving: de vallei van de Molenbeek is een relatief intact gebleven beekvalleetje dat insnijdt in het landbouwgebied van het plateau van Hombeek. Dit gebied kan uitgebouwd worden tot een ecologische verbinding met het Bos van Aa en Kolintenbos. In het ruimtelijk structuurplan van de stad aangeduid als belangrijk natuurverbingsgebied.
- Eglegemvijver (en omgeving):
 - beheerder/eigenaar: BLOSO, particulieren
 - beschrijving: landschappelijk waardevol geheel. Vijver staat onder sterke recreatiedruk (vissen en zeilen). Aanpalend bosgebied is waardevol. Het parkgebied rond het kasteel van Relegem (Zemst) vormt hiermee een aansluitend geheel.
- Verkeersknooppunt E19 – R6 ('Klein Vietnam'):
 - beheerder/eigenaar: Administratie wegen en verkeer (AWV)
 - beschrijving: dit gebied vormt een 'groene vinger' richting stad, ingeklemd tussen Dijle en invalsweg naar de snelweg (populierenaanplant, wilgenstruwelen, kleine stukken rietvegetatie en sloten). De toekomst van dit gebied wordt momenteel onderzocht. De verdere ontwikkeling dient samen bekeken te worden met een eventuele herinrichting van het knooppunt en de zone langs de R6. Voor het gebied werd door de Vlaamse overheid in 2003 een voorstudie uitgevoerd inzake de mobiliteitsontwikkeling van de zone Mechelen-Noord. Hierin werd rekening gehouden met de 'groene verbingsfunctie' van het gebied.
- Vijvers van Walem (kleine en grote vijver)
 - beheerder/eigenaar: eigendom van de Vlaamse gemeenschap. De kleine vijver is in beheer bij AMINAL, afdeling Bos en Groen. De grote vijver is bestemd voor dagrecreatie (Mechelse Waterskiclub) en is in beheer bij BLOSO. De grote vijver is tevens gelegen binnen het gerangschikt landschap 'Zennegat – Battenbroek'.
 - beschrijving: de grote vijver is een belangrijk rustgebied voor watervogels. Vooral voor de grote vijver moeten duidelijke keuzes gemaakt worden inzake de recreatieve functie en natuurwaarden, waarbij voor het noordelijk deel de hoofdfunctie natuur aangewezen is, conform de bestemming op het gewestplan. In het zuidelijk deel kan natuur gecombineerd worden met recreatie. De stad is ook vragende partij om bij de inrichting van het gebied aandacht te hebben voor verbinding met de broekgebieden in Willebroek.
- Battenbroek:
 - beheerder/eigenaar: particulier, polderbestuur, Aminimal Bos en Groen, Natuurpunt
 - beschrijving: Battenbroek is een gevarieerd broekgebied, momenteel nog sterk gedomineerd door aanplantingen van cultuurpopulieren. De grote oppervlakte cultuurpopulier biedt op termijn mogelijkheden voor omzetting naar een meer natuurlijk bostype, vb. deels elzenbroekbos, deels elzen-olmen-essenbos.

- Fort van Walem en omgeving
 - beheerder/eigenaar: militair domein.
 - beschrijving: belangrijke natuurwaarden zijn te vinden in de omliggende sloten en kwelrijke graslanden (o.a. Stenegootbeek). Het fort zelf is belangrijk voor (muur)vegetaties, insecten, broedvogels, maar ook als zomer- en overwinteringsgebied voor vleermuizen. Beschermt als habitatrictlijngebied BE2100045-30, als onderdeel van de fortengordel rond Antwerpen. Momenteel worden onderhandelingen gevoerd inzake de aankoop van het gebied door de stad.
- Mechels Broek (Noord)
 - beheerder/eigenaar: AMINAL Natuur, Natuurpunt
 - beschrijving: kleinschalig weidelandschap dat een overgang vormt tussen de vloeibeemden in het zuiden, en de drogere stuifzandenrug rond het kasteel Befferhof.
- Mechels Broek (Zuid)
 - beheerder/eigenaar: Natuurpunt, Stad, provincie
 - beschrijving: het gedeelte van het Mechels Broek, tussen de Dijle en de Boeimeerbeek, is hoofdzakelijk een open weilandenlandschap. Bos komt nauwelijks voor behalve enkele kleinere aanplantingen met cultuurpopulier, die inmiddels al grotendeel gekapt werden. Naast het voorkomen van vloeibeemden vinden we ook grote zeggenvetaties terug. Eén van de grootste waarden van het gebied is ongetwijfeld te vinden in de twee zandwinningputten. De grootste plas wordt ook intensief benut vanuit het provinciaal recreatiedomein de Nekker, voor waterrecreatie. De kleine plas dient als rustplaats voor watervogels. Het gebied is onderhevig aan verdroging. Een belangrijk aandachtspunt is het tegengaan van de verdroging. Een gedeeltelijk herstel van het vroegere bevoeiingssysteem wordt onderzocht. 93,5 ha van het Mechels broek is erkend als natuurreservaat.
- Barebeekmonding
 - beheerder/eigenaar: particulieren, Natuurpunt
 - beschrijving: klein deltagebied waar de Barebeek uitmondt in de Dijle. Bij hoge waterstand of veel neerslag staat het gebied onder water. Belangrijk fourageergebied voor watervogels. De gronden zijn momenteel in landbouwgebruik (begrazing). Het gebied wordt ook gekenmerkt door waardevolle graslanden, bosjes en ruigten. 8 ha van het gebied is erkend natuurreservaat.

Verspreid over het grondgebied Mechelen liggen ook tientallen parkgebieden met als grootste het Provinciaal domein Vrijbroekpark. De andere gebieden zijn bijna allemaal private kasteelparken. De stad is eigenaar van Tivoli, Kruidtuin en Papenhof (zie hoofdstuk bos en groen).

Versterken van natuurkernen

Voor terreinen die de stad in eigendom heeft wordt een actieve aankooppolitiek gevoerd om deze gebieden verder uit te breiden (o.a. Thiebroek/Den Battelaar). Dit zal in de toekomst worden verder gezet. Indien er zich opportuniteiten voordoen zullen ook nieuwe gebieden worden aangekocht indien deze een belangrijke meerwaarde betekenen in de uitbouw van een lokaal ecologisch netwerk (o.a. Fort van Walem).

Om de aankoop van natuurgebieden door terreinbeherende organisaties te stimuleren beschikt de stad over een subsidiereglement (reglement tot invoering van een stedelijke subsidie voor de aankoop van natuurgebieden). Hiervan wordt sporadisch gebruik gemaakt.

Om te komen tot een groter groen netwerk is het belangrijk dat er duidelijke afspraken zijn tussen de verschillende instanties die natuurgebieden aankopen. Enkel dan kan er

constructief gewerkt worden aan de instandhouding en versterking van de natuurwaarden van de Beneden-Dijlevallei. Het stadsbestuur wenst hierbij een coördinerende rol te spelen. Een hoge mate van vertrouwen tussen de aankoopgemachtigde partners is hierbij belangrijk. Tussen de terreinbeherende verenigingen en overheidsinstellingen (Stad en AMINAL) werden reeds afspraken gemaakt. Via de stuurgroep van het intergemeentelijk natuurproject Beneden-Dijlevallei wordt overleg gepleegd in verband met de aankoop van natuurgebieden. Daarnaast vindt geregeld bilateraal overleg plaats tussen de natuurbeherende en aankoopgemachtigde vereniging in de regio (Natuurpunt vzw) en openbare instanties (provinciebestuur, AMINAL).

Op het grondgebied van de stad is een groot gedeelte van de Beneden-Dijlevallei in de eerste fase van de VEN afbakening opgenomen. Volgende VEN gebieden zijn afgebakend:

- de samenvloeiing Rupel-Dijle-Nete
- de Dijlevallei tussen Boortmeerbeek en Mechelen
- verschillende deelgebieden in de vallei van de Zenne.

De afbakening van de VEN gebieden en de opmaak van natuurrichtplannen voor de geselecteerde gebieden is een taakstelling voor het Vlaamse Gewest. De stad is vragende partij om voor de gebieden in eigendom (Thiebroek/Den Battelaar) zo snel mogelijk werk te maken van natuurrichtplannen. De stad volgt het VEN-afbakeningsproces verder van nabij op in samenspraak met de naburige gemeenten (o.a. in het kader van het samenwerkingsverband Beneden-Dijlevallei). Er wordt ook over gewaakt dat het planningsproces rekening houdt met de visies ontwikkeld vanuit het intergemeentelijk natuurproject Beneden-Dijlevallei.

De afgelopen jaren zijn er op het grondgebied (Zenne-Dijlevallei) op verschillende plaatsen natuurvriendelijke gewestplanwijzigingen doorgevoerd. Enkele voorbeelden:

- Vrijbroekpark (omzetting woonzone naar parkgebied)
- Mechels Broek (omzetting van ontginningsgebied en landschappelijk waardevol agrarisch gebied naar natuurgebied)
- Mechelen-Muizenhoek en Mechelen-Hoek Dijlevallei (omzetting van landschappelijk waardevol agrarisch gebied naar agrarisch gebied met ecologisch belang)
- Mechelen-Cassenbroek (omzetting van landschappelijk waardevol agrarisch gebied naar natuurgebied en agrarisch gebied met ecologisch belang)
- Mechelen-Barebeekvallei (omzetting van landschappelijk waardevol agrarisch gebied naar natuurgebied)
- Mechelen-Stompershoek (omzetting van agrarisch gebied naar natuurgebied)

De stad volgt de bovengemeentelijke structuurplanning van nabij op en waakt er over dat het ruimtelijke planningsproces op het grondgebied verloopt volgens de vooropgestelde ruimtelijke krachtlijnen inzake natuurlijke entiteiten opgenomen in de structuurplanning en de visie van het intergemeentelijk samenwerkingsverband Beneden-Dijlevallei.

Beheer van natuurkernen

Voor het beheer van de natuurgebieden die eigendom zijn van de stad, wordt samengewerkt met Natuurpunt vzw. De stad onderzoekt of een ruimere samenwerking kan worden opgezet met de vzw Natuur - en landschapszorg (sociale werkplaats) voor ondersteuning van het stedelijk groenbeheer buiten de reservaatgebieden. Binnen het samenwerkingsverband Beneden-Dijlevallei worden stappen ondernomen voor de uitbouw van een intergemeentelijke overlegstructuur voor planning en rapportering van uitgevoerde natuurbeheerswerken. Om deze wijze wordt getracht om de natuurbeheerswerken op het openbaar domein beter op elkaar af te stemmen. Bij twee buurgemeenten (Bonheiden en Sint-Katelijne-waver) is dit reeds in voege.

Via werkpakketten kunnen ook jeugdverenigingen en onderwijsinstellingen actief deelnemen aan het beheer van natuurgebieden (zie verder).

Tegengaan van versnippering

Mechelen is een sterk versnipperde gemeente. Ze wordt doorkruist door verschillende natuurlijke structuren (Zenne en Dijle) maar ook door een aantal kunstmatige structuren (superknoop - Mechelen Noord; Spoorwegen, kanaal Leuven-Dijle, grotere invalswegen, bedrijventerreinen Industrie-Noord en –Zuid). Deze doorkruisingen zijn zeer ingrijpend. Ze hebben een belangrijk versnipperend effect op de open ruimte. Het opheffen of verzachten van deze ‘ecologische barrières’ is dan ook een belangrijk aandachtspunt voor de stad. Volgende barrières werden tot op heden geïdentificeerd⁴⁶:

- E19: de belangrijkste knelpunten situeren zich ter hoogte van Battenbroek*, de vijver van Walem*, Stuyvenberg en Vrijbroekpark* en aan het complex Mechelen-Zuid* .
- het kanaal Dijle-Leuven tussen het Zennegat en Battel. De kunstmatige oevers veroorzaken hier het barrière-effect
- N16 (Gentse steenweg) ter hoogte van Thiebroek (*)
- N1 (Emiel Engelsstraat, Walem), bij de doorsteek van de Nete-vallei en ter hoogte van het fort van Walem
- De Muizensteenweg (Muizen en Bonheiden), ter hoogte van de Muizenhoek en het natuurreservaat Mispeldonk (*)
- Rijmenamsesteenweg (Muizen) over het grootste deel van hun lengte
- De Molenbeekstraat te Leest, ter hoogte van de Molenbeek
- Pastoor De Heuckstraat te Leest, traject door de Zennevallei.

De met een (*) aangeduide knelpunten zijn ook opgenomen in de prioriteitenatlas ontsnippering (Defloor et al, 2001). Deze barrières dienen nog vertaald te worden in concrete ontsnipperingsacties op het terrein. Bij de uitvoering van ontsnipperingswerken moet rekening worden gehouden met de richtlijnen inzake natuur(bouw)technische ontsnipperingsmaatregelen (rasters, tunnels, drempels,...).

Om versnippering tegen te gaan heeft de stad bij de aankoop van gebieden niet enkel aandacht voor het versterken van bestaande natuurkernen maar ook voor verbindingengebieden. Indien zich interessante aankoopmogelijkheden aandienen die aansluiten bij de realisatie van een groen netwerk wordt dit, in overleg met de betrokkenen, grondig onderzocht .

De provincie heeft, in het kader van de VEN en IVON afbakening, de bevoegdheid om natuurverbindingengebieden af te bakenen. In het ruimtelijk structuurplan van de provincie werden een 50tal gebieden indicatief voorgesteld. Om te vermijden dat een verbindingproject telkens ad hoc wordt aangepakt wordt een stappenplan met criteria voor afbakening van verbindingengebieden opgemaakt. Binnen het systeem van Schelde, Rupel en Dijle zijn volgende natuurverbindingen aangeduid relevant voor de stad:

- de Dijle als basis van natuurverbinding tussen het Zennegat en het Mechels Broek
- de Zenne tussen het Zennegat en Mechelen-Zuid (Barebeek).

De uitwerking van deze gebieden zal vermoedelijk niet voor deze planperiode zijn. Een proefproject zal door de provincie worden opgestart in het Netebekken. Indien initiatieven hieromtrent worden genomen op het grondgebied van de stad zal hier medewerking worden aan verleend.

Ook kleine landschapselementen (KLE's) kunnen een belangrijke rol vervullen inzake natuurverbinding. Het is een aandachtspunt voor het volledige grondgebied. De stad beschikt over een subsidiereglement voor de aanleg en het onderhoud van kleine landschapselementen. Het subsidiereglement werd meerdere malen onder de aandacht

⁴⁶ bron: rapport intergemeentelijk natuurproject Beneden-Dijlevallei (2000-2001)

gebracht. Het aantal aanvragen is echter zeer beperkt. Naast het nemen van bijkomende inspanningen om het reglement te promoten geeft de afbakening van VEN gebieden (1ste fase) de mogelijkheid om gebiedsgerichte accenten te leggen. Er dient onderzocht te worden in hoeverre het subsidiereglement in overeenstemming is met de Europese regelgeving inzake subsidies aan de landbouwsector.

Soortbeschermingsmaatregelen

De stad heeft de afgelopen jaren ook aandacht besteed aan het uitwerken van specifieke soortgerichte maatregelen.

- amfibieën (paddenoversteek, amfibieënpool Tivoli en Vrijbroekpark);
- zwaluwen (hangen van nestkasten, tentoonstelling,...);
- vleermuizen en kerkuilen (vrijwaren/opsmukken van nestgelegenheden);
- mussen (ondersteuning van communicatiecampagne inzake tellingen);

De stad werkt hierbij nauw samen met Natuurbeschermingsorganisaties. De stad ondersteunt vooral logistiek (aanmaak nestkasten, ter beschikking stellen van een hoogtewerker,...). Door het voeren van dergelijke acties wordt ook de bevolking gesensibiliseerd inzake natuurbescherming.

De stad wenst ook zijn rol verder te zetten inzake de bescherming en het beheer van soorten op zijn grondgebied. Dit kan bestaan uit het voeren van sensibiliserende acties, het stimuleren van onderzoeken, het ondersteunen van lokale soortgerichte acties, handhaving en toezicht.

Toezicht en handhaving

De stad Mechelen heeft het lokale toezicht op de naleving van het natuurdecreet en zijn uitvoeringsbesluiten. Momenteel zijn er onvoldoende personele middelen om een efficiënt handhavingbeleid op het terrein te bewerkstelligen. Om een sluitend toezicht te garanderen dienen daarenboven de nodige afspraken te worden gemaakt met de lokale natuurwachter en dienen praktische richtlijnen te worden uitgevaardigd voor de politiediensten. De stad ervaart dat het belangrijk is de nodige afspraken te maken met de betrokkenen inzake handhaving en voldoende kennis te verzamelen inzake de toepassing van het decreet. De stad is vragende partij om overlegmomenten te voorzien tussen milieudienst en AMINAL (natuurwachter) en om te komen tot concrete afspraken en een plan van aanpak. Zo kan, in overleg, een prioritaire lijst van toezichtstaken (oa. VEN-gebieden, ...) worden opgesteld alsook duidelijke afspraken inzake de verdeling van toezichtstaken. Naast handhaving is het ook belangrijk om de bevolking meer gericht te informeren over specifieke wettelijke bepalingen (o.a. natuurvergunning, kapvergunning,...).

Om efficiënt te kunnen optreden dient ook de gemeentelijke kapverordening te worden geactualiseerd. De bestaande kapverordening is niet meer in overeenstemming met de milieuwetgeving (ruimtelijke ordening, natuurdecreet, ...). Het reglement dateert van 1983. Het opstellen van een stedelijke kapverordening is geen sinecure. Het kappen van bomen houdt verband met verschillende wetgevingen. Vanuit IGEMO werd in 2001 een voorontwerp van gemeentelijke stedenbouwkundige verordening opgesteld. In overleg met de betrokkenen diensten wordt dit ontwerp verder aangepast.

Doelgroepenwerking (netwerking) inzake natuur en landschap

Het lokale bestuur heeft, als eerste aanspreekpunt van de burger, een belangrijke taak op het vlak van het informeren, sensibiliseren en betrekken van de doelgroepen (netwerking). Er zijn diverse raakvlakken met andere thema's (landbouw, toerisme, recreatie,...) waardoor de betrokkenen zeer divers zijn (AMINAL, AWV, VMM, naburige gemeenten, OCMW's, Provinciebestuur Antwerpen, BLOSO, vzw Natuurpunt, jachtverenigingen, visclubs, waterbeheerders, polderbesturen, landelijke gilden,

wildbeheereenheden (WBE's), gemeentelijke adviesraden (milieuraad, Gecoro, landbouwwaad), bevolking,...

De afgelopen jaren heeft de stad bijzondere aandacht besteed om een netwerking inzake natuur uit te bouwen. Dit is geen gemakkelijke opdracht indien wordt rekening gehouden met de verschillende belangen die hier mee gepaard gaan. Via verschillende communicatiekanalen (klankbordwerkgroepen, werkgroepvergaderingen, toelichtingen op raden, lokale publicaties,...) en de inzet van premierglementen streeft de stad ernaar een zo ruim mogelijke (actieve)participatie na te streven. De stad wenst zijn bemiddelende rol en aanspreekpunt voor deze doelgroepen verder op te nemen.

Via de 'werkpakketten natuur' kunnen jeugdverenigingen en onderwijsinstellingen, onder begeleiding, actief deelnemen aan het beheer van natuurgebieden. De werkpakketten omvatten kleinschalige beheerswerkzaamheden. Deze regeling is sinds 1996 van kracht. De stad stelt om de 2 jaar een lijst van werkpakketten samen.

De stad beschikt over een subsidiereglement houdende het verlenen van een premie voor het organiseren en uitvoeren van natuurontwikkeling –en milieueducatieve projecten. Volgende projecten komen in aanmerking:

- aanleg van een veedrinkpoel
- projecten waarbij de natuur kansen geboden wordt om zich te ontwikkelen tot een bepaalde biotoop;
- projecten waarbij maatregelen genomen worden die erop gericht zijn planten en dieren tegen uitsterven te vrijwaren en/of levenskansen te bevorderen;
- zuiver didactische educatieve projecten van een zekere omvang die erop gericht zijn een ruim publiek te verrijken in hun kennis inzake natuur - en milieu.

Het aantal aanvragen is echter beperkt. Meer communicatie hieromtrent is wenselijk.

De stad wenst ook de burger te informeren over de bestaande wettelijke regelingen en hen aan te sporen om de regelgeving na te leven. Verschillende informatiekanalen worden hiertoe gebruikt:

- gemeentelijke infobladen
- verspreiding van folders en brochures van het Vlaamse Gewest
- intergemeentelijke infobladen
- nieuwsbrief Beneden-Dijlevallei

Deze informatiedoorstroming kan worden versterkt en kan ook beter gebiedsgericht worden aangepakt. De VEN-afbakening biedt ook hier mogelijkheden.

De stad onderneemt of ondersteunt ook verschillende intergemeentelijke initiatieven die bijdragen tot het verbreden van het draagvlak inzake natuurbehoud:

- natuur/cultuurhappening 'Econcerto'
- uitbouwen van een fijnmazig lokaal wandel- en fietspadennetwerk

In het kader van de scholenwerking biedt de stad aan scholen educatief materiaal aan inzake het thema natuur (natuurpakket, moestuincursus, minicursus composteren) of worden inzamelacties ondersteund (schoeneninzamelactie,...)

Het gemeentepersoneel kan beschikken over het informatie- en communicatiemateriaal dat voor de burger wordt aangemaakt en verspreid.

Vrijwaren of herstellen van landschappen

De stad heeft de afgelopen jaren ook aandacht gehad voor het vrijwaren of herstellen van landschappen. Op het grondgebied van de stad zijn volgende gebieden aangeduid als beschermd landschap:

- landschap Zennegat – Battenbroek (1980, 1984, 1991, 1992, 1994)
- landschap Mechels Broek (19981, 1984)
- landschap park van Muizen (1981, 1982)
- landschap Dijlevallei-Mispeldonk (1995)

De landschapsatlas (een inventaris van de relictten van traditionele landschappen) duidt volgende gebieden aan die belangrijk voor de stad Mechelen.

- De Dijlevallei als onderdeel van het Dijle-Gete-Demer gebied, een grote Oost-West hydrografische as van Vlaanderen. Het gebied wordt gekenmerkt door brede alluviale vlakten met uiterwaarden, waterrijke gronden met (populier)aanplantingen en talrijke plassen.
- De Zennevallei als open en visueel nog niet versnipperd landschap bestaande uit alluviale gronden, uiterwaarden, populieraanplantingen en plassen.

In de landschapsatlas worden ook ankerplaatsen aangeduid (meest waardevolle landschappen, hoofdzakelijk vanuit cultuurhistorische en wetenschappelijke invalshoek). De landschapsatlas wordt door de hogere overheid aangereikt als instrument voor een gemeentelijk landschapsbeschermingsbeleid.

Volgende ankerplaatsen werden geselecteerd op het grondgebied van de stad:

- De Dijlevallei tussen Mechelen en Rijmenam: stemt nagenoeg overeen met de beschermde landschappen Mechels Broek met een uitbreiding richting Befferhof, Mispeldonk en Cassenbroek.
- Zennegat en Battenbroek: de beschermde landschappen aangevuld met het poldergebied rond Heindonk en Blaasveldbroek
- De omgeving van het Vrijbroekpark: het park en het gebied tussen het park en de E19
- De omgeving van het kasteelpark van Relegem.

Als lijnrelictten zijn in hoofdzaak een aantal waterlopen aangeduid: Aabeek, Vrouwvliet, Baarbeek, Zenne, Kanaal Leuven-Dijle, Dijle en afgesneden meanders.

Deze elementen zijn ook geselecteerd als belangrijke structurele natuurlijke elementen in de ruimtelijke structuurplanning van de stad (zie boven). Er is m.a.w een goede verwevenheid tussen de landschaps- en natuurplanning op het grondgebied van de stad.

Voor de stad, die beslissingen voorbereidt of neemt die ingrijpen op het landschap, bevat de landschapsatlas belangrijke actuele informatie. Het is een beleidsondersteunend document dat inzicht geeft in het huidige verruimde beleid inzake landschapszorg. Begin 2004 werd deelgenomen aan een studiedag inzake het gebruik van de "landschapsatlas" binnen de gemeentelijke diensten (i.s.m. IGEMO en AROHM).

Voor het stedelijk gebied Mechelen werden een aantal groene verbindingen (vingers) vooropgesteld in het ruimtelijk structuurplan (zie boven). Eén van de bindende bepalingen ter zake was het opstellen van een landschapsontwerp voor de vallei van de Vrouwvliet ter voorbereiding van het proces van ruimtelijke uitvoeringsplanning. Deze vallei vormt een nog relatief open lint doorheen de stadsrand van Mechelen met verbindingen naar het Mechels Broek, het Tivolipark, Kauwendaal op de grens met St-Katelijne-Waver en de Dijlevallei stroomafwaarts van Mechelen. In 2003 werd het landschapsontwerp van de Vrouwvliet opgemaakt. Dit landschapsontwerp zal de komende jaren stapsgewijs vertaald worden in ruimtelijke uitvoeringsplannen. Voor het gebied Kauwendaal wordt het landschapsbeeld ingevuld door de uitwerking van het stadsrandbos (zie onderdeel bos). Ook binnen het afbakeningsproces van het randstedelijk gebied Mechelen is er aandacht voor het vrijwaren van de groene en landschappelijke verbindingen opgenomen in het structuurplan van de stad.

5.1.4. knelpunten en opportuniteiten

Knelpunten:

- de complexe en steeds veranderende wetgeving is moeilijk bij te houden
- GNOP is achterhaald
- onvoldoende personele middelen voor een effectief toezicht en handhaving
- afspraken tussen de verschillende toezichthoudende instanties ontbreken
- subsidieregelingen zijn vaak onvoldoende gekend bij de doelgroepen
- versnippering door kunstmatige structuren (wegennet, bedrijventerreinen,...)
- concrete actiegerichte vertaling van de bestaande versnipperingsknelpunten ontbreekt

Opportuniteiten:

- GRSP is onderbouwd met een duidelijke visie inzake de ruimtelijke-natuurlijke structuur
- actief aankoopbeleid van de stad
- samenwerking met terreinbeherende verenigingen
- bestaande subsidieregelingen (stad, VLM)
- samenwerkingsverband Beneden-Dijlevallei
- tal van waardevolle natuurgebieden en landschappen
- de stad als gesprekspartner voor organisaties (WBE's,...)

5.1.5. doelstellingen en acties

Doelstelling: het voeren van een ruimtelijk beleid gericht op het behouden en waar mogelijk versterken en uitbreiden van de natuurlijke en landschappelijke waarden van de open ruimte

Actie N 1: opmaak van een RUP voor het valleigebied Molenbeek/Aabeek met aandacht voor integratie van de aspecten woningbouw, landbouw en het natuurlijke karakter van het valleigebied.

Initiatiefnemer: ruimtelijke planning

Betrokkenen: planningsbureaus, milieudienst, agrarische sector

Timing: 2009

Actie N 2: verder participeren aan het intergemeentelijk samenwerkingsverband Beneden-Dijlevallei

Initiatiefnemer: milieudienst

Betrokkenen: partners van het samenwerkingsverband

Timing: vanaf 2005

Actie N 3: opmaak van een rapport inzake de toestand van natuurlijke entiteiten op het grondgebied van de stad.

Initiatiefnemer: milieudienst

Betrokkenen: Vlaams Gewest, samenwerkingsverband Beneden-Dijlevallei

Timing: 2006

Actie N 4: bij de uitwerking van gebiedsgerichte acties prioritair aandacht geven aan de afgebakende VEN gebieden.

Initiatiefnemer: milieudienst

Betrokkenen: ruimtelijke planning, Vlaams Gewest

Timing: vanaf 2005

Actie N 5: opvolgen van de verdere afbakening van het Vlaams ecologisch netwerk (VEN)

Initiatiefnemer: milieudienst

Betrokkenen: ruimtelijke planning, samenwerkingsverband Beneden-Dijlevallei
Timing: doorlopend aandachtspunt

Actie N 6: aandringen bij de hogere overheid op een snelle en duidelijke afbakening van de definitieve agrarische structuur.

Initiatiefnemer: milieudienst

Betrokkenen: Vlaams Gewest

Timing: 2005

Actie N 7: vaststellen van indicatoren inzake natuurlijke entiteiten voor de milieubarometer

Initiatiefnemer: dienst duurzame ontwikkeling

Betrokkenen: milieudienst, dienst natuur- en groenontwikkeling, ruimtelijke planning, dienst wegen en rioleringen

Timing: 2005

Actie N 8: gebruik maken van de landschapsatlas en de landschapskenmerkenkaart

Initiatiefnemer: milieudienst

Betrokkenen: ruimtelijke planning

Timing: vanaf 2005

Doelstelling: het realiseren van een efficiënter toezicht en handhaving inzake natuurlijke entiteiten

Actie N 9: afspraken maken met het Vlaamse Gewest en lokale politie inzake het toezicht en de handhaving rond natuurlijke entiteiten .

Initiatiefnemer: milieudienst

Betrokkenen: Natuurwachter, Boswachter, politie, Parket

Timing: doorlopend aandachtspunt

Actie N 10: ecologisch waardevolle gebieden minder toegankelijk maken voor gemotoriseerde voertuigen.

Initiatiefnemer: milieudienst

Betrokkenen: politie, terreinbeheerders, uitvoeringsdiensten

Timing: doorlopend aandachtspunt

Actie N 11: actualiseren van de stedelijke kapvergunning

Initiatiefnemer: milieudienst

Betrokkenen: dienst natuur- en groenontwikkeling, IGEMO

Timing: 2005

Doelstelling: het versterken van de natuurkernen en uitbreiden van de verbindingsgebieden

Actie N 12: verder zetten van de actieve aankooppolitiek in de zone Thiebroek/Den Battelaar.

Initiatiefnemer: milieudienst

Betrokkenen: dienst patrimonium, afdeling juridische zaken, terreinbeheerders

Timing: doorlopend aandachtspunt

Actie N 13: verder zetten van de dialoog tussen de aankopers van ecologisch waardevolle gebieden op het grondgebied van de stad

Initiatiefnemer: milieudienst

Betrokkenen: samenwerkingsverband Beneden-Dijlevallei, Provincie, Vlaams Gewest, terreinbeherende verenigingen

Timing: doorlopend aandachtspunt

Actie N 14: aankoop van het Fort van Walem en opmaak van een beheersplan.
Initiatiefnemer: milieudienst
Betrokkenen: dienst patrimonium, afdeling juridische zaken, samenwerkingsverband Beneden-Dijlevallei
Timing: 2007

Actie N 15: de Vlaamse Landmaatschappij (VLM) verzoeken om aandacht te hebben voor natuurverbinding tussen de vijvers van Walem en de broekgebieden van Willebroek in het kader van het natuurinrichtingsproject broekgebieden Mechelen-Willebroek
Initiatiefnemer: milieudienst
Betrokkenen: VLM, AMINAL-Natuur, gemeente Willebroek, Bloso, Polder Willebroek, AMINAL Bos&Groen, Natuurpunt vzw, samenwerkingsverband Beneden-Dijlevallei
Timing: 2006

Actie N 16: aankoop van de kleine vijver in het gebied van Den Battelaar en opmaak van een beheersplan
Initiatiefnemer: milieudienst
Betrokkenen: dienst patrimonium, afdeling juridische zaken, samenwerkingsverband Beneden-Dijlevallei,
Timing: 2008

Actie N 17: uitvoering geven aan de voorgestelde maatregelen van het beheersplan voor het Thiebroekbos.
Initiatiefnemer: milieudienst
Betrokkenen: dienst natuur- en groenontwikkeling, Natuurpunt vzw
Timing: vanaf 2005

Actie N 18: opmaak van een natuurrichtplan voor het gebied Thiebroek/den Battelaar (VEN gebied)
Initiatiefnemer: Vlaams Gewest
Betrokkenen: milieudienst, Natuurpunt vzw
Timing: 2009

Actie N 19: verder zetten van de dialoog met het OCMW Mechelen inzake het beheer en eventuele doorverkoop van (potentieel) ecologisch waardevolle terreinen
Initiatiefnemer: milieudienst
Betrokkenen: OCMW Mechelen, dienst patrimonium, terreinbeherende verenigingen
Timing: doorlopend aandachtspunt

Actie N 20: verder uitvoeren van maatregelen om de waterhuishouding van het Mechels broek te herstellen
Initiatiefnemer: milieudienst
Betrokkenen: Natuurpunt vzw, samenwerkingsverband Beneden-Dijlevallei, UIA – vakgroep ecologie
Timing: vanaf 2005

Actie N 21: uitbouwen van de wandelroutes en het natuureducatief aspect in het gebied Thiebroek/Den Battelaar
Initiatiefnemer: milieudienst
Betrokkenen: Natuurpunt vzw, samenwerkingsverband Beneden-Dijlevallei
Timing: 2009

Actie N 22: verder uitvoeren van maatregelen voor het herstel van de waterhuishouding in het gebied Thiebroek/Den Battelaar
Initiatiefnemer: milieudienst
Betrokkenen: Natuurpunt vzw, samenwerkingsverband Beneden-Dijlevallei

Timing: vanaf 2005

Actie N 23: verder uitvoeren van maatregelen voor herstel van het vloeibeemdenlandschap in het gebied van de Oude-Dijlearm

Initiatiefnemer: milieudienst

Betrokkenen: Natuurpunt vzw, terreineigenaars, AWZ, samenwerkingsverband Beneden-Dijlevallei

Timing: vanaf 2005

Actie N 24: verder zetten van het premiereglement houdende verlenen van toelagen aan terreinbeherende verenigingen voor de aankoop van natuurgebieden

Initiatiefnemer: milieudienst

Betrokkenen: Natuurpunt vzw, terreineigenaars, AWZ, samenwerkingsverband Beneden-Dijlevallei

Timing: vanaf 2005

Actie N 25: onderzoeken of het subsidiereglement voor de aanleg en het onderhoud van kleine landschapselementen in overeenstemming is met de Europese regelgeving inzake subsidies aan landbouwbedrijven.

Initiatiefnemer: milieudienst

Betrokkenen: VLM

Timing: 2005

Actie N 26: verder uitvoeren van maatregelen om de valleien van de Aabeek en Barebeek als ecologische verbingsgebieden in te richten richting Vlaams-Brabant

Initiatiefnemer: milieudienst

Betrokkenen: Provincie, samenwerkingsverband Beneden-Dijlevallei, agrarische sector, polder Willebroek

Timing: 2009

Doelstelling: tegengaan van bestaande en vermijden van toekomstige versnippering van ecologisch waardevolle gebieden

Actie N 27: de geïnterpreteerde versnipperingsknelpunten vertalen in concrete actiepunten met vaststelling van prioriteiten

Initiatiefnemer: milieudienst

Betrokkenen: ruimtelijke planning, samenwerkingsverband Beneden-Dijlevallei

Timing: 2007

Actie N 28: bij de uitvoering van ontsnipperingswerken rekening houden met de richtlijnen inzake natuur(bouw)technische ontsnipperingsmaatregelen (rasters, tunnels, drempels,...)

Initiatiefnemer: milieudienst

Betrokkenen: ruimtelijke planning, uitvoeringsdiensten, Vlaams Gewest

Timing: doorlopend aandachtspunt

Actie N 29: bij de realisatie van inrichtingsprojecten het versnipperend effect nagaan en indien nodig compenserende maatregelen treffen

Initiatiefnemer: ruimtelijke planning

Betrokkenen: milieudienst, uitvoeringsdiensten, Vlaams Gewest

Timing: doorlopend aandachtspunt

Actie N 30: uitvoeren van een ontsnipperingsstudie op het grondgebied van de stad

Initiatiefnemer: milieudienst

Betrokkenen: samenwerkingsverband Beneden-Dijlevallei

Timing: 2008

Doelstelling: uitvoeren van gebiedsgerichte soortbeschermingsmaatregelen

Actie N 31: oplossing zoeken voor de amfibieënproblematiek van de muizenhoek
Initiatiefnemer: milieudienst
Betrokkenen: Natuurpunt vzw, bewoners, politie
Timing: 2006

Actie N 32: jaarlijks kleinschalige soortspecifieke beschermingsmaatregelen uitvoeren of ondersteunen voor die soorten en op die plaatsen waar gekende problemen zijn of in de toekomst kunnen ontstaan
Initiatiefnemer: milieudienst
Betrokkenen: Natuurbeschermingsorganisaties
Timing: jaarlijks

Actie N 33: centraliseren van klachten inzake de vossenproblematiek en deze overmaken aan de bevoegde instanties.
Initiatiefnemer: milieudienst
Betrokkenen: Natuurbeschermingsorganisaties, WBE's, AMINAL Bos&Groen
Timing: doorlopend aandachtspunt

Actie N 34: het Vlaamse Gewest verzoeken tot het onderzoeken van de impact van reigers en aalscholvers op visbestanden
Initiatiefnemer: milieudienst
Betrokkenen: AMINAL Natuur, Vlaamse onderzoeksinstituten
Timing: 2005

Actie N 35: informeren en sensibiliseren van de bevolking inzake het samenleven met andere diersoorten (o.a. vossen)
Initiatiefnemer: milieudienst
Betrokkenen: Vlaams Gewest
Timing: doorlopend aandachtspunt

Doelstelling: creëren van een intern draagvlak met betrekking tot natuurbescherming en landschapszorg

Actie N 36: de diensten ondersteunen met advies en informatie inzake wetgevende en technische aspecten rond natuur en landschap.
Initiatiefnemer: milieudienst
Betrokkenen: dienst duurzame ontwikkeling
Timing: doorlopend aandachtspunt

Doelstelling: creëren van een extern draagvlak met betrekking tot natuurbescherming en landschapszorg

Actie N 37: informeren van de bevolking over de bestaande premierereglementen inzake natuur
Initiatiefnemer: milieudienst
Betrokkenen: informatiedienst, VLM
Timing: jaarlijks

Actie N 38: versterken van de communicatie naar de bevolking inzake natuurbescherming en landschapszorg en de voorbeeldfunctie die de stad hierin opneemt
Initiatiefnemer: milieudienst
Betrokkenen: informatiedienst, samenwerkingsverband Beneden-Dijlevallei, Vlaams Gewest
Timing: vanaf 2005

Actie N 39: verder aanbieden van de werkpakketten natuur aan scholen en verenigingen

Initiatiefnemer: milieudienst

Betrokkenen: Natuurpunt vzw

Timing: vanaf 2005

Actie N 40: AMINAL verzoeken om het stadsbestuur en de lokale gemeenschap meer te betrekken bij het beheer van Robbroek

Initiatiefnemer: milieudienst

Betrokkenen: AMINAL Natuur

Timing: 2007

Actie N 41: het promoten van agrarisch natuurbeheer in de structuurbepalende landbouwgebieden

Initiatiefnemer: milieudienst

Betrokkenen: landbouwers, samenwerkingsverband Beneden-Dijlevallei, agrarische sector, VLM

Timing: vanaf 2007

Actie N 42: het promoten en onderzoeken van de toepassing van beheersovereenkomsten voor landbouwers

Initiatiefnemer: milieudienst

Betrokkenen: landbouwers, VLM, samenwerkingsverband Beneden-Dijlevallei

Timing: 2008

Actie N 43: onderzoeken welke instrumenten kunnen worden ingezet om tot meer overleg en communicatie te komen met de agrarische sector

Initiatiefnemer: milieudienst

Betrokkenen: Vlaams Gewest, agrarische sector

Timing: vanaf 2005

Actie N 44: de bevolking informeren over de geldende wettelijke bepalingen inzake de natuurvergunning en de kapvergunning.

Initiatiefnemer: milieudienst

Betrokkenen: AMINAL Natuur, Informatiedienst

Timing: doorlopend aandachtspunt

5.2. Bos en groen

5.2.1. beschrijving thema

Bossen

Vlaanderen is één van de bosarmste regio's in Europa. Het gemiddelde bosareaal in een Europees land bedraagt 20% terwijl dat in België slechts 8 % bedraagt. Reden te meer om het nog resterende bosareaal te beschermen en het zo mogelijk verder uit te breiden. Dit vooral aangezien ook voor bos de versnippering één van de grootste problemen vormt en een hypotheek legt op de leefbaarheid van de gemeenschappen die erin voorkomen. Vandaag de dag is 4600 ha of 3% van het bos in Vlaanderen beschermd als bos- of natuurreservaat, nog steeds de zekerste manier voor de bescherming van dit biotoop. 30% (46.000 ha) van de Vlaamse bossen is 'zonevreemd' zodat hun verdere voortbestaan steeds aan een zijden draadje hangt. Achtduizend ha van dit zonevreemd bos is gelegen in bufferzones en militaire zones en daardoor minder bedreigd. De resterende 38.000 ha zijn echter constant bedreigd. Vermeldenswaardig is bovendien dat 6000 ha van dit bos biologisch zeer waardevol is (BWK), 1600 ha is Ferrarisbos en

6000 ha zich bevindt in speciale beschermingszones (VEN, VR of HBR). Een goede bescherming van deze bossen door het geven van een correcte planologische bestemming is bijgevolg niet onbelangrijk.

Het beheer van bossen is onderhevig aan grote veranderingen. De maatschappelijke verwachtingen tov natuur, bos en groen zijn de laatste decennia sterk geëvolueerd. Het begrip duurzaam bosbeheer won internationaal en nationaal steeds meer aan betekenis en vindt geleidelijk ingang, ook in Vlaanderen. Vooral met de instelling van het nieuwe bosdecreet en zijn uitvoeringsbesluiten vinden de principes van het duurzaam bosbeheer meer en meer ingang, ook bij de privé-eigenaars. Van de 146.381 ha bos in Vlaanderen is 70% in privé-bezit, wat van deze eigenaars een erg belangrijke doelgroep maakt voor het behoud van voldoende bos in Vlaanderen. Een duurzaam bosbeheer wil vooral aandacht hebben voor alle functies van het bos, zowel sociaalrecreatief, ecologisch als economisch en bovendien deze zoveel mogelijk integreren. Vroeger hadden bossen voornamelijk een economische functie (houtproductie). Vandaag de dag echter komt in dezelfde bossen de nadruk meer en meer te liggen op hun recreatieve en ecologische functie. De grote uitdaging voor het bosbeleid bestaat er dan ook uit om de veelzijdigheid (multifunctionaliteit) van onze bossen te bewaren.

Parken en Groen

Met het oog op ontsnippering en de ontwikkeling van een zo uitgebreid en gebiedsdekkend mogelijk ecologisch netwerk in Vlaanderen, één van de doelstellingen van het natuurdecreet, kan ook het beleid op het vlak van parken, randstedelijk en stedelijk groen een belangrijke rol spelen. Een park kan bij benadering omschreven worden als een terrein dat door de mens geschikt is gemaakt om in te wandelen en zich te verpozen door het aanbrengen van bomen, heesters en planten en waarin een dierenwereld de gelegenheid heeft zich te ontwikkelen. In 1994 werd vastgesteld dat Vlaanderen in totaal over ongeveer 22.135 ha park zou beschikken waarvan 6584,1 ha voorkomt in de provincie Antwerpen. Gemiddeld zijn deze parken zo'n 7,5 ha groot. Het park kan niet enkel op ecologisch vlak, als verweingsgebied, een grote rol spelen maar heeft ook een belangrijke maatschappelijke functie. Mensen gebruiken het park om te recreëren, om de rust op te zoeken, te sporten... Scholen kunnen ervan gebruik maken omwille van de educatieve waarde op het vlak van natuur en/of cultuurhistorie. Deze groene ruimten in en vlak bij de stad spelen echter ook een voorname rol in het behouden en vergroten van de stedelijke leefbaarheid. Ook inzake het Vlaamse groen- en parkbeleid en -beheer hier zijn er de laatste jaren dus nieuwe inzichten gegroeid. Het voornaamste doel van het nieuwe 'harmonisch park- en groenbeheer' is om bovengenoemde functies van groen in het algemeen en van parken in het bijzonder zo optimaal mogelijk met elkaar te verweven. Het beheer van het park wordt zodanig opgevat dat rekening gehouden wordt met zowel mens, milieu als natuur met een focus op duurzaamheid, dynamiek en diversiteit.

5.2.2. beleidskader

De afgelopen jaren zijn er verscheidene nieuwe wettelijke en beleidsmatige instrumenten van kracht geworden dewelke het bos, groen- en parkbeleid nieuwe impulsen hebben gegeven. Een overzicht van de belangrijkste wetgeving:

Bossen

Het bosdecreet⁴⁷ (1990) en haar uitvoeringsbesluiten vormen de basisinstrumenten voor een vernieuwd duurzaam bosbeheer. Het begrip duurzaam bosbeheer werd eerst op

⁴⁷ het bosdecreet werd sinds 1990 herhaaldelijk gewijzigd met het oog op een steeds betere afstemming met het natuurdecreet en het natuurbeheer. Volgende wijzigingen werden sinds 1990 doorgevoerd: het decreet van 23 januari 1991, het besluit van de Vlaamse regering van 22 oktober 1996, het decreet van 21 oktober 1997, het decreet van 18 mei 1999, het decreet van 17 juli 2000 en het decreet van 9 mei 2003

Europees niveau gedefinieerd in de Ministeriële Conferentie ter Bescherming van Bossen in Europa. Ook Vlaanderen dient hierin haar verantwoordelijkheden op te nemen, getuige het Bosdecreet. Het voornaamste principe op Europees niveau is dat de biodiversiteit centraal wordt gesteld bij bosbeleid en bosbeheer.

Het Vlaamse bosdecreet legt de nadruk op het versterken van de verschillende functies van het bos (sociaal, economisch en ecologisch). Het bosdecreet vooral gericht is op:

- een duurzaam bosbeheer;
- het behoud van een multifunctioneel bos;
- het behoud en de bescherming van bos;
- het streven naar bosuitbreiding.

De instrumenten die werden ontwikkeld om dit Bosdecreet uit te voeren en die gedefinieerd en bepaald worden via uitvoeringsbesluiten zijn:

- de opmaak van beheersplannen;
- het verlenen van beheersubsidies;
- exploitatieregeling (implementeren van de principes inzake duurzaam bosbeheer);
- oprichting van bosgroepen:

Hiertoe keurde de Vlaamse regering 27 juni 2003 vier nieuwe uitvoeringsbesluiten bij het bosdecreet goed.

- het besluit van de Vlaamse regering tot vaststelling van de criteria voor duurzaam bosbeheer voor bossen gelegen in het Vlaamse Gewest
- het besluit van de Vlaamse regering betreffende de beheersplannen van bossen
- het besluit van de Vlaamse regering betreffende de subsidiëring van beheerders van openbare en privé-bossen
- het besluit van de Vlaamse regering betreffende de erkenning en de subsidiëring van bosgroepen en de wijze waarop leden van het Bosbeheer kunnen meewerken in erkende bosgroepen

Parken en groen

Een park wordt in het bosdecreet gedefinieerd als zijnde een groene ruimte waar bij de aanleg, de inrichting en het beheer sociaalrecreatieve en/of esthetische overwegingen overheersen en waar gelijktijdig verschillende andere functies kunnen worden vervuld, zoals recreatieve, educatieve, economische, cultuurhistorische, landschappelijke, wetenschappelijke, ecologische, organismebeschermende, en milieubeschermende functies. Parken bestaan naast open gedeelten waaronder waterpartijen, grasvelden, bloemperken, wandelwegen en andere infrastructuur, ook uit een afwisseling van bosgedeelten en/of gedeelten begroeid met bomen, heesters en kruidachtige gewassen. De parken die erkend worden door de Vlaamse regering vallen onder de bepalingen van het Bosdecreet. Ook parken die privé-eigendom zijn kunnen erkend of aangewezen worden mits voordraging door deze eigenaar en mits voldaan wordt aan bepaalde criteria die bepaald worden door de Vlaamse regering. Het decreet bepaalt tevens dat subsidies kunnen bekomen worden door privé-eigenaars of openbare besturen voor de erkenning, de aankoop of het inrichten of herinrichten van parken.

Toen parken nog in hoofdzaak eigendom waren van private eigenaars bestond er niet echt een beheersvisie. Met het meer openbaar worden van parken is dit verhaal niet meer zo evident. Er worden ook verwachtingen gecreëerd vanuit de bevolking. Parken zijn erg veelzijdig in alle opzichten en het is dan ook noodzakelijk om elk park op een gepaste wijze te beheren binnen een vooropgestelde beheersvisie. In 1998 nam AMINAL Afdeling Bos&Groen het initiatief om een dergelijke 'beheersvisie parken' op te stellen wat zich uiteindelijk vertaalde in de term 'harmonisch parkbeheer'. Harmonisch parkbeheer betekent dat men in het beheer gaat rekening houden met duurzaamheid, dynamiek, diversiteit, mens, natuur en milieu. Indien het groen, behorende tot het

openbaar domein, beheerd wordt volgens de uitgangspunten en principes Harmonisch Parkbeheer spreekt men van Harmonisch Groenbeheer.

Op het vlak van het stimuleren van een natuurvriendelijker groenbeheer is er het van belang⁴⁸. Dit besluit is van toepassing op alle bermen gelegen langs wegen, waterlopen en spoorwegen. Zonder de ondergrondse plantedelen en houtige gewassen te beschadigen. De gemeente staat in voor het beheer van de bermen langs de gemeentelijke wegen en kan in deze dus haar rol spelen in het nastreven van het natuurvriendelijke beheer van deze bermen.

Het lokale bestuur kan m.b.t. de implementatie van deze nieuwe principes en doelstellingen inzake Bos en Groen een zeer belangrijke rol vervullen. Als vergunningverlenende overheid en eerste aanspreek- en informatiepunt kan zij ervoor zorgen dat deze nieuwe principes ingang vinden bij en kenbaar gemaakt worden aan haar burgers. Dit tevens door het invullen van haar voorbeeldfunctie. Verder kan zij eventueel gemeentespecifieke subsidie of andere reglementeringen uitvaardigen.

5.2.3. beschrijving bestaande toestand

Bossen

De regio Mechelen is, zoals trouwens het grootste gedeelte van Vlaanderen, arm aan bos. De bebossingsgraad in Mechelen (7.7%) ligt onder het Vlaamse (11.%) en provinciale (17.2) gemiddelde⁴⁹. Op het grondgebied van de stad zijn geen bosreservaten. Er zijn wel verschillende natuurreservaten/parken met beperkte bosgedeelten (Battelaer, Thiebroek, Tivoli, Vrijbroekpark,...). De stad is gelegen in het valleigebied van de Zenne en Dijle. Van nature uit is het een overwegend open valleigebied. Uitgebreide boscomplexen zijn dus niet wenselijk. Wanneer rekening wordt gehouden met de bevolkingscijfers dan bestaat er een sociale behoefte aan een groter bosareaal om de druk op de laatste bosrestanten te verkleinen. De aandachtsgebieden voor bosuitbreiding op het grondgebied van de stad dienen zich bij voorkeur te situeren:

- randstedelijk (stadsrandbossen);
- aansluitend op bestaande boskernen;
- in gebieden met een actuele gewestplanbestemming bosgebied of bosuitbreidingsgebied;
- in de verbindingzone tussen bestaande boscomplexen.

Bosuitbreiding dient vermeden of beperkt te worden in:

- gebieden met een hoge actuele natuurwaarde;
- valleigebieden met een (toekomstige) functie op het vlak van waterberging;
- aaneengesloten gebieden binnen de agrarische structuur.

In het Vlaams bosbeleid staat bosuitbreiding hoog op de agenda. Hoewel bosuitbreiding een thema is dat op gewestelijk niveau gerealiseerd dient te worden, wil de Afdeling Bos & Groen voor de realisatie ervan in het arrondissement Mechelen een overlegplatform oprichten om aan de gemeenten een gelegenheid te bieden om op een actieve wijze betrokken te worden bij de realisatie van de vooropgestelde taakstelling en rekening te houden met de lokale visies. Hiertoe werd in 2003 een lokaal overlegplatform opgericht. De gemeenten en AMINAL vonden in IGEMO een geschikte partner om het project 'bosuitbreiding' te coördineren. Naast de stad hebben ook 8 andere naburige gemeenten besloten om deel te nemen aan het overlegplatform (Bornem, Puurs, Sint-Amands, Duffel, Sint-Katelijne-Waver, Bonheiden, Lier en Putte). De taakstelling voor de regio werd door de Afdeling Bos & Groen voorlopig vastgesteld op:

⁴⁸ Bermbesluit: Besluit van de Vlaamse regering van 27 juni 1984 houdende maatregelen inzake natuurbehoud op de bermen beheerd door publiekrechtelijke rechtspersonen

⁴⁹ AMINAL- Afdeling Bos|en Groen (2003)

- minimaal 155 ha en maximaal 245 ha bestemmingswijziging
- minimaal 320 ha en maximaal 465 ha effectieve bebossing

De stad zal op haar grondgebied nagaan waar mogelijk bosuitbreiding kan gerealiseerd worden. Volgende zoekgebieden worden momenteel vooropgesteld:

- Blaasveld/Heffen: 10 ha bestemmingswijziging, 10 ha effectieve bebossing
- Battenbroek: 15 ha effectieve bebossing
- Stadsbos Kauwendael: afzonderlijke studie (inrichtingsstudie, zie verder)
- Vrijbroek-Stuivenberg: 30 ha bestemmingswijziging, 30 ha effectieve bebossing
- Bufferzone Mechelen-Zuid (Technopolis)

De stad Mechelen heeft steeds veel belang gehecht aan bosrijke zones in en rondom rond de stad. Bossen hebben naast hun ecologische functie (leefgebied, luchtzuiveraar) ook een belangrijke sociale en recreatieve functie (wandelen, fietsen). Als tegengewicht voor de steeds toenemende verstedelijking werd, in overleg met AMINAL en de buurgemeente Sint-Katelijne-Waver, gewerkt aan de realisatie van een stadsrandbos. Het bos zal zich uitstrekken in een voorlopig afgebakend gebied rond het kasteel Kauwendaal, waar ook plaats voor open ruimte zal zijn en aandacht voor de aansluiting met de aangrenzende bebouwing. De lokalisatiestudie voor het gebied is uitgevoerd. De betrokken partijen (Mechelen, Sint-Katelijne-Waver, AMINAL) zijn akkoord over de perimeter en het gebied waar het standsrandbos moet komen. Dit gebied is ook opgenomen in het ruimtelijke structuurplan van de stad Mechelen als groene bestemming. Mechelen heeft hiertoe 29 ha aangeduid. In het voorjaar 2004 werd de opmaak van een inrichtingsplan voor het gebied toegewezen.

Parken

Verspreid over het grondgebied Mechelen liggen tientallen parkgebieden met als grootste het Provinciaal domein Vrijbroekpark. De andere gebieden zijn bijna allemaal private kasteelparken. Deze private kasteelparken zijn beschermd als stadsgezicht.

De stad is eigenaar van Tivoli, Kruidtuin en Papenhof.

- Kruidtuin: is van oudsher een park waardoor er zeer waardevolle oude bomen in staan.
- Papenhof: is een buurtpark in renovatie met een aantal belangrijke oude bomen.
- Tivoli: is een oud kasteelpark met talrijke oude bomen, een bosgedeelte, boomgaarden, uitgebreide speelvoorzieningen en een kinderboerderij.

Voor de stad is het belangrijk in de toekomst de natuurwaarden in de eigen parkdomeinen verder te versterken en beheersmaatregelen uit te werken conform de principes van een harmonisch park- en groenbeheer. Hierbij verdient ook de relatie van het park met de omgeving in rekening te worden gebracht (bereikbaarheid, parkings, bladafval,...).

Personeelsleden van de stad hebben de afgelopen jaren deel genomen aan studiedagen inzake harmonisch parkbeheer en het openstellen van parken. Het diensthoofd van de dienst natuur- en groenontwikkeling is erkend lesgever inzake harmonisch parkbeheer.

Bermbeheer

Sinds 2002 beschikt de stad over een goedgekeurd bermbeheersplan voor het volledige grondgebied. Dit bermbeheer beoogt het natuurvriendelijk bermbeheer te stimuleren via een aangepast maaibeheer met daartoe geschikt materiaal en met het verbod op het gebruik van biociden. Sinds 2004 wordt gemaaid conform de maairoutes van het beheersplan.

Groenvoorziening openbaar domein

In het bijzonder in het stedelijk gebied is het realiseren van groene verbindingen onlosmakelijk verbonden met aspecten van openbare groenvoorziening. Een vooruitstrevend groenbeheer is hierbij een absolute noodzaak, het beheer van openbaar groen langs deze groene verbindingen zal dan ook een aantal basisvereisten moeten voldoen. De principes van 'harmonisch groenbeheer', zoals opgesteld door de Afdeling Bos & Groen dient hierbij als leidraad te fungeren. Als algemeen principe wordt door de stad ook vooropgesteld dat groen niet alleen een opvulling is van de restruimte maar als structuurbepalend element moet worden uitgewerkt.

Binnen de stad is de afgelopen jaren de nood vastgesteld om de kwaliteiten van het gebied scherp te stellen en te bepalen hoe die kunnen worden bewaard, waaronder het aspect groenvoorziening. Hiertoe zijn er verschillende wijkontwikkelingsplannen en landschapsplannen opgesteld (zie ook het hoofdstuk gebiedsgericht beleid). In 2003 is de stad gestart met de opmaak van een beeldkwaliteitsplan voor de binnenstad en de stationsbuurt. Het plan beschrijft de gewenste ruimtelijke structuur met volumes, oppervlaktes, programma's. Het beeldkwaliteitplan geeft een visie op gebruik van straatmeubilair, verhardingsmaterialen, wegprofiel, groenaanplantingen (bomen ed.), kunst, verlichting, reclame,... Bij de opmaak van het beeldkwaliteitsplan zijn groenvoorzieningen in de stad een belangrijk aandachtspunt (belevingswaarde binnenstad). Er is ook aandacht voor de verdere ontwikkeling van de "groene vingers". Dit zijn gebieden van de natuurlijke structuur die doordringen tot in het stedelijke gebied.

De stad stimuleert groenvoorzieningen in de binnenstad. Hiermee wil het stadsbestuur een binnenstad nastreven waar leefbaarheid en stedelijkheid hand in hand gaan. Bovendien wordt de natuur een handje geholpen (insecten, vogels,...). Voor mensen is meer groen in het straatbeeld aangenamer om te wonen. Hiertoe werden verschillende initiatieven genomen (straattegeltuintjes, plaatsen van bloementorens, hangende korven en bloembakken, bloembakkenactie. Via het peter/meterschap of straatverantwoordelijke werden de eerste stappen gezet om de bevolking actief te betrekken. Door de aanleg van het Dijlepad wordt ook voorzien in de restauratie van de kaaimuren van de Binnen-Dijle. Dit geeft de gelegenheid om ook aandacht te hebben voor de aanwezige plantengroei.

Daken van gebouwen worden zelden gebruikt door de mens, doch dit kunnen ideale plaatsen zijn om wat meer groen aan te brengen in een stedelijke omgeving. Daarenboven is het grote voordeel van een groendak dat er minder regenwater afgevoerd moet worden omdat de begroeiing het water langer vasthoudt, opneemt en verdampt. Om het aanleggen van groendaken te promoten heeft de stad sinds 2003 een subsidiereglement in voege. De stad neemt ook haar voorbeeldfunctie op door zelf in stedelijke projecten de aanleg van groendaken te onderzoeken (o.a. Huis van de Mechelaar).

Bufferzones

Bufferzones worden aangelegd in het kader van een goede ruimtelijke planning om te vermijden dat gebieden met verschillende bestemmingen in elkaar gaan groeien. De omvang van deze zones is afhankelijk van de bestemmingsgebieden. Ze zorgen voor een ruimtelijke scheiding waardoor ook de hinderproblematiek op een preventieve wijze kan worden aangepakt. Bufferfuncties kunnen echter ook een belangrijke ecologische functie vervullen indien deze op een ecologische manier worden ingericht (o.a. aanplanten met inheemse bomen en struiken). Op het grondgebied van de stad zijn bufferzones vooral belangrijk rondom de bestaande industriezones (Mechelen-Noord en Mechelen-Zuid). De wetgeving voorziet in specifieke gevallen minimale afmetingen van bufferzones. Vanuit ecologisch standpunt is het belangrijk deze zones op een ecologische manier in te richten en in te schakelen in het groene netwerk.

5.2.4. knelpunten en opportuniteiten

Knelpunten:

- principes van harmonisch park- en groenbeheer en duurzaam bosbeheer zijn complex en niet door alle actoren gekend
- het ontbreken van beheersplannen voor de stedelijke parkgebieden
- het systeem van peter/meterschappen en straatverantwoordelijken werkt niet goed
- het groen in de verstedelijkte omgeving wordt soms nog te veel bekeken als invulling van restruimte

Opportuniteiten:

- deskundigheid inzake harmonisch park- en groenbeheer
- bermbeheersplan
- subsidieregeling inzake de aanleg van groendaken
- initiatieven gericht op het promoten van groen in de stad
- realisatie van een stadsrandbos
- intergemeentelijke samenwerking inzake bosuitbreiding
- opmaak van her beeldkwaliteitsplan voor de binnenstad en stationsbuurt
- aandacht voor groen in de stad (wijkgerichte aanpak)
- restauratie kaaimuren Binnen-Dijle
- bufferzones als onderdeel van groen in de verstedelijkte omgeving

5.2.5. doelstellingen en acties

Doelstelling: versterken en vernatuurlijken van de boskernen op het grondgebied van de stad

Actie N 45: verder participeren aan het bosuitbreidingsproject en medewerking verlenen aan het uitwerken van het concept en de implementatie van bosuitbreidingen op het grondgebied.

Initiatiefnemer: milieudienst

Betrokkenen: ruimtelijke planning, AMINAL Bos&Groen, IGEMO

Timing: vanaf 2005

Actie N 46: realisatie van het stadsrandbos Kauwendael.

Initiatiefnemer: milieudienst

Betrokkenen: ruimtelijke planning, AMINAL Bos&Groen

Timing: 2009

Actie N 47: verder werk maken van het vernatuurlijken van populierenbossen op terreinen eigendom van de stad.

Initiatiefnemer: milieudienst

Betrokkenen: dienst natuur- en groenontwikkeling, AMINAL Bos&Groen

Timing: doorlopend aandachtspunt

Actie N 48: het OCMW verzoeken om bij nieuwe aanplant van populierenbossen te voorzien in mantelzones.

Initiatiefnemer: milieudienst

Betrokkenen: OCMW Mechelen, AMINAL Bos&Groen

Timing: doorlopend aandachtspunt

Doelstelling: beheren van de stedelijke parken en openbaar groen volgens de richtlijnen van het harmonisch park- en groenbeheer

Actie N 49: opmaak van beheersplannen voor de stedelijke parkdomeinen (Tivoli, Papenhof, Kruidtuin).

Initiatiefnemer: dienst natuur- en groenontwikkeling
Betrokkenen: Dienst milieu-educatie, milieudienst
Timing: 2009

Actie N 50: evalueren van het ecologisch bermbeheer aan de hand van de aangeduide proefvlakken

Initiatiefnemer: dienst natuur- en groenontwikkeling
Betrokkenen: milieudienst
Timing: 2009

Actie N 51: het provinciebestuur verzoeken om de mobiliteitsproblematiek rond het Vrijbroekpark te onderzoeken en hiertoe bijkomende aankopen te voorzien.

Initiatiefnemer: ruimtelijke planning
Betrokkenen: milieudienst
Timing: 2006

Doelstelling: creëren van een intern draagvlak met betrekking tot bos, parken en openbaar groen

Actie N 52: de diensten ondersteunen met advies en informatie inzake wetgevende en technische aspecten rond het beheer van bossen, parken en openbaar groen.

Initiatiefnemer: milieudienst
Betrokkenen: dienst natuur- en groenontwikkeling, dienst duurzame ontwikkeling
Timing: doorlopend aandachtspunt

Doelstelling: creëren van een extern draagvlak met betrekking tot bos, parken en openbaar groen

Actie N 53: informeren van de private parkeigenaars inzake de regelgeving rond harmonisch park- en groenbeheer en duurzaam bosbeheer.

Initiatiefnemer: milieudienst
Betrokkenen: dienst natuur- en groenontwikkeling
Timing: 2008

Actie N 54: informeren van private boseigenaars inzake bestaande (subsidie)regelgeving voor een duurzaam bosbeheer.

Initiatiefnemer: milieudienst
Betrokkenen: dienst natuur- en groenontwikkeling
Timing: 2008

Actie N 55: Informeren van de bevolking over de voorbeeldfunctie die de stad opneemt inzake harmonisch park- en groenbeheer en duurzaam bosbeheer

Initiatiefnemer: milieudienst
Betrokkenen: dienst natuur- en groenontwikkeling, informatiedienst,
Timing: doorlopend aandachtspunt

Doelstelling: uitbouwen van een netwerk van groenelementen in de verstedelijkte omgeving

Actie N 56: bij de restauratie van de kaaimuren van de Binnen-Dijle aandacht hebben voor de aanwezige plantengroei (ecologische restauratie).

Initiatiefnemer: milieudienst
Betrokkenen: dienst natuur- en groenontwikkeling, Natuurpunt vzw.
Timing: 2009

Actie N 57: bij het opleggen van bufferzones aandacht hebben voor de ecologische functie ervan.

Initiatiefnemer: dienst ruimtelijke planning

Betrokkenen: milieudienst

Timing: doorlopend aandachtspunt

Actie N_58: verder zetten van de gemeentelijke subsidieregeling inzake groendaken

Initiatiefnemer: dienst duurzame ontwikkeling

Betrokkenen: milieudienst

Timing: vanaf 2005

Actie N_59: onderzoeken welke maatregelen kunnen worden getroffen om de betrokkenheid van de bevolking bij het onderhoud en het beheer van het openbaar domein (o.a. inzake groen) te verhogen (peter/meterschappen, straatverantwoordelijken)

Initiatiefnemer: dienst onderhoud wegen

Betrokkenen: afdeling Wijk- en Dorpszaken, dienst natuur- en groenontwikkeling

Timing: 2008

Actie N_60: bij de planning van de inrichting van openbaar domein (wijkontwikkelingsplannen, beeldkwaliteitsplan,...) het stedelijk groen beschouwen als stuctuurbepalend element in plaats van opvulling van de restruimte

Initiatiefnemer: dienst ruimtelijke planning

Betrokkenen: dienst natuur- en groenontwikkeling

Timing: doorlopend aandachtspunt

6. Hinder

Het hoofdstuk hinder bespreek de verschillende milieuhinderaspecten waarmee het lokale bestuur wordt geconfronteerd. Volgende deelaspecten komen hierbij aanbod: geluid, geur, licht, bodem, afvalhinder en luchtverontreiniging.

Strategische doelstelling: de stad voert een geïntegreerd hinderbeleid waarbij prioriteit wordt gegeven aan het voorkomen van hinder en de bestaande hinder wordt teruggedrongen

6.0. Algemeen

6.0.1. Beschrijving thema

Milieuhinder (geluids-, trillings-, geur-, stof-, rook- en lichthinder) is een beleving met zowel een objectief als een subjectief karakter. Objectieve factoren zijn de fysische eigenschappen, de frequentie van optreden, de duur en variabiliteit in de tijd. De subjectieve elementen hebben te maken met leeftijd, betrokkenheid bij de bron, het moment van de dag, enz. Hinder kan de levenskwaliteit enorm negatief beïnvloeden, zowel geestelijk als lichamelijk. In sommige gevallen brengt het ook materiële schade met zich mee.

Door de historisch gegroeide ruimtelijke ordening in Vlaanderen is er momenteel geen volledige scheiding mogelijk tussen potentiële hinderbronnen en hindergevoelige zones zoals woon-, recreatie- of natuurgebieden. De voorbeelden zijn legio: de grote dichtheid aan verkeerswegen, lintbebouwing, zonevreemde bedrijven en woningen, woongebieden nabij industriële zones, nieuwbouwwijken langs snelwegen.

Uit een enquête die het Vlaams Gewest begin 2001 liet uitvoeren (leefomgevingsonderzoek bij 3200 Vlamingen, SLO-0) blijkt dat 30% van de respondenten ten minste tamelijk gehinderd waren door geluid, 19% door geur en 5% door licht. De belangrijkste geluidshinderbronnen waren: straatverkeer, luchtverkeer, huisdieren van burens, het laden en lossen van vrachtwagens, doe-het-zelf activiteiten van burens, bouw- en sloopactiviteiten, treinverkeer en bedrijven. Als belangrijkste geurhinderbronnen kwamen straatverkeer, verbranden van afval door burens, uitspreiden van dierlijke mest en huisdieren van burens, naar voor. De belangrijkste lichthinderbron was de verlichting van gemeente- en gewestwegen. Begin 2004 werd voor een tweede maal een leefomgevingsonderzoek uitgevoerd (SLO-1). In vergelijking met vorige onderzoek is het aantal gehinderden door geluid of licht stabiel gebleven of zelfs licht gedaald wanneer de tamelijk gehinderden mee in rekening worden gebracht. Het aantal gehinderden door geur is gedaald van 7% naar 5,5% voor de ernstig en extreem gehinderden. De tamelijk gehinderden zijn gedaald van 11,7% naar 10,2%⁵⁰.

Kenmerkend voor milieuhinder of –verstoring is het overwegend lokale karakter ervan. Het lokale bestuur heeft dan ook een belangrijke rol bij het voorkomen en bestrijden van lokale hinderproblemen. Hiertoe kan een mix aan juridische, sociale en economische instrumenten worden ingezet. Enkele voorbeelden⁵¹

- registreren en opvolgen van klachten
- informeren en sensibiliseren van de doelgroepen
- opmaak van reglementen
- uitwerken van een beleidskader
- organiseren van toezicht en handhaving⁵²
- inventarisatie van de hinderbronnen
- optreden als conflictbemiddelaar bij lokale hinderproblemen

⁵⁰ bron: website 'www.vlaanderen.de/lucht'

⁵¹ bron: samenwerkingsovereenkomst 2002-2004 "milieu als opstap naar duurzame ontwikkeling"

⁵² hiervoor wordt verwezen naar het hoofdstuk Instrumentarium – 2.6.toezicht en handhaving

6.0.2. Beschrijving beleidskader

Ter ondersteuning van het hinderbeleid heeft het Vlaams Gewest in de loop van 2000 en 2001 twee instrumenten ontwikkeld:

- het milieuklachtenregistratie- en opvolgingssysteem maakt het mogelijk voor overheidsdiensten om milieuklachten via het internet in een centrale databank in te geven. Hierdoor kunnen probleemsituaties snel worden gesignaleerd en kan de overheid snel reageren. MKROS maakt het ook mogelijk om milieuklachten op gewestelijk niveau te verzamelen, te verwerken en te rapporteren. Het systeem draait op proef in een aantal pilootgemeenten.
- het schriftelijk leefomgevingsonderzoek (SLO) is een gewestelijk beleidsinstrument waarbij op regelmatige basis een representatief staal van de Vlaamse burgers door middel van een schriftelijke enquête worden bevraagd over het hindergevoel inzake geluid, geur en licht. Een eerste referentie-enquête (SLO-O) had plaats in 2000 bij 3200 personen.

De samenwerkingsovereenkomst “milieu als opstap naar duurzame ontwikkeling” 2002-2004, stelt volgende voorwaarden op niveau 1:

- registreren en opvolgen van klachten over milieuhinder via MKROS,
- voeren van sensibiliseringscampagnes inzake geluid-, geur- en lichthinder,
- instellen politiereglement rond de beperkte toelating van verbranding in openlucht van plantaardige afvalstoffen op basis van het modelreglement van het Vlaams Gewest,
- uitwerken van een gemeentelijk beleidskader inzake geluidhinder,
- de gemeente kan vaststellingen laten verrichten, overeenkomstig de richtlijnen met betrekking tot de behandeling van een schadegeval die OVAM ter beschikking stelt, bij situaties waarop de niet-klassieke regelingen voor de vaststellingen met betrekking tot bodemverontreiniging van toepassing zijn. Als er verdere maatregelen moeten genomen worden met betrekking tot een schadegeval dient de gemeente het schadegeval onmiddellijk aan OVAM te melden op een gestandaardiseerde wijze.
- de gemeente dient de geluidsoverlast, de geurhinder en de lichtvervuiling die in eigen beheer kunnen worden teruggedrongen aan te pakken.

Voor niveau 2 stelt de samenwerkingsovereenkomst volgende bijkomende voorwaarden:

- instellen van een gemeentelijk reglement waarin alle relevante hinderaspecten omtrent geluid, geur en licht worden vervat (op basis van een modelreglement die het Vlaams Gewest ter beschikking stelt)
- de gemeente dient verscherpt toezicht te houden op de Vlarem-regelgeving en de eigen politiereglementen en stelt hiertoe een inspectieprogramma op;
- de gemeente inventariseert de hinderbronnen en knelpunten en stelt een actieplan op ter verbetering van de situatie;
- de gemeente treedt op als conflictbemiddelaar bij lokale hinderproblemen en stelt bemiddelingsdossiers samen.

In het kader van de hinderproblematiek is het belangrijk het hinderbeleid te integreren in de ruimtelijke ordening. Via een goede ruimtelijke uitvoeringsplannen kan vermeden worden dat nieuwe hindersituaties ontstaan.

6.0.3. Beschrijving bestaande toestand

Klachtenregistratie

De mogelijkheid wordt geboden aan de bevolking om hun milieuklachten te melden. Via een centraal meldpunt (de Mechelfoon) kunnen klachten worden doorgegeven. Op de website van de gemeente kunnen klachten online via het elektronisch loket worden doorgegeven. Milieuklachten kunnen ook rechtstreeks (telefonisch, schriftelijk, loket)

worden doorgegeven aan de betrokken diensten (milieudienst, politie) of de stedelijke ombudsman. De klachtenregistratie van de milieudienst gebeurt via een eigen interne databank. Vanaf het ogenblik dat het gewestelijke MKROS operationeel is zal hier worden op aangesloten. De klachten geregistreerd bij de politie via de radiokamer worden opgenomen in de ISLP-databank. Klachten worden ook rechtsreeks van het parket overgemaakt aan de politie (kantschriften) of rechtstreeks aan de interne diensten. Bij iedere oproep wordt door de politie een interventieploeg ter plaatse gestuurd en dit volgens het prioriteitsbeginsel dringende en niet dringende opdrachten.

Zowel de milieudienst als de politie spelen vooral een bemiddelende rol bij de behandeling van klachten. De stad opteert om ervoor om in eerste instantie een oplossing te zoeken door overleg en bemiddeling. Het loont niet steeds om onmiddellijk PV op te stellen. Enkel bij het herhaaldelijk negeren van onderrichtingen wordt procesverbaal opgesteld. Het aantal milieu pv's opgesteld door de milieudienst is zeer beperkt. Jaarlijks schrijft de politie een 30 tal milieu pv's uit wat in verhouding tot het aantal klachten zeer beperkt is.

Het klachtenregister van de milieudienst werd in 2002 geactualiseerd waardoor het makkelijker is om de aard van de klacht te achterhalen. Jaarlijks worden bij de milieudienst een 100tal klachten geregistreerd. Een derde van de klachten heeft betrekking tot afval (illegale opslag, sluikestorten, sluikverbranden, ...). Er zijn duidelijk meer klachten inzake geluid en geur dan licht. Een jaarlijkse analyse van het klachtenregister ontbreekt.

Eind 2003 heeft de politie het initiatief genomen om hun klachtendatabank te screenen op klachtenmeldingen inzake milieu (periode 2001- 3kw 2003). In deze periode werden er ongeveer een 1700tal milieuklachten geregistreerd.

Tabel 10: top 5 van de meldingen van milieuklachten bij de politie (periode 2001 t.e.m. 3de kwartaal 2003)

Aard van de klacht	aantal	%
Nachtlawaai – muziek	1894	37.2
Nachtlawaai – personen	1021	20.6
Geluidshinder muziek	410	8.3
Verbranden afval – vuur maken	317	6.4
Sluikestorten afvalstoffen	228	4.6

De top vijf weergegeven in tabel 10 is verantwoordelijk voor drievierde van het totaal aantal milieuklachten. Het merendeel van de klachten houden verband met geluid en situeren zich vooral in de grotere en meer bevolkte wijken. De randgemeenten daarentegen krijgen meer interventies inzake afvalverbranding en sluikestorten.

Inventarisatie van de lokale hinderproblematiek

In het kader van de samenwerkingsovereenkomst 2002-2004 is de stad in 2003 gestart met een inventarisatie van de hinderbronnen inzake geluid, geur en licht op zijn grondgebied. De klachten geregistreerd door de milieudienst werden uitgezet op een analoge kaart (hinderkaart). Hieruit blijkt dat het merendeel van de klachten afkomstig zijn vanuit het centrum. Op basis van de huidige gegevens kunnen nog geen patronen worden onderscheiden. Deze hinderkaart moet op termijn de basis vormen voor een gerichte aanpak van de hinderproblematiek. De methodiek voor het opstellen van de kaart dient echter te worden verbeterd om het actualiseren en analyseren ervan in de toekomst zo efficiënt mogelijk te laten verlopen (GIS onderbouwing).

Momenteel bestaat het vermoeden dat verschillende stedelijke gebouwen of activiteiten niet altijd beschikken over de nodige vergunningen en keuringen. De hinderproblematiek afkomstig van stedelijke gebouwen of activiteiten is nog niet in kaart gebracht

Bufferzones zorgen voor een ruimtelijke scheiding waardoor ook de hinderproblematiek op een preventieve wijze kan worden aangepakt. Ingevolge het ruimtebeslag van deze bufferzones en de afweging met economische belangen ervan worden deze zones niet altijd gerespecteerd.

6.0.4. Knelpunten en opportuniteiten

Knelpunten:

- klachtendatabanken politie en milieudienst zijn niet op elkaar afgestemd.
- ontbreken van periodieke analyses van de klachtenregisters
- hinderkaart is niet onderbouwd met GIS
- geen zicht op de hinderproblematiek van de stedelijke gebouwen of activiteiten

Opportuniteiten

- bestaande klachtenregisters
- aanzet tot 'hinderkaart'
- uitvoeren van een onderzoek bij gegronde klachten
- verschillende kanalen voor de bevolking tot het melden van klachten
- milieuklachtenregistratie- en opvolgingssysteem (MKROS) van het Vlaamse Gewest
- bufferzones als maatregel om hinder te beperken

6.0.5. Doelstellingen en acties

Doelstelling: het voeren van een geïntegreerd hinderbeleid

Actie H 1: bij de opmaak van ruimtelijke uitvoeringsplannen maatregelen uitwerken inzake het voorkomen van hindersituaties (aanvullende studies, opleggen randvoorwaarden)

Initiatiefnemer: dienst ruimtelijke planning

Betrokkenen: milieudienst

Timing: doorlopend aandachtspunt

Actie H 2: bij het toekennen van bouw- en milieuvergunningen maatregelen treffen inzake het voorkomen van hindersituatie (geluid, geur, licht, bodem, lucht).

Initiatiefnemer: milieudienst, bouwdienst

Betrokkenen: dienst ruimtelijke planning

Timing: doorlopend aandachtspunt

Doelstelling: creëren van een intern draagvlak inzake de algemene hinderproblematiek

Actie H 3: opmaak van een inventaris van stedelijke gebouwen en bijhorende activiteiten die niet beschikken over de noodzakelijke vergunningen en keuringen.

Initiatiefnemer: dienst gebouwen

Betrokkenen: milieudienst, bouwdienst, dienst patrimonium, uitvoeringsdiensten, preventieadviseur

Timing: 2007

Actie H 4: opmaak van een plan van aanpak voor het regulariseren van de vergunningen en keuringen van de stedelijke inrichtingen of activiteiten die als prioritair worden aangeduid.

Initiatiefnemer: milieudienst

Betrokkenen: dienst gebouwen, bouwdienst

Timing: 2009

Actie H 5: de diensten ondersteunen met advies en informatie over de administratieve verplichtingen inzake milieuvergunningen en milieukeuringen.

Initiatiefnemer: milieudienst

Betrokkenen: bouwdienst, dienst duurzame ontwikkeling

Timing: doorlopend aandachtspunt

Actie H 6: de diensten ondersteunen met technisch advies inzake milieuhinder.

Initiatiefnemer: milieudienst

Betrokkenen: bouwdienst, dienst duurzame ontwikkeling

Timing: planperiode

Actie H 7: opmaak van inventaris van stedelijke gebouwen en terreinen die geluidshinder, geurhinder, lichthinder, luchtverontreiniging of bodemverontreiniging kunnen veroorzaken.

Initiatiefnemer: milieudienst

Betrokkenen: dienst gebouwen, dienst patrimonium, uitvoeringsdiensten

Timing: 2007.

Actie H 8: opmaak van een plan van aanpak voor de sanering van de hinderproblemen die als prioritair worden aangeduid.

Initiatiefnemer: milieudienst

Betrokkenen: dienst gebouwen, bouwdienst

Timing: 2009

Actie H 9: periodieke evaluatie van de geregistreerde milieuklachten op het grondgebied van de stad

Initiatiefnemer: milieudienst

Betrokkenen: politie, ombudsman

Timing: jaarlijks

Actie H 10: verder uitwerken van een stedelijke hinderkaart

Initiatiefnemer: milieudienst

Betrokkenen: Gis-cel

Timing: 2009

6.1. Geluid

6.1.1. Beschrijving thema

Uit het leefomgevingsonderzoek van het Vlaamse Gewest (2001) blijkt dat geluid als belangrijk hinderprobleem ervaren wordt. Tussen de 15 à 20 procent van de Vlaamse bevolking wordt potentieel ernstig gehinderd door een of meer geluidsbronnen⁵³. Wegverkeer heeft hierin het grootste aandeel, gevolgd door luchtverkeer en burengeluid. Ook economische activiteiten en luidruchtige recreatie kunnen veel geluid produceren. Het feit dat een grote groep mensen op een relatief kleine oppervlakte samenwoont, zorgt op zich al voor een belangrijke hinder door burengeluid. Over de impact van geluid op de fauna zijn de gegevens nog beperkt. Wat betreft vogelsoorten die gevoelig zijn voor geluid is 37% van de geschikte ecotooppervlakte verstoord door het geluid van gewestwegen. Studies tonen aan dat er vogelsoorten met uitsterven met bedreigd zijn daar zij geen fluittonen meer kunnen doorgeven wat noodzakelijk is voor hun overleving. Lawaai heeft eveneens een economische impact: verlagen waarde van het woningpatrimonium, medische zorg en productieverlies bij blootgestelde personen, uitgaven voor lawaaibestrijdingsmiddelen en preventieve maatregelen (isolatie, schermen,...).

⁵³ MIRA T-2003: milieu- en natuurrapport Vlaanderen

Een goed beleid inzake ruimtelijke ordening en mobiliteit is bepalend om de geluidshinder aan te pakken. De grote dichtheid aan verkeerswegen, lintbebouwing, zonevremde bedrijven en woningen, woongebieden nabij industriële sites, enz. zijn voorbeelden die de noodzaak van de wederzijdse afstemming van het beleid aantonen.

6.1.2. Beschrijving beleidskader

In 2000 werd de nieuwe Europese richtlijn in verband met de geluidsemisatie van buitenshuis gebruikt materieel uitgevaardigd. Deze richtlijn vervangt de emissierichtlijnen voor bouwmachines. De federale overheid zal ze binnen het kader van de wetgeving op de productnormen omzetten. Een voorstel van de Commissie betreffende banden voor motorvoertuigen heeft tot doel het rolgeluid aan de bron te beperken. Momenteel bestaat er wetgeving inzake technische eisen die gesteld worden aan bromfietsen, motorfietsen en hun aanhangwagens, grasmachines, motorcompressoren, aggregaten voor laswerk, torenkranen, energieaggregaten, met de hand bediende betonbrekers en trilhamers, eisen voor subsonische en ultralichte vliegtuigen, enz.

De Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) heeft richtlijnen uitgevaardigd voor omgevingslawaai: de geluidsimmissieniveaus zijn afhankelijk van de plaats waar de ontvanger zich bevindt en van het gezondheidseffect dat wordt beoordeeld. Vooral de waarde voor het aanbevolen maximum van het geluidsniveau dat 's nachts van toepassing is voor de slaapkamer ($L_{a_{max}} = 45 \text{ dB(A)}$) wordt regelmatig gehanteerd in verband met de luchthavenproblematiek.

In uitvoering van de wet ter bestrijding van geluidshinder van 18 juli 1973 wordt lawaaihinder van industrie en van sommige recreatieve activiteiten (feestzalen en lokalen met een dansgelegenheid; schouwspelzalen; geautomatiseerde kegelbanen; rijsscholen; lunaparken; modelvliegtuigen; schietstanden; wedstrijden, test- en oefenritten met motorvoertuigen of motorvaartuigen) bestreden aan de hand van de bepalingen in Vlarem II. De milieukwaliteitsnormen voor geluid in open lucht en binnenshuis variëren naargelang het tijdstip van de dag en naargelang de bestemming van het gebied op de gewestplannen en de situering ervan ten opzichte van andere gebieden.

Vlarem II bevat ook bepalingen die betrekking hebben op niet-ingedeelde muziekactiviteiten en die aan het college van burgemeester en schepenen een zekere bevoegdheid geven in zake het toelaten van muziekactiviteiten in open lucht en/of in publiek toegankelijke inrichtingen.

Het K.B. van 24 februari 1977 legt enerzijds een maximum vast voor elektronisch versterkte muziek voortgebracht in openbare inrichtingen, dit maximum bedraagt 90 dB. Anderzijds legt dit K.B. geluidsimmissienormen voor elektronisch versterkte muziek op, die van toepassing zijn in de buurt van om het even welke inrichting (private en openbare) waar elektronisch versterkte muziek geproduceerd wordt. De bepalingen van dit K.B. zijn niet van toepassing op de via het Vlarem I ingedeelde feestzalen en dansgelegenheden.

Het algemeen reglement op de arbeidsbescherming ARAB stelt o.a. vast wanneer werknemers dienen voorzien te worden van gehoorbeschermers.

Ook bij ruimtelijke ordening worden voorwaarden opgelegd inzake de vrije stroken langs autosnelwegen. Ook kunnen via bouwverordeningen die een stedenbouwkundig element als voorwerp hebben, maatregelen genomen worden om eventuele geluidshinder te beperken.

Verder worden er voor specifiek aangeduide gebieden (bosreservaat, beschermd landschap, VEN,..) maatregelen vooropgesteld die geluidshinder moeten voorkomen (radio's, luidsprekers, rustverstoring algemeen,...).

In het strafwetboek vinden we één bepaling (art. 561,1°) die rechtstreeks betrekking heeft op lawaai, nl. "worden gestraft: zij die zich schuldig maken aan nachtgerucht, waardoor de rust van de inwoners kan worden gestoord". Door de rechtspraak werd hier nog een verdere beperking aangebracht: de storende geluiden die slechts het gevolg zijn van de normale uitoefening van een beroep zijn niet strafbaar. Deze beperking vervalt evenwel wanneer het beroep of de bezigheid uitgeoefend wordt in abnormale en ongewone voorwaarden en de noodwendigheden te buiten gaat, of wanneer het een bezigheid betreft die even goed overdag kan uitgevoerd worden. Verder worden ook gestraft "zij die het verbod overtreden om op bepaalde plaatsen vuurwapens af te schieten of enig vuurwerk af te steken" (art. 553).

Daarnaast maken veel bronnen van geluidshinder nog niet het voorwerp uit van een federale of Vlaamse wetgeving en beschikt de gemeente hier dus toch over een bijkomende en niet onbelangrijke bevoegdheid. Dergelijke bronnen zijn o.a. huisdieren, wedstrijden met motorvoertuigen op de openbare weg, bepaalde motor aangedreven tuinwerktuigen, enz. Volgens artikel 135 van de Nieuwe Gemeentewet heeft de burgemeester de bevoegdheid om maatregelen te nemen teneinde de verstoring van de openbare rust tegen te gaan.

Dergelijke regelingen kunnen opgenomen worden in het politiereglement van de gemeente.

Zoals eerder aangehaald blijft het altijd mogelijk vergoeding te eisen voor schade ingevolge geluidshinder op basis van de 'foutaansprakelijkheid' en 'de leer van de burenhinder', opgenomen in het Burgerlijk Wetboek.

In het kader van de samenwerkingsovereenkomst "milieu als opstap naar duurzame ontwikkeling 2002-2004" dient het lokale bestuur maatregelen te nemen om geluidshinder te beperken.

6.1.3. Beschrijving bestaande toestand

Uit de klachtenregisters van milieudienst en politie blijkt dat geluidshinder de belangrijkste milieuklacht is en meestal verband houdt met lokale problemen. Vandaar dat de stad goed geplaatst is om deze vorm van hinder terug te dringen en te voorkomen. Samenwerking tussen politiedienst en milieudienst is belangrijk bij de handhaving inzake geluidshinder.

De 4 toezichthoudende ambtenaren op de milieudienst staan in voor (beperkte) geluidsmetingen in het kader van het Vlarem. De politie staat in voor geluidsmetingen in het kader van het KB van 24-02-1977 houdende vaststelling van geluidsnormen voor muziek in openbare en private inrichtingen. Voor uitgebreidere geluidsstudies (meetcampagnes) wordt beroep gedaan op externe deskundigen (o.a PIH).

Meestal worden geluidsmetingen uitgevoerd op basis van klachten. In het kader van milieuvergunningaanvragen worden, indien relevant, aanvullende akoestische onderzoeken opgelegd (preventief handelen).

Met betrekking tot geluidshinder die veroorzaakt wordt door herbergen worden de klachten door de politie geregistreerd en opgevolgd in het project GAP⁵⁴.

⁵⁴ Actie opgenomen in het zonaal veiligheidsplan 2003 (actie 5358-02) om het fenomeen van overlast van probleemherbergen 'beheersbaar' te houden

De stad beschikt sinds 1982 over een algemene politieverordening inzake geluid. Deze verordening richt zich naar:

- het gebruik van geluidsversterkers, luidsprekers, muziekinstrumenten of andere geluidsinstallaties op de openbare weg alsmede buiten en binnen gebouwen wanneer de uitzending is om op de openbare weg gehoord te worden;
- exploitanten van danszalen, drankgelegenheden, ontspanningsgelegenheden, schouwspelzalen en in het algemeen van alle voor het publiek toegankelijke inrichtingen;
- organisatoren van openbare of privé-bijeenkomsten en op exploitanten van lokalen waar zodanige bijeenkomsten plaatsvinden;
- houders van huisdieren;
- gebruik van met ontploffingsmotoren aangedreven speel- en experimenteertuigen op minder dan 1000 meter van woonzones;
- huishoudelijke werken die lawaai veroorzaken waardoor de rust van de inwoners kan worden verstoord, zoals het gebruik van zaag-, boor- of grasmachines, waarvan het gebruik verboden is tussen zonsondergang en zonsopgang.

Dit politiereglement dient geactualiseerd te worden. De aanpassing ervan is echter geen eenvoudige opdracht gelet op de complexiteit van de materie. Eind 2001 werd deelgenomen aan een intergemeentelijke workshop (IGEMO) inzake geluid. Opzet was te komen tot de opmaak van een geactualiseerd politiereglement en te voorzien in een overleg tussen politie en milieuambtenaar over de lokale aanpak van geluidshinder. Een éénsgezindheid over de door te voeren aanpassingen werd niet bereikt. Verschillende pogingen werden ondernomen om deze workshop te vertalen in een meer gestructureerd overleg tussen milieudiensten en politiediensten. Binnen de politiezones was de uitbouw van een "milieucel" echter geen prioriteit waardoor het overleg stil viel. Ondersteuning vanuit het Vlaams Gewest onder de vorm van een modelreglement ontbreekt.

Een aandachtspunt voor de gemeente is o.a. de geluidsoverlast van de grote verkeersaders (E19, grote invalswegen) en in mindere mate de spoorweg Mechelen-Brussel (zie ook hoofdstuk mobiliteit). In het verleden werden verschillende studies uitgevoerd:

- studie "GIS-treinlawaai" (Universiteit Gent);
- studie "Objectieve verkeersleefbaarheid op de invalswegen en vesten van Mechelen" (Langzaam verkeer);
- geluidsmetingen E19 (AWV).

Aan de VMM werd gevraagd om de studie 'GIS treinlawaai' te verfijnen. Deze studies hebben tot op heden niet geleid tot concrete maatregelen.

Recent worden sporadisch klachten geregistreerd over vliegtuiglawaai in de deelgemeente Muizen. Vermoedelijk ligt het nieuwe spreidingsplan van de luchthaven van Zaventem hier aan de basis van. Ook airconditioningsinstallaties worden meer en meer ervaren als een bron van geluidshinder. Het onoordeelkundig plaatsen van dergelijke installaties ligt aan de basis van het probleem.

Bij het opstellen van ruimtelijke uitvoeringsplannen en het (her)inrichten van stadszones wordt, in de mate van het mogelijke, aandacht besteed aan het nemen van maatregelen die de bijkomende geluidshinder van het project tot een minimum beperken of de bestaande geluidshinder milderen. Indien relevant worden in de voorbereidende studieopdrachten de geluidseffecten onderzocht. Meer aandacht kan worden besteed aan de keuze van geluidsarme verhardingen van de openbare weg.

De stad wenst ook de geluidshinder afkomstig van occasionele niet-ingedeelde muziekactiviteiten (hfdst. 6.7 VLAREM II) te beperken (o.a. Parkpop, Maanrock,...). Hiertoe worden normen opgelegd wat betreft het maximum toegelaten geluidsniveau en duur van de muziekactiviteit.

6.1.4. Knelpunten en opportuniteiten

Knelpunten:

- geluidsoverlast E19, de grote invalswegen en het spoorverkeer
- geen periodiek overleg tussen milieudienst en politie inzake de aanpak van geluidshinder
- politiereglement inzake de bestrijding van geluidshinder is aan herziening toe
- geen ondersteuning vanuit het Vlaams Gewest inzake een modelreglement
- meettoestel van de milieudienst is niet geschikt voor metingen van tonaal geluid

Opportuniteiten:

- toezichthoudende ambtenaren op de milieudienst die geluidsmetingen kunnen uitvoeren
- extern geluidslabo van het PIH
- geluidsstudies (spoorwegen, belangrijkste verkeersassen)

6.1.5. Doelstellingen en acties

Doelstelling: het voeren van een beleid dat erop gericht is om het aantal gehinderden door geluid terug te dringen

Actie H 11: blijven ijveren bij het Vlaamse Gewest tot het nemen van maatregelen om het lawaai van de E19 aan te pakken.

Initiatiefnemer: milieudienst

Betrokkenen: dienst ruimtelijke planning, Vlaams Gewest (AWV)

Timing: doorlopend aandachtspunt

Actie H 12: actualiseren van de bepalingen in het stedelijk politiereglement inzake de bestrijding van geluidshinder

Initiatiefnemer: milieudienst

Betrokkenen: politie, Vlaams Gewest

Timing: 2008

Actie H 13: laten uitvoeren van geluidsmetingen in zones waar herhaaldelijk klachten worden geregistreerd

Initiatiefnemer: milieudienst

Betrokkenen: bevolking, bedrijven, onderzoeksinstellingen

Timing: vanaf 2005

Doelstelling: creëren van een intern draagvlak inzake de geluidsproblematiek

Actie H 14: komen tot betere afspraken tussen de bouwdienst en milieudienst inzake het evalueren van de geluidsimpact van bouwvergunningplichtige installaties (o.a. airconditioningsinstallaties)

Initiatiefnemer: bouwdienst

Betrokkenen: milieudienst

Timing: 2009

Actie H 15: vervanging van de bestaande geluidsmeter door een geluidsmeter die ook tonaal geluid kan meten

Initiatiefnemer: milieudienst

Betrokkenen: externe firma's

Timing: 2009

Doelstelling: creëren van een extern draagvlak inzake de geluidsproblematiek

Actie H 16: informeren en sensibiliseren van de bevolking en bedrijven over de regelgeving en maatregelen die kunnen worden genomen om geluidshinder te voorkomen of te beperken en de voorbeeldfunctie die de stad opneemt

Initiatiefnemer: dienst duurzame ontwikkeling

Betrokkenen: milieudienst, informatiedienst

Timing: jaarlijks

Actie H 17: onderzoeken of in het HORECA-beleidsplan maatregelen kunnen worden geïntegreerd inzake het voorkomen of beheersen van geluidshinder.

Initiatiefnemer: dienst lokale economie

Betrokkenen: milieudienst, HORECA sector

Timing: 2007

6.2. Geur

6.2.1. Beschrijving thema

Geurhinder wordt gedefinieerd als een herhaalde blootstelling aan geurstoffen waardoor zich een gewijzigd gedrag voordoet (ramen sluiten, minder in de tuin zitten,...). Daarbij zijn de piekconcentraties meestal bepalend voor de mate waarin mensen hinder ervaren. Geurhinder is een nog subjectiever fenomeen dan geluid- en lichthinder. Geurhinder is het gevolg van processen die gerelateerd zijn aan luchtverontreiniging: verontreiniging door fotochemische stoffen, verzuring, vermesting, verspreiding van milieugevaarlijke stoffen, verontreiniging door afvalstoffen, verontreiniging van oppervlaktewater en versnippering.

Uit het leefomgevingsonderzoek van het Vlaams Gewest (2001) bleek dat 19% van de respondenten ten minste tamelijk gehinderd was door geur in en om hun woning. De voornaamste hinderbronnen waren: verkeer en vervoer, burens, industrie, land- en tuinbouw en water (-zuivering). Het grootste aantal klachten zou betrekking hebben op huishoudelijke activiteiten van individuele burgers: afval opslaan, composteren, afval verbranden, lekkende brandstoftanks, verwarmingskachels, het houden van dieren, septische putten en lozingen. Geurhinder is meestal niet zozeer bedreigend voor de gezondheid of versturend voor ecosystemen maar kan tot zowel lichamelijke als geestelijke aantasting van het welzijn leiden en kan mogelijks ook een economisch effect hebben (daling productiviteit werknemers, daling waarde onroerend goed, verlies aan klanten,...)

Geurhinder is vooral een lokaal probleem. Gezien het lokale bestuursniveau het dichtst bij de burger en bij de plaats van de geurhinder staat (geurhinder fluctueert met de tijd) is vooral op gemeentelijk niveau een snel optreden en een snelle controle in geval van klachten van belang.

6.2.2. Beschrijving beleidskader

Het geurbeleid in Vlaanderen is fragmentair en gekoppeld aan specifieke sectoren of handelingen.

De VLAREM regelgeving is de basis voor het voorkomen en beheersen van geurhinder afkomstig van industriële activiteiten (ingedeelde inrichtingen). Voor geurbronnen die in de lijst van de hinderlijke inrichtingen in Vlarem I zijn opgenomen, gelden de algemene en sectorale milieuvorwaarden uit Vlarem II, zoals verbods- en afstandsbevestigingen, het gebruik van (bio)filters, naverbranding van gassen, waterschermen, enz. De milieuvergunning kan bijzondere voorwaarden opleggen, zoals de verplichting tot het

uitvoeren van een geuronderzoek of het opmaken en uitvoeren van een geurbestrijdingsplan.

Voor geurbronnen die het gevolg zijn van handelingen door individuele burgers of niet ingedeelde inrichtingen (wegverkeer, machines, huisdieren, sluikeverbranden,...) is de wetgeving eerder fragmentair. Volgende wetgevende initiatieven kunnen in dit verband worden aangehaald:

- luchtverontreiniging door gebouwenverwarming
- luchtverontreiniging door verkeer
- luchtverontreiniging door uitdrijfgassen
- luchtverontreiniging door niet voor de weg bestemde mobiele machines
- algemeen reglement op de technische eisen waaraan auto's moeten voldoen
- algemeen reglement op de politie van het wegverkeer
- strafwetboek
- veldwetboek (Artikel 89, 8°)

Op andere beleidsdomeinen heeft de hogere overheid initiatieven en maatregelen genomen die gevolgen hebben voor de geuremissies en –hinder:

- het verbod op het uitrijden tijdens bepaalde periodes en de emissiearme aanwending van dierlijke mest
- de uitvoering van het ammoniakreductieplan
- de uitvoering van het uitvoeringsplan organisch-biologisch afval
- de reglementering rond milieugevaarlijke stoffen (dioxines, biociden,...)
- preventie van en sensibilisering rond afvalverbranding door particulieren

Aangezien er in Vlaanderen geen geharmoniseerd juridisch kader inzake geurbestrijding bestaat en bepaalde zaken hieromtrent niet geregeld zijn door de federale en Vlaamse overheid, kan de gemeente regelingen opnemen in het gemeentelijk politiereglement. De ruimte die wordt gelaten voor het lokale bestuur om aanvullend verordenend op te treden is echter zeer beperkt. Inzake toezicht en handhaving van de bestaande regelgeving heeft de gemeente wel een taak te vervullen.

In het kader van de samenwerkingsovereenkomst “milieu als opstap naar duurzame ontwikkeling 2002-2004” dient de gemeente een aantal acties te ondernemen, o.a.:

- registreren en opvolgen van klachten
- uitwerken van sensibiliseringscampagnes
- instellen politiereglementen (o.a. inzake de verbranding in openlucht van plantaardige afvalstoffen)
- uitwerken van een gemeentelijk beleidskader
- de geuroverlast die in eigen beheer kunnen worden teruggedrongen aanpakken.
- verscherpt toezicht
- optreden als conflictbemiddelaar bij lokale hinderproblemen

Ter ondersteuning van de gemeentelijke milieudiensten, milieucellen binnen de lokale politie en andere overheden met toezichthoudende bevoegdheid werd door het Vlaams geest een handleiding voor de behandeling van geurklachten opgemaakt. Hierin wordt een overzicht gegeven van de elementen waarmee men rekening dient te houden bij de behandeling van een geurklacht, welke actoren hierbij een rol kunnen spelen en hoe men dit organisatorisch als lokale overheid kan aanpakken.

6.2.3. Beschrijving bestaande toestand

Geurhinder wordt o.a. ervaren bij het verbranden van afval. De klachten in verband met sluikeverbranden worden behandeld door de politie en behoren tot de top 5 van de meest geregistreerde milieuklachten. Met de politieverordening inzake het verbranden van afval

in open lucht en het gebruik van allesbranders⁵⁵ wenst de stad strenger en efficiënter op te treden bij overtredingen. De bevolking wordt op regelmatige basis gesensibiliseerd omtrent de gevaren voor mens en milieu van sluikverbranden.

Een andere bron van geurhinder is afkomstig van het uitrijden en onderwerken van dierlijke meststoffen. Meestal houden deze klachten verband met het uitrijden van mest tijdens de sperperiode of het lozen van mest in oppervlaktewater (buitengebied). Klachtenbehandeling gebeurt in deze gevallen in samenwerking met de Vlaamse Landmaatschappij (mestbank). Geurklachten kunnen ook afkomstig zijn van het houden van dieren. Het aantal klachten inzake deze problematiek is echter verwaarloosbaar.

Geurhinder afkomstig van emissies door industriële activiteiten is een aandachtspunt voor de stad rondom de industriezones. De afgelopen jaren hebben de bedrijven echter heel wat inspanningen gedaan om de geurhinder tot een minimum te beperken (o.a. investeringen in geurbehandelingsinstallaties). Ingevolge het drukke stadsverkeer is tijdens de zomermaanden de geurhinder afkomstig van verkeersemmissies een aandachtspunt⁵⁶. In het centrum worden af en toe geurklachten geregistreerd afkomstig van HORECA-zaken.

In het kader van milieuvergunningaanvragen worden, indien relevant, aanvullende maatregelen opgelegd (preventief handelen). Meestal wordt de geurproblematiek aangepakt op basis van klachten. De handleiding voor de behandeling van geurklachten wordt hierbij gehanteerd.

De handleiding voor lokale overheden om geurklachten te behandelen wordt door de diensten gehanteerd.

6.2.4. Knelpunten en opportuniteiten

Knelpunten:

- de geurhinderproblematiek is een complexe materie
- ontbreken van geurhindernormen waardoor toezicht en handhaving moeilijk is
- lacunes in de bestaande regelgeving van lokale en hogere overheden
- sluikverbranden in het buitengebied
- geurhinder is vrij subjectief en moeilijk objectief vast te stellen

Opportuniteiten:

- handleiding voor lokale overheden voor het behandelen van geurklachten.
- grote bedrijven investeren in geurbehandeling

6.2.5. Doelstellingen en acties

Doelstelling: Het voeren van een beleid dat erop gericht is om het aantal gehinderden door geur tot een minimum te beperken

Actie H_18: actualiseren van de bepalingen in het stedelijk politiereglement inzake de bestrijding van geurhinder

Initiatiefnemer: milieudienst

Betrokkenen: politie

Timing: 2008

⁵⁵ goedgekeurd door de gemeenteraad op 2 december 1999

⁵⁶ zie ook hoofdstuk 6.6 - luchtverontreiniging

Doelstelling: creëren van een intern draagvlak inzake de bestrijding van geurhinder

Actie H_19: verder gebruik maken van de handleiding opgesteld door het Vlaams Gewest voor de behandeling van geurklachten

Initiatiefnemer: milieudienst

Betrokkenen: politie

Timing: doorlopend aandachtspunt

Actie H_20: het Vlaams Gewest verzoeken om het wetgevend kader inzake geurhinder verder uit te werken en beter op elkaar af te stemmen waardoor een efficiëntere lokale handhaving kan worden uitgevoerd.

Initiatiefnemer: milieudienst

Betrokkenen: Vlaams Gewest

Timing: 2008

Doelstelling: creëren van een extern draagvlak inzake de bestrijding van geurhinder

Actie H_21: informeren en sensibiliseren van de bevolking en bedrijven over de regelgeving en maatregelen die kunnen worden genomen om geurhinder te voorkomen of te beperken en de voorbeeldfunctie die de stad opneemt

Initiatiefnemer: dienst duurzame ontwikkeling

Betrokkenen: milieudienst, informatiedienst

Timing: jaarlijks

Actie H_22: onderzoeken of in het HORECA-beleidsplan maatregelen kunnen worden geïntegreerd inzake het voorkomen of beheersen van geurhinder.

Initiatiefnemer: dienst lokale economie

Betrokkenen: milieudienst, HORECA sector

Timing: 2006

6.3. Licht

6.3.1. Beschrijving thema

Lichtvervuiling is een verhoogde helderheid van de nachtelijke omgeving door het overmatig en onoordeelkundig gebruik van kunstlicht in open lucht. Voor het grootste deel van Vlaanderen is de ratio kunstmatige/natuurlijke achtergrondstraling gelegen tussen 300% en 900%, met nog hogere waarden voor stedelijke en industriële gebieden. Lichthinder kan zich voordoen als verblinding, als versturende factor tijdens nachtelijke activiteiten of kan een algemeen gevoel van onbehagen inhouden met psychologische klachten en stress tot gevolg. Het verstoort ook het bioritme van flora en fauna. De mogelijke risico's voor dieren zijn ondermeer afname van de populaties door barrièrewerking, aanrijdingen door aantrekking, desoriëntatie of onaangepast gedrag, verstoring van het broed- en foeragegedrag bij vogels, verstoren van de voortplantingscyclus door desynchronisatie, vroegtijdig uit de winterslaap komen en verlate wegtrek. Ook planten ondervinden biologische effecten door het onterregeld raken van processen als zaadkieming, bloei en bladval. De voornaamste oorzaken van lichthinder zijn klemtoonverlichting, straatverlichting en verlichting afkomstig van serres. Lichtvervuiling houdt verband met de milieuthema's 'versnippering' en 'verlies aan biodiversiteit'. Anderzijds is overmatig kunstlicht of lichtvervuiling nutteloos én energieverspillend. Het zorgt voor een onnodige hoge energiefactuur en onrechtstreeks ook voor de vergroting van energiegebonden milieuproblemen (broeikas effect, verzuring,...).

6.3.2. Beschrijving beleidskader

Het MINA-plan 3 (2003-2007) wil de opwaartse lichtstroom beperken zodat in Vlaanderen tegen 2007 geen gebieden meer voorkomen met een kunstmatige hemelluminantie groter dan 900 keer de natuurlijke hemelluminantie. Op langere termijn (2020) wil men voor 10% van het Vlaams grondgebied een kunstmatige hemelluminantie van lager dan 33% van de natuurlijke hemelluminantie.

Vlarem II geeft algemene voorschriften ter beperking van lichthinder, zowel voor ingedeelde als niet-ingedeelde inrichtingen. Deze voorwaarden zijn heel algemeen. Deze bepalingen hebben voornamelijk betrekking op de intensiteit van de gebruikte lichtbronnen en op de zogenaamde klemtoonverlichting en lichtreclame.

Het Vlaams urgentieplan lichthinder (1997) bevat een aantal acties waarin ook de gemeenten betrokken zijn in het kader van handhaving met betrekking tot de Vlarem-wetgeving. De andere initiatieven betreffen o.a. verlichting langs gewestwegen en autosnelwegen.

Door toepassing van Vlarem en de wet op de vliegverkeersregels is het projecteren van geconcentreerde lichtbundels en lasers rond dancings en bioscopen verboden.

Andere relevante regelgeving inzake lichthinder:

- artikel 80.2 van de wegcode, omtrent aanbrengen van verkeerstekens
- de ministeriële omzendbrief van 10/03/1967 aan de schepencolleges betreffende de oprichting van benzineverkooppunten langsheen rijkswegen
- de Belgische norm NBN L 18-002, met bepalingen voor sfeer- en reclameverlichting in handelscentra
- de Belgische norm NBN L 13-005 met bepalingen omtrent lichttechnische en calorimetrische voorschriften voor veiligheidssignalering.

Algemeen kan gesteld worden dat er vandaag de dag een gebrek is aan concrete normen in de regelgeving om efficiënt te kunnen optreden. Het Vlaams Gewest voorziet in een aanpassing van VLAREM m.b.t. voorschriften ter voorkoming en beperking van lichthinder.

Doordat nogal wat aspecten met betrekking tot lichthinder niet gereguleerd zijn op federaal of Vlaams niveau, kan een gemeentebestuur reglementerende initiatieven nemen ter bestrijding van lichthinder (o.a. via voorwaarden in de milieuvergunning of stedenbouwkundige vergunning, stedenbouwkundige verordeningen of via het gemeentelijk politiereglement).

In het kader van de samenwerkingsovereenkomst "milieu als opstap naar duurzame ontwikkeling 2002-2004" dient de gemeente eveneens initiatieven te nemen om de lichthinder te beperken.

6.3.3. Beschrijving bestaande toestand

De stad hecht veel belang aan de lichthinderproblematiek op zijn grondgebied. De afgelopen jaren is deze problematiek tevens op een meer gestructureerde manier aangepakt. Naast regulerend optreden wordt ook aandacht besteed aan het informeren en sensibiliseren van de bevolking en wordt er invulling gegeven aan de eigen voorbeeldfunctie.

Om de lichthinder van hinderlijke inrichtingen te voorkomen of te beperken wordt bij het afleveren van milieuvergunningen bijzondere aandacht geschonken aan de (potentiële) lichthinder van de inrichting. Hiertoe worden frequent bijzondere voorwaarden opgenomen in het vergunningsbesluit (verstrenging Vlarem II).

Op 19 december 2001 bekrachtigde de gemeenteraad een belastingsreglement op lichtreclame en verlichte uithangborden. De belasting is verschuldigd door de eigenaar van de lichtreclame of verlicht uithangbord (rekening houdend met een aantal uitzonderingen). De aanslagvoet wordt berekend op basis het oppervlak van het desbetreffende uithangbord. Het belastingreglement, zoals het nu bestaat, is echter minder flexibel voor eigenaars die maatregelen nemen om de lichthinder te beperken. Het is wenselijk te onderzoeken of er kortingen kunnen worden toegestaan naarmate men maatregelen treft om de lichthinder verder te beperken (doven na een bepaald tijdstip, structurele aanpassingen aan het uithangbord, ...). Gelet op de nakende veranderingen van de wetgeving inzake lichthinder, de opmaak van het beeldkwaliteitsplan en het uitvoeren van het onderzoek naar de lichtvervuiling op het grondgebied, werd geopteerd om deze aanpassing door te voeren wanneer de resultaten van deze studies zijn uitgevoerd. Op deze wijze kan een gerichtere aanpassing van het reglement worden doorgevoerd. Het terugdringen van lichtreclame bovenwinkels kan een stimulans betekenen voor het terug bewonen van leegstaande ruimten boven winkelpanden. Dit laatste is de opzet van het project Wonen boven winkels dat wordt uitgevoerd door de dienst wonen in samenwerking met het SPAM.

De stad heeft ook aandacht voor de lichthinderproblematiek bij eigen projecten (aanstraling gebouwen, openbare verlichting,...). Deze vorm van milieuvuiling kreeg in het verleden weinig of geen aandacht. Het bestuursakkoord 2002-2006 stelt dat "overbodige en ondoeltreffende (private en publieke) lichtbronnen moeten worden teruggedrongen, met nodige aandacht voor het veiligheidsgevoel. In 2002 werd een ontwerp van beleidsnota lichthinder opgesteld. Ook in het beeldkwaliteitsplan zal aandacht worden besteed aan het voorkomen van lichthinder.

Bij verlichtingsprojecten dienen volgende krachtlijnen te worden gerespecteerd:

- lichthinder en niet functionele lichtoverdracht voorkomen;

het gebruik van lichtbronnen in open lucht beperken tot noodwendigheden inzake uitbating en veiligheid;

- klemtoonverlichting uitsluitend richten op de inrichting of onderdelen ervan.

Begin 2003 besliste het CBS tot de opmaak van een reglement inzake de aanstraling van gebouwen door de departementen Stedelijke infrastructuur en Stedelijke Ontwikkeling.

Op 13 mei 2003 besliste het CBS tot een moratorium op de aangevraagde of geplande verlichtingsprojecten tot na de opmaak van het beeldkwaliteitsplan van de stad.

Medio 2003 werd de opdracht gegeven aan de milieudienst om meer informatie in te winnen over de werkwijze en kosten van een onderzoek naar objectieve vaststelling van de lichtvervuiling in Mechelen. De milieudienst voerde gesprekken met JVS Orion en een onderzoeksvoorstel werd uitgewerkt op basis van stertellingen op 86 locaties. Eind 2003 besliste het CBS het onderzoeksvoorstel van JVS Orion te laten uitvoeren. Uit de resultaten van het onderzoek zal moeten blijken hoe het gesteld is met de lichtverontreiniging in Mechelen. Op basis hiervan kunnen dan concrete beleidsvisies en acties worden ontwikkeld om de toestand te verbeteren.

In 2003 verklaarde de stad zich ook akkoord om te participeren aan het project "lokale besturen verlichten zonder hinder" van de VZW Bond Beter Leefmilieu (BBL) en de Vereniging Voor Sterrenkunde (VVS). Opzet van het project is de lokale besturen te informeren over (de bestrijding) lichthinder en hen via de ondertekening van een Charter Lichthinder te stimuleren structurele maatregelen te nemen om lichtvervuiling tegen te gaan.

Begin 2004 hechtte de stad principieel goedkeuring aan het voorstel van het PIH i.s.m. de VZW Pro Noctis, om een evaluatie door te voeren van de verlichting van de overheidsgebouwen en de openbare verlichting.

Jaarlijks neemt de stad deel aan de 'nacht van de duisternis' (georganiseerd door BBL en VVS). Als symbolische (sensibiliserende) actie worden de lichten op verschillende

openbare gebouwen gedurende het weekend van de nacht van de duisternis gedoofd (o.a. St. Romboutstoren, O.L.Vrouwekerk, Basiliek van Hanswijk, Postgebouw, Schepenhuis, Hof van Busleyden, Sint-Katelijnekerk). Via verschillende communicatiekanalen worden de doelgroepen geïnformeerd en gesensibiliseerd omtrent de lichthinderproblematiek, o.a.:

- jaarlijkse persconferentie in het kader van de deelname aan de nacht van de duisternis;
- artikels in gemeentelijke en intergemeentelijke informatiebladen
- geven van het infomoment "geluidshinder en andere hinderbronnen" aan verenigingen (i.s.m. IGEMO).

6.3.4. Knelpunten en opportuniteiten

Knelpunten:

- gebrek aan concrete normen inzake lichthinder;
- het esthetische aspect van verlichting overweegt in sommige gevallen op het milieuaspect;
- relatie veiligheid en verlichting.

Opportuniteiten:

- de lichthinderproblematiek is op beleidsniveau gekend;
- beeldkwaliteitsplan met aandacht voor de lichthinderproblematiek;
- uitwerken van de eigen voorbeeldfunctie;
- aanwezige deskundigheid op de milieudienst;
- moratorium op nieuwe verlichtingsprojecten tot het beeldkwaliteitsplan is uitgewerkt;
- verschillende onderzoeken worden uitgevoerd op het grondgebied om de verlichtingsproblematiek in kaart te brengen.

6.3.5. Doelstellingen en acties

Doelstelling: het voeren van een beleid dat er op gericht is om het aantal gehinderden door licht tot een minimum te beperken

Actie H_23: vaststelling van een definitieve beleidsnota 'lichthinder'.

Initiatiefnemer: milieudienst

Betrokkenen: dienst duurzame ontwikkeling, dienst gebouwen, dienst wegen, dienst wonen

Timing: 2005

Actie H_24: vertalen van de resultaten van de verschillende studies rond lichthinder op het grondgebied in een prioriteitenlijst van maatregelen die moeten worden genomen om lichthinder te beperken.

Initiatiefnemer: milieudienst

Betrokkenen: dienst duurzame ontwikkeling, dienst gebouwen, dienst wegen, dienst wonen

Timing: 2007

Actie H_25: opmaak van een stedelijke reglementering inzake de aanstraling van gebouwen.

Initiatiefnemer: milieudienst

Betrokkenen: dienst gebouwen, dienst monumentenzorg, ruimtelijke planning

Timing: 2005

Actie H_26: aanpassing van het belastingsreglement op de lichtreclame conform het principe 'de vervuiler betaalt'

Initiatiefnemer: milieudienst

Betrokkenen: departement financiën, afdeling juridische zaken
Timing: 2006

Doelstelling: creëren van een intern draagvlak inzake de lichthinderproblematiek

Actie H 27: de diensten ondersteunen met advies inzake verlichtingsconcepten op het openbaar domein.

Initiatiefnemer: milieudienst

Betrokkenen: dienst duurzame ontwikkeling, dienst gebouwen, dienst wegen

Timing: doorlopend aandachtspunt

Actie H 28: bij de (her)aanleg van het openbaar domein en de aanstraling van gebouwen rekening houden met de krachtlijnen van de beleidsnota lichthinder.

Initiatiefnemer: milieudienst

Betrokkenen: dienst duurzame ontwikkeling, dienst gebouwen, dienst wegen

Timing: doorlopend aandachtspunt

Doelstelling: creëren van een extern draagvlak inzake de lichthinderproblematiek

Actie H 29: deelnemen aan de nacht van de duisternis.

Initiatiefnemer: milieudienst

Betrokkenen: dienst duurzame ontwikkeling, BBL, VVS

Timing: jaarlijks

Actie H 30: informeren en sensibiliseren van de bevolking en bedrijven over de regelgeving en maatregelen die kunnen worden genomen om lichthinder te voorkomen of te beperken en de voorbeeldfunctie die de stad opneemt

Initiatiefnemer: dienst duurzame ontwikkeling

Betrokkenen: milieudienst, informatiedienst

Timing: jaarlijks

Actie H 31: onderzoeken of in het HORECA-beleidsplan maatregelen kunnen worden geïntegreerd inzake het voorkomen of beheersen van lichthinder.

Initiatiefnemer: dienst lokale economie

Betrokkenen: milieudienst, HORECA sector

Timing: 2006

6.4. Bodem

6.4.1. Beschrijving thema

De bodem is het vaste deel van de aarde met inbegrip van het grondwater, de andere bestanddelen en de levende organismen die zich erin bevinden (cfr. Vlaams reglement betreffende de bodemsanering). Bodemverontreiniging of -verstoring kan veroorzaakt worden door verschillende processen. Bodemverontreiniging en bodemaantasting zijn twee manieren waarop de mens de natuurlijke bodemtoestand kan verstoren.

Bodemverontreiniging heeft betrekking op situaties waarbij door menselijke activiteiten milieugevaarlijke stoffen zoals zware metalen, organische stoffen en bestrijdingsmiddelen in de bodem terechtkomen en de kwaliteit ervan op rechtstreekse of onrechtstreekse wijze nadelig beïnvloeden. Milieugevaarlijke stoffen kunnen zich over grote afstanden verspreiden en kunnen overgaan van het ene milieucompartiment naar het andere. Blootstelling kan schadelijke gevolgen hebben voor de mens en door bioaccumulatie kunnen deze stoffen in de voedselketen terechtkomen. Bodemverontreiniging heeft zowel ruimtelijk als economische gevolgen. De gebruiksmogelijkheden van verontreinigde bodems zijn immers beperkt. In sommige gevallen is de sanering zo dringend omdat de gezondheidsrisico's voor de mens (drinkwater, voedselproductie), de risico's voor het

ecosysteem of de verspreidingsrisico's te groot zijn. De sanering van lokale, verontreinigde bodems kost de gemeenschap heel wat geld. De kosten nemen elk jaar nog toe, doordat de al aanwezige mobiele verontreiniging zich verder verspreidt. De totale kosten voor sanering van historische bodemverontreiniging in Vlaanderen worden geschat op 280 miljard.

Vermesting is de ontregeling van ecologische processen en kringlopen door een overmatige toevoer van nutriënten in het milieu. De belangrijkste nutriënten zijn stikstof (N), fosfor (P) en kalium (K). Overmatig gebruik van dierlijke mest is een belangrijke bron van vermesting. Andere bronnen zijn o.a. lekken van rioleringen, septische putten en sterfputten, uitspoeling uit stortplaatsen, emissies van gasvormige stikstofverbindingen door verbrandingsprocessen, verkeer,...

Een ander belangrijk aandachtspunt bij bodemverontreiniging zijn (lekken van) stookolietanks. Oudere ondergrondse stookolietanks vormen een probleem in Vlaanderen. Veel van deze tanks hebben jarenlang geen controle ondergaan of werden bij het buiten gebruik stellen onvoldoende gereinigd. Dit vormt zowel voor het grondwater als voor de bodem een bedreiging (zie ook hoofdstuk 4.4. – grondwater).

Bodemaantasting heeft te maken met het verlies aan bodemkwaliteit als gevolg van o.a. bodemerosie, reliëfwijzigingen, ontginningen, verdroging,... In tegenstelling tot bodemverontreiniging vindt bodemaantasting, net als de bodemvormingsprocessen, alleen in de bovenste anderhalve meter van de bodem plaats. De rechtstreekse impact van bodemaantasting is dat de bodem de mogelijkheid verliest zijn verschillende functies te vervullen. Vooral de activiteiten van de landbouw en in mindere mate die van particulieren, de overheid en de industrie leiden tot bodemaantasting. De erosieproblematiek en verdroging komen aan bod in het hoofdstuk Integraal waterbeleid (subthema erosie en grondwater).

Het beleid dient de risico's van milieugevaarlijk stoffen voor mens en milieu tot een aanvaardbaar en zo mogelijk verwaarloosbaar niveau terug te brengen.

6.4.2. Beschrijving beleidskader

De inwerkingtreding van het bodemsaneringsdecreet in 1995 betekende een belangrijke stap in het bodemsaneringsbeleid. Het beschrijft de hoofdlijnen van een gestructureerde aanpak. De gecoördineerde versie van het bodemsaneringsdecreet van 22/02/1995 werd gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad van 12/09/2003. Sinds het decreet van 1995 zijn een aantal uitvoeringsbesluiten in voege getreden. Achtergrondwaarden en bodemsaneringsnormen zijn onder meer opgenomen in het Vlaams reglement bodemsanering (Vlarebo). Het Vlarebo dateert van 05/03/1996 en werd ondertussen verschillende keren gewijzigd. De gronden die in uitvoering van het bodemsaneringsdecreet gekend zijn, zijn gronden waarvoor de overdrachtprocedure loopt of de periodieke verplichting tot bodemonderzoek geldt. Bij de verplichting tot het al dan niet overgaan tot sanering is de definitie van historische en nieuwe bodemverontreiniging belangrijk. Historische bodemverontreiniging is tot stand gekomen voor 29 oktober 1995; nieuwe bodemverontreiniging na 28 oktober 1995. OVAM is de belangrijkste instantie bij de uitvoering van deze regelgeving.

Lokale besturen spelen een belangrijke rol bij de aankoop en valorisatie van verontreinigde gronden en bij het toezicht en de handhaving. Zij moeten ervoor zorgen dat de gemeentelijke inventaris correcte informatie bevat over huidige en vroegere risicoactiviteiten. Een belangrijke wijziging in het Vlarebo betreft de grondverzetregeling die in werking treedt op 1 januari 2004. De opzet is het vermijden van het verplaatsen van bodemverontreiniging. Al wie na 01/01/2004 bodem uitgraaft, afvoert en/of aanvoert, moet bij het opstellen van bestekken, plannings en budgetten rekening houden met de nieuwe regeling.

De Vlaamse reglementering inzake verspreiding van milieugevaarlijke stoffen is opgenomen in Vlarem II: algemene en sectorale emissiegrenswaarden voor stoffen en industriële processen en kwaliteitsdoelstellingen voor de omgevingsconcentratie. Achtergrondwaarden en bodemsaneringnormen zijn opgenomen in het Vlarebo. De uitvoering van deze regelgeving wordt voornamelijk toevertrouwd aan OVAM.

Hoofdstuk 6.5. van Vlarem II beschrijft de regeling omtrent de exploitatie van particuliere stookolietanks met een waterinhoud van minder dan 5.000 liter. De regeling overeenkomstig Vlarem II aangaande ingedeelde inrichtingen (tankinhoud minimum 5.000 liter) is opgenomen in hoofdstuk 5.17 'opslag van gevaarlijke producten'.

Het Vlaams reglement afvalvoorkoming en -beheer (Vlarea) is bepalend bij de verwijdering van verontreinigde gronden.

In het kader van de samenwerkingsovereenkomst tussen het Vlaams Gewest en de gemeenten 'milieu als opstap naar duurzame ontwikkeling 2002-2004' kan de gemeente financiële ondersteuning vragen van het Vlaams Gewest voor de inschakeling van een erkende bodemsaneringsdeskundige bij acute gevallen van bodemverontreiniging. De gemeente is gehouden aan een onmiddellijke meldingsplicht aan OVAM, via een gestandaardiseerd meldingsformulier, als er maatregelen moeten genomen worden met betrekking tot een schadegeval.

6.4.3. Beschrijving bestaande toestand

Het grondgebied van de stad omvat tal van sites dewelke een aanzienlijke (potentiële) milieudruk uitoefenen op de bodem (industriezones, oude stortplaatsen, handelsactiviteiten). In de inventaris van potentieel verontreinigde sites, zoals die door het PIH in samenwerking met OVAM in de periode 1993-1995 werd opgemaakt werden een 70tal sites opgenomen. De milieudienst houdt een register bij van verontreinigde gronden. Dit register bestaat uit percelen waarvan reeds is aangetoond dat er sprake is van bodemverontreiniging. Om de registratie op een gelijkaardige manier te laten verlopen heeft OVAM een (digitaal) register uitgewerkt voor de lokale besturen. Dit register werd uitgetest maar is momenteel nog niet bruikbaar. Op 1 januari 2004 waren er 468 percelen (373 ha) opgenomen in het register van verontreinigde gronden. Voor ongeveer 55 percelen (35 ha) werd een eindverklaring van sanering afgeleverd. Niet alle percelen zijn onderhevig aan een saneringsplicht waardoor tal van bodemverontreinigingen momenteel nog niet gekend zijn.

De milieudienst beschikt over een digitaal bestand van bedrijven met Vlarebo-activiteiten. Deze registers worden op regelmatige basis geactualiseerd. Informatie over bodemverontreinigingen op het grondgebied van de stad zit verspreid over verschillende instanties waardoor het niet mogelijk is om een globaal beeld te vormen van de situatie. Om de bodemverontreiniging ingevolge de exploitatie van hinderlijke inrichtingen te voorkomen of te beperken wordt bij het afleveren van milieuvergunningen (en bedrijfsbezoeken) bijzondere aandacht geschonken aan de (potentiële) bodemverontreinigende activiteiten en worden aanvullende voorwaarden opgelegd indien nodig. De milieudienst verstrekt eveneens advies bij stedelijke en particuliere bodemsaneringsprojecten.

In 2003 werd in samenwerking met OVAM een pilootproject opgestart inzake potentieel verontreinigde woonzones. Dit project heeft tot doel onderzoek te verrichten naar de mogelijke historische verontreiniging van bebouwde percelen op het grondgebied van de stad. Dergelijke terreinen kunnen momenteel niet worden verkocht zolang het vermoeden bestaat dat er een verontreiniging is. Daar willen de stad en OVAM iets aan doen. Prioriteit werd gegeven aan percelen in de binnenstad met uitbreiding naar de externe woonlobben. De uiteindelijke bedoeling is om bodemonderzoeken uit te voeren op bewoonde percelen. Door de milieudienst werden 34 locaties (60 kadastrale percelen)

in de binnenstad geselecteerd. De kosten voor de bodemonderzoeken en communicatie zijn ten laste van OVAM.

In het voorjaar van 2004 werd beslist om deel te nemen aan het inventarisatie- en saneringsproject asbestdraailingen van de OVAM. In de periode 1950-1970 werden asbestdraailingen (afval dat vrij kwam bij de productie van asbestcementbuizen) door de asbestverwerkende bedrijven gratis ter beschikking gesteld van de bevolking voor de aanleg van opritten, het verharden van wegen of het realiseren van ophogingen. Op deze wijze werden asbestcementdraailingen op heel wat plaatsen verspreid. Noch de producenten, noch de gemeentelijke overheden hielden hiervan een inventaris bij. Aan deze praktijk kwam een einde rond 1970 toen de potentiële risico's van asbestvezels algemeen bekend werden. In april 2004 nam OVAM het voortouw om, in samenspraak met de gemeenten Kapelle-op-den-Bos en Willebroek, de stad Mechelen en Eternit NV de verspreiding van asbestcementdraailingen in kaart te brengen. In de periode april t.e.m. juni 2004 werden de inwoners van de deelgemeenten via een persoonlijke brief op de hoogte gesteld van dit project. Inwoners kunnen zich melden indien ze vermoeden dat er asbestdraailingen zijn gebruikt op hun perceel. Via de daarop volgende onderzoeksfase (juni-oktober 2004) zal door een erkende bodemsaneringsdeskundige een onderzoek ter plaatse worden uitgevoerd en zal het risico worden bepaald. In een derde fase (periode 2005-2007) wordt voor de risicovolle percelen overgegaan tot een ambtshalve sanering. Alle kosten worden gedragen door OVAM en bovendien krijgen de eigenaars die een melding doen automatisch het statuut van "onschuldig bezitter".

De stad heeft ook aandacht om de doelgroepen te informeren over het omgaan met asbest. De brochure van het Vlaams Gewest (asbest in en om het huis) wordt ter beschikking gesteld van de bevolking. Op de containerparken werden regelingen getroffen om bij de inzameling van asbesthoudende huishoudelijke afvalstoffen stofverspreiding te voorkomen.

In het kader van de samenwerkingsovereenkomst 2002-2004 engageerde de stad zich om bij de vaststelling van een acute bodemverontreiniging waarop de klassieke regelingen niet van toepassing zijn onmiddellijk actie te ondernemen om de vervuiling in te perken en een erkende bodemsaneringdeskundige in te schakelen. De stad bekomt hiertoe subsidies van OVAM. Eind 2003 werd deze procedure toegepast inzake een sluikestort van vetten en pek in een baangracht te Muizen (Kerkenbos).

Uit een beperkt onderzoek van het PIH (1996) bij 400 ondergrondse stookolietanks (waarvan 53 op het grondgebied van de stad) bleek dat amper 2% van de houders lekkages vertoonden. 10% van houders bleek niet meer in gebruik te zijn en op een onoordeelkundige manier buiten gebruik te zijn gesteld. Om de burger er toe aan te zetten de buitengebruikstelling op een milieuhygiënische manier te laten uitvoeren heeft de stad een subsidiereglement inzake het buiten gebruik stellen van particuliere stookolietanks in voege. Naast het verlenen van een subsidie wordt de bevolking ook geïnformeerd over de wettelijke verplichtingen inzake het onderhoud van stookolietanks en verwarmingsinstallaties in het algemeen.

De stad beschikt zelf over verschillende houders voor vloeibare brandstoffen. De afgelopen jaren zijn verschillende stookolietanks voor verwarming buitengebruik gesteld (conform de wettelijke bepalingen) en is overgeschakeld op aardgas. De overblijvende tanks werden in 2003 onderworpen aan een VLAREM-keuring. De stad beschikte ook over een aantal brandstofverdeelinstallaties (brandweer, kruidtuin, stadsmagazijnen). De installaties van de kruidtuin en de stadsmagazijnen werden in de periode 2002-2003 op een milieuhygiënische manier ontmanteld en de bijhorende bodemonderzoeken werden uitgevoerd (oriënterend en beschrijvend). Er diende geen saneringsproject te worden opgestart. De installatie van de brandweer zal worden vernieuwd.

De stad wenst ook actief mee te werken aan het herontwikkelen van verlaten en vervuilde industriële complexen (brownfields). Onder impuls van een nieuwe Vlaamse subsidieregeling werd in 2003 geopteerd om de site van de voormalige postzegeldrukkerij aan te pakken⁵⁷.

Op 1 januari 2004 werden nieuwe regels van toepassing inzake grondverzet. Werken die worden uitgevoerd waarbij grond wordt uitgegraven en verplaatst (aanvoer/afvoer) worden geconfronteerd met nieuwe verplichtingen. Het doel van de wetgeving is het voorkomen dat verontreiniging door grondwerken wordt verspreid en dat onschuldige gebruikers van aanvulgrond geconfronteerd worden met een verontreiniging van hun terrein. Vanaf een bepaald volume grond dat wordt uitgegraven (250 m³) wordt men verplicht om een onderzoek te laten uitvoeren door een erkend bodemsaneringsdeskundige van de kwaliteit van de bodem die zal verplaatst worden. De resultaten van het onderzoek moeten worden overgemaakt aan de zogenaamde 'Grondbank' die het traject zal volgen van de grond van bij de uitgraving tot op de plaats waar de grond opnieuw wordt gebruikt.

6.4.4. Knelpunten en opportuniteiten

Knelpunten:

- informatie over bodemverontreinigingen is verspreid over verschillende instanties
- hoge kostprijs van bodemsaneringen en -onderzoeken
- nog veel 'verborgen' of 'niet gekende' bodemverontreinigingen
- weinig feedback van OVAM inzake het verloop van saneringen
- het register van verontreinigde gronden is niet volledig op punt gesteld
- slukstorten met chemisch afval

Opportuniteiten:

- subsidies hogere overheid (o.a. aanstelling externe deskundige, brownfields)
- bestaande registers en overzichtslijsten
- subsidieregeling inzake het buitengebruik stellen van particuliere stookolietanks
- OVAMPakket voor registratie van verontreinigde gronden
- Nieuwe regelgeving inzake grondverzet

6.4.5. Doelstellingen en acties

Doelstelling: Het voeren van een beleid dat er op gericht is om nieuwe bodemverontreinigingen te voorkomen en bestaande te saneren

Actie H_32: onderzoeken of het register van verontreinigde gronden kan worden gekoppeld aan de GIS-databank.

Initiatiefnemer: milieudienst

Betrokkenen: GIS-cel, GISsoftware leverancier

Timing: 2009

Actie H_33: bij het afleveren van stedenbouwkundige -, verkavelings- en milieuvergunningen aandacht hebben voor het in kaart brengen van bestaande en voorkomen van nieuwe bodemverontreiniging

Initiatiefnemer: milieudienst, bouw dienst

Betrokkenen: OVAM

Timing: doorlopend aandachtspunt

⁵⁷ Voor meer informatie wordt verwezen naar het hoofdstuk gebiedsgericht beleid.

Actie H 34: optreden in gevallen van acute bodemverontreiniging waarop de klassieke regeling niet van toepassing is.

Initiatiefnemer: milieudienst

Betrokkenen: OVAM, bodemsaneringsdeskundigen

Timing: vanaf 2005

Actie H 35: optimaliseren van de gemeentelijke inventaris van verontreinigde gronden

Initiatiefnemer: milieudienst

Betrokkenen: OVAM

Timing: vanaf 2005

Doelstelling: creëren van een intern draagvlak inzake het voorkomen en terugdringen van bodemverontreiniging

Actie H 36: de diensten ondersteunen met advies inzake bodemverontreiniging en -sanering.

Initiatiefnemer: milieudienst

Betrokkenen: dienst duurzame ontwikkeling

Timing: doorlopend aandachtspunt

Actie H 37: de stedelijke opslagtanks voor milieugevaarlijke vloeistoffen verder saneren en in overeenstemming brengen met de wetgeving.

Initiatiefnemer: dienst gebouwen

Betrokkenen: interne dienst voor preventie en bescherming, veiligheidscoördinator, milieudienst

Timing: doorlopend aandachtspunt

Actie H 38: de diensten informeren over de regelgeving rond grondverzet

Initiatiefnemer: milieudienst

Betrokkenen: uitvoeringsdiensten

Timing: 2005

Actie H 39: gebruik maken van het OVAMPakket voor registratie van verontreinigde gronden wanneer dit pakket door OVAM wordt ter beschikking gesteld.

Initiatiefnemer: milieudienst

Betrokkenen: OVAM

Timing: 2009

Actie H 40: stapsgewijs in kaart brengen van de bodemverontreiniging van gronden in eigendom van de stad (via aankopen, verkopen, verplichte bodemonderzoeken)

Initiatiefnemer: milieudienst

Betrokkenen: OVAM

Timing: doorlopend aandachtspunt

Doelstelling: creëren van een extern draagvlak inzake het voorkomen en terugdringen van bodemverontreiniging

Actie H 41: informeren en sensibiliseren van de bevolking en bedrijven over de regelgeving en maatregelen die kunnen worden genomen om bodemverontreiniging te voorkomen of te beperken en de voorbeeldfunctie die de stad opneemt

Initiatiefnemer: dienst duurzame ontwikkeling

Betrokkenen: milieudienst, informatiedienst

Timing: jaarlijks

Actie H_42: informeren van de bevolking en bedrijven over de regelgeving rond grondverzet en bodemattesten

Initiatiefnemer: milieudienst

Betrokkenen: informatiedienst

Timing: 2006

Actie H_43: sensibiliseren van de bevolking inzake de asbestproblematiek

Initiatiefnemer: milieudienst

Betrokkenen: Vlaams Gewest, OVAM, informatiedienst

Timing: doorlopend aandachtspunt

6.5. Zwerfvuil

6.5.1. Beschrijving thema

De gemeente is verplicht om de inzameling van huishoudelijke afvalstoffen en de daarmee gelijkgestelde afvalstoffen te organiseren. Om haar grondgebied rein te houden doet zij enorme financiële inspanningen en hanteert zij een politieverordening, die de regelingen omtrent afvalophaling voorschrijft. Nochtans wordt regelmatig vastgesteld dat er afvalstoffen achtergelaten worden.

Zwerfvuil is het al het afval dat door de mens is weggeworpen of achtergelaten op plaatsen die daarvoor niet zijn bestemd, of die door het nalaten van bepaalde handelingen van mensen op die plaatsen zijn terechtgekomen. Zwerfvuil omvat dus: verpakkingen, folders en kranten, huishoudartikelen, allerlei wegwerpartikelen, huishoudelijk afval, hondenpoep, sluikeplakken, ... Sluikstorten is een vorm van zwerfvuil. Daar waar zwerfvuil hoofdzakelijk het 'achteloos' wegwerpen is van eerder kleinere voorwerpen is er bij sluikstorten/sluikverbranden eerder het vermoeden dat men 'met opzet' het afval ergens achterlaat of verbrand. Meestal gaat het om grotere of gevaarlijke voorwerpen waar men liefst zo vlug en zo goedkoop mogelijk van af wil. Afzonderlijke cijfers over de omvang van het zwerfvuil in Vlaanderen zijn er niet. Alle straat- en veegvuil en de opgeruimde sluikstorten worden meegerekend met het huishoudelijk afval (gemeentevuil).

De gevolgen van zwerfvuil zijn heel divers en van uiteenlopend belang

- vorm van visuele verontreiniging
- kan schade berokkenen aan mens en dier (blikjes, glasscherven,...)
- budgettaire last voor de overheden die verantwoordelijk zijn voor het opruimen ervan
- trekt ongewenste diersoorten (knaagdieren, insecten) aan, zeker wanneer het organische afval bevat.
- milieueffecten op de bodem (oplosmiddelen, olieproducten,...)

Om dit verschijnsel een halt toe te roepen dient efficiënt opgetreden te worden en dienen sensibilisatieacties ondernomen te worden. In het verleden heeft OVAM reeds enkele ad hoc acties gevoerd (zwerfvuilanalyse-onderzoek, ondersteunen pilootprojecten,...). Ook hondenpoep stelt een probleem in de gemeente. Er bestaat echter de vraag bij de gemeentebesturen tot een gestructureerde en integrale manier van aanpak.

6.5.2. Beschrijving beleidskader

Volgens artikel 12 van het afvalstoffendecreet is het verboden afvalstoffen achter te laten of te verwijderen in strijd met de voorschriften van dit decreet of haar uitvoeringsbesluiten. Zowel particulieren als bedrijven zijn onderworpen aan de strafbepalingen van dit decreet. Deze zijn in theorie niet min. De geldboetes kunnen oplopen van 2,5 tot 2500 euro (te vermenigvuldigen met 200). Naast het afvalstoffendecreet gelden er ook nog andere ondergeschikte bepalingen (strafwetboek, veldwetboek, bosdecreet, algemeen politiereglement).

Ook voor gemeenten geldt het afvalstoffendecreet. Ze kunnen dus geen politiereglement opstellen dat het achterlaten van afval bestraft. Ze kunnen wel een belasting instellen op het weghalen en verwijderen van huishoudelijke afvalstoffen. Naast de belasting kan de gemeente door bevoegde ambtenaren nog een proces-verbaal laten opmaken dat wordt doorgestuurd naar het parket. Probleem hierbij is dat PV's die in het kader van zwerfvuil opgesteld worden overwegend geseponeerd worden.

De wet van 13 mei 1999 laat de invoering toe van gemeentelijke administratieve sancties. Deze wet heeft tot doel dat gemeenten zelf overtredingen van gemeentelijke reglementen en verordeningen kunnen sanctioneren wanneer het parket niet vervolgd. De overtredingen die hierbij beoogd worden zijn ondermeer sluikestorten, sluikeverbranden, hondenpoep, het achterlaten van zwerfvuil.

Ondertussen heeft OVAM een modelreglement opgesteld dat uitbaters van 'fastfoodzaken' verplicht:

- op een behoorlijke wijze, duidelijk zichtbare en goed bereikbare afvalrecipiënten ten voorzien;
- deze recipiënten zelf tijdig te ledigen en de onmiddellijke omgeving van hun inrichting rein te houden.

Wat sluikestorten betreft heeft OVAM eveneens een modelreglement opgesteld: 'belasting op het ambtshalve opruimen van sluikestorten door of in opdracht van de gemeente'.

In het kader van optie 9 van het milieuconvenant 1997-1999 voorzagt OVAM logistieke en financiële steun voor opruimacties. In het kader van de samenwerkingsovereenkomst "milieu als opstap naar duurzame ontwikkeling 2002-2004" wordt eveneens ondersteuning voorzien voor allerlei vormen van illegaal ontwijkgedrag. Meer bepaald wil het Vlaams Gewest kleine partijen achtergelaten gevaarlijke afvalstoffen, zoals gedefinieerd in het Vlarea, laten opruimen om het handhavingsbeleid op het lokaal niveau te ondersteunen.

Het voorkomen en beteugelen van ernstige inbreuken op het afvalstoffendecreet vormt een prioriteit in de 'prioriteitennota vervolgingsbeleid milieurecht'. Lichte inbreuken (b.v. het niet naleven van een gemeentelijk reglement op de verwijdering van huishoudelijk afval) vormen voor het parket geen prioriteit en dienen beteugeld te worden via een systeem van retributies. Het parket wenst bij lichte vergrijpen wel een bijdrage te leveren in de opsporing en identificering van de dader(s) van de feiten.

6.5.3. Beschrijving bestaande toestand

Uit de analyse van het klachtenregister van de politie kan worden afgeleid dat ongeveer 10% van de klachten (500 in de periode 2001-3kw 2003) verband houden met afvalverbranding en sluikestorten. Afvalverbranding doet zich hoofdzakelijk voor in het buitengebied (deelgemeenten). In het centrum worden sluikestorten vastgesteld rond glasbollen en textielcontainers. Andere aandachtspunten zijn:

- hondenpoep
- grafitti
- oneigenlijk gebruik van publieke vuilbakjes
- sluikeplakken

In de omgeving van scholen is een verhoogde vaststelling van zwerfvuil in de omgeving. Een plan van aanpak om het zwerfvuil rond scholen in te beperken ontbreekt momenteel. De stad plaatst geen blikvangers. Dergelijke initiatieven druisen in tegen het afvalvoorkomingsprincipe en promoten het gebruik van blik.

De afgelopen jaren heeft de stad, met wisselend succes, verschillende maatregelen doorgevoerd om de zwerfvuilproblematiek aan te pakken:

- meer beteugelende maatregelen (handhaving en toezicht)
- informeren en sensibiliseren van de bevolking
- opdrijven van de opruiminspanningen

Handhaving en toezicht

De stad beschikt over volgende reglementen om zwerfvuil te beteugelen:

- de politieverordening betreffende het inzamelen van huishoudelijke afvalstoffen (12/12/99) omvat verbodsbepalingen inzake sluikestorten en sluikeverbranden.
- indirecte belasting op het weghalen en verwijderen van huishoudelijke en daarmee gelijkgestelde of vergelijkbare bedrijfsafvalstoffen, gestort of achtergelaten op niet-reglementaire plaatsen of verwijderd op niet-reglementaire tijdstippen of in niet reglementaire recipiënten (24/04/2002)
- indirecte belasting op het reinigen van de openbare weg (29/05/2002)
- politiereglementering betreffende het stoken met allesbranders (20/01/1994)
- indirecte belasting op het huis-aan-huis en op de openbare weg verspreiden van reclaimedrukwerk en daarmee gelijkgestelde producten.
- indirecte belasting op het verwijderen van aanplakkingen en graffiti

Het belastingsreglement op het ambtshalve opruimen van sluikestorten door of in opdracht van de stad laat de stad toe om de kosten voor de ophaling en verwijdering van zwerfvuil te kunnen verhalen op de sluikestorter.

Eind jaren '90 werd een werkgroep opgericht om zicht te buigen over de zwerfvuilproblematiek. Er werd beslist om ambtenaren aan te duiden die ieder sluikestort van huishoudelijke afvalstoffen zouden doorzoeken op bewijzen. De politie zou zich bezighouden met sluikestorten van niet huishoudelijke afvalstoffen en het signaleren aan de stadsreiniging van de sluikestorten van huishoudelijke oorsprong. Aanvankelijk werden er 5 personeelsleden van de stadsreiniging aangeduid als zwerfvuilambtenaren. Vandaag de dag zijn nog 2 zwerfvuilambtenaren in dienst waardoor het systeem niet meer naar behoren functioneert. De bevoegde ambtenaren kunnen geen proces-verbaal opstellen maar kunnen een administratieve geldboete vaststellen. Het aantal 'succesvolle' interventies is echter zeer laag, enerzijds door het gebrek aan bewijzen (in amper 10% van de sluikestorten worden aanwijzingen gevonden) en anderzijds door het weigeren van het betalen van de boete (amper 30% van de overtreders betalen hun boete). Het gebrek aan bewijzen heeft ook al verschillende malen geleid tot vrijspraak door de rechter indien er een strafrechterlijke procedure wordt opgestart.

In 2004 werd een interne cel 'sluikestorten' opgericht om tot vernieuwde afspraken te komen inzake de zwerfvuilproblematiek. Politie, stadsreiniging en milieudienst zijn hierop vertegenwoordigd. De milieudienst werkt eerder ondersteunend (o.a. inzake communicatie). In 2004 is de politie overgegaan tot de aanwerving van een hulpagent, speciaal bevoegd voor de zwerfvuilproblematiek. Een tweede hulpagent dient nog te worden aangeworven. De bevoegdheden van de hulpagenten zijn beperkt maar zouden moeten volstaan om probleem meer succesvol aan te pakken.

Momenteel ontbreekt het evenwel nog aan een plan van aanpak en duidelijke afspraken tussen de betrokken diensten (o.a. stadsreiniging, politie, milieudienst). Het in kaart brengen van de 'black points' voor zwerfvuil is hierbij noodzakelijk. Gelet op het feit dat het parket de zwerfvuilproblematiek als een lichte inbreuk beschouwt en dus geen prioriteit hecht aan de strafrechterlijke vervolging ervan is het van belang om het systeem van de administratieve boetes verder te ontwikkelen.

De stad maakt tot op heden geen gebruik van de wet van 13 mei 1999 tot invoering van gemeentelijke administratieve sancties. In 2004 werden de eerste stappen gezet om dit onderzoeken (zie instrumentarium). Toepassing van de gemeentelijke administratieve sancties is een opportuniteit om efficiënter op te treden tegen kleine vormen van hinder.

Informereren en sensibiliseren van de bevolking

In het kader van het afvalpreventieproject werd er door de stad veel belang gehecht aan het informeren en sensibiliseren van de bevolking.

In het kader van de aanpassingen van de vernieuwde afvalbelastingsreglementen werd door de intercommunale milieudienst van IGEMO in 1998 een handleiding sluikestorten en slukverbranding opgemaakt en een brochure.

Omdat uit de praktijk bleek dat niet iedere Mechelaar weet op welke dienst meldingen van sluikestorten kunnen worden gemeld, werd in 2002 beslist het telefoonnummer van de Mechelfoon hiervoor in te schakelen. De stad beschikt sinds 2004 ook over een 'groen lijn' waar alle problemen i.v.m. het openbaar domein kunnen worden gemeld.

De laatste jaren is extra aandacht gegaan naar het confronteren van de bevolking rond de sluikestortproblematiek. De bevolking wordt 'geconfronteerd' met de maatschappelijke lasten (financieel, visueel) dewelke sluikestorten met zich meebrengen. Verschillende communicatiemiddelen worden hierbij ingezet:

- plaatsen van infoborden bij opgeruimde sluikestorten met de kostprijs van het opruimen
- artikels in lokale infobladen, persconferenties
- inspraakmomenten via wijk- en dorpsraden of algemene bewonersvergaderingen
- peterschappen of straatverantwoordelijken

De gevoerde communicatie inzake afvalhinder gebeurt vandaag de dag meestal ad hoc en niet planmatig waardoor de communicatie aan kracht verliest.

Opdrijven van de opruiminspanningen

De stad voert jaarlijks opruimacties uit in samenwerking met scholen, jeugdbewegingen en socia-culturele organisaties. Zwerfvuil wordt vastgesteld zowel in de binnenstad als in het buitengebied. Bij de opruimacties verleent de stad logistieke steun (stadsreiniging) en betaalt ze de stortkosten voor de afvoer en verwerking van het zwerfvuil. Daar waar in het verleden eerder de stelling was om via goedkope arbeidskrachten het zwerfvuil op te ruimen wordt de afgelopen jaren meer aandacht besteed aan flankerende maatregelen. Bij de uitvoering van de acties worden de betrokkenen gewezen op de gevolgen van zwerfvuil in de hoop hun gedrag te beïnvloeden en bij te sturen. Zwerfvuilacties kunnen gemeentespecifiek worden uitgevoerd of in samenwerking met de intercommunale en/of provincie.

Op 5,6 en 7 maart 2004 nam de stad, i.s.m. IVAREM, deel aan de provinciale ZAPPA-actie (zwerfvuilopruimactie voor een propere Provincie Antwerpen). Burgers, Scholen en verenigingen werden aangemoedigd om deel te nemen aan de actie. Het stadsbestuur ontving van de provincie allerlei materiaal (handschoenen, fluovestjes,..) en zorgde zelf voor bijkomend materiaal, vuilzakken, opkuismateriaal, speciale bordjes en uiteindelijk voor het ophalen en afvoeren van het ingezamelde afval. Op het grondgebied van de stad werden opruimacties uitgevoerd in de omgeving van scholen, speelpleinen, wijkhuizen, poldergebieden, natuurgebieden. Meer dan 10 ton zwerfvuil werd ingezameld.

Het aantal voorzieningen om afval in te zamelen steeg de laatste jaren aanzienlijk. De stad beschikt over een zeer goed uitgerust afvalinzamelingssysteem (containerparken, glasbollen, huis-aan-huis inzamelingen, openbare vuilbakjes). Het plaatsen van meer openbare vuilbakjes is niet de oplossing omdat deze meestal een aanleiding zijn voor meer zwerfvuil rondom de bakjes. Op grote evenementen worden maatregelen genomen om het zwerfvuil te beperken door te voorzien in voldoende inzamelreceptiënten.

In 2002 is de stad ook van start gegaan met de Karavaan, die Mechelse wijken of dorpen jaarlijks gedurende een week een opknap- en reinigingsbeurt geeft. Medewerkers van de stadsreiniging, andere stadsdiensten en jobstudenten (de zogenaamde cityteams) houden zich bezig met de opkuis en het onderhoud/herstel van straten en pleinen. Er wordt ook een opkuisactie verricht van zwerfvuil en sluikstorten. Enkele dagen voordat de Karavaan neerstrijkt in een wijk of dorp krijgen de bewoners van deze buurt een folder en meldingskaart in de bus. In deze folder wordt de hele actie beschreven en is een inschrijvingsformulier bijgevoegd om zich kandidaat te stellen voor peter of straatverantwoordelijken. Het stadsbestuur rekent immers op de inzet van de Mechelaar om tot een blijvend succes van deze actie te komen (responsabilisering).

Begin 2003 werd het veegplan geactualiseerd. Sinds de huisvuilophaling in 2003 werd overgeheveld naar IVAREM, focust de stadsreiniging zich op het schoonmaken, maar vooral schoon houden, van de Mechelse straten. Prioriteit werd gegeven aan de binnenstad (intra-muros) en de stationsbuurt. Extra-muros en in de deelgemeenten is het veegplan gekoppeld aan de werkzaamheden van de Karavaan. De uitbreiding van het veegplan hield een vermeerdering in van aantal inzetbare manschappen (10tal personen) en materieel (o.a. aankoop van straatstofzuigers). Het veegplan is volop in ontwikkeling en wordt tussentijdse bijgestuurd in functie van de planning, beschikbare manschappen en materieel.

Een andere gevoeligheid ligt bij de bevuiling van straten en perken door honden. Voor vele burgers is hondenpoep ergernis nummer één. Bewust van dit probleem voerde het gemeentebestuur de afgelopen jaren geregeld acties tegen de vervuiling door hondenpoep. Een politieverordening bepaalde dat honden het openbaar domein niet mochten vervuilen en dat de eigenaar het achtergelaten vuil moest verwijderen. Ondanks deze reglementering bleef hondenpoep nadrukkelijk aanwezig in het straatbeeld. Daarom koos het gemeentebestuur voor een strengere aanpak. Op 6 november 1997 keurde de gemeenteraad een wijziging van de politieverordening goed. Hierdoor zijn begeleiders van honden verplicht om steeds een zakje bij te hebben om de hondenpoep op te ruimen. Dit afvalzakje kan in een openbaar afvalbakje worden gedeponneerd. Wanneer de hondenbegeleider op vraag van de politie geen geschikt zakje kan tonen, dan kan er proces-verbaal worden opgesteld en dient een boete van 25 euro te worden betaald. Onder het motto "gebruik een zakje..of leg geld in het bakje" werd deze regeling gecommuniceerd naar de bevolking. In september 2003 werd in de wijk Oud-Oefenplein een hondenloopweide aangelegd. Het is geen hondenpoepweide waardoor de begeleider nog steeds de hondenpoep dient op te ruimen zoals de politiereglementering dit voorschrijft. Onder de slogan 'laat je hond niet overal zomaar rondkopen' werd dit initiatief gecommuniceerd naar de omwonenden. De resultaten blijven echter uit, o.a. door het ontbreken van controles. Het veegplan zorgt er momenteel echter wel voor dat de hondenpoep op verhardingen voor een deel uit het straatbeeld verdwijnt.

Uit recent onderzoek van Testaankoop (eind 2003) blijkt dat de reinheid van de stad zichtbaar is verbeterd. Dit is overwegend het gevolg van de intensieve opruiminspanningen van zwerfvuil. Bijkomende inspanningen zijn nodig op het vlak van toezicht en handhaving en het confronteren van de bevolking met deze problematiek.

6.5.4. Knelpunten en opportuniteiten

Knelpunten:

- zwerfvuil in schoolomgevingen, rond glasbollen en textielcontainers
- de 'wegwerp'mentaliteit van sommige burgers
- vervolging van vaststellingen rond zwerfvuil is geen prioriteit bij het parket
- communicatie naar de bevolking inzake zwerfvuil gebeurt te ad hoc
- huidige acties inzake hondenpoep leveren weinig resultaat op.
- toezicht en handhaving op de reglementen m.b.t. zwerfvuil gebeurt niet efficiënt

- het stelselmatig opruimen van zwerfvuil zorgt voor een verhoging van fractie 'gemeentevuil' in de afvalcijfers.

Opportunities:

- geactualiseerd veegplan
- rondgang van de Karavaan
- betrokkenheid van de burgers via peterschappen/straatverantwoordelijken
- aandacht voor flankerende maatregelen bij opruimacties (confronteren)
- oprichting van de cel sluikestorten
- zwerfvuilambtenaren en hulpagent opgeleid inzake de zwerfvuilproblematiek
- Wet van 13 mei 1999 tot invoering van gemeentelijke administratieve sancties.

6.5.5. Doelstellingen en acties

Doelstelling: het voeren van een beleid dat er op gericht is om zwerfvuil op het grondgebied van de stad te voorkomen of tot een minimum te beperken

Actie H 44: verhogen van het toezicht en de handhaving inzake zwerfvuil (sluikstorten, sluikeverbranden, sluikeplakken,...)

Initiatiefnemer: stadsreiniging

Betrokkenen: politie, milieudienst

Timing: doorlopend aandachtspunt

Actie H 45: verder ondersteunen van initiatieven rond opruimacties van zwerfvuil op het grondgebied

Initiatiefnemer: stadsreiniging

Betrokkenen: dienst wijk- en dorpszaken, milieudienst, verenigingen, scholen

Timing: doorlopend aandachtspunt

Doelstelling: creëren van een intern draagvlak inzake het voorkomen of beperken van zwerfvuil

Actie H 46: verder uitbouwen van de cel sluikestorten

Initiatiefnemer: stadsreiniging

Betrokkenen: politie, milieudienst

Timing: vanaf 2005

Actie H 47: in kaart brengen van de zwerfvuilproblematiek op het grondgebied van de stad (black points).

Initiatiefnemer: stadsreiniging

Betrokkenen: dienst wijk- en dorpszaken, milieudienst

Timing: 2006

Actie H 48: verder uitvoering geven aan het veegplan en de karavaan en bijsturen indien nodig

Initiatiefnemer: stadsreiniging

Betrokkenen: dienst wijk- en dorpszaken, milieudienst

Timing: vanaf 2005

Doelstelling: creëren van een extern draagvlak inzake het voorkomen of beperken van zwerfvuil

Actie H 49: opmaak van een plan van aanpak voor het voeren van een gerichte communicatie naar de doelgroepen (burger, scholen, verenigingen) inzake de zwerfvuilproblematiek

Initiatiefnemer: milieudienst

Betrokkenen: dienst wijk- en dorpszaken, stadsreiniging, informatiedienst

Timing: 2005

Actie H 50: informeren en sensibiliseren van de doelgroepen (bevolking, scholen, verenigingen) inzake het gevoerde beleid rond zwerfvuil met bijzondere aandacht voor het verscherpt toezicht, de maatschappelijke gevolgen van zwerfvuil en het belang van sociale controle.

Initiatiefnemer: milieudienst

Betrokkenen: stadsreiniging, informatiedienst

Timing: jaarlijks

Actie H 51: aandacht hebben voor het plaatsen van voldoende geschikte inzamelrecipiënten op het openbaar domein vooral m.b.t. de organisatie van evenementen

Initiatiefnemer: stadsreiniging

Betrokkenen: milieudienst

Timing: doorlopend aandachtspunt

6.6. Luchtverontreiniging

6.6.1. Beschrijving thema

Het milieucompartiment lucht omvat de onderste laag van de atmosfeer, nl. de troposfeer (0 tot 20 km boven het aardoppervlak). Verontreinigde lucht is lucht waarvan de samenstelling, door de aanwezigheid van vreemde bestanddelen, zodanig afwijkt van de normale samenstelling, dat er schade kan ontstaan voor het welzijn of de gezondheid van de mens, fauna en flora of voor materialen.

Wanneer de hinder ervaren door luchtverontreiniging wordt vertaald naar geurhinder dan blijkt uit het leefomgevingsonderzoek van het Vlaams Gewest (2001) dat 19% van de respondenten gehinderd werd door geur. Vele aspecten van luchtverontreiniging geven echter niet onmiddellijk aanleiding tot acute klachten (zoals geur) waardoor het aantal gehinderden door luchtverontreiniging heel wat hoger ligt.

Verskillende (lokale) verontreinigingsbronnen dragen bij tot luchtverontreiniging. De effecten van luchtverontreiniging zijn meestal ruimer en grensoverschrijdend. De belangrijkste fenomenen inzake luchtverontreiniging zijn:

- verdunning van de stratosferische ozonlaag (van ca. 20 km tot 50 km boven het aardoppervlak) door sommige chloor- en broomhoudende verbindingen die o.m. gebruikt worden als drijfgassen en koelmiddelen.
- verandering van het klimaat door het broeikaseffect door toenemende concentratie in de atmosfeer van broeikasgassen zoals koolstofdioxide (CO₂), methaan (CH₄), chloorfluorkoolwaterstoffen (CFK's), ozon (O₃) en lachgas (N₂O). De belangrijkste bronnen van broeikasgasemissies in Vlaanderen zijn de industrie (28% van de CO₂-emissies) en de energiesector (26% CO₂-emissies). Verkeer en vervoer wordt steeds prominenter met in 2001 een aandeel van 19% van de CO₂-emissies, gevolgd door de doelgroep bevolking met 18%. 68% van de methaanemissies in Vlaanderen wordt toegewezen aan de landbouw. Lachgasemissies in Vlaanderen gebeuren voornamelijk door de salpeterzuurproductie en de landbouwsector.
- verontreiniging door fotochemische stoffen (fotochemische luchtverontreiniging). Ozon is de best bekende vertegenwoordiger van deze foto-oxidantia en geeft aanleiding tot zomersmog. Fotochemische stoffen ontstaan door de inwerking van zonlicht op stikstofoxiden en vluchtige organische stoffen (o.a. solventen, koolwaterstofdampen,...) die onder meer worden uitgestoten door het verkeer (koolwaterstofdampen) en industriële productieprocessen (solventen).
- verspreiding van milieugevaarlijke stoffen zoals zware metalen, bestrijdingsmiddelen, producten van onvolledige verbranding (dioxines,

- polycyclische aromatische koolwaterstoffen of PAK's). De industrie, verkeer en vervoer en de energiesector dragen het meest bij tot de totale uitstoot van zware metalen in de lucht. Voor arseen, cadmium en zink is de non-ferro-industrie de belangrijkste bron. Kwikuitstoot is afkomstig van de basischemie. Raffinaderijen staan in voor de belangrijkste uitstoot van nikkel in de lucht. 68% van de koperuitstoot is afkomstig van het verkeer. Dioxines komen hoofdzakelijk in het milieu terecht door ongecontroleerde verbrandingsprocessen. Voor dioxines zijn de bijdragen vooral afkomstig van de non-ferro-industrie (37%) en kleinschalige afvalverbranding in tonnetjes en open vuren (25%), gebouwenverwarming (14%) en grootschalige industriële afvalverbranding (16%). PAK's komen vrij in het milieu door onvolledige verbranding en door productgebruik. Het wegtransport, het gebruik van asfalt en het asfalteren van wegen, de gebouwenverwarming en het gebruik van houtverduurzamingsmiddelen hebben het belangrijkste aandeel in de PAK's uitstoot. Bestrijdingsmiddelen zijn in het milieu vooral van belang vanwege hun ecotoxiciteit, mogelijke bioaccumulerende eigenschappen en hormoonverstorende effecten. Belangrijke hoeveelheden bestrijdingsmiddelen worden zowel door de landbouw, de huishoudens, de industrie als de overheid gebruikt. Asbestvezels zijn kankerverwekkend. De productie van asbestcement is in 1998 gestaakt. Nochtans is er nog veel asbesthoudend materiaal aanwezig in de samenleving. Zwevende stof in de lucht kan een drager zijn van zware metalen, PAK's, bestrijdingsmiddelen en dioxines en komt via neerslag uit de atmosfeer terecht in het water, op de bodem en in levende organismen.
- verzuring door uitstoot van zwaveldioxide (SO₂), stikstofoxiden (NO_x) en ammoniak (NH₄). Veeteelt en gebouwenverwarming op basis van fossiele brandstoffen zijn de voornaamste bronnen van verzuring.

In Vlaanderen heeft de Vlaamse milieumaatschappij (VMM) een luchtkwaliteitsmeetnet uitgebouwd. Het meetnet heeft als voornaamste functie de opvolging van de algemene luchtkwaliteit. Het meetnet telt ongeveer een 40tal meetstations.

6.6.2. Beschrijving beleidskader

Aangezien de aspecten van luchtverontreiniging meestal een grensoverschrijdend en zelfs een mondiaal probleem zijn wordt het beleid terzake vooral internationaal gestuurd. Ook de federale en gewestelijke overheid nemen initiatieven op dit vlak. De bevoegdheden van de lokale overheden zijn eerder beperkt.

Tijdens de eerste wereldtop over duurzame ontwikkeling (Rio, 1992) ondertekende België het raamverdrag inzake klimaatverandering. Met dit verdrag wordt gestreefd naar een stabilisatie van de broeikasgasemissies in de atmosfeer op een niveau waarbij de gevaarlijke antropogene verstoring van het klimaatstelsel wordt vermeden. Onder het protocol van Kyoto (1997) hebben de lidstaten een eigen emissiereductiedoelstelling toegewezen gekregen. Voor België betekende dit dat in de periode 2008-2012 de totale broeikasgasemissies met 7,5 % dient gereduceerd te worden ten opzichte van het referentiejaar 1990. Om deze doelstelling te realiseren werd een nationaal klimaatplan opgesteld en door de Interministeriële Conferentie voor Leefmilieu (ICL) op 6 maart 2002 goedgekeurd. Ter ondersteuning van het nationaal klimaatplan en het nationale klimaatbeleid werd een juridisch kader opgesteld via een samenwerkingsakkoord tussen de federale overheid en de gewesten betreffende het opstellen, het uitvoeren en het opvolgen van het nationaal klimaatplan, alsook het rapporteren in het kader van het raamverdrag van de Verenigde Naties inzake klimaatverandering en het protocol van Kyoto. De doelstelling ervan is het beheersen van de netto uitstoot van koolstofdioxide en andere broeikasgassen, zoals overeengekomen in het Protocol van Kyoto en in de beslissing van de Raad van de Europese Gemeenschap van 16 juni 1998. De bouwstenen van het actuele Vlaamse klimaatbeleid werden gelegd door het milieubeleidsplan en het CO₂/REG-plan (1999). In antwoord op de hoge nood naar een

betere afstemming, werd de taskforce klimaatbeleid Vlaanderen als bevoegdheidoverschrijdend overlegplatform opgericht in april 2001. Dit platform lag aan de basis voor het Vlaams klimaatbeleidsplan 2002-2005 dat door de Vlaamse regering op 28 februari 2003 werd goedgekeurd. Jaarlijks wordt een voortgangsrapport opgemaakt. Het voortgangsrapport moet instaan voor een analyse van de stand van zaken van het Vlaamse klimaatbeleid. Uit het jaarrapport 2003 blijkt dat de doelstellingen van het klimaatplan niet gehaald worden. Het halen van de Kyotodoelstelling voor Vlaanderen is nog ver weg. In vergelijking met 1990 zijn de emissies van broeikasgassen in 2001 gestegen met 14%.

Reductieprogramma's voor metalen, metalloïden, bestrijdingsmiddelen, PAK's, dioxines en organische micropolluenten werden opgemaakt in uitvoering van Internationale conferenties (o.a. de Noordzeeconferenties⁵⁸) en Europese richtlijnen. Het Vlaamse milieubeleidsplan 2003-2007 stelt een aantal reductiedoelstellingen op lange termijn voorop inzake specifieke milieugevaarlijke stoffen (zie tabel). De afgelopen jaren zijn voor deze milieugevaarlijke stoffen (met uitzondering van bestrijdingsmiddelen) reducties gerealiseerd.

Tabel 11: plandoelstellingen inzake de reductie van milieugevaarlijke stoffen (Vlaams Milieubeleidsplan 2003-2007)

Milieugevaarlijke stof	Emissiereductiedoelstelling
Metalen	Doelstelling 2010: 70% reductie tov 1995 (lucht) Doelstelling 2010: 50% reductie tov 1998 (water)
Dioxines	Doelstelling 2010: maximum emissie van 100 g TEQ/jaar
PAK's	Doelstelling 2010: maximum emissie van 192 ton/jaar (= 75% reductie tov 1985)
bestrijdingsmiddelen	Doelstelling 2005: reductie van 50% verspreidings-equivalenten (Seq) bestrijdingsmiddelen tov 1990

Deze doelstellingen vertalen zich in verschillende wetgevende initiatieven op Vlaams niveau, o.a.:

- Immisie- en emissiewaarden in de Vlaamse reglementering inzake de milieuvergunning (VLAREM)
- Voorwaarden opgenomen in het afvalstoffendecreet en zijn uitvoeringsbesluiten (VLAREA)
- het mestdecreet en het mestactieplan
- het decreet van 21 december 2001 houdende het verbod op het gebruik van schadelijke bestrijdingsmiddelen door openbare diensten.
- Verwijderingsplan voor asbest en PCB's

De invoering van de solventrichtlijn (99/13/EG) in 2001 is een van de belangrijkste maatregelen die de voorbije jaren werd ingevoerd in het kader van het emissiereductiebeleid van VOS (vluchtige organische stoffen). Uitvoeringsbepalingen hieromtrent zijn in Vlaanderen opgenomen in de VLAREM regelgeving (reductie solventgebruik, oplosmiddelenboekhouding,...)

In het Vlaams milieubeleidsplan 2003-2007 wordt extra inspanningen vooropgesteld door het Vlaamse Gewest om de vooropgestelde doelstellingen inzake milieugevaarlijke stoffen te halen.

⁵⁸ Op deze conferenties buigen de ministers van Milieu van de aan de Noordzee palende landen en de vertegenwoordigers van de Commissie en van internationale en niet-gouvernementele organisaties zich over de problemen van de visserij, de maritieme verontreiniging en de bescherming van soorten en ecosystemen.

Voor het lokale bestuur is er een belangrijke rol weggelegd in het kader van het vergunningsbeleid (VLAREM) en de toezicht en handhaving van de bestaande regelgeving. Aandachtspunten hierbij zijn o.a.:

- het onderhoud of het buiten gebruik stellen van koel- en klimaatregelingsinstallaties
- het opvolgen van de kwaliteitsnormen voor lucht en verzurende deposities
- algemene en sectorale voorwaarden die van toepassing zijn op de ingedeelde inrichtingen
- de reglementering rond de emissies van VOS
- verbranding van afvalstoffen⁵⁹
- onderhoud en keuring van verwarmingsinstallaties
- asbestbeheersing
- ...

In het kader van het mobiliteitsconvenant zijn er voor de lokale besturen mogelijkheden weggelegd om maatregelen te treffen inzake de het wegverkeer.

6.6.3. Beschrijving bestaande toestand

De omgevingslucht te Mechelen is ten gevolge van het drukke verkeer en industriële activiteiten verontreinigd. Zowel de stad, de aanwezige industrie en de bevolking hebben de afgelopen jaren inspanningen geleverd om de luchtkwaliteit te verbeteren. De Vlaamse Milieumaatschappij onderzoekt sinds 2001 systematisch de luchtkwaliteit in Mechelen aan de hand van vaste meetstations:

- Hombeeksesteenweg -Mechelen-Zuid (operationeel sinds 2001)
- Lakenmakersstraat – Nekkerspoel (operationeel sinds 2001)
- Technopolis (operationeel sinds 2002).

Speciale aandacht gaat uit naar de industriezone Mechelen-Zuid omdat hier een aantal bedrijven zijn gevestigd met luchtverontreinigende activiteiten. Op basis van de resultaten van de meetstations kan worden vastgesteld dat in Mechelen-Zuid alle normen inzake luchtkwaliteit gerespecteerd worden. De concentraties van veel pollutanten worden sterk beïnvloed door het wegverkeer. Wat benzeen betreft levert het stadsverkeer zelfs een beduidend hogere bijdrage dan de drukke E19-autoweg. De invloed van de industrie is terug te vinden in verhoogde concentraties van een aantal vluchtige organische stoffen (ethylbenzeen, xyleen, toluen). De normen vooropgesteld door de wereldgezondheidsorganisatie worden niet overschreden.

Naar aanleiding van diverse redenen en problemen rond de Industriezone Mechelen-Zuid werd een werkgroep lucht opgericht. De bedoeling van de werkgroep is de dialoog tussen de betrokkenen (overheid, industrie, omwonenden) te bevorderen. In deze werkgroep zetelen afgevaardigden van de grote industriële bedrijven, vertegenwoordigers van de VMM en het PIH, leden van de milieuraad, vertegenwoordigers van de leefmilieugroep Mechelen-Zuid, een geneesheer en diverse administraties.

Verschillende aanvullende studies/rapporten werden de afgelopen jaren uitgevoerd die een meer gedetailleerd beeld geven de luchtkwaliteit in de Mechelse regio:

- screening Luchtvervuiling Mechelen (VITO/VMM mei 2001)
- luchtvervuiling Mechelen – aanvullende studie organische componenten (VITO/VMM februari 2003)
- traffic reated VOCs in Mechelen – assessment of indoor and ambient air levels (VITO/VMM maart 2002)
- metingen PM2.5 in Vlaanderen 2001-2003 (UIA-VITO-VMM)
- gezondheidsonderzoeken (Mechelen-Zuid en Nekkerspoel, 1999)
- jaarlijks overzichtsrapport “immissiemetingen te Mechelen” (VMM)

⁵⁹ zie ook hoofdstukken 6.2. Geurhinder en 6.5. Zwerfvuil.

In opdracht van de VMM werd door de Vlaamse Instelling voor Technologisch onderzoek (VITO) in 2001 een screening van de luchtkwaliteit in de Mechelse regio uitgevoerd. Tijdens twee opeenvolgende weken in de winter, lente en zomer werden op een 60-tal plaatsen de concentraties van verschillende polluenten gemeten. Buiten een seizoensgebonden variatie (in de winter meer vervuiling dan in de zomer) hebben nog andere factoren (zoals neerslag, windsterkte) een invloed op de graad van vervuiling. De concentraties aan zwaveldioxide zijn in het Mechelse, zoals elders in Vlaanderen, laag. Stikstofoxiden en benzeen, maar ook toluen en in mindere mate ethylbenzeen, zijn polluenten die vnl. uitgestoten worden door het verkeer. Dicht bij verkeersknooppunten worden de hoogste concentraties gemeten. De meetposten opgesteld in het industriegebied, meten hogere waarden voor n-butylacetaat en ethylbenzeen. Meetposten, die windafwaarts liggen van de industriezone vertonen ook een hogere concentratie aan n-butylacetaat. In de binnenstad en in de buurt van drukke verkeerswegen wordt minder ozon gemeten dan op de landelijk gelegen meetposten. Dit wordt verklaard door het feit dat een aantal polluenten (stikstofmonoxide) met de aanwezige ozon reageren. Tot slot wordt vastgesteld dat de meeste stoffen die verantwoordelijk zijn voor geurhinder in de omgeving van de industrie door hun lage concentraties niet detecteerbaar zijn met de beschikbare automatische meetsystemen.

Een algemene verhoogde stofverontreiniging wordt vastgesteld die toe te schrijven is aan de activiteiten gekoppeld aan een stedelijke omgeving (verkeer, industrie, verwarming,...). Vaststellingen die ook voor andere regionaal stedelijke gebieden gelden. Er zijn geen aanvullende lokale invloeden van verkeer of andere lokale pollutiebronnen merkbaar.

De afgelopen jaren was er ongerustheid bij de bewoners van Mechelen-Zuid. Zij waren van mening dat er in hun buurt meer ademhalingsproblemen waren en legden een verband met de aanwezige industrie. In 1999 werd door het PIH een vragenlijstonderzoek uitgevoerd. Hieruit bleek dat er meer klachten over ademhaling gerapporteerd werden bij kinderen van Mechelen-Zuid dan een vergelijkbare leeftijdsgroep uit de wijk Nekkerspoel. Het stadsbestuur gaf daarop de opdracht aan het PIH om een vervolgonderzoek uit te voeren. In dit onderzoek werd nagegaan of de verschillen in klachten tussen de twee groepen te wijten kunnen zijn aan astma en allergie, dan wel aan andere factoren. 1.234 lagere schoolkinderen uit Mechelen-Zuid en Nekkerspoel werden bij het onderzoek betrokken. Uit de studie bleek dat de verschillen in klachten tussen de gebieden kennelijk niet kunnen toegeschreven worden aan de invloed van de industrie maar aan verschillen in risicofactoren zoals woonomstandigheden, allergieën, familiaal astma, sport, medicatie,...

Bij klachten inzake luchtverontreiniging worden de bevoegde overheden verwittigd (AMI, VMM) en wordt een onderzoek uitgevoerd. De milieudienst voert zelf geen metingen uit maar hecht veel belang aan het feit of particulieren en hinderlijke inrichtingen beschikken over de nodige keuringsattesten van (potentieel) luchtverontreinigende toestellen (o.a. verwarmingsinstallaties). De burgers worden jaarlijks via persberichten en publicaties in lokale infobladen herinnerd aan hun verplichting om hun verwarmingsinstallatie te laten controleren. Om luchtverontreiniging van hinderlijke inrichtingen te voorkomen of te beperken wordt bij het afleveren van milieuvergunningen bijzondere aandacht geschonken aan de (potentiële) luchtvervuilende activiteiten van de inrichting. Indien noodzakelijk worden aanvullende voorwaarden opgenomen in het vergunningsbesluit.

Ook luchtverontreiniging binnenshuis is een aandachtspunt voor de stad. hiertoe wordt samengewerkt met LOGO Mechelen, wat staat voor Lokaal Gezondheidsoverleg. De LOGO's vormen reeds meerdere jaren een netwerk of samenwerkingsverband van lokale

en regionale instanties of organisaties actief op het terrein van ziektepreventie en gezondheidsbevordering (zie hoofdstuk gebiedsgericht beleid)

6.6.4. Knelpunten en opportuniteiten

Knelpunten:

- luchtverontreiniging door verkeer en industriële activiteiten
- luchtverontreiniging door verwarming van gebouwen
- luchtverontreiniging door sluikverbranden in het buitengebied⁶⁰

Opportuniteiten:

- de werkgroep lucht die zorgt voor overleg tussen de betrokkenen
- vaste meetstations op het grondgebied van de stad
- terugkoppeling van de meetresultaten door de VMM
- samenwerking met LOGO Mechelen

6.6.5. Doelstellingen en acties⁶¹

Doelstelling: het voeren van een beleid dat er op gericht is om de luchtverontreiniging op het grondgebied terug te dringen

Actie H_52: bij vergunningsaanvragen voorwaarden opleggen om luchtverontreiniging te voorkomen of te beperken.

Initiatiefnemer: milieudienst

Betrokkenen: dienst duurzame ontwikkeling, bouwdienst

Timing: doorlopend aandachtspunt

Actie H_53: versterken van het toezicht en de handhaving inzake sluikverbranden

Initiatiefnemer: milieudienst

Betrokkenen: politie

Timing: 2006

Doelstelling: creëren van een intern draagvlak inzake het voorkomen en bestrijden van luchtverontreiniging

Actie H_54: de diensten ondersteunen met advies inzake het voorkomen en bestrijden van luchtverontreiniging.

Initiatiefnemer: milieudienst

Betrokkenen: dienst duurzame ontwikkeling, onderzoeksinstellingen

Timing: doorlopend aandachtspunt

Doelstelling: creëren van een extern draagvlak inzake het voorkomen en de bestrijding van luchtverontreiniging.

Actie H_55: informeren en sensibiliseren van de bevolking en bedrijven over de regelgeving en maatregelen die kunnen worden genomen om luchtverontreiniging te voorkomen of te beperken en de voorbeeldfunctie die de stad opneemt

Initiatiefnemer: milieudienst

Betrokkenen: dienst duurzame ontwikkeling, informatiedienst

Timing: jaarlijks

Actie H_56: informeren van de bevolking over de jaarlijkse controles van verwarmingsinstallaties op vloeibare brandstoffen.

⁶⁰ zie thema geurhinder

⁶¹ voor doelstellingen en acties inzake luchtverontreiniging door verkeer wordt verwezen naar het hoofdstuk mobiliteit.

Initiatiefnemer: milieudienst
Betrokkenen: informatiedienst
Timing: jaarlijks

Actie H_57: verder participeren aan de werkgroep lucht en het overleg met de betrokkenen

Initiatiefnemer: milieudienst
Betrokkenen: bedrijven, burgers, andere overheidsadministraties
Timing: vanaf 2005

7. Mobiliteit

Dit hoofdstuk heeft als doel de samenhang tussen mobiliteit en milieu te versterken. Hierdoor kunnen milieuaspecten meer worden geïntegreerd in het mobiliteitsbeleid.

Strategische doelstelling: de stad voert een mobiliteitsbeleid waarbij de druk op het leefmilieu uitgeoefend door verkeer en vervoer wordt teruggedrongen

7.1. Beschrijving thema

Mobiliteit wordt gedefinieerd als zijnde de verplaatsingen van personen en goederen van oorsprong naar bestemming langs infrastructures. Mobiliteit heeft tal van positieve effecten (vervoersgelijkheid, ontplooiingsmogelijkheden, bereikbaarheid, sociale en economische ontwikkelingen). Vanuit milieuoogpunt oefent mobiliteit een belangrijke invloed uit op milieuverstorende processen als verzuring, fotochemische luchtverontreiniging, klimaatwijziging en gezondheidseffecten. De noodzakelijke infrastructuur veroorzaakt versnippering, hinder (geluid, licht), verontreiniging en verstoring van de omliggende (natuur)gebieden en verdroging, waardoor barrière-effecten ontstaan (versnippering), de natuur aangetast wordt en biotoopverlies (biodiversiteit).

Duurzame mobiliteit heeft tot doel een beleid uit te stippelen waarbij de draagkracht van onze leefomgeving niet in het gedrang wordt gebracht en de basismobiliteit voor de bevolking gegarandeerd blijft. Deze doelstelling kan enkel worden bereikt indien onze manier van verplaatsen verandert. Niet-gemotoriseerde en collectieve vervoerswijzen moeten gepromoot worden en best beschikbare technieken (BBT) moeten worden ingezet om de resterende externe effecten tot een minimum te beperken.

7.2. Beschrijving beleidskader

In "Het Europees vervoersbeleid tot het jaar 2010 : tijd om te kiezen" wordt een brede kijk op het thema mobiliteit bepleit. Zo stelt dit Europese Witboek (2001) dat een modern vervoerssysteem duurzaam moet zijn vanuit zowel economisch, sociaal als milieuoogpunt.

Gelet op de verwevenheid met tal van andere beleidsdomeinen, werd het mobiliteitsbeleid in Vlaanderen tot voor kort volledig geïntegreerd in het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen (RSV, 1998). Hoofdzakelijk op basis van de selectie van wegen worden bevoegdheden, visies en taken vastgelegd. In het verlengde van het RSV startte de Vlaamse overheid onlangs met de opmaak van een autonoom Mobiliteitsplan Vlaanderen. Het doel van het Mobiliteitsplan Vlaanderen is als volgt:

- de bereikbaarheid van steden en dorpen te garanderen
- iedereen gelijkwaardige toegang tot mobiliteit te bieden
- de verkeersveiligheid te vergroten
- een mobiliteit te realiseren die oog heeft voor de leefbaarheid
- milieuvervuiling terug te dringen

In de beleidsbrief Mobiliteit en Openbare Werken 2002-2003 van de Vlaamse regering (2002) komt de milieulink slechts zijdelings of onrechtstreeks aanbod.

De rol van het provinciale beleidsniveau inzake mobiliteit zal in de toekomst tot een minimum worden beperkt (kerntakendebat, 2003). De afspraak is dat de provinciale overheid al de provinciale wegen zal overdragen aan het Vlaamse Gewest (2008). Het Vlaams Gewest zal op zijn beurt de reeds bestaande gewestwegen met lokale functie overdragen aan de lokale besturen.

Mobiliteit blijft evenwel per definitie een gemeentegrensoverschrijdende problematiek. De provincie Antwerpen neemt in dit verband wel de organisatie op zich van de nieuwe overlegfora verkeersveiligheid. Verder staat de provincie in voor de opmaak van ruimtelijke uitvoeringsplannen (PRUP's).

Wat betreft het lokale mobiliteitsbeleid heeft het lokale bestuur een grote autonomie. De mobiliteitsconvenant laat de gemeente immers toe om, in contractueel verband, met het Vlaamse Gewest en de Vlaamse vervoermaatschappij De Lijn een lokaal mobiliteitsbeleid uit te werken.

In het verleden werd uitgegaan van een voldoende integratie tussen milieu en verkeer binnen de mobiliteitsconvenant, doch in praktijk blijkt dit eerste beleidsthema stiefmoederlijk behandeld. Opdat verkeer, milieu en ruimtelijke ordening in de toekomst samen aan bod zouden komen bij concrete dossiers, voorziet de samenwerkingsovereenkomst 2002-2004 "Milieu als opstap naar duurzame ontwikkeling" dan ook in een afzonderlijke cluster mobiliteit.

De ministeriële omzendbrief OW 2001/3 van 20 december 2001 voorziet dat de milieuambtenaar mee zetelt in de gemeentelijke begeleidingscommissie (ifv mobiliteitsconvenant). Anderzijds neemt de mobiliteitsambtenaar deel aan het ambtelijk overleg (ifv samenwerkingsovereenkomst). Op deze wijze wordt de wisselwerking tussen beide diensten geoptimaliseerd.

De integratie tussen milieu en mobiliteit op lokaal beleidsniveau moet o.a. ook blijken uit het jaarlijkse voortgangsrapport van het gemeentelijke mobiliteitsplan. Dit periodieke rapport kent een vaste inhoudstafel waarbij de kruisbestuiving tussen de diverse diensten een aandachtspunt is.

De overheid kan van hogerhand maatregelen opleggen (bv. brandstofheffingen, rekeningrijden, emissienormen voor wagens, aanleg fluisterasfalt,...) maar daarnaast is het van belang een maatschappelijk draagvlak te creëren zodat ook een spontane mentaliteitswijziging kan worden nagestreefd. Het lokale bestuur vervult hierbij een belangrijke voorbeeldfunctie. Verder kan zij lokale initiatieven initiëren of mee ondersteunen.

7.3. Beschrijving bestaande toestand

De stad Mechelen beschikt over een goedgekeurd mobiliteitsplan. Dit plan is het resultaat van een procedure die werd vastgelegd bij de afsluiting van het mobiliteitsconvenant tussen enerzijds de stad en anderzijds het Vlaamse Gewest in 1997. De procedure voorziet in verschillende fasen:

- fase 1: een oriëntatiefase (eindrapport juni 1997)
- fase 2: opbouw van het plan (scenarioberekeningen – eindrapport juni 1998)
- fase 3: opmaak beleidsplan op basis van het gekozen scenario (februari 2000, update april 2002)
- fase 4: evaluatiefase (momenteel lopende - jaarlijkse voortgangsevaluatie, vijfjaarlijkse globale evaluatie)

In het kader van de opmaak van het mobiliteitsplan werden verschillende overlegstructuren opgericht. De gemeentelijke begeleidingscommissie (GBC) is het overlegforum voor de voorbereiding en de besluitvorming rond het mobiliteitsplan en begeleidt tevens de voorbereiding van projectdossiers. Daarnaast beschikt de stad over een verkeerscommissie. Deze commissie komt maandelijks samen en bespreekt de opvolging van het mobiliteitsvraagstuk binnen de stad Mechelen (adviserend orgaan naar het college van burgemeester en schepenen). Het voorbereidende werk voor deze

commissie wordt verricht in de plangroep mobiliteit. Kleinere verkeersproblemen, klachten en wegenisdossiers worden hier behandeld.

Twee mobiliteitsdeskundigen zijn werkzaam op de dienst ruimtelijke planning en mobiliteit. Het takenpakket van deze personen kan als volgt worden omschreven:

- opvolging en uitvoering mobiliteitsplan
- beleidsadviezen verschaffen
- vragen/klachten van bewoners beantwoorden
- opvolging projecten met/van derden/andere overheden
- informeren en sensibiliseren van de doelgroepen

Sinds de ondertekening van het mobiliteitsconvenant worden door de stad verschillende acties ondernomen teneinde een verkeersleefbare en verkeersveilige omgeving te creëren. Dit door een globale aanpak voor alle vervoermiddelen (multimodaal) waarbij de afzonderlijke vervoerswijzen complementair bekeken zodat de som van het totale verkeerssysteem sterker is dan zijn afzonderlijke delen. De acties zijn hoofdzakelijk gericht op het afstemmen van mobiliteit en stedenbouwkundige projecten, de heraanleg van veilige en comfortabele infrastructuur voor alle vervoerswijzen (auto, fiets, voetganger), het uitbouwen en stimuleren van het openbaar vervoer, een ondersteunend parkeerbeleid, het sensibiliseren door campagnes en ondersteunende handhaving.

Volgende algemene krachtlijnen uit het mobiliteitsplan kunnen gerelateerd worden aan milieu & natuur:

- uitwerken van een fijnmazig fietsinfrastructuur
- optimaliseren van het openbaar vervoer
- promoten/ondersteunen van de opmaak van bedrijfs- of schoolvervoerplannen
- opheffen van barrièrewerking van infrastructuur op natuur door het uitvoeren van ontsnipperingsmaatregelen en bermbeheersmaatregelen langs verkeers-, spoor- en waterwegen.
- opstellen van sensibiliseringscampagnes inzake milieuvriendelijke mobiliteit.

In 2003 werd een voortgangsrapport opgemaakt. Een afgevaardigde van de milieudienst is betrokken bij de opmaak van dit rapport. Om meer in detail na te gaan of het mobiliteitsplan voldoende rekening houdt met de milieuaspecten (leefbaarheid) heeft de stad, in het kader van de samenwerkingsovereenkomst 2002-2004, in 2004 een screening uitgevoerd van het plan aan de hand van een door het Vlaamse Gewest opgestelde vragenlijst (milieutoetsing). Volgende milieuaspecten werden onderzocht: luchtvervuiling, energieverbruik en emissies van broeikasgassen, ruimtelijke planning, klachtenregistraties, stedelijke luchtvervuiling. De resultaten (zie tabel) zullen worden opgenomen in een analyserapport dat strekt tot de voorstelling van een coherent maatregelenpakket bestaande uit aanvullende milieugerichte acties.

Tabel 12: samenvatting van de milieuscreening van het mobiliteitsplan (2004) aan de hand van de vooropgestelde vragenlijst van het Vlaamse Gewest.

Thema	Aanpak/evaluatie
Luchtvervuiling	Uitbouw van een netwerk van bussen, fietspaden en fietsstallingen. Centrum = zone 30 Autoluw centrum Derdebetalersysteem voor busgebruiker ROB campagne Fietsaanmoedingspremie personeel Fietspool eigen diensten Roetfilter op bussen Roetfilter op eigen vrachtwagen
Energiegebruik en emissies broeikasgassen	Autoluw centrum maakt meer ruimte voor voetgangers en fietsers Uitbouw van het fietspadennetwerk

	Fietsoverlegplatform (opmaak van een fietsactieplan)
Ruimtelijke planning	Betalend parkeren in het centrum Strategische projecten (o.a. Arsenaalsite) Lussensysteem in de binnenstad Impact op de natuurwaarden: ongekend
Klachtenregistratie (milieueffecten verkeer)	Aantal is beperkt (2003: 3tal i.v.m. geur) Aandachtspunt: trillingen en geluid busverkeer Via ombudsdienst, loket, wijkraden
Geluidshinder en trillingen	t.h.v. verkeersdrempels 2003: 10tal klachten i.v.m. geluid

Uit een studie van de Provinciale Hogeschool Limburg⁶² (periode 2000-2001) blijkt dat de maatregelen die de stad de afgelopen jaren heeft genomen een positief effect hebben op de modal split⁶³ in het voordeel van het openbaar vervoer en de fiets.

Het promoten van milieuvriendelijke vervoerswijzen is ook een steeds wederkerend aandachtspunt binnen de werkgroep interne milieuzorg. De mobiliteitsambtenaar maakt deel uit van de werkgroep.

De stad hecht veel belang aan het gebruik van de fiets als milieuvriendelijk verplaatsingsmiddel voor kortere afstanden en onderneemt of ondersteunt verschillende initiatieven (zie ook tabel).

De dienst toerisme van de provincie Antwerpen (TPA) staat in voor de uitbouw van een recreatief fietsroutenetwerk. De provincie voorziet in het opstellen van een bovenlokaal fietsroutenetwerk. De realisatie van dit netwerk kan enkel mits de samenwerking tussen een groot aantal betrokkenen, waarvan de belangrijkste: het Vlaamse Gewest, de provincie, de lokale besturen en de NMBS. De stad ondersteunt de uitwerking van dit netwerk en speelt hier op in door lokaal (aansluitend) onderzoek te verrichten naar het opstellen van een fijnmazig netwerk van fietsroutes en wandelwegen.

In 2003 werd binnen de stad een fietsoverlegplatform in het leven geroepen. Op dit platform worden diensten en organisaties uitgenodigd dewelke raakvlakken hebben met het stedelijk fietsbeleid (politie, interne dienst voor preventie en bescherming, fietswacht, ruimtelijke planning, lokale fietsersbond, openbare werken, dienst toerisme, citymanager, milieudienst...). De milieudienst heeft hierbij vooral een ondersteunende taak. Dit platform heeft als doel de verschillende activiteiten op elkaar af te stemmen en een gezamenlijk fietsactieplan op te stellen.

De stad kampt met een tekort aan fietsstallingen. Dit bevordert het gebruik van de fiets niet. Fietsenstallingen in de binnenstad dienen verder stelselmatig uitgebouwd te worden. De normen opgenomen in de stallingswijzer⁶⁴ kunnen hierbij als richtinggevend kader worden gebruikt. Er wordt ook gezorgd voor veiligere fietsstallingen. Jaarlijks worden er op de begroting middelen voorzien voor de verdere uitbouw ervan.

Bij de organisatie van evenementen wordt extra aandacht geschonken om mensen te motiveren om met de fiets te komen (o.a. voorzien in bewaakte fietsenstallingen). Bij twee ondergrondse parkings in het centrum kunnen mensen die gebruik maken van parking gratis gebruik maken van een fiets om hun traject in de binnenstad verder te zetten. De toeristische dienst onderzoekt de mogelijkheid om fietsen te voorzien voor toeristen.

⁶² Provinciale Hogeschool Limburg, Onderzoek verplaatsingsgedrag in Vlaams-Brabant (dec. 2000-dec. 2001). Onderzoek in opdracht van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap (LIN)

⁶³ Modal split is de verdeling van de verplaatsingen over de vervoerwijzen.

⁶⁴ uitgegeven door het Vast Secretariaat voor het Preventiebeleid.

De afgelopen jaren werd ook vastgesteld dat het systeem van de dienstfietsen niet naar behoren functioneerde. In 2003 werd binnen het departement Stedelijke Ontwikkeling werk gemaakt van een fietspool van een 8tal fietsen. Alle personeelsleden van het departement kunnen deze dienstfietsen gebruiken. Er wordt overwogen om dit systeem uit te breiden naar andere diensten.

In het kader van het natuurproject Beneden-Dijlevallei werd in 2004 een inventarisatie opgestart van de trage wegen⁶⁵. De opzet is om het netwerk van trage wegen te herwaarderen. De uitwerking van het wandelnetwerk berust enerzijds op de integratie en goede verbinding en/of inrichting van de bestaande wandelroutes, de uitwerking van nieuwe wandelroutes en een herwaardering van voet-, kerk- en buurtwegen. Voor de herwaardering van het netwerk aan trage wegen wordt actief samengewerkt met vrijwilligers uit de regio.

Het project basismobiliteit van de Lijn zal wordt opgestart in 2005. Hierdoor zal de bevolking makkelijker gebruik kunnen maken van de bussen. Naast een frequentieverhoging van de ritten zal ook doorlopend aandacht worden gevestigd op een betere doorstroming ervan in de binnenstad. De stad past ook het derde betalersysteem toe bij de 10-rittenkaart (Mechelkaart) en geeft 33% korting bij abonnementen (-25 jaar).

Autobussen zijn in het stadscentrum een belangrijk aandachtspunt voor luchtverontreiniging (roetuitstoot). De stad is reeds jaren vragende partij dat de Lijn alle noodzakelijke maatregelen neemt om de hinder tot een minimum te beperken (zuinig verbruik, vermindering van roetmissies,...). Stapsgewijs worden de bussen van de Lijn voorzien van roetfilters indien dit technisch haalbaar is. Momenteel zijn een 50tal bussen (euro-2 motoren) uitgerust met een roetfilter. Dikwijls worden problemen vastgesteld met bussen die rijden in onderaanneming.

In het kader van bedrijfsvervoerplannen zijn er plannen opgemaakt voor Mechelen Noord en Mechelen Zuid. Momenteel ontbreken op Vlaams niveau de nodige budgetten om deze plannen tot uitvoering te brengen. Op korte termijn is het belangrijk in eerste instantie bedrijven hieromtrent te informeren en te sensibiliseren. In het kader van de voorbeeldfunctie is de opzet om een bedrijfsvervoerplan voor de stad uit te werken.

Mechelen is een sterk versnipperde gemeente. Ze wordt doorkruist door verschillende natuurlijke structuren (waterlopen) maar ook door een aantal kunstmatige structuren. Volgende kunstmatige barrières worden geïdentificeerd:

- op- en afrittencomplex E19-R6-N16 (superknoop - Mechelen Noord)
- spoorweg
- kanaal Leuven-Dijle
- grotere invalswegen (Leuvensesteenweg, Antwerpsesteenweg,...).
- bedrijventerreinen Industrie-Noord en -Zuid

Ze hebben niet alleen een belangrijk versnipperend effect op de open ruimte (zie verder) maar hebben ook een belangrijke impact op de hinderaspecten inzake geluid, geur, licht en luchtverontreiniging (zie ook hoofdstuk hinder). Het opheffen van 'ecologische barrières' en het uitbouwen van een 'ecologische infrastructuur' is een aandachtspunt voor de stad en vandaag de dag verankerd in verschillende (beleids)plannen:

- het gemeentelijk natuurontwikkelingsplan (GNOP, 1996)
- het groenstructuurplan (1999)
- het mobiliteitsplan (2002)
- prioritaire doelstelling binnen het samenwerkingsverband Beneden-Dijlevallei
- het stedelijk ruimtelijk structuurplan

Volgende ecologische barrières werden tot op heden geïdentificeerd (bron: rapport intergemeentelijk natuurproject Beneden-Dijlevallei):

⁶⁵ Zie ook het hoofdstuk Gebiedsgericht beleid

- de E19: de belangrijkste knelpunten situeren zich ter hoogte van Battenbroek (*) en de vijver van Walem (*), Stuyvenberg en Vrijbroekpark (*) en aan het complex Mechelen-Zuid (*).
- het kanaal Dijle – Leuven tussen het Zennegat en Battel. De kunstmatige oevers veroorzaken hier het barrière-effect
- N16 (Gentse steenweg) ter hoogte van Thiebroek (*)
- N1 (Emiel Engelsstraat, Walem), bij de doorsteek van de Netevallei en ter hoogte van het fort van Walem
- De Muizensteenweg (Muizen en Bonheiden), ter hoogte van de Muizenhoek en het natuurreservaat Mispeldonk (*)
- Rijmenamsesteenweg (Muizen) over het grootste deel van hun lengte
- De Molenbeekstraat te Leest, ter hoogte van de Molenbeek
- Pastoor De Heuckstraat te Leest, traject door de Zennevallei.

Deze ecologische barrières dienen nog vertaald te worden naar concrete acties op het vlak van mogelijke aanpassingen aan de wegeninfrastructuur⁶⁶. Voor acties inzake het voorkomen van nieuwe en saneren van bestaande prioritaire versnipperingseffecten van verkeersinfrastructuren wordt verwezen naar het hoofdstuk natuurlijke entiteiten.

De stad informeert en sensibiliseert de verschillende doelgroepen over het mobiliteitsprobleem en welke oplossingen hiervoor bestaan. Hiervoor worden verschillende instrumenten gehanteerd:

- participatie aan de Vlaamse mobiliteitscampagne “Rustig Op de Baan”
- jaarlijkse deelname aan de Car-Free-Day en ‘de week van vervoering’ (najaar)
- jaarlijkse deelname aan ‘de week van de zachte weggebruiker’ (voorjaar: autoluw schooldag, met belgerinkel naar de Winkel).
- de Mechelse fietsengordel (i.s.m. Mefigo)
- jaarlijkse organisatie van een fietszoektocht doorheen Mechelen

Tijdens deze campagnes wordt aandacht besteed aan het verspreiden van persberichten, folders, affiches, brochures. Zo wordt er ook een toelichtingsbrochure opgemaakt over het mobiliteitsplan.

De scholen zijn voor de stad een belangrijke doelgroep. De stad voorziet educatief materiaal waarmee de leerlingen in de klas of op school mee aan de slag te gaan (o.a. mobiliteitskoffer). Op termijn wordt voorzien in een uitleendienst voor scholen (vestjes,...). Tot voor kort was de stad zeer sterk betrokken bij de opmaak van schoolvervoerplannen. De stad zetelde in de werkgroep van de school dewelke het plan voorbereidde. Eind 2003 werd deze taak overgenomen door de Vlaamse Stichting Verkeerskunde (VSV). Tot op heden hebben 3 scholen op het grondgebied een schoolvervoerplan opgesteld (St.-Jan-Berchmans, Coloma, Sint-Lambertus). Bijkomende inspanningen kunnen worden geleverd om de scholen verder te ondersteunen en te stimuleren om schoolvervoerplannen op te maken. De opmaak van een stedelijk schoolvervoerplan kan als richtinggevend kader dienen voor de individuele schoolvervoerplannen.

Naar aanleiding van de autoluw schooldag van 2003 werd een werkgroep in het leven geroepen bestaande uit directies, oudercomité's en de stad. Deze werkgroep organiseert op regelmatige tijdstippen informatiemomenten omtrent actuele thema's (o.a. fietspool, schoolvervoerplannen,...).

Het stadspersoneel wordt ook aangemoedigd om gebruik te maken van het openbaar vervoer of de fiets om naar het werk te komen. De stad voorziet hiertoe in:

- een fietsaanmoedigingspremie
- financiële tussenkomst in het abonnement voor het openbaar vervoer.

⁶⁶ De met (*) aangeduide knelpunten zijn ook opgenomen in de prioriteitenatlas ontsnippering (Defloor et al, 2001).

De stad heeft de afgelopen jaren ook inspanningen gedaan om de het eigen voertuigenpark op een milieuvriendelijke manier uit te bouwen. Het stedelijk voertuigenpark bestaat uit een 100tal voertuigen bestaande uit personenwagens, kleine bestelwagens en vrachtwagens. Dagdagelijks onderhoud wordt uitgevoerd in de garagewerkplaats van de stad. Het grootste deel van de voertuigen hebben diesel als brandstof. De stad beschikt momenteel over 10 kleine bestelwagens, 7 grote bestelwagens en 2 vrachtwagens die op aardgas rijden (pilotproject i.s.m. Electrabel). Het zijn bestaande voertuigen die werden omgebouwd. Er worden echter heel wat technische problemen vastgesteld. De stad opteert in de toekomst voor voertuigen die reeds bij constructie hiervoor zijn uitgerust.

De emissie- en geluidsnormen voor voertuigen worden steeds strenger. Het is belangrijk dat de aangekochte voertuigen hier aan voldoen. Momenteel wordt in het bestek de EURO 3-norm vooropgesteld. Dit biedt garanties naar onder meer de kwaliteit van de uitlaatgassen. Ook voertuigen met hybride motoren of elektrische voertuigen en geluidsarme banden dienen in overweging te worden genomen.

VITO ontwikkelde in 2002 een programma "MilieuToets Voertuigenpark (MTV)" dat zal gebruikt worden om het eigen voertuigenpark te screenen.

De stad heeft, i.s.m. IVAREM, geopteerd voor een milieuvriendelijk transport van het ingezamelde huishoudelijk restafval naar de afvalverwerkingsinstallatie te Geel (spoorweg). Dit zal een aanzienlijke daling van het vrachtverkeer met zich meebrengen en heeft positieve gevolgen voor het leefmilieu.

Er is ook aandacht voor het duurzaam onderhoud van het 'begeleidend groen'. Een bermbeheersplan werd opgesteld waardoor maximaal rekening wordt gehouden met de natuurwaarden van de wegbermen. Ook het beeldkwaliteitsplan zal aandacht besteden aan begeleidend groen. Via het reductieplan bestrijdingsmiddelen zal op termijn ook het onderhoud van de verhardingen en half-verharde oppervlakken op een milieuvriendelijke manier gebeuren. De stad heeft ook aandacht voor kleine landschapselementen (KLE's). KLE's kunnen een belangrijk migratie-element zijn waardoor versnippering wordt tegengewerkt. De groenambtenaar wordt steeds uitgenodigd op de technische werkgroep waar infrastructuurwerken worden besproken.

De laatste jaren worden binnen de stad milieuambtenaren, mobiliteitsambtenaren en ruimtelijke planners bewust gemaakt van de wederzijdse problematiek en aangespoord om te komen tot meer samenwerking tussen de verschillende diensten.

7.4. Knelpunten en opportuniteiten

Knelpunten:

- de link milieu en mobiliteit in het mobiliteitsplan en voortgangsrapport is onvoldoende ontwikkeld
- ontbreken van een milieuscreening van het stedelijke voertuigenpark
- de geïnterpreteerde versnipperingsknelpunten zijn nog niet vertaald in acties op het niveau van de verkeersinfrastructuur
- verkeersscenario's wijzen op een verder toenemend verkeer.
- beperkte vertegenwoordiging van afgevaardigden van de milieudienst in de overlegorganen inzake mobiliteit.
- de voorziene overdracht van wegen naar de stad zal ongetwijfeld personele en financiële gevolgen hebben voor de stad
- de ontsluiting van de industriezones Mechelen Noord en Zuid
- logistieke bedrijven op de industriezones zorgen voor een zware druk op de omgeving

Opportunities:

- VITO programma “MilieuToets Voertuigenpark (MTV)”
- samenwerking milieudienst - ruimtelijke planning inzake concrete milieu- en mobiliteitsdossiers
- 2 mobiliteitsdeskundigen
- afvaardiging van mobiliteitsdeskundigen op het ambtelijk overleg en de werkgroep interne milieuzorg
- goedgekeurd (geactualiseerd) mobiliteitsplan
- actief fietsbeleid en aandacht voor ‘trage wegen’
- boven- of intergemeentelijke initiatieven inzake milieuvriendelijke mobiliteit (De Lijn, Provincie, IGEMO)
- aandacht voor het informeren en sensibiliseren van de doelgroepen (bevolking, scholen, bedrijven)
- het opleggen van een mobiliteitseffectrapportering bij vergunningsaanvragen
- aandacht om kantoren te ontwikkelen in de buurt van het station

7.5. Doelstellingen en acties

Doelstelling: versterken van de integratie van milieu- en natuuraspecten in de beleidsvoering en uitvoering van projecten rond mobiliteit

Actie M 1: de milieutoetsing van het mobiliteitsplan vertalen in een maatregelenpakket van milieugerichte acties voor het mobiliteitsplan

Initiatiefnemer: dienst ruimtelijke planning en mobiliteit

Betrokkenen: milieudienst, dienst duurzame ontwikkeling

Timing: 2006

Actie M 2: versterken van de link met milieu- en natuur in het jaarlijkse voortgangsrapport van het mobiliteitsplan

Initiatiefnemer: dienst ruimtelijke planning en mobiliteit

Betrokkenen: milieudienst, dienst duurzame ontwikkeling

Timing: jaarlijks

Actie M 3: bij de actualisatie van het mobiliteitsplan extra aandacht hebben voor het luik milieu- en natuur

Initiatiefnemer: dienst ruimtelijke planning en mobiliteit

Betrokkenen: milieudienst, dienst duurzame ontwikkeling

Timing: 2007

Actie M 4: versterken van de betrokkenheid van een afgevaardigde van de afdeling milieu- en natuurontwikkeling bij de overlegplatformen inzake mobiliteit

Initiatiefnemer: dienst ruimtelijke planning en mobiliteit

Betrokkenen: milieudienst, dienst duurzame ontwikkeling

Timing: vanaf 2005

Actie M 5: vaststellen van mobiliteitsindicatoren voor de milieubarometer.

Initiatiefnemer: dienst duurzame ontwikkeling

Betrokkenen: dienst ruimtelijke planning en mobiliteit

Timing: 2005

Actie M 6: bij het toekennen van bouw – en milieuvergunningen aandacht hebben voor het mobiliteitsaspect

Initiatiefnemer: milieudienst, bouwdienst

Betrokkenen: dienst ruimtelijke planning

Timing: 2006

Actie M 7: het Vlaams Gewest en de provincie verzoeken om bij de overdracht van wegen naar de stad te voorzien in aanvullende logistieke en financiële middelen
Initiatiefnemer: dienst ruimtelijke planning
Betrokkenen: dienst wegen, Vlaams Gewest, provincie
Timing: vanaf 2005

Actie M 8: bij de aanleg van verkeersinfrastructuren voorzien in begeleidend groen (veiligheid, natuur)
Initiatiefnemer: dienst ruimtelijke planning
Betrokkenen: dienst natuur- en groenontwikkeling, Vlaams Gewest, provincie
Timing: doorlopend aandachtspunt

Doelstelling: stimuleren van het gebruik van milieuvriendelijke vervoerswijzen (fiets, openbaar vervoer)

Actie M 9: verder uitbouwen de lokale fijnmazige fietsinfrastructuur op het grondgebied van de stad
Initiatiefnemer: dienst ruimtelijke planning
Betrokkenen: fietsoverlegplatform, naburige gemeenten, NV Zeekanaal
Timing: vanaf 2005

Actie M 10: herwaarderen van het lokaal wandelnetwerk van trage wegen op het grondgebied van de stad
Initiatiefnemer: dienst ruimtelijke planning
Betrokkenen: IGEMO, naburige gemeenten, vzw Trage Wegen
Timing: planperiode

Actie M 11: ondersteunen van de uitbouw van het provinciaal fietsnetwerk op het grondgebied van de stad
Initiatiefnemer: dienst ruimtelijke planning
Betrokkenen: provincie, naburige gemeenten, AWV, NV Zeekanaal
Timing: vanaf 2005

Actie M 12: verder promoten en ondersteunen van het gebruik van het openbaar vervoer
Initiatiefnemer: dienst ruimtelijke planning
Betrokkenen: De Lijn, NMBS
Timing: doorlopend aandachtspunt

Actie M 13: verder uitbouwen van stedelijke openbare infrastructuur voor milieuvriendelijke vervoersmiddelen (fietsstallingen, carpoolingszones,...)
Initiatiefnemer: dienst ruimtelijke planning
Betrokkenen: fietsoverlegplatform, AWV
Timing: doorlopend aandachtspunt

Doelstelling: stimuleren van milieuvriendelijke vervoerswijzen bij de eigen diensten

Actie M 14: de diensten ondersteunen met advies inzake de principes van natuurtechnische milieubouw (NTMB) bij ontsnipperingsmaatregelen.
Initiatiefnemer: milieudienst
Betrokkenen: dienst ruimtelijke planning, dienst duurzame ontwikkeling
Timing: doorlopend aandachtspunt

Actie M 15: uitvoeren van een milieutoetsing van het gemeentelijke voertuigenpark
Initiatiefnemer: milieudienst
Betrokkenen: dienst duurzame ontwikkeling, uitvoeringsdiensten

Timing: 2006

Actie M_16: uitbreiden van de fietspool binnen het departement stedelijke ontwikkeling naar andere departementen.

Initiatiefnemer: dienst ruimtelijke planning

Betrokkenen: andere stedelijke departementen

Timing: 2009

Actie M_17: bij de aankoop of leasing van voertuigen opteren voor voertuigen voorzien van maatregelen die schadelijke uitlaatgassen en de geluidsproductie beperken.

Initiatiefnemer: uitvoeringsdiensten

Betrokkenen: milieudienst

Timing: doorlopend aandachtspunt

Actie M_18: opmaak van een bedrijfsvervoerplan voor de stad met aandacht voor milieu

Initiatiefnemer: dienst ruimtelijke planning

Betrokkenen: milieudienst

Timing: 2009

Doelstelling: creëren van een extern draagvlak inzake milieuvriendelijke mobiliteit

Actie M_19: Informeren en sensibiliseren van bedrijven over de opmaak van bedrijfsvervoerplannen

Initiatiefnemer: dienst ruimtelijke planning

Betrokkenen: informatiedienst, dienst lokale economie, Kamer van Koophandel, Mechelse bedrijven

Timing: 2008

Actie M_20: Informeren, sensibiliseren en ondersteunen van scholen over de opmaak van schoolvervoersplannen

Initiatiefnemer: dienst ruimtelijke planning

Betrokkenen: VSV, informatiedienst, Mechelse scholen, Politie, Dienst Preventie en veiligheid

Timing: vanaf 2005

Actie M_21: jaarlijks deelnemen aan 'de week van de vervoering' en 'de week van de zachte weggebruiker'

Initiatiefnemer: dienst ruimtelijke planning

Betrokkenen: informatiedienst, dienst preventie en veiligheid, politie

Timing: jaarlijks

8. Energie

Het hoofdstuk energie bespreekt de maatregelen van het stedelijk energiebeleid die worden genomen om het milieu zo weinig mogelijk te belasten. Volgende deelaspecten komen hierbij aan bod: het registreren en opvolgen van het energieverbruik van het stedelijk patrimonium, het nemen van maatregelen om dit energieverbruik te verminderen en waar mogelijk hernieuwbare energie te introduceren en het streven naar een breed maatschappelijk draagvlak.

Strategische doelstelling: de stad voert een milieubeleid waarbij de totale uitstoot van CO₂ wordt terug gedrongen door toepassing van energiebesparende maatregelen en de inzet van hernieuwbare energiebronnen.

8.1. Beschrijving thema

Energie en leefmilieu zijn twee sterk verbonden begrippen, en dit zowel in positieve als negatieve zin. Enerzijds zijn welvaart en welzijn, de kwaliteit van ons bestaan in hoge mate afhankelijk van de beschikbaarheid van energie (verwarming, elektriciteit, verlichting, vervoer,...). De toenemende technologische ontwikkelingen hebben er toe geleid dat het energieverbruik in de geïndustrialiseerde landen spectaculair is toegenomen. Het steeds toenemende energieverbruik heeft nadelige gevolgen voor het milieu. De verbanding van fossiele brandstoffen (steenkool, petroleum, aardgas) voor energieopwekking (wagens, vliegtuigen, elektriciteitscentrales,...) zorgt voor een aantasting van de atmosfeer (verzuring, broeikasgassen). De totale emissie van broeikasgassen is de afgelopen jaren toegenomen. 80% van deze emissie is toe te schrijven aan koolstofdioxide (CO₂).

Om in de periode 2008-2012 aan de internationale engagementen bij het kaderverdrag inzake de klimaatsverandering (Rio, 1992) en het Protocol van Kyoto (Kyoto, 1997) te kunnen voldoen⁶⁷, moet Vlaanderen haar totale broeikasgasemissies in 2005 stabiliseren op het niveau van 1990. De emissies van broeikasgassen zijn in Vlaanderen tussen 1990 en 1999 echter met 10 procent gestegen. Deze trend moet dringend omgebogen worden. Het protocol stelt immers dat België in de periode 2008-2012 haar totale broeikasgasemissies met gemiddeld 7.5% moet verlagen. Om deze doelstelling te realiseren werd in 2002 het Nationaal Klimaatplan opgesteld. De doelstelling ervan is het beheersen van de netto uitstoot van koolstofdioxide en andere broeikasgassen.

Het is duidelijk dat om deze doelstelling te realiseren elke schakel in de maatschappij een belangrijke rol speelt. De realisatie van energie-efficiëntie en energiebesparing blijkt in de praktijk echter niet eenvoudig. In het verleden hebben heel wat goed bedoelde initiatieven weinig effecten gerealiseerd of verloren energiebesparende maatregelen na enige tijd hun effect. De hoge energieprijzen en de hieruit resulterende energiebesparingsactiviteiten in de eerste helft van de jaren tachtig leidde bij heel wat ondernemingen tot een daling van het energieverbruik. Door een daling van de energieprijzen in de tweede helft van de jaren tachtig verminderde in heel wat ondernemingen de aandacht voor energiebesparing waardoor een groot gedeelte van de gerealiseerde besparingen verdween.

Via het opzetten van een energiezorgsysteem kan het besparingseffect behouden en zelfs versterkt worden.

Het realiseren van een energiezorgsysteem gaat gepaard met de investering in middelen en mensen. De voordelen van energiezorg overtreffen in de meeste gevallen de ermee gepaard gaande kosten. De algemene voordelen van energiezorg zijn:

- besparing op de energiekosten

⁶⁷ Zie ook hoofdstuk 6 hinder – 6.6. luchtverontreiniging

- in stand houden van de besparing op energie
- energiebesparende maatregelen gaan dikwijls gepaard met een hoger comfort
- positieve maatschappelijk uitstraling als lokale overheid (voorbeeldfunctie)
- beter inzicht in de energiestromen en energieverbruiken leidt dikwijls tot beter inzicht in bedrijfsvoering en management.
- Via een duurzaam gemeentelijk energiebeleid kan een invloed worden uitgeoefend op de energie-efficiëntie van de doelgroepen (subsidie-reglementen, vergunningenbeleid,...)

Een duurzaam energiebeleid verzoent het economische en sociale belang van energie met de eindigheid van fossiele brandstoffen en de draagkracht van alle milieucompartimenten. Binnen deze evenwichtsoefening focust het Vlaams energiebeleid zich op de vrijmaking van de energiemarkten (elektriciteit en aardgas) en op het stimuleren van een duurzame energiehuishouding (verminderen uitstoot van CO₂).

Aangezien de oneindige beschikbaarheid van energie en energiebronnen niet langer vanzelfsprekend is, is het belangrijk om enerzijds zuinig om te springen met energie en anderzijds om zoveel mogelijk hernieuwbare energie te gebruiken, zonder dat dit leidt tot een daling van het comfortniveau. Vooral op het niveau van bouwprojecten dient rekening te worden gehouden met basisprincipes die hun weerslag hebben op het energieverbruik van het gebouw (verwarming, verlichting, gebouworientatie, isolatie, ventilatie, geïnstalleerde toestellen,...)

8.2. Beschrijving beleidskader

Om de ambitieuze doelstellingen uit het Kyoto-protocol te kunnen realiseren voorzien verschillende beleidsniveaus heel wat maatregelen inzake energiebesparing, recuperatie van energie en omschakeling naar hernieuwbare energiebronnen. Naast het European Climate Change Programme (EU, 2001), heeft de federale overheid, samen met de gewesten een Nationaal Klimaatplan 2002-2012 opgesteld. Dit plan bevat o.a. volgende maatregelen:

- bevordering van rationeel energiegebruik en hernieuwbare energie door o.a. de beheersing van de energievraag, verbetering van de energie-efficiëntie van elektrische apparatuur, daling van BTW voor energiezuinige producten en diensten, inzet van groenstroomcertificaten⁶⁸
- een verschuiving van het wegverkeer naar het spoor en waterwegen en een vermindering van de CO₂ uitstoot van voertuigen.

Het Europees parlement heeft in 2004 een ontwerp van richtlijn opgesteld waarbij de lidstaten verplicht zouden worden om energie te gaan besparen. De richtlijn voorziet dat overheden in de periode 2006-2012 verplicht zullen worden om hun energieverbruik met 1.5% per jaar te laten afnemen.

De basisdoelstellingen van het Vlaamse energiebeleid (beleidsnota 2000-2004) zijn de volgende:

- stimulering van het rationeel energiegebruik (REG) door een vermindering van het energieverbruik in de residentiële sector in 2004 t.o.v. 1998 en een toename van de energie-efficiëntie in de industrie en de dienstensector in 2004 t.o.v. 1998
- verhoging van de milieuvriendelijke productie van energie in de globale energievoorziening
- optimale energiedienstverlening tegen correcte en sociaal aanvaardbare prijzen voor alle maatschappelijke groepen.

⁶⁸ 'Groene stroom' is elektriciteit opgewekt uit hernieuwbare energiebronnen. Energieproducten die stroom halen uit hernieuwbare energiebronnen bekomen hiervoor 'groene stroom certificaten'

Tegen 2010 wil de Vlaamse overheid 6% van de in Vlaanderen verhandelde elektriciteit zien voortkomen uit hernieuwbare energiebronnen.

De Vlaamse bevoegdheden inzake energie bevinden zich hoofdzakelijk op het niveau van de eindgebruikers en situeren zich op volgende 3 terreinen:

- gas- en elektriciteitsdistributie
- de aanmoediging van het rationeel energiegebruik
- de uitbouw van decentrale energieproductie via hernieuwbare energiebronnen en warmtekrachtkoppeling.

Het elektriciteitsdecreet van 17 juli 2000 en het aardgasdecreet van 6 juli 2001 liggen aan de basis van het feit dat vanaf 1 juli 2003 elke Vlaamse gas- en elektriciteitsgebruiker vrij in de keuze van zijn leverancier. De vrijmaking van de energiemarkt is een complexe materie. Verschillende wetgevers op Europees, Belgisch en Vlaams niveau spelen hierbij een rol. Aan de basis van de vrijmaking van de elektriciteits- en gasmarkt liggen twee Europese richtlijnen: een voor elektriciteit en een voor aardgas. De liberalisering slaat op de productie of de invoer van gas en/of elektriciteit, en op de verkoop ervan aan eindgebruikers. Voor transport en distributie is geen vrijmaking voorzien. Dit houdt in dat niemand een tweede elektriciteitskabel of gasleiding kan aanleggen, omdat de bestaande leidingen en netten hun monopolie behouden. De liberalisering heeft een toenemende concurrentiedruk tot gevolg in de energiesector waardoor de aandacht voor rationeel energiegebruik en milieuvriendelijke energieproductie op de achtergrond dreigt te geraken. Voor de lokale besturen heeft de liberalisering vooral een kostenverhogend effect (verhoogde energieprijzen, verlies van dividenden van de energie-intercommunales).

In het kader van het Vlaams klimaatbeleidsplan zal het Vlaams energiebeleid verschillende actieprogramma's moeten uitwerken en invoeren inzake

- stimuleren van CO₂-arme elektriciteitsproductie
- stimuleren van rationeel energiegebruik in de industrie
- stimuleren van rationeel energiegebruik bij de gezinnen
- stimuleren van rationeel energiegebruik in de tertiaire sector (voorbeeldfunctie)

Enkele van de reeds genomen initiatieven zijn:

- belastingvermindering bij het uitvoeren van energiebesparende maatregelen
- de verplichte actieplannen inzake rationeel energiegebruik van de netbeheerders (o.a. premies voor energiebesparingsmaatregelen)
- de website www.energiesparen.be
- het jaarlijks organiseren van de maand van de energie " 't is oktober hou het sober"

Het verbeteren van de energieprestaties van de Vlaamse gebouwen vormt een belangrijke maatregel om de vooropgestelde CO₂-reductie te halen. Op 16 december 2002 is de Europese richtlijn betreffende de energieprestatie van gebouwen aangenomen (EPD, 2002/91/EG). De Vlaamse regering keurde op haar beurt op 26 maart 2004 het ontwerp van besluit tot vaststelling van de eisen op het vlak van de energieprestaties en het binnenklimaat principieel goed. Het besluit zal in werking treden op 1 januari 2006. Het energiebesluit legt in principe eisen op aan alle nieuwe gebouwen en aan alle bestaande gebouwen die verbouwd, uitgebreid,... worden. Bij overtredingen van de energieprestatie-eisen zal een boete uitgeschreven worden. In dit kader zal het lokale bestuur een energieprestatiedatabank moeten bijhouden. Het Vlaams Gewest dient hieromtrent nog de nodige richtlijnen te geven.

Het besluit van de Vlaamse regering tot vaststelling van de openbare dienstverplichtingen, opgelegd aan de netbeheerders met betrekking tot de openbare verlichting werd vastgesteld op 26 maart 2004. Dit besluit houdt o.a. in dat de

netbeheerder verplicht is tot het vijfjaarlijks uitvoeren van een gratis energieaudit met betrekking tot de openbare verlichting. De eerste audit zou uitgevoerd worden in 2005.

In januari 2004 keurde de Vlaamse regering het ontwerp van het REG-decreet definitief goed. Het ontwerpdecreet wil het rationeel energiegebruik (REG) en het gebruik van hernieuwbare energiebronnen bevorderen. Dit decreet moet de basis vormen om concrete maatregelen uit te werken, op maat van diverse doelgroepen, die het rationeel energiegebruik en het gebruik van hernieuwbare energiebronnen stimuleren. Zo zullen ondernemingen een energiebeleidsovereenkomst met de Vlaamse regering kunnen afsluiten. Hierin engageren zij zich om binnen een afgesproken termijn hun energie-efficiëntie te verbeteren (benchmarkingconvenants) Voor de kleinere energie-intensieve ondernemingen wordt een auditconvenant uitgewerkt. Voor ondernemingen die geen energiebeleidsovereenkomst afsluiten of de overeenkomst niet correct naleven, biedt het ontwerpdecreet de mogelijkheid om minimale energie-efficiëntieverplichtingen op te leggen. Met de brandstofleveranciers zal een overleg worden opgestart over het aanbieden van een energiebesparingsprogramma aan hun klanten. Als het overleg niet tot de gewenste resultaten leidt, kunnen de brandstofleveranciers worden verplicht om bepaalde besparingsacties te ondersteunen. Verder wordt in het decreet een algemene basis gelegd voor subsidieprogramma's voor verschillende doelgroepen (huishoudens, ondernemingen, scholen, ziekenhuizen, vzw's, gemeenten,..).

Optie 7 van gemeentelijk milieuconvenant 2000-2001 voorzag voor het eerst een luik 'zuinig energiegebruik'. Het actieplan dat in dit kader door de gemeente diende opgemaakt te worden moest volgende elementen bevatten:

- opstarten van een energieboekhouding
- uitvoeren van energieaudits
- uitvoeren van een actieve sensibilisering i.v.m. zuinig energiegebruik.

De samenwerkingsovereenkomst 2002-2004 'milieu als opstap naar duurzame ontwikkeling' zette deze trend verder en verplicht het bijhouden van een energieboekhouding en het opzetten van een energiezorgsysteem. Voor de gemeenten die niveau 2 ondertekenden wordt verwacht dat zij ook aandacht hebben voor hernieuwbare energie en in lastenboeken voor renovatiewerken en nieuwbouw rekening houden met de principes van een duurzaam energiebeleid. Aangezien het energieverbruik door de openbare verlichting een belangrijk deel uitmaakt van het jaarlijks energieverbruik van de gemeente is het aangewezen ook hieraan speciale aandacht te besteden.

8.3. Beschrijving bestaande toestand

De stad heeft in het verleden veel aandacht besteed aan het energieverbruik van de eigen gebouwen. De energieverbruiken van alle gemeentelijke verbruikspunten (aardgas, stookolie, elektriciteit) worden sinds begin jaren 80 bijgehouden in een databank (op basis van facturatiegegevens). Hiertoe werd nauw samengewerkt met VITO en Electrabel. Deze gegevens worden toegevoegd aan de jaarlijkse begroting onder de vorm van een energienota. De stad was één van de eerste gemeenten in Vlaanderen die beschikte over een dergelijke energienota. Jaarlijks worden de energieverbruiken van de verbruikspunten ook vergeleken met het verbruik van het jaar ervoor. Significante afwijkingen in meerverbruik worden verder onderzocht en gesaneerd.

Tijdens het milieuconvenant 2000–2001 werd het energieverbruik in een aantal geselecteerde gebouwen meer in detail opgevolgd (energieboekhouding). Hierbij werd uitgegaan van een selectie van gebouwen die het belangrijkste aandeel van het energieverbruik voor hun rekening nemen (administratieve gebouwen, recreatieve gebouwen, scholen).

Op 8 oktober 2002 ondertekende het college van burgemeester in het kader van de samenwerkingsovereenkomst 2002-2004 een intentieverklaring om het stedelijk energiezorgsysteem verder uit te bouwen. Hiertoe werd voorzien in volgende onderdelen:

- de aanstelling van een energiecoördinator en gebouwverantwoordelijken
- het registreren en opvolgen van het energieverbruik van gebouwen (zie tabel)
- het nemen van maatregelen om dit energieverbruik te verminderen en waar mogelijk hernieuwbare energie te introduceren
- streven naar een breed maatschappelijk draagvlak (intern en extern)

Aanstelling van een energiecoördinator en gebouwverantwoordelijken

In 2002 werd een energiecoördinator aangeworven binnen de dienst gebouwen. De energiecoördinator is verantwoordelijk voor de coördinatie van diverse energieprojecten en het opvolgen van het energiezorgsysteem. Zijn coördinatie rol is cruciaal voor het welslagen van het energiezorgsysteem. In het najaar van 2003 werd een overleg opgestart met de personeelsleden betrokken bij de technische opvolging van de geselecteerde gebouwen (energiewatchers). Begin 2004 werd aanvang genomen met het uitwerken van een functieprofiel voor de aanstelling van de gebouwverantwoordelijken. Deze personen (een 20tal) zullen in eerste instantie als aanspreekpunt fungeren inzake arbeidsveiligheid maar op termijn ook inzake milieuaangelegenheden (o.a. energie).

Registreren en opvolgen van het energieverbruik van gemeentelijke gebouwen

Twintig 20 gebouwen werden geselecteerd om stapsgewijs een energiezorgsysteem rond uit te bouwen (zie tabel). Deze geselecteerde grootverbruikers worden stapsgewijs opgenomen in het zorgsysteem. Het doel van het zorgsysteem is te komen tot een continue opvolging en optimalisatie van de energie-efficiëntie van deze gebouwen. Een aantal gebouwen beschikken reeds van bij de constructie over een geautomatiseerd beheerssysteem van de verwarming.

Tabel 13: overzicht van de fasering van de uitbouw van het energieboekhouding en zorgsysteem. De gebouwen aangeduid met * beschikken reeds van bij de constructie over een beheerssysteem van de stookplaats.

Fasering	Gebouw
FASE 1: operationeel in 2003	Sportcentrum Leliestraat (zwembad)*
	Stadsmagazijn Grote Nieuwendijk
	Cultureel Centrum Minderbroederskerk
	Stadhuis
	Conservatorium*
	ABK
	Cultureel Centrum Administratie
FASE 2: operationeel in 2004	Administratie Maurits Sabbestraat
	Brandweerkazerne*
	Bibliotheek*
	Museum Busleyden
	Feestzaal botermarkt
	Kinderkribbe Dennenstraat
	Politiecentrum
FAZE 3: operationeel in 2005 e.v.	Sporthal Winketkaai
	Kruidtuin
	Schouwburg Keizerstraat*
	Kinderboederij Tivoli
	Kinderkribbe Antwerpsesteenweg
	Administratie Zeeridder*
	Musem Schepenhuis

De stad opteerde voor een webgebaseerd energieboekhoudsysteem met een gecombineerde handmatige en telemetrische opvolging van de energie- en

waterverbruiken. Eind 2002 besliste het stadsbestuur voor het leveren, plaatsen, aansluiten en indienststellen van een energiezorgsysteem beroep te doen op het studiebureau Cenergie. De opstart van het systeem heeft te kampen gehad met de nodige technische en procedurele problemen. In het najaar van 2003 werd het systeem operationeel voor een eerste set van 7 gebouwen. Eind 2004 wordt voorzien in 6 extra gebouwen (zie tabel).

Het registratiesysteem van de grootverbruikers en de jaarlijkse registratie van de verbruikspunten op basis van de facturatiegegevens zijn onvoldoende op elkaar afgestemd. Het creëren van een synergie tussen beide initiatieven kan een belangrijke meerwaarde betekenen inzake de uitbouw van globaal energiezorgsysteem. Hiertoe dienen een aantal randvoorwaarden verder te worden onderzocht (personele middelen, softwareaanpassingen,...). De verschillende beheerssystemen van de stookplaatsen dienen voorzien te worden van een gecentraliseerd beheer.

Nemen van maatregelen om het energieverbruik te verminderen en waar mogelijk hernieuwbare energie te introduceren

De afgelopen jaren zijn er heel wat energiebesparende maatregelen uitgevoerd in het kader van renovatie of nieuwbouwprojecten. Om zicht te krijgen op de energiebesparende maatregelen die mogelijk zijn, worden veelal voorafgaandelijke studies (audits) uitgevoerd in opdracht van de stad. Zo werden de afgelopen jaren o.a. audits uitgevoerd in volgende projecten:

- Kinderkribbe Dennenstraat (verlichting en verwarming);
- Politiecentrum (verlichting);
- ABK (verlichting, verwarming);
- Stadhuis (verlichting, verwarming);
- Zwembad Geerdegemvaart (verlichting, verwarming);
- Oude stadsfeestzaal (verwarming);
- Oud Moederhuis M. Sabbestaat (verwarming);
- Audit stuurparameters gebouwenbeheersysteem (herparametrisatie);
- Oude Toeristische Dienst stadhuis (verlichting).

Door vervolgens deze concrete technieken toe te passen wordt het rationeel energiebeleid gerealiseerd. Deze maatregelen variëren van kleinere ingrepen zoals het vervangen van kranen tot meer uitgebreide ingrepen (vernieuwing stookinstallatie of verlichting). Het combineren van verschillende energiezuinige technieken is belangrijk om een significante energiebesparing te realiseren. Hierbij wordt steeds een afweging gemaakt tussen het technisch haalbare, het economische en het vooropgestelde comfort. Jaarlijks worden tientallen van dergelijk maatregelen doorgevoerd, waaronder:

- het renoveren en isoleren van warmwaterleidingen;
- plaatsen van thermostatische kranen;
- vervangen van oude verwarmingsketels door energiezuinigere types;
- plaatsen van nieuwe, energiezuinige verlichting (ballasten, armaturen);
- optimaliseren van de verlichtingssterkte;
- voorzien in daglichtafhankelijke regeling;
- plaatsen van dubbele beglazing;
- isoleren van gebouwonderdelen (o.a. zolders, daken).

Bij het uitvoeren van maatregelen heeft de stad ook aandacht voor materiaalrecuperatie.

Voor het relightingproject van het stedelijke zwembad (Leliestraat) heeft de stad in 2004 het Greenlight-label bekomen⁶⁹.

⁶⁹ In het kader van het beperken van broeikasgassen heeft de Europese Commissie het GreenLight Label in leven geroepen. Het is een heel programma waar de Europese Commissie streeft naar het besparen van elektrische energie en dit zeer specifiek via verlichtingsinstallaties in bestaande gebouwen. Het initiatief biedt de mogelijkheid aan bedrijven, scholen, organisaties enz...om deel te nemen aan dit programma.

Bij de aanvang van nieuwe projecten of bij renovaties wordt er aandacht besteed aan het opnemen van energie-efficiënte maatregelen in lastenboeken. Bij het opstellen van bestekken wordt niet uitgegaan van een standaard bestek maar worden voor iedere situatie de milieuvriendelijke energiebesparende maatregelen onderzocht. Ook bij het aanstellen van externe bureaus wordt opdracht gegeven rekening te houden met energie-efficiënte oplossingen. Wanneer het de plaatsing van een nieuwe installatie betreft wordt, indien relevant, in het bestek voorzien dat bij de oplevering de stadstechniekers en gebruikers een opleiding krijgen m.b.t. het gebruik en de bediening van de nieuwe installatie. De stad opteert ook voor een afbouw van verwarmingsinstallaties die gebruik maken van steenkool of stookolie en over te schakelen op aardgas.

Hernieuwbare energiebronnen zoals zonne-energie, windenergie, biomassa en zelfs kleinschalige waterkracht zullen in de toekomst een steeds belangrijkere rol gaan vervullen in de energieproductie. Hierbij moet o.a. aandacht worden geschonken aan een goede ruimtelijke inplanting. Door hernieuwbare energie op het grondgebied te onderzoeken en te implementeren kan de stad een belangrijke voorbeeldfunctie vervullen naar de bevolking. Enkele voorbeelden binnen de stad zijn:

- plaatsing zonneboiler bij de brandweer;
- onderzoek naar een inplantingsplaats voor windmolens (Aquafin);
- parkingmeters in de binnenstad die werken op basis van zonne-energie;
- de bouw van waterkrachtcentrales (sluis Zennegat, sluis Battel).

De stad zal projecten inzake hernieuwbare energie maximaal ondersteunen. Het gebruik van hernieuwbare energie wordt door de stad sinds 1999 gestimuleerd via het premiereglement voor het plaatsen van een installatie voor het gebruik van zonne-energie (zonneboilers, fotovoltaïsche cellen). Het aantal aanvragen op jaarbasis is beperkt maar in stijgende lijn (2000: 1; 2001: 9; 2002: 5; 2003: 10). Het subsidiereglement wordt via verschillende communicatiekanalen gepromoot. De stad werkt ook aan een subsidiereglement voor renovatiewerken aan lokalen van verenigingen. Wanneer bij deze renovatiewerken rekening wordt gehouden met energiezuinige maatregelen bekomen deze projecten een hogere prioriteit.

Tot eind 2003 voerde de stad zijn huishoudelijke afvalstoffen af naar de intergemeentelijke stortplaats van IVAREM. Deze stortplaats is voorzien van een actieve stortgasonttrekking. Het stortgas wordt via gasmotoren omgezet in warmte en elektriciteit. De elektriciteit wordt als groene stroom op het net geplaatst. Dit leverde IVAREM en de stad in 2003 meer dan tweeduizend groene stroomcertificaten op. De stortgasproductie zal nog verschillende jaren doorgaan. De nieuwe alternatieve verwerkingsinstallatie (biologisch drogen – mechanisch scheiden) in Geel zal een groot deel van de nog aanwezige energie in het ingezamelde huishoudelijk afval omzetten in een hoogcalorische energiedrager (Refuse-Derived Fuel) die thermisch kan worden benut door derden in plaats van fossiele brandstoffen (vermeden emissies).

Openbare verlichting is eveneens een aandachtspunt voor de stad, zowel op het vlak van lichthinder (zie cluster hinder) als op het vlak van energieverbruik. Bij het veranderen van de armaturen wordt door de stad aandacht geschonken aan energiezuinige en gerichte verlichting. Het gemiddelde lampvermogen van de openbare verlichting bedraagt momenteel 95watt/lamp. De aanpassingen worden hoofdzakelijk uitgevoerd door de energie-intercommunale. De verplichting van de netbeheerder tot het vijfjaarlijks uitvoeren van een gratis energieaudit met betrekking tot de openbare verlichting⁷⁰ biedt aan de stad de mogelijkheid om de energie-efficiëntie van de openbare verlichting in kaart te brengen. Inzake openbare verlichting zijn er nog verschillende rationele

⁷⁰ Bepaald in het besluit van de Vlaamse regering tot vaststelling van de openbare dienstverplichtingen, opgelegd aan de netbeheerders met betrekking tot de openbare verlichting (26 maart 2004).

energiemaatregelen te onderzoeken, o.a. het sectoraal dimmen. Hierbij dient rekening gehouden te worden met andere aspecten zoals veiligheid.

Streven naar een breed maatschappelijk draagvlak (intern en extern)

De afgelopen jaren besteedt de stad meer aandacht aan het creëren van een maatschappelijk draagvlak (intern, extern) inzake energie. Hierbij wordt enerzijds de gemeentelijke voorbeeldfunctie in de kijker geplaatst en anderzijds wordt de burger gesensibiliseerd over de mogelijkheden om zelf aan rationeel energiegebruik te doen. Indien de opportuniteiten zich aanbieden wordt er ook samengewerkt met derden (andere overheden, studiebureaus,...).

Interne draagvlak uitbouwen

Bij uitbouw van een stedelijk energiezorgsysteem is het belangrijk dat de resultaten worden teruggekoppeld naar de betrokkenen. In het verleden is hier minder aandacht aan besteed. In 2003 werden volgende initiatieven opgestart om hieraan te verhelpen:

- overleg met de 'energywatchers' (zie boven)
- aanstelling van gebouwverantwoordelijken
- overschrijdings- en besparingsrapporten bij de maandelijkse meteropnameformulieren.

De stad beschikt sinds 2000 over een interne werkgroep Duurzaam Bouwen (DuBo). Deze werkgroep komt tweemaandelijks samen en is samengesteld uit afgevaardigden van verschillende gemeentelijke diensten (leefmilieu, ruimtelijke planning, stadsgebouwen, stadsvernieuwing,...). Binnen deze werkgroep wordt de uitbouw van het energiezorgsysteem opgevolgd (planning, timing, communicatie) en worden ook concrete projecten besproken.

De personeelsleden worden ook geïnformeerd en gesensibiliseerd inzake het gemeentelijke energiebeleid alsook over de rol die ze zelf hierin vervullen als 'gebruiker' van de gebouwen via verschillende interne communicatiekanalen (o.a. personeelsblad). Extra inspanningen dienen op dit vlak nog worden ondernomen.

Extern draagvlak uitbouwen

Onder impuls van de opeenvolgende gemeentelijke milieuconvenanten met het Vlaamse Gewest heeft de stad de afgelopen jaren verschillende doelgroepen geïnformeerd en gesensibiliseerd over de inspanningen die de stad levert inzake rationeel energiegebruik alsook over de mogelijkheden om zelf aan rationeel energiegebruik te doen. Hierbij wordt ook aandacht besteed aan energiezuinig bouwen en wonen en hernieuwbare energiebronnen. Volgende communicatiemiddelen worden hierbij ingezet:

- persmomenten;
- tentoonstellingen (o.a. in het kader van de maand van de energie);
- folders en brochures over rationeel energiegebruik en hernieuwbare energie;
- artikels in lokale/regionale infobladen;
- infomomenten/infoavonden.
- lokaal versterken van bovengemeentelijke campagnes

In het kader van de maand van de energie organiseert de stad initiatieven die specifiek gericht zijn naar de verschillende doelgroepen (vormingsmomenten, excursies,...)

Ook naar de scholen toe worden, i.s.m. IGEMO, verschillende acties opgezet waaronder het ter beschikking stellen van een energiekoffer, de theaterproductie 'stop!contact', enz. Scholen worden ook aangespoord om deel te nemen aan de activiteiten in het kader van de maand van de energiebesparing.

Een andere belangrijke doelgroep voor de stad zijn architecten en bouwheren. Eind 2003 werd in samenwerking met naburige gemeenten en IGEMO een studienamiddag georganiseerd omtrent duurzaam bouwen, waarbij ook het thema energie werd behandeld.

Begin 2004 besliste de stad om te participeren aan het project klimaatwijken-energiemeesters in samenwerking met IGEMO. De klimaatwijk is een wijk, een vereniging, ... die zich engageert om via een weddenschap met de stad 8% energie te sparen gedurende één stookseizoen. Deze groepen staan er niet alleen voor, maar worden bijgestaan door de gemeente, IGEMO, de netbeheerder, de Bond Beter Leefmilieu en Dialoog. Eveneens belangrijk is de ondersteuning door de energiemeester. Dit is een opgeleide vrijwilliger, die rationeel energiegebruik bij de deelnemende klimaatwijken promoot.

Met de vrijmaking van de energiemarkt dient ook de stad een energieleverancier te kiezen. Momenteel werkt de stad samen met Electrabel (Electrabel Customer Solutions nv). GeDis⁷¹ heeft het aanbod gedaan om de openbare aanbesteding te organiseren voor de stad. Het criterium voor de keuze van de energieleverancier is echter in hoofdzaak de kostprijs. De stad heeft geopteerd om dit zelf te bekijken en aan te besteden en ook rekening te houden met ecologische en sociale criteria.

8.4. Knelpunten en opportuniteiten

Knelpunten:

- liberalisering van de energiemarkt en de bijhorende herstructurering van Electrabel hebben een kostenverhogend effect voor de stad
- liberalisering van de energiemarkt en de bijhorende herstructurering zorgt voor minder inkomsten voor de stad
- technische en procedurele problemen bij de uitbouw van het geautomatiseerd zorgsysteem.
- beperkte integratie tussen de bestaande 'energieregistratiesystemen'
- de energiecoördinator kan onvoldoende tijd vrijmaken om het energiezorgsysteem op te volgen en verder uit te bouwen
- onvoldoende financiële middelen beschikbaar om het energiezorgsysteem op een efficiënte wijze verder uit te bouwen
- informeren en sensibiliseren van de personeelsleden inzake REG is beperkt

Opportuniteiten:

- aanstelling van een energiecoördinator
- gemeentelijke en bovengemeentelijke subsidiereglementen
- werkgroep Duurzaam Bouwen
- periodiek overleg met de 'energywatchers'
- aanstelling van gebouwverantwoordelijken
- de jaarlijkse initiatieven van hogere overheden en andere instanties inzake REG
- opmaak van een jaarlijkse energienota
- jaarlijks oplijsten en vergelijken van de energieverbruikspunten
- goedgekeurd energiecharter
- maandelijkse overschrijdings- en besparingsrapporten bij de meteropnameformulieren

8.5. Doelstellingen en acties

Doelstelling: het voeren van een beleid dat erop gericht is om het energiezorgsysteem voor de stedelijke gebouwen verder uit te bouwen

⁷¹ GeDIS, een Gemeentelijk Samenwerkingsverband voor Distributienetbeheer, is een totaal nieuwe organisatie in het Vlaamse energielandschap. Zijn ontstaan heeft alles te maken met de vrijmaking van de energiemarkt.

Actie E 1: het bestuur verzoeken om aanvullende financiële en personele middelen vrij te maken voor de verdere uitbouw van het stedelijk energiezorgsysteem
Initiatiefnemer: dienst gebouwen
Betrokkenen: energiecoördinator, dienst duurzame ontwikkeling
Timing: 2005

Actie E 2: verder (laten) uitvoeren van energiestudies/audits bij nieuwbouw- en renovatieprojecten indien relevant
Initiatiefnemer: dienst gebouwen
Betrokkenen: GEDIS, studiebureaus, energiecoördinator
Timing: planperiode

Actie E 3: uitwerken van een voorbeeldproject inzake hernieuwbare energie
Initiatiefnemer: dienst gebouwen
Betrokkenen: energiecoördinator, dienst duurzame ontwikkeling
Timing: 2009

Actie E 4: opnemen van energiezuinige maatregelen in lastenboeken
Initiatiefnemer: dienst gebouwen
Betrokkenen: energiecoördinator
Timing: doorlopend aandachtspunt

Actie E 5: vaststellen van een jaarlijks reductiepercentage van het energieverbruik van de stedelijke gebouwen
Initiatiefnemer: energiecoördinator
Betrokkenen: dienst gebouwen, dienst duurzame ontwikkeling
Timing: 2006

Actie E 6: vaststellen van energie-indicatoren voor de milieubarometer.
Initiatiefnemer: dienst duurzame ontwikkeling
Betrokkenen: dienst gebouwen, energiecoördinator
Timing: 2005

Actie E 7: bij het plaatsen of renoveren van de openbare verlichting aandacht schenken aan energiezuinige en gerichte verlichting.
Initiatiefnemer: dept. stedelijke infrastructuur
Betrokkenen: milieudienst, energiecoördinator
Timing: doorlopend aandachtspunt

Actie E 8: beter op elkaar afstemmen van de bestaande registratiesystemen inzake energie met het oog op de realisatie van een globaal intern registratiesysteem.
Initiatiefnemer: energiecoördinator
Betrokkenen: dienst gebouwen, dienst patrimoniumbeheer
Timing: 2009

Actie E 9: bijhouden van de energieprestatiedatabank
Initiatiefnemer: bouwdienst
Betrokkenen: Vlaams Gewest, milieudienst, energiecoördinator,
Timing: vanaf 2006

Actie E 10: onderzoeken of sectoraal dimmen van een deel van de openbare verlichting tot de mogelijkheden behoort
Initiatiefnemer: energiecoördinator
Betrokkenen: milieudienst, veiligheidscoördinator, dept. stedelijke infrastructuur, AWW, netbeheerder.
Timing: 2007

Actie E 11: uitbouwen van een centraal beheersysteem van de stookplaatsen

Initiatiefnemer: energiecoördinator

Betrokkenen: dienst gebouwen

Timing: 2009

Actie E 12: de netbeheerder verzoeken tot het uitvoeren van een energieaudit van de openbare verlichting op het grondgebied van de stad.

Initiatiefnemer: milieudienst

Betrokkenen: dienst duurzame ontwikkeling, energiecoördinator, dienst wegen

Timing: 2005

Actie E 13: onderzoeken welke aanpassingen nodig zijn aan de stedelijke gebouwen i.f.v. de energieprestatieregelgeving (EPR) en uitvoeren van de prioritaire aanpassingswerken.

Initiatiefnemer: dienst gebouwen

Betrokkenen: energiecoördinator

Timing: vanaf 2006

Doelstelling: creëren van een intern draagvlak inzake rationeel energiegebruik en hernieuwbare energiebronnen

Acties E 14: Informeren en sensibiliseren van het personeel inzake rationeel energiegebruik op de werkplaats

Initiatiefnemer: dienst duurzame ontwikkeling

Betrokkenen: informatiedienst, energiecoördinator

Timing: jaarlijks

Acties E 15: verder zetten en versterken van het overleg met de 'energywatchers'

Initiatiefnemer: energiecoördinator

Betrokkenen: dienst duurzame ontwikkeling

Timing: vanaf 2005

Actie E 16: bespreking van de energienota op de werkgroep Duurzaam Bouwen

Initiatiefnemer: energiecoördinator

Betrokkenen: dienst duurzame ontwikkeling

Timing: jaarlijks

Actie E 17: verder ijveren bij het bestuur tot de aanstelling van

gebouwverantwoordelijken en hun inschakeling als aanspreekpunt inzake energie

Initiatiefnemer: dienst duurzame ontwikkeling

Betrokkenen: milieudienst, energiecoördinator

Timing: vanaf 2005

Doelstelling: creëren van een extern draagvlak inzake rationeel energiegebruik en hernieuwbare energiebronnen

Actie E 18: Informeren en sensibiliseren van de doelgroepen inzake de maatregelen die kunnen worden genomen om aan rationeel energiegebruik te doen en de voorbeeldfunctie die de stad opneemt

Initiatiefnemer: dienst duurzame ontwikkeling

Betrokkenen: informatiedienst, energiecoördinator

Timing: jaarlijks

Actie E 19: Informeren en sensibiliseren van de doelgroepen inzake de toepassing van hernieuwbare energiebronnen en de voorbeeldfunctie die de stad opneemt

Initiatiefnemer: dienst duurzame ontwikkeling

Betrokkenen: informatiedienst, energiecoördinator
Timing: jaarlijks

Actie E 20: informeren van de doelgroepen over de bestaande subsidieregelingen inzake rationeel energiegebruik en hernieuwbare energie

Initiatiefnemer: dienst duurzame ontwikkeling

Betrokkenen: informatiedienst, energiecoördinator

Timing: jaarlijks

Actie E 21: ondersteunen van initiatieven inzake hernieuwbare energie op het grondgebied van de stad

Initiatiefnemer: milieudienst

Betrokkenen: energiecoördinator, andere overheidsadministraties, studie bureaus

Timing: planperiode

Actie E 22: bevolking actief betrekken bij het uitvoeren van energiebesparende maatregelen door deelname van de stad aan het project 'klimaatwijken'

Initiatiefnemer: dienst duurzame ontwikkeling

Betrokkenen: dienst wijk- en dorpszaken, IGEMO

Timing: vanaf 2005

9. Gebiedsgericht beleid

Omwille van de clustermatige opbouw van het milieubeleidsplan komen de meeste acties in dit hoofdstuk reeds elders in dit plan aan bod. Daarom werd geopteerd om in dit hoofdstuk een selectie te maken van initiatieven die omwille van hun ruime integratie aan thema's of omvang van het gebied extra benadrukt kunnen worden in het kader van een gebiedsgericht beleid. De geselecteerde initiatieven zijn aangeduid als 'projecten'. Voor specifieke acties gekoppeld aan deze projecten wordt verwezen naar de respectievelijke thematische hoofdstukken. Deze projecten zullen in de planperiode verder worden uitgewerkt. Ze zijn vooral bedoeld als hefboom om de doelstellingen uit het plan te realiseren.

Strategische doelstelling: de stad voert een milieubeleid door het versterken en verbeteren van de milieukwaliteit en ruimtelijke kwaliteit in specifieke gebieden door een gedifferentieerde aanpak van milieuproblemen en maatwerk op niveau van het gebied.

9.1. Visie

Centraal in het gebiedsgericht milieubeleid staat de relatie tussen de diverse functies van een gebied (leven, wonen, werken, natuur,...) en de vereiste milieukwaliteit. Gebiedsgericht beleid heeft tot doel op een geïntegreerde manier de potenties en knelpunten van een specifiek gebied aan te pakken. Aspecten van natuur, mobiliteit, water bodem,... worden in samenhang op niveau van het gebied bekeken.

Gezien kansen en problemen veelal samenhangen met structurele kenmerken van de omgeving (bv. een valleigebied, stedelijk gebied,...) vallen de afgebakende gebieden zelden samen met administratieve grenzen van de stad. Op lokaal vlak is een gebiedsgericht beleid zo goed als nooit gebiedsdekkend maar veelal gemeentegrensoverschrijdend waardoor samenwerking met naburige gemeenten wordt gestimuleerd.

Binnen het gebiedsgericht beleid wordt er een onderscheid gemaakt tussen enerzijds sectoraal en anderzijds geïntegreerd gebiedsgericht beleid. In het sectoraal gebiedsgericht beleid komt slechts één thema (water, energie,...) aan bod waarbij men een zeer specifieke milieukwaliteit wenst na te streven. In het geïntegreerd gebiedsgericht beleid daarentegen beoogt men de algemene kwaliteit van de leefomgeving te verhogen door aandacht te schenken aan verschillende milieuthema's. Het gebied dat in het kader van een gebiedsgericht beleid wordt afgebakend, kan zeer uiteenlopend zijn van dimensie. Sectorale projecten zijn meestal grootschalig en grensoverschrijdend, dit in tegenstelling tot geïntegreerde projecten, die door hun complexiteit eerder beperkt zijn van oppervlakte.

Een geïntegreerd gebiedsgericht beleid is voor openbare besturen de ideale opstap naar "ambitieniveau 3" projecten in het kader van de samenwerkingsovereenkomst "milieu als opstap naar duurzame ontwikkeling".

9.2. Beleidskader

De uitvoering van een gebiedsgericht beleid ligt vaak op lokaal niveau, omdat er uiteindelijk een vertaling moet komen naar het gemeentelijk milieu- of ruimtelijk ordeningsbeleid. Omwille van het verschil in omvang tussen beide vormen van gebiedsgericht beleid, is de rol van de lokale overheid sterk verschillend:

- bij een sectoraal gebiedsgericht beleid ligt de decretale bevoegdheid meestal niet bij het lokale bestuur, maar wel bij de gewestelijke en/of provinciale overheid. De

- rol van de lokale besturen is dan eerder beperkt tot inhoudelijk advies, invulling en uitvoering van de krijtlijnen die op hoger niveau worden uitgezet.
- wat betreft het geïntegreerd gebiedsbeleid heeft het lokale bestuur dan weer wel een zeer ruim initiatiefrecht.

Op Europees niveau wint gebiedsgericht beleid steeds meer aan belang. Vooral op het vlak van regelgeving en juridische instrumenten werd de afgelopen jaren meer ondersteuning geboden. Een aantal voorbeelden hiervan zijn de EU-Kaderrichtlijnen Water en Luchtkwaliteit, de ontwikkeling van een Europees ecologisch netwerk en de koerswijzigingen in het Europese landbouwbeleid waarbij duurzame plattelandontwikkeling meer aandacht krijgt.

In het Vlaams Milieubeleidsplan 2003-2007 worden de prioriteiten inzake gebiedsgericht beleid gelegd bij het inrichtingsinstrumentarium voor het buitengebied, de verdere uitbouw van een plattelandsbeleid, de Vlaamse grondbank en het opstarten van concrete voorbeeldprojecten rond stedelijk milieubeleid

Op provinciaal niveau wordt er vooral aandacht geschonken aan andere specifieke initiatieven zoals integraal waterbeleid (stroomgebieden), stiltegebieden, bosgroepen, een regionaal fietsroutenetwerk, milieu & gezondheid, enz. Het provinciaal gebiedsgericht beleid biedt ook (in)directe gebiedsgerichte ondersteuning aan lokale besturen door de opmaak van sectorale ruimtelijke uitvoeringsplannen en de ondersteuning van de MINA-werkers.

9.3. bestaande toestand

Door een onderscheid te maken tussen sectoraal versus geïntegreerd gebiedsgericht beleid enerzijds en grootschalig versus kleinschalig beleid anderzijds, kunnen de bestaande en toekomstige beleidspunten en acties onderverdeeld worden in volgende categoriën:

- Sectoraal gebiedsgericht beleid (grootschalig - grensoverschrijdend)
- Sectoraal gebiedsgericht beleid (kleinschalig – gemeentespecifiek)
- Geïntegreerd gebiedsgericht beleid (grootschalig – grensoverschrijdend)
- Geïntegreerd gebiedsgericht beleid (kleinschalig – gemeentespecifiek)

Project 1: Bekkenbeheerplannen⁷²

Sectoraal gebiedsgericht beleid (grootschalig - grensoverschrijdend)

Om tegemoet te komen aan een integrale en gebiedsgerichte, planmatige aanpak van het watersysteem worden beheerplannen opgemaakt voor de 11 Vlaamse hydrografische bekkens. De Vlaamse bekkencolleges die verantwoordelijk zijn voor de opmaak van de bekkensbeheerplannen (BBP) werden opgericht in het begin van de jaren '90. De bekkensbeheerplannen moeten, volgens het Vlaamse decreet betreffende het integraal waterbeleid, ten laatste op 22 december 2006 voor het eerst worden vastgesteld en bekend gemaakt, waarna zij ten minste om de zes jaar worden getoetst en eventueel herzien. De stad behoort tot de bekkens van Dijle/Zenne, Beneden-Schelde en Nete. De opmaak van deze plannen wordt van nabij opgevolgd en de stad participeert aan de werkgroep vergaderingen. Bij de dienst duurzame ontwikkeling en de dienst wegen en werd een verantwoordelijke aangesteld om dit van nabij op te volgen. Zij worden ondersteund door de intergemeentelijke waterdeskundige van IGEMO.

Project 2: Deelbekkenbeheerplannen⁷³

Sectoraal gebiedsgericht beleid (grootschalig - grensoverschrijdend)

⁷² zie ook hoofdstuk 4 – Integraal waterbeheer

⁷³ zie ook hoofdstuk 4 – Integraal waterbeheer

Een deelbekkenbeheerplan of DuLo-waterplan is een actieplan op deelbekkenniveau. De aanpak op deelbekkenniveau zorgt ervoor dat het werkingsgebied enerzijds voldoende klein is om de lokale betrokkenheid te verzekeren en anderzijds voldoende groot is om de verschillende besturen op maat van het watersysteem te laten samenwerken en brongerichte oplossingen te zoeken. Op het grondgebied van de stad bevinden zich 5 deelbekkens. Op het niveau van de deelbekkens speelt de stad een actieve rol om haar visies en aandachtspunten inzake een lokaal duurzaam integraal waterbeheer te integreren in de deelbekkenbeheerplannen. De opmaak en coördinatie van deze plannen gebeurt door de provincies Antwerpen en Vlaams-Brabant. Binnen de werkgroep Integraal waterbeheer van de stad worden de evoluties en invulling van de deelbekkenplannen opgevolgd en besproken.

Project 3: Bosuitbreidingsproject regio Mechelen-Lier⁷⁴

Sectoraal gebiedsgericht beleid (grootschalig - grensoverschrijdend)

In het streven naar bosuitbreiding op Vlaams niveau werd door AMINAL Afdeling Bos & Groen de taakstelling voor de regio Mechelen voorlopig vastgesteld op ca. 220 ha bestemmingswijziging voor de afbakening van bijkomende bos- of bosuitbreidingsgebieden en 540 ha effectief te realiseren bosuitbreiding. Hoewel bosuitbreiding een thema is dat op gewestelijk niveau gerealiseerd dient te worden, werd in overleg met de Afdeling Bos & Groen voor de realisatie ervan in het arrondissement Mechelen een overlegplatform opgericht. Dit platform biedt de lokale besturen de gelegenheid om op een actieve wijze betrokken te worden bij de realisatie van de vooropgestelde taakstelling. Het overlegplatform werd eind 2003 opgestart in het kader van het intergemeentelijke natuurproject Beneden-Dijlevallei, maar groeide uit tot een ruimer en apart bosuitbreidingsproject regio Mechelen-Lier. Vanuit de stad is de milieuanbtenaar in het overlegplatform bosuitbreiding afgevaardigd. De studie, met als doel het aanduiden van kerngebieden waar bosuitbreiding mogelijk is, loopt van januari 2004 tot december 2004. Na de aanduiding van de locaties kan worden overgegaan tot de effectieve inrichting van de gebieden in samenspraak met eigenaars en hogere overheden.

Project 4: Stadsrandbos Kawendaal⁷⁵

Sectoraal gebiedsgericht beleid (grootschalig - grensoverschrijdend)

Als tegengewicht voor de steeds toenemende verstedelijking werkt de stad in overleg met AMINAL Afdeling Bos & Groen en de gemeente Sint-Kateiljne-Waver aan de realisatie van een stadsbos. Het bos zal zich uitstrekken in een voorlopig afgebakend gebied rond drie kasteeldomeinen (Kawendaal, Zorgvliet en Sint-Michiels), waar ook plaats voor open ruimte zal zijn en aandacht voor de aansluiting met de aangrenzende bebouwing. Na de opmaak van een inrichtingsplan in de loop van 2004, zal het Vlaams Gewest starten met de opmaak van een ruimtelijk uitvoeringsplan.

Project 5: Klimaatwijken-energiemeesters⁷⁶

Sectoraal gebiedsgericht beleid (kleinschalig – gemeente specifiek)

De stad start in 2004 met het project klimaatwijken-energiemeesters in samenwerking met de intergemeentelijke vereniging IGEMO. De klimaatwijk is een wijk/instelling/organisatie die zich engageert om via een weddenschap met haar gemeente 8% energie te sparen gedurende één stookseizoen. Ze worden begeleid door energiemeester en bijgestaan door de stad, IGEMO, de netbeheerder, de Bond Beter Leefmilieu en Dialogo. De energiemeester is een opgeleide vrijwilliger die rationeel energiegebruik bij de deelnemende klimaatwijken promoot. Via een mix aan sensibiliserende instrumenten worden de groepen geïnformeerd en gesensibiliseerd inzake rationeel energiegebruik. De wervingscampagne voor geïnteresseerden is opgestart in juni 2004. De campagne loopt van oktober 2004 tot juni 2005.

⁷⁴ zie ook hoofdstuk 5 - Natuurlijke entiteiten (onderdeel Bos en groen)

⁷⁵ zie ook hoofdstuk 5 - Natuurlijke entiteiten (onderdeel bos en groen)

⁷⁶ zie ook hoofdstuk 8 - Energie

Project 6: deelproject inzake de reductie van bestrijdingsmiddelen ⁷⁷

Sectoraal gebiedsgericht beleid (kleinschalig – gemeente specifiek)

In uitvoering van het decreet van 21 december 2001 houdende de vermindering van het gebruik van bestrijdingsmiddelen door openbare diensten in het Vlaamse Gewest besliste de stad op 22 mei 2003 om een afwijking aan te vragen op het nulgebruik vanaf 1 januari 2004. De stad engageerde zich om haar bestrijdingsmiddelenverbruik verder af te bouwen, zodat uiterlijk tegen 2015 een volledig nulgebruik bereikt wordt. In het kader van de opmaak van het reductieprogramma voor bestrijdingsmiddelen bakende de stad begin 2004 een projectgebied af ter hoogte van het centrum en de deelgemeente Hombeek. Vanaf 1 januari 2005 zal het groen in deze zone zonder chemische bestrijdingsmiddelen beheerd. Op de verhardingen zal het gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen tegen het einde van het deelproject (2008) volledig afgebouwd worden. Het deelproject zal bovendien gepaard gaan met een uitgebreide sensibilisatie van de burger.

Project 7: brownfieldproject het Zegel ⁷⁸

Sectoraal gebiedsgericht beleid (kleinschalig – gemeente specifiek)

De Vlaamse regering kondigde op 8 mei 2003 een nieuw subsidiekanaal aan waarop lokale besturen zich kunnen beroepen voor de herontwikkeling van brownfields. Brownfield zijn verlaten en vervuilde industriële complexen. Gelet op de steeds schaarser wordende open ruimte is het belangrijk dergelijke sites te saneren en te herontwikkelen voor nieuwe functies die rekening houden met de ruime omgeving. De site "Het Zegel" omvat een voormalige postzegeldrukkerij en wordt gekenmerkt door een zware historische verontreiniging van bodem en grondwater. De site is momenteel eigendom van De Post. Er bestaat geen concreet zicht op de effectieve sanering en herontwikkeling. Ook de beschikbaarheid van de nodige financiële middelen vormt nog onduidelijkheid en is mogelijk een extra knelpunt dat de sanering in de weg kan staan. Via deze regeling wenst de stad het dossier "Het Zegel" nieuw leven in te blazen zodat de site op middenlange termijn effectief herontwikkeld wordt. De stad werkt hiertoe nauw samen met IGEMO (brownfieldmanager), OVAM (cel brownfields), Afdeling Monumenten en Landschappen, De Post en Belgacom.

Project 8: regionaal duurzaamheidsplatform ter introductie en realisatie van een duurzaamheidskaart

Geïntegreerd gebiedsgericht beleid (grootschalig – grensoverschrijdend)

Dit regionaal project wordt uitgevoerd in samenwerking met de gemeenten Berlaar, Bonheiden, Bornem, Duffel, Sint-Amands en Willebroek. Het gaat hier om een pilootproject in Vlaanderen dat financiële ondersteuning krijgt van de Vlaamse overheid en de koning Boudewijn Stichting. Doel van dit project is het responsabiliseren en sensibiliseren van doelgroepen tot een duurzaam gedrag en handelen. Om dit te realiseren worden volgende doelstellingen nagestreefd:

- het realiseren van een regionaal netwerk van geresponsabiliseerde en gesensibiliseerde maatschappelijke actoren en intermediairs (het regionaal duurzaamheidsplatform)
- Het initiëren, ontwikkelen en realiseren door het regionaal duurzaamheidsplatform van een beloningsstelsel voor duurzaam gedrag en handelen (de duurzaamheidskaart).

Om deze bijzonder moeilijke en omvattende opdracht (responsabiliseren en sensibiliseren) te realiseren, is 'netwerking' een absolute vereiste. Dit netwerk bestaat uit

⁷⁷ zie ook hoofdstuk 3 – Vaste stoffen (onderdeel milieuverantwoord productgebruik)

⁷⁸ zie ook hoofdstuk 6 - Hinder (onderdeel bodem)

alle maatschappelijke actoren en intermediairs die een (doel)groep vertegenwoordigen of alleszins met een (doel)groep communiceren. De uitwerking van het project gebeurt in verschillende fasen:

Tabel 14: fasering van het project "regionaal duurzaamheidsplatform ter introductie en realisatie van een duurzaamheidskaart"

Deel 1: regionaal duurzaamheidsplatform		
FASE 1	Oplijsten betrokken maatschappelijke actoren en intermediairs	Maart-april 2004
FASE 2	Overleg met intermediairs en actoren	Mei-september 2004
FASE 3	Bevraging van de bevolking over duurzaam gedrag en handelen (enquête)	Oktober-december 2004
FASE 4	Verwerking enquêtegegevens	Januari-mei 2005
FASE 5	Organisatie van een duurzaamheidshappening en burgerforum	
FASE 6	Opmaak van een eindrapport en redactie van een platformtekst	Juni 2005
FASE 7	Evaluatie van deel 1 van het project en eventueel besluit tot uitvoering van deel 2	Juli-augustus 2005
Deel 2: uitwerken van een beloningssysteem		
FASE 1	Keuze van het concept van het beloningssysteem	September 2005
FASE 2	Vaststelling van de verdienlijst en verzilverlijst, opmaak van een communicatieplan	Oktober-december 2005
FASE 3	Afspraken met handelaars, organisaties en instellingen	Januari-mei 2006
FASE 4	Bedeling van de infrastructuur voor handelaars, promotie en communicatie naar bevolking	Juni-augustus 2006
FASE 5	Start van het beloningssysteem	September 2006
FASE 6	Pilootproject voor Vlaanderen: studiedag + rapportering	September-december 2006
FASE 7	Opvolging van het beloningssysteem	Vanaf januari 2007

Project 9: Intergemeentelijk natuurproject Beneden-Dijlevallei ⁷⁹

Geïntegreerd gebiedsgericht beleid (grootschalig – grensoverschrijdend)

Sinds 1 mei 2001 participeert de stad aan het intergemeentelijk natuurproject Beneden-Dijlevallei, een samenwerkingsverband tussen de gemeenten Sint-Katelijne-Waver, Willebroek, Mechelen, en Bonheiden, de vzw Natuurpunt en de intergemeentelijke vereniging IGEMO als uitvoerende partner. Dit intergemeentelijke natuurproject is gegroeid vanuit een gezamenlijke bekommernis van de verschillende partners omtrent het behoud en bescherming van de aanwezige natuurwaarden in de Beneden-Dijlevallei. Van bij aanvang werd vooropgesteld dat het project meer moest worden dan alleen een natuurproject en werden een aantal thema's afgebakend die bij de verdere visievorming en acties ook betrokken moeten worden. Naast de thema's natuurbehoud en landschapszorg komen daarom ook groenvoorziening, bosbeheer, landbouw, waterbeheer, mobiliteit, recreatie en sociale tewerkstelling aan bod. Het projectgebied omvat het valleigebied van de Beneden-Dijle en het samenvloeiingsgebied van Dijle, Zenne en Nete. Meer informatie over de concrete acties binnen dit intergemeentelijke natuurproject is opgenomen in het hoofdstuk natuurlijke entiteiten

Project 10: Trage wegen ⁸⁰

Geïntegreerd gebiedsgericht beleid (grootschalig – grensoverschrijdend)

Trage wegen zijn verbindingen of paden voor niet gemotoriseerd verkeer. In tegenstelling tot "snelle" autowegen, zijn trage wegen in bedoeld voor wandelaars en fietsers. Er zijn verschillende soorten trage wegen (buurtwegen, wandelwegen in bossen en natuurgebieden, vroegere trein- of trambeddingen, dijkpaden in beheer van polders en wateringen,...). Verder zijn er trage wegen die spontaan gegroeid zijn door het gebruik en onder geen enkel juridisch statuut vallen. Vaak gaat het om spontaan

⁷⁹ zie ook hoofdstuk 5 – Natuurlijke entiteiten

⁸⁰ zie ook hoofdstuk 8 - Mobiliteit

gegroeide verbindingen tussen officiële buurtwegen. De wijzigende leef-, woon- en mobiliteitspatronen van de voorbije decennia zijn verantwoordelijk voor het verdwijnen van een groot deel van het trage wegenpatrimonium (verstedelijking, schaalvergroting in de landbouw, inschakeling in het gewone wegennet,...). Ondertussen zijn die patronen geëvolueerd en ligt de nadruk meer en meer op levenskwaliteit, onthaasting, landschapsbeleving en natuurbehoud,... Door deze maatschappelijke evoluties kunnen de oude voet- en landwegen nieuwe behoeften en functies invullen. Tragen wegen kunnen worden opgenomen in een fiets- of wandelroute of een veilige verbinding verzekeren voor voetgangers en fietsers tussen woonkernen onderling of tussen een woonkern en een belangrijke openbare bestemming (zoals een station of een school). Trage wegen hebben ook potenties voor natuurverbinding (bijvoorbeeld tussen twee natuurreservaten) en hebben mogelijkheden voor landschapontwikkeling (bomenrijen, hagen,...).

De stad wenste het netwerk aan trage wegen op het grondgebied te herwaarderen. In het kader van het natuurproject Beneden-Dijlevallei werd in 2004 gestart met een inventarisatie. Hierbij wordt actief samengewerkt met vrijwilligers uit de regio. De opzet is de uitwerking van het wandelnetwerk berust enerzijds op de integratie en goede verbinding en/of inrichting van de bestaande wandelroutes, de uitwerking van nieuwe wandelroutes en een herwaardering van voet-, kerk- en buurtwegen.

Project 11: Lokaal Gezondheidsoverleg (LOGO's)

Geïntegreerd gebiedsgericht beleid (grootschalig – grensoverschrijdend)

Het Lokaal Gezondheidsoverleg (LOGO) is een nieuw initiatief van de Vlaamse gemeenschap inzake ziektepreventie en gezondheidspromotie. Voormalig Vlaams minister van volksgezondheid Wivina De Meester achtte het noodzakelijk dat Vlaanderen de trend die in de Wereld Gezondheidsorganisatie heerst, volgt. Deze trend houdt in dat preventie beter op een regionaal niveau georganiseerd wordt, met verschillende partners, dit wil zeggen intersectoraal. Als opdracht heeft logo in Vlaanderen de implementatie van vijf Vlaamse gezondheidsdoelstellingen:

- Daling van het aantal rokers (tabakspreventiecampagnes)
- De consumptie van vetrijke voeding laten dalen (promotie gezonde voeding)
- Preventie inzake borstkanker verbeteren
- Aantal dodelijke ongevallen in de privé-sfeer en in het verkeer laten afnemen
- de preventie van infectieziekten verbeteren (gezondheidspromotie)

LOGO vertaalt deze algemene richtlijnen in concrete acties. Het accent ligt vooral op lokale acties, netwerking en het op elkaar afstemmen van organisaties. Niet alleen de gezondheidssector, maar ook de lokale besturen, de OCMW's, de welzijns-, de sociale-culturele en de onderwijssector worden hierin betrokken. De stad Mechelen behoort tot het werkingsgebied van LOGO Mechelen.

Sinds kort werden er medisch-milieukundigen (MMK's) toegewezen aan de Vlaamse Logo's. De MMK's maken deel uit van het Vlaams Medisch Milieukundig Netwerk. Ze zijn een laagdrempelig onafhankelijk aanspreekpunt voor vragen of klachten rond milieu en gezondheid voor de bevolking of intermediairen (huisartsen, milieuambtenaren,...). Een duidelijke taakomschrijving naar de lokale besturen toe moet nog opgemaakt worden. Indien de stad klachten of vragen ontvangt waaraan een gezondheidsaspect is verbonden wordt contact opgenomen met de medisch-milieukundige bij LOGO.

Project 12: opmaak van landschapontwerpen en ruimtelijke uitvoeringsplannen (RUP's)

Geïntegreerd gebiedsgericht beleid (kleinschalig – gemeente specifiek)

Bij de opmaak van ruimtelijke uitvoeringsplannen (RUP's) en landschapontwerpplannen heeft de stad aandacht voor de integratie van de verschillende thema's (mobiliteit, duurzaam bouwen, rationeel ruimtegebruik,... Deze gebeurt zowel in het plangedeelte (vb. voorzien van buffers rond hinderlijke activiteiten, zone voor waterberging,...) als in

de bijhorende stedenbouwkundige voorschriften (vb. voorschriften qua materiaalgebruik, aanleg van beplantingen, lozing afvalwaters, enz.).

Voor het stedelijk gebied Mechelen werden een aantal groene verbindingen (vingers) vooropgesteld in het ruimtelijk structuurplan. Eén van de bindende bepalingen was het opstellen van een landschapsontwerp voor de vallei van de Vrouwvliet en het gebied Kauwendaal. Deze vallei vormt een nog relatief open lint doorheen de stadsrand van Mechelen met verbindingen naar het Mechels Broek, het Tivolipark, Kauwendaal op de grens met Sint-Katelijne-Waver en de Dijlevallei stroomafwaarts van Mechelen. Het landschapsontwerp werd in de periode 2002 opgemaakt. Vanuit het landschapsontwerp volgen aanbevelingen ten aanzien van te wijzigen grondbestemmingen, vast te leggen in ruimtelijke uitvoeringsplannen.

Het RUP Bonduelle past in de landschapsstudie voor de vallei van de Vrouwvliet. Het gebied 'Bonduelle' wordt beschouwd als strategische plaats binnen deze vallei, en daarom werd beslist om prioritair te starten met de opmaak van een RUP voor het gebied. Voorwerp van het RUP is de omzetting van delen industriegebied naar woongebied, ruimte creëren voor de herlocalisatie van zonevreemde bedrijven en rekening te houden met de ontwikkeling van het valleigebied van de Vrouwvliet. De visie van het gebied berust op zes basisprincipes:

- verweving: om de harde grens tussen het sterk verharde gedeelte en het open ruimte-gebied te verzachten dienen deze twee gehelen in elkaar verweven te worden.
- mix van woontypologieën: binnen het totaalconcept dient een differentiatie te ontstaan van verschillende woontypologieën gericht op optimale woonkwaliteit
- optimale recreatieve structuur: vanuit andere studies is reeds gebleken dat de Vrouwvliet als drager dient te fungeren voor een grootschalig uitgebouwde recreatieve infrastructuur. De stuw kan in het studiegebied een ankerplaats zijn binnen recreatieve lijnen.
- duurzaamheid: de principes van duurzaamheid dienen toegepast te worden zowel voor de bebouwing als voor de publieke ruimte.
- aandacht voor het element water: het element water moet in het totale concept een bepalende rol krijgen. Hierbij zal aandacht besteed worden aan de Vrouwvliet maar ook aan de waterbekkens.
- optimale ontsluiting met minimale infrastructuur: een gerichte plaatsing van de woningen gekoppeld aan een optimale bundeling zorgt voor een minimale infrastructuurlast met bewaking van het goed functioneren.

Boerenkrijgstraat is gelegen in het noordoosten van Mechelen en sluit aan bij de wijk Nekkerspoel en de Vrouwvlietvallei. In het ruimtelijk structuurplan van de stad en in het voorstel van afbakening van het regionaalstedelijk gebied Mechelen, is het agrarisch deel van het gebied geselecteerd als locatie waar bijkomende woongelegenheden gerealiseerd kunnen worden. Zoals bij de site Bonduelle moet ook hier enerzijds het valleigebied van de Vrouwvliet gerespecteerd worden en voorzien worden in een hoogwaardige inrichting, woningtypologieën en architectuur. Een extra randvoorwaarde bij het opstellen van het RUP Boerenkrijgstraat is de relatie met het nabijgelegen woongebied "Bonduelle". Hierbij dient bijzondere aandacht te gaan naar de mobiliteitsaspecten (parkeren, ontsluiting, fiets- en voetgangersrelaties,...). De stad wenst de zone Boerenkrijgstraat te ontwikkelen tot een milieuvriendelijke woonomgeving. De opzet is om het plangebied als voorbeeldproject voor duurzame stedenbouw in Vlaanderen te ontwikkelen. Voor de ontwikkeling van het gebied werkt de stad nauw samen met IGEMO.

Andere RUP's in planning of opmaak zijn:

- RUP's Stuivenberg (woongebied – gepland)
- RUP Spreeuwenhoek-Venne (woongebied - gepland)
- RUP Bealieu (woongebied, kantoor- en dienstzone – gepland)
- RUP Populierendreef (woongebied – in opmaak)

- RUP Guldendal (woongebied – opgemaakt)
- RUP Zonevremde woningen (wordt opgesplitst in 5 aparte RUP's – gepland)
- RUP Mechelen-Noord (Vlaams Gewest – in opmaak)

In de mate van het mogelijke wenst de stad bij de verder opmaak van landschapsontwerpen en ruimtelijke uitvoeringsplannen de basisprincipes inzake milieu- en duurzame ontwikkeling verder te integreren, dit zowel voor de bebouwing als voor de publieke ruimte.

Project13: duurzaam bouwen bij stedelijke nieuwbouw- of renovatieprojecten ⁸¹
Geïntegreerd gebiedsgericht beleid (kleinschalig – gemeente specifiek)

De stad Mechelen beheert een ruim patrimonium aan gebouwen. In functie van de behoeften breidt het gebouwenpatrimonium stelselmatig uit door aankoop van bestaande gebouwen of het voorzien in een nieuwbouw. De afgelopen jaren heeft de stad meer aandacht gevestigd om bij renovatie of nieuwbouwprojecten rekening te houden met duurzaam bouwen. Deze omvatten:

- rationeel ruimtegebruik
- rationeel energiegebruik
- rationeel watergebruik
- rationeel en milieuvriendelijk materiaalgebruik.

Hiertoe zijn in het verleden in verschillende gebouwen tal van 'duurzame ingrepen' uitgevoerd⁸². De stad zal in de toekomst meer aandacht hebben voor milieuvriendelijke en duurzame ingrepen bij renovatie of nieuwbouwprojecten.

Project 14: het beeldkwaliteitplan
Geïntegreerd gebiedsgericht beleid (kleinschalig – gemeente specifiek)

Het beeldkwaliteitplan geeft een visie op gebruik van straatmeubilair, verhardingsmaterialen, wegprofiel, groenaanplantingen (bomen ed.), kunst, verlichting, reclame,... Twee gebieden werden geselecteerd: de binnenstad en de stationsbuurt. De opmaak van het beeldkwaliteitplan zorgt voor het kader waarbinnen deelprojecten kunnen worden uitgevoerd. Het doel van dergelijke planning is het versterken van de heldere structuur van een historisch gegroeide binnenstad, die op heldere manier de hedendaagse vereisten, veranderingen, projecten in zich opneemt. Ze beschrijft de gewenste ruimtelijke structuur met volumes, oppervlaktes, programma's. Eind 2003 werd een studiebureau aangesteld om het beeldkwaliteitsplan op te maken. Omdat de publieke ruimte door iedereen gebruikt wordt is de opzet om zoveel mogelijk verschillende sectoren te betrekken bij de opmaak van het beeldkwaliteitplan (o.a. bewoners, handel, horeca, toerisme, markten, stadsdiensten,...). Bij de opmaak van het plan wordt rekening gehouden met de basisprincipes van een duurzaam en milieuvriendelijke aanleg, inrichting en onderhoud van het openbaar domein (o.a. rationeel energiegebruik, milieuvriendelijk onderhoud van het openbaar domein, aandacht voor structuurbepalend groen, ...). Het beeldkwaliteitsplan moet in de loop van 2005 afgewerkt zijn en zal als leidraad dienen voor toekomstige inrichtingsprojecten.

⁸¹ zie ook hoofdstuk 3 – Vaste stoffen (onderdeel milieuverantwoord productgebruik); hoofdstuk 4 – Integraal Waterbeleid (onderdeel rationeel watergebruik); hoofdstuk 8 – Energie.

⁸² Voor voorbeelden wordt verwezen naar de hoofdstukken Vaste stoffen, Integraal Waterbeleid en Energie.

10. Financiële en personele implicaties

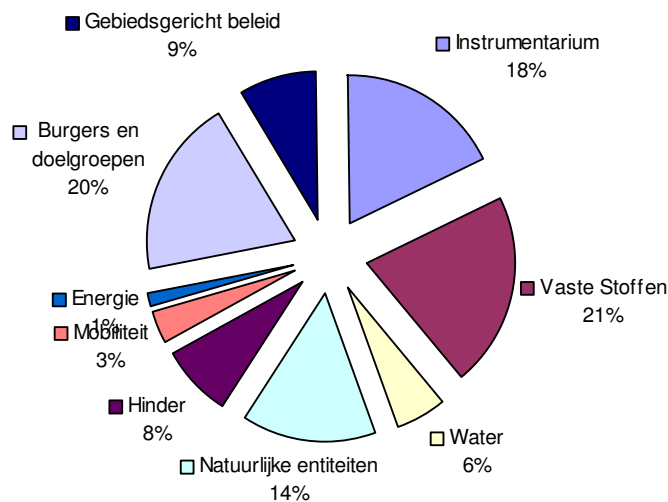
Dit hoofdstuk geeft een beeld van de personele en financiële implicaties van de uitvoering van het milieubeleidsplan 2005-2009

10.1. Financiële implicaties

Gelet op de keuze van de stad voor een gedetailleerd plan is het maken van een simulatie van de kostprijs praktisch niet realiseerbaar. Bij de opmaak van het plan engageert de stad zich om jaarlijks via de begroting en de opmaak van het milieujaarprogramma de nodige budgetten te voorzien voor de uitvoering van het plan. Bijsturing van de financiële middelen is jaarlijks mogelijk in functie van de noodwendigheden.

Om een idee te krijgen van de budgetten per cluster werden de kredieten voorzien op de begroting van 2004 bij wijze van oefening toegewezen aan de verschillende clusters (zie figuur).

Figuur 17: procentuele toewijzing van de begrotingsposten van de milieudienst, dienst duurzame ontwikkeling en dienst planning en mobiliteit aan de thematische clusters

Dit betreft enkel de verdeling van de begroting van de milieudienst, dienst duurzame ontwikkeling en dienst planning en mobiliteit (deel mobiliteit) voor 2004.

In totaal betreft het een jaarbudget van ongeveer 450.000,00 euro. Een deel van deze kosten worden gerecupereerd via toelagen vanwege het Vlaamse Gewest. Gezien de hoeveelheid en de uitgebreidheid van de acties in het milieubeleidsplan 2005-2009 moet dit budget jaarlijks minstens behouden blijven.

Vele belangrijke kosten waaronder ophaal- en stortkosten van afvalstoffen, kosten voor aanleg riolering en de kosten voor energiezorg zitten niet in bovenstaand diagram vervat. De uitvoering van deze taken valt dan ook niet onder de milieudienst, dienst duurzame ontwikkeling of de dienst planning en mobiliteit (deel mobiliteit).

De Stad Mechelen zal in functie van het milieubeleidsplan 2005-2009 en de specifieke noodwendigheden jaarlijks de nodige budgetten voorzien binnen de financiële mogelijkheden.

10.2. Personele implicaties

Zoals uit de acties bij de verschillende thema's blijkt zijn vooral de diensten van de afdeling milieu- en natuurontwikkeling de voornaamste initiatiefnemers zijn. Deze afdeling heeft heden een personeelsbezetting van 19 personeelsleden.

Figuur 18: verdeling van de personeelsleden van de afdeling milieu- en natuurontwikkeling over de verschillende diensten

Als betrokkenen vinden we ook andere departementen, afdelingen en diensten terug. Bij sommige acties zijn ook externen betrokken partij.

De meest voorkomende **interne betrokkenen** zijn:

- Departement Stedelijke Ontwikkeling
 - Afdeling milieu en natuurontwikkeling
 - Milieudienst
 - Dienst duurzame ontwikkeling
 - Dienst natuur- en groenontwikkeling
 - Dienst milieu-educatie
 - Afdeling ruimtelijke ontwikkeling
 - Bouwdienst
 - Dienst monumentenzorg
 - Dienst wonen
 - Dienst ruimtelijke planning en mobiliteit
 - Afdeling economische ontwikkeling en grondbeleid
 - Dienst lokale economie
- Departement Stedelijke Infrastructuur
 - Afdeling gebouwen
 - Gebouwenbureau
 - Afdeling openbaar domein
 - Wegenbureau
 - Uitvoeringsdiensten
 - Team groen

- Stadsreiniging
- ❑ Departement algemene zaken
 - Centrale aankoopdienst
 - Afdeling juridische zaken
 - Afdeling communicatiebeleid
 - Afdeling ICT (oa. informatica, GIS)
- ❑ Departement samenleving
 - Afdeling sport, onderwijs en vrije tijd
 - Dienst onderwijsondersteuning
 - Dienst jeugd
 - Dienst sport
 - Afdeling burgerzaken
 - Dienst begraafplaatsen
 - Afdeling welzijn
 - Dienst sociale tewerkstelling
 - Dienst diversiteit
 - Dienst preventie en veiligheid
 - Dienst ontwikkelingssamenwerking
 - Afdeling wijk- en dorpszaken
 - Dienst wijk- en dorpszaken
- ❑ Werkgroepen interne milieuzorg, duurzaam bouwen, intergraal waterbeheer, reductie bestrijdingsmiddelen, energiezorg, ambtelijk overlegorgaan duurzame ontwikkeling
- ❑ Politie

De meest voorkomende **externe betrokkenen** zijn:

- ❑ Overheden
 - Federale overheid
 - Vlaamse overheid
 - Provincie Antwerpen (Provinciaal Instituut voor Hygiëne, dienst waterbeleid, ...)
 - Provincie Vlaams Brabant
 - Naburige gemeenten
- ❑ Intergemeentelijke verenigingen
 - IGEMO
 - IVAREM
- ❑ Organisaties
 - Vlaamse milieumaatschappij (VMM)
 - Vlaamse landmaatschappij (VLM)
 - Openbare Vlaamse afvalstoffenmaatschappij (OVAM)
 - Vlaamse compostorganisatie (VLACO)
 - Vereniging voor steden en gemeenten (VVSG)
 - Bond Beter Leefmilieu (BBL)
 - Vereniging voor sterrenkunde (VVS)
 - Polders en wateringen
 - Natuurpunt vzw
 - Stedelijke adviesraden
- ❑ Doelgroepen
 - Burgers
 - Landbouwers
 - Horeca
 - Scholen
 - Verenigingen
- ❑ Parket
- ❑ Interpolitiezone Mechelen
- ❑ Studiebureaus

Wat de personeelsbehoefte betreft voor de uitvoering van het plan gaat de stad er van uit dat het bestaande personeelsbestand voldoende garanties moet bieden om het milieubeleidsplan uit te voeren. De diensten van de afdeling Milieu en Natuurontwikkeling zijn de belangrijkste katalysatoren en initiatoren van de voorliggende acties. Op termijn zullen naast de milieudienst en de dienst duurzame ontwikkeling ook de diensten milieu-educatie en natuur- en groenontwikkeling een grotere rol opnemen bij de uitvoering van het milieubeleidsplan. Voor tal van acties ligt het initiatiefrecht bij andere departementen, afdelingen en diensten. Bij sommige acties zijn ook externen betrokken partij.

Een vlotte (interne en externe) samenwerking is dan ook een basisvoorwaarde is om het milieubeleidsplan 2005-2009 goed te kunnen uitvoeren. Via de interne werkgroepen beschikt de Stad Mechelen over een intern netwerk om alle stadsdiensten maximaal bij de uitwerking van het plan te betrekken. Bij de meeste stadsdiensten werd reeds een contactpersoon aangeduid. Via adviesraden en een goed contact met andere overheidsinstanties beschikt de stad ook over een goed extern netwerk.

BIJLAGEN

Bijlage 1: evaluatie milieubeleidsplan 1999-2003

Bijlage 2: globaal actieplan milieubeleidsplan 2005-2009

Bijlage 3: evolutie afvalcijfers stad Mechelen (1997-2002)

Bijlage 4: berekening afvalscenario planperiode 2005-2009

Bijlage 5: GNOP evaluatie

Bijlage 6: overwegingsdocument

BIJLAGE 1: EVALUATIE MILIEUBELEIDSPLAN 1999-2003

Actie nr	Omschrijving actie	Status	Evaluatie	Link met MBP 2005-2009
----------	--------------------	--------	-----------	------------------------

Milieuverstoring van het oppervlakte- en grondwater

Het stadsbestuur zal..

WA.1.a1	een striktere controle - binnen de bevoegdheden van een lokaal bestuur - uitvoeren op zowel illegale, als vergunde lozingen.	Niet uitgevoerd	Te weinig personeel om controles uit te voeren	Actie W_9
WA.1.a2	nieuwe rioleringen bij voorkeur volgens het gescheiden systeem aanleggen; hiertoe zal het lastenboek voor advies aan de milieudienst voorgelegd worden.	Deels uitgevoerd	Gescheiden rioleringen worden aangelegd waar mogelijk. Het aandeel gescheiden rioleringen t.o.v. totaal is beperkt	Actie W_38
WA.1.a3	een geïntegreerde gemeentelijke verordening - naar VMM-model - opmaken waarin zowel de lozing van huishoudelijk afvalwater, de aansluiting op openbare riolering, als de afkoppeling van hemelwater worden gereguleerd.	Uitgevoerd	Opmaak stedelijke verordening geïntegreerd rioleringsbeleid. Gepubliceerd in 2004	Actie W_16
WA.1.a4	via een bouwverordening bij nieuwe woningen een gescheiden afvoer van enerzijds afvalwater en anderzijds hemelwater opleggen, ongeacht de aard van de al dan niet aanwezige riolering.	Uitgevoerd	Stedelijke verordening geïntegreerd rioleringsbeleid. Gepubliceerd in 2004	Actie W_16
WA.2.a1	ervoor zorgen dat tussen dit en het jaar 2009 riolering wordt aangelegd op de plaatsen waar dit volgens de afbakening van de zuiveringszones nodig is. Dit zal gebeuren met een maximale ontkoppeling van hemelwater.	Uitgevoerd	Rioleringstelsel van de stad is verder uitgebouwd. Huidige zuiveringsgraad (68,7) ligt nog onder de gewestelijke doelstelling van 80%	Actie W_28
WA.2.a2	op plaatsen waar nooit riolering kan komen, via een bouwverordening een verplichting tot aanleg van een degelijk kleinschalig waterzuiveringssysteem opleggen bij nieuwbouw. De naleving hiervan zal intensief opgevolgd worden.	Uitgevoerd	Stedelijke verordening geïntegreerd rioleringsbeleid. Gepubliceerd in 2004 Wordt opgelegd via de stedenbouwvergunning	Actie W_29
WA.2.a3	een beleidsplan 'Afvalwaterzuivering in de Stad Mechelen'	Niet uitgevoerd	Geen beleidsvisie inzake	Actie W_29

	opstellen.		afvalwaterzuivering opgemaakt	Actie W_37
WA.3.a1	de opdracht geven het bestaande TRP aan te passen en maximaal te koppelen aan enerzijds de nieuwe inzichten rond kleinschalige afvalwaterzuivering en regenwateropvang en anderzijds aan de plannen van VMM en AQUAFIN.	Niet uitgevoerd	TRP wordt niet geactualiseerd. Hydronautstudies per afwateringsbekken worden opgesteld Afbakening buitengebied door Aquafin nog niet afgerond	Actie W_33
WA.3.a2	aan de opmaak van een nieuw TRP een inventaris van de riooloverstorten koppelen.	Deels uitgevoerd	Informatie over riooloverstorten is fragmentarisch	Actie W_32
WA.4.a1	jaarlijks de benodigde budgetten voorzien voor monitoring van het oppervlaktewater en voor systematische controles. Hierbij zal vooral aandacht worden geschonken aan de waterlopen van 3de categorie.	Niet uitgevoerd	Periodieke monitoring waterlopen stopgezet. Er wordt gebruik gemaakt van beschikbare informatie van VMM	Actie W_17
WA.5.a1	een periodieke slibinventarisatie opstarten bij de waterlopen van 3de categorie en de resultaten hiervan toetsen aan de VLAREA-normen. Hierbij dient een selectie gemaakt te worden van die verontreinigingen die ecologische effecten teweeg kunnen brengen en die derhalve een dringende sanering vragen. Een samenwerking met het provinciebestuur en AMINAL is hierbij ten zeerste aangewezen.	Uitgevoerd	Vanaf 2003 worden voorafgaand aan slibruimingen slibstalen geanalyseerd	Actie W_42 Actie W_43
WA.5.a2	een pilootproject opstarten rond bepaalde waterlopen waar een louter natuurvriendelijk ruimingsbeheer zal gevoerd worden.	Niet uitgevoerd	Geen pilootproject opgestart Bestek voor ruimingen in aangepast om milieuvriendelijk te ruimen	Actie W_47
WA.6.a1	een inventaris opmaken van lozingspunten op de Binnen-Dijle en hieraan de nodige maatregelen koppelen.	Uitgevoerd	Inventaris opgemaakt. Afkoppeling gebeurt in functie van de opportuniteiten	
WA.6.a2	een studie laten opmaken die de ecologische en maatschappelijke potenties van de Binnen-Dijle moet uitwerken.	Niet uitgevoerd	Ecologische en maatschappelijke potenties van de Binnen-Dijle worden voldoende erkend in bestaande beleidsdocumenten en projecten	

WA.7.a1	in samenwerking met de bevoegde instanties een anti-verdrogingsbeleid - met inbegrip van infiltratie-initiatieven - voeren. Aan de basis hiervan dient een beleidsdocument te liggen dat door de milieudienst opgesteld zal worden in nauwe samspraak met de afdeling water van AMINAL.	Uitgevoerd	Geen apart beleidsdocument 'anti-verdroging' opgesteld. Het anti-verdrogingsbeleid worden voldoende erkend in de bestaande beleidsdocumenten en projecten	Actie W_51 Actie W_52
WA.8.a1	een inventaris opmaken van bestaande peilputten op het grondgebied van Mechelen die gebruikt kunnen worden voor zowel een kwalitatieve monitoring, als een kwantitatieve. Het bestaande netwerk van peilputten zal, waar mogelijk, aangevuld met nieuwe peilputten. Dit netwerk zal ook gebruikt kunnen worden voor een kwantitatieve opvolging.	Niet uitgevoerd	Extra peilputten bijgeplaatst in het kader van het MAP-meetnet Onvolledige informatie over de grondwaterkwaliteit en – kwaliteit op het grondgebied	Actie W_49

Het stadsbestuur verzoekt...

WA.1.i1	de afdeling water van AMINAL de bekkencomités verder uit te bouwen om over de administratieve grenzen heen oplossingen voor te kunnen stellen voor de slechte oppervlaktewaterkwaliteit.	Uitgevoerd	Participatie aan de opmaak van de bekken-plannen en deelbekkenplannen	Actie W_1 Actie W_2
WA.2.i1	de VMM zo snel mogelijk de afbakening van de zuiveringszones over te maken aan het stadsbestuur, zodat ze haar afvalwaterzuiveringsbeleid hierop kan afstemmen.	Uitgevoerd	Voorlopige afbakening is besproken en wordt toegepast. Nieuwe studie van het buitengebied (Aquafin) is lopende	Actie W_33
WA.2.i2	de bewoners van meer landelijke gebieden het bestaande toelagereglement rond KWZI's ten volle te benutten. Hiertoe zal het reglement op gepaste wijze herhaalde malen onder de aandacht worden gebracht.	Uitgevoerd	Toelagereglement wordt ruim bekend gemaakt	W_41
WA.5.i1	de Provincie Antwerpen en het Vlaamse Gewest met aandrang een grootschalige oplossing te zoeken voor het slibruimingsprobleem in het algemeen en meer bepaald voor de waterlopen waarvoor ze zelf bevoegd zijn.	Uitgevoerd	Stad heeft de hogere overheden verzocht een oplossing uit te werken Tussenkomst heeft tot op heden niet geleid tot een globale oplossing	
WA.6.i1	de afdeling Zeeschelde van AMINAL bij het beheer van de waterloop in nauw overleg met de Stad Mechelen de maatregelen die voorgesteld worden in de in WA.6.a2 vermelde studie uit te werken.	Niet uitgevoerd	Geen studie inzake de Binnen-Dijle opgemaakt	

WA.7.i1	de provinciale overheid zo snel mogelijk werk te maken van de oprichting van de provinciale grondwatercommissie, teneinde een instrument ter beschikking te hebben dat voldoende onderlegd is om de lokale besturen te ondersteunen bij hun anti-verdrogingsbeleid.	Niet uitgevoerd	Geen provinciale grondwatercommissie opgericht	
WA.9.i1	de gebruikers van ondiep grondwater jaarlijks een kwaliteitscontrole te laten uitvoeren. Een periodieke sensibilisatiecampagne moet de bevolking duidelijk maken dat een dergelijke regelmatige controle noodzakelijk is. Hierbij zal voor de meest voorkomende oorzaken eveneens een oplossing vermeld worden (bv. loden buizen vervangen, regelmatig reinigen van filters,...).	Uitgevoerd	Jaarlijks worden de gebruikers geïnformeerd om analyses te laten uitvoeren door VMM	Actie W_52 Actie W_53

Milieuverstoring in de atmosfeer

Het stadsbestuur zal...

LU.1.a1	bij nieuwe vergunningsaanvragen in de mate van het mogelijke 'best beschikbare technologieën' opleggen om bijkomende verontreiniging absoluut te vermijden.	Uitgevoerd	Aandachtspunt bij het verlenen van vergunningen	Actie H_33 Actie H_50
LU.1.a2	bij gegronde klachten, steeds de bevoegde overheden verwittigen en minstens een beperkt onderzoek (laten) uitvoeren.	Uitgevoerd	Klachtenbehandeling en uitvoeren van (beperkte) onderzoeken	
LU.1.a3	in de toekomst rekening houden met de milieuhygiënische draagkracht bij beslissingen omtrent nieuwe industrieterreinen of nieuwe woonzones. Het structuurplan Mechelen dient hiervoor aangewend te worden.	Uitgevoerd	Een aantal projecten worden als pilootproject inzake duurzaamheid uitgewerkt (o.a. Boerenkrijg)	Gebiedsgericht beleid – projecten 12 en 13
LU.1.a4	in de mate van het mogelijke het eigen wagenpark meer en meer op aardgas laten rijden.	Niet uitgevoerd	Aardgasproject is stopgezet. Geen nieuwe wagens aangekocht op aardgas	Actie M_18
LU.2.a1	periodieke controles uitvoeren op de toepassing van de diverse wetgevingen die controles opleggen op verwarmingsinstallaties.	Uitgevoerd	Er worden geen controles uitgevoerd door de milieudienst. Doelgroepen worden geïnformeerd over de wettelijke verplichtingen. Bij controles worden beschikbare attesten opgevraagd	
LU.3.a1	een gerichte monitoring van de luchtkwaliteit uitvoeren indien zich concrete problemen voordoen nabij bv. industriegebieden.	Uitgevoerd	Luchtkwaliteit wordt opgevolgd door VMM en	Actie H_55

	verkeerswegen en tuinbouwbedrijven.		besproken. Continue monitoring gebeurt via de meetstations.	
LU.4.a1	de naleving van de reglementering inzake het verbranden van afval in open lucht en het gebruik van allesbranders strenger controleren.	Deels uitgevoerd	Preventieve controles ontbreken. Bij klachten worden steeds maatregelen genomen (politie) Toezicht kan worden versterkt	Actie H_51
LU.5.a1	de nodige initiatieven nemen om alle ingezamelde koel- of vriestoestellen via een kringloopcentrum of een andere legale manier op een verantwoorde manier te laten ontmantelen of te laten hergebruiken.		+ Inzameling via containerparken (IVAREM) of kringloopcentra	
GL.1.a1	een meetcampagne opstarten langsheen de belangrijkste invalswegen teneinde een hindergeluidskaart te kunnen opmaken van de belangrijkste knelpunten.	Niet uitgevoerd	Geen geluidsmetingen opgestart Geluidshinderkaart op basis van klachten	Actie H_10
GL.2.a1	een meetcampagne opstarten langsheen de belangrijkste spoorwegen teneinde een hindergeluidskaart te kunnen opmaken van de belangrijkste knelpunten.	Niet uitgevoerd	Geen geluidsmetingen opgestart Geluidshinderkaart op basis van klachten	Actie H_10
GL.3.a1	in samenwerking met de politionele diensten een nieuwe globale politieverordening opmaken aangaande geluidshinder die buiten de reglementering van het VLAREM valt, met een consequente controle op de naleving ervan.	Niet uitgevoerd	Geen nieuwe politiereglementering opgemaakt.	Actie I_25 Actie H_12
GL.4.a1	in nauw overleg met de hogere bevoegde overheid het standstill-principe hanteren om industriële of commerciële activiteiten een halt toe te roepen of bijkomende verplichtingen of exploitatievoorwaarden op te leggen. Hierbij zullen geregeld gerichte geluidsmetingen uitgevoerd worden.	Deels uitgevoerd	Aandacht voor geluid bij verlenen vergunningen Geluidsmetingen worden enkel uitgevoerd op basis van klachten	Actie H_13 Actie H_14
LI.1.a1	een actieplan uitwerken binnen de termijn van het milieubeleidsplan dat moet leiden tot een aanzienlijke vermindering van de lichtintensiteit in Mechelen; dit echter zonder een gevoel van onveiligheid te creëren of commerciële belangen te benadelen.	Deels uitgevoerd	Ontwerp van beleidsnota opgemaakt. Studies voor het in kaart brengen van de lichthinder zijn lopende. Moratorium op nieuwe projecten tot het	Actie H_23 Actie H_24 Actie H_25

			beeldkwaliteitsplan is opgemaakt.	
LI.1.a2	effectieve controle op de naleving van de van kracht zijnde wetgeving en verordeningen. Hierbij zal speciale aandacht worden besteed aan hinder in de buffergebieden.	Niet uitgevoerd	Geen preventieve controles op het terrein. Aandacht voor lichthinder bij het toekennen van milieuvergunningen.	Actie I_27

Het stadsbestuur verzoekt...

LU.1.i1	De Lijn een oplossing uit te werken voor de luchtverontreiniging veroorzaakt door autobussen.	Uitgevoerd	verschillende autobussen uitgerust met roetfilter	
LU.2.i2	de burgers jaarlijks hun volledige verwarmingsinstallatie te laten controleren. Deze controles zullen jaarlijks onder de aandacht worden gebracht bij de bevolking.	Uitgevoerd	burgers worden jaarlijks geïnformeerd	Actie H_48 Actie H_53 Actie H_54
LU.3.i1	de VMM het 'telemetrisch meetnet luchtkwaliteit' uit te breiden, in overleg met de milieudienst van de stad Mechelen, met een meetstation op het grondgebied van Mechelen.	Uitgevoerd	3 meetstations actief op het grondgebied	
LU.4.i1	de burgers hun verantwoordelijkheden te nemen omtrent de verbranding van alle afval en omtrent het gebruik van allesbranders. Hiertoe zullen jaarlijks, bij het begin van de herfst, de nodige sensibilisatie-initiatieven worden genomen.	Uitgevoerd	sensibilisatie wordt uitgevoerd	Actie H_54
LU.5.i1	de burgers rekening te houden met de nieuwe regels aangaande de aanvaardingsplicht inzake niet meer gebruikte koel- of vriestoestellen. Hiertoe zullen in samenwerking met het Kringloopcentrum de nodige sensibilisatie-acties ondernomen worden.	Uitgevoerd	communicatie inzake milieuhygiënische verwijdering van koel- of vriestoestellen uitgevoerd	
GL.1.i1	de bevoegde instanties de nodige aandacht te blijven besteden aan de geluidshinder langsheen de E19 en langsheen de diverse invalswegen.	Niet uitgevoerd	geen extra maatregelen genomen door het Vlaams Gewest inzake de geluidsoverlast E19 of belangrijke invalswegen	Actie H_11
GL.2.i1	de NMBS de nodige maatregelen te nemen teneinde geluidshinder van vooral nachtelijk goederentransport en in de nabije toekomst de TGV te minimaliseren.	Niet uitgevoerd	geen extra maatregelen genomen door NMBS	
LI.1.i1	de burgers zuinig om te springen met lichtbronnen. Praktische tips zullen via de geijkte kanalen aangereikt worden. Daarbij aansluitend zullen de Vlarem-bepalingen zo concreet mogelijk vertaald worden.	Uitgevoerd	Doelgroepen worden geïnformeerd en gesensibiliseerd inzake de lichthinderproblematiek	Actie H_30

Milieuverstoring aan het bodemoppervlak

Het stadsbestuur zal...

BO.1.a1	een subsidiereglement opstellen dat burgers met een niet meer gebruikte stookolietank ertoe moet aanzetten deze volgens de regels van de kunst onschadelijk te laten maken.	Uitgevoerd	subsidierereglement is opgesteld	
BO.1.a2	binnen de eigen infrastructuur alle nog aanwezige ondergrondse stookolietanks - al dan niet in gebruik - saneren en vervangen door visueel controleerbare tanks of overschakelen op aan andere energiebron.	Uitgevoerd	verschillende houders gesaneerd. Resterende houders onderworpen aan VLAREM keuring	Actie H_36
BO.2.a1	op alle - al dan niet - potentieel verontreinigde eigendommen waarvan de juiste verontreinigingsgraad nog niet is achterhaald, een onderzoek laten uitvoeren.	Deels uitgevoerd	samenwerking met OVAM inzake verontreinigde woonpercelen	
BO.3.a1	de nodige initiatieven nemen om de door het bodemsaneringsdecreet opgelegde inventaris van risicogronden tijdig klaar te krijgen, zonder dat hierdoor andere taken van de milieudienst verwaarloosd zouden worden.	Uitgevoerd	Inventaris van verontreinigde sites Potentieel verontreinigde site (studie PIH 1995)	

Het stadsbestuur verzoekt...

BO.1.i1	de eigenaars van particuliere stookolietanks hun verplichtingen aangaande de opslag van stookolie na te komen en hun verantwoordelijkheden terzake te nemen. Ter ondersteuning hiervan zal een sensibilisatie-actie uitgewerkt worden om de bewoners in te lichten.	Uitgevoerd	Subsidierereglement voor verwijderen van houders. Sensibilisatie naar bevolking	
BO.4.i1	de VLM om regelmatig vorming te organiseren om de milieu-ambtenaren beter op de hoogte te houden van de wijzigingen in de wetgeving rond de mestproblematiek en de bijhorende controlemogelijkheden voor gemeentelijke ambtenaren.	Uitgevoerd	Initiatieven vanuit de VLM inzake het MAP in ondersteuning van de gemeenten zijn schaars	

Verlies van biodiversiteit

Het stadsbestuur zal...

BIO.1.a1	bij de aankoop van natuurgebieden de nodige aandacht schenken aan verbindingsgebieden en bufferzones.	Uitgevoerd	Doorlopend aandachtspunt bij het aankoopbeleid	
BIO.1.a2	een overlegstructuur uitbouwen om het beheer en het aankoopbeleid van natuurgebieden van de diverse instanties en verenigingen op mekaar af te stemmen en te coördineren.	Uitgevoerd	Samenwerkingsverband Beneden-Dijlevallei	Actie N_2

BIO.2.a1	een aantal zones afbakenen waar kleinschalige landschapselementen zelf aangelegd en/of onderhouden kunnen worden. Het bedrag voor de aanleg en/of het onderhoud hiervan zal minstens gelijk zijn aan het bedrag dat het jaar ervoor niet opgenomen is van de in de begroting voorziene som ter uitvoering van het betrokken subsidiereglement.	Niet uitgevoerd	Geen specifieke zones afgebakend. Jaarlijkse budgetten voorzien	
BIO.3.a1	in samenwerking met de verschillende natuurverenigingen en Monumentenzorg jaarlijks een bedreigde diersoort uitkiezen, waarrond vooral wat nestgelegenheden betreft actie zal worden gevoerd (kerkuil, alle inheemse zwaluwsoorten, sommige vleermuissoorten, ...).	Uitgevoerd	Jaarlijks worden initiatieven genomen inzake specifieke diersoorten (zwaluwen, mussen, vleermuisen, kerkuilen,...)	Actie N_32
BIO.3.a2	de nodige budgetten uittrekken om de migratiemogelijkheden tussen de diverse natuurgebieden van de verschillende beheerders uit te werken.	Uitgevoerd	Problematiek wordt opgevolgd binnen het samenwerkingsverband Beneden-Dijlevallei (groen netwerk, ontsnippering)	
BIO.4.a1	voor de bermen op het grondgebied van de stad Mechelen een gedetailleerd bermbeheersplan laten opstellen.	Uitgevoerd	Bermbeheersplan werd opgesteld	
BIO.4.a2	de uitvoering van het aangepaste bermbeheer voortdurend laten evalueren in proefvakken.	Niet uitgevoerd	Sinds 2004 wordt gemaaid conform het bermbeheersplan. Nog geen evaluatie d.m.v. proefvlakken	Actie N_49
BIO.4.a3	bij de groenvoorziening maximaal inheems plantgoed aanwenden.	Uitgevoerd	Aandacht voor inheems plantgoed bij nieuwe aanplantingen	
BIO.5.a1	de bestaande kapverordening evalueren en afstemmen op de nieuwe natuurvergunning.	Deels uitgevoerd	Ontwerp van kapreglement opgesteld. Moet nog verfijnd worden	Actie N_11
BIO.5.a2	indien opportuun een ambtenaar van de milieudienst aanstellen om toezicht uit te oefenen op de uitvoering van het natuurdecreet en meer in het bijzonder op de natuurvergunning.	Niet uitgevoerd	Geen ambtenaar aangesteld.	Actie N_9
Het stadsbestuur verzoekt...				
BIO.1.i1	de hogere overheid de Dijlevallei op te nemen in het VEN.	Uitgevoerd	Grote delen van de Dijlevallei zijn opgenomen in de VEN afbakening 1 ^{ste} fase	Actie N_5

BIO.2.i1	de bewoners van Mechelen, op wiens eigendom kleine landschapselementen voorkomen, er zorg voor te dragen dat deze belangrijke natuurelementen regelmatig onderhouden worden. Hiervoor kunnen ze beroep doen op het subsidiereglement. Om dit reglement beter onder de aandacht te brengen, zal een gerichte sensibilisatie-aanpak uitgewerkt worden.	Deels uitgevoerd	Subsidiereglement KLE Sensibilisatiecampagne is niet uitgewerkt	Actie N_25
BIO.4.i1	de hogere overheden, en in het bijzonder de OVAM, een oplossing aan te rijken voor het tekort aan verwerkingscapaciteit voor het bermmaaisel.	Uitgevoerd	Bermmaaisel kan worden aangevoerd bij IVAREM	
BIO.5.i1	de burgers rekening te houden met de bestaande natuurvergunning. Hiertoe zal elk jaar in het najaar een sensibilisatie-actie uitgevoerd worden naar de bevolking. Er zal een beloning in het leven worden geroepen voor elk initiatief vanuit de bevolking dat bedreigde landschapselementen redt.	Deels uitgevoerd	Communicatie gebeurt eerder ad hoc Geen beloningssysteem uitgewerkt	Actie N_43

Afvalbeleid

Het stadsbestuur zal...

AF.1.a1	de eigen initiatieven rond afvalpreventie maximaal verder laten lopen en in de mate van het mogelijke nieuwe initiatieven opstarten.	Uitgevoerd	Initiatieven werden ontwikkeld in het kader van het afvalpreventieproject (interne milieuzorg)	Actie AS_9 Actie AS_20
AF.1.a2	de nodige initiatieven nemen om de ingezamelde hoeveelheden aan recupereerbare afvalfracties te laten stijgen.	Uitgevoerd	Optimaliseren containerparken Promoten Kringloopateljee	
AF.2.a1	een actieplan opmaken in samenwerking met IGEMO om specifiek het probleem van GFT aan te pakken.	Uitgevoerd	Actieplan opgemaakt in 1999 en in uitvoering	
AF.2.a2	het thuiscomposteren actief blijven stimuleren door: <ul style="list-style-type: none"> - sensibilisatie thuisverwerking van GFT - subsidiëring compostvaten - werking compostmeesters verder ondersteunen Hierbij zal eveneens de mogelijke inplanting van compostpaviljoenen ondersteund worden.	Uitgevoerd	Uitbouw netwerk compostmeesters, verkoop compostvaten en promoten thuiscomposteren	Actie AS_5 Actie AS_12 Actie AS_13
AF.3.a1	bij elke melding van sluikstorten onmiddellijk het sluikstort verwijderen. Daders zullen indien mogelijk onverwijld gevaliseerd worden. Bovendien zal aan de politie opdracht worden gegeven preventief op te treden door regelmatig te patrouilleren en repressief op te treden bij vaststelling van sluikstorten. Burgers zullen op de hoogte worden gehouden van	Uitgevoerd	Extra maatregelen genomen om sluikstorten te verwijderen. Aanstelling zwerfvuilambtenaren. Belastingsreglement op het ambthalf opruimen	Actie H_44 Actie H_46

AF.3.a2	de, op hun aangeven, ondernomen acties. een nieuwe politieverordening inzake verwijdering van afvalstoffen opmaken conform de richtlijnen van OVAM, met inbegrip van een regeling inzake de bedeling van reclamedrukwerk.	Uitgevoerd	Communicatie ad hoc Politieverordening inzake verwijdering afvalstoffen (1999) + belastingsreglement op reclamedrukwerk	Actie I_25 Actie AS_8
AF.5.a1	voor nog nader te bepalen fracties zal een retributie geheven worden op het aanbieden van grotere hoeveelheden of op fracties die vermijdbaar zijn.	Uitgevoerd	Retributies werden ingevoerd voor grofvuil Verder toepassen van het principe 'de vervuiler betaalt'	Actie AS_30 Actie AS_31 Actie AS_40
AF.5.a2	de bepalingen uit het VLAREA aangaande het sorteren van wit goed en bruin goed zo snel mogelijk laten uitvoeren in de containerparken op Mechels grondgebied.	Uitgevoerd	Containerparken werden geoptimaliseerd inzake inzameling van wit- en bruingoed	Actie AS_29
AF.5.a3	het gebruik van compost en gerecycleerde producten in bestekken maximaal stimuleren. Hiertoe zullen alle bestekken die hiervoor in aanmerking komen voor advies aan de milieudienst voorgelegd worden.	Deels uitgevoerd	Compost wordt gebruikt in het groenonderhoud van het openbaar domein.	
AF.5.a4	voor alle scholen preventieacties (zoals het bedelen van brooddozen, installatie van drinkwaterkraantjes, e.d.) coördineren en subsidiëren. Aan elke school zal gevraagd worden een contactpersoon aan te duiden.	Uitgevoerd	Opmaak van educatief materiaal Opmaak subsidiereglement	Actie AS_17 Actie AS_18
AF.5.a5	bij elke aanvraag tot organisatie van een manifestatie of evenement strikte voorwaarden opleggen inzake afvalvoorkoming en -ophaling.	Niet uitgevoerd	Onvoldoende aandacht voor afvalarme evenementen	Actie AS_4

Het stadsbestuur verzoekt...

AF.1.i1	IGEMO het lopende preventieproject langer te laten lopen dan oorspronkelijk gepland (einde voorzien in mei 1999).	Uitgevoerd	Afvalpreventieproject werd verder gezet	Actie AS_9
AF.1.i2	de burgers d.m.v. van een continue sensibilisatie-actie de principes van preventie en recuperatie nauwgezet toe te passen teneinde zowel een vermindering van het afvalaanbod te verkrijgen en een kwalitatieve verbetering van de selectieve inzameling te bekomen.	Uitgevoerd	Bevolking werd hierover gesensibiliseerd (afvalpreventieproject, optimalisering werking containerparken)	Actie AS_19 Actie AS_32
AF.3.i1	de burgers hun verantwoordelijkheden te nemen, zowel wat het melden van sluikstortingen betreft, als het verwijderen van het huishoudelijk afval. Sensibilisatieacties zijn hiervoor het aangewezen middel. Hierbij is fotografisch materiaal de aangewezen methode om de publieke opinie mee te krijgen.	Uitgevoerd	Via verschillende kanalen kunnen de burgers sluikstorten melden. Sensibilisatie gebeurt ad hoc Maatregelen genomen om	Actie H_48

AF.4.i1	het Vlaamse Gewest en de federale overheid een consequenter en krachtadiger afvalbeleid - vooral inzake verpakingsafval - te voeren.	Deels uitgevoerd	het opruimen te versnellen. Initiatieven inzake het voorkomen van verpakingsafval werden vooral uitgevoerd door de stad. Gewestelijke en federale initiatieven eerder beperkt	Actie AS_10 Actie AS_11
----------------	--	------------------	---	----------------------------

Ruimtelijk beleid

Het stadsbestuur zal...

RU.1.a1	de milieudienst betrekken bij de verschillende stappen die zullen worden gezet om de gewenste ruimtelijke structuur te realiseren.	Uitgevoerd	Samenwerking tussen de dienst ruimtelijk planning en milieudienst	
RU.1.a2	in ruimtelijke ontwikkelingsplannen en uitvoeringsplannen bufferzones vastleggen en de vrijwaring van deze zones beter controleren.	Deels uitgevoerd	Aandacht voor bufferzones bestaat	Actie H_1
RU.2.a1	een actief ruimtelijk beleid voeren ter bescherming en ontwikkeling van de belangrijke natuurlijke en landschappelijke waarden.	Uitgevoerd	Verschillende RUP'S en landschapontwerpen houden rekening met milieu- en natuur Specifiek aandacht voor het vrijwaren van het valleigebied van Zenne en Dijle. Samenwerkingsverband Beneden-Dijlevallei VEN-gebieden en ankerplaatsen Landschap	Acties Natuur en Landschap

Duurzaam gemeentelijk beleid

DO.1	een beleidsdocument opmaken rond bedrijfsinterne milieuzorg binnen de gemeentelijke diensten.	Uitgevoerd	Werkgroep IMZ als interne draaischijf CBS wordt regelmatig geïnformeerd over IMZ-maatregelen Opmaak actieplan IMZ	Actie I_19 Actie I_20
DO.2	enkele locaties uitkiezen in eigendom van het stadsbestuur	Uitgevoerd	Een aantal projecten worden	Acties Rationeel

	waar geleidelijk aan de nodige structurele aanpassingen - passend binnen de duurzame principes - aangebracht kunnen worden en waar regelmatig educatieve projecten plaats kunnen vinden.		als voorbeeldproject uitgewerkt (Brandweer, Huis van de Mechelaar, ...)	watergebruik en Energie
DO.3	de werking van ECO-Teams ondersteunen.	Uitgevoerd	ECO-teams werd georganiseerd in de periode 2000-2001	
DO.4	een inventaris opstellen van aangekochte producten, gekoppeld aan de afvalstromen.	Niet uitgevoerd	Het aankoopbeleid in verspreid over verschillende diensten. Aankoop is moeilijk in kaart te brengen (fragmentarisch). Oprichten centrale aankoopdienst wordt onderzocht	Actie MV_2
DO.5	een permanente overlegstructuur rond afvalpreventie creëren binnen eigen diensten.	Uitgevoerd	Geïntegreerd in de werkgroep interne milieuzorg (IMZ)	Actie I_19 Actie AS_20
DO.6	een sensibilisatie- en actieprogramma rond preventie opstarten binnen eigen diensten.	Uitgevoerd	Doorlopend aandachtspunt binnen interne milieuzorg (IMZ)	Actie I_20 Actie AS_22
DO.7	op regelmatige basis de alternatieve verwerking van GFT en de werking van het kringloopcentrum in het daglicht brengen d.m.v. sensibilisatieacties.	Uitgevoerd	Sensibilisatie inzake thuiscomposteren Promoten en ondersteunen van de werking van het Kringloopatelier	Actie AS_12 Actie AS_13 Actie AS_23 Actie AS_27 Actie AS_28
DO.8	stelselmatig in alle gemeentelijke eigendommen de nodige aanpassingen verrichten om het hemelwater nuttig te kunnen aanwenden of te laten infiltreren in de bodem.	Uitgevoerd	Bij nieuwbouw of renovaties wordt aandacht besteed aan het plaatsen van hemelwaterinstallaties en waterbesparend kraanwerk	Actie W_62 Actie W_63
DO.9	een sensibiliseringscampagne uitwerken voor de opvang en het gebruik van hemelwater, waarbij het bestaande subsidiëeringsbesluit in de schijnwerpers wordt gezet.	Uitgevoerd	Sensibilisatie inzake opvang en hergebruik hemelwater uitgevoerd. Subsidiereglement wordt jaarlijks onder de aandacht gebracht.	Actie W_67
DO.10	een bouwverordening invoeren die het plaatsen van een regenwaterput bij nieuwbouw of grondige verbouwingen verplicht maakt.	Uitgevoerd	Stedenbouwkundige verordening geïntegreerd rioleringsbeleid opgemaakt	

DO.11	de diverse uitgevoerde aanpassingen ter opvang en hergebruik van hemelwater onder de aandacht brengen van de bevolking.	Uitgevoerd	Versillende projecten inzake opvang hemelwater uitgewerkt + communicatie naar bevolking	Actie W_64
DO.12	het gebruik van ecologisch verantwoorde materialen opnemen in bestekken. Hiertoe zullen de bestekken in de toekomst voor advies voorgelegd worden aan de milieudienst.	Deels uitgevoerd	Procedure voor screening van bestekken opgesteld In een beperkt aantal bestekken werden ecologische criteria opgenomen.	Acties Vaste Stoffen (milieuverantwoord productgebruik)
DO.13	het gebruik van duurzame grondstoffen illustreren bij het uitvoeren van werkzaamheden in die locaties die minstens een gedeelte van het jaar open staan voor de bevolking.	Uitgevoerd	Aandachtspunt binnen de werking rond interne milieuzorg (FSC, verven en vernissen, papier...)	Acties Vaste Stoffen (milieuverantwoord productgebruik)
DO.14	de aanleg van het openbaar groen bijsturen volgens het principe 'meer groen met minder onderhoud'.	Uitgevoerd	Hiermee wordt rekening gehouden in het kader van de uitvoering van het reductieprogramma bestrijdingsmiddelen	Actie MV_53 Actie AS_21
DO.15	het uitvoerend personeel de mogelijkheid geven regelmatig de nodige vorming te volgen.	Uitgevoerd	Uitvoerend personeel heeft verschillende opleidingen gevolgd inzake milieuthema's	Als aandachtspunt verder opgenomen bij de verschillende thema's
DO.16	de burgers d.m.v. nodige sensibilisatieacties het gebruik van de klassieke bestrijdingsmiddelen tot een absoluut minimum te beperken.	Uitgevoerd	Sensibilisatie opgestart in het kader van de uitvoering van het reductieprogramma bestrijdingsmiddelen	Actie MV_55
DO.17	de jaarlijks op te stellen energienota grondig analyseren en verder laten uitbouwen met speciale aandacht voor de staat van de verwarmingsinstallaties en de isolatiegraad van de gebouwen. Deze nota moet binnen de planningstermijn uitgroeien tot een beleidsinstrument aangaande rationeel energieverbruik binnen de gemeentelijke infrastructuur.	Deels uitgevoerd	Energienota wordt opgesteld bij de begroting. Nota nog niet uitgegroeid tot belangrijk beleidsondersteunend instrument	Actie E_15
DO.18	waar mogelijk zonnepanelen en zonneboilers installeren in de eigen infrastructuur.	Uitgevoerd	Project zonneboiler brandweer gerealiseerd	Actie E_3
DO.19	binnen de eigen infrastructuur energiebesparende maatregelen toepassen en deze duidelijk kenbaar maken aan de burgers.	Uitgevoerd	Belangrijk aandachtspunt binnen interne milieuzorg. Verschillende maatregelen zijn doorgevoerd	Acties Energie
DO.20	het bestaande subsidiereglement voor het gebruik van zonne-	Uitgevoerd	Subsidiereglement wordt	Actie E_19

	energie onder de aandacht brengen.		jaarlijks onder de aandacht gebracht	
--	------------------------------------	--	--------------------------------------	--

Instrumenten

Het stadsbestuur zal...

IN.1.a1	de milieudienst zo snel mogelijk voorzien van moderne communicatiemiddelen en informatiekkanalen, met als minimum een PC per medewerker, een emailadres en een centraal gelegen internetaansluiting.	Uitgevoerd	Voldoende communicatie- en informatiekkanalen zijn beschikbaar	
IN.2.a1	jaarlijks een apart budget vastleggen dat kan aangewend worden voor de aankoop van de benodigde uitrusting of voor het laten uitvoeren van controles door derden.	Uitgevoerd	Jaarlijkse budgetten worden voorzien	
IN.3.a1	binnen de lopende termijn van het milieubeleidsplan een inhaalbeweging realiseren op het vlak van milieudataverwerking en -beheer.	Uitgevoerd	Informaticenetwerk is verder uitgebouwd (databanken, GIS applicaties)	
IN.4.a1	binnen elke stadsdienst een geschikt contactpersoon aanwijzen die als aanspreekpunt voor de milieudienst zal fungeren en de betrokken dienst kan vertegenwoordigen bij eventueel overleg.	Niet uitgevoerd	Piste word onderzocht voor aanstelling van verantwoordelijken per gebouw inzake preventie en milieu	Actie E_16
IN.4.a2	een intern overlegorgaan in het leven roepen dat zich uitsluitend zal richten naar de realisatie van een integraal waterbeheer.	Uitgevoerd	Werkgroep integraal waterbeheer (IWB) opgericht in 2000	Actie W_5
IN.4.a3	een maandelijks overleg organiseren tussen de verschillende politiediensten en de milieudienst.	Niet uitgevoerd	Geen maandelijks overleg Overleg ad hoc	Actie I_32 Actie I_33
IN.5.a1	het bestaande personeelsbestand 'ad hoc' uitbreiden en dit minstens voor de opmaak van de VLAREBO-inventaris.	Niet uitgevoerd	Personeelsbestand nog niet volledig ingevuld	Actie I_4
IN.5.a2	jaarlijks een budget voorzien voor extra vorming van het personeel van de milieudienst.	Uitgevoerd	Budget voorzien voor extra vorming	
IN.6.a1	de toekomstige milieujaarprogramma's koppelen aan het eigen gemeentelijke milieubeleidsplan en aan de overige beschikbare milieubeleidsplannen.	Uitgevoerd	MJP en MBP zijn wat structuur en inhoud betreft op elkaar afgestemd	
IN.7.a1	bij de opmaak van beleidsdocumenten of -plannen rekening houden met de diverse milieu- en natuuraspecten, door de milieudienst bij de opmaak ervan te betrekken.	Deels uitgevoerd	In verschillende beleidsdocumenten wordt milieu en natuur meer geïntegreerd (structuurplan, mobiliteit)	Als aandachtspunt verder opgenomen bij de verschillende thema's
IN.10.a1	tweejaarlijks de bestaande politieverordeningen en	Deels uitgevoerd	Verschillende reglementen en	Actie I_25

	bouwreglementen evalueren en bijsturen indien nodig.		verordeningen dienen geactualiseerd te worden (o.a. inzake hinder, afval)	Actie I_35 Actie H_12
IN.10.a2	een aantal nieuwe reglementen en verordeningen opstellen. (zie WA.1.a3, WA.1.a4, WA.2.a2, GL.3.a1, AF.3.a2 en DO.10)	Deels uitgevoerd	Stedenbouwkundige verordening geïntegreerd rioleringsbeleid opgemaakt Politieverordening geluid nog niet geactualiseerd Politieverordening verwijdering afvalstoffen opgemaakt Belastingsreglement op verspreiding reclamedrukwerk opgemaakt	Actie H_12 (geluid) Actie I_25

BIJLAGE 2: GLOBAAL ACTIEPLAN MBP 2005-2009

Nr.	Titel	Initiatiefnemer	Prioriteit	Timing	Link PMBP	Link GMBP
INSTRUMENTARIUM						
I_1	Voorzien in voortdurende opleiding en bijscholing van het personeel van de afdeling milieu en natuurontwikkeling	Afdeling milieu en natuurontwikkeling	Indicatief	Doorlopend aandachtspunt	G2.1.3.	Deel 5-4.4.3
I_2	Verder zetten en versterken van het overleg met de schepen, bevoegd voor leefmilieu	Afdeling milieu en natuurontwikkeling	Bindend	Doorlopend aandachtspunt		
I_3	Waken over het feit dat de toegewezen taken aan de dienst in overeenstemming zijn met de vooropgestelde kerntaken	Afdeling milieu en natuurontwikkeling	Bindend	Doorlopend aandachtspunt		
I_4	Invullen van het personeelsbestand conform het personeelsbehoefteplan van de afdeling milieu- en natuurontwikkeling	Afdeling milieu en natuurontwikkeling	Indicatief	Doorlopend aandachtspunt		
I_5	Verder uitbouwen van de milieudatabanken	Afdeling milieu en natuurontwikkeling	Indicatief	Doorlopend aandachtspunt		
I_6	Opmaak van een periodieke planning met prioritair taken voor de afdeling milieu- en natuurontwikkeling (gekoppeld aan de begroting)	Afdeling milieu en natuurontwikkeling	Bindend	Jaarlijks		
I_7	De diensten van de afdeling milieu- en natuurontwikkeling van in de beginfase betrekken bij de voorbereiding en planning van milieugerelateerde initiatieven door andere diensten.	Departement stedelijke ontwikkeling, departement stedelijke infrastructuur	Indicatief	Doorlopend aandachtspunt		Deel 5
I_8	Aanmoedigen van de diensten om actief te participeren aan het dienstoverschrijdende werkgroepen inzake leefmilieu	Dienst duurzame ontwikkeling	Indicatief	Doorlopend aandachtspunt		Deel 5
I_9	Ontwikkelen van instrumenten voor de diensten om rekening te houden met leefmilieu en duurzaamheid	Dienst duurzame ontwikkeling	Bindend	Doorlopend aandachtspunt		Deel 5
I_10	Sensibiliseren van het personeel inzake het stedelijke duurzaam milieubeleid en hun inbreng hierbij	Dienst duurzame ontwikkeling	Indicatief	Doorlopend aandachtspunt		
I_11	5-jaarlijkse opmaak van een milieubeleidsplan	Milieudienst	Bindend	2009		Deel 5-4.1.1.
I_12	Jaarlijkse opmaak van het luik 'planning' van	Milieudienst	Bindend	Jaarlijks		

	milieujaarprogramma					
I_13	Hogere overheden verzoeken tot het opnemen van meer ondersteunende initiatieven naar lokale besturen in hun beleidsplannen	Milieudienst	Indicatief	2007		
I_14	Hogere overheden verzoeken de planperiode van de milieubeleidsplannen op elkaar af te stemmen	Milieudienst	Indicatief	2007		
I_15	Jaarlijkse opmaak van het luik 'rapportering' van het milieujaarprogramma	Milieudienst	Bindend	jaarlijks		
I_16	Opmaak van een stedelijke milieubarometer bestaande uit een set van thematische milieu-indicatoren	Milieudienst	Bindend	2005		
I_17	Aanmoedigen van de diensten om actief te participeren aan de werkgroep Interne milieuzorg of de initiatieven die vanuit deze werkgroep worden genomen	Dienst duurzame ontwikkeling	Indicatief	Doorlopend aandachtspunt	D1.2 G4.1.2	Deel 5
I_18	Opmaak van een gestandaardiseerd intern milieuzorgsysteem met aandacht voor procedures, processen, ...	Dienst duurzame ontwikkeling	Bindend	Vanaf 2005	D1.1.1 D2.2.2	Deel 7-3.1.4.
I_19	Versterken van de interne communicatie inzake interne milieuzorg	Dienst duurzame ontwikkeling	Bindend	Vanaf 2005		Deel 5
I_20	In kaart brengen van de verbruiks- en aankoopprofielen van de diensten	Dienst duurzame ontwikkeling	Indicatief	2009		
I_21	Aanstelling van een nieuwe interne/externe milieucoördinator indien nodig	Milieudienst	Indicatief	2005		
I_22	Versterken van het overleg tussen de milieudienst en de preventiedienst	Milieudienst	Bindend	2007		
I_23	Actualisatie en afstemming van de bestaande politiereglementen en -verordeningen inzake leefmilieu (o.a. kapvergunning, hinder, afval)	Milieudienst	Bindend	Doorlopend aandachtspunt		Thema 8-4.7
I_24	Toepassing onderzoeken van artikel 119bis N. Gemeentewet (administratieve sancties)	Milieudienst	Bindend	2006		
I_25	Opmaak van sectorale inspectieprogramma's om niet vergunde hinderlijke inrichtingen in kaart te brengen en zich vervolgens in regel te stellen	Milieudienst	Bindend	Vanaf 2005		
I_26	Versterken van de communicatie inzake de toepassing van de natuurvergunning	Milieudienst	Indicatief	Vanaf 2005		
I_27	Versterken van de interne en externe communicatie rond de geldende reglementen en verordeningen	Milieudienst	Indicatief	Doorlopend aandachtspunt		Deel 5 – 4.4.3
I_28	Actief meewerken aan de hervorming van het vergunningenbeleid op initiatief van de hogere	Milieudienst	Indicatief	Vanaf 2005		

	overheden					
I_29	Aandringen bij de IPZ-zone Mechelen tot het oprichten van een milieucel	Milieudienst	Bindend	2005		
I_30	Opstellen van een gemeentelijke prioriteitennota inzake handhaving en toezicht rond hinder	Milieudienst	Bindend	2006		
I_31	Voorzien in een periodiek overleg met bovengemeentelijke toezichthoudende instanties inzake leefmilieu	Milieudienst	Indicatief	Vanaf 2007		Thema 8-4.7
I_32	Versterken van de samenwerking tussen milieudienst en politie	Milieudienst	bindend	Vanaf 2006		
I_33	Het Vlaams Gewest verzoeken om dringend werk te maken van de opmaak van een ontwerp van geïntegreerd hinderreglement	Milieudienst	Indicatief	2005		
I_34	Opstellen van een stedelijk geïntegreerd hinderreglement	Milieudienst	Bindend	2006		
I_35	rekening houden met het nieuwe handhavingsdecreet en de nieuwe organisatiestructuur van het Vlaamse Gewest	Milieudienst	Indicatief	Vanaf 2005		
I_36	De bovengemeentelijke instanties verzoeken om bij het organiseren van openbare onderzoeken via gemeentelijke kanalen aandacht te hebben voor de belasting ervan op de werking van de milieudienst	Milieudienst	Indicatief	Doorlopend aandachtspunt		
I_37	Verder zetten van de logistieke en financiële ondersteuning van de stedelijke adviesraad voor leefmilieu (MINAraad)	Milieudienst	Bindend	Vanaf 2005		Deel 5-4.4.2.
I_38	Stimuleren van de informatie-uitwisseling inzake milieu en duurzame ontwikkeling tussen de MINAraad en andere stedelijke adviesraden	Milieudienst	Indicatief	Doorlopend aandachtspunt		
I_39	Verder uitwerken van een participatief netwerk met de doelgroepen (burgers, verenigingen, handelaars, scholen, bedrijven) inzake leefmilieu en duurzame ontwikkeling (informatieavonden, open milieuraden, klankbordwerkgroepen,...)	Dienst duurzame ontwikkeling	Bindend	Doorlopend aandachtspunt		Thema 9- 4.1 Deel 4
I_40	Realiseren van een regionaal duurzaamheidsplatform met de doelgroepen (bedrijven, handelaars, verenigingen,...)	Dienst duurzame ontwikkeling	Bindend	2006		Deel 4
I_41	De betrokkenheid van vrijwilligers bij het milieubeleid verder uitbouwen	Dienst duurzame ontwikkeling	Indicatief	Doorlopend aandachtspunt		
I_42	Het Vlaams Gewest verzoeken om meer middelen vrij te maken voor de ondersteuning van de	Dienst duurzame ontwikkeling	Indicatief	2007		

	gemeentelijke doelgroepenwerking					
I_43	Verder ontwikkelen van juridische, financiële en sociale instrumenten inzake leefmilieu voor de doelgroepen (eigen diensten, huishoudens, scholen, verenigingen, bedrijven en handelaars)	Dienst duurzame ontwikkeling	Indicatief	Doorlopend aandachtspunt		
I_44	De milieubarometer inzetten als communicatie-instrument om de doelgroepen op de hoogte te houden van de voortgang van het stedelijk milieubeleid	Dienst duurzame ontwikkeling	Bindend	Vanaf 2006		Deel 5-4.1.1.
VASTE STOFFEN – MILIEUVERANTWOORD PRODUCTGEBRUIK						
MV_1	Bij de aankoop van producten en/of diensten aandacht hebben voor milieuvriendelijke alternatieven	Aankoopdiensten	Bindend	Doorlopend aandachtspunt	D.2.2.1	Thema 3-4.2 Thema 8-4.2
MV_2	Optimaliseren van de aankoop, registratie en stockbeheer van de aangekochte producten	Aankoopdiensten	Indicatief	2009		
MV_3	Vaststellen van indicatoren inzake milieuverantwoord productgebruik voor de milieubarometer	Dienst duurzame ontwikkeling	Bindend	2005		
MV_4	Voorstellen inzake de aankoop van milieuvriendelijke producten meer onderbouwen met een kosten-baten analyse	Aankoopdiensten	Indicatief	Vanaf 2005		
MV_5	Beroep doen op het Vlaams Gewest voor ondersteuning en interpretatie van levenscyclusanalyses van producten en te waken over de onafhankelijkheid van de uitgevoerde studies.	Dienst duurzame ontwikkeling	Indicatief	Vanaf 2005		
MV_6	De aankoopdiensten gericht ondersteunen met advies, informatie en instrumenten om een duurzaam aankoopbeleid te voeren (labels, keurmerken,...).	Dienst duurzame ontwikkeling	Indicatief	Vanaf 2005		
MV_7	Het duurzame aankoopbeleid als doorlopend aandachtspunt agenderen op de werkgroep Interne Milieuzorg	Dienst duurzame ontwikkeling	Indicatief	Doorlopend aandachtspunt		
MV_8	Informereren en sensibiliseren van de diensten inzake het gevoerde milieuvriendelijke productbeleid alsook omtrent voorbeelden uit andere gemeenten	Dienst duurzame ontwikkeling	Indicatief	Doorlopend aandachtspunt		
MV_9	Informereren/sensibiliseren van de doelgroepen (bevolking, scholen, verenigingen) inzake het	Dienst duurzame ontwikkeling	Indicatief	Doorlopend aandachtspunt	D.2.2.1	Thema 3-4.2 Thema 8-4.2

	gebruik en de aankoop van milieuvriendelijke producten en de voorbeeldfunctie die de stad hieromtrent opneemt					
MV_10	Onderzoek verrichten naar een logistieke en/of financiële ondersteuning van de doelgroepen die overgaan tot milieuvriendelijke aankopen/handelingen.	Dienst duurzame ontwikkeling	Indicatief	Vanaf 2007		
MV_11	Rekening houden met ecologische en sociale criteria bij de aankoop/huur/leasing van grote bureelbenodigdheden (meubilair, printers, kopieerapparaten,...)	Dienst gebouwen Informaticadienst Economaat	Bindend	Doorlopend aandachtspunt		Thema 8-4.2
MV_12	Actualiseren/aanpassen van het bestelformulier voor bureelbenodigdheden aan de nieuwe inzichten en ontwikkelingen inzake milieuvriendelijke producten	Economaat	Indicatief	2007		
MV_13	Opstarten van een gedetailleerd registratiesysteem voor kleine kantoorbenodigdheden	economaat	Indicatief	2005		
MV_14	Voorzien in een periodieke opleiding voor personeelsleden inzake het gebruik van Pc's en randapparatuur (kopieertoestellen, printers), intranet, e-mail en website waarbij ook aandacht wordt besteed aan duurzame handelingen	Informaticadienst Economaat	Indicatief	2006		
MV_15	Informeren/sensibiliseren van de diensten inzake maatregelen/tips om rationeler (zuiniger) om te springen met kantoorbenodigdheden	Dienst duurzame ontwikkeling	Indicatief	Jaarlijks		
MV_16	Informeren van de diensten dat de aankoop van bureelbenodigdheden via het economaat dient te verlopen	Economaat	Indicatief	2005		
MV_17	Informeren en sensibiliseren van de burger, scholen en verenigingen inzake een milieuverantwoorde aankoop van kantoormaterialen en de voorbeeldfunctie die de stad hieromtrent opneemt	Dienst duurzame ontwikkeling	Indicatief	Jaarlijks	D.2.2.1	Thema 8-4.2
MV_18	Rekening houden met ecologische en sociale criteria bij de aankoop van papier	Economaat	Bindend	Doorlopend aandachtspunt		Thema 8-4.2
MV_19	Opmaken van een registratiesysteem voor papierverbruik	Economaat	Bindend	2005		
MV_20	Vaststellen van een jaarlijks reductiepercentage inzake papier op basis van de nulinventaris	Dienst duurzame ontwikkeling	Indicatief	2006		
MV_21	Opvoeren van de inspanningen om meer gebruik te maken van digitale informatiekanalen (e-mail,	Informaticadienst	Indicatief	Doorlopend aandachtspunt		

	intranet, digitaal archiveren,...)					
MV_22	Opstellen van duidelijke richtlijnen inzake kopieeropdrachten conform de principes van een duurzaam papierverbruik	Economaat	Indicatief	2006		
MV_23	Informeren en sensibiliseren van de diensten inzake maatregelen/tips om rationeler (zuiniger) om te springen met papier	Dienst duurzame ontwikkeling	Indicatief	Jaarlijks		
MV_24	Informeren/sensibiliseren van de burger, scholen en verenigingen inzake een milieuverantwoord en rationeel papierverbruik en de voorbeeldfunctie die de stad hieromtrent opneemt	Dienst duurzame ontwikkeling	indicatief	Jaarlijks	D.2.2.1	Thema 8-4.2
MV_25	Rekening houden met ecologische en sociale criteria bij de aankoop van cateringproducten	Aankoopdiensten	Bindend	Doorlopend aandachtspunt		Thema 8-4.2
MV_26	Het aankoopbeleid en procedures inzake cateringproducten in kaart brengen en onderzoeken of meer centralisatie mogelijk is	Departement algemene zaken	Indicatief	2007		
MV_27	De aankoopdiensten ondersteunen met advies en informatie om een milieuvriendelijk en sociaal verantwoord aankoopbeleid inzake cateringproducten te voeren	Dienst duurzame ontwikkeling	Indicatief	Doorlopend aandachtspunt		
MV_28	Onderzoeken welke maatregelen kunnen worden genomen om het gebruik van voorverpakte suikerklontjes en melk tot een minimum te beperken	Dienst duurzame ontwikkeling	Indicatief	2005		
MV_29	Bij de organisatie van stedelijke festiviteiten rekening houden met milieuvriendelijke (o.a. afvalarme) en sociaal verantwoorde cateringproducten	Dienst duurzame ontwikkeling	Indicatief	Doorlopend aandachtspunt	D.2.2.1	
MV_30	Informeren en sensibiliseren van de burger, scholen en verenigingen inzake het gebruik en de aankoop van milieuvriendelijke en sociaal verantwoorde cateringproducten en de voorbeeldfunctie die de stad hieromtrent opneemt	Dienst duurzame ontwikkeling	Indicatief	Jaarlijks	D.2.2.1	Thema 8-4.2
MV_31	Opmaak van duurzaamheidsclausules om op te nemen in het lastenboek voor de heraanbesteding van de schoonmaak	Dienst duurzame ontwikkeling	Bindend	2007		
MV_32	De aankoop van schoonmaakmiddelen door de diensten en vzw's in kaart brengen.	Dienst onderhoud gebouwen	Indicatief	2006		
MV_33	De diensten ondersteunen met advies en informatie om een milieuvriendelijk aankoopbeleid inzake	Dienst duurzame ontwikkeling	Indicatief	Doorlopend aandachtspunt		

	schoonmaakmiddelen te voeren					
MV_34	Informereren en sensibiliseren van de burger, scholen en verenigingen inzake het gebruik van milieuvriendelijke schoonmaakmiddelen en de voorbeeldfunctie die de stad hieromtrent opneemt	Dienst duurzame ontwikkeling	Indicatief	Jaarlijks	D.2.2.1	Thema 8-4.2
MV_35	Rekening houden met het gebruik van milieuvriendelijke verven bij het uitvoeren van schilderwerken door of in opdracht van de stad.	Dienst gebouwen	Bindend	Doorlopend aandachtspunt		
MV_36	De aankoop van milieuvriendelijke verven en vernissen in kaart brengen	Dienst gebouwen	Indicatief	2007		
MV_37	De diensten (schilders) ondersteunen met advies en informatie om gebruik te maken van milieuvriendelijkere verven en vernissen	Dienst duurzame ontwikkeling	Indicatief	Doorlopend aandachtspunt		Thema 3-4.2
MV_38	Opteren voor materialen die minder of geen toepassing van verven of vernissen vereisen	Dienst gebouwen	Indicatief	Doorlopend aandachtspunt		Thema 3-4.2 Thema 8-4.2
MV_39	Realiseren van minstens één kleinschalig verfproject met natuurverven	Dienst gebouwen	Bindend	2005		
MV_40	Informereren en sensibiliseren van de burger, scholen en verenigingen inzake het gebruik van milieuvriendelijke verven en vernissen en de voorbeeldfunctie die de stad hieromtrent opneemt	Dienst duurzame ontwikkeling	Indicatief	Jaarlijks		Thema 3-4.2
MV_41	Rekening houden met duurzame houtsoorten (FSC of gelijkwaardig) in lastenboeken van nieuwbouw of renovatieprojecten.	Dienst gebouwen Dienst wonen	Bindend	Doorlopend aandachtspunt		Thema 8-4.2
MV_42	Uitwerken van minstens één kleinschalige FSC toepassing in het openbaar domein (banken, bloembakken, paaltjes,...)	Dienst natuur- en groenontwikkeling Dienst wegen	Bindend	2009		
MV_43	De diensten ondersteunen met advies en informatie de toepassing van duurzame houtsoorten (FSC of gelijkwaardig)	Dienst duurzame ontwikkeling	Indicatief	Doorlopend aandachtspunt		
MV_44	Informereren en sensibiliseren van de burger, scholen en verenigingen inzake het gebruik van duurzame houtsoorten en de voorbeeldfunctie die de stad hieromtrent opneemt	Dienst duurzame ontwikkeling	Indicatief	Jaarlijks		
MV_45	Verder uitvoering geven aan de acties van het eerste actieplan inzake de reductie van bestrijdingsmiddelen (sporen 1 en 2).	Dienst natuur- en groenontwikkeling	Bindend	Vanaf 2005		Thema 6-4.1
MV_46	Verder uitvoering geven aan de acties van het tweede actieplan inzake de reductie van bestrijdingsmiddelen (sporen 3, 4 en 5 voor een	Dienst natuur- en groenontwikkeling	Bindend	Vanaf 2005		Thema 6-4.1

	afgebakend deelgebied).					
MV_47	Opmaak van het derde actieplan inzake de reductie van bestrijdingsmiddelen (sporen 3, 4 en 5 over het volledige grondgebied)	Dienst natuur- en groenontwikkeling	Bindend	2008		Thema 6-4.1
MV_48	Vaststellen van jaarlijkse kwantitatieve reductiedoelstellingen inzake het gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen	Dienst duurzame ontwikkeling	Bindend	2006		
MV_49	Berekenen van de financiële en personele implicaties van de stapsgewijze reductie tot nulgebruik	Dienst natuur- en groenontwikkeling	Bindend	2005		
MV_50	De financiële en personele implicaties van het vervangen van het gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen in rekening brengen bij de opmaak van de begroting en het personeelsbeleid.	Dienst natuur- en groenontwikkeling	Indicatief	2005		
MV_51	Verder toepassen/uittesten van alternatieve, niet-chemische technieken voor het beheer van groen en verhardingen	Dienst natuur- en groenontwikkeling	Indicatief	Vanaf 2005		Thema 6-4.1
MV_52	De diensten ondersteunen met advies en informatie inzake alternatieve beheerstechnieken.	Dienst duurzame ontwikkeling	Indicatief	Doorlopend aandachtspunt		
MV_53	Informereren en sensibiliseren van de ontwerpers van het openbaar domein om bij de uitvoeringsdetails meer aandacht te hebben voor onderhoudsvriendelijke structuren.	Dienst duurzame ontwikkeling	Bindend	2006		
MV_54	Bestendigen van het dienstoverschrijdend overleg inzake de bestrijdingsmiddelenproblematiek (gemeentelijke en intergemeentelijke werkgroepen)	Dienst natuur- en groenontwikkeling	Indicatief	Vanaf 2005		Thema 6-4.1
MV_55	Informereren en sensibiliseren van de burger, scholen en verenigingen over de effecten van het gebruik van schadelijke bestrijdingsmiddelen en de voorbeeldfunctie die de stad hieromtrent opneemt	Dienst duurzame ontwikkeling	indicatief	Jaarlijks		Thema 6-4.1
VASTE STOFFEN – AFVALSTOFFEN						
AS_1	Vaststellen van indicatoren inzake afvalstoffen voor de milieubarometer.	Dienst duurzame ontwikkeling	Bindend	2005		
AS_2	Jaarlijkse bespreking en evaluatie van de afvalstoffencijfers	Milieudienst	Bindend	Jaarlijks		
AS_3	Versterken van de informatie en sensibilisatie inzake het afvalbeheer naar allochtonen en kansarmen	Milieudienst	Indicatief	Vanaf 2006		
AS_4	Ontwikkelen van juridische en sociale initiatieven inzake het organiseren van afvalarme evenementen	Dienst duurzame ontwikkeling	Indicatief	Vanaf 2005		

	(reglementen, sensibilisatie)					
AS_5	Verkoop of ter beschikking stellen van gesubsidieerde materialen die aanleiding geven tot afvalpreventie (compostvaten, boodschappentassen, wisselbekers)	Dienst duurzame ontwikkeling	Indicatief	Doorlopend aandachtspunt		Thema 8-4.2
AS_6	Verdere verspreiding van anti-reclame stickers waardoor het aantal bussen voorzien van een sticker toeneemt van 16% naar 20%	Milieudienst	Indicatief	Doorlopend aandachtspunt		
AS_7	Promoten van de Robinson-lijst of equivalent systeem.	Dienst duurzame ontwikkeling	Indicatief	Doorlopend aandachtspunt		
AS_8	Verhogen van de handhaving op het belastingsreglement voor verspreiding van reclame	milieudienst	Indicatief	Vanaf 2006		
AS_9	Verder participeren aan het regionaal afvalpreventieproject	Dienst duurzame ontwikkeling	Bindend	Vanaf 2005		Thema 8-4.7
AS_10	Bevolking informeren en sensibiliseren inzake verpakkingsarm winkelen	Dienst duurzame ontwikkeling	Indicatief	Jaarlijks		
AS_11	Overleg met handelaren inzake het opstarten van initiatieven inzake afvalarm winkelen	Dienst duurzame ontwikkeling	Indicatief	2007		
AS_12	Onderhouden en uitbouwen van de demonstratieplaatsen thuiscomposteren	Milieudienst	Indicatief	Vanaf 2005		Thema 8-4.2
AS_13	Verder voorzien in bijscholing en opleiding van compostmeesters	Milieudienst	Indicatief	Doorlopend aandachtspunt		Thema 8-4.2
AS_14	Een beloningssysteem opzetten voor de burgers die zich onderscheiden op het vlak van afvalpreventie	Milieudienst	Indicatief	2009		
AS_15	Ter beschikking stellen van wisselbekers aan scholen/verenigingen	Jeugddienst	Bindend	Planperiode		Thema 8-4.2
AS_16	Stimuleren van de inzet van vrijwilligers voor de uitvoering van acties inzake afvalpreventie	Dienst duurzame ontwikkeling	Indicatief	Doorlopend aandachtspunt		
AS_17	Verder ontwikkelen van educatief materiaal inzake afvalpreventie voor de scholen	Dienst duurzame ontwikkeling	Indicatief	Vanaf 2005		
AS_18	Financiële en logistieke ondersteuning van scholen die acties ondernemen in het kader van afvalpreventie	Dienst duurzame ontwikkeling	Indicatief	Vanaf 2005		
AS_19	Informeren en sensibiliseren van de burger, scholen en verenigingen over afvalpreventie en de voorbeeldfunctie die de stad hieromtrent opneemt	Dienst duurzame ontwikkeling	Indicatief	Jaarlijks	D.2.2.1	Thema 8-4.2
AS_20	Aandacht voor afvalpreventie binnen de werking van de werkgroep interne milieuzorg	Dienst duurzame ontwikkeling	Bindend	Doorlopend aandachtspunt		
AS_21	Uitvoeren van een afvalarm groenbeheer van het openbaar domein	Dienst natuur- en groenontwikkeling	Indicatief	Doorlopend aandachtspunt		

AS_22	De diensten ondersteunen met advies en informatie inzake afvalpreventie	Dienst duurzame ontwikkeling	Indicatief	Doorlopend aandachtspunt		
AS_23	Financiële en logistieke ondersteuning van de kringloopwinkel	Milieudienst	Indicatief	Vanaf 2005		Thema 8-4.2
AS_24	Terugdringen van de wildgroei aan inzamelcontainers voor textiel op het grondgebied van de stad	Milieudienst	Bindend	2006		
AS_25	Verder gebruik maken van gekeurde puingranulaten bij werken uitgevoerd door of in opdracht van de stad	Uitvoeringsdiensten	Indicatief	Doorlopend aandachtspunt		Thema 8-4.2
AS_26	Gebruik van gekeurde compost (en mulching) bij het groenonderhoud van het openbaar domein	Dienst natuur- en groenontwikkeling	Indicatief	Vanaf 2005		Thema 8-4.2
AS_27	De diensten ondersteunen met advies en informatie inzake hergebruik	Dienst duurzame ontwikkeling	Indicatief	Doorlopend aandachtspunt		
AS_28	Informereren en sensibiliseren van de burger, scholen en verenigingen over hergebruik en de voorbeeldfunctie die de stad hieromtrent opneemt	Dienst duurzame ontwikkeling	Indicatief	Jaarlijks	D.2.2.1	Thema 8-4.2
AS_29	Verder optimaliseren van de exploitatie van de bestaande containerparken en de huis-aan-huis inzamelingen van selectieve fracties.	IVAREM	Bindend	Planperiode		Thema 8-4.2
AS_30	Versterken van de toepassing van de vervuiler betaalt op de containerparken	IVAREM	Bindend	2006		Thema 8-4.7
AS_31	Versterken van de toepassing van de vervuiler betaalt voor de huis-aan-huis inzameling van selectieve fracties	IVAREM	Bindend	2006		Thema 8-4.7
AS_32	Versterken van de informatiedoorstroming naar de doelgroepen inzake de inzamelmodaliteiten en de zuiverheidsgraad van de aangeboden selectieve fracties.	Milieudienst	Indicatief	jaarlijks		
AS_33	Verder openstellen van de gemeentelijke inzamelkanalen voor de selectieve inzameling van vergelijkbare bedrijfsafvalstoffen	IVAREM	Indicatief	Vanaf 2005		
AS_34	Informereren en sensibiliseren van de doelgroepen over de voorbeeldfunctie die de stad opneemt inzake selectieve inzameling	Dienst duurzame ontwikkeling	Indicatief	Jaarlijks		Thema 8-4.2
AS_35	Opleiding en vorming van de parkwachters als 'afvalbemiddelaars'	IVAREM	Indicatief	Doorlopend aandachtspunt		
AS_36	Bij afbraak en onderhoudswerken uitgevoerd door of in opdracht van de stad aandacht hebben voor selectieve inzameling en afvoer van afvalstoffen	Departement stedelijke infrastructuur	Bindend	Vanaf 2005		Thema 8-4.2

AS_37	Optimaliseren van de selectieve inzameling van de gemeentelijke bedrijfsafvalstoffen conform de bepalingen van het VLAREA	Departement stedelijke infrastructuur	Bindend	2007		
AS_38	De diensten ondersteunen met advies en informatie inzake selectieve inzameling	Milieudienst	Indicatief	Doorlopend aandachtspunt		
AS_39	Onderzoeken of gebouwverantwoordelijken kunnen worden ingeschakeld bij het signaleren van knelpunten inzake selectieve inzameling	Milieudienst	Indicatief	2007		
AS_40	Onderzoek voeren naar de mogelijke invoering van een DIFTAR systeem voor de inzameling van huisvuil en grofvuil	IVAREM	Indicatief	2006		Thema 8-4.7
AS_41	Verder participeren aan intergemeentelijke overlegplatformen inzake preventie en beheer van huishoudelijke afvalstoffen	Milieudienst	Indicatief	Vanaf 2005	G.2.1.4	Thema 8
AS_42	De doelgroepen informeren over de werkelijke kosten voor afvalinzameling en verwerking	Milieudienst	Bindend	Vanaf 2005		
AS_43	Informeren van handelaren inzake de toegang tot stedelijke inzamelfaciliteiten voor huishoudelijke afvalstoffen.	IVAREM	Indicatief	Vanaf 2005		
AS_44	Onderzoeken welke gemeentelijke afvalstoffen worden ondergebracht onder "gemeentevuil" en een plan van aanpak opstellen om de hoeveelheid gemeentevuil te laten afnemen	Milieudienst	Bindend	2005		
WATER						
W_1	Participeren aan de waterschappen	Milieudienst	Bindend	Vanaf 2005		Thema 9-4.4
W_2	Medewerking verlenen aan de opmaak van de deelbekkenbeheerplannen	Milieudienst	Bindend	Vanaf 2005	W.3.1.1	Thema 9-4.7
W_3	Aandringen bij de hogere overheid tot een verbetering van het informatienetwerk inzake integraal waterbeheer (o.a. grondwater, oppervlaktewater)	Milieudienst	Indicatief	2007		
W_4	Voorzien in een jaarlijks coördinatieoverleg met de polderbesturen	Milieudienst	Indicatief	Jaarlijks		Thema 9- 4.1
W_5	Verder zetten van de werking van de stedelijke werkgroep Integraal waterbeheer (IWB)	Milieudienst	Bindend	Vanaf 2005		Thema 9- 4.1
W_6	De diensten ondersteunen met advies en informatie inzake de principes van een integraal waterbeheer	Dienst duurzame ontwikkeling	Indicatief	Doorlopend aandachtspunt		
W_7	Opmaak van een interne handleiding (richtlijnen) voor de diensten inzake de	Dienst duurzame ontwikkeling	Indicatief	2008		

	toepassing van de principes van een integraal waterbeleid					
W_8	Toepassen van de watertoets bij het afleveren van vergunningen	Bouwdienst	Bindend	Doorlopend aandachtspunt	W.1.1.3	Thema 9
W_9	Versterken van het toezicht en de handhaving op de stedelijke verordening inzake geïntegreerd rioleringsbeleid	Dienst wegen en rioleringen	Indicatief	Vanaf 2006		Thema 9b-4.1
W_10	Vaststellen van indicatoren inzake integraal waterbeheer voor de milieubarometer	Dienst duurzame ontwikkeling	Bindend	2005		
W_11	Bij de opmaak van ruimtelijke uitvoeringsplannen rekening houden met de principes van een integraal waterbeleid	Dienst ruimtelijke planning en mobiliteit	Indicatief	Doorlopend aandachtspunt		
W_12	Uitwerken van oplossingsscenario's voor activiteiten die voorkomen in overstromingszones en die onverenigbaar zijn met de overstromingsfunctie van deze gebieden	Dienst planning en mobiliteit	Indicatief	Vanaf 2009		Thema 9c-4.1
W_13	De Vlaams Milieumaatschappij (VMM) verzoeken tot de opmaak van een waterwegwijzer voor lokale besturen	Dienst duurzame ontwikkeling	Indicatief	2006		
W_14	Informeren en sensibiliseren van de doelgroepen (bevolking, scholen, verenigingen) inzake de principes van een integraal waterbeheer en de voorbeeldfunctie die de stad hieromtrent opneemt	Dienst duurzame ontwikkeling	Indicatief	Jaarlijks	W.3.1.3	Thema 9-4.6
W_15	Informeren van de doelgroepen over de bestaande reglementen en verordeningen inzake integraal waterbeheer	Dienst duurzame ontwikkeling	Indicatief	Jaarlijks		
W_16	Opzetten van een informatiecampagne naar burgers, architecten, aannemers inzake de stedelijke verordening "geïntegreerd rioleringsbeleid"	Dienst duurzame ontwikkeling	Bindend	2005		
W_17	In kaart brengen van de waterkwaliteit en de ecologische structuur van de categorie 3 waterlopen	Milieudienst	Indicatief	2006		
W_18	Opmaak van een (ecologisch) saneringsplan en beheersplan voor categorie 3 waterlopen en prioritaire grachten	Milieudienst	Indicatief	2007		
W_19	Uitbouw van een stedelijke databank inzake (ecologische) infrastructuur van de waterlopen en grachten	Dienst wegen en rioleringen	Indicatief	2009		
W_20	Besprekingen voeren met de provincie om het	Milieudienst	Indicatief	2006		

	WIS-project aan te passen met een ecologische dimensie					
W_21	aandringen bij de hogere overheid tot het verder uitvoeren van ecologische en hydraulische studies op de categorie 1 waterlopen	Milieudienst	Indicatief	2006		
W_22	Uitwerken van een strenger handhavingsbeleid (mestdecreet, bestrijdingsmiddelen, lozingen,...) inzake lozingen en werken aan waterlopen en grachten	Milieudienst	Indicatief	Vanaf 2007		Thema 5-4.6
W_23	Bij het uitvoeren van werkzaamheden aan waterlopen rekening houden met de ecologische structurele kwaliteit	Dienst wegen en rioleringen	Indicatief	Doorlopend aandachtspunt	W.1.2.1 W.1.2.2	Thema 9c-4.1 Thema 11-4.'
W_24	Informeren en sensibiliseren van het personeel inzake natuurtechnische milieubouw en milieuvriendelijke onderhoudstechnieken bij waterlopen en grachten	Milieudienst	Indicatief	2008	W.3.1.3	Thema 9c-4.1
W_25	Opmaak van richtlijnen voor particulieren omtrent de onderhoudswijze van waterlopen en grachten	Dienst wegen en rioleringen	Bindend	2007		Thema 9c-4.1
W_26	Informeren en sensibiliseren van de bevolking inzake te nemen maatregelen om de kwaliteit van de waterlopen en grachten te verbeteren en de voorbeeldfunctie van die stad hierbij opneemt	Milieudienst	Indicatief	Jaarlijks	W.3.1.3	
W_27	Informeren van de bevolking over het nut en de gevolgen van overstromingsgebieden	Milieudienst	Indicatief	2008		Thema 9c-4.1
W_28	Verder zetten van de geplande grootschalige rioleringswerken	Dienst wegen en rioleringen	Bindend	Vanaf 2005		Thema 9b-4.1
W_29	Opmaak van een beleidsvisie en plan van aanpak inzake de toepassing van IBA's en KWZI's op het grondgebied	Dienst wegen en rioleringen	Bindend	2006		Thema 5-4.6
W_30	Realiseren van minstens één stedelijk voorbeeldproject inzake kleinschalige waterzuivering	Dienst wegen en rioleringen	Bindend	2009		
W_31	Verder zetten van de gemeentelijke subsidieregeling aangaande IBA's en KWZI's	milieudienst	Bindend	Vanaf 2005		
W_32	In kaart brengen van de lozingspunten van ongezuiverd afvalwater in de waterlopen en het opstellen van een saneringsplan	Dienst wegen en rioleringen	Indicatief	2009		Thema 5-4.6 Thema 9b-4.3
W_33	Het Vlaams Gewest verzoeken om de afbakening van het buitengebied te finaliseren	Milieudienst	Indicatief	2006		
W_34	Aandacht voor het plaatsen van IBA's en KWZI's	Dienst gebouwen	Indicatief	Doorlopend		

	bij stedelijke gebouwen en infrastructuur indien nodig			aandachtspunt		
W_35	Uitwerken van een strenger controle- en handhavingsbeleid inzake de aansluiting op de openbare riolering en de lozing in oppervlaktewater	Dienst wegen en rioleringen	Indicatief	2006		Thema 5-4.6 Thema 9b-4.1
W_36	Opmaak van een beleidsvisie en actieplan inzake het beheer en onderhoud van het gemeentelijk rioleringsstelsel rekening houdend met de financiële draagkracht van de gemeente en de noodzaak aan onderhoud en vernieuwing	Dienst wegen en rioleringen	Indicatief	2007		
W_37	Opmaak van een plan van aanpak inzake het stedelijk afkoppelingsbeleid	Dienst wegen en rioleringen	Bindend	2007		
W_38	Bij nieuwe rioleringsprojecten prioritair aandacht hebben voor de aanleg van gescheiden stelsels	Dienst wegen en rioleringen	Indicatief	Vanaf 2005		
W_39	Uitbouw van een stedelijke databank inzake rioleringsinfrastructuur	Dienst wegen en rioleringen	Indicatief	2009		
W_40	De diensten ondersteunen met advies en informatie inzake de verschillende IBA's en KWZI's (systemen, toepassingen, onderhoud)	Dienst duurzame ontwikkeling	Indicatief	Doorlopend aandachtspunt		
W_41	Informeren en sensibiliseren van de doelgroepen (burger, scholen, verenigingen) inzake de principes van afvalwaterzuivering en correcte aansluiting op de openbare rioleringen alsook de voorbeeldfunctie die de stad hieromtrent opneemt	Dienst duurzame ontwikkeling	Indicatief	Jaarlijks	W.3.1.1	Thema 5-4.6
W_42	In kaart brengen van de kwaliteit van de waterbodems voor de categorie 3 waterlopen en prioritaire grachten	Dienst wegen en rioleringen	Indicatief	2007		Thema 7-4.4
W_43	Opmaak van een integraal slibuimingsplan voor de categorie 3 waterlopen en prioritaire grachten met aandacht voor periodieke slibanalyses.	Dienst wegen en rioleringen	Indicatief	2007		
W_44	Onderzoeken of belangrijke private grachten kunnen opgenomen worden in de jaarlijkse aanbesteding van de stad voor ruiming van de categorie 3 waterlopen en prioritaire grachten	Dienst wegen en rioleringen	indicatief	2006		
W_45	Bij offerteaanvragen voor ruiming of verwerking van riool- en rioolkolkenlib bepalingen opnemen inzake recyclage van de opgehaalde specie (conform VLAREA).	Dienst wegen en rioleringen	Bindend	2005		
W_46	De diensten ondersteunen met advies en informatie inzake milieuvriendelijke technieken	Milieudienst	Indicatief	Doorlopend aandachtspunt		

	voor het ruimen van waterlopen en grachten					
W_47	Bij de aanbesteding van de ruimingswerken aandacht hebben voor milieuvriendelijke ruimingstechnieken.	Dienst wegen en rioleringen	Bindend	Doorlopend aandachtspunt		
W_48	Informeren en sensibiliseren van de aangelanden die verantwoordelijkheid dragen inzake het ruimen van waterlopen en grachten over de principes van ecologische slibruiming, respecteren van oeverzones en de voorbeeldfunctie die de stad hieromtrent opneemt.	Dienst wegen en rioleringen	Indicatief	2008	W.3.1.1	Thema 9c-4.1
W_49	In kaart brengen van de grondwaterkwaliteit en kwantiteit	Milieudienst	Indicatief	2009		
W_50	Bij vergunningsaanvragen aandacht hebben voor de grondwaterproblematiek (verdroging, verontreiniging)	Milieudienst	Bindend	Vanaf 2005		
W_51	Versterken van het beleid en instrumenten inzake het openhouden en herwaarderen van grachten	Dienst wegen en rioleringen	Indicatief	Vanaf 2005		Thema 9c-4.1 Thema 9c-4.2
W_52	Verder opvolgen van de kwaliteit van het grondwater dat voor consumptie wordt gebruikt.	Milieudienst	Bindend	Jaarlijks		
W_53	Aansporen van de burgers die grondwater als drinkwater gebruiken tot het laten uitvoeren van jaarlijkse analyses.	Milieudienst	Bindend	Jaarlijks		
W_54	Verder zetten gemeentelijke subsidieregeling inzake buffer- en infiltratievoorzieningen	Milieudienst	Bindend	Vanaf 2005		Thema 9c-4.2
W_55	De hogere overheden verzoeken tot de opmaak van een beregeningsbesluit	Milieudienst	Indicatief	2005		
W_56	De diensten ondersteunen met advies en informatie inzake technieken voor buffering en infiltratie van hemelwater.	Milieudienst	Indicatief	Doorlopend aandachtspunt		
W_57	Informeren en sensibiliseren van de doelgroepen (burgers, verenigingen, bedrijven) inzake de schaarheid en kwetsbaarheid van grondwater	Milieudienst	Indicatief	Jaarlijks	W.3.1.1	Thema 9c-4.2
W_58	Informeren en sensibiliseren van de doelgroepen (burgers, bedrijven) inzake de verplichtingen tot onderhoud en controles van brandstoftanks en septische putten	Milieudienst	Indicatief	Jaarlijks		
W_59	Informeren en sensibiliseren van de doelgroepen (burgers, bedrijven) inzake de wettelijke bepalingen rond het herwaarderen (open houden) van grachten	Dienst wegen en rioleringen	Indicatief	Vanaf 2007	W.3.1.1	Thema 9c-4.2

W_60	Verder uitwerken van een waterboekhouding- en zorgsysteem voor de stedelijke gebouwen	Dienst gebouwen	Bindend	Vanaf 2005		Thema 9c-4.3
W_61	Verder rekening houden met maatregelen inzake duurzaam watergebruik bij bouw- en renovatieprojecten	Dienst gebouwen	Bindend	Doorlopend aandachtspunt		Thema 9c-4.3
W_62	Uitvoeren van wateraudits in gebouwen met een groot waterverbruik	Dienst gebouwen	Bindend	Doorlopend aandachtspunt		Thema 9c-4.3
W_63	De diensten verder ondersteunen met advies inzake rationeel drinkwatergebruik en waterzuinige infrastructuur	Dienst duurzame ontwikkeling	Indicatief	Doorlopend aandachtspunt		
W_64	Informereren en sensibiliseren van de doelgroepen (burgers, verenigingen, bedrijven) inzake rationeel drinkwatergebruik en waterzuinige infrastructuur en de voorbeeldfunctie die de stad hieromtrent opneemt	Dienst duurzame ontwikkeling	Indicatief	jaarlijks	D.2.2.1	Thema 9-4.6
W_65	Bij vergunningsaanvragen waarvoor de stad vergunningsverlenende overheid is meer aandacht hebben voor maatregelen inzake rationeel watergebruik	Milieudienst	Bindend	Vanaf 2005		
W_66	Aansporen van de hogere vergunningverlenende overheden om bij vergunningsaanvragen meer aandacht hebben voor maatregelen inzake rationeel watergebruik	Milieudienst	Indicatief	2006		
W_67	Verder zetten van de stedelijke premiereregeling houdende het verlenen van een premie voor hemelwaterinstallaties	Milieudienst	Bindend	Vanaf 2005		Thema 9c-4.3
NATUURLIJKE ENTITEITEN						
N_1	Opmaak van een RUP voor het valleigebied Molenbeek/Aabeek met aandacht voor integratie van de aspecten woningbouw, landbouw en het natuurlijke karakter van het valleigebied.	Dienst ruimtelijke planning en mobiliteit	Indicatief	2009		Thema 12-4.1
N_2	Verder participeren aan het intergemeentelijk samenwerkingsverband Beneden-Dijlevallei	Milieudienst	Bindend	Vanaf 2005		Thema 12-4.1
N_3	Opmaak van een rapport inzake de toestand van natuurlijke entiteiten op het grondgebied van de stad	Milieudienst	Bindend	2006		
N_4	Bij de uitwerking van gebiedsgerichte acties prioritair aandacht geven aan de afgebakende VEN gebieden.	Milieudienst	Bindend	Vanaf 2005		Thema 12-4.1
N_5	Opvolgen van de verdere afbakening van het	Milieudienst	Bindend	Doorlopend		Thema 12-4.1

	Vlaams ecologisch netwerk (VEN)			aandachtspunt		
N_6	Aandringen bij de hogere overheid op een snelle en duidelijke afbakening van de definitieve agrarische structuur.	Milieudienst	Bindend	2005		
N_7	Vaststellen van indicatoren inzake natuurlijke entiteiten voor de milieubarometer	Dienst duurzame ontwikkeling	Bindend	2005		
N_8	Gebruik maken van de landschapsatlas en de landschapskenmerkenkaart	Milieudienst	Indicatief	Vanaf 2005		
N_9	Afspraken maken met het Vlaamse Gewest en lokale politie inzake het toezicht en de handhaving rond natuurlijke entiteiten	milieudienst	Bindend	2007		Thema 12-4.2
N_10	Ecologisch waardevolle gebieden minder toegankelijk maken voor voertuigen.	Milieudienst	Indicatief	2007		Thema 12-4.1
N_11	Actualiseren van de stedelijke kapvergunning	Milieudienst	Bindend	2005		
N_12	Verder zetten van de actieve aankooppolitiek in de zone Thiebroek/Den Battelaar.	Milieudienst	Indicatief	Doorlopend aandachtspunt		Thema 12-4.1
N_13	Verder zetten van de dialoog tussen de aankopers van ecologisch waardevolle gebieden op het grondgebied van de stad	Milieudienst	Indicatief	Doorlopend aandachtspunt		
N_14	Aankoop van het Fort van Walem en opmaak van een beheersplan.	Milieudienst	Indicatief	2007		Thema 12-4.1
N_15	VLM verzoeken om aandacht te hebben voor natuurverbinding tussen de vijvers van Walem en de broekgebieden van Willebroek in het kader van het natuurinrichtingsproject broekgebieden Mechelen-Willebroek	Milieudienst	Indicatief	2006	N.1.1.2	Thema 11-4.3 Thema 12-4.1
N_16	Aankoop van de kleine vijver in het gebied van Den Battelaar en opmaak van een beheersplan	Milieudienst	Indicatief	2008		Thema 12-4.1
N_17	Uitvoering geven aan de voorgestelde maatregelen van het beheersplan voor het Thiebroekbos.	Milieudienst	Bindend	Vanaf 2005		
N_18	Het Vlaams Gewest verzoeken om binnen de planperiode te voorzien in de opmaak van een natuurrichtplan voor het gebied Thiebroek/den Battelaar (VEN gebied)	Milieudienst	Indicatief	2009		Thema 12-4.1
N_19	Verder zetten van de dialoog met het OCMW Mechelen inzake het beheer en eventuele doorverkoop van (potentieel) ecologisch waardevolle terreinen	Milieudienst	Indicatief	Doorlopend aandachtspunt		
N_20	Verder uitvoeren van maatregelen om de waterhuishouding van het Mechels broek te	Milieudienst	Indicatief	Vanaf 2005		

	herstellen					
N_21	Uitbouwen van de wandelroutes en het natuureducatief aspect in het gebied Thiebroek/Den Battelaar	Milieudienst	Indicatief	2009		
N_22	Verder uitvoeren van maatregelen voor het herstel van de waterhuishouding in het gebied Thiebroek/Den Battelaar	Milieudienst	Indicatief	Vanaf 2005		
N_23	Verder uitvoeren van maatregelen voor het herstel van het vloeibeemdenlandschap in het gebied van de Oude-Dijlearm	Milieudienst	Indicatief	Vanaf 2005		
N_24	Verder zetten van het premierereglement houdende verlenen van toelagen aan terreinbeherende verenigingen voor de aankoop van natuurgebieden	Milieudienst	Bindend	Vanaf 2005		Thema 12-4.1
N_25	Onderzoeken of het subsidiereglement voor de aanleg en het onderhoud van kleine landschapselementen in overeenstemming is met de Europese regelgeving inzake subsidies aan landbouwbedrijven.	Milieudienst	Indicatief	2005		Thema 12-4.1
N_26	Uitbouwen van de Aabeek en Barebeek als ecologische verbindingengebieden richting Vlaams-Brabant	Milieudienst	Indicatief	2009	N.1.1.2	Thema 11-4.3 Thema 12-4.1
N_27	De geïnventariseerde versnipperingsknelpunten vertalen in concrete actiepunten met vaststelling van prioriteiten	Dienst ruimtelijke planning en mobiliteit	Indicatief	2007		Thema 11-4.2
N_28	Bij de uitvoering van ontsnipperingswerken rekening houden met de richtlijnen inzake natuur(bouw)technische ontsnipperingsmaatregelen (rasters, tunnels, drempels,...)	Milieudienst	Indicatief	Doorlopend aandachtspunt		Thema 11-4.1
N_29	Bij de realisatie van inrichtingsprojecten het versnipperend effect nagaan en indien nodig compenserende maatregelen treffen	Dienst ruimtelijke planning en mobiliteit	Bindend	Doorlopend aandachtspunt		Thema 11-4.1 Thema 11-4.3
N_30	Uitvoeren van een ontsnipperingsstudie op het grondgebied van de stad	Milieudienst	Indicatief	2006		Thema 11-4.2
N_31	Oplossing zoeken voor de amfibieënproblematiek van de muizenhoek	Milieudienst	Indicatief	2006	N.2.1.2	Thema 11-4.3
N_32	Jaarlijks kleinschalige soortspecifieke beschermingsmaatregelen uitvoeren of ondersteunen voor die soorten en op die plaatsen waar gekende problemen zijn of in de toekomst ontstaan	Milieudienst	Indicatief	jaarlijks	N.2.1.2	Thema 12-4.3

N_33	Centraliseren van klachten inzake de vossenproblematiek en deze overmaken aan de bevoegde instanties.	Milieudienst	Indicatief	Doorlopend aandachtspunt	N.2.1.2	Thema 12-4.3
N_34	Het Vlaamse Gewest verzoeken tot het onderzoeken van de impact van reigers en aalscholvers op visbestanden	Milieudienst	Indicatief	2005	N.2.1.2	Thema 12-4.3
N_35	informer en sensibiliseren van de bevolking inzake het samenleven met andere diersoorten (o.a. vossen)	Milieudienst	Indicatief	Doorlopend aandachtspunt		
N_36	De diensten ondersteunen met advies en informatie inzake wetgevende en technische aspecten rond natuur en landschap.	Milieudienst	Indicatief	Doorlopend aandachtspunt		
N_37	Informer van de bevolking over de bestaande premierglementen inzake natuur	Milieudienst	Indicatief	Jaarlijks		Thema 12-4.4
N_38	Versterken van de communicatie naar de bevolking inzake natuurbescherming en landschapszorg en de voorbeeldfunctie die de stad hierin opneemt	Milieudienst	Indicatief	Vanaf 2005		Thema 12-4.4
N_39	Verder aanbieden van de werkpakketten natuur aan scholen en verenigingen	Milieudienst	Indicatief	Vanaf 2005		
N_40	AMINAL verzoeken om het stadsbestuur en de lokale gemeenschap meer te betrekken bij het beheer van Robbroek	Milieudienst	Indicatief	2007		
N_41	Het promoten van agrarisch natuurbeheer in de structuurbepalende landbouwgebieden	Milieudienst	Indicatief	Vanaf 2007	N.3.2.1	Thema 12-4.4
N_42	Het promoten en onderzoeken van de toepassing van beheersovereenkomsten voor landbouwers	Milieudienst	Indicatief	2008		Thema 12-4.1
N_43	Onderzoeken welke instrumenten kunnen worden ingezet om tot meer overleg en communicatie te komen met de agrarische sector	Milieudienst	Bindend	Vanaf 2005		
N_44	De bevolking informeren over de geldende wettelijke bepalingen inzake de natuurvergunning en de kapvergunning	Milieudienst	Indicatief	Doorlopend aandachtspunt		Thema 12-4.4
N_45	Verder participeren aan het bosuitbreidingsproject en medewerking verlenen aan het uitwerken van het concept en de implementatie van bosuitbreidingen op het grondgebied	Milieudienst	Bindend	Vanaf 2005		Thema 12-4.1
N_46	Realisatie van het stadsrandbos Kauwendael.	Milieudienst	Indicatief	2009		Thema 12-4.1
N_47	Verder werk maken van het vernatuurlijken van populierenbossen op terreinen eigendom van de stad	Milieudienst	Indicatief	Doorlopend aandachtspunt		

N_48	Het OCMW verzoeken om bij nieuwe aanplant van populierenbossen te voorzien in mantelzones.	Milieudienst	Indicatief	Doorlopend aandachtspunt		
N_49	Opmaak van beheersplannen voor de stedelijke parkdomeinen (Tivoli, Papenhof, Kruidtuin)	Dienst natuur- en groenontwikkeling	Bindend	2009		Thema 12-4.1
N_50	Evalueren van het ecologisch bermbeheer aan de hand van de aangeduide proefvlakken	Dienst natuur- en groenontwikkeling	Indicatief	2009		
N_51	De stad verzoekt het provinciebestuur om de mobiliteitsproblematiek rond het Vrijbroekpark te onderzoeken	Dienst ruimtelijke planning en mobiliteit	Indicatief	2006		
N_52	De diensten ondersteunen met advies en Informatie inzake wetgevende en technische aspecten rond het beheer van bossen, parken en openbaar groen.	Milieudienst	Indicatief	Doorlopend aandachtspunt		
N_53	Informeren van de private parkeigenaars inzake de regelgeving rond harmonisch park- en groenbeheer en duurzaam bosbeheer.	Milieudienst	Indicatief	2008		Thema 12-4.4
N_54	Informeren van private boseigenaars inzake bestaande (subsidie)regelgeving voor een duurzaam bosbeheer.	Milieudienst	Indicatief	2008		Thema 12-4.4
N_55	Informeren van de bevolking over de voorbeeldfunctie die de stad opneemt inzake harmonisch park- en groenbeheer en duurzaam bosbeheer	Milieudienst	Indicatief	Doorlopend aandachtspunt		Thema 12-4.4
N_56	Bij de restauratie van de kaaimuren van de Binnen-Dijle aandacht hebben voor de aanwezige plantengroei (ecologische restauratie)	Milieudienst	Indicatief	2009		
N_57	Bij het opleggen van bufferzones aandacht hebben voor de ecologische functie ervan.	Dienst ruimtelijke planning en mobiliteit	Indicatief	Doorlopend aandachtspunt		
N_58	Verder zetten van de gemeentelijke subsidieregeling inzake groendaken	Dienst duurzame ontwikkeling	Bindend	Vanaf 2005		Thema 12-4.1
N_59	Onderzoeken welke maatregelen kunnen worden getroffen om de betrokkenheid van de bevolking bij het onderhoud en het beheer van het openbaar domein (o.a. inzake groen) te verhogen (peter/meterschappen, straatverantwoordelijken)	Dienst wegen en rioleringen	Indicatief	2008		Thema 12-4.4
N_60	Bij de planning van de inrichting van openbaar domein (landschapsplannen, wijkontwikkelingsplannen, beeldkwaliteitsplan,...) het stedelijk groen beschouwen als structuurbepalend element in plaats van opvulling	Dienst ruimtelijke planning en mobiliteit	Bindend	Doorlopend aandachtspunt		Thema 12-4.1

	van de restruimte					
HINDER						
H_1	Bij de opmaak van ruimtelijke uitvoeringsplannen maatregelen uitwerken inzake het voorkomen van hindersituaties (aanvullende studies, opleggen randvoorwaarden)	Dienst ruimtelijke planning en mobiliteit	Indicatief	Doorlopend aandachtspunt		
H_2	Bij het toekennen van bouw- en milieuvergunningen maatregelen treffen inzake het voorkomen van hindersituaties (geluid, geur, licht, bodem, lucht)	Milieudienst Bouwdienst	Bindend	Doorlopend aandachtspunt		
H_3	Opmaak van een inventaris van stedelijke gebouwen en bijhorende activiteiten die niet beschikken over de noodzakelijke vergunningen en keuringen	Dienst gebouwen	Bindend	2007		
H_4	Opmaak van een plan van aanpak voor het regulariseren van de vergunningen en keuringen van de stedelijke inrichtingen of activiteiten die als prioritair worden aangeduid.	Milieudienst	Bindend	2009		
H_5	De diensten ondersteunen met advies en informatie over de administratieve verplichtingen inzake milieuvergunningen en milieukeuringen.	Milieudienst	Indicatief	Doorlopend aandachtspunt		
H_6	De diensten ondersteunen met technisch advies inzake milieuhinder.	Milieudienst	Indicatief	Doorlopend aandachtspunt		
H_7	Opmaak van inventaris van stedelijke gebouwen en terreinen die geluidshinder, geurhinder, lichthinder, luchtverontreiniging of bodemverontreiniging kunnen veroorzaken.	Milieudienst	Bindend	2007		
H_8	Opmaak van een plan van aanpak voor de sanering van de hinderproblemen die als prioritair worden aangeduid.	Milieudienst	Bindend	2009		
H_9	Periodieke evaluatie van de geregistreerde milieuklachten op het grondgebied van de stad	Milieudienst	Bindend	jaarlijks		
H_10	Verder uitwerken van een stedelijke hinderkaart	Milieudienst	Indicatief	2009		
H_11	Blijven ijveren bij het Vlaamse Gewest tot het nemen van maatregelen om het lawaai van de E19 aan te pakken	Milieudienst	Indicatief	Doorlopend aandachtspunt		
H_12	Actualiseren van de bepalingen in het stedelijk politiereglement inzake de bestrijding van geluidshinder	Milieudienst	Bindend	2008		Thema 10-4.3
H_13	Laten uitvoeren van geluidsmetingen in zones waar	Milieudienst	Indicatief	Vanaf 2005		Thema 10-4.3

	herhaaldelijk klachten worden geregistreerd					
H_14	Komen tot betere afspraken tussen de bouwdienst en milieudienst inzake het evalueren van de geluidsimpact van bouwvergunningplichtige installaties (o.a. airconditioningsinstallaties)	Bouwdienst	Bindend	2009		Thema 10-4.2
H_15	vervanging van de bestaande geluidsmeter door een geluidsmeter die ook tonaal geluid kan meten	Milieudienst	Bindend	2009		
H_16	Informeren en sensibiliseren van de bevolking en bedrijven over de regelgeving en maatregelen die kunnen worden genomen om geluidshinder te voorkomen of te beperken en de voorbeeldfunctie die de stad opneemt	Dienst duurzame ontwikkeling	Indicatief	Jaarlijks		Thema 10-4.3
H_17	Onderzoeken of in het HORECA-beleidsplan maatregelen kunnen worden geïntegreerd inzake het voorkomen of beheersen van geluidshinder.	Dienst lokale economie	Indicatief	2008		
H_18	Actualiseren van de bepalingen in het stedelijk politiereglement inzake de bestrijding van geurhinder	Milieudienst	Bindend	2008		Thema 10b-4.1
H_19	Verder gebruik maken van de handleiding opgesteld door het Vlaams Gewest voor de behandeling van geurklachten	Milieudienst	Indicatief	Doorlopend aandachtspunt		
H_20	Het Vlaams Gewest verzoeken om het wetgevend kader inzake geurhinder verder uit te werken en beter op elkaar af te stemmen waardoor een efficiëntere lokale handhaving kan worden uitgevoerd	Milieudienst	Indicatief	2008		
H_21	Informeren en sensibiliseren van de bevolking en bedrijven over de regelgeving en maatregelen die kunnen worden genomen om geurhinder te voorkomen of te beperken en de voorbeeldfunctie die de stad opneemt	Dienst duurzame ontwikkeling	Indicatief	Jaarlijks		Thema 10b-4.2
H_22	Onderzoeken of in het HORECA-beleidsplan maatregelen kunnen worden geïntegreerd inzake het voorkomen of beheersen van geurhinder	Dienst lokale economie	Indicatief	2008		Thema 10b-4.1
H_23	Vaststelling van een definitieve beleidsnota 'lichthinder'	Milieudienst	Bindend	2005		Thema 10c-4.3
H_24	Vertalen van de resultaten van de verschillende studies rond lichthinder op het grondgebied in een prioriteitenlijst van maatregelen die moeten worden genomen om lichthinder te beperken	Milieudienst	Bindend	2007		Thema 10c-4.3

H_25	opmaak van een stedelijke reglementering inzake de aanstraling van gebouwen.	Milieudienst	Indicatief	2005		Thema 10c-4.3
H_26	Aanpassing van het belastingsreglement op de lichtreclame conform het principe 'de vervuiler betaalt'	Milieudienst	Indicatief	2006		Thema 10c-4.3
H_27	De diensten ondersteunen met advies inzake verlichtingsconcepten op het openbaar domein	Milieudienst	Indicatief	Doorlopend aandachtspunt		
H_28	Bij de (her)aanleg van het openbaar domein en de aanstraling van gebouwen rekening houden met de krachtlijnen van de beleidsnota lichthinder.	Milieudienst	Bindend	Doorlopend aandachtspunt		
H_29	Deelnemen aan de nacht van de duisternis	Milieudienst	Indicatief	Jaarlijks		
H_30	Informeren en sensibiliseren van de bevolking en bedrijven over de regelgeving en maatregelen die kunnen worden genomen om lichthinder te voorkomen of te beperken en de voorbeeldfunctie die de stad opneemt	Dienst duurzame ontwikkeling	Indicatief	Jaarlijks		Thema 10c-4.2
H_31	Onderzoeken of in het HORECA-beleidsplan maatregelen kunnen worden geïntegreerd inzake het voorkomen of beheersen van lichthinder	Dienst lokale economie	Indicatief	2008		
H_32	Onderzoeken of het register van verontreinigde gronden kan worden gekoppeld aan de GIS-databank	Milieudienst	Indicatief	2009		
H_33	bij het afleveren van stedenbouwkundige -, verkavelings- en milieuvergunningen aandacht hebben voor het in kaart brengen van bestaande en voorkomen van nieuwe bodemverontreiniging	Milieudienst Bouwdienst	Bindend	Doorlopend aandachtspunt		Thema 7- project 8
H_34	Optreden in gevallen van acute bodemverontreiniging waarop de klassieke regeling niet van toepassing is.	Milieudienst	Indicatief	Vanaf 2005		Thema 7- project 8
H_35	optimaliseren van de gemeentelijke inventaris van verontreinigde gronden	Milieudienst	Bindend	Vanaf 2005		
H_36	De diensten ondersteunen met advies inzake bodemverontreiniging en -sanering.	Milieudienst	Indicatief	Doorlopend aandachtspunt		
H_37	De stedelijke opslagtanks voor milieugevaarlijke vloeistoffen verder saneren en in overeenstemming brengen met de wetgeving	Dienst gebouwen	Bindend	Doorlopend aandachtspunt		
H_38	De diensten informeren over de regelgeving rond grondverzet	<i>Milieudienst</i>	Indicatief	2005		
H_39	Gebruik maken van het OVAM pakket voor registratie van verontreinigde gronden wanneer dit	<i>Milieudienst</i>	Bindend	2009		

	pakket door OVAM wordt ter beschikking gesteld					
H_40	stapsgewijs in kaart brengen van de bodemverontreiniging van gronden in eigendom van de stad (via aankopen, verkopen, verplichte bodemonderzoeken)	Milieudienst	Indicatief	Doorlopend aandachtspunt		
H_41	Informeren en sensibiliseren van de bevolking en bedrijven over de regelgeving en maatregelen die kunnen worden genomen om bodemverontreiniging te voorkomen of te beperken en de voorbeeldfunctie die de stad opneemt	Dienst duurzame ontwikkeling	Indicatief	Jaarlijks		Thema 7- project 8
H_42	Informeren van de bevolking en bedrijven over de regelgeving rond grondverzet en bodemattesten	Milieudienst	Indicatief	2006		
H_43	sensibiliseren van de bevolking inzake de asbestproblematiek	Milieudienst	Indicatief	Doorlopend aandachtspunt		
H_44	Verhogen van het toezicht en de handhaving inzake zwerfvuil	Stadsreiniging	Bindend	Doorlopend aandachtspunt		Thema 8-4.7
H_45	Verder ondersteunen van initiatieven rond opruimacties van zwerfvuil op het grondgebied	Stadsreiniging	Indicatief	Doorlopend aandachtspunt		
H_46	Verder uitbouwen van de cel sluikstorten	Stadsreiniging	Indicatief	Vanaf 2004		Thema 8-4.7
H_47	In kaart brengen van de zwerfvuilproblematiek op het grondgebied van de stad (black points).	Stadsreiniging	Bindend	2006		
H_48	Verder uitvoering geven aan het veeplan en de karavaan en bijsturen indien nodig	Stadsreiniging	Indicatief	Vanaf 2005		
H_49	Opmaak van een plan van aanpak voor het voeren van een gerichte communicatie naar de doelgroepen (burger, scholen, verenigingen) inzake de zwerfvuilproblematiek	Milieudienst	Indicatief	2005		
H_50	Informeren en sensibiliseren van de doelgroepen (bevolking, scholen, verenigingen) inzake het gevoerde beleid rond zwerfvuil met bijzondere aandacht voor het verscherpt toezicht, de maatschappelijke gevolgen van zwerfvuil en het belang van sociale controle	Milieudienst	Indicatief	jaarlijks		
H_51	Aandacht hebben voor het plaatsen van voldoende geschikte inzamelrecipiënten op het openbaar domein vooral m.b.t. de organisatie van evenementen	Stadsreiniging	Indicatief	Doorlopend aandachtspunt		
H_52	Bij vergunningsaanvragen voorwaarden opleggen om luchtverontreiniging te voorkomen of te beperken.	Milieudienst	Bindend	Doorlopend aandachtspunt		Thema 4-4.3

H_53	Versterken van het toezicht en de handhaving inzake sluikverbranden	Milieudienst	Bindend	2006		Thema 6-4.1
H_54	De diensten ondersteunen met advies inzake het voorkomen en bestrijden van luchtverontreiniging	Milieudienst	Indicatief	Doorlopend aandachtspunt		
H_55	Informeren en sensibiliseren van de bevolking en bedrijven over de regelgeving en maatregelen die kunnen worden genomen om luchtverontreiniging te voorkomen of te beperken en de voorbeeldfunctie die de stad opneemt	milieudienst	Indicatief	Jaarlijks		Thema 4-4.3
H_56	Informeren van de bevolking over de jaarlijkse controles van verwarmingsinstallaties op vloeibare brandstoffen	Milieudienst	Bindend	Jaarlijks		Thema 4-4.3
H_57	Verder participeren aan de werkgroep lucht en het overleg met de betrokkenen	Milieudienst	Indicatief	Vanaf 2005		
MOBILITEIT						
M_1	De milieutoetsing van het mobiliteitsplan vertalen in een maatregelenpakket van aanvullende milieugerichte acties voor het mobiliteitsplan	Dienst ruimtelijke planning en mobiliteit	Bindend	2006		Thema 3-4.3
M_2	Versterken van de link met milieu- en natuur in het jaarlijkse voortgangsrapport van het mobiliteitsplan	Dienst ruimtelijke planning en mobiliteit	Bindend	Jaarlijks		Thema 3-4.3
M_3	Bij de actualisatie van het mobiliteitsplan extra aandacht hebben voor het luik milieu- en natuur.	Dienst ruimtelijke planning en mobiliteit	Bindend	2007		Thema 3-4.3
M_4	Versterken van de betrokkenheid van een afgevaardigde van de afdeling milieu- en natuurontwikkeling bij de overlegplatformen inzake mobiliteit	Dienst ruimtelijke planning en mobiliteit	Indicatief	Vanaf 2005		Thema 3-4.3
M_5	Vaststellen van mobiliteitsindicatoren voor de milieubarometer	Dienst duurzame ontwikkeling	Bindend	2005		
M_6	Bij het toekennen van bouw- en milieuvergunningen aandacht hebben voor het mobiliteitsaspect	Milieudienst Bouwdienst	Indicatief	2006		
M_7	Het Vlaams Gewest en de provincie verzoeken om bij de overdracht van wegen naar de stad te voorzien in aanvullende logistieke en financiële middelen	Dienst ruimtelijke planning en mobiliteit	Indicatief	Vanaf 2005		
M_8	Bij de aanleg van verkeersinfrastructuren voorzien in begeleidend groen (veiligheid, natuur)	Dienst ruimtelijke planning en mobiliteit	Bindend	Doorlopend aandachtspunt		
M_9	Verder uitbouwen de lokale fijnmazige fietsinfrastructuur op het grondgebied van de stad	Dienst ruimtelijke planning en mobiliteit	Indicatief	Vanaf 2005		Thema 3-4.3
M_10	Herwaarderen van het lokaal wandelnetwerk van	Dienst ruimtelijke	Indicatief	Vanaf 2005		

	trage wegen op het grondgebied van de stad	planning en mobiliteit				
M_11	Ondersteunen van de uitbouw van het provinciaal fietsnetwerk op het grondgebied van de stad	Dienst ruimtelijke planning en mobiliteit	Indicatief	Vanaf 2005		
M_12	Verder promoten en ondersteunen van het gebruik van het openbaar vervoer	Dienst ruimtelijke planning en mobiliteit	Bindend	Doorlopend aandachtspunt		Thema 3-4.3
M_13	Verder uitbouwen van stedelijke openbare infrastructuur voor milieuvriendelijke vervoersmiddelen (fietsstallingen, carpoolingszones,...)	Dienst ruimtelijke planning en mobiliteit	Bindend	Doorlopend aandachtspunt		Thema 3-4.3
M_14	De diensten ondersteunen met advies inzake de principes van natuurtechnische milieubouw (NTMB) bij ontsnipperingsmaatregelen.	Milieudienst	Indicatief	Doorlopend aandachtspunt		
M_15	Uitvoeren van een milieutoetsing van het gemeentelijke voertuigenpark	Milieudienst	Bindend	2006		Thema 3-4.3
M_16	Uitbreiden van de fietspool binnen het departement stedelijke ontwikkeling naar andere departementen	Dienst ruimtelijke planning en mobiliteit	Indicatief	2009		
M_17	Bij de aankoop of leasing van voertuigen opteren voor voertuigen voorzien van maatregelen die schadelijke uitlaatgassen en de geluidsproductie beperken	Uitvoeringsdiensten	Bindend	Doorlopend aandachtspunt		Thema 3-4.3
M_18	opmaak van een bedrijfsvervoerplan voor de stad met aandacht voor milieu	Dienst ruimtelijke planning en mobiliteit	Indicatief	2007		Thema 3-4.3
M_19	Informereren en sensibiliseren van bedrijven over de opmaak van bedrijfsvervoerplannen	Dienst ruimtelijke planning en mobiliteit	Indicatief	2008		Thema 3-4.3
M_20	Informereren, sensibiliseren en ondersteunen van scholen over de opmaak van schoolvervoersplannen	Dienst ruimtelijke planning en mobiliteit	Indicatief	Vanaf 2005		
M_21	Jaarlijks deelnemen aan 'de week van de vervoering' en 'de week van de zachte weggebruiker'	Dienst ruimtelijke planning en mobiliteit	Indicatief	Jaarlijks		Thema 3-4.3
ENERGIE						
E_1	Het bestuur verzoeken om aanvullende financiële en personele middelen vrij te maken voor de verdere uitbouw van het stedelijk energiezorgsysteem	Dienst gebouwen	Indicatief	2005		
E_2	Verder (laten) uitvoeren van energiestudies/audits bij nieuwbouw- en renovatieprojecten indien relevant	Dienst gebouwen	Bindend	Doorlopend aandachtspunt		Thema 2-4.2
E_3	Uitwerken van een nieuw voorbeeldproject inzake hernieuwbare energie	Dienst gebouwen	Bindend	2009		Thema 2-4.2

E_4	Opnemen van energiezuinige maatregelen in lastenboeken	Dienst gebouwen	Bindend	Doorlopend aandachtspunt		Thema 2-4.2
E_5	Vaststellen van een jaarlijks reductiepercentage van het energieverbruik van de stedelijke gebouwen	Energiecoördinator	Indicatief	2006		
E_6	Vaststellen van energie-indicatoren voor de milieubarometer	Dienst duurzame ontwikkeling	Bindend	2005		
E_7	Bij het plaatsen of renoveren van de openbare verlichting aandacht schenken aan energiezuinige en gerichte verlichting	Milieudienst	Bindend	Doorlopend aandachtspunt		
E_8	Beter op elkaar afstemmen van de bestaande registratiesystemen inzake energie met het oog op de realisatie van een globaal intern registratiesysteem	Energiecoördinator	Bindend	2009		
E_9	Bijhouden van de energieprestatiedatabank	Bouwdienst	Bindend	Vanaf 2006		
E_10	Onderzoeken of sectoraal dimmen van een deel van de openbare verlichting tot de mogelijkheden behoort	Milieudienst	Indicatief	2007		Thema 2-4.2
E_11	Uitbouwen van een centraal beheersysteem van de stookplaatsen	Energiecoördinator	Indicatief	2009		
E_12	De netbeheerder verzoeken tot het uitvoeren van een energieaudit van de openbare verlichting op het grondgebied van de stad.	Milieudienst	Bindend	2005		Thema 2-4.2
E_13	Onderzoeken welke aanpassingen nodig zijn aan de stedelijke gebouwen i.f.v. de energieprestatieregelgeving (EPR) en uitvoeren van de prioritaire aanpassingswerken	Dienst gebouwen	Indicatief	Vanaf 2006		
E_14	Informeren en sensibiliseren van het personeel inzake rationeel energiegebruik op de werkplaats	Dienst duurzame ontwikkeling	Indicatief	Jaarlijks	D.2.1.4	Thema 2-4.2
E_15	Verder zetten en versterken van het overleg met de 'energywatchers'	Energiecoördinator	Indicatief	Vanaf 2005		
E_16	Bespreking van de energienota op de werkgroep Duurzaam Bouwen	Energiecoördinator	Indicatief	Jaarlijks		
E_17	Verder ijveren bij het bestuur tot de aanstelling van bouwverantwoordelijken en hun inschakeling als aanspreekpunt inzake energie	Dienst gebouwen	Indicatief	Vanaf 2005		
E_18	Informeren en sensibiliseren van de doelgroepen inzake maatregelen die kunnen worden genomen om aan rationeel energiegebruik te doen en de voorbeeldfunctie die de stad opneemt	Dienst duurzame ontwikkeling	Indicatief	jaarlijks	D.2.1.4	Thema 2-4.2

E_19	Informeren en sensibiliseren van de doelgroepen inzake de toepassing van hernieuwbare energiebronnen en de voorbeeldfunctie die de stad opneemt	Dienst duurzame ontwikkeling	Indicatief	Jaarlijks		Thema 2-4.2
E_20	Informeren van de doelgroepen over de bestaande subsidieregelingen inzake rationeel energiegebruik en hernieuwbare energie	Dienst duurzame ontwikkeling	Bindend	Jaarlijks		Thema 2-4.2
E_21	Ondersteunen van initiatieven inzake hernieuwbare energie op het grondgebied van de stad	Milieudienst	Indicatief	Doorlopend aandachtspunt		Thema 2-4.2
E_22	Bevolking actief betrekken bij het uitvoeren van energiebesparende maatregelen door deelname van de stad aan het project 'klimaatwijken'	Dienst duurzame ontwikkeling	Indicatief	Vanaf 2005		Thema 2-4.2
GEBIEDSGERICHT BELEID (projecten als hefboom om de doelstellingen van het plan te realiseren)						
PROJECT 1	Opmaak bekkenbeheerplannen	Vlaams Gewest (coördinatie) Milieudienst, dienst wegen en rioleringen		Vanaf 2005	W.3.1.1	Thema 9-4.4
PROJECT 2	Opmaak deelbekkenbeheerplannen	Provincie (coördinatie) Milieudienst, dienst wegen en rioleringen		Vanaf 2005	W.3.1.1	Thema 9-4.4
PROJECT 3	Overlegplatform Bosuitbreiding regio Mechelen-Lier	IGEMO (coördinatie) Vlaams Gewest, milieudienst		Vanaf 2005		Thema 12-4.1
PROJECT 4	Stadsrandbos Kauwendaal	Dienst ruimtelijke planning en mobiliteit Vlaams Gewest, gemeente Sint-Katelijne-Waver		Vanaf 2005		Thema 12-4.1
PROJECT 5	Klimaatwijken-energiemeesters	IGEMO (coördinatie) Dienst duurzame ontwikkeling		Vanaf 2005		Thema 2-4.2 Deel 4
PROJECT 6	Deelproject inzake de reductie van bestrijdingsmiddelen	IGEMO (coördinatie) Dienst natuur- en groenontwikkeling Dienst duurzame ontwikkeling		Vanaf 2005		Thema 6-4.1 Deel 4
PROJECT 7	Brownfieldproject het Zegel	IGEMO (coördinatie) Dienst ruimtelijke planning en mobiliteit, De Post		Vanaf 2005		Deel 3
PROJECT 8	Inrichten van een regionaal duurzaamheidsplatform ter introductie en realisatie van een duurzaamheidskaart	IGEMO (coördinatie) Dienst duurzame ontwikkeling, handelaren		Vanaf 2005		Thema 8-4.3 Deel 4
PROJECT 9	Intergemeentelijk natuurproject Beneden-Dijlevallei	IGEMO (coördinatie) Milieudienst, partners van het samenwerkingsverband		Vanaf 2005		Thema 12-4.1 Deel 4

PROJECT 10	Trage wegen	IGEMO (coördinatie) Dienst ruimtelijke planning en mobiliteit	Vanaf 2005		
PROJECT 11	Lokaal gezondheidsoverleg (LOGO)	LOGO Mechelen Milieudienst	Vanaf 2005		Deel 5
PROJECT 12	Opmaak van landschapsontwerpen en ruimtelijke uitvoeringsplannen	Dienst ruimtelijke planning en mobiliteit Studiebureaus	Vanaf 2005		Deel 5
PROJECT 13	Duurzaam bouwen bij stedelijke nieuwbouw- of renovatieprojecten	Dienst gebouwen Dienst wonen Dienst monumentenzorg	Vanaf 2005	D.2.2.1	Deel 3
PROJECT 14	Het beeldkwaliteitsplan	Dienst ruimtelijke planning en mobiliteit	Vanaf 2005		Thema 12-4.1

BIJLAGE 3: EVOLUTIE AFVALCIJFERS STAD MECHELEN

Periode 1997-2002 (in kg/inw.j.)

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	Regio ¹
Huisvuil	236,73	226,20	216,58	151,55	140,22	136,20	139,31	136,48
Grofvuil	57,13	58,78	20,15	14,77	15,63	17,46	18,30	18,17
Gemeentevuil	4,80	10,18	14,30	19,86	14,03	15,65	14,98	11,66
Sorteerresidu PMD	0,00	0,00	4,18	2,01	1,64	2,02	1,96	1,80
Tussentotaal restafval	298,66	295,16	255,21	188,19	171,52	171,33	174,55	168,11
PMD	9,27	14,57	11,31	10,23	11,59	11,61	12,66	12,18
Papier & karton	59,05	65,20	71,40	76,57	72,85	70,85	71,28	70,73
Plastiek afval	0,00	0,00	0,01	1,65	1,89	4,14	6,96	7,84
Piepschuim	0,00	0,00	0,04	0,09	0,12	0,07	0,09	0,10
Glas	23,97	23,62	26,87	26,38	29,23	25,38	27,44	27,46
Vensterglas	0,00	0,00	0,08	0,05	0,04	0,04	0,00	0,15
Groenafval	18,76	22,22	25,60	29,20	32,53	32,25	34,28	62,75
Inerte materialen	59,76	80,41	91,41	96,31	87,76	112,28	122,63	114,41
Houtafval	13,79	16,01	14,43	16,05	20,73	25,00	29,57	27,74
Metalen	0,00	5,63	5,65	5,76	5,78	6,60	6,49	6,59
Wit-en bruingoed	0,00	0,00	0,36	1,59	1,71	2,82	3,57	3,55
Autobanden	0,00	0,00	0,36	0,20	0,30	0,43	0,50	0,43
Kleding	0,00	0,00	1,96	2,72	0,26	0,25	0,20	0,26
Kringloop	1,85	0,00	4,62	4,75	4,55	4,80	4,63	-
Andere	6,14	1,15	0,00	0,00	0,00	0,00	3,75	2,0
Tussentotaal Selectieve inzameling	192,59	228,81	254,10	271,55	269,34	296,52	324,05	333,63
Totaal huishoudelijk afval	491,25	523,97	509,31	459,74	440,86	467,85	498,60	501,74

¹ regio = werkingsgebied IVAREM omvattende de gemeenten Berlaar, Bonheiden, Bornem, Duffel, Lier, Mechelen, Putte, Sint-Amands, Sint-Katelijne-Waver, Willebroek.

BIJLAGE 4: BEREKENING AFVALSCENARIO PLANPERIODE 2005-2009

AFVALFRACTIE	GEKENE CIJFERS								PROGNOSE (SCENARIO)					OPMERKING
	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	
Huisvuil	236,73	226,20	216,58	151,55	140,22	136,20	139,31	140,00	130,00	120,00	122,00	122,00	120,00	impact DIFTAR
Grofvuil	57,13	58,78	20,15	14,77	15,63	17,46	18,30	19,00	18,00	17,00	16,00	16,00	15,00	impact DIFTAR
Gemeentevuil	4,80	10,18	14,30	19,86	14,03	15,65	14,98	15,00	14,00	14,00	13,00	13,00	12,00	
Sorteerresidu PMD	0,00	0,00	4,18	2,01	1,64	2,02	1,96	2,02	2,02	2,02	2,02	2,02	2,02	
tussentotaal restafval	298,66	295,16	255,21	188,19	171,52	171,33	174,55	176,02	164,02	153,02	153,02	153,02	149,02	
PMD	9,27	14,57	11,31	10,23	11,59	11,61	12,66	13,00	13,00	12,00	12,00	11,00	10,00	symbolfractiel
Papier & karton	59,05	65,20	71,40	76,57	72,85	70,85	71,28	72,00	72,00	71,00	71,00	70,00	70,00	
Plastiek afval	0,00	0,00	0,01	1,65	1,89	4,14	6,96	7,00	6,00	6,00	6,00	5,00	5,00	impact DIFTAR
Pepschuim	0,00	0,00	0,04	0,09	0,12	0,07	0,09	0,10	0,10	0,10	0,10	0,10	0,10	
Glas	23,97	23,62	26,87	26,38	29,23	25,38	27,44	28,00	29,00	29,00	30,00	30,00	30,00	
Vensterglas	0,00	0,00	0,08	0,05	0,04	0,04	0,00	0,10	0,10	0,10	0,10	0,10	0,10	
Groenafval	18,76	22,22	25,60	29,20	32,53	32,25	34,28	35,00	31,00	29,00	31,00	30,00	29,00	
Inerte materialen	59,76	80,41	91,41	96,31	87,76	112,28	122,63	120,00	100,00	85,00	90,00	90,00	90,00	impact DIFTAR
Houtafval	13,79	16,01	14,43	16,05	20,73	25,00	29,57	30,00	25,00	20,00	22,00	22,00	22,00	impact DIFTAR
Metalen	0,00	5,63	5,65	5,76	5,78	6,60	6,49	7,00	8,00	8,00	8,00	8,00	8,00	
Wit-en-bruingoed	0,00	0,00	0,36	1,59	1,71	2,82	3,57	4,00	5,00	5,00	5,00	5,00	5,00	
Autobanden	0,00	0,00	0,36	0,20	0,30	0,43	0,50	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	
Kleding	0,00	0,00	1,96	2,72	0,26	0,25	0,20	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	
Kringloop	1,85	0,00	4,62	4,75	4,55	4,80	4,63	5,00	5,00	5,00	6,00	6,00	6,00	symbolfractiel
Andere	6,14	1,15	0,00	0,00	0,00	0,00	3,75	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00	
tussentotaal SI	192,59	228,81	254,10	271,55	269,34	296,52	324,05	325,20	298,20	274,20	285,20	281,20	279,20	
Totaal huishoudelijk afval	491,25	523,97	509,31	459,74	440,86	467,85	498,60	501,22	462,22	427,22	438,22	434,22	428,22	

BIJLAGE 5: GNOP EVALUATIE

LANDSCHAPSEENHEID: VALLEI VAN DE ZENNE					
1. ZONE THIEBROEKVAART					
Doelstelling	Maatregelen	Uitvoerende instantie	Timing	Stand van zaken	Toekomst (MBP2005-2009)
Natuurontwikkeling in functie van herstel relatie rivier-landschap	Aankoop van terreinen wanneer de mogelijkheid zich voordoet	Stad	1996-?	Verschillende eigendommen werden aangekocht in het gebied Thiebroekvaart- Den Battelaer.	Interesse voor bijkomende aankopen in het gebied Thiebroekvaart- Den Battelaer blijft bestaan Uitwerken van een integrale beheersvisie voor het gebied via natuurinrichtingsplan VEN
	Overleg met O.C.M.W. en Afdeling Bos & Groen aangaande het meer natuurgericht beheer van de populierenbossen	Stad en betrokkenen	1997-2000	Bij het herbeplantingsplan van het OCMW bos werd rekening gehouden met natuurgerichte inrichtingsaspecten.	Verder werken aan het vernatuurlijken van de populierenaanplanten Voorzien in overleg met OCMW inzake beheer en eventuele doorverkoop van terreinen.
	Verhoogde politiecontrole om sluikstorten tegen te gaan	Politie	1997-?	Betrapping op heterdaad is zeer moeilijk (geen vervolging). Sporadische politiecontrole langs de dijken.	Verder uitvoeren van controles. Link met de sluikstortcel. Gebieden minder toegankelijk maken voor voertuigen.
	Administratieve controle op de beoefening van de jacht in het gebied	Bos & Groen	1997	Alle jachtrechten op de stadseigendommen werden stopgezet met uitzondering van de verdelging van wilde konijnen met fretten in Thiebroekbos/ Den Battelaer.	Geen jachtrechten toestaan op stadseigendommen, behalve voor verdelgingen op een milieuvriendelijke manier.
	Opkuisactie van het nog talrijk aanwezige zwerfvuil in het gebied (A1)	Stad en jeugdbewegingen	1996	Er werden diverse (lokale) opkuisacties georganiseerd met jeugdverenigingen	Afhankelijk van de noodzaak opkuisacties verder zetten. Creëren van werkpakketten die hieraan tegemoet komen
	Natuureducatieve wandelroute inrichten in samenwerking met de Wielewaal (permanent of beperkt toegankelijk) (A2)	Stad/Wielewaal	1997	Er is een wandelweg voorzien in het gebied (vooral regio Den Battelaer)	Beter uitbouwen van de wandelweg (link met beheersplan Thiebroekbos) Natuureducatief aspect versterken

	Waterhuishouding van het gebied nader onderzoeken om regen – en grondwater langer te kunnen ophouden (A3)	Stad	1997-2000	Natuurpunt heeft reeds heel wat inspanningen geleverd. Problemen blijven bestaan.	Verder onderzoek nodig (herstel historische sluisjes, herbevoeiing met Zennewater indien waterkwaliteit verbetert). Link met de opmaak van het bosbeheersplan
	Inzake natuurtechnisch beheer wordt het beheersplan van de Wielewaal opgevolgd en indien mogelijk uitgebreid (A4)	Wielewaal	1997-?	Meer gronden werden overgedragen aan Natuurpunt. Een globaal beheersplan werd opgesteld en goedgekeurd.	Opmaak van een natuurrichtplan (VEN gebied). Eventuele verdere aankopen en overdrachten.
2. ZONE OUDE DIJLE – ARM					
Herstel van het vloeibeemdenlandschap (A5)	Overleg en administratieve maatregelen om weilanden terug in vloeibeemden om te zetten	Stad en betrokkenen	1996-?	Geen speciale acties ondernomen. Aandachtspunten: kwaliteit Dijlewater, landbouwgebruik, eigendomsproblematiek	Als aandachtspunt mee opnemen in de actualisatie van het Sigmaphan.
	Gewestplanwijziging van bosgebied en gebied voor gemeenschapsvoorzieningen en openbare nutsvoorzieningen naar natuurgebied of reservaatgebied (A6)	Stad	1997-2000	Zone is wel vermeld als POG bij actualisatie Sigmaphan. Gewestplanwijziging werd goedgekeurd op 2/2/1999.	Afgerond
	Berichtgeving en contact naar en met betrokkenen	Stad en betrokkenen	1997-?	Geen bijzondere gebiedsspecifieke berichtgeving vanuit de stad.	Niet meer relevant
	Proefproject op weilanden binnen Oude-Dijle arm	Stad en betrokkenen	1997-?	Natuurpunt nog geen exclusief beheerder van de terreinen. Geen bijzondere acties ondernomen.	Als aandachtspunt mee opnemen in de actualisatie van het Sigmaphan.
3. ZONE ROBBROEK					

Behoud en ontwikkeling van natuurwaarden buiten de natuurgebieden. In dit concrete geval zijn deze natuurwaarden hooilandjes, ruigten en kleine bosjes op vochtige bodem.	Zonevreemde, illegale activiteiten uit het gebied verwijderen (cfr. voetbalveld)(A7)	Stad	1997	In het najaar 1999 werd het bevel gegeven om zonevreemde sportinfrastructuur te verwijderen wat vrij snel gebeurde.	Afgerond
	Overleg met beheerders en grote openbare eigenaars inzake het verdere toekomstige beheer van het gebied	Stad en betrokkenen	1997	Gebied is eigendom van AMINAL Natuur. Weinig info is beschikbaar over het beheer. Lokale gemeenschap wordt weinig betrokken. Op vraag van de natuurwachter helpen de stadsdiensten sporadisch met het opkuisen en afvoeren van zwerfvuil. Toegankelijkheid werd meer aan banden gelegd.	VEN-gebied: opmaak natuurrichtplan i.s.m. de diverse betrokkenen. Stadsbestuur en lokale gemeenschap meer betrekken bij beheer.
	Integratie tuin in omringende landschap (A8)	Stad en eigenaar	1997-2000	Betreft volledig private tuin. Geen actie ondernomen	Opgenomen in VEN gebied: opportuniteit via het natuurrichtplan.
	Onderzoek van de waterhuishouding (A14)	Stad	1997-1998	Waterhuishouding gebied wordt opgevolgd door AMINAL Natuur en Natuurpunt. Op vraag van AMINAL en Natuurpunt wordt de Robbroekloop niet langer geruimd. Enkele kleine stuwen werden geplaatst om het water op te houden.	Geen concrete acties vanuit de stad. Opmaak natuurrichtplan
4. LANDSCHAPSEENHEID: VALLEI VAN DE DIJLE STROOMOPWAARTS MECHELEN					

Behoud en herstel van kleinschalig landschap Verdroging tegengaan om typische natuurwaarden te beschermen	Verwerven van gronden in functie van natuurbehoud door middel van aankoop, ruil en/of vrijwillige beheersovereenkomsten inzake water/weidevogels en/of botanisch beheer aan de Barebeek bij de monding in de Dijle (A9)	Stad	1996-2000	Stad heeft zelf geen gronden aangekocht maar wel toelagen gegeven aan Natuurpunt voor aankoop. Er is een afspraak gemaakt dat de stad zelf geen aankopen verricht.	Verder verlenen van toelagen
	Verkeersremmende maatregelen in de Muizenhoekstraat (A10)	Stad	1997	Er werden borden geplaatst voor de paddentrek (voor- en najaar). Diverse pogingen werden ondernomen om de Muizenhoekstraat "af te sluiten" (verkeerscommissie). Afsluiten is moeilijk wegens bewoning. Plaatsing verkeersbord "uitgezonderd aangelanden en plaatselijk verkeer".	Nagaan of een amfibieëntunnel haalbaar is. Koppeling aan de mogelijk infrastructuurwerken van Aquafin inzake het oplossen van de rioleringsproblematiek van de Muizenhoekstraat
	Voorstellen uitbreiding beschermd landschap Mispeldonk, Mechels Broek			Vragen werden gesteld aan Monumenten en Landschappen. Laatste klassering dateert van 1995. Enkele 'groene' gewestplanwijzigingen en gedeeltelijke opname in VEN-gebied Beide beschermde landschappen vormen een aaneensluitend geheel	Nagaan of klasseringen nog zin hebben gelet op VEN afbakening
	Promotie subsidiereglement aanleg en onderhoud kleine landschapselementen met aandacht voor mei-, slee- en wegedoornhagen (A11)	Stad	1999	Toelagereglement wordt geregeld bekendgemaakt via lokale pers. In het gebied zijn er een aantal aanvragen voor aanplanten/onderhoud door Natuurpunt en particulieren.	Verder bekendmaken van het toelagereglement
	Plaatsen van een sluis op de Dijle ter hoogte van het Mechels Broek (A12)	Bevoegde diensten	1997-2000	In eerste instantie diverse besprekingen gevoerd met alle belanghebbenden. Complexe problematiek. Weinig resultaat. In 2003 opgevolgd vanuit het samenwerkingsverband Beneden-Dijle opgevolgd en terug geactiveerd (overleg,...). Tot op heden geen oplossing.	Verder zetten van het overleg met de betrokkenen. Uitwerken beheersvoorstel met de eigenaar sluis Muizenbrug Beheerssamenwerking met de aangelanden.
	Plaatsen stuw op de Platte Beek na voorafgaand	Bevoegde diensten	1997-2000	Provinciale waterloop. een specifieke acties ondernomen vanuit de stad.	Verder onderzoeken. Moet kaderen in de gebiedsvisie van

	onderzoek (A15)			het bevoeiingsproject Mechels Broek
5. ALGEMENE ACTIES				
Actie	Omschrijving	Stand van Zaken	Toekomst (MBP2005-2009)	
Natuurvriendelijk beheer Tivoli	Meer natuurgericht beheer	Beknopt beheersplan werd opgesteld voor het bosgedeelte. Werd niet uitgevoerd wegens personeelsgebrek. Natuurgerichte activiteiten: amfibieënpool, insectenborders,...	Opmaak van een globaal beheersplan op basis van principes van 'harmonisch park- en groenbeheer'.	
Herwaardering Binnen-Dijle	Waterkwaliteit, oevermuren,...	Uitbouw van de jachthaven Aanleg van het Dijlepad Boottochten op de Binnen-Dijle Waterkwaliteit verbetert i.f.v. de voedende rivieren (Dijle, Zenne) Stelselmatig afkoppelen van rioleringslozingspunten op de Dijle bij nieuwbouw of grondige verbouwingen	Initiatieven van de dienst Zeeschelde voor verbetering van de kademuren. Verder opvolgen van de waterkwaliteit Aandacht voor de plantengroei op de kademuren en in het water.	
Behoud en ontwikkeling stedelijke ecologische infrastructuur	Bufferstroken, verbindingengebieden,...	Diverse acties ondernomen in het ruimtelijk structuurplan Opmaak landschapsplan Vrouwvliet Stadsrandbos Kauwendael Afbakening VEN gebieden	Verder uitvoeren van de acties in het ruimtelijk structuurplan Beeldkwaliteitsplan binnenstad Aandacht voor begeleidend groen t.h.v. spoorwegen en E19	
Natuureducatieve actie	Brochure, diareportage, tentoonstelling,...	Geen acties ondernomen	Acties ondernemen inzake het informeren en sensibiliseren	

BIJLAGE 6

OVERWEGINGSDOCUMENT

Omtrent de uitgebrachte adviezen en opmerkingen
op het ontwerpplan van het

Gemeentelijk Milieubeleidsplan Mechelen 2005-2009

1. Doel van het overwegingsdocument

Dit document komt tegemoet aan de decretale bepaling dat de gemeenteraad het definitieve milieubeleidsplan vaststelt bij een met reden omkleed besluit waarbij in het algemeen wordt vermeld in welke mate rekening werd gehouden met de ingediende adviezen en opmerkingen.

Het document geeft bijgevolg weer welke adviezen en opmerkingen tijdens het openbaar onderzoek bij het stadsbestuur zijn ingediend en een uitspraak over het al of niet weerhouden van de opmerkingen. Het bevat eveneens een overzicht van de geboden advies- en inspraakmogelijkheden en de voornaamste wijzigingen die zijn aangebracht in het ontwerpplan om tot een definitief plan te komen.

2. Kennisgeving ontwerpplan

Het College van Burgemeester en schepenen heeft het ontwerp van milieubeleidsplan 2005-2009 vastgesteld in vergadering van 24 augustus 2004.

Het openbaar onderzoek over dit ontwerpplan werd georganiseerd in de periode van 1 september 2004 tot en met 30 oktober 2004.

Op 15 september 2004 werd in de kleine stadsfeestzaal te Mechelen een informatie- en inspraakvergadering georganiseerd voor de bevolking.

De ter inzage legging en de termijn van het openbaar onderzoek werden ter kennis gebracht van de bevolking d.m.v. een publicatie in:

- De streekkrant;
- Het Nieuwsblad – editie Mechelen;
- Gazet van Antwerpen – editie Mechelen;
- Passe-Partout;
- Website Milieuraad.

Het bericht van bekendmaking van het openbaar onderzoek werd uitgehangen op volgende locaties:

- Stadhuis;
- Bibliotheek;
- Cultureel Centrum;
- De stedelijke wijkhuizen;
- De dorpshuizen in de fusiegemeenten.

De krachtlijnen van het ontwerpplan werden eveneens mondeling toegelicht op volgende overlegmomenten:

- Gemeenteraadscmissie Stadsplanning (23/9/2004)
- Ambtelijk overleg Duurzaamheid (21/10/2004)
- MINAraad (28/9/2004)
- GECORO (12/10/2004)
- Adviesraad Land- en Tuinbouw (20/10/2004)

Een artikel over het ontwerp van milieubeleidsplan werd gepubliceerd in het gemeentelijk personeelsblad (oktober 2004).

Tijdens het openbaar onderzoek werd het ontwerpplan voor advies overgemaakt aan volgende instanties:

- Administratie Leefmilieu van de Vlaamse Gemeenschap (AMINAL) – Afdeling Water;
- Administratie Leefmilieu van de Vlaamse Gemeenschap (AMINAL) – Directoraat Generaal;

- Administratie Ruimtelijke Ordening, Huisvesting en Monumenten en Landschappen van de Vlaamse Gemeenschap;
- Administratie Gezondheidszorg van de Vlaamse Gemeenschap;
- Administratie Economie van de Vlaamse Gemeenschap;
- Vlaamse Milieumaatschappij (VMM);
- Vlaamse Landmaatschappij (VLM);
- Openbare Afvalstoffenmaatschappij voor het Vlaamse Gewest (OVAM);
- Bestendige Deputatie van de provincie Antwerpen;
- Alle leden van de gemeenteraad;
- Alle leden van het managementteam van de stad Mechelen;
- Adviesraad Land – en Tuinbouw;
- IVAREM;
- Provinciaal Instituut voor Hygiëne (provincie Antwerpen);
- Stedelijke MINAraad;
- Gemeentelijke raad voor ontwikkelingssamenwerking Mechelen (GROM).

Het ontwerpplan lag tijdens het openbaar onderzoek ter inzage bij de milieudienst.

3. Overzicht van de ontvangen adviezen/opmerkingen

Volgende instanties dienden schriftelijke opmerkingen in:

- Administratie Leefmilieu van de Vlaamse Gemeenschap (AMINAL) – Directoraat Generaal;
- Bestendige Deputatie van de provincie Antwerpen;
- Vlaamse Milieumaatschappij (VMM);
- Vlaamse Landmaatschappij (VLM);
- Openbare Afvalstoffenmaatschappij voor het Vlaamse Gewest (OVAM);
- IVAREM (geen opmerkingen);
- Adviesraad Land- en Tuinbouw (ALT);
- Stedelijke MINAraad;
- De stedelijke dienst Organisatieadvies;
- GECORO;
- Buurtraad De Spreeuw;
- Dhr. E. d’Hiet;
- Mevr. M. Baert;
- Dhr. J.P. Vanden Weghe;
- Dhr. E. Den Hamer.

Daarenboven werden nog een aantal opmerkingen geformuleerd vanuit verschillende stadsdiensten tijdens tussentijdse overlegmomenten (o.a. ambtelijk overleg duurzaamheid). Deze worden aangeduid als ambtshalve aanpassingen.

In functie van een eenvormige inhoudelijke verwerking van de schriftelijke opmerkingen werden volgende principes gehanteerd:

- het overwegingsdocument geeft in eerste instantie een opsomming van de individuele opmerkingen. De opmerkingen die verschillende malen voorkomen worden besproken in het algemene deel.
- er wordt getracht de opmerkingen beknopt en objectief weer te geven.
- kleine detailopmerkingen, meestal van redactionele aard, en rechtzettingen van kleine inhoudelijke fouten of onvolledigheden worden niet in het overwegingsdocument opgenomen en dus niet gemotiveerd.
- op informatievragen en persoonlijke vaststellingen wordt in dit overwegingsdocument niet ingegaan.
- concrete tips of suggesties die niet rechtstreeks verband houden met dit plan worden niet in dit overwegingsdocument besproken. Ze worden overgemaakt aan de betrokken diensten.

- de voorgestelde aanpassingen vermelden enkel de essentie van de verandering, zonder dat de volledige aanpassingen (tekstblokken, acties) worden weergegeven.
- opmerkingen die geen rechtstreeks verband houden met het ontwerpplan en specifieke klachten of opmerkingen over concrete plaatselijke situaties worden niet in het overwegingsdocument opgenomen en gemotiveerd.

In een eerste onderdeel wordt ingegaan op een aantal algemene (gemeenschappelijke) opmerkingen. Vervolgens wordt ingegaan op de resterende individuele opmerkingen.

Paginanummers of acties bij het formuleren van de opmerkingen verwijzen naar het ontwerp van milieubeleidsplan. De paginanummers of acties bij het formuleren van een standpunt of aanpassing verwijzen naar het definitief milieubeleidsplan. Ingevolge het toevoegen of verwijderen van acties verschillen beide documenten

4. Algemene opmerkingen

Algemeen wordt waardering geuit voor het voorliggende ontwerpplan. De vooropgestelde visies en doelstellingen worden ondersteund. Het plan voldoet aan de bepalingen van de hogere overheid.

Er werden geen tegenstrijdigheden vastgesteld met het gewestelijke en provinciaal milieubeleidsplan.

Opmerking 1: verschillende organisaties/diensten/burgers hebben vragen of wensen meer duiding over de financiële en personele haalbaarheid van het milieubeleidsplan.

Standpunt: gelet op de keuze van de stad voor de opmaak van een gedetailleerd plan is het maken van een kostprijs per actie praktisch niet realiseerbaar. De stad engageert zich om jaarlijks via de begroting en de opmaak van het milieujaarprogramma de nodige budgetten te voorzien voor de uitvoering van het plan. Bijsturing van de financiële middelen is jaarlijks mogelijk in functie van de noodwendigheden. Wat de personeelsbehoefte betreft voor de uitvoering van het plan gaat de stad er van uit dat het bestaande personeelsbestand voldoende is om het milieubeleidsplan uit te voeren. De diensten van de afdeling Milieu en Natuurontwikkeling zijn de belangrijkste katalysatoren en initiatoren. Op termijn zullen naast de milieudienst en de dienst duurzame ontwikkeling ook de diensten milieueducatie en natuur- en groenontwikkeling een grotere rol spelen bij de uitvoering van het beleidsplan. Voor tal van acties ligt het initiatiefrecht bij andere departementen, afdelingen en diensten. Bij sommige acties zijn ook externen betrokken partij.

Een vlotte (interne en externe) samenwerking is een basisvoorwaarde om het milieubeleidsplan 2005-2009 goed te kunnen uitvoeren. Bij de opmaak van het nieuwe personeelsbehoefteplan van de afdeling Milieu en Natuurontwikkeling (momenteel in ontwerp) werd rekening gehouden met het voorliggende milieubeleidsplan. Daarenboven is het aantal nieuwe acties beperkt in verhouding tot het verder zetten of in stand houden van reeds lopende acties.

Aanpassing: hoofdstuk 10 (financiële en personele implicatie) wordt met deze informatie verduidelijkt (p. 207, p.210).

Opmerking 2: het onderscheid 'bindend en indicatief' wordt door verschillende instanties op een andere manier geïnterpreteerd.

Standpunt: het belang van een actie is vaak onafhankelijk van het bindend karakter. Een actie is 'bindend' indien de uitvoering ervan is opgelegd in het kader van een verplichting tegenover hogere overheden (beleidsplannen, uitvoeringsplannen), verplichtingen vanuit de samenwerkingsovereenkomst 2002-2004 "milieu als opstap naar duurzame ontwikkeling" met het Vlaams Gewest of wanneer de uitwerking van de actie extra aandacht verdient in de komende planperiode (o.a. voor het nastreven van de vooropgestelde doelstellingen). Alle andere acties worden als 'indicatief' omschreven. Wanneer een actie als indicatief wordt aangeduid betekent dit niet dat de uitvoering ervan geheel vrijblijvend is.

Aanpassing: de tekst op pagina 9 (inleiding) wordt verduidelijkt.

5. Individuele opmerkingen

5.1. Administratie Leefmilieu van de Vlaamse Gemeenschap (AMINAL) – Directoraat Generaal.

Opmerking 3: de stand van zaken van de opmaak van de milieubarometer dient te worden verduidelijkt (verplichting samenwerkingsovereenkomst 2002-2004 - milieu als opstap naar duurzame ontwikkeling)

Standpunt: voor een gedetailleerde stand van zaken omtrent de opmaak van de milieubarometer wordt verwezen naar het milieujaarprogramma. Binnen dit milieubeleidsplan wordt enkel het kader geschetst waarbinnen de opmaak is gestart en verder dient te worden uitgevoerd. De weergegeven stand van zaken in het MBP is echter vrij summier en kan worden aangevuld.

Aanpassing: de tekst m.b.t. de milieubarometer wordt aangevuld met een beknopte stand van zaken (p.19)

Opmerking 4: verduidelijking van het actieplan interne milieuzorg is wenselijk.

Standpunt: het doel en de opzet van het actieplan zijn inderdaad vrij summier weergegeven. De bestaande omschrijving wordt verduidelijkt. Voor een gedetailleerde beschrijving wordt verwezen naar het milieujaarprogramma.

Aanpassing: de tekst m.b.t. het actieplan IMZ wordt aangevuld met een beknopte omschrijving (p.21)

Opmerking 5: aan het gebruik van FSC-gelabeld hout wordt best ook het vermijden van chemische houtverduurzaming gekoppeld.

Standpunt: het vermijden van chemische houtverduurzaming is opgenomen in het hoofdstuk 'verven en vernissen'.

Aanpassing: In het hoofdstuk 'duurzaam geëxploiteerd hout' wordt een verwijzing opgenomen naar het thema 'verven en vernissen' (p.53).

Opmerking 6: toevoegen van een bijlage met de metingen van de kwaliteit van oppervlaktewater (VMM) op het grondgebied van Mechelen.

Standpunt: Uit de beschrijving van de bestaande toestand blijkt dat de informatie omtrent de kwaliteit van de oppervlaktewateren op het grondgebied van de stad sterk versnipperd is over verschillende instanties (VMM, stad,...). De meetresultaten worden momenteel niet systematisch bijgehouden en beoordeeld. Actie W_17 werd opgesteld om dit in kaart te brengen en te beoordelen.

Aanpassing: geen aanpassingen

Opmerking 7: betrokkenheid van het Vlaamse Gewest bij Actie W_39 (stedelijke rioleringsdatabank) ontbreekt.

Standpunt: Gezien de stad bij de uitbouw van de databanken ervoor opteert om nauw samen te werken met de hogere overheid is het Vlaamse Gewest een belangrijke betrokkene bij deze actie. Wanneer er vanuit het Vlaamse Gewest initiatieven worden genomen zal de stad hier op aansluiten.

Aanpassing: het Vlaamse Gewest wordt als betrokkene toegevoegd aan actie W_39 (p.102).

Opmerking 8: uit de omschrijving van actie W_13 (opmaak waterwegwijzer voor lokale besturen) is niet duidelijk wat de opzet is van de actie en wie dan ook de juiste betrokkenen zijn vanuit het Vlaamse Gewest.

Standpunt: opzet van de actie is te komen tot een waterwegwijzer voor lokale besturen zoals het Vlaamse Gewest (Vlaamse Milieumaatschappij) er een heeft uitgewerkt voor architecten (waterwegwijzer voor architecten).

Aanpassing: de titel van de actie wordt verduidelijkt en AMINAL water wordt toegevoegd als betrokkene (p.90)

Opmerking 9: bij actie W_49 (in kaart brengen van de grondwaterkwaliteit) dienen verschillende diensten van het Vlaams Gewest extra te worden vermeld.

Standpunt: De verschillende diensten van het Vlaams Gewest die worden aangehaald zijn inderdaad belangrijk bij deze actie.

Aanpassing: de lijst met betrokkenen voor actie W_49 wordt aangevuld zoals voorgesteld (p.108)

Opmerking 10: bij Actie W_52 (grondwaterconsumptie) dient ook de Administratie gezondheidszorg betrokken te worden

Standpunt: De administratie gezondheidszorg is inderdaad belangrijk bij deze actie

Aanpassing: de lijst met betrokkenen voor actie W_52 wordt aangevuld zoals voorgesteld (p.108)

Opmerking 11: inzake het thema waterzuivering kan er meer aandacht worden geschonken aan 'overstorten in kwetsbare gebieden'.

Standpunt: het in kaart brengen en saneren van de lozingspunten en overstorten van ongezuiverd afvalwater is een aandachtspunt voor de stad (actie W_32). Extra nadruk kan worden gelegd op kwetsbare gebieden.

Aanpassing: de omschrijving van actie W_32 (p.101) en de tekst van het beleidskader (p.98) worden aangevuld.

Opmerking 12: de bemiddelende rol inzake bescherming en beheer van soorten is niet in overeenstemming met de voorgestelde actie.

Standpunt: het gebruik van de term 'bemiddelend' houdt verband met het voeren van sensibiliserende acties, het stimuleren van (aanvullende) onderzoeken, het ondersteunen van lokale soortgerichte acties, toezicht en handhaving. Hiertoe zijn verschillende acties voorzien. De term 'bemiddeld' is in deze optiek niet correct.

Aanpassing: De term 'bemiddelend' wordt verwijderd en de tekst wordt verduidelijkt (p.126).

Opmerking 13: de afbakening van het randstedelijk gebied Mechelen dient als knelpunt te worden geformuleerd inzake natuur en landschap.

Standpunt: Binnen het afbakeningsproces van het randstedelijk gebied Mechelen wordt rekening gehouden met de bindende bepalingen van het ruimtelijke structuurplan van de stad inzake het vrijwaren en versterken van de groene verbindingen met het buitengebied. De stad ervaart het planningsproces niet onmiddellijk als een knelpunt. Een (definitieve) afbakening ter zake zorgt voor duidelijkheid op lange termijn inzake de bestemming van de buitengebieden.

Aanpassing: een link met de afbakening van het randstedelijk gebied Mechelen wordt opgenomen in de tekst (p.128)

Opmerking 14: de link tussen de knelpunten/opportunities en de acties in de cluster natuurlijke entiteiten (onderdeel natuur en landschap) is onvoldoende uitgewerkt.

Standpunt: Alle geformuleerde knelpunten en opportuniteiten vertalen zich in één of meerdere acties van het milieubeleidsplan.

Aanpassing: geen aanpassingen

Opmerking 15: De acties van de cluster natuurlijke entiteiten (natuur, landschap, bos en groen) zijn onvoldoende gelinkt aan de doelstellingen en de garantie tot uitvoering ontbreekt.

Standpunt: De acties (60 tal) zijn gegroepeerd in 12 doelstellingen. Deze doelstellingen bestrijken het volledige domein inzake natuur, landschap, bos en groen waarbinnen de stad een rol kan vervullen. Er is een duidelijke link tussen de actie en de bijhorende doelstelling. Garanties naar uitvoering kan het milieubeleidsplan niet bieden (= plan). De uitvoering staat beschreven in de jaarlijkse rapportering via het milieujaarprogramma. Door het formuleren van deze acties in het milieubeleidsplan engageert de stad zich om jaarlijks via de begroting en de opmaak van het milieujaarprogramma de nodige budgetten te voorzien. Bijsturing van de financiële middelen is jaarlijks mogelijk in functie van de noodwendigheden. Bijhorende timing geeft aan tegen welke periode de actie moet uitgevoerd zijn. Dit mag niet geïnterpreteerd worden alsof er in de periode ervoor geen aandacht wordt geschonken aan deze acties. De planning en rapportering in het milieujaarprogramma geven aan in welke mate er ook rekening wordt gehouden met de voorbereiding van acties op langere termijn (zie o.a. MJP2004).

Aanpassing: geen aanpassingen.

Opmerking 16: afstemming tussen de visies/acties van het natuurproject Beneden-Dijlevallei en de (komende) acties van de deelbekkenbeheerplannen is noodzakelijk.

Standpunt: Alle initiatieven (studies of visies) die worden uitgewerkt binnen het projectgebied van de Beneden-Dijle worden van nabij opgevolgd. Er wordt over gewaakt dat deze visies in overeenstemming zijn met deze van de betrokken partners in het project. De afstemming wordt a-priori voorzien.

Aanpassing: de tekst wordt verduidelijkt (p.118)

Opmerking 17: meer aandacht voor sensibilisatie van de bevolking inzake asbest

Standpunt: Asbest wordt in het plan aangehaald als een aandachtspunt. Sensibilisatie van de bevolking gebeurt momenteel via de verspreiding van de brochure van het Vlaamse Gewest (asbest in en om het huis) en de zorgvuldige inzameling via de containerparken. Een extra actie kan hieromtrent worden voorzien.

Aanpassing: extra actie inzake sensibilisering van de bevolking rond asbest wordt voorzien (H_43, p.164). De beschrijving van de bestaande toestand wordt aangevuld (p.162).

5.2. Bestendige Deputatie provincie Antwerpen

Opmerking 18: de grote detailleringsgraad van het plan zorgt voor een grote administratieve belasting.

Standpunt: de stad heeft bij de opmaak van het plan geopteerd zo volledig mogelijk te zijn.

Een grote detailleringsgraad heeft naar uitvoering van het plan geen effect op een grotere administratieve belasting. Integendeel, er kan gericht worden gewerkt rond specifieke acties.

Aanpassing: geen aanpassing

Opmerking 19: meer clusteren van acties (vooral deze die kunnen beschouwd worden als tussenstappen van één globalere actie).

Standpunt: de stad heeft bij de opmaak van het plan gekozen voor voldoende detaillering van de acties waardoor de uitvoering en timing beter kunnen worden opgevolgd en uitgevoerd. Het clusteren van acties zorgt voor een te algemene omschrijving waardoor de uitvoering ervan onduidelijk wordt en er achteraf toch opsplitsing nodig is.

Aanpassing: geen aanpassing

Opmerking 20: een bronvermelding of literatuurlijst toevoegen

Standpunt: Een bronvermelding voor de belangrijkste gegevens is in het plan opgenomen via de tekst of via de voetnoten. Een literatuurlijst biedt geen meerwaarde.

Aanpassing: geen aanpassingen

Opmerking 21: de opmaak van een voortgangsrapport van het MJP, dat op zich reeds een voortgangsrapport is van het MBP, zorgt voor een extra administratieve belasting en is niet nuttig.

Standpunt: met het oog op een goede uitvoering van de jaarlijkse acties in het milieujaarprogramma maakt de stad, als intern werkdocument, een beknopte tussentijdse stand van zaken op. Dit laat de stad toe desgevallend bij te sturen in de uitvoering van sommige acties van het MJP. Dit is belangrijk gelet op het feit dat het milieujaarprogramma door de hogere overheid wordt geëvalueerd in het kader van de engagementen opgenomen in de samenwerkingsovereenkomst 2002-2004 'milieu als opstap naar duurzame ontwikkeling'. Deze werkwijze heeft reeds zijn nut bewezen. Gelet op het feit dat dit eerder een interne werkwijze is en het voortgangsrapport geen officiële status heeft worden acties I_16 en I_17 geschrapt en wordt de werkwijze aangevuld in de tekst.

Aanpassing: Actie I_16 en I_17 worden geschrapt. De tekst wordt verduidelijkt (p.19).

Opmerking 22: clusteren van acties I_26 en H_43 i.v.m. de gemeentelijke administratieve sancties.

Standpunt: Het betreft inderdaad tweemaal dezelfde actie, enerzijds bekeken vanuit het standpunt van het instrumentarium en anderzijds vanuit toezicht en handhaving inzake hinder.

Aanpassing: De actie binnen hinder wordt geschrapt en er wordt verwezen naar het instrumentarium (p.167)

Opmerking 23: niet elke productgroep binnen milieuverantwoord productgebruik dient afzonderlijk te worden besproken.

Standpunt: de richtlijnen van het Vlaamse Gewest (samenwerkingsovereenkomst) ter zake werden gevolgd. Deze stellen een opsplitsing per productgroep voorop. Elke productgroep heeft zijn eigen specifieke karakteristieken inzake uitvoering en timing waardoor een opsplitsing te verantwoorden is. Het clusteren van de acties zorgt voor een te algemene omschrijving waardoor de uitvoering ervan onduidelijk wordt.

Aanpassing: geen aanpassingen.

Opmerking 24: integreren van actie W_4 (overleg met Polder) in actie W_1 (oprichting van de waterschappen)

Standpunt: De waterschappen zijn het platform om te komen tot gezamenlijke afspraken inzake integraal waterbeheer tussen alle betrokken partners binnen het waterschap. Het

overleg met de Polder in dit milieubeleidsplan betreft een zeer specifiek gebiedsgericht overleg. Indien bij de oprichting van het waterschap moest blijken dat een dergelijke overleg binnen het waterschap kan besproken worden kunnen beide acties in elkaar overgaan. Binnen de huidige context is het wenselijk beide acties duidelijk van elkaar te onderscheiden.

Aanpassing: geen aanpassing

Opmerking 25: actie H_33 is een specificatie van actie H_2 (hinder). Deze acties dienen geïntegreerd te worden. Te veel fragmenteren neemt een stuk kracht van het beleid weg.

Standpunt: Met betrekking tot het hoofdstuk hinder heeft de stad ervoor geopteerd om een onderscheid te maken in de belangrijkste hinderthema's geluid, licht, geur, bodem, zwerfvuil lucht (conform de richtlijnen van het Vlaamse Gewest). Elk thema heeft zijn eigen aanpak. Deze 'fragmentatie' heeft net tot doel om de uitwerking ervan op het terrein duidelijk te maken. Op basis van de opmerkingen van OVAM werd deze actie reeds aangepast en uitgebreid waardoor de finaliteit van beide acties verschilt.

Aanpassing: geen aanpassingen

5.3. Vlaamse Milieumaatschappij (VMM)

Opmerking 26: de kwaliteitstoestand van de waterlopen en de waterbodem is niet gedetailleerd beschreven.

Standpunt: Uit de beschrijving van de bestaande toestand blijkt dat informatie omtrent oppervlaktewater en slibkwaliteit op het grondgebied van de stad sterk versnipperd is. De meetresultaten worden momenteel niet systematisch bijgehouden en beoordeeld. Actie W_17 (water) en W_42 (slib) werden opgesteld om dit in kaart te brengen en te beoordelen. De stad neemt akte van de verwijzing naar de beschikbare meetresultaten binnen de VMM (website - meetnet).

Aanpassing: de tekst van de beschrijving van de bestaande toestand wordt verduidelijkt (p.92)

Opmerking 27: aanleg van een gescheiden stelsel is pas efficiënt wanneer ook aandacht wordt geschonken aan het scheiden van afvalwater en hemelwater op particulier domein.

Standpunt: de stad hecht veel aandacht om op private terreinen de scheiding van afvalwater en hemelwater te voorzien. De stedenbouwkundige verordening 'geïntegreerd rioleringsbeleid' legt deze verplichting op. Er wordt ook rekening gehouden met de bepalingen van de nieuwe gewestelijke bouwverordening inzake hemelwateropvang en infiltratie.

Aanpassing: de tekst van de beschrijving van de bestaande toestand wordt verduidelijkt (p.99)

5.4. Vlaamse Landmaatschappij (VLM)

Opmerking 28: de beheersovereenkomst 'perceelrandenbeheer' kan als extra opportuniteit worden opgenomen om de verontreiniging van waterlopen te voorkomen.

Standpunt: het instrument van beheersovereenkomsten is voor de stad een aandachtspunt. Inzake natuur werden hiertoe acties N_41 en N_42 opgesteld. Het perceelrandenbeheer kan inderdaad als extra opportuniteit worden vermeld inzake het waterlopenbeheer.

Aanpassing: perceelrandenbeheer wordt als extra opportuniteit opgenomen (p.95) en de tekst van de beschrijving van het beleidskader wordt aangevuld (p.91)

Opmerking 29: de betrokkenheid van de VLM bij het informeren en sensibiliseren inzake beheersovereenkomsten ontbreekt

Standpunt: de VLM is inderdaad een belangrijke actor inzake de beheersovereenkomsten .

Aanpassing: VLM wordt als betrokkene toegevoegd aan acties N_37 en N_41.

5.5. Openbare Afvalstoffenmaatschappij voor het Vlaamse Gewest (OVAM)

Opmerking 30: extra aandacht besteden aan de selectieve inzameling van bedrijfsafvalstoffen van de gemeentelijke diensten (minstens voldoen aan de bepalingen van Vlarea).

Standpunt: het optimaliseren van de selectieve inzameling van de gemeentelijke bedrijfsafvalstoffen is een aandachtspunt voor de stad (actie AS_37).

Aanpassing: de omschrijving van de actie wordt uitgebreid zoals voorgesteld (p.76)

Opmerking 31: extra actie voorzien inzake het sensibiliseren van de bevolking in verband met de wettelijke verplichtingen en mogelijkheden bij het gebruik stellen en onderhoud van oude stookolietanks

Standpunt: het plan besteedt aandacht aan het sensibiliseren van de bevolking inzake het voorkomen van bodemverontreiniging (actie H_41). Oude Stookolietanks maken deel uit van de opzet van deze actie.

Aanpassing: geen aanpassingen

Opmerking 32: opleggen van een oriënterend bodemonderzoek bij nieuwe verkavelingen

Standpunt: De stad erkent het belang van het uitvoeren van bodemonderzoeken. Het verplicht opleggen van een bodemonderzoek bij elke verkavelingsvergunning heeft echter belangrijke budgettaire consequenties en is daarenboven niet relevant voor alle verkavelingen. Dit dient geval per geval te worden onderzocht. Het stapsgewijs in kaart brengen van bestaande en het voorkomen van nieuwe bodemverontreiniging zijn belangrijke aandachtspunten voor de stad. Hiertoe zijn verschillende acties opgenomen. Actie H_33 heeft als doel bij het afleveren van vergunningen inzake milieu en stedenbouw aandacht te hebben voor bodemverontreinigende activiteiten. Deze actie kan worden uitgebreid met 'verkavelingsvergunningen' en het in kaart brengen van de bestaande bodemverontreiniging kan als extra aandachtspunt worden meegenomen.

Aanpassing: de omschrijving van actie H_33 wordt aangevuld (p.163).

Opmerking 33: een bodemonderzoek laten uitvoeren bij de aan- en verkoop van gronden door de gemeente, ook wanneer dit niet verplicht is. De gronden van de gemeente screenen op bodemverontreiniging.

Standpunt: De stad erkent het belang van het uitvoeren van bodemonderzoeken om de bodemverontreiniging op het grondgebied in kaart te brengen. Het opleggen van een bodemonderzoek bij elke aan- en verkoop heeft echter belangrijke budgettaire consequenties en is daarenboven niet relevant voor alle aan- en verkopen. Dit dient geval per geval te worden onderzocht. De stad wenst zich echter te engageren om stapsgewijs de bodemverontreiniging van gronden in eigendom in kaart te brengen.

Aanpassing: een extra actie omtrent deze problematiek wordt opgenomen in het plan (H_40, p. 164).

5.6. Adviesraad Land- en Tuinbouw (ALT)

Opmerking 34: nomenclatuur van de waterlopen op figuur 14 is niet in overeenstemming met de recente benamingen.

Standpunt: De nomenclatuur is afkomstig van de GIS-bestanden van de hogere overheid. Deze data laag blijkt niet meer actueel te zijn.

Aanpassing: figuur 14 wordt aangepast (p.86)

Opmerking 35: aandacht voor het gecontroleerd beheer van soorten (vossen, aalscholvers,...) en aanvullende sensibilisering

Standpunt: de stad wenst zijn rol verder te zetten inzake de bescherming en het beheer van soorten op zijn grondgebied. Dit kan bestaan uit het voeren van sensibiliserende acties, het stimuleren van (aanvullende) onderzoeken, het ondersteunen van lokale soortgerichte acties, toezicht en handhaving.

Aanpassing: de tekst wordt verduidelijkt (p.126) en een extra actie wordt voorzien m.b.t. sensibilisering (N_35, p.133)

Opmerking 36: niet enkel repressief optreden inzake natuur maar ook pedagogisch/sensibiliserend.

Standpunt: de stad heeft in het plan naast handhaving en toezicht inzake natuur ook aandacht voor het informeren en sensibiliseren van de bevolking en heeft hiertoe verschillende acties opgenomen.

Aanpassing: geen aanpassingen.

5.7. GECORO

Opmerking 37: de doelstellingen en de indicatoren nodig voor de uitvoering van de milieutoetsing van het mobiliteitsplan dienen goed te worden vastgelegd.

Standpunt: De doelstellingen en indicatoren voor de milieutoetsing werden vastgelegd door het Vlaamse Gewest door middel van een vragenlijst die diende beantwoord te worden.

Aanpassing: geen aanpassingen.

Opmerking 38: bij mobiliteit niet enkel rekening houden met de verkeersleefbaarheid maar ook de leefbaarheid in het algemeen

Standpunt: de leefbaarheid in het algemeen is een aandachtspunt voor de stad. Verschillende acties worden voorgesteld dewelke rekening houden met de effecten van luchtvervuiling, broeikasgassen, geluidshinder (zie tabel 12). Voor de planning van deze acties wordt verwezen naar het mobiliteitsplan van de stad.

Aanpassing: geen aanpassingen

Opmerking 39: normen vastleggen over het aantal noodzakelijke fietsstallingen (cfr. stallingswijzer)

Standpunt: De stallingswijzer kan als richtinggevend kader worden gebruikt om het nodige aantal fietsstallingen te berekenen. Voor de planning van deze acties wordt verwezen naar het mobiliteitsplan van de stad.

Aanpassing: de tekst wordt aangevuld met een verwijzing naar de stallingswijzer (p. 181)

Opmerking 40: voor het informeren en sensibiliseren van bedrijven voor de opmaak van bedrijfsvervoerplannen zijn praktijkvoorbeelden nodig en een aanspreekpunt binnen de stad.

Standpunt: Een aanspreekpunt omtrent deze problematiek bevindt zich binnen de dienst ruimtelijke planning en mobiliteit. De uitbouw van een stedelijk bedrijfsvervoerplan voor de eigen diensten zal er toe bijdragen dat de interne knowhow verder zal worden uitgebouwd.

Aanpassing: geen aanpassingen

Opmerking 41: opmaak van bereikbaarheidsplannen voor de stedelijke parken en bossen.

Standpunt: de opmaak van bereikbaarheidsplannen is een aandachtspunt voor de stad. Dit wordt stelselmatig onderzocht bij de opmaak van de inrichtingsplannen en beheersplannen van deze gebieden (cfr. de richtlijnen van het harmonisch park- en groenbeheer). Het milieubeleidsplan (p.138) stelt expliciet dat rekening moet worden gehouden met de integratie van het park in de omgeving (bereikbaarheid, parkings,...)

Aanpassing: geen aanpassingen.

5.8. MINAraad (MR) / Eric d'Hiet (ED)

Opmerking 42 (MR): de milieuraad en bevolking zijn te weinig betrokken als actor bij de opmaak van het MBP.

Standpunt: De stad voorziet alle mogelijke instrumenten om de bevolking en de milieuraad maximaal te betrekken. Deze inspraak werd versterkt t.o.v. het vorige plan. Afgevaardigden van de MINAraad werden uitgenodigd bij de eerste besprekingen op de gemeentelijke werkgroepen. Het ontwerpplan werd toegelicht op de MINAraad en op een infoavond voor de bevolking.

Aanpassing: geen aanpassingen

Opmerking 43 (MD+ ED): de aanpak en invulling milieubarometer moet concreter.

Standpunt: Voor een stand van zaken omtrent de concrete uitwerking van de milieubarometer wordt verwezen naar de milieujaarprogramma's. Het MBP schetst het kader en de timing waarbinnen de milieubarometer wordt opgesteld.

De weergegeven stand van zaken in het MBP is echter vrij summier en kan worden aangevuld.

Aanpassing: de tekst m.b.t. de milieubarometer wordt aangevuld met een beknopte stand van zaken (p.19)

Opmerking 44 (MR): de stad moet niet 'aandringen' maar 'overgaan tot' de oprichting van een milieucel binnen de politiezone.

Standpunt: vanuit de stad kan enkel worden aangedrongen voor de oprichting van een milieucel. De afgelopen maanden is er binnen de politie een eerste aanzet gegeven in die richting door de aanstelling van twee hulpagenten die bevoegd zijn voor sluikstorten.

Aanpassing: geen aanpassingen

Opmerking 45 (MR): vrijwilligers zijn meer dan alleen compostmeesters.

Standpunt: vrijwilligers zijn inderdaad meer dan enkel de compostmeesters. Ook rond andere thema's werkt de stad reeds intens samen met vrijwilligers (klimaatwijken, trage wegen, beheer natuurgebieden,...)

Aanpassing: de tekst wordt aangevuld met voorbeelden van andere projecten waarbij wordt samengewerkt met vrijwilligers (p.33)

Opmerking 46 (MR/ED): afvalpreventie komt onvoldoende tot uiting. Meer bindende acties.

Standpunt: zowel uit de beschrijving van de bestaande toestand als het aantal opgesomde acties blijkt dat afvalpreventie een prioritaire beleidslijn is voor de stad. Het al dan niet belangrijk zijn van een actie mag niet gekoppeld worden aan het bindend karakter (zie algemene opmerkingen). Heel wat acties zijn vandaag de dag reeds in uitvoering en vergen enkel opvolging.

Aanpassing: geen aanpassingen

Opmerking 47 (MR): extra aandacht voor sluikeplakken.

Standpunt: sluikeplakken is een aandachtspunt voor de stad en is impliciet opgenomen in het luik 'zwerfvuil'. In vergelijking met sluikestorten en sluikeverbranden kan dit thema explicieter worden omschreven in het plan.

Aanpassing: de tekst (p.165) en actie H_44 (p. 170) worden aangevuld.

Opmerking 48 (MR/ED): concrete acties opnemen inzake een GFT-inzameling in het stadscentrum.

Standpunt: het grondgebied van de stad is gelegen in groenregio en niet in een GFT-regio. Inzameling van groenafval is prioritair. IVAREM onderzoekt de mogelijkheden inzake een GFT-opphaling in het stadscentrum.

Aanpassing: geen aanpassingen

Opmerking 49 (MR): aandringen bij de hogere overheid voor uitvoeringsbesluiten inzake integraal waterbeheer.

Standpunt: het Vlaamse Gewest is volop bezig met het uitwerken van de uitvoeringsbesluiten. Extra initiatieven vanuit de stad zijn niet opportuun.

Aanpassing: geen aanpassingen.

Opmerking 50 (MR): verkeersknooppunt E19-R6 mag niet in vraag worden gesteld.

Standpunt: het verkeersknooppunt wordt niet in vraag gesteld.

Aanpassing: de tekst wordt verduidelijkt (p.122).

Opmerking 51 (MR/ED): N16 is ook barrière (ontsnipperingsknelpunt) ter hoogte van Blaasveldbroek.

Standpunt: de ontsnipperingsknelpunten in het plan werden beschreven in bestaande studies en rapporten. Aanvullende knelpunten zullen worden onderzocht in functie van de verdere concrete uitwerking van de knelpunten. De stad neemt akte van deze vaststelling.

Aanpassing: geen aanpassingen.

Opmerking 52 (MR): extra aandacht voor het sensibiliseren van de bevolking inzake de aanwezigheid van vossen.

Standpunt: het creëren van een extern draagvlak inzake natuurbescherming is een belangrijk aandachtspunt voor de stad. Een extra sensibiliserende actie kan worden voorzien.

Aanpassing: de tekst wordt verduidelijkt (p.126) en een extra actie wordt voorzien m.b.t. deze problematiek (N_35, p.133)

Opmerking 53 (MR): waarom acties inzake vossen, reigers en aalscholvers voorzien indien deze niet als knelpunt worden aangehaald ?

Standpunt: De acties hebben tot doel de verschillende belangen hieromtrent op een objectieve manier te kunnen beoordelen.

Aanpassing: geen aanpassingen.

Opmerking 54 (MR): meer aandacht voor bossen in bufferzones en zonevreemde bossen
Standpunt: een onderscheid moet worden gemaakt tussen 'bufferzones als bestemming op het gewestplan' en 'bufferzones als ruimtelijke scheiding tussen activiteiten'. Algemeen heeft de stad aandacht voor bossen op zijn grondgebied (o.a. Stadsrandbos, participatie aan het regionaal bosuitbreidingsproject). Binnen het bosuitbreidingsproject wordt niet enkel gekeken naar effectieve bosuitbreiding maar ook naar bestemmingswijzigingen.
Aanpassing: geen aanpassingen.

Opmerking 55 (MR): ook de recreatieve impact van het Vrijbroekpark moet worden bekeken i.p.v. enkel de mobiliteitsproblematiek.
Standpunt: Wat kan en niet kan inzake het gebruik van het park is vastgelegd in de gewestplanbestemming van het gebied (parkgebied en geen recreatiegebied).
Aanpassing: geen aanpassingen

Opmerking 56 (MR/ED): in kaart brengen van alle bufferzones (beschrijving, grootte, inhoud) op het grondgebied van de stad.
Standpunt: de bufferzones zijn reeds in kaart gebracht en vastgelegd via verschillende stedenbouwkundige plannen.
Aanpassing: geen aanpassingen

Opmerking 57 (MR): niet alleen voorzien in reglementen. Ook aandacht hebben voor toezicht en handhaving
Standpunt: het plan voorziet niet enkel in de opmaak/actualisatie van reglementen maar heeft ook aandacht voor verhoging van het toezicht en de handhaving. Hiertoe zijn verschillende acties voorzien binnen de verschillende thematische hoofdstukken (afvalstoffen, hinder, natuur,...)
Aanpassing: geen aanpassingen

Opmerking 58 (MR): er wordt een uitdovingsbeleid gevoerd vanuit de stad m.b.t. de werkgroep lucht.
Standpunt: het plan bevestigt het belang van de werkgroep lucht. De samenkomst van de werkgroep is echter onderhevig aan de noodwendigheden.
Aanpassing: geen aanpassingen

Opmerking 59 (MR): het plan is niet specifiek/concreet genoeg voor het grondgebied van de stad.
Standpunt: uit de diverse beschrijvingen en acties blijkt dat de basis van dit plan bestaat uit specifieke en concrete maatregelen op maat van de stad. Tal van acties passen in het beleid van hogere overheden (provincie, Vlaams Gewest) waardoor deze van toepassing zijn op alle gemeenten. Door een sterke regionale intergemeentelijke samenwerking zijn er ook tal van acties waarbij naburige gemeenten betrokken zijn.
Aanpassing: geen aanpassingen

Opmerking 60 (MR): te veel acties zijn gericht op de binnenstad.
Standpunt: de stadskern heeft zijn eigen specificiteit inzake milieu waardoor specifieke gebiedsgerichte acties noodzakelijk zijn. Tal van acties houden echter verband met de globaliteit van het grondgebied of het buitengebied op zich.
Aanpassing: geen aanpassingen

Opmerking 61 (MR/ED): voorrang geven aan inventariseren en in kaart brengen van problemen/knelpunten (+ digitale verwerking)
Standpunt: het plan besteedt zeer veel aandacht aan het inventariseren en in kaart brengen van gegevens. Het ontbreken van basisgegevens wordt frequent aangehaald als een knelpunt. Problemen en knelpunten zullen stapsgewijs worden aangepakt via de voorgestelde acties.
Aanpassing: geen aanpassingen.

5.9. Dhr. E. Den Hamer

Opmerking 62: het plan houdt onvoldoende rekening met een integrale aanpak en betrokkenheid van doelgroepen
Standpunt: het plan stelt een integrale aanpak voorop met aandacht voor de verschillende doelgroepen. Enerzijds blijkt dit uit de opbouw van het plan en anderzijds uit de voorgestelde acties (betrokkenen). De bestaande toestand beschrijft verschillende acties die in het verleden

werden ondernomen om de integratie van de verschillende beleidsdomeinen te versterken met milieu als opstap. Ook voor de komende planperiode worden tal van acties vooropgesteld die deze integratie verder zetten en de betrokkenheid van de doelgroepen vergroten.

Aanpassing: geen aanpassingen

Opmerking 63: het plan doet vermoeden dat de 'sector milieu' de andere beleidsdomeinen 'de baas wilt spelen'.

Standpunt: de maatregelen en acties die zijn vooropgesteld hebben respect voor de verhoudingen tussen verschillende beleidsdomeinen. Elk beleidsdomein behoudt zijn eigen visies en plannings. Conform de richtlijnen van de hogere overheden is het de opzet om de bij alle beleidsdomeinen rekening te houden met de milieuaspecten (integratie). Deze wisselwerking gebeurt in twee richtingen.

Aanpassing: geen aanpassingen.

Opmerking 64: een kruistabel of leeswijzer zou nuttig zijn om te kunnen inschatten welke domeinen elkaar beïnvloeden.

Standpunt: het plan bevat een globaal actieplan waarin alle acties zijn weergegeven met de initiatiefnemer en de betrokkenen. Dit overzicht moet volstaan om de lezer wegwijs te maken in de wisselwerking tussen de verschillende beleidsdomeinen.

Aanpassing: geen aanpassingen.

Opmerking 65: de uitspraken inzake DIFTAR zijn niet in overeenstemming met de recente beleidsbeslissingen.

Standpunt: conform de beleidsbeslissingen wordt de toepassing van het principe 'de vervuiler betaalt' vooropgesteld. Het plan maakt melding van voorbereidende werkzaamheden om een invoering van DIFTAR te onderzoeken. De omschrijving van actie AS_40 kan nog worden aangepast in functie van beschrijving in de tekst.

Aanpassing: Actie AS_40 (p.180) wordt aangepast.

5.10. Mevr. M. Baert

Opmerking 66: te weinig Mechels cijfermateriaal. Te vaak verwijzingen naar algemenere cijfers, studies en onderzoeken.

Standpunt: Bij de opmaak van het plan werd rekening gehouden met het bestaande en betrouwbare cijfermateriaal voor het grondgebied van de stad. Er zijn echter heel wat hiaten waardoor enkel kan beroep gedaan worden regionale, provinciale of gewestelijke cijfers. Het beleidsplan voorziet in tal van acties die naar de toekomst toe de beschikbaarheid van meer betrouwbare cijfers moet mogelijk maken (databaken, inventarissen,...). Verschillende studies en onderzoeken gebeuren daarenboven enkel op regionale schaal.

Aanpassing: geen aanpassingen.

Opmerking 67: er worden geen alternatieven onderzocht voor de verwijdering van restafval.

Standpunt: de keuze voor de voorgestelde techniek maakt deel uit van een studie uitgevoerd door IVAREM en IOK en maakt geen deel uit van dit milieubeleidsplan. In deze studie zijn alle alternatieven onderzocht, inclusief verbranding. De voorgestelde techniek in dit plan werd als best beschikbare techniek naar voren geschoven.

Aanpassing: geen aanpassingen.

Opmerking 68: mobiliteit heeft enkel aandacht voor het natuurlijk milieu en niet voor de menselijke habitat.

Standpunt: tal van acties in het plan (hinder, mobiliteit) hebben betrekking op het verminderen van schadelijke emissies door het wegverkeer door o.a. het promoten van alternatieve vervoerswijzen, inzet van milieuvriendelijkere voertuigen.

Aanpassing: geen aanpassingen.

Opmerking 69: het veiligheidsaspect van mobiliteit komt onvoldoende tot uiting in het plan.

Standpunt: het veiligheidsaspect van mobiliteit is uiteraard belangrijk. In dit milieubeleidsplan ligt de klemtoon echter op milieu als invalshoek op mobiliteit. Het veiligheidsaspect wordt besproken in de mobiliteitsplanning.

Aanpassing: geen aanpassingen.

Opmerking 70: mobiliteitsconvenant in bijlage toevoegen als duiding voor de lezer.

Standpunt: het mobiliteitsconvenant maakt deel uit van de mobiliteitsbeleid. In het milieubeleidsplan werd ervoor geopteerd om enkel het milieuaspect te bekijken en hieromtrent de krachtlijnen beknopt aan te halen. Het toevoegen van het mobiliteitsconvenant biedt geen meerwaarde aan het milieubeleidsplan.

Aanpassing: geen aanpassingen

Opmerking 71: Tabel 12 geeft geen volledig beeld van de milieutoetsing.

Standpunt: deze tabel heeft niet de opzet om volledig te zijn maar is een beknopte weergave van de belangrijkste resultaten van de milieutoetsing (omvangrijk document). De volledige toetsing (vragenlijst,...) maakt deel uit van de jaarlijkse rapporteringen inzake mobiliteit.

Aanpassing: geen aanpassingen

Opmerking 72: de studie van het verplaatsingsgedrag (2001) is niet recent genoeg.

Standpunt: studies en onderzoeken gebeuren niet jaarlijks. Zolang er geen recentere informatie beschikbaar is blijft deze informatie nuttig om richting te geven aan beleidsbeslissingen.

Aanpassing: geen aanpassingen.

Opmerking 73: meer aandacht voor de zwakke weggebruiker binnen het hoofdstuk mobiliteit.

Standpunt: aandacht voor de 'zwakke weggebruiker' maakt deel uit van het mobiliteitsplan.

Aanpassing: geen aanpassingen.

Opmerking 74: het versterken van het overleg tussen de diensten en ondersteuning bieden inzake milieutechnische natuurbouw (NTMB) is evident. Zijn acties hieromtrent wel relevant ?

Standpunt: in de praktijk blijkt deze wisselwerking niet altijd even evident. Daarom is ervoor geopteerd om extra acties hieromtrent te voorzien. Deze acties zijn dus relevant.

Aanpassing: geen aanpassingen.

Opmerking 75: 'Car Free Day' per kwartaal organiseren

Standpunt: dergelijke grootschalige evenementen worden georganiseerd door hogere overheden en andere instanties. De stad speelt hier op in. Gelet op de grootschaligheid van dergelijke evenementen is het verhogen van de frequentie niet opportuun.

Aanpassing: geen aanpassingen.

Opmerking 76: de aangehaalde gebiedsgerichte projecten zijn niet duidelijk afgebakend in de tijd.

Standpunt: de aangehaalde projecten zijn allemaal bestaande projecten die gedurende de looptijd van het milieubeleidsplan verder zullen worden uitgevoerd. Voor dergelijke projecten is meestal geen einddatum vast te stellen. Verschillende fasen volgen elkaar op. Een stand van zaken wordt jaarlijks weergegeven in het milieujaarprogramma.

Aanpassing: geen aanpassingen.

Opmerking 77: de opsomming van de geplande RUP's is niet chronologisch

Standpunt: de opsomming heeft niet de bedoeling om chronologisch te zijn. Hiervoor wordt verwezen naar timing en planning binnen het domein ruimtelijke ordening.

Aanpassing: geen aanpassingen.

5.11. Buurtraad De Spreeuw

Opmerking 78: ontwerp RUP's dienen steeds vergezeld te zijn van een rapport over de milieueffecten, waarbij de aanpak in grote lijnen die van de officiële milieueffectrapportage volgt.

Standpunt: de stad erkent het belang van aanvullende studies. Het opleggen van aanvullende studies is echter niet relevant voor alle RUP-dossiers. Dit dient geval per geval te worden onderzocht. Actie H_1 voorziet om bij de opmaak van RUP's maatregelen uit te werken om hindersituaties te voorkomen. Het opleggen van een bijkomende studie kan één van de maatregelen zijn.

Aanpassing: de omschrijving van actie H_1 (p. 146) wordt verduidelijkt.

5.12. De dienst Organisatieadvies

Opmerking 79: evaluatie van actie BIO.5.i.1. uit het MBP 1999-2003 is niet in overeenstemming met de vermelde status van uitvoering.

Standpunt: het beloningssysteem is niet gerealiseerd. De communicatie werd deels uitgevoerd, zij het eerder ad hoc dan jaarlijks zoals werd voorzien in de actie. Daarom werd een status 'deels uitgevoerd' toegekend en als aandachtspunt meegenomen voor het MBP 2005-2009.

Aanpassing: de evaluatie van actie BIO.5.I1 (bijlage 1) wordt verduidelijkt.

Opmerking 80: de evaluatie van actie WA.5.i1 uit het MBP 1999-2003 is niet in overeenstemming met de vermelde status van uitvoering.

Standpunt: de stad heeft gedaan wat ze zich had voorgenomen (hogere overheid verzoeken tot...). De tussenkost heeft echter niet geleid tot concrete maatregelen vanuit de hogere overheid. Deze actie dient een status 'uitgevoerd' te krijgen i.p.v. 'niet uitgevoerd'

Aanpassing: de status en de evaluatie van actie WA.5.i1 (bijlage 1) worden aangepast.

5.13. Dhr. Vanden Weghe (WBE)

Opmerking 81: aandacht voor het gecontroleerd beheer van soorten (vossen, aalscholvers,...)

Standpunt: Deze opmerking werd reeds geformuleerd tijdens de opmaak van het ontwerpplan (werkgroep natuurlijke entiteiten). Dit resulteerde in het opnemen van acties N_33 (vossen) en N_34 (aalscholvers) in het ontwerpplan. Wat de aalscholver betreft is het momenteel nog onduidelijk wat hun impact is op visbestanden. Bijkomend onderzoek wordt vooropgesteld. Het reduceren van de populatie vossen is tot op heden geen gemeentelijke opdracht.

Samenwerking met hogere overheid wordt vooropgesteld.

De stad wenst inzake de bescherming en het beheer van soorten op zijn grondgebied een rol op te nemen inzake het voeren van sensibiliserende acties, het stimuleren van (aanvullende) onderzoeken, het ondersteunen van lokale soortgerichte acties, verhogen van toezicht en handhaving. Inzake sensibilisering werd hiertoe nog een extra actie opgenomen (N_35).

Aanpassing: geen aanpassingen.

5.14. Ambtshalve aanpassingen

Ambtshalve aanpassingen werden doorgevoerd op basis van aanvullende opmerkingen en suggesties vanuit de stadsdiensten. Deze aanpassingen zijn te beschouwen als een voorbereiding van de besluitvorming van de gemeenteraad.